

tmmob

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

**MESLEĞİMİZ
MESLEK ALANLARIMIZ
HAKLARIMIZ
ÜZERİNE**

**AKP İKTİDARININ
TAHRİBATI**

HAZİRAN 2011

ISBN: 978-605-01-0118-8

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
Selanik Cad. No:19/1 Yenişehir 06650
ANKARA

Tel: (312) 418 12 75 Faks: (312) 417 48 24
web:<http://www.tmmob.org.tr>
e-posta:tmmob@tmmob.org.tr

Baskı:

Mattek Basın Yayın Tanıtım Tic. San. Ltd. Şti
Tel: (312) 433 23 10 Faks: (312) 434 03 56
Adakale Sokak No:32/27 Kızılay/ANKARA

Baskı Tarihi:

30 Mayıs 2011

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	5
TMMOB Seçim Bildirgesi	
Mayıs 2011.....	7
TMMOB 38. Olağan Genel Kurul	
Sonuç Bildirgesi.....	23
TMMOB 39. Olağan Genel Kurul	
Sonuç Bildirgesi.....	35
TMMOB 40. Olağan Genel Kurul	
Sonuç Bildirgesi.....	41
TMMOB 41. Olağan Genel Kurul	
Sonuç Bildirgesi.....	49
Çevre Mühendisleri Odası.....	61
Elektrik Mühendisleri Odası.....	67
Fizik Mühendisleri Odası.....	119
Gemi Makinaları İşl. Mühendisleri Odası.....	133
Gıda Mühendisleri Odası.....	137
Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası.....	143
İç Mimarlar Odası.....	189
İnşaat Mühendisleri Odası.....	193
Jeofizik Mühendisleri Odası.....	209
Jeoloji Mühendisleri Odası.....	213
Kimya Mühendisleri Odası.....	231
Maden Mühendisleri Odası.....	249
Makina Mühendisleri Odası.....	279
Mimarlar Odası.....	399
Orman Mühendisleri Odası.....	409
Peyzaj Mimarları Odası.....	425
Şehir Plancıları Odası.....	441
Tekstil Mühendisleri Odası.....	493
Ziraat Mühendisleri Odası.....	503

SUNUŞ

Türkiye önemli bir tarihsel süreçten geçiyor. 8,5 yıllık AKP İktidarı süresince ülkemiz, siyasal, toplumsal ve ekonomik açıdan yeniden şekillendirilirken meslek alanlarımız üzerinden de önemli bir dönüşüm yaşandı. Kentlerin yağmalanmasından kıyı ve ormanların yapılaşmaya açılmasına, her türlü kamu hizmetinin özelleştirilmesiyle birlikte denetimin dahi taşeron firmalara bırakılmasına kadar çalıştığımız alanlar neoliberal saldırıdan nasibini aldı. Emegın aleyhine politikalar her kesimden insanı olduğu gibi mühendis, mimar ve şehir plancıları da etkiledi.

TMMOB 1970'lerden gelen çizgisiyle toplumun, insanımızın aleyhine politikalara, uygulamalara karşı sözünü her zaman bilimin ve tekniğin ışığında söyledi, söylemeye devam edecek. TMMOB mesleki alanlarıyla ilgili gelişmelerin ve politikaların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını derinlemesine kavramak, yorumlamak ve toplumu bilgilendirmek zorundadır. Bu nedenle de TMMOB, bu politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirir, bunların yaşama geçirilmesi için mücadele eder ve bunların gereği olarak en genel anlamda bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılması yönündeki çalışmalarını bütünsel bir anlayışla ve etkinleştirerek sürdürür. Bu çalışmalarımız sırasında birçok kez siyasal iktidarlara karşı karşıya geldik ama hiçbir dönemde AKP'nin iktidarda bulunduğu son 8,5 yıldaki gibi hedef gösterilmedik.

Bu 8,5 yılda meslek alanlarımız ve mesleki haklarımız konusunda ciddi tahribatlar yaşandı. TMMOB olarak sözümü bir kez daha söylemek için, bu tahribatı göz önüne sermek için bu raporu hazırlamayı gerekli gördük. Elinizde tuttuğunuz rapor, tek tek odalarımızın kendi alanlarıyla ilgili tespitlerini içermektedir.

Toplumsal muhalefetin içinde yer alan TMMOB, dünyada ve ülkemizde yaşananlara seyirci kalmayarak, karanlığa karşı aydınlığı, savaşa karşı barışı, eşitsizliğe karşı adaleti, şiddete karşı kardeşliği, sömürüye karşı emeği savunmaya, "Başka bir Türkiye ve başka bir dünya" mücadelesinde onurlu ve dik yürüyüşünü sürdürmeye devam edecektir.

Mehmet Soğancı
TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı
Haziran 2011

TMMOB
SEÇİM BİLDİRGESİ

MAYIS 2011

Giriş

Küresel kapitalizmin yol açtığı tarihin en derin krizlerinden birinin etkileri henüz silinmemişken dünyada bir yandan Avrupa ülkelerindeki genel grevler diğer yandan Arap ülkelerinde ardı ardına patlak veren halk isyanlarının gündemde olduğu bugünlerde, Türkiye önemli bir dönemeç sayılabilecek 12 Haziran 2011 milletvekili genel seçimlerine hazırlanıyor.

AKP iktidarı döneminde ülkemizde emeğin ve insanımızın aleyhine önemli dönüşümler yaşanmıştır. Bu süre zarfında Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gerekçesine dayandırılan çok sayıda yeni yasa ve yasa değişikliği ile bir yandan devletin yapılanmasında önemli değişiklikler meydana gelmiş diğer yandan enerji, çevre, gıda, çalışma yaşamı, maden, sağlık, v.b. birçok alanda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemelerin ortak yanlarına bakıldığında, bu alanların piyasaya terk edildiği, kamu denetiminin kaldırıldığı, sosyal devlet olgusundan tamamen uzaklaşıldığı, çalışma yaşamında ise güvencesizliğin, sendikasılaştırmanın, taşeronlaştırma yöntemiyle sömürünün ağırlaştırıldığı görülmektedir.

Ülke genelinde en temel altyapı hizmetlerinin üretildiği Devlet Su İşleri, Karayolları Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı gibi kamu kurumlarının görev alanına giren faaliyet ve denetimler piyasa faaliyetleri içerisinde yer alan şirketlere devredilmeye çalışılmıştır. Devletin özellikle yatırım, denetim ve işletme kalemleri gün geçtikçe azaltılmıştır. Bu dönemde ardı ardına gerçekleştirilen özelleştirmelerle Cumhuriyet tarihi boyunca halkın vergileriyle gerçekleştirilen yatırımların önemli bir kısmı satılmış, satılan işletmelerin daha sonraki devirleriyle yok pahasına peşkeş çekildikleri ortaya çıkmıştır.

Kendisi de 12 Eylül rejiminin ve 28 Şubat sürecinin bir ürünü olan AKP, 12 Eylül rejimiyle, darbelerle hesaplaştığı aldatmacasıyla emperyalizmin soğuk savaş döneminin koşullarına göre şekillendirdiği askeri vesayet düzenine son vermektedir. Ancak bunun yerine emperyalizmin yeni döneminin adı olan küresel kapitalizmin ihtiyaçlarına ve ABD'nin Genişletilmiş Ortadoğu Projesi politikalarına uygun olarak yeni bir derin devlet inşa etmektedir. Ekonomik alanda "piyasa vesayetini", toplumun tüm katmanlarında ve kamu kurumlarında "cemaat vesayetini" örgütlemektedir. Yandaş medyası ve sermayesiyle, polis ve istihbarat teşkilatıyla, özel yetkili mahkemelerle, son Anayasa değişiklikleriyle güdümüne soktuğu Anayasa Mahkemesi ve HSYK ile "tek adam tek parti diktatörlüğü" ve bir "korcu imparatorluğu" kurmaya çalışmaktadır.

Bu amaçla basılmamış kitaplar toplatılmakta, gazeteciler ve bilim adamları tutuklatılmakta, sendikaları ve meslek örgütlerini etkisizleştirmek ve bu alanları kendi yandaşlarına açmak için yasal düzenlemeler yapılmakta, devletin bütün yapıları uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlemekte ve Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir kadrolaşmaya gidilmektedir.

AKP iktidarının, Anayasa değişikliği referandumunda almış olduğu desteği 12 Haziran 2011 seçimlerinde üçüncü kez yine tek başına bir iktidar dönemi için kullanmak istediği açıktır. Bu dönem, gerçekleştirilmeye çalışılan rejim değişikliği çalışmalarına kalıcı son noktayı koyma dönemi olarak ayrıca önem taşımaktadır.

Biz böylesi koşullarda yaşamak istemiyoruz.

TMMOB örgütlülüğü, emperyalizmin ülkemizde şimdilerde AKP eliyle uyguladığı

eşitsizlik ve adaletsizlik üzerine kurulu işsizlik, yoksulluk, sömürü ve baskı düzeninin karşısındadır.

TMMOB, bugüne dek toplumsal yaşamın tüm alanlarına yayılan meslek alanlarından hareketle, örgütlü olduğu tüm birimleri ve üyeleri ile birlikte ülke gerçeklerini tanımlama, sorunları tespit etme, çözüm önerileri üretme ve bunları kamuoyuna sunma görevini yerine getirmiştir ve getirmeye devam edecektir.

Bu çerçevede hazırladığımız temel bakış açımızı öneri ve taleplerimizi içeren seçim bildirgemiz aşağıda sunulmuş olup ülkeyi yönetme iddiası ile kamuoyu önüne çıkan ve çıkacak tüm parti, kurum, kuruluş ve kişileri TMMOB'nin söylediklerini dinlemeye, izlemeye ve bu doğrultuda adımlar atmaya çağırıyoruz.

NASIL BİR DÜNYA VE TÜRKİYE'DE YAŞIYORUZ?

Emperyalizm Dünyayı Hakimiyeti Altına Almıştır

Emperyalizmin egemenliği, iktisadi boyutta “küreselleşme” olarak da anılan, çok uluslu şirketlerin faaliyeti ve denetiminde yürütülen mal ve hizmet ticareti ile uluslararası finansal sermaye hareketlerinin dünya piyasalarındaki serbest dolaşım ve egemenliği süreçlerindeki sömürü zinciriyle beslenmektedir. Kısaca dünya, emperyalizm tarafından sınırsız ve engelsiz bir tek küresel pazar ve sömürü alanı olarak kurgulanmaktadır. Bu politika içinde ülkemizin de içinde bulunduğu “kaynakları emperyalizmin sınırsız sömürüsüne açılan ülkelerin” zenginliklerine el konulmaktadır. Bu yaklaşımın gereği olarak da; sosyal devletler tasfiye edilmekte; sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve diğer tüm toplumsal hizmetler küresel sermayeye yeni ticari alanlar olarak sunulmaktadır. Buna paralel olarak da emek piyasaları kuralsızlaştırılıp esnekleştirilmekte, taşeronlaştırma ve sendikasılaştırma uygulamaları ile insanlığın yüzyıllardır süren mücadelelerle elde ettiği tüm kazanımlar gasp edilmektedir.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ulus-devlet yapılanması geriletilmekte, kamusal varlıklar özelleştirme, küçültme, kapatma yoluyla işlevsizleştirilmektedir. Borç yükü ve sürekli ekonomik kriz tehdidi altındaki gelişmekte olan ülkelerde, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Avrupa Birliği, OECD, Dünya Ticaret Örgütü, Çok Taraflı Yatırım Anlaşması (MAI), Yatırım Garanti Sözleşmesi (MIGA) ve uluslararası tahkim aracılığıyla ulusal düzenlemeler, küresel sermayenin serbest ve sınırsız dolaşımı için küresel piyasa kurallarına bağımlı kılınmaktadır. Bu ülkelere önerilen yapısal uyum programlarında, ücretlerin azaltılması, devletlerin sosyal alandan çekilmesi, gümrük vergileri, kotalar ve ithalattaki tüm kısıtlamaların ortadan kaldırılması, ekonomilerin ihracata yönelik hale getirilmesi, kamu işletmelerinin özelleştirilmesiyle yabancı sermayeye yatırım olanakları sağlanması dayatılmaktadır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sanayi alt yapısı bitirilmektedir. Dünya Ticaret Örgütü Anlaşmalarından biri olan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile mühendislik hizmetleri dahil enerjiden suya, sağlıktan eğitime, sosyal güvenlikten ulaşıma kadar tüm toplumsal hizmetler uluslararası ticarete açılmaktadır.

Siyasal planda ise, emperyalist programlara entegre olmayan ülkeler dünya ticaretinden dışlanmaktadır. Bu politikalara aykırı düşen ülke coğrafyalarının parçalanması için etnik farklılıklar körüklenmekte, harita değişikliklerine varan savaşlarla halklar birbirine kırıdırılmaktadır. ABD, küresel sermayenin hegemonyasını kabul etmeyen ve onların stratejik çıkarlarına uygun davranmayan ülkeleri terörist ilan etmektedir. ABD tüm uluslararası anlaşmaları ve en temel insan haklarını çiğneyerek emperyalist “koalisyon”u

ile ülkeleri işgal etmekte, milyonlarca masum insanı katletmektedir. Yugoslavya'nın savaşıyla parçalanmasından İsrail'in Filistin işgaline, Afganistan'ın işgalinden Irak işgaline, en son Libya'ya yönelik saldırılara dek tüm gelişmeler emperyalist çıkarlar doğrultusunda belirlenmektedir. ABD'nin Afganistan ve Ortadoğu üzerinden Orta Asya, Uzakdoğu ve Afrika'ya dek geniş bir coğrafyanın enerji kaynaklarını denetim altına almayı hedeflediği bilinmektedir.

Bugünkü dünya-tarihsel durum, emperyalist çıkar politikalarının neden olduğu bağımlılık ve sömürü olgusuna bağlı olarak işsizlik, açlık ve yoksulluğun artışı; savaşlar, işgaller, katliamlar, kitlesel göçler ile karakterize olmaktadır.

Türkiye Emperyalizme Bağımlı Bir Ülkedir

Emperyalizme bağımlı olan Türkiye, sosyo ekonomik yapı ve devlet yapısı itibarıyla, özellikle 24 Ocak 1980 ekonomi kararları ve 12 Eylül darbesinden bu yana, yeni liberal temellerde yeniden yapılandırılmaktadır. Bu yeniden yapılanma; emperyalist sömürü, yerli büyük sermaye, yeni sermaye grupları ve ranta dayalı çıkarlar doğrultusundadır. Bu kapsamdaki serbestleştirme ve özelleştirmeler sonucu kamu sanayi işletmelerinin yerli-yabancı sermayenin talanına sunulması, kamusal hizmetlerin piyasaya açılarak ticarileştirilmesi, üretimden vazgeçilerek ülke topraklarının dünyanın emlak/rant piyasası haline getirilmesi, sanayi üretiminin ithalata bağımlı fason yapıya dönüştürülerek KOBİ'leştirilmesi, güvencesiz çalışma koşullarının yaygınlaştırılması ve kamu idari yapısının bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi yeni liberal uygulamaların temel taşları olmuştur.

Ülkemizde sermaye hareketlerine tam serbesti tanınması ile piyasanın serbestleşmesine yönelik yeni liberal ekonomik politikalar ve yapısal uyum programları emperyalist çıkar programlarının bir yansıması olarak gündeme gelmiştir. "Küreselleşme-yerelleşme" ve merkezi devlet yapılanmaları ile planlı merkezi ekonomilerin merkezileştirilmesi şeklinde ifade edilebilecek olan bu süreç, bölgesel kalkınma dahil kalkınma ve planlama yaklaşımlarını dışlayıcı "uyum yasaları" eşliğinde ülkemize dayatılmıştır.

Türkiye'de egemen sınıflar ve onların son taşeronu olan AKP iktidarı, kapitalist küreselleşme ve neo liberal politikalar ekseninde, her alanda özelleştirme, kuralsızlaştırma ve ticarileştirme ile dışa bağımlı yapıyı pekiştirmiştir. Ülkemizde sınai yatırımlar durmuş, KOBİ'lerin bir kısmı pazardan çekilmiş, işsizlik kronik bir sorun olmuştur. Üretimden, sanayileşmeden ve istihdamdan uzak, sermaye güçlerinin lehine çalışan "büyüme" süreçleri ise dış kaynakların ülkemize daha fazla kâr elde etmek için gelmesi ile yaşanabilmektedir. Borsaya, devlet kağıtlarına ve hizmet sektörlerine gelen sıcak para ve doğrudan yabancı sermaye, gerçekte üretim ve ihracatın fason üretime dayalı olmasını koştulamakta, bu durum ithal ara mal girdisinin yüksek oranlı olmasını, dış borç ve faiz yükünü artırmaktadır. Bu tablo tamamen emperyalizmin dayattığı uluslararası işbölümünün bir sonucu olarak şekillenmiştir.

Bu politikalar aynı zamanda mühendislik hizmetlerini de etkilemiş, mühendisliğin sanayi, tarım, kent ve toplum yaşamına yönelik, bilimsel teknik temellerdeki kamusal, toplumsal hizmet niteliği aşındırılmıştır.

Demokrasi Sorunu Tüm Boyutlarıyla Kendini Hissettirmektedir

Tarihsel seyri içinde demokrasi, emekçi sınıfların mücadelelerine dayalı kazanımları

sonucunda belirli (kapitalist) üretim ilişkileri çerçevesi içinde genişlemiş ancak süreç içinde önemli daralmalara da uğramıştır. Belirli momentlerde demokrasi, evrensel ilkeler, uluslararası bildirgeler, sözleşmeler, şartlar ve protokollere de bağlanmıştır. Ancak bu durumun, siyasal iktidarı elinde bulunduran burjuvazinin egemenlik çıkar ve kanaatleriyle uyum içinde tanımlandığını ve hep bir mücadele konusu olduğunu unutmamak gerekir.

Günümüz dünyasında demokrasinin bazı biçimsel öğeleri, gerçek anlamıyla halk egemenliği olan tam ve bütünlüklü demokrasi ile özü itibarıyla çelişki içindedir. Demokrasi mücadelesi, gerçekte bu gerilim üzerinde yürümektedir.

Eksiksiz bir demokrasiden bahsedebilmek için insanlar arasındaki sınıfsal eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, her açıdan tam eşitliğe sahip olunması ve halkın yönetim süreçlerinin her düzeyinde yer alması gerekir.

Türkiye’de böyle bir demokrasi yoktur. Türkiye demokrasisi, birçok ülkede olduğu gibi emperyalizmin isteklerine bağımlı, biçimsel, emperyalizmin ve işbirlikçi egemen sınıfların çıkarlarını kollayan, bu çerçevedeki bir seçim ve yasama mekanizmasına sıkıştırılmış güdümlü bir demokrasidir.

Bu “demokrasi”de seçim barajlarıyla tüm siyasal güçlerin parlamentoya girmesi engellenmekte, siyasal partilerde üyelik ve katılım mekanizmaları önemsenmemekte, lider/genel başkan diktası egemen kılınmakta, kadın ve gençler aksesuar malzemesi olarak görülmektedir.

AKP’nin Demokrasiyle İlişkisi Yoktur

Bu “demokrasi”nin bugünkü egemeni olan ve “12 Eylül Anayasa Referandumu”ndan elini güçlendirerek çıkan AKP, aradan geçen zamanda kendisinden demokrasi bekleyenleri bile hüsrana uğratmıştır. 12 Eylül’ün ürünü olan ekonomik-siyasi yapının demokrasiyle arasındaki uzlaşmaz çelişkiler referandum sonrasında daha da keskinleşmiştir. Toplumun 12 Eylül darbesi sonrasında kontrol altına alınmasının bir aracı olarak güçlendirilen cemaat, tarikat yapıları ve bunların siyasal alandaki tezahürleri darbeye mutlak şekilde biat etmiş ve darbecilerle kol kola saf tutmuştur.

Emperyalizmin çıkarları doğrultusunda gerçekleştirilen 12 Eylül darbesiyle İslami yapıların kurduğu ilişki, ABD’nin Sovyetler Birliği’ne karşı kullandığı “Yeşil Kuşak” projesiyle de bütünlük arz etmektedir. Bu ilişki 12 Eylül sonrasında daha da sağlamlaşmış, AKP’nin ABD egemenliğine tam teslimiyet vaadiyle de doruk noktasına ulaşmıştır.

12 Eylül faşizmiyle bir hayli geriletelen demokrasi, bugün de AKP’nin dikta özlem ve uygulamalarının kısıkağı altındadır. AKP’nin “ileri demokrasi”si, Türk-İslam sentezinin izlerini taşıyan, dinci, cemaatçi, milliyetçi, muhafazakâr, piyasacı, emek düşmanı, otoriter, tekeli bir karaktere sahiptir. Irkçı milliyetçilik ile İslami muhafazakarlığı bir arada ele alarak, bu sentez üzerine tarih ve toplum inşa etme çabası olarak değerlendirilebilecek bu ideoloji, yazılı tarihten popüler kültüre, eğitim sisteminden gündelik yaşama kadar her alana yerleştirilmiştir. İmam hatip okulları aracılığı ile 1970’lerin emekten ve halktan yana örgütlü yapıları yerine Türk-İslam sentezi anlayışıyla bütünleşmiş cemaat ve tarikat yapıları ikame edilmiştir. Ekonomik ve sosyal alandan çekilen devlet desteği, bu tür ilişkiler ağına devredilmiştir.

AKP iktidarının otoriter uygulamaları, faşizan baskıları ve diktatörlük yönelimi onun “demokrasi-özgürlük” söyleminin gerçekte bir demagoji olduğunu göstermektedir.

Yargının, üniversitelerin, medyanın ve giderek toplumun AKP'nin etki alanına sokulması, üniversite öğrencilerinin gaz ve copla sindirilmeye çalışılması, gazetecilerin tutuklanması ve KPSS-YGS sınavlarında milyonlarca insanın mağdur edilmesi; cemaat hukukunun toplumsal ve evrensel hukuktan daha güçlü ve etkin olduğunun güncel göstergeleridir.

AKP iktidarının yasama ve yargının yanı sıra diğer devlet organları, güvenlik güçleri, üniversiteler, bilim kurumları ve medyayı baskı ve zor yöntemleriyle hakimiyeti altına alma çabaları İslami ideolojinin yaygınlaştırılmasını da amaçlamaktadır.

Son dönemde özellikle gazetecilere ve basın özgürlüğüne dönük saldırılar bu yeni baskı politikalarının kritik bir halkası olmuştur. Ergenekon adıyla başlatılan ve derin devleti tasfiye etme "iddiasında" olan operasyonun kamuoyu nezdindeki inandırıcılığı çoktan kaybolmuştur. Türkiye tarihindeki bütün anti demokratik uygulamalar, darbeler, katliamlar orta yerde dururken AKP'nin araştırmacı habercilik yapan gazetecileri tutuklayarak cezaevine göndermesi onun gerçek hedefini yansıtmaktadır. AKP, ABD'nin yeni bölgesel politikalarıyla ve cemaatle uzlaşmayan kesimleri susturmakta, terör estirmektedir.

Kürt Sorunu Barışçıl Çözümü Beklemektedir

Tarihi bir sorun ve aynı zamanda bir emek ve demokrasi sorunu olan Kürt sorunu, dünden bugüne egemen iktidar çevrelerinin asimilasyoncu, baskıcı, keyfiyet veya iç çekişmelerine tabi ve giderek uluslararası güçlerin de etken olduğu bir sorun olarak tüm yakıcılığıyla sürmektedir.

Türkiye, on yıllardır bu nedenlerden ötürü on binlerce insanını yitirmiştir. İki kutuplu bir milliyetçiliğin toplumda yer edindiği bilinmektedir. Zaman zaman Türkiye'nin bir iç savaş fayı üzerinde olduğu çeşitli toplum kesimlerince dile getirilmektedir. Kürt sorununun çözümsüz kalması, Türkiye'nin demokrasi sorununu daha da kangren haline sokmaktadır.

Bu sorunda Türkiye, şiddetin artık bertaraf edilmesi gerektiği bir evreye gelmiştir. Ancak AKP'nin geleneksel devlet reflekslerini devralması ve bir arada yaşam dinamiklerini tahrip eden tasfiyeci, oyalayıcı; toplumsal yapıyı Kürt-İslamcı bir çerçeveye sıkıştırmak ve gericiği bu alanda da egemen kılmak isteyen politikaları çözümsüzlüğü arttırmakta, çözüm yönündeki toplumsal talepleri görmezden gelmektedir.

Kürt sorununun çözüm unsurları içinde yer alan insani, kültürel, siyasal vb. haklar, Türkiye'nin demokrasi eksikliğinin birer simgesi haline gelmiştir.

AKP İktidarı Kamu İdari Yapısı ve Personel Rejimini Liberalleştirmiştir

Dünyadaki liberalleşme rüzgarlarının etkileri ile ekonomi, devlet ve çalışma yaşamı ilişkilerinin yeniden yapılandırılma çalışmaları AKP iktidarında daha da hızlanmıştır. AKP iktidarı döneminde, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin istekleri doğrultusunda ekonomik sosyal yaşam, kamu idari yapısı, personel rejimi ve emek süreçleri neo liberal politikalar temelinde yeniden düzenlenmiş, bu yönde birçok yasa çıkarılmış, mevzuat baştanbaşa değiştirilmiştir. Doğrudan yabancı yatırımlar, iş yasaları, işçi sağlığı ve iş güvenliği, yerel yönetimler, tarım, gıda, yapı, enerji, çevre ve kırsal çevre, Ar-Ge, kamu ihaleleri düzenlemeleri bunlardan yalnızca bazılarıdır.

1980'li yıllardan beri uygulanan neoliberal politikalar, IMF, OECD, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği denetiminde yürütülmektedir. Yeni sağın

regülasyon ve deregülasyon kavramlarının arkasından gelen ve kamuyu yeniden yapılandırmayı amaçlayan “yönetişim” gibi kamu yönetimi reformunun felsefesini çizen temel kavramlar AKP iktidarında daha fazla yerleşmiştir. Kamu hizmetlerinin merkezi yönetimden koparılıp küresel piyasaya açılması, kamu hizmet alanının daraltılması, dolayısıyla kamu iktidarının yönetsel düzeyde sermayeye devredilmesi ana amaç olmuştur.

Kamunun yeniden yapılandırılması çerçevesinde ülkemizi uluslararası piyasaların denetimine açan siyasal iktidar, “Kamu Yönetimi Reformu” kapsamında “Kamu Yönetim Temel Kanunu Tasarısı”nı hayata geçiremeyince mevcut yasalar içinde yapılan parça parça düzenlemeler ile devletin asli ve sürekli işlerini yönetim, serbestleştirme ve özelleştirme yaklaşımı uyarınca yeniden düzenleyerek birçok üretim ve hizmeti piyasaya açmış durumdadır. Sanayiden eğitim ve sağlığa dek birçok kamu hizmetindeki serbestleştirme, özelleştirme bu çerçevede gerçekleşmiştir. “Yerel Yönetim Reformu” ile de belediyeler, il özel idareleri, mahalli idareler ve iller bankası yasalarıyla yerel yönetim hizmetleri piyasaya açılmıştır. Çalışma yaşamını düzenleyen yasalar ile “Personel Rejimi Reformu” da esnek, güvencesiz çalışmayı, taşeronlaşma ve sendikasılaşmayı yerleştirmiştir. Son “Torba Yasa”da buna yönelik önemli değişiklikler yapılmıştır.

Son olarak da tam seçim öncesinde, tüm 8 yıllık süreçte ortaya koyduğu tutumun özetini yapan ve bundan sonraki süreçte yapacaklarının habercisi olan Yetki Yasası ile beraber AKP, bakanlıkların kapatılması, açılması, birleştirilmesi dahil kamu idarelerinin yeniden yapılandırılmasıyla ilgili olarak 20 yasada, kamu çalışanlarının atanma, nakil, görevlendirme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme gibi konularıyla ilgili olarak da 7 yasada değişiklik yapma yetkisini almıştır. Yetki Yasasının içinde ne kadar kanun hükmünde kararname saklanmaktadır bilinmemektedir.

Yetki Yasası’nda kurumsal yeniden yapılanma ile birlikte personele ilişkin sınırsız tasarruf yetkisi yetişmiş teknik kadroların tasfiyesinin, işlevsizleştirilmesinin, kullaştırılmasının yolunu açacaktır.

Ayrıca gerek kurumsal yapısı gerekse görev alanının yeniden belirlemesi yetkisi alınan bakanlıklara bakıldığında; su, orman, mera, yaylak, kışlak, tarım alanları gibi doğal kaynaklar ve çevre; planlama, enerji, kültürel varlıklar, bayındırlık, ulaşım gibi ülke topraklarının kullanım kararlarını doğrudan etkileyen sektörlerle ilişkin ilgili tüm yasal düzenlemelerin etkisiz hale getirilmesine yol açabilecek bir yeniden yapılanmayı içeren sınırsız ve belirsiz bir yetki tanımı yapılmaktadır.

Özelleştirmelerle Türkiye’nin Sanayi Birikimi Tasfiye Edilmiştir

Özelleştirmeler, ülkemizde sanayisizleşme ve işsizliğe yol açmıştır. Neo liberal ekonomi politikaları doğrultusunda gerçekleştirilen özelleştirmelerin ulusal ekonominin, çalışanların ve halkın aleyhine olduğu pratikte doğrulanmaktadır. TMMOB’nin yıllardır ileri sürdüğü, özelleştirmelerin kamusal üretim, mülkiyet ve hizmetlerin sermayeye peşkeş çekilmesi olduğu, nitelikli işgücü kaybı, aynı zamanda işsizliğin artması ve iş güvencesinin yok edilmesi anlamına geldiği, ekonomik ve sosyal yaşamdaki gelişmelerle kanıtlanmıştır. Örneğin özelleştirmeler sonucunda istihdam hacmi % 15 civarında gerilemiş; özelleştirilen işletmelerde işten atılma oranı % 68,2 sendikasılaşma oranı ise % 72 olarak gerçekleşmiştir.

Özelleştirmelerde ilgili yasa kapsamı dışına da çıkılmış; onlarca yasa değişikliği yapılmış;

yargı kararlarına uyulmamış; hukuk düzeni ve yasalar sürekli altüst edilmiştir.

Yalnızca AKP döneminde gerçekleştirilen özelleştirmeler şunlardır:

- ETİ Gümüş AŞ, Krom AŞ, Elektrometalurji AŞ, Seydişehir Alüminyum AŞ, Maden İşletmesi Mazıdağı Fosfat Tesisleri, Bakır AŞ

- Çayeli Bakır İşletmeleri

- SEKA Akkuş İşletmesi, Aksu İşletmesi, İzmit İşletmeleri (devredildi), Karacasu İşletmesi, Kastamonu İşletmesi, Selüloz ve Kağıt Fabrikası-Afyon İşletmesi, Selüloz ve Kağıt Fabrikası-Balıkesir İşletmesi, Selüloz ve Kağıt Fabrikası-Çaycuma İşletmesi, Taşucu Tersane Alanı

- SÜMER Holding Adıyaman İşletmesi, Diyarbakır İşletmesi, TÜMOSAN, Bakırköy İşletmesi, Beykoz Deri ve Kundura, Çanakkale Sen. Deri İşletmesi, Malatya İşletmesi, Manisa Pamuklu Mensucat, Nazilli Basma Fabrikası (devredildi), Sarıkamış İşletmesi, İstanbul İmar Ltd. Şti.'deki kamu hissesi, Nitro-Mak'taki kamu hissesi

- GERKONSAN AŞ

- TAKSAN AŞ

- TZDK Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi

- MEYBUZ AŞ

- İGSAŞ

- Samsun Soğuk Hava Deposu

- TÜGSAŞ Gemlik Gübre Sanayi, Kütahya Gübre Sanayi, Samsun Gübre San. AŞ, Tekirdağ Depoları, Fatsa Depoları

- Adapazarı Şeker Fabrikası, Amasya Şeker Fabrikası, Bet Kütahya Şeker Fabrikası, Çarşamba Şeker Fabrikası, Çorum Şeker Fabrikası, Kastamonu Şeker Fabrikası, Turhal Şeker Fabrikası, Yozgat Şeker Fabrikası

- TEKEL Alkollü İçecekler San. ve Tic. AŞ, Çankırı Kaya Tuzlası, İkiz Kuleler, Kaldırım Tuzlası, Kayacık Tuzları, Kristal Tuz Rafineri ve Kağızman Tuzlası, Sekili Tuzlası, Sigara Sanayi İşletmeleri ve Ticaret AŞ, Tuzluca Tuzlası, Yavşan Tuzlası

- DİV-HAN AŞ ve Divriği (Hekimhan) İşletmesi

- ERDEMİR

- THY'deki kamu hisselerinin yüzde 28.75'i daha özelleştirildi

- Esenboğa Hava Limanı İç-Dış Hatlar Terminalleri

- KTHY (Kıbrıs Türk Hava Yolları Ltd. Şti)

- PETKİM ve PETKİM'e ait Standart Kimya

- TÜPRAŞ

- TÜRK TELEKOM

- Deveci Maden Sahası İşletme Hakkı

- BUMAŞ'taki kamu hissesi

- YİBİTAŞ Kraft Torba'daki kamu hissesi
- Ortadoğu Teknopark AŞ'deki kamu hissesi
- EBK-Manisa Et ve Tavuk Kombinasi
- TCDD Bandırma Limanı, Derince Limanı, İzmir Limanı, Mersin Limanı, Samsun Limanı
- TDI'ye ait Çeşme Limanı, Dikili Limanı, Kuşadası Limanı, Trabzon Limanı
- TCK Araç Muayene İstasyonları
- ESGAZ AŞ, BURSAGAZ AŞ, İZGAZ AŞ, Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ, Ankara Doğalgaz Üretim AŞ (9 santral), Başkent Elektrik Dağıtım AŞ, Boğaziçi, Gediz, Trakya ve Dicle Elektrik Dağıtım şirketleri, Çoruh Elektrik Dağıtım AŞ, Meram Elektrik Dağıtım AŞ, Osmangazi Elektrik Dağıtım AŞ, Sakarya Elektrik Dağıtım AŞ, Toroslar, Akdeniz ve İstanbul Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım şirketleri, Uludağ, Çamlıbel, Fırat ve Vangölü Elektrik Dağıtım şirketleri, Yeşilirmak Elektrik Dağıtım AŞ

Ayrıca 4 Mayıs 2010'da başlayan Elektrik Üretim AŞ'ye ait 52 adet akarsu santralinin işletme haklarının özelleştirme işlemleri ÖYK tarafından onaylanmıştır.

Karadeniz Bakır İşletmeleri, Türkiye Ziraî Donatım Kurumu, SEKA, TÜGSAŞ, SÜMER HOLDİNG, PETKİM, POAŞ, İSDEMİR, EBÜAŞ, TEKEL, DİTAŞ kurumlarının taşınmaz ve arsaları da devredilmiş; SEKA'ya ait 228 binadan 120'si yıkılmıştır. AKP dönemindeki sanayiyle ilgili olmayan özelleştirmeler ise şunlardır: Başak Sigorta AŞ, Başak Emeklilik AŞ, Ataköy Marina ve Yat İşletmesi, Ataköy Otelcilik AŞ, Ataköy Turizm AŞ, Büyük Ankara Oteli, Büyük Efes Oteli, Büyük Tarabya Oteli, Çelik Palas Oteli, İstanbul Hilton Oteli, Kızılay Emek İşhanı, Kuşadası Tatil Köyü.

Çalışma Yaşamı Tüm Emekçilerin Aleyhine Yeniden Düzenlenmiştir

AKP iktidarı süresince çalışma yaşamına yönelik yasal müdahalelerin özünü "esnekleşme ve serbestleştirme" anlayışı oluşturmuş ve çok sayıda düzenleme yapmıştır.

2002 Ağustos ayında yani AKP'nin henüz iktidarda olmadığı zaman kabul edilen 4773 Sayılı "İş Kanunu, Sendikalar Kanunu ile Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tazimi Hakkında Kanun", tarım ve orman işçilerini de İş Yasası kapsamına almakta, iş güvencesinin korunması açısından bazı ayrıntılı düzenlemeler içermekte ve toplu işten çıkarmalarda işverene bazı yükümlülükler getirmekteydi. Ancak AKP, iktidara geldiği günden itibaren çalışma yaşamına yönelik kapsamlı bir dönüşüm süreci başlatmıştır. Zaman içerisinde çıkarılan diğer yasalar ve değişiklikler de incelendiğinde bu durum açıkça görülecektir. 4828 Sayılı Yasayla da sermayenin taleplerine uygun biçimde düzenleme yapılmıştır.

Bunu 22.05.2003 tarih ve 4857 Sayılı İş Yasası düzenlemeleri izlemiştir. Bu yasa, yayımlandığı tarihten önce çalışma ortamında fiilen görülen bir takım çalışma biçimlerini yasalaştırmıştır. AB yönergelerine paralel şekilde "kısmi zamanlı", "çağrı üzerine" ve "deneme süreli" çalışma gibi kavramlar bu yasa ile mevzuata sokulmuş; esnek çalışma ve esnek üretimin yasalaşması sağlanmıştır. İş hukukunun "işçiyi koruma ilkeleri" ve "işçi lehine yorumu" özellikleri ortadan kaldırılmıştır. Bu yasa işgücü piyasalarında serbestleşmenin ve esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaşmasının yasal zeminini oluşturmaktadır.

Bu yasa ile birlikte işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunu da boyutlanmıştır. 4857 sayılı İş Yasası'nın 2. maddesindeki "İşletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler dışında asıl iş bölünerek alt işverenlere verilemez" hükmüne rağmen bu konunun çerçevesi net bir şekilde çizilmediği ve "işin gereği"ne açık kapı bırakıldığı için muğlaklık oluşmuş, bu yasaya bağlı olarak çıkarılan yönetmeliklerde aynı yanlış yaklaşım sürdürülmüştür.

Diğer yandan, bu yasa ile birlikte ülkemizde İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı değişmiş, özelleştirme, sendikasılaştırma ve taşeronlaştırma, kısaca örgütsüzleştirme politikalarıyla her türlü güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçilik ve çocuk çalıştırmayla katmerleşen iş kazaları ve meslek hastalıkları artmıştır.

Yasanın birçok maddesinde de iş güvenliği ile ilgili hususlar düzenlenmiştir. 80. maddede "Bu Kanuna göre sanayiden sayılan, devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde her işveren bir iş sağlığı ve güvenliği kurulu kurmakla yükümlüdür" denilerek iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alması zorunlu tutulan işyerlerinin kapsamı belirtilmiştir. Ancak bu hüküm, iş kazalarının yarısından fazlasının meydana geldiği 50'den az işçi çalıştıran işletmeleri kapsam dışında tutarak işçilerin büyük bir çoğunluğunun sağlık ve can güvenliklerinin önemsenmediğinin bir kanıtı olmuştur.

AKP iktidarı, işçi sağlığı ve güvenliği mevzuatını zamanla gerileterek piyasa ihtiyaçlarına göre şekillendirmeye devam etmiştir. Bu doğrultuda, işyerlerinin kurulması aşamasında işyeri koşullarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uygun olmasını zorunlu tutan bu uygulama, 2008 yılında 5763 Sayılı İş Yasası'nda değişiklik yapan yasa ve en son 04.12.2009 tarihli İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik ile ortadan kaldırılmıştır. Buna göre 50'den az işçi çalıştırılan işyerlerinin işletme belgesi alması zorunluluğu kaldırılmıştır. Böylece, işin daha başında sağlıksız ve güvensiz bir iş ortamı yaratılmıştır.

İş Yasası işyerlerine yönelik gerekli denetimleri esnetmiştir. Bu yasa ile başlatılan süreç, çıkarılan torba yasalar ve TMMOB tarafından dava konusu yapılan birçok yönetmelikle devam etmiştir. Bugün işyerlerinde mühendislik ve hekimlik uygulamalarına ilişkin yasal eksiklikler diz boyudur.

İş Yasası tamamen işverenlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Esnek ve kuralsız çalışmayı, işçiyi başka işverenlere kiralamayı, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren; kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sendikal hak ve yetkileri budayan bu yasa ve devam eden yıllarda AKP iktidarının çıkardığı diğer yasa yönetmeliklerle, özellikle işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında, yıllara dayanan bilimsel ve mesleki deneyimler dışlanmış, işçi sağlığı ve iş güvenliğini sağlayacak çalışma koşullarının oluşması engellenmiştir.

Son "Torba Yasa" ile de genç işçi ve çırak sömürsünün yaygınlaştırılması, işverenlerin sigorta prim ödemelerine dair gecikme zammının kaldırılması, İşsizlik Sigortası Fonunun sermayeye peşkeş çekilmesi, yeni ve genç işçilerin istihdamının sigorta prim işveren paylarının İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması, kuralsız çalışma biçimlerinin yaygınlaşması, kayıt dışı ekonomi ve istihdamın teşvik edilmesi, kısmi süreli iş sözleşmesiyle çalışanlara prim ödeme yükümlülüğü getirilmesi, iş mahkemelerini ilgilendiren işçi şikâyetlerinde müfettişlik/uzmanlığın dışlanması, kamuda "görev yerine bağlı olmaksızın çalışma"nın getirilmesi, kamuda "geçici görevlendirme" uygulaması ile sürgün vb. politikaların önünün açılması, kadın kamu çalışanlarının doğum öncesi ve

sonrası “aylıklı” izinlerinin “analık” iznine dönüştürülmesi, kamu çalışanlarına piyasacı “performans” ölçütleri getirilmesi, kamuda “disiplin” olgusunun “sivil”in önüne geçirilmesi, disiplin amirlerinin siyasi otoriteye bağlı makamlardan oluşması, kamu çalışanlarının sendika aidatlarının devlet tarafından ödenmesi yoluyla kamu sendikacılığının siyasi iktidara bağlanması, kamu çalışanlarına grev yasağının sürmesi, mahalli idarelerde sürekli işçi kadrosundaki “ihtiyaç fazlası” görülen işçilerin başka kurumlara aktararak hak kaybına uğratılması, mahalli idarelerde azaltılan sürekli işçiliğin oluşturacağı hizmet boşluğunun dışarıdan taşeron hizmet alımı ile doldurulması vb. bir dizi emek karşıtı adım yasalastırılmıştır.

Planlama ve Çevre Sorunları İçinden Çıkılmaz Hale Gelmiştir

Hemen her alanda bütüncül planlamadan vazgeçilmiştir. Sektörel yaklaşım benimsenerek kontrolsüz ve birbirinden bağımsız yapılara dönüştürülen planlama; tarım alanlarının, ormanların, meraların, kıyıların giderek yaylaların talanı şeklinde mekana yansımıştır.

Tüm doğal kaynaklarımız; doğa koruma alanları, yani biyolojik çeşitlilik açısından önemli alanlar, biyogenetik rezerv alanları, nadir, endemik, tehlike altındaki türlerin yaşam alanları, orman alanları, kıyıları, meralar “sürdürülebilirlik” aldatmacasıyla piyasa malına dönüştürülerek uluslararası pazara sunulmaktadır.

Ülkenin doğal varlıklarını uluslararası sermayeye en kısa yoldan sunmanın yollarını arayan AKP, ÇED Yönetmeliği’nde yaptığı son değişiklikle, ÇED Yönetmeliği’nin yürürlük tarihi olan 1993 yılından önce projelendirildiği ya da işletmeye geçildiği belgelenecek yatırım kararlarını ÇED kapsamı dışına çıkarmış, bununla da yetinmeyip 2015 yılına kadar uzatarak geleceği de ipotek etmekte sakınca görmemiştir. Termik güç santrallerini, nükleer güç santrallerini, nükleer atık bertaraf tesislerini, otoyolları, limanları, HES’leri ve madencilik projelerini de kapsayan yatırımları örneği görülmemiş bir duyarsızlıkla ve aymazlıkla neredeyse idari işleme dönüştürerek ÇED sürecinden de çıkarmıştır. Bu düzenleme aynı zamanda kaçak olarak işletmeye geçen tesisler için de “af” getirmektedir.

Mühendislik, Mimarlık, Şehir Plancılığı Geriletiliyor

Mesleki düzlemde bilim, teknoloji, Ar-Ge, inovasyon, sanayi, enerji, çevre ve kentleşme politikalarının dinamik gücü olması gereken mühendis, mimar, şehir plancıları AKP iktidarı tarafından ikinci plana itilmiş, bazı alanlarda yetkiler uluslararası sermaye kuruluşlarına devredilmiş, bazı alanlar ise neredeyse ortadan kaldırılmıştır. Ar-Ge faaliyetleri ile mühendislik arasındaki bağ unutulmuş; mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı hizmetlerinin ana sektörleri kamusal fayda anlayışından çıkarılıp serbestleştirme, özelleştirme, ticarileştirmenin arpalıkları haline getirilmiş; kentler rantlara göre şekillendirilmiş ve plansızlık egemen kılınmıştır.

Ülke kaynaklarının sanayileşme ve ülkemiz insanların geleceği doğrultusunda kullanılmaması ile birlikte: sanayi ve çalışma yaşamının büyük kısmında işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin uygulanmasında; insanca barınma hakkı ve deprem gerçeğinin gerektirdiği yapı denetimi uygulamalarında; tarım, orman, su, mera, kıyıları vb doğal kaynaklarımızın, kentlerin yönetiminde; enerji, gıda ve çevreye ilişkin politika ve stratejilerin belirlenmesi ve uygulanmasında mühendislik, mimarlık, şehir plancılığının gerektirdiği mesleki denetim ve bilimsel–teknik kriterler devre dışı bırakılmaktadır.

Tüm bu süreçler teknik ve bilimsel gereklilikler dışına çıkarılıp “idari karara” dönüştürülmüş, ilgili yasa düzenlemeleri de etkisiz/kadük hale getirilmiştir.

Oysa sağlıklı kentleşme, kentsel hizmetlerin kamusal hizmet kapsamında ele alındığı; barınma, eğitim, sağlık, kültür hizmetlerinin insan hakkı olarak görüldüğü; kamu yararı öncelikli enerji, çevre ve gıda politikalarının benimsendiği ve yerli mühendislik, yerli kaynak kullanımı; bağımsızlık, planlama, sanayileşme ve kalkınma ile olanaklıdır. Bu noktada gerek sanayileşme gerekse güvenli ve ergonomik çalışma koşulları, meslek örgütlerinin uluslararası standartlar, bilimsel-teknik uygulama ve önlemler eşliğindeki mesleki denetimini benimseyen anayasal, sosyal bir devlet sistemi ve onun güvenceleri kapsamında gerçekleştirilebilir.

Ancak AKP sanayi, çalışma yaşamı, işçi sağlığı ve iş güvenliği, yapı denetimi, imar, tarım, orman, su kaynakları, enerji, maden, çevre, gıda ve kentleşme ile ilgili yasa ve yönetmelik düzenlemelerini TMMOB'nin önerilerinin aksi doğrultuda yapmaktadır.

27.02.2003 tarihinde kabul edilen 4817 sayılı ve 27.02.2003 tarihli Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Yasa ülkemizde çalışacak yabancı mühendis ve mimarların çalışma izinleri ile çalışma koşullarını düzenleyen ve yetkilendirdiği kurumlar vasıtasıyla çalışan yabancıların takibi olanağını sağlayan önemli bir düzenlemedir. Yasa ile ülkemizde mühendislik unvanını kullanmak suretiyle hizmet üretecek olan mühendis ve mimarların faaliyetleri, yürürlükteki 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa ve 6235 sayılı TMMOB Yasası'nın ilgili maddeleri ile uyumlu kılınmıştır. Böylece 4817 sayılı Yasadan önce yabancıların çalışması ile ilgili olarak kurumlar arasında yaşanan yetki sıkıntısı ve karmaşa, bu yasa ve bağlı yönetmelikleri ile giderilmiş ve uygulama bir standarda oturtulmuştur. Bu çerçevede yetkili kılınan TMMOB ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın görüşlerinin alınması suretiyle yabancıların çalışma izinlerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilmesi uygulaması, ulusal mevzuatlarla da uyumluluk sağlamış ve gerekli belgeler eşliğinde yabancıların Türkiye'de çalışması mümkün kılınmıştır.

Ancak sonraki yıllarda sermayenin küresel yönelimlerine uygun biçimde, AB uyum yasaları ve “Hizmetlerin Serbest Dolaşımı” kapsamında yasada belirtilen bazı temel düzenlemeler, yeni yasa hükümleri ile aşındırılmıştır.

Örneğin 5665 sayılı ve 23.05.2007 tarihli “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı”nın ilk 14 maddesi yabancıların çalışma izinleriyle ilgili önemli düzenlemeler içermektedir. Sanayi ve ekonominin bütününe ilişkin meslek ve uzmanlık alanları bulunan TMMOB ve bağlı Odalarının yetkileri, ülkemiz mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı birikimi aleyhine yeniden düzenlenmek istenmektedir. 4817 sayılı Yasa ile meslek alanlarımızda yabancıların istihdamına yönelik geliştirilen mevzuatı geriletmeye yöneliktir. Bu değişikliklerle;

Mesleki ve akademik yeterlilik prosedürü kaldırılmakta, Akademik yeterlilik ile mesleki bilgi ve deneyim aranmadan, yabancıların her işte çalışmalarının önü açılmakta, Kalitesiz hizmetin kontrolsüz sunumuna olanak tanınmakta, Ülkemiz mühendis ve mimarlarının aleyhine haksız rekabetin önü açılmaktadır.

Oysa bir ülkenin öncelikle kendi mühendis ve mimarlarının istihdam edilmesi, ihtisas gerektiren işlerde aynı işi yapmak üzere mevcut işgücünden karşılanamayacak bir talep bulunması halinde yabancı istihdamı söz konusu olmalıdır.

Yasa değişikliğinin 7. maddesi, sonradan 5951 Sayılı Yasa ile de değiştirilmeye çalışılan, 4817 sayılı yasanın 12. maddesini hedeflemektedir. Yasa, “Meslekî hizmetler kapsamında görev yapacak yabancılara, akademik ve meslekî yeterlilik ile ilgili işlemleri tamamlanıncaya kadar, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla ve bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilir” şeklindeki değişiklik ile mesleki ölçütleri dışlamaktadır. Mühendislik ve mimarlık gibi akademik ve mesleki ölçütlerin temel oluşturduğu bir alanda yeterliliğin bir yıla kadar savsaklanması ciddiyyetten uzak bir yaklaşımdır.

Özetle, bu değişikliklerle 6235 sayılı TMMOB Yasası’nın 34. ve 35. maddeleri işlevsizleştirilmek; 3458 Sayılı Yasa ile belirlenen mühendis ve mimarların ülkemizdeki tanım ve işlevi çokuluslu tekeller lehine değiştirilmek ve bu alan ülkemiz çalışanları aleyhine kuralıslaştırılmak istenmektedir.

Bu değişikliklerin kimi hükümleri başka yasaların içinde geçirilerek yasalaşmıştır. 5951 sayılı ve 28.01.2010 tarihli “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 10 ayrı yasada yapılan değişiklikleri düzenleyen ve AKP hükümeti döneminde sıklıkla görülen “torba yasalar”dan biridir. Çalışma yaşamı ile ilgili birçok düzenleme de içeren yasa içerisinde “4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun”un 12. maddesi de kamuoyu tepkisini çekmemek için bir gece yarısı gizlice değiştirilmiş ve mühendislik faaliyetlerini de kapsamıştır.

Oysa TMMOB olarak hep söylediğimiz gibi; TMMOB Yasası’na göre, kişinin Odaya üye olabilmesi için mühendis ya da mimar unvanına sahip olması gerekir. Diplomasını ya da denklik belgesini ibraz edemeyenin üyeliği de söz konusu olamaz. Öncelikle, yabancı kişinin akademik yeterlilik konusunda YÖK tarafından düzenlenmiş belgeyi ibraz etmesi gerekir. Akademik unvan belgelendikten sonra, bu unvanın üstlendiği işin niteliğiyle örtüşüp örtüşmediğine yani yapılan işin ihtisas alanına girip girmediğine bakılır. Ayrıca mesleki deneyimin olup olmadığı, aldığı ücretin asgari ücret tarifesine uygun olup olmadığı, ülkesindeki Oda’dan mesleğin icrasına yönelik ceza alıp almadığı da incelenir. Bunlar mesleki yeterliliğin önkoşullarıdır. Bu koşulları sağlayamayan yabancı meslek mensupları hakkında TMMOB olumlu görüş bildiremez. Siyasal İktidarın mühendislik ve mimarlık hizmet alanını tam bir serbestiye teslim etmesi isteminin gerekçesi, ne mesleğin genel ifa kurallarına ne de uluslararası bir taahhüt ve antlaşmaya dayanmaktadır. 5951 sayılı Yasa’nın 8. maddesi ile Türkiye, karşılıklılık ilkesi olmaksızın, bilimsel ve hukuksal hiçbir ölçüt aranmaksızın mühendislik ve mimarlık hizmetini tek taraflı olarak tüm dünya ülkelerine açan yegâne ülke olmuştur.

Bir mühendis, mimar ve şehir plancısının meslek icra edebilmesi için akademik ve mesleki yeterliliğinin bulunması önkoşuldur. Bundan ülke mühendis, mimar ve şehir plancısı muaf değildir. 5951 sayılı Yasa’nın 8. maddesi, yabancı ülke vatandaşlarını bu zorunluluktan muaf tutmaktadır. Böylece, ülkemiz vatandaşına akademik ve mesleki yeterliliği tanınmadan mesleğini icra etme izni verilmezken yabancıya bu hak verilmektedir. Ülkemiz vatandaşı meslek mensupları kendi ülkesinde yabancı olacaktır. Ülkemiz mühendis, mimarlar ve şehir plancısı kendi ülkesinde haksız rekabetin mağduru olacak, iş kaybına uğrayacak, hizmetten yararlananlar ise, hizmeti sunanların mühendis ve mimar olduğunu bilemeyeceklerdir.

Serbestleştirme politikaları, mühendislik uygulamalarını da kapsamış; “uzaktan eğitim” ve özellikle “Teknoloji Fakülteleri” ile mühendislik eğitimini tasfiye edecek yönelimler egemen olmuştur. Mühendislik, inovasyon, bilim ve teknoloji, katma değeri yüksek

ileri teknolojiye dayalı üretim ve Ar-Ge politikalarında dışa bağımlılık artmıştır. Yüksek nitelikli işgücü kapsamındaki mühendislik istihdamı geriletilmiş; mühendislik “ara teknik eleman” ile eşdeğer tutulmuştur. Mühendislik meslek ve uygulama alanları daraltılmıştır. Serbestleştirme, özelleştirme politikaları ve fason üretim, mühendisliği geriletken başlıca etkenler olmuştur.

Diğer yandan kamuoyuna “İstihdam Paketi” olarak sunulan 5763 sayılı ve 15.05.2008 tarihli “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile işçilerin sosyal güvenlik, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile bir takım sosyal hakları kısıtlanmış; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Teşkilat Yasası’nda değişiklik yapılarak işçi sağlığı ve iş güvenliği alanı ve iş güvenliği mühendislerinin eğitimi piyasaya açılmış; bu alana yönelik Danıştay kararları devre dışı bırakılarak kapsamlı değişiklikler yapılmıştır.

Sonuç

19 Kasım 2002 tarihinden bu yana işbaşında olan 59 ve 60. AKP Hükümetleri, emperyalizm güdümlü neo liberal ekonomik sosyal politikaları uygulamıştır. AKP iktidarı, kamu idari yapısı, bir diğer deyişle siyasi üst yapı ile ekonomik sosyal yapının reorganizasyonunu gerçekleştirmiş, kamuyu piyasaya hizmet eder hale getirmiş; sosyal devlet ve kalkınma paradigmasına en güçlü darbeleri indirmiştir.

AKP iktidarı, ekonomi, sanayi, tarımsal sanayiler, enerji, iletişim, ulaşım, gıda ve imalat girdileri üretimi itibariyle ülkemizi mutlak bir şekilde yoksullaştırmıştır. Yapılan serbestleştirmeler, özelleştirmeler ve kamu yatırımlarının geriletilmesiyle Türkiye sanayisizleşmeye; sanayinin küçültülmesine, sıcak paraya ve ithalata bağımlı, düşük teknoloji fason taşeron üretim ve ihracata bağımlı kılınmıştır. KOBİ’ler ise bu sorunlar ve acımasız rekabet koşulları ve teşvik yetersizlikleri nedeniyle bir girdap içine girmiştir. Sanayiyle ilgili önemli bir konu olan, devlet destek ve kredilerinde, sanayi KOBİ’leri öncelikli olarak ele alınmamaktadır. Sanayi, katma değer ve istihdam olarak son on yılda gerilemiştir. İthalatla sağlanan ara malı girdiler ve hammadde bağımlılığı ile üretim ve ihracattaki dışa bağımlılık, yapısal özelliğiyle önümüzdeki dönemde de sürecektir. 2011–2013 döneminde de kamunun bütünüyle sanayiden çekilmesi, son kalan sanayi tesislerinin de (şeker sanayi, gıda, elektrik ve doğalgaz dağıtımı, içki vs.) özelleştirilmesi gündemdedir.

İşsizlik bugün gerçekte % 20’ler civarındadır. Genç nüfus ve kadın işgücü istihdamı giderek daha fazla gerilemektedir. İşsizlik Sigortası Fonu’nda 10 yılda toplanan 60,6 milyar TL’nin yalnızca 3,7 milyar TL’si işsizlere ödenmiştir.

Bölgeler arası eşitsizlik sürmektedir. Üretim ve yatırımların ağırlığı yapısal olarak Marmara, Ege ve İç Anadolu’da toplanmıştır. Yaratılan katma değer yaklaşık % 70’i bu bölgelerdedir. Bölgesel kalkınmada bir adres olarak gösterilen Kalkınma Ajansları yapısal olarak sorunludur ve bölgesel kalkınmada başarı getirmeyecektir. “Esnek yönetim ve serbest yerel dinamikler” anlayışına dayandırılan “bölgesel kalkınma” yaklaşımı, kamu öncülüğünde gerçekleştirilen ulusal/merkezi–bölgesel kalkınma düşüncesini tamamen dışlayan; yerli ve yabancı özel yatırımcılara en iyi koşullar altında çalışma olanağı sunulması için bir araçtır. Bu ajanslar, küresel rekabeti körükleyen yeni liberal uygulamaların aracı olarak var olan bölgesel eşitsizliklerin daha da artmasına yol açacaktır.

2003–2010 dönemi büyüme oranı yıllık ortalama % 4,6 ama istihdamda “büyüme” % 0,2 (yani binde) iki oranındadır. İstihdam yaratmayan bu büyüme oranı Cumhuriyet

tarihi ortalaması olan % 4,9 oranının altındadır. AKP iktidarını da kapsayan neoliberal dönem içindeki 1998-2010 döneminin ortalama büyüme oranı da % 3,6'dır. Bu, oranlar Türkiye'nin de içinde sayıldığı "yükselen piyasa ekonomileri"nin gerisindedir. Yine aynı dönemde bütçe açığının 2007'deki düzeyine gelmesi mümkün değildir.

Büyüme ile sanayileşme ve kalkınma; verimlilik ile istihdam; büyüme ile istihdam; büyüme ile gelir dağılımı ve refah arasındaki bağlar tamamen kopmuştur.

Dış ticaret açıkları, iç ve dış borçlar, borç ve faiz ödemelerinin GSYH ve genel bütçe içindeki oranları giderek artmıştır. 2002 yılında 1,2 milyar dolar olan cari açık, hükümetin öngörüsünün aksine 2010 yılında 49 milyar dolar olmuştur. Cari açığın tek karşılanma yolu dış borç, krediler ve yüksek faizli yabancı sıcak para akımıdır. Dış borç stokunun GSYH'ye oranı % 45 gibi çok yüksek bir düzeydedir.

Yatırımların GSYH ve genel bütçe içindeki payları azalmıştır. Kamunun sanayi yatırımları bulunmamaktadır. Kamu artık üretken olmayan, katma-değer yaratmayan ve istihdamı öngörmeyen yatırımları yapmakta, bölgesel kalkınma projelerine girmemektedir.

AKP iktidarı altında Türkiye kapitalizmi, işgücünün bütün biçimlerini "ucuz emek sömürüsü" kategorisinin içine çekmiştir. AKP iktidarının sanayiye ve ekonomiyi daha fazla ucuz emek sömürüsüne endekslemesi, esnek ve güvencesiz çalışma biçimlerini yaygınlaştırması, kamudan özel sektöre kadar meslektaşlarımızı ve meslek alanlarımızı birinci dereceden etkilemektedir.

Başbakan Türkiye'nin 17. büyük ekonomi olduğunu söylemektedir; doğrudur, Türkiye milli gelirden 17. sırada ama kişi başına gelirden 57. sırada; OECD'nin 30 ülke sıralamasında ise sondan 4. sırada yer almaktadır.

Sanayide son 12 yılda emek verimliliği artışı % 70 oranında ve sanayi katma değeri içinde kârların payı çarpıcı boyutlarda artarken, reel ücretlerde % 12,5 oranında düşüş söz konusudur.

Türkiye OECD ülkeleri içinde gelir eşitsizliğinde 2. sıradadır.

Resmi rakamlara göre nüfusun % 17,1'i yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.

Başbakan'ın Türkiye'si ile emekçinin, öğretmenin, mühendisin, doktorun, kamu çalışanının, işsiz, yoksulun Türkiye'si çok farklıdır.

Biz böylesi koşullarda yaşamak istemiyoruz.

Biz AKP'nin özde modernlik ve laiklik karşıtı, dikta özlemlili, anti demokratik yeni düzeninde yaşamak istemiyoruz.

TMMOB ülkemizi emperyalist çıkarlara peşkeş çeken, halkların onurunu ve geleceğini zedeleyen politikalara karşı halkçı-toplumcu, demokrat, yurtsever bir temelde başka bir dünya kurma mücadelesinin içinde olduğunu, milletvekili genel seçimleri dolayısıyla ilkeleri doğrultusunda mücadele edeceğini kamuoyuna duyurur.

TMMOB
38. OLAĞAN GENEL KURUL
SONUÇ BİLDİRGESİ

27-30 MAYIS

2004

TMMOB kuruluşunun 50. yılında 38. Olağan Genel Kurulunu 27 - 30 Mayıs 2004 tarihleri arasında Van'dan Edirne'ye, Trabzon'dan İzmir'e, Zonguldak'tan Antalya'ya ülkemizin dört bir yanından gelen bine yakın mühendis, mimar ve şehir plancısı delegenin katılımıyla Ankara'da topladı.

TMMOB'nin kuruluşunun 50. yılında, 1968'li yıllardan bugüne ülkemizin kalkınma ve sanayileşmesinde bilim ve teknoloji politikalarının önemine vurgu yapan, örgütümüzün kamu yararı ve adil paylaşımından yana yurtsever, devrimci, ilerici ve toplumcu çizgisini oluşturan, Harun KARADENİZ'den Zeki ERGİN BAY'lara, Akın ÖZDEMİR'den Nejdet BULUT'lara, Güney ÖZCEBE'den Sezai GÜRÜ'lere, Haluk SILAY'dan Haldun ÖZEN'lere, Bedri KARAFAKİOĞLU'dan İbrahimim ATALI'lara, Teoman ÖZTÜRK'ten, Alaattin ANAHTARCI'dan Hasan BALIKÇI'lara ve isimlerini burada sıralayamadığımız devrimci, demokrat ve yurtsever meslektaşlarımızla birlikte tüm değerlerimizi bir kez daha anarak ve yaşatarak 38. Olağan Genel Kurulumuzu topladık.

TMMOB'nin 50. yılında ve özellikle de son 30 yıldır biz mühendis, mimar ve şehir plancıları, meslek ve meslektaş sorunlarının halkın temel sorunlarından ayrılamayacağı bilinciyle ülke ve toplum sorunlarına sahip çıkarak mücadelemizde, Sevgili Başkanımız Teoman ÖZTÜRK'ün 1972 yılında ifade ettiği gibi, "Yüreğimizdeki insan sevgisini ve yurtseverliği, baskı ve zulüm yöntemlerinin söküp atamayacağının bilinci içinde, bilimi ve tekniği emperyalizmin ve sömürgeciğin değil, emekçi halkımızın hizmetine sunmak için, her çabayı güçlendirerek sürdürme yolunda inançlı ve kararlıyız."

Genel kurulumuzda, delegelerimiz bu kararlılıklarıyla yaşamımızın ve geleceğimizin planlanabilmesinin ve insanlığın kaderine sahip çıkabilmesinin yolunun; bağımsızlıktan, eşitlik ve özgürlükten, barış ve demokrasiden, insan haklarından geçtiğine olan inançla, ülkemizdeki, bölgemizdeki ve dünyamızdaki gelişmeleri zengin tartışmalarla değerlendirmiştir.

38. Olağan Genel Kurulumuz, başta ABD ve İngiliz emperyalizminin ve onun işbirlikçilerinin Irak'taki işgalleri ve işkencelerinin yaşandığı, Ortadoğu ve Yakındoğu coğrafyasını Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) çerçevesinde yeniden biçimlendirmeye çalıştıkları, Dünya genelinde emperyalist tekellerin halkların üstüne yeni baskıları hayata geçirmeye çalıştığı, Küba halkının temel ihtiyaçlarını bile karşılanmaması için yeni ambargoların uygulandığı, Filistin topraklarında İsrail'in Nazi katliamlarını aratmayacak uygulamalarla Filistin halkına karşı zulüm uyguladığı, terörizm söylemleriyle yoksul halklara karşı asıl terör faaliyetlerini yürüten BUSH'un ülkemize Haziran ayı içerisinde NATO toplantısı bahanesiyle geleceği, Türkiye'yi yeniden yapılandırmak amacıyla AKP hükümetince hazırlanan ve "reform" olarak sunulan IMF/Dünya Bankası/DTÖ ve AB isteklerini yansıtan yasal düzenlemelerin yapıldığı bir dönemde toplanmıştır.

Küreselleşme; içinde yaşadığımız döneme damgasını vuran kapitalizmin çok uluslu şirketler aracılığıyla dünya boyutunda kurduğu ekonomik egemenliğin son aşamasıdır. Gelişmiş ülkeler, mal, hizmet ve sermayeyi ülkeler arasında olağanüstü bir hızla dolaştırarak, gelişmekte olan ülkelerin ekonomisini, sanayisini ve çalışanlarını büyük çapta etkilemekte, politik ve toplumsal

dengeleri bozarak, gelir dağılımını kötüleştirmektedirler. Spekülatif sermayenin, olağanüstü boyutlara ulaşarak üretime yönelik-verimli sermaye yatırımlarını önlediği, işsizliği arttırdığı, neden olduğu ekonomik krizlerin yıkıcı etkileri ile çalışanları yoksullaştırdığı açıktır. Özellikle son on yılda çalışanların sosyal hakları budanmış, ücretleri azalmış, refah düzeyi düşmüş ve tüm ülkelerde en üstte yaşayan %5 oranındaki kesim, büyük bir rant ve sömürü artı değerine sahip olmuştur. Küreselleşme aynı zamanda, tekellerin aşırı kâra dayanan birikimi için savaş, gerginlik, çevre sorunları, dünya kaynak ve değerlerinin yağması demektir. Çok uluslu şirketlerin temel stratejileri ise bu talana karşı koymak isteyenleri yok etmektir. Bu amaçla, sendikasıztırma, uluslararası tahkim yoluyla, IMF/Dünya Bankası ve DTÖ baskısıyla özelleştirme ve rant ekonomisini egemen kılma uygulamalarıyla gelişmekte olan ülkelerin geleceğini ipotek altına almaktadır. Bu nedenlerle mühendis, mimar ve şehir plancıları küreselleşmeye ve onun yansımalarından özelleştirmelere ve rant ekonomisine karşı çıkışını sürdürmektedir.

ABD emperyalizminin 11 Eylül sonrasında dünyayı hegemonyası altına alma hamlesinin parçası olarak Irak'a saldırısı ve işgalinin, ABD'nin Ortadoğu'daki düzenleyici rolünü arttırdığı ve derin değişikliklere neden olduğu açıktır. Biz mühendis, mimar ve şehir plancıları çok iyi biliyoruz ki, bölgemizde uzun yıllar içerisinde yaşanan ve son dönemde ABD tarafından giderek yoğunlaştırılan çatışma ve gerilimlerin nedeni, ne Ortadoğu'da demokrasinin geliştirilmesi, ne kitle imha silahlarının varlığı ve de terörist faaliyetlerin engellenmesidir. Esas neden, Ortadoğu'nun, dünyadaki enerji kaynaklarının önemli bir bölümüne sahip olması ve bu kaynakların ABD tarafından ele geçirilme çabasıdır. İşte bu bilinçle mühendis, mimar ve şehir plancıları savaşı durdurmak için gösterdikleri çabanın devamı olarak Irak'ın işgaline, Irak halkının katledilmesine-zulme uğratılmasına ve aşşğılanmasına karşı durmaktadır.

Ülkemizde uygulanan ekonomik programın temel felsefesini dünyada yaşanan bu gelişmelerden bağımsız olarak değerlendirmek mümkün değildir. Türkiye, 1980'li yıllardan itibaren uluslararası sermayenin yukarıda sözü edilen taleplerine uygun olarak enerjiden haberleşmeye, eğitimden sağlığa, tarımdan sosyal güvenliğe kadar hemen tüm alanlarda yapısal bir değişim programına tabi tutulmaktadır. Ülkemizde de giderek artan bir ivmeyle sanayi yatırımı azalmakta, işsizlik oranı büyümekte, çıkan krizlerin sık ve dayanılmaz boyutları yoksullaşma sürecini kronik hale getirmektedir. Son dönemlerde ekonomik göstergelerde gözlenen iyileşmelerin temelinde yatırım, teknolojik gelişmeler gibi nedenler değil iş gücü üzerindeki baskılar yer almaktadır. Bu çerçevede istihdam daralmakta, işsizlik artmakta ve ücretler gerilemektedir. Bu durumdan mühendisler de büyük çapta - olumsuz olarak etkilenmektedir. AB'ne üye olma sürecinde, gümrük birliğine geçişte olduğu gibi, uyum paketi yürürlüğe konmakta, sanayi tesisleri Avrupa'nın taşeronu olarak düşük katma değerli ürünlerle ihracata zorlanmaktadır. Teknoloji düzeyini artıracak, AR-GE çalışmalarını hızlandıracak, yeni ürün veya ürün geliştirmeye dayalı bir araştırma politikası saptayacak, mühendisleri verimli, üretken ve söz sahibi kılacak bir yapılanmaya engel olunmaktadır.

Siyasal iktidarların biat eden tutumları nedeniyle ülkemiz, emperyalizmin küresel ölçekte yürüttüğü yeniden yapılanma süreçlerine en hevesli uyum gösteren ülkelerden biri konumuna sürüklenmektedir. Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası ve IMF gibi örgütlerin direktifi ve denetimi altında uygulanan yapısal uyum politikaları ve ekonomik politikalar ile ülkemiz kaynakları talan edilmekte ve sömürgeleştirilmektedir. Hizmet Ticareti Genel Antlaşması (GATS) ile genel olarak bütün kamusal hizmet alanları piyasalaştırılarak Türkiye hükümetinin verdiği sınırsız taahhütlerle yabancı sermayenin istilasına açılmakta; özel olarak GATS Antlaşmasında Uzmanlık Gerektiren Hizmetler kapsamında değerlendirilen mühendislik mimarlık hizmetlerinin de bugün dünya pazarının yüzde 72'sini elinde bulunduran 4 büyük emperyalist ülkenin kontrolüne geçmesi süreci işlemektedir. Bu nedenle mühendis, mimar ve şehir plancılarının yaşamımızı ve geleceğimizi planlama süreçlerinden koparılışımıza karşı mücadelesi önümüzdeki gündemin yine değişmez maddelerinden birisi olmaktadır.

İçinde yaşadığımız dönemde, emperyalist sistemle eklemlenme doğrultusunda dayatılan, Petrol, Doğalgaz, Enerji Piyasaları, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ve Serbest Bölgeler, Doğrudan Yabancı Yatırımlar Yasası, İhale Yasası gibi birçok yeni yasa çıkarılıyor. ABD, AB, DTÖ ve uluslararası finans kuruluşları tarafından dikte edilen, bu sömürgeleştirme yasalarını tamamlamak üzere Maden, Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler ile Personel Rejimi yasaları da çıkarılmak üzeredir. Sermaye dolaşımının ve hizmet sektörleri ticaretinin serbestleştirilmesi, bunların önündeki engellerin kaldırılması, ulusal sınırların yok edilmesi, kamu yönetimi ve denetiminin daraltılması, refleksinin yok edilmesi, doğal zenginliklerimizle ilgili yetkilerinin yerel yönetimlere devredilmesi, özelleştirme ve serbest piyasa yöntemleri ile elden çıkarılması, devletin planlama, yönlendirme ve denetleme işlevlerinden ve "sosyal devlet"ten uzaklaştırılmasını hedefleyen bu yasalar, mühendislik, mimarlık uygulamalarını da birçok alanda doğrudan ve olumsuz etkileyecek hükümler içermektedir. IMF ve sermaye çevrelerinin değil halkın çıkarı için yasa çıkarılması talebini bunun için sahipleniyoruz ve yükseltiyoruz.

IMF'nin 6.gözden geçirme şartı olarak dayatılan Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı ülkeyi pazar, devleti tüccar, vatandaşı müşteri olarak tanımlamaktadır. AKP hükümeti tarafından hazırlanan kanun tasarısı tercihini sosyal devlet yerine düzenleyici devlet ilkesinden yana yapıyor. Düzenleyici devleti yaratmanın ilk şartı ise, devletin mal ve hizmet üreten, dağıtan, yöneten tüm kurum ve mekanizmalarını tasfiye etmek, devletin bu tür kurumlaşmaya gitmesini yasaklamaktan geçiyor. Bu çerçevede kırsal kesime hizmet veren Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kapatılıyor. Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı ile bugüne kadar yapılan özelleştirmelerin önündeki hukuksal engeller tamamen kaldırılmak, toplum, piyasanın eşitsiz koşullarına mahkum edilmek isteniyor. Ancak, hepimiz çok iyi biliyoruz ki geçmiş özelleştirme uygulamalarının tümüne yakın bölümü aynı zamanda yolsuzluk, kötü kullanım ve sözleşme koşullarına uymama örnekleriyle doludur. Bütün bu uygulamalara yaratılan en önemli gerekçe olarak ülkemizde devletin büyük olduğu, bu nedenle bütçe açıklarının sürekli arttığı, bazı kurumların kapatılarak devletin küçültülmesi gerektiği ifade edilir. Devletin küçültülmesinden söz edenler ülkemizdeki kamu harcamalarının

OECD ve AB ülkelerindeki kamu harcamalarının çok çok altında olduğu gerçeğini gizledikleri gibi, ülkemizdeki kamu harcamalarının yüzde 40'ının faiz harcamaları olduğu gerçeğini de, faiz ödemelerinin GSMH'ya oranının da çok yüksek olduğu gerçeğini de gizlemektedirler. Bu nedenlerle Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı TBMM gündeminden derhal geri çekilmelidir.

Ülkemizde faizlerin düştüğünü, ödemeler dengesinin rayına oturduğunu, kapasite kullanımının büyüdüğünü, IMF programına uyulduğunu söyleyen Hükümet ve sermaye çevreleri, çizdikleri pembe tablolarla halkı avutmaya çalışıyorlar. Oysa, işsizliğin, açlığın, yoksulluğun arttığı, yurt dışına göç ve özellikle beyin göçünün hızlandığı Türkiye'de; 20-24 yaş arasındaki gençlerden lise mezunlarının yüzde 45'i, üniversite mezunlarının yüzde 32'i iş bulamamakta, işsiz mühendis ve mimarların sayısı yüz binlere ulaşmaktadır. Son üç yıl içinde işsiz sayısının iki katına çıktığı Türkiye, OECD ülkeleri içinde işsizliğin en yüksek yaşandığı dördüncü ülke konumundadır. Bu süreçte, ülkemizdeki kamu yatırımları da önemli ölçüde azalmış, 2004 yılı bütçesinde %4'e düşürülmüştür. Ayrıca özel sektörde ücretli olarak çalışan üyelerimizin çoğunluğu iş güvencesinden yoksun ve yoksulluk sınırı altındaki ücretlerle istihdam edilmektedir.

AKP iktidarı döneminde de, ülkemizde temel insan hakları, ifade ve düşünce özgürlüğüne yönelik ihlallerin sürdüğünü görmekteyiz. Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde çıkarılan yasaların kağıt üzerinde kaldığına dair en somut örnek İnsan Hakları kuruluşlarının 2003 Yılı raporlarıdır. 2003 Türkiye İnsan Hakları İhlalleri Raporunda; 818 kişinin gözaltında işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı, 458 kişinin toplumsal gösterilerde güvenlik güçlerinin müdahalesi sonucu dövülerek yaralandığı, son bir yıl içinde 23 kitap, 10 gazetenin toplatılarak yasaklandığı, 12 konser, 5 tiyatro oyunu, 5 film gösterimi ve 1 kitap fuarına izin verilmediği, 2003 yılında düşüncelerini ifade eden 155 kişi hakkında soruşturma açıldığı, yine son bir yıl içinde düşüncelerini ifade edenlere karşı açılan 172 davada 882 kişi hakkında 3545 yıl 3 ay hapis cezası istendiği ve bugüne kadar cezaevlerinin olumsuz koşullarını protesto etmek üzere 107 kişinin açlık grevleri nedeniyle öldüğü söz konusu raporda ifade edilmiştir.

Bugün, ülkemizde milli güvenlik gerekçesiyle şişe camda çalışan işçilerin grev hakları engelleniyorsa, kürt sorununa, demokratik bir açılım sağlamak yerine dar bir güvenlik sorunu çerçevesiyle bakılıyor, parti kapatma davaları ile siyaset yapmanın önüne engeller konuluyorsa, insanca yaşam ve grevli toplu sözleşmeli sendikal hakları için seslerini yükselten kamu çalışanları sürgün ve baskılarla karşılaşıyorsa, Üniversitelerin bileşenleri yok sayılıyor- YÖK'e karşı demokratik ve özerk bir üniversite talebini ifade etmek isteyen öğrenciler biber gazları ve coplarla susturulmak isteniyorsa, 59. Hükümetin de, demokratikleşme adına daha önceki hükümetlerden farklı bir uygulamasının olmadığını ve bunların bir sistem sorunu haline geldiğini açıkça görmekteyiz.

59. Hükümetin siyasi kadrolaşma konusundaki ısrarcı girişimi ve çabaları, Kamu Kurumlarını siyasal yandaşlarıyla yağmalamayı, şekillendirmeyi ve bu kurumların mevcut özerkliklerini bile daha geri noktalara götürecek tarzda yasal düzenlemelerle yok etmeyi hedeflemektedir. Birçok Bakanlıkta ve bu

Bakanlıklara bağılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarında kendi siyasal kadrolarına yer açmak için yüzlerce çalışan görevlerinden uzaklaştırılmakta veya sürgüne gönderilmektedir.

Günümüzde sanayinin temel rekabet unsuru bilim, teknoloji ve inovasyon yeteneğı olduğundan TÜBİTAK'ın bu konulardaki çalışmalarını sürdürebilmesi için gerekli kaynakların yaratılması gerekirken, AKP hükümeti TÜBİTAK'a siyasal müdahalelerde bulunmayı görev bilmiştir. 1963 yılında bilim ve teknoloji alanında araştırma ve geliştirme çalışmalarının desteklenmesi ve koordinasyonu görevlerini üstlenmek üzere kurulan, idari ve mali özerkliğe sahip olan TÜBİTAK, hükümetin müdahaledeki ısrarı ve çıkarmış olduğu yasa ile tahribata uğratılmış, bazı birimlerinin özelleştirilmesi ve bu özelleştirmelerle birlikte kurumda personel kıyımına gidilmesi tahribata kalıcı ve derinleşen boyutlar katmaktadır. Gelişmeler AKP iktidarının bilimsel ortam ve oluşumları daraltma sinsiliğini artık gizleme gereğı duymaksızın açığa vurmakta olduğunu göstermektedir.

Bugün yapılanma programı adı altında "Tarım Reformu" başlığı ile dayatılan ve IMF, Dünya Bankası ve DTÖ istekleri doğrultusunda hızla gerçekleştirilen Tütün, Şeker, Tarım Satış Kooperatif Birlikleri yasaları gibi bir takım yasal ve yönetsel düzenlemeler sonucu, ülkemizde tarımsal üretim kısılmakta, üretim-işletme-pazarlama alanında yabancı sermaye egemen olmaktadır. Üreticiler ve küçük köylüler üretim alanından çekilerek ucuz işgücü kaynağı, tüketiciler konumuna getirilmektedir. Tarımsal KİT'ler sonrası tarımsal kamu yönetimi dağıtılmakta, kamusal hizmet alanları özel sektöre açılmaktadır. Ulusal çıkarlarımıza aykırı bu sürecin sonu açıktır, bu da bağımlılıktır, net dış alımcı bir ülke konumuna düşmektir. Bu olumsuz süreç üretimi ve üreticiyi destekleyen politikalarla durdurulmalı, tarım gerçek ve stratejik bir sektör olarak yeniden planlanmalı, ulusal tarım politikaları uygulamaya konmalıdır. Köy Yasası ve Tapu Yasası'nda yapılan değişikliklerle yabancılara tanınan mülk edinimi olanağı ortadan kaldırılmalıdır. Hazine arazileri ile birlikte tarım alanlarımızın da yabancılara satışı önlenmelidir.

12 Eylül darbesinin ardından 1981 yılında kurulan YÖK ile ülkemizin bilim ve demokrasi güçleri ağır baskı koşulları ile karşı karşıya bırakılmışlar ve üniversitelerimiz uzun yıllar içinde bilimsel kimliklerini ve yönetsel özerkliklerini önemli ölçüde yitirmişlerdir. Bugün kâr amaçlı bir piyasa etkinliği haline getirilmek istenen eğitim sistemimizin yaşadığı en büyük açmaz, tohumları 1980'de atılan neo-liberal devlet anlayışından kaynaklanmaktadır. Son 20 yıla damgasını vuran bu yeni liberal politikaların ışığında devlet; eğitim hizmetini sırtında bir kambur gibi görmeye başlamış ve bütçeden ayırdığı payı her yıl azaltırken, eğitim sistemi piyasa, verimlilik, rekabet, kâr ve maliyet terimleriyle düşünülen, eğitime ve bilgiye piyasada pazarlanabilme kapasitesi edinmek için ihtiyaç duyulan bir yapı olarak bakılmıştır. Bugün her insan için vazgeçilmez olan nitelikli eğitim alma hakkı, eğitimin küresel kapitalizmin ihtiyaçları doğrultusunda ticarileşmesi sonucu, parası olanın faydalanabileceğı bir meta haline getirilmek istenmektedir. Bugün içinde yaşadığımız bir gerçeklik olarak, son 20 yıla damgasını vuran YÖK sistemi altında üniversiteler akademik özgürlükten, yönetsel özerklikten ve toplumsal sorumluluktan uzaklaşmış, üniversiteler bilimsel kimliklerini ve temel

değerlerini giderek yitirmişlerdir. Bugün üniversitelerin ana bileşenlerine söz hakkı tanımaksızın üniversite üzerine sürdürülen tartışmalarda ön plana çıkan öge üniversite üzerindeki hegemonyanın yeniden şekillenmesine aittir. Tartışmalar, üniversite sorununu çözmeye yönelik olmadığı gibi, var olan sorunların daha da derinleşmesine neden olacak nitelikte bir alana doğru evrilmektedir.

Tüm bu gelişmeler ışığında, YÖK sistemi ile yaratılmış olan emekçilerin ve yoksulların eğitim haklarının kaldırılmasına karşı, parasız kamusal bilimsel ve demokratik eğitim hakkının savunulmasına yönelik olarak; bizler üniversitelerin üniversite bileşenlerine ait olduğu bilinciyle üniversite bileşenlerinin vermiş oldukları mücadeleye destek verecek ve ortak taleplerimiz için bir arada yürüyeceğiz. Unutulmamalı ki üniversitelerin gerçek sahipleri üniversitelere hakim olmaya çalışan YÖK, AKP veya sermaye değil, üniversite bileşenleridir. Yani öğretim üyeleri, üniversite çalışanları ve üniversite öğrencileridir. Yapılacak yüksek öğretim reformu, bilim özgürlüğünün güvence altına alınmasını ve üniversitelerin özerk, katılımcı, laik, çağdaş bir yapıya kavuşturulmalarını, Üniversitelerin hedeflerini saptayıp gerçekleştirebilmeleri ve bu süreçte iktidarların siyasi müdahale alanı olmaktan kurtarılabilmesi için akademik, idari ve mali özerkliğin sağlanmasını getiriyor olmalıdır.

Son 20 yıldır ülkemizin enerji politikalarına ilişkin iki önemli konunun altını çizdik. Birincisi kamusal bir hizmet anlayışı içerisinde planlamanın önemi, ikincisi ise kendi kaynaklarımıza ve insan gücümüze dayalı ulusal bir enerji politikası oluşturulmasının gerekliliği. Bugün ülkemizde başta enerji ve iletişim olmak üzere tüm stratejik temel altyapı hizmetlerinin özelleştirme adı altında hızla tasfiye edildiği bir süreci yaşıyoruz. Bu uygulamaların ülkemizin ihtiyaçlarından bağımsız IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların direktifleri ile siyasal bir tercih olarak dayatıldığı görülmektedir. Enerji alanında yaşamakta olduğumuz sorunun kaynağı, enerji sektöründe yapısal değişim programı adı altında uygulanan özelleştirme politikalarının kendisidir.

Enerji alanında yolsuzlukların üzerine kararlılıkla gidilmeli, Beyaz Enerji operasyonu ile başlayan ve DDK raporuyla bir kez daha açığa çıkan yağma-talan ve rüşvetin siyasi ve idari sorumluları yargı önünde hesap vermelidir. Son yirmi yıla damgasını vuran özelleştirme politikalarının sonuçları bu kadar ortadayken, üretim santralleri ve dağıtım şebekelerinin hızla özelleştirileceğine dair bakanlık politikaları terkedilmelidir. Ulusal kaynaklarımızı öne çıkaran, özelliklenilebilir enerji kaynaklarımızı devreye sokan bir üretim politikası izlenmelidir. Enerji sektörünün tahrip edilen kamusal altyapısı yeniden oluşturulmalı, bakanlık ve bağlı kuruluşlarının, merkezi bir planlama içerisinde, koordinasyonu sağlanmalıdır. Enerji alanındaki tüm kamu kurumlarının bütçeleri arttırılmalı, üretim santralleri ve dağıtım şebekelerimizin işletme sorunları giderilerek verimlilik sağlanmalıdır. Özelleştirme yapılacak gerekçesiyle kendi kaderine terkedilmiş, bakım-onarım-yenileme faaliyetleri yapılmayan dağıtım şebekelerinin iyileştirilmesine yönelik olarak, başta TEDAŞ Müessese Müdürlüklerinin teknik eleman sayısı arttırılmalı, bakım-onarım ve yenileme faaliyetlerine gereken önem verilerek enerjideki kayıplar ve kaçaklar giderilmelidir.

Ülkemizde neo liberal politikaların gereği olarak demiryolları sektöründe

“yeniden yapılanma adına” kamunun payları azaltılmış ve özelleştirmeye gidilmiştir. Ancak özelleştirmeler demiryollarının güvenli ve ucuz olma gibi özelliklerini erozyona uğratmaktadır. Artan fiyatlar, artan kazalar, yerel ve merkezi hükümet kaynaklarının özel sektöre akıtılması ve bu şekilde ekonominin genelinde ciddi hasarlara yol açan kayıt dışı sektörün özendirilmesi, tekelleşme, işsizliğin artması, çalışan sayısının azaltılması, esnek çalışma biçimleri, işgücü kalitesinin düşürülmesi, çalışanların ücretlerinin düşmesi, çalışma sürelerinin uzaması, dünya demiryollarındaki “yeniden yapılanma”nın sonuçlarıdır. Yeni yatırımlar, yeni hatlar, hızlı trenler sektördeki olumlu ve yeni gelişmelerdir. Ancak bunlar demiryollarında ticari kâr uğruna alt-yapı ve işletmeyi birbirinden ayırarak yürütüldüğü için ciddi problemlere yol açmaktadır. Ülkemizde uzun bir süreden beri karayolu taşımacılığına verilen önem diğer taşıma türlerinin ihmal edilmesine yol açmış, ekonomik olmayan, irrasyonel yatırım kararlarıyla ülkemizde dengesiz ve çarpık bir ulaşım sistemi geliştirilmiştir. Tamamen dışa bağımlı, çevre ve kültürel dokuyu tahrip eden bu çarpık sistem artan trafik kazaları nedeni ile de telafisi mümkün olmayan maddi ve manevi kayıplara yol açmıştır.

Bu dönemde diğer iktidarlardan geri durmayan AKP iktidarı Orman Yasası, kamu arazilerinin satışı, 2B gibi yasalarla nefes alanlarımızı daraltmaya çalıştı. İş Yasası ile esnek ve kurlsız çalışmayı yasal hale getirdi, ödünç işçi adı altında, işçilerin mal alır satılır gibi başka işverenlere kiralanmasının önü açıldı. Emsal işçi tanımlaması ile sendikaları işlevsizleştirildi, telafi çalışması adı altında fazla mesaileri kaldırdı, kısmi çalışma adı altında ücretsiz izini, alt işveren tanımı ile taşeronlaştırmayı yasal hale getirdi. Endüstri bölgeleri, doğrudan yabancı yatırımlar, yabancıların çalışma izinleri gibi yasalarla, yabancıların kendi teknik kadrolarıyla hiçbir makamdan onay ve izin almadan istediği alanda istediği yerde yatırım yapmasının, mevcut tesisleri satın almasının, ortaklık kurmasının önünü açtılar. Yabancı yatırımlarda izin ve onay sistemini, bilgilendirme sistemine dönüştürdüler. Yabancı yatırımcıların Türkiye’de faaliyetlerinden doğan net kârı, temettüyü satış tazminat bedellerini yurt dışına serbestçe transfer edebilmesini sağladılar. Siyasal iktidarlar bu borç yükünden kurtulabilmek için çıkış yolunu, yılların birikimi olan kamu kuruluş ve tesislerinin uluslararası sermayeye haraç mezat satılmasında görmektedir. Bu anlayışlarla yapılan özelleştirmeler kamu alanlarının talanını hızlandırmakta vurgun ve soygun düzenini öne çıkarmaktadır.

Ülkemizde sıkça görülen doğal afetlere karşı insanların bilinçlendirilmesi, önlemlerin önceden alınması can ve mal güvenliği açısından önem taşımaktadır. Ülkemiz ekonomisinin lokomotifi olarak görülen Marmara Bölgesi için bile olası deprem tehlikelerine karşı siyasal iktidarların gösterdiği duyarsızlık, deprem konusundaki politikaların kaderci bir anlayışa terk edildiğini açıkça göstermektedir. Doğal afetlerin günlük yaşamımızdaki etkilerini en aza indirebilmek için önceden tedbir almak, teknolojik olanaklar dahilinde öngörülerde bulunmak gerekmektedir. Depremler, iktidarlarca kaderin cilvesi olarak gösterilmekte, sorunun bilimsel temellere dayalı ulusal bir politikanın saptanmasıyla çözülebileceği gerçeği gizlenmektedir. Bu iktidar da bu alana ilişkin herhangi bir olumlu çalışma yürütmediği gibi Yapı Denetimi Yasası’nı, TMMOB ve Odaların tüm uyarılarına rağmen bilimsel gerçeklikten uzak bir

anlayışla hazırlayarak, yapı denetimini ticarileştirerek, meslek odalarını denetim süreçlerinden dışlayarak, halkımızın mal ve can güvenliğini tehlikeye atmaya devam etti.

Öte yandan toplumumuzu oluşturan bütün kesimlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan gıdaların üretimi tüketimi ve denetlenmesine ilişkin Gıda Yasası TMMOB'ne bağlı Ziraat Mühendisleri, Kimya Mühendisleri ve Gıda Mühendisleri Odası'nın önerileri dikkate alınmadan yasalaştırılmıştır. Bu Yasa'nın içeriği devletin en temel yükümlülüğü olan kamu adına denetimi özelleştirmekte ve gıda bankası adına oluşturulacak bir kurum adıyla keyfi uygulamalara zemin hazırlamaktadır. İçerik bakımından birbirleriyle çelişkili maddelerle dolu olan bu Yasa, alışlageldiği üzere yine halkın çıkarları için değil, sermayenin çıkarları için hazırlanmıştır.

Kısacası, yıllardan beri görev yapan tüm siyasi iktidarlar, biz mühendislerin varlık nedeni olan sanayileşmeden ve yatırımlardan vazgeçtiler. Küresel sermayenin politikalarını harfiyen uyguladılar “Bütün bu olumsuzlukların sorumlusu yıllardır uygulanan IMF politikalarıdır; çözüm emekten yana, üretimi, yatırımı, kalkınmayı, bilimi, teknolojiyi, demokrasiyi, ülke potansiyelini harekete geçirmeyi eksenine koyan bir programı yaşama geçirmektir” diyen Birliğimiz ve benzeri tüm demokratik oluşumların sesine kulaklarını tıkadılar. Üretim ekonomisi yerine, rant ve borç ekonomisini esas aldılar. Kamu bankalarının ve halkımızın tasarruflarının hortumlanmasına çanak tuttular. Bütçelerde yatırıma, istihdama, çalışanlara, eğitime, sağlığa, sosyal güvenliğe ve diğer toplumsal hizmetlere ayırdıkları payı her geçen gün azalttılar. Demokratik oluşumların hak arama çabalarını anti-demokratik uygulamalarla bastırmaya çalıştılar.

TMMOB, bu Genel Kurulunu 50.yılına varmış olmanın gururu ile yapmaktadır. Bu 50 yıl boyunca bilim ve teknolojinin insanlarımızın yaşamına yansıtılması ve bu alanların kamu çıkarı gözetilerek denetlenmesi çalışmalarını aralıksız sürdürmüştür. Ancak ne var ki bu 50 yıllık süreç askeri darbeler, sağ siyasi iktidarlar altındaki siyasi çatışma ortamları, baskılar ve yasaklamalar ortamında kısırlaşan ülkemiz demokrasisi ve örgütlenme kısıtlılıkları altında geçirilmiştir. Bütün bu olumsuzluklar içinde bile TMMOB, özellikle 1970'lerden bu yana, ülkemizin kalkınma ve sanayileşmesinde, imarında bilim ve teknoloji politikalarının önemine vurgu yapan, kamu yararı ve adil paylaşımından yana yurtsever, toplumcu bir çizgiyi savunan çalışmalarını ve mücadelesini sürdürmüştür. Bütün bu süreç içerisinde söylediklerinin haklılığı ve doğruluğu ilerleyen zaman dilimlerinde defalarca kanıtlanmıştır.

50 yıllık deneyim ve bilgi birikimimiz ışığında günümüzün yüklü gündemi ve sorunları değerlendirildiğinde; mesleki, demokratik, kitle örgütü olmanın sorumluluğuyla hareket ederek çağdaş, bağımsız, demokratik ve sanayileşen bir Türkiye özlemiyle, üyelerimizin sorunlarının toplumun sorunlarından ayrılamayacağı bilinciyle, halktan ve emekten yana tavır alan, bu doğrultuda politikalar üreten ve mücadele veren bir TMMOB'ne üyelerimiz ve halkımızın ihtiyacı devam etmektedir. TMMOB toplumsal muhalefetin odağında yer alarak yürüyüşüne devam edecektir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, önümüzdeki dönemde de, Odaları ve üyeleriyle birlikte karar alma, birlikte üretme, birlikte yönetme, birlikte uygulama ilkesiyle hareket ederek ülkemizdeki ve dünyadaki emek güçleriyle dayanışma içinde bağımsızlıkçı, eşitlik ve özgürlükçü, barış ve dayanışmacı bir Türkiye ve Dünya için çalışmalarını sürdürecektir. Genel Kurulun hemen ertesinde yapılacak NATO Zirvesi vesilesiyle yapılacak Nato-militarizm-emperyalizm-savaş-işgal karşıtı; barış, dostluk, halkların kardeşliğinden yana bütün etkinliklerin içerisinde aktif olarak yer alacaktır.

**BAĞIMSIZ, DEMOKRATİK, ÇAĞDAŞ BİR TÜRKİYE İÇİN,
TMMOB'NİN 50.YILINDA**

**SELAM OLSUN ÜLKEMİZİN VE DÜNYA'NIN AYDINLIK
GELECEĞİNE SAHİP ÇIKANLARA!**

YAŞASIN TMMOB

TMMOB
39. OLAĞAN GENEL KURUL
SONUÇ BİLDİRGESİ

25-28 MAYIS

2006

Halkımıza ;

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin 39. Olağan Genel Kurulu küresel sermaye ile işbirlikçilerinin Dünya'da ve Türkiye'de baskı, zulüm ve sömürülerini arttırdıkları günlerde yapıldı. Emperyalizm, çok uluslu şirketlerin dar çıkarlarını gözetken neoliberal ekonomik ve sosyal politikalar devreye sokarken, halklar bu sürecin sancılı ile acı çekiyor. Sermaye hegemonyasını tek bir süper gücün gölgesinde sürdürmekte iken, çevre ülkeler bu süreçten daha fazla etkileniyor.

1980'li yıllardan bu yana tüm dünya düzeni çok hızlı bir biçimde küreselleşme adı altında yeniden yapılandırılıyor. Burada hedeflenen, her türlü kısıtlılıktan uzak tek bir pazar ve insanlığın bu pazara boyun eğmesidir. Apolitikleşmiş kitlelerden oluşan, iç hukuku ile zaman zaman uluslararası sermayeye ayak bağı olan ulus devletinin giderek sönmeye başladığı bir dünya yaratmak bu hedefin içindedir.

Genel ifade ile G8'ler diye tanımlayacağımız ülkeler ve yine bu ülkeler kökenli çok uluslu şirketler, stratejik hedeflerine ulaşabilmek için sosyolojik, siyasal ve ekonomik araçlar/yapılanmalar oluşturdular. Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası ve IMF bunların ekonomik ayağıdır. Bu kurum ve kuruluşlar aracılığıyla, özellikle üçüncü dünya ülkelerine eski teknolojilerini aktarıp onların teknolojik ilerlemelerini engellemiş, ithal ikameci sanayileşmeye zorlamış, yardım ve hibe programları ile dışa bağımlılıklarını pekiştirmiş ve aşırı borç yükü altında teslimiyetçi politikalar izlemelerini sağlamayı başarmışlardır.

Piyasa ekonomisi söylemi ve kendi kendini düzenleyen pazar efsanesine dayalı söz konusu politikalar talebin sürekli daralması ve daralmanın süreklilik kazanmasıyla sonuçlanıyor. Sermaye toplu değersizleşme riskini ortadan kaldırmak için kısa vadede de yüksek kar vaat eden alanlara ve spekülasyon faaliyetlerine yöneliyor. Geline nokta sermaye, pazarın sürekli daraldığı koşullarda, hazır bir pazar olan kamu işletmelerine el koyuyor veya geleneksel olarak kamu tarafından sağlanan hizmetlerde bir değerlenme alanı buluyor. Sözü edilen daralma, küresel bir finansal kriz ve ülkemizde zaten kırılmalı bir durum arz eden ekonominin olumsuz etkilenmesi işaretlerini taşımaktadır. Uygulanan bu politikalar pazarın daralmasının önüne geçememekte, spekülasyon sermaye dolaşımı dünyada iktisadi ve siyasal çalkantılara neden olmaktadır. Ve bütün bu yaşananlar yeni bir dünya krizi tespitlerine neden olmakta ve ülkemiz de bundan birer bir etkilenmektedir.

Bu ve buna benzer tespitler yapılırken, egemen iktisat dili "etkin piyasalar, hantal devlet, verimsiz KİT'ler ve özelleştirmenin mezzetleri" söylemi ile IMF'nin ekonomi politikalarını ve sosyal hakların budanmasını - geriye götürülmesini; uyum adına yetenek, beceri olarak lanse ediyor. Geline nokta Yeni Dünya Düzeni çerçevesinde küreselleşme "mutlaklık, seçeneksizlik-kaçınılmazlık" söylemleri ile besleniyor. Artık düzenleme ve denetim işi bile tek başına devlete bırakılmıyor. Bağımsız olduğu iddia edilen kurullara terk ediyor. Ekonomiden el/etek çektilen devletin diğer alanlardaki durumu ne? Örneğin "hukuk devleti" hala ayakta mı?

DB, IMF ve AB direktifleri doğrultusunda yasalar değiştiriliyor, anayasa değiştirilerek devletçilik yerine özelleştirme-serbestleştirme getiriliyor, sözün özü Anayasa by-pass ediliyor. Diğer yandan Danıştay'a baskı uygulanarak hukuk devletinin içi boşaltılıyor. Daha da ötesi iktidarın baskısı -Danıştay üyelerine silahlı

saldırıda olduğu gibi - hukuka yönelik şiddeti tetikliyor. Burada bir kez daha belirtelim ki; bizler her türlü şiddeti nefretle kınıyoruz.

Öte yandan ufukta beliren küresel finansal krize doğru yelken açmış bir ülkede büyüklere büyüme masalları anlatılıyor. Yatırım ve üretimin olmadığı, katma değeri düşük imalata/üretime, ucuz iş gücü, esnek üretim politikalarına, doğal kaynakların kurlsız tüketimine dayalı ve kamu varlıklarının satışından nemalanan bir büyüme...

Gerçekler ise bambaşkadır;

Dünyanın en borçlu ülkelerinden biriyiz.

İnsani gelişmişlik endeksi açısından gerilerde kalmışken yaşam standardı her geçen gün daha da düşmektedir.

Türkiye, yapısal önlemler sonucu sosyal güvenlik haklarından yararlanamayan insanlar ülkesidir. On beş milyon civarında vatandaşımız sosyal güvenlik hakkından yararlanmamaktadır. Buna karşılık bu haklardan yararlananlar ise kaliteli hizmet alamamaktadır.

Sağlık ve eğitim hakkı başta olmak üzere bir çok kamu hizmeti giderek satın alınan; yalnızca varsılların ulaşabildiği, yoksulların ise erişemediği hizmetler haline gelmiştir.

Emekçiler üzerindeki vergi yükü ve özel olarak dolaylı vergi yükü çok yüksek orandadır.

İstihdam verileri büyük olumsuzluklar taşımaktadır. İşsizlik oranları giderek yükselmekte, ekonomik büyümeye koşut istihdam alanları açılmamaktadır. Genç işsizliğinin tırmandığı ülkede, nüfusun yarısını oluşturan kadınlar, zaten sınırlı ölçüde katıldıkları istihdam alanından çekilerek evlerine kapatılmaktadır.

Gerçekleştirilen özelleştirmeler sonucu bir çok kamu kuruluşu yerli ve yabancı sermayeye bağışlanırcasına terk edilmektedir. Bu gün gerek siyasi karar vericiler tarafından gerek egemen iktisat dillerince, gerekse uydu medya tarafından “büyüme, düşük enflasyon, başarılı reform vb” masalsı söylemler, iş ve finans dünyasının göz boyama eylemlerinden öte birşey ifade etmemektedir. Bizler bu rehin alınmışlığı ve vaat edilen refahın nasıl bir yanılısma içerdiğini beş yıl önce de çok somut bir biçimde yaşamadık mı?

İçinde bulunduğumuz coğrafya savaşın en sıcak yaşandığı coğrafyadır. Enerji kaynaklarını ve enerji yollarını kontrolü altına almak amacıyla Irak'ı işgal eden ABD bunu yeterli görmemektedir. Başta İran olmak üzere bölgeyi yeniden biçimlendirmek için gözünü Ortadoğu'ya dikmiştir. Ve görünen o ki; ABD Ortadoğu'da kalıcıdır.

Bu durumda yapılması gereken, 1 Mart'ta “savaşa hayır” diyen yüz binler ile yeniden ve yeniden savaşa karşı duruşu örgütlemek, sokaklarda, meydanlarda mücadeleyi yükseltmektir. İşte bu nedenle TMMOB Mayıs 2006 da Atina meydanlarından tüm dünyaya bir kez daha “savaşa hayır” diye haykırmıştır. Savaşa hayır demekten öte, ABD'nin, savaşa lojistik destek olan üsleriyle, limanlarıyla kısacası ülkemizi derhal terk etmesi için mücadele vermekteyiz.

Genel Kurulumuz, emperyalist yayılmacılığın bir parçası olan İran'ayönelik müdahaleye şiddetle karşı çıkmakta, ülkemizin Dünya'da ve Ortadoğu'da saldırganlığın karşısında/ dışında kalması için verilecek mücadelenin bir parçası olacağını belirtmektedir.

Ve elbette ki tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kirli savaşa hayır demekteyiz. Ülkemizin en temel sorunlarından olan Kürt sorununun, demokrasinin Türkiye’de tüm kurum ve kurullarıyla köklü bir şekilde yerleşmesinin önünde engel olduğu, bu sorunun demokratik yollarla çözülmeyişinden ötürü sürdürülmekte olan savaş ülke kaynaklarını tüketmekte olduğu gibi, ülkenin gelecekteki ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel gelişimini de ipotek altına almaktadır. Kürt sorunu tarihsel, siyasal ve sosyal boyutları olan bir sorundur.

Barış, ancak demokrasi, özgürlük ve insan haklarının olduğu bir ortamda yaşama geçirilebilir. Sorun demokrasi ve özgürlük taleplerine uygun demokratik, adil, eşitlik temelinde barışçıl yöntemlerle çözümlenmelidir.

Ancak bu gün yaşananlara baktığımızda bu çözümden ne kadar uzakta olduğumuzu görüyoruz. Şemdinli’de ve sonrasında yaşananlar, ne yazık ki TMMOB’nin söylemlerinden ve çözüm önerilerinden ne kadar uzakta olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Yine günümüzde sıkça yaşanan faşist grupların, şeriatçı-gerici yapılanmaların, azgın şiddet eylemcilerinin afiş asmak, nü resim yapmak gibi en doğal eylemlere bile tahammülsüzlükleri ve linç girişimleri bizlere geçmişte uygulanan oyunları hatırlatmaktadır. Özellikle güvenlik güçlerinin olaylara müdahale etmekte zayıf kalmaları, izleyici pozisyonda olmaları, bizlere Sivas katliamını bir kez daha anımsatmaktadır. Fakat bu toplum, bizler, biz mühendisler, mimarlar, şehir plancıları aynı oyunun bir daha oynanmasına asla izin vermeyeceğiz.

Ve yine bilinmelidir ki Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ;

Ülkemizin tüm varlıkları özel sermaye istismarından kurtararak, toplumsal gönencimizin arttırılmasına yönelik ulusal, bölgesel ve kentsel düzeyde planlı ve kamusal bir ekonomi politikası esas alınarak, kamusal kaynaklara dayalı ve istihdamı arttırıcı sanayileşme ve kalkınma hedefine yönelik, özelleştirmelerin durdurulması, özelleştirilen halka ait varlıkların kamulaştırılması ve kamu kuruluşlarının yeniden güçlendirilmesi için,

Son yıllarda özellikle dış bağımlılığın arttığı enerji sektöründe, nükleer enerji santralleri ve benzer maceralardan vazgeçilmesi ve ulusal kaynaklara dayalı, planlı bir politika izlenmesi için,

Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile neredeyse bütün geleneksel kamu hizmeti alanlarının piyasaştırılarak yabancı sermayenin istilasına açılmasına karşı çıkmak için,

Eğitimde öğrencileri müşteri olarak gören zihniyetin egemen olmasını sağlamaya yönelik girişimlere ve eğitim hizmetlerini bütünüyle bir pazar haline getirme çalışmalarına karşı durmak için,

Bütün çalışanlara grevli, toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının tanınması için,

Tutuklu ve hükümlülerin tecritine dayalı hücre (F) tipi cezaevi uygulamalarına son verilmesi, cezaevlerinde insani yaşam koşullarının hakim kılınması için,

Başta düşünce ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere tüm demokratik hak ve özgürlüklerin, sözün özü demokrasinin önündeki engellerin kaldırılması için,

Ülkemizin doğasının korunması, sanayileşmenin çevreyi ve doğayı tahrip etmeden gerçekleştirilmesi için,

Kentsel mekanın, toplumsal yarar ve kullanım değeri ilkesi etrafında üretilmesi-paylaşılması, ve doğal-kültürel varlıkların koruma-kullanma dengesi içerisinde yaşatılması için,

Kadına yönelik şiddeti ve toplumsal hayatın her noktasında cinsiyet ayrımcılığını önlemek için ve tüm emekçi kadınların mücadelelerinin yanında olmak-birlikte mücadele etmek için,

Tarım arazilerinin yok olmasına, kirlenmesine, genetik tohum ve gıdaların ülkemize sokulmasına, çiftçimizi üretimden, tarlasından koparan işsiz, yoksul bırakan politikalara karşı durmak için,

Su ve suya bağlı hizmetlerde çevre ve insan esas alınarak suyun mülkiyeti ve hizmetlerinin kamuda kalmasının sağlanması için,

AB müzakere sürecinin ülke çıkarları, çalışanlar, demokratik hak ve özgürlükler yönünden bir mücadele süreci olarak değerlendirilmesi için,

Kıyı ve orman yağmasına karşı çıkmak için,

“Madenlerimizin gerçek sahipleri halkımızdır” şiarını her zaman her alanda daha güçlü haykırmak için,

Hasankeyf'te uzun bir tarihi süreci yansıtan bir birikimin dağıtılmasına, Bergama'da, Eşme'de, Belek'te sermayenin halkın karşı çıkışına rağmen hukuk dışı yönelimlerine, Fırtına Vadisi'nde, Munzur'da, Sinop'ta, Aloinoi'de doğanın tahribine zemin hazırlayanlara, deprem ve taşkınları kader olarak kabul edip, hızlandırılmış tren kazalarına neden olanlara dur demek için,

“Geleceğe uzak olan üzüntüye yakındır” lafından yola çıkarak “gençlik geleceğimizdir” şiarını her zaman her alanda daha güçlü haykırmak ve yaşama geçirmek için,

Üreterek büyüyen ve paylaşarak gelişen bir ülkede insanca ve barış içinde yaşamak için,

Birlikte karar alma, birlikte üretme, birlikte yönetme ilkesini yaşama geçirmek için ,

Önümüzdeki dönemde de, Odaları ve üyeleriyle birlikte çalışma, uygulama ilkesiyle ülkemizdeki ve dünyadaki emek güçleriyle dayanışma içinde, bağımsızlıkçı, eşitlik ve özgürlükçü bir Türkiye ve Dünya için çalışmalarını sürdürecektir.

Kapitalizmin ve emperyalizmin askeri, ekonomik, politik ve kültürel tüm örgütlerinden bağımsız, “Bir Başka Dünya, Bir Başka Türkiye Mümkün”dür.

YAŞASIN ÖRGÜTLÜ MÜCADELEMİZ.

YAŞASIN TMMOB ÖRGÜTLÜLÜĞÜ.

TMMOB
40. OLAĞAN GENEL KURUL
SONUÇ BİLDİRGESİ

29 MAYIS - 1 HAZİRAN
2008

Halkımıza;

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin 40.Genel Kurulu, küresel sermayenin yeni bir dünya krizine girmekte olduğu, kapitalizmin kural tanımaz uygulamaları sonucu dünyamızın hızla doğal dengesini kaybettiği, küresel ısınmanın tüm canlıları yok edebilecek düzeylere yükselme eğilimi taşıdığı günlerde yapıldı.

1980'li yıllardan bu yana dünyamız küreselleşme adı altında yeniden yapılandırılmaktadır. Küresel sermaye, dünyadaki tüm ekonomik yapıları hegemonyası altına almakta, IMF ve Dünya Bankası gibi kurumlar aracılığı ile kendi programlarını geliştirmekte olan ülkelere dayatmaktadır. Küresel gelirin %55'i nüfusun sadece %5'i tarafından gasp edilmektedir. Bu durum gelir dağılımı uçurumunu daha da derinleştirmektedir.

Sermaye, yeni yatırımlar yapmak yerine, özelleştirmeler sonucu hazır bir pazar olan kamu işletmelerine ve kamu tarafından sağlanan hizmetlere el koymakta, ancak uygulanan bu politikalar pazarın daralmasının önüne geçememekte ve yeni bir dünya krizinin başladığı artık herkes tarafından kabul edilmektedir. Geçtiğimiz aylarda ABD'de konut kredilerinde başlayan kriz, petrol ve gıda krizi ile birlikte yayılmaktadır.

Tek kutuplu dünyamızda jandarmalığa soyunan ABD, özellikle enerji kaynakları üzerinde hegemonya sağlamak için dünya halklarına saldırılarını artırarak sürdürmektedir. Bu emperyalist politikalar, Afganistan ve Irak'ta işgaller, Lübnan ve İran'da ise askeri saldırı politikaları olarak sergilenmektedir. Her ekonomik bunalım ABD ve AB güçlerini pervasızlaştırmakta, saldırganlaştırmaktadır. Emperyalizm sadece finansman ve ekonomik gücü ile değil, askeri gücü ile de egemenlik alanlarını genişletmektedir.

ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesiyle gündeme getirdiği kendine bağlı kukla ve ılımlı İslam'ın iktidar olduğu devletler oluşturma çabaları ülkemizi de büyük bir çatışmanın içine yuvarlamaktadır.

Türkiye kapitalist küreselleşmeye eklenme doğrultusunda bir değişim süreci yaşamaktadır. Ekonomiden siyasete ve gündelik hayata kadar her şey sermayenin yeni düzenine uygun olarak yeniden düzenlenmektedir. 12 Eylül ve ANAP ile başlayan ve bugüne kesintisiz süren bu değişimin son ve en güçlü aktörü ise AKP'dir. AKP, emperyalist odaklardan aldığı güçle, "üsttekilere han hamam, alttakilere din iman" politikaları ile iktidarını kamusal alanda ve gündelik hayat içerisinde giderek yerleştirmektedir.

Türkiye'de emperyalizmin ve egemen sınıfların taşeronu AKP Hükümeti, kapitalist küreselleşme ve neo-liberal politikalar ekseninde, her alanda özelleştirme, kuralsızlaştırma ve piyasalaştırmayı uygulamakta, dışa bağımlı yapıyı pekiştirmektedir.

Ülkemizde sınai yatırımlar durmuş, KOBİ'lerin önemli bir kısmı pazardan çekilmiş, işsizlik kronik bir sorun haline gelmiştir. Ülkemizi IMF'ye teslim edenler, meslektaşlarımızı işsizliğe, düşük ücrete, meslek alanı dışında çalışmaya ve beyin göçüne zorlamaktadırlar.

İstihdam verileri büyük olumsuzluklar taşımaktadır. İşsizlik oranı gayri resmi rakamlara göre %20'leri bulmuştur. Özellikle sanayi yatırımları çok sınırlı kaldığından

yeni istihdam alanları açılmamaktadır. Verimlilik artışı senaryosu ile işgücü sömürsü katmerleşmiştir. Genç işsizliğinin tırmandığı ülkemizde, nüfusun yarısını oluşturan kadınlar, sınırlı ölçüde katıldıkları istihdam alanından uzaklaştırılarak evlerine kapatılmaktadır. Yeni yayınlanan istihdam paketi ile gençlere iş bulma adı altında yaş grupları arasında yer değiştirme yapılacak, 30 yaş üstü işsizlik artırılacak, böylece sermayeye ucuz iş gücü temin edilmiş olacaktır.

Yıllardan beri izlenen ekonomik politikalar ülkemizi ucuz işgücü deposuna çevirmekte, her türlü sağlıksız ve güvenliksiz koşullarda işçilerin çalıştırılmasına yol açmaktadır. Son yıllarda bu koşullarda çalışan tersanelerde, maden işletmelerinde ve benzeri pek çok işyerinde iş cinayetleri meydana gelmektedir.

Ülkemizde esnek üretime, doğal kaynakların kurlsız tüketimine, kamu varlıklarının satışına, katma değeri düşük üretime dayalı bir büyüme masalı halkımıza anlatılmaktadır. Ayrıca söz konusu büyüme oranları ile bugünkü Avrupa Birliği kişi başına gelir ortalamasının yarısına, ancak 2050 yılında varılabilecektir.

Suni anayasa tartışmaları ile laik, demokratik, sosyal hukuk devletine dayalı, eşitlikçi bir anayasa yerine, toplumsal uzlaşa aranmaksızın türbanla örtülmüş piyasa usulü bir anayasa halkımıza dayatılmaktadır.

Toplumumuz bugün cemaat ve tarikat yapıları eliyle gerici düşüncelerin etkisi altına alınmaktadır. 12 Eylül ile başlayan bu gericileşme dalgası AKP iktidarına yaslanarak güç kazanmakta, etkinliğini arttırmaktadır. Bu siyasetin simgesi haline gelen türban, toplumun muhafazakâr bir yaşam biçiminin baskısı altına alınmasının, özgürlüklerin tehdit edilmesinin, özellikle kadınların toplumsal yaşamdan tecrit edilmesinin bir unsuru haline gelmiştir.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası yasaları ile çalışanların kazanılmış hakları budanmakta, Sağlık ve eğitim piyasanın insafına terk edilmektedir.

Sıcak paraya dayanan ekonomimiz gittikçe büyüyen cari açığı, dışa bağımlılığı ve 500 milyar dolara yaklaşan iç ve dış borçları ile toplumu hızlı bir çöküşe sürüklemektedir.

AKP iktidarı toplam yatırımlar içinde bütçeden GAP'a ancak %7 kaynak ayırmış, tarımın yatırımlar içindeki payını %33'ten %8'e, sulama yatırımlarının tarım içindeki payını ise %29'dan %7'ye indirmiştir. Şu anda büyük bir kuraklığın hüküm sürmekte olduğu Güneydoğu Bölgesinde, GAP'a adeta bir çivi bile çakmayan AKP iktidarının bugün eylem planı açıklıyor olması, bölge halkına yönelik bir siyasi manüplasyondur. Siyasi iktidar köylümüzü çok uluslu şirketlerin marabası haline indirgemiş, üreticinin alınterinin karşılığını almasını, aracı ve tefeciye zenginleştirerek tüketicinin uygun fiyatla gıdaya erişimini engellemiştir.

Ülkemizin su kaynakları hızlı nüfus artışı, çarpık sanayileşme ve endüstriyel tarım ile kirlilik unsurlarının baskıları altındadır. Havzalarımız kurumsal, yasal, yönetsel ve sosyo-ekonomik unsurlar ile birlikte, planlama/karar verme sürecinden uzak bir anlayış ile piyasalaştırılmaya çalışılmaktadır. Esas olarak bugün çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye'de de yaşanan su sorunlarının temelinde yanlış ve eksik, yönetim ve politikalar yatmaktadır.

Türkiye'nin en temel sorunlarından biri olan Kürt sorunu ekonomik, toplumsal,

kültürel, tarihsel, siyasal ve sosyal boyutları olan bir sorundur. Bu sorunun demokratik yollarla çözülemeyişi, askeri yöntemlerin sürdürülmesi, demokrasinin Türkiye’de tüm kurum ve kurullarıyla köklü bir şekilde yerleşmesinin önünde engeldir. Siyasi erkin yaygınlaştırdığı çözümsüzlük ülke kaynaklarını tüketmekte, ülkenin gelecekteki ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel gelişimini ipotek altına almaktadır.

1980 öncesi ve sonrası dönemde gerçekleşen faşist saldırı ve katliamların derin acısını yaşamış olan halkımız, yakın dönemde gerçekleşen bombalı, silahlı, bıçaklı saldırı, suikast ve katliamlar ile bir kez daha sarsılmıştır. Özellikle Hrant Dink’e sıkılan kurşun Türkiye’de eşit ve özgür yaşamak isteyen, tek tip olmayı reddeden, buna karşı mücadele eden bütün insanları hedef almıştır.

1 Mayıs Birlik, Mücadele ve Dayanışma Gününde İstanbul’u sıkıyönetim alanına çeviren, vatandaşlarına polis terörü uygulatan siyasal iktidar; emek meslek örgütlerine ve toplumsal muhalefet güçlerine saldırılarını sürdürmektedir.

TMMOB 40. Olağan Genel Kurulu, emperyalizme karşı başka bir dünya kurma mücadelesinin içinde olduğunu vurgulamaya kararlıdır.

Genel Kurulumuz, ülkemizin emekten ve halktan yana güçlerinin kararlılığını, mücadele azmini, birlik ve dayanışma bayrağını yükseltme iradesinin önemini bir kez daha dile getirmektedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği;

- Ülkemizin tüm varlıklarının özel sermaye istismarından kurtarılarak özelleştirmelerin durdurulması, özelleştirilen halka ait varlıkların kamulaştırılması ve kamu kuruluşlarının yeniden güçlendirilmesi için,

- Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile kamu hizmeti alanlarının piyasaştırılarak yabancı sermayenin istilasına açılmasına karşı çıkmak için,

- Toplumsal gönencimizin arttırılmasına yönelik ulusal, bölgesel ve kentsel düzeyde planlı ve kamusal bir ekonomi politikası doğrultusunda, kamusal kaynaklara dayalı ve planlı modeli esas alan istihdam odaklı sanayileşme ve kalkınma için,

- Dünya Bankası, IMF, AB ve benzeri kuruluşların dayattıkları, yerli işbirlikçilerin uyguladıkları “yapısal uyum ve istikrar programları”nı reddederek, emeğin iradesini egemen kılan ekonomik ve toplumsal politikaların üretilmesi için,

- Ülkemize dayatılan dışa bağımlı enerji politikalarının terk edilmesi, yenilenebilir, yerli enerji kaynaklarına ve hidroelektrik esaslı santrallere öncelik veren tüm yatırım ve düzenlemelerin kamu tarafından yapılması için,

- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasında sürdürülebilir enerji ve kalkınma modeli izlenmesi ve “kirlen bedelini öde” politikasının tamamen terk edilmesi için,

- Standart dışı ve enerji yoğun teknolojilerin ithal edilmesinin önlenmesi, mevcut tesislerde enerji verimliliğini artıracak, çevreyi koruyacak, çevre dostu teknolojiler uygulanması için,

- Nükleer enerji santralleri ile yabancılara imtiyaz tanıyan maden aramalarından vazgeçilmesi ve ulusal kaynaklara dayalı, maden arama, işletme ve enerji politikası izlenmesi için,

- Madenlerimizin, jeotermal kaynaklarımızın, kıyı ve ormanlarımızın yerli ve yabancı sermaye tarafından yağmalanmasına karşı çıkmak için,

- Üniversitelerde özerk ve katılımcı bir eğitim ortamı sağlanması için,

- Eğitimde öğrencileri müşteri olarak gören girişimlere ve eğitim hizmetlerini bütünüyle bir pazar haline getirme çalışmalarına karşı durarak; ilköğretimden üniversiteye parasız, eşit, bilimsel, demokratik ve fırsat eşitliğine dayalı anadilde eğitim için,

- Mimarlık, mühendislik, şehir planlamacılığı eğitim ve öğretim programlarının çağdaş teknolojiye ve bilim politikalarına uygun olarak emekten ve halktan yana yeniden düzenlenmesi için,

- Sağlık ve eğitimin temel insan hakları olduğunu esas alarak, her türlü özelleştirmeye son verilmesi, yeni sağlık ve güvenlik yasasının çalışan lehine ve kamu yararına düzenlenmesi için,

- 12 Eylül Anayasası ile gasp edilen grevli, toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının bütün çalışanlara yeniden tanınması için,

- Kapitalizmin emeği baskı altına alan stratejilerine karşı, istihdamın bir hak olarak tanınması, artırılması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için,

- İş sağlığı ve güvenliği konusunda acilen yasal ve idari önlemlerin alınması için,

- Başta düşünce ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere tüm demokratik hak ve özgürlüklerin, demokrasinin önündeki engellerin kaldırılması için,

- Meslek alanlarımızı yakından ilgilendiren Yabancılar Yasa tasarısına ve mesleki düzenlemeler adı altında TMMOB'nin yetkilerine yapılacak her türlü saldırıya karşı çıkmak için,

- 1 Mayıs'ı özgürce 1 Mayıs alanlarında tüm emek ve meslek örgütleri ile birlikte kutlamak için,

- Saldırı ve katliamların ardındaki gerici-faşist çete tipi örgütlenmelerin her türlü bağlantıları ile ortaya çıkarılması ve sorumlularının adalete hesap vermesinin ve hukukun üstünlüğünün sağlanması için,

- Toplumsal ilişkilerde tehlikeli bir şekilde gelişmekte olan "linç kültürü" ve "darbe çığırtkanlığı"nın önlenmesi için,

- 12 Eylül Faşist Cuntasının hazırladığı mevcut Anayasa ve AKP tarafından hazırlanan yeni Anayasa Taslağı yerine, tüm toplumsal ve siyasi oluşumların katılımının sağlandığı, eşitlikçi, özgürlükçü ve demokratik yeni bir Anayasa yapılması için,

- Yeniden düzenlenen ihale yasasının giderek yozlaştırılmasına, rant ve talana açılmasına karşı çıkmak için,

- Özel sektöre tahsis belgesi ile verilen hidroelektrik santral projelerinin çoğunluğu doğanın tahribatına yönelik unsurlar içerdiğinden bunların iptal edilmesi için,

- Karayollarına ağır bir yatırım gerektiren duble yolların ulaşım politikasında tek çözüm olarak sunulmasına karşı çıkmak için,
- Bir deprem ülkesi olan ülkemizde deprem gerçeği siyasi iktidarlarca umursanmamakta ve kabul edilmemektedir, Ulusal Deprem Konseyi dağıtılmıştır. Deprem gerçeğini sürekli gündemde tutmaya yönelik çalışmaları etkin olarak yapmak için,
- Siyasi iktidarın TOKİ öncülüğünde halka konut yapma adı altında sunduğu projelerin, zamanla rant sağlamaya dönüşmesine karşı çıkmak için,
- Kentsel mekanın, toplumsal yarar ve kullanım değeri ilkesi etrafında üretilmesi-paylaşılması, ve doğal-kültürel varlıkların koruma-kullanma dengesi içerisinde yaşatılması için,
- Kentsel dönüşüm projeleri ile rant çevrelerine çıkar alanları açılmasına karşı çıkmak için,
- Kadına yönelik şiddeti ve toplumsal hayatın her noktasında cinsiyet ayrımcılığını önlemek, politik, ekonomik ve kültürel alanda pozitif ayrımcılığı desteklemek, TMMOB örgütlülüğü içinde kadın örgütlenmesini geliştirmek, tüm emekçi kadınların mücadelelerinin yanında olmak-birlikte mücadele etmek için,
- Tarım arazilerinin yok olmasına, kirlenmesine, genetik tohum ve gıdaların ülkemize sokulmasına, çiftçimizi üretimden, tarlasından koparan işsiz, yoksul bırakan politikalara karşı durmak için,
- GAP Projesi kapsamındaki sulama projelerinin IMF ve Dünya Bankası dayatmalarına karşı çıkılarak hızla bitirilmesi ve bölgedeki halkın yararına gerçek bir toprak reformuna gidilmesi için,
- Yabancılarla karşılıklılık ilkesi gözetilmeksizin yapılacak toprak satışlarına karşı çıkmak için,
- Dünya Bankası'nın baskıları ile suyun özelleştirilmesine karşı çıkmak, suyun, özellikle temiz suyun bir hak olduğunu vurgulamak için,
- Bir yandan küresel ısınma, diğer yandan suyun sanayide hatalı kullanımı ve çarpık kentleşme olmak üzere, su kaynaklarının kirlenmesine ve yok edilmesine karşı çıkmak için,
- Su ve suya bağlı hizmetlerde çevre ve insan esas alınarak suyun mülkiyeti ve hizmetlerinin kamuda kalmasının sağlanması amacı ile 2009 yılında yapılacak Alternatif Dünya Su Forumu çalışmalarına katkı sağlamak için,
- Ülkemizin ırkçı şoven yaklaşımlar temelinde kamplaştırılmasına karşı çıkmak, Kürt sorununu çözmek için; bir arada kardeşçe yaşamı, barış, demokrasi ve halkların kardeşliğini savunmak ve demokratik yaklaşımları egemen kılmak için,
- Emperyalizmin savaş ve işgal politikalarına hayır demek, ABD'nin, İncirlik başta olmak üzere savaşa lojistik destek olan üsleri, limanları ve nükleer başlıkları ile ülkemizi derhal terk etmesi için,
- AB müzakere sürecinde, AB yetkililerinin ülkemize yaptıkları hukuk dışı müdahalelerine karşı çıkmak için,

- Emeg'in Avrupa'sı için mücadele eden emek ve meslek örgütlerinin, siyasal ve toplumsal hareketlerin katıldığı 2010 yılında ülkemizde yapılacak olan Avrupa Sosyal Forumuna katkı sağlamak için,

- Hasankeyf'te, Bergama'da, Eşme'de, Belek'te, Kazdağları'nda, Fırtına Vadisi'nde, Munzur'da, Sinop'ta, Aloinoi'de, Efem çukurunda ülkemizin tarihi, kültürel, doğal ve tarımsal varlıklarını yok edenlere, doğanın tahribine zemin hazırlayanlara dur demek için,

- "Gençlik geleceğimizdir" şiarını her zaman her alanda daha güçlü haykırmak ve gençliğe pozitif ayrımcılığı yaşama geçirmek için,

- Eşitlikçi bir toplum yaratma mücadelemizde, özgürlüklerimizi savunmak, gündelik hayatın her alanını kuşatmaya çalışan gerici ablukaya karşı mücadele etmek için,

- Kendi örgütlü özgücümüze dayanarak, bütün emek ve demokrasi güçlerinin birlikte mücadelesi ile küresel kapitalizmin ve onun temsilcisi AKP'nin saldırılarına karşı durabilmek için,

- Üreterek büyüyen ve paylaşarak gelişen bir ülkede insanca ve barış içinde yaşamak için,

- Birlikte karar alma, birlikte üretme, birlikte yönetme ilkesini yaşama geçirmek için,

Önümüzdeki dönemde de, Odaları ve üyeleriyle birlikte çalışma, birlikte uygulama ilkesiyle ülkemizdeki ve dünyadaki emek güçleriyle dayanışma içinde, bağımsızlıkçı, eşitlikçi ve özgürlükçü bir Türkiye ve Dünya için çalışmalarını sürdürecektir.

Kapitalizmin ve emperyalizmin askeri, ekonomik, politik ve kültürel tüm örgütlerinden bağımsız, "Bir Başka Dünya, Bir Başka Türkiye Mümkün"dür.

YAŞASIN ÖRGÜTLÜ MÜCADELEMİZ.

YAŞASIN TMMOB ÖRGÜTLÜLÜĞÜ.

TMMOB
41. OLAĞAN GENEL KURUL
SONUÇ BİLDİRGESİ

27-30 MAYIS

2010

*“Maden ocağının dibinde ışık yok.
Hava yok maden ocağının dibinde*

...

Bir sen varsın maden ocağının dibinde direnen”

İş cinayetlerinde kaybettiğimiz emekçilerin anısına...

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin 41.Olağan Genel Kurulu küresel sermayenin dünyayı kasıp kavurduğu, yoksulluğun, açlığın hızla yayıldığı, savaş ve saldırıların ara vermediği, kısaca kapitalizmin bütün kurallarının, yöntemlerinin devreye sokulduğu bir dönemde yapılmaktadır.

Özellikle İkinci Paylaşım Savaşı'ndan sonra dünya, iki kutuplu yapısından 1990'lı yıllarda sosyalist blokun çöküşü ile birlikte emperyalistler lehine tek kutupluluğa dönüşmüştür. 1980'li yıllarda yeni bir dünya düzeni oluşturmak için harekete geçen emperyalist kapitalist sistem neo-liberal politikalarını son yıllarda çok hızlı bir biçimde dünyanın her yerinde hayata geçirmiştir. Dünyada Reagan/Thatcher dönemi olarak anılan bu sürecin bizdeki yansıması ise 24 Ocak kararları ve 12 Eylül askeri faşizmi olarak karşımıza çıkmıştır. Bugün ise yeni güçlü kutupların olduğu, her sorunun yeni pazarlıklara konu olduğu, uluslararası boyut kazanabilecek bölgesel gerilimlerin yaşandığı, kapitalist dünya ekonomisinin yayılmacı karakterine uygun çelişki ve çatışmalı yeni bir dönem sürmektedir.

Dünyamıza, küresel çıkar politikalarının neden olduğu savaşlar, işgaller, katliamlar, soykırımlar, daha yoğun sömürü, işsizlik, açlık, yoksulluk ve yolsuzluk düzeni damgasını vurmuştur. Başını ABD'nin çektiği emperyalizm hiçbir ulusal kural, düzenleme ve sınırlama ile karşılaşmayacağı küresel bir sömürü ortamı yaratmak için dünyayı yeniden şekillendirmektedir. 11 Eylül; emperyalistlerin, ekonomik yayılmacılığı askeri işgallerle daha da derinleştireceği yönündeki tercihlerini açığa çıkartmıştır.

Küresel sermaye serbest dolaşım ile dünya ölçeğinde demokrasilerin gelişeceğini ileri sürmektedir. Ancak dünya konjonktüründe emperyalist çıkarlar doğrultusunda ortaya çıkan işgallerin, savaşların ve yaratılan diktatörlüklerin bu savı çürüttüğünü açıkça görmekteyiz. Gelişmekte olan ülkelerin gerek ekonomik yapılarını gerekse siyasal yapılarını hegemonyası altına almaya çalışan küresel sermaye, sözcüleri IMF ve Dünya Bankası gibi kurumların aracılığı ile bu ülkelere kendi programlarını ve krizlerini aşmak için baskı ve sömürü politikalarını dayatmaktadır.

2008 yılının son çeyreğinde dünyada başlayan ve derinlemesine süren dünya ekonomik krizi kapitalizmin kaçınılmaz bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'yı da kasıp kavuran, Yunanistan'la gün yüzüne çıkan ekonomik kriz bize de yansımaktadır. Dünya kapitalizminin belirli aralıklarla yaşamış olduğu kriz, ülkemiz için kronikleşmiş ve yaşamımızın bir parçası olmuştur. Kriz tüm emekçi kesimleri işsizleştirip, yoksullaştırdığı gibi biz mühendis, mimar ve şehir plancılarını da işsizleştirmiş veya çalışan yoksullar haline getirmiştir.

Kapitalizm, tarihinin en büyük bunalımlarından birisini yaşarken, şunu açıkça tespit etmek gerekiyor: “Krizler kapitalizme içkindir. Teknik bir sorun, arızı bir durum olarak sunulmaya çalışılsa da, bu kriz de, daha öncekiler gibi, kapitalizmin işleyiş yasalarından kaynaklanmaktadır.”

Teknolojik yenilikler, emek sömürsünün arttırılması, esnek üretim modeline geçiş, savaş gibi yöntemler, kapitalizmin son otuz yıldır, ekonomiyi büyütme ve sermayenin karını maksimize etmeye dönük politikaları olarak hayata geçirildi. Bütün bu yolların tıkanıdığı noktada bugünkü yapısal krizle karşılaşıldı.

Ekonomik alandaki kriz, kapitalizmin yarattığı her anlamdaki eşitsizlikleri ve adaletsizlikleri derinleştirmektedir. Bu kriz salt iktisadi değil sosyal ve siyasal anlamda da bir buhranın kapısını aralamakta, aynı zamanda yaşadığımız bu karanlık çağın değişebileceğine dair iyimserliğin ve umutların da kapısını daha güçlü bir biçimde aralamaktadır.

Dünyadaki bu değişim, kuşkusuz Türkiye'nin geleceğinde de belirleyici olacaktır. 12 Eylül sonrası emperyalizmin yeni sömürü politikalarına göre şekillenmiş, küresel kapitalist sistemle bütünlenmiş olan bugünkü ekonomik ve sosyal yapılanma; içinde barındırdığı sorunlarla birlikte yeni sorunlar yaşamaya başlayacaktır.

AKP, ‘Kriz bizi teğet geçecek’ dese de ardı ardına yapılan zamlar, işten çıkarmalar ve IMF ile yeni bir stand-by anlaşmasının gündeme gelmesi, sermaye çevrelerinin krizi aşma gayretlerinin yönünü de göstermektedir.

Türkiye’de egemen sınıflar ve onların taşeronu AKP Hükümeti, kapitalist küreselleşme ve neo-liberal politikalar ekseninde, her alanda özelleştirme, buna bağlı olarak örgütsüzleştirme, kuralsızlaştırma ve ticarileştirme ile dışa bağımlı yapıyı pekiştirmiştir.

Bu noktada istihdam verileri büyük olumsuzluklar taşımaktadır. İşsizlik oranı, tarımdan koparılan milyonların da etkisiyle, gayri resmi rakamlara göre %20’leri aşmıştır. Özellikle sanayi yatırımları çok sınırlı kaldığından yeni istihdam alanları açılmamaktadır. Verimlilik artışı senaryosu ile işgücü sömürsü katmerleşmiştir. İşsizlik kronik bir sorun haline gelmiştir. Üyelerimiz de bu girdabın içinde mesleki, ekonomik, sosyal tatminsizlikler ile karşı karşıyadır.

2009’da ekonominin yüzde 4,7 oranında küçüldüğü ülkemizde yeni büyüme oyunlarının sıcak para ve yüksek ithalat bağımlılığına bağlı olduğu gerçeğinin üzeri örtülmek istenmektedir. Gerçek göstergeler olan işsizlik ve çalışan kesimlerin yoksulluğu ise göz ardı edilmektedir.

Diğeryandan Gayri Safi Milli Hasıla’dan emekçilerin aldığı pay giderek düşmektedir. Emekçilerin 2006 yılında GSMH’den aldığı pay yüzde 35 iken günümüzde yüzde 17’lere kadar düşmüştür. Düşük ücretlerin ve işsizliğin yarattığı yoksulluk ve açlık toplumda insan onurunu ayaklar altına alacak boyutlara ulaşmıştır.

Üretimden, sanayileşmeden ve istihdamdan uzak bir büyüme, ancak dış kaynakların ülkemize daha fazla kâr elde etmek için gelmesi ile mümkün olabilir. Borsaya, devlet kâğıtlarına ve hizmet sektörlerine gelen sıcak para ve doğrudan yabancı sermaye, gerçekte üretim ve ihracatın fason üretime dayalı olmasını koşullamakta ve dış borç yükünü arttırmaktadır.

AKP iktidarı, Türkiye ekonomisinin krizden etkilenmediğini, büyümeye başladığını söylüyor. Gerçekler emekçi halktan gizleniyor ve başarısızlıklarını gizlemek için rakamlar cilalanıyor. Mali oligarşinin, Türkiye ekonomisini spekülâtif rakam oyunları ile şişirdiği aşıkardır.

Ekonomiyi saran bu finansallaşma dünyada da korkunç boyutlardadır. Dayatılan serbestleşme, finansallaşma politikalarıyla birlikte reel sektörde kullanılan her 1 dolara karşılık dünya finans piyasalarında 25-30 dolarlık bir işlem hacmi gerçekleşmektedir. 1970'lerde günde yaklaşık 190 milyar dolar hacmi olan döviz piyasası işlemlerinin 2008-2009'da 1,8 trilyon dolara ulaşmış olduğu, bu rakamın dünya ticaret hacminin 70 misline ulaştığı bilinen bir gerçektir. Kapitalizmin insanlığa dayattığı, finansal hareket şişkinliği ile oluşan bir balon ve halklara yönelik bağımlılık ve sömürü zinciridir.

Liberal uygulamaların bir parçası olan iş ve sağlık yasalarıyla çalışanların hakları budanmakta, halkımızın sağlığı piyasa koşullarının insafına terk edilmektedir. TEKEL örneğinde bütün çıplaklığıyla görülen 4/C v.b. uygulamalar sonucu özel sektörde de doruğa çıkmış olan güvencesiz istihdam biçimleri ile işsizlik ve çalışan yoksulların sayısı hızla artmaktadır. Egemen ekonomik politikaların belirleyicileri, ülkemizi ucuz iş gücü deposu olarak görmekte, emekçilerin her türlü sağlıksız ve güvenliksiz koşullarda çalıştırılmasına yol açmaktadır. Bu koşullarda çalışılan iş yerlerinde pek çok iş cinayeti de meydana gelmektedir.

Sermayenin sınırsız sömürüsü ülkemizi işçiler için bir cehenneme ve mezarlığa çeviriyor. Bursa'da, Balıkesir'de ve son olarak Zonguldak'ta madenlerde işçiler katledilirken, ölüm yoksulların kaderi olarak sunuluyor. AKP iktidarı ise işsizliğe çözüm olarak esnek çalışmanın yaygınlaştırılmasını sunuyor. Tamamen güvencesiz hale getirilen çalışma hayatı, taşeronlaşma ve esnek çalışmayla dün Tuzla'da işlenen cinayetler bugün madenlerde sürdürülmektedir.

Özellikle 80'li yılların başından itibaren uygulamaya konulan özelleştirme, taşeronlaşma, rödovans vb gibi yanlış uygulamalar; diğer alanlarda olduğu gibi kamu madenciliğini küçültmüş, kamu kurum ve kuruluşlarında uzun yıllar sonucu elde edilmiş olan madencilik bilgi ve deneyim birikimini dağıtmıştır. Yoğun birikim ve deneyime sahip olan kurum ve kuruluşlar yerine üretimin, teknik ve alt yapı olarak yetersiz, deneyim ve uzmanlaşmanın olmadığı kişi ve şirketlere bırakılması, buna ek olarak kamusal denetimin de yeterli ve etkin bir biçimde yapılamaması iş kazalarının cinayete dönmesine neden olmaktadır.

AKP Hükümeti'nin enerji politikaları iflas etmiştir; 8 yıllık iktidarı boyunca Türkiye'nin enerji bağımlılığında değişim olmadığı gibi nükleer santral macerasıyla Türkiye, güçler savaşında bir piyon konumuna sokulmaktadır. Hükümet imzaladığı nükleer anlaşmaların içeriğini kendi halkından gizleyecek kadar antidemokratik bir biçimde ülkemizi nükleer bir maceraya sürüklemektedir.

Yıllardır izlenen yanlış enerji politikaları sonucunda ülkemiz enerji konusunda tamamen dışa bağımlı bir hale getirilirken enerji ihtiyacını karşılamak adına plansız ve yanlış yer seçimleriyle hayata geçirilmeye çalışılan termik santral ve hidroelektrik santraller, kurulmak istenilen yörelerde yaşanacak ekolojik ve kültürel yıkımın habercisi haline gelmektedir.

Dünyada eşi ve benzeri olmayan en az 12.000 yıllık tarihi olan antik Hasankeyf'in ekolojik, kültürel-tarihi zenginliği ve baraj gölü alanında kalacak 300 civarında höyük, 2.000 civarında mağarayı korumak ve baraj yapımından dolayı zarar görecektir resmi rakamlara göre 55.000'den fazla insanın kültürel, sosyal ve ekonomik hakları dikkate alınmamaktadır. Geçmişte ve bugün ülkemizde kısa ömürlü barajlar için Zeugma'da, Allianoi'de yapılan kültür katliamlarının benzeri Hasankeyf'te; çevre ve doğa katliamları da Munzur'da, Fırtına Vadisi'nde yapılmak istenmektedir. Unutmamak gerekir ki enerji üretiminde alternatifler geliştirilebilir, ancak tarihi-kültürel ve doğal değerlerimizin alternatifi yoktur.

Diğer yandan emperyalizm, AKP eliyle ülkemizin zaten sorunlu olan demokrasisini daha fazla vesayet altına almaktadır. Bu anlayışın siyasi, sosyal yaşamdaki tezahürlerine, emek-meslek örgütleri üzerinde kuşatma; üniversiteler, bilim kurumları ve yargı üzerindeki güç mücadelesi ile anayasa referandumu gibi konularda sık sık rastlanmaktadır. Ülkemizde ekonomik düzelme, refah, sosyal adalet, hakça paylaşım ve özgürlüklerin esas alındığı bir siyasal mücadele yerine statükocu, bürokratik iktidar sahiplerinin çatışmacı, darbeci, vesayetçi siyaset tarzı ile uluslararası sermayeye eklenilen muhafazakar liberallerin, neo-osmanlı siyaset tarzı arasındaki mücadelesi şeklinde topluma dayatılmaktadır.

Önce "Kürt Açılımı" denen daha sonra sırasıyla "Demokratik Açılım", "Milli Birlik ve Beraberlik Projesi" ve en son "Devlet Projesi" adını alarak gerçek kimliğini gösteren uygulamalar, ABD'nin bölgesel emperyalist politikalarının AKP eliyle hayata geçirilmesidir. Demokratikleşme ile bir alakası olmayan bu sürecin antidemokratik sonuçları itibari ile bir yanılsamadan ibaret olduğu yaşanarak görülmüştür.

Giderek daha baskıcı/otoriter uygulamaları hayata geçiren, toplumsal alanı dinsel gericilikle kuşatan bir iktidardan demokrasiyi geliştirmesi elbette beklenemez. AKP Kürt sorununu da diğer sorunlar da olduğu gibi, kendi renginden bir ülke yaratma uğraşısı çerçevesinde ele almaktadır.

AKP'nin geliştirdiği bölgenin emperyalizmin çıkarları doğrultusunda düzenlenmesi ve 'ılımlı İslamcılık' içerisinde ümmetçi temelde bir arada olma politikaları bugünkü karanlığın katmerlenmesi ve geleceğimizin teslim alınmasından başka bir anlama gelmeyecektir.

AKP iktidarının açılım dediği şeyin boyun eğdirmekten başka bir şey olmadığı görülmüştür. Sulukule'den sürülen Romanlarla "Roman Açılımı", Alevisiz Alevi çalıştaylarıyla "Alevi açılımı", Kürtsüz Kürt sorunu çözümlerinin ülkeyi getirdiği yer, baskılar, eşitsizlikler, tutuklamalardır. Barış ve kardeşliği savunanların silahlara ve ölümlere karşı yaşamı savunmak için daha fazla mücadele etmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin en önemli sorunu olan Kürt sorunu bütün yakıcılığıyla gündemdeki yerini korumaktadır. Kürt sorununun bugüne kadar çözülememiş olması ülkemizde çok ciddi ve derin tahribatlar yaratmıştır. Ekonomisi zayıf olan Türkiye'nin yüz milyarlarca dolar kaynağı çatışmalı sürece aktarılmıştır. Binlerce köy boşaltılmış, milyonlarca insan yerinden-yurdundan ve dolayısıyla üretimden kopararak şehirlerin varoşlarında açlık ve sefaletle karşı karşıya bırakılmıştır. Bunun yanında, kırk binden fazla insanımızın yaşamına mal olan bu çözümsüzlük

sürecinde, gençlerimizin yaşamlarını yitirmeye devam ediyor olması, hepimizin yüreklerinde derin yaralar açmaktadır.

Kürt sorunundan kaynaklı çatışmalar ülkemizin ekonomik kaynaklarını tükettiği gibi, halklar arasında kardeşlik duygularını da zedelemektedir. Çatışma ortamının yarattığı gerilimle toplum kamplaşmaya itilmekte, çatışmada ölenlerin cenazeleri gösteriye dönüştürülerek, ölümler üzerinden siyaset yapılmaktadır. AKP siyasi iktidarının demokratik açılım paketi, bölgede 30 yıla yakın yaşanan silahlı çatışmaları ve şiddeti bitiremediği gibi Kürt sorununu çözebilecek bir yaklaşıma da sahip değildir. Bölgede siyasal, kültürel, toplumsal ve ekonomik haklar sağlanmadan, sanayileşme, yatırım ve istihdam yaratılmadan çözümün gelmesi zor görünmektedir. Sağduyunun ve barışın egemen olması için gayretlerin sürdürülmesi gerekmektedir.

14 Nisan 2009 tarihinde başlayan ve 24 Aralık 2009 tarihinde gerçekleşen tutuklamalarla devam eden operasyonlarda, halkın demokratik iradesiyle, çok yüksek oranlarda oy alarak seçilmiş belediye başkanları, siyasetçiler, demokratik kitle örgütü temsilcileri kelepçelenmiş, kelepçeli görüntüleri basınla paylaşılmış ve akabinde tutuklanmışlardır. Operasyonlar kapsamında tutuklananların arasında, çeşitli dönemlerde TMMOB içerisinde görev almış olan 9 üyemiz bulunmaktadır. Tutuklananlar, aradan geçen 1 yılı aşkın süre içinde yargı karşısına çıkarılmamıştır. Sorunun siyasi çözümünün tartışıldığı bir ortamda, 1500 siyasetçinin tutuklanması ise askeri çözüm arayışının son bulmadığının en açık göstergesidir.

Ülkemiz, yukarıdan aşağıya bürokratik dönüşümler, aşağıdan yukarıya cemaat-tarikat ağlarıyla kuşatılmaktadır. Siyasi iktidar, her geçen gün anti demokratik öğeleri biraz daha kökleştirmektedir. Bu kapsamda son yıllarda siyasal gündemlerin önemli bir başlığı, yapılmak istenen anayasa değişiklikleri olmuştur. Süreç içerisinde anayasada birçok değişiklik yapılmıştır. Ancak bu değişiklikler de 12 Eylül hukukunun ve karanlılığının ülkemiz üzerinden kalkmasına olanak sağlamamıştır. Yapılacak değişiklikler de 12 Eylül Anayasasının gerici faşist niteliğini değiştirmeyecektir.

Anayasa değişiklikleri AKP iktidarının mutlaklaştırılması ve kamu varlıkları ve ülke kaynaklarının pazarlanması ve satışının önündeki hukuki engellerin kaldırılmasını amaçlamaktadır. Öncelikli olarak biz, “12 Eylül Anayasasına hayır” derken, tuzağa düşmeksizin “Siyasal iktidarın çıkar ve hedefleri doğrultusunda hazırlanan anayasa değişikliklerine de hayır” diyoruz.

Ülkemizde darbe-demokrasi ikilemi yaratılarak neo-liberal değişim sürecinin üstü örtülmektedir. Sistemin yeni düzene uyum sağlayamayan eski kalıntılarının tasfiye operasyonu, derin devlete, darbecilere karşı demokrasi zaferi gibi gösterilmektedir. Oysa darbecilikle mücadele 12 Eylül sistemi ile mücadeledir. Gericileşme, neo-liberal politikalar, küresel kapitalizmin güç merkezlerinin güdümünde bir Türkiye, 12 Eylül düzeninin bir sonucudur. Bu düzenle hesaplaşmadan darbecilikle, darbecilerle hesaplaşamaz.

12 Eylül Anayasasına da, onun bir devamı olan AKP anayasasına da “hayır” diyoruz. Eşitlikçi, özgürlükçü bir anayasa ancak demokratik katılımın bütün kanalları açılarak yapılabilir. Demokratik katılım olanaklarının önünü açmak üzere

başta yüzde onluk seçim barajı, siyasi partiler ve seçim yasaları olmak üzere toplumun siyaset yapma olanaklarını engelleyen tüm yasaların değiştirilmesi için bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da mücadele edeceğiz.

Yine meslek alanlarımızı yakından ilgilendiren “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun”, “Demokles’in kılıcı” gibi başımızda sallanmakta ve serbestleştirmeler eşliğinde meslek alanlarımız daraltılmak istenmektedir. Bu yasa ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu’nun 34 ve 35. maddeleri ile Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun’un 1. ve 7. maddelerinin uygulanması engellenerek, yabancı mühendislerden istenmesi zorunlu olan denklik belgesi kaldırılmak; yabancı mühendis ve mimar istihdamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile TMMOB’nin görüş bildirmesi uygulamasına son verilmek istenmektedir. AB, “hizmetlerin serbest dolaşımı” kapsamında ülkemiz mühendis ve mimarlarına kendi ülkelerinde bu olanakları sunmaz iken, bu tasarının yasalaşması halinde, AB vatandaşı mühendis ve mimarlar, ülkemiz mühendis ve mimarlarından daha üstün bir konuma getirilecektir.

AKP iktidarı, ilgisiz bir yasada yaptığı değişiklikle kamuoyunu atlatmıştır. “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”a eklenen bir madde ile Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun’un 12. maddesi sessizce değiştirilmiş, TBMM gündeminde bekleyen “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun”un bazı hükümleri, gizlice Meclis’ten geçirilmiştir. Böylece yabancı mühendis, mimar ve şehir plancılarının akademik ve mesleki yeterliliklerini kanıtlamalarına gerek kalmadan ülkemizde çalışmaları sağlanmıştır.

AKP’nin toplumsal yaşamı kuşatma projesinin bir parçası olarak, meslek örgütleri üzerinde baskısı devam etmektedir. Cumhurbaşkanının, seçilmesinin hemen ardından Devlet Denetleme Kurulu’na yaptığı ilk görevlendirmenin meslek örgütlerinin incelenmesi olması bu baskının önemli bir göstergesidir.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (DDK) tarafından hazırlanan rapor, özü itibarı ile “siyasal iktidara bağlı meslek örgütleri yaratılması”nı hedeflemektedir. AKP iktidarı eliyle kamuda yürütülen siyasal kadrolaşma ve yandaş sermaye yaratma çabasının yanı sıra meslek örgütlerini ele geçirme sürecinde yeni bir aşamaya geçilmiştir. Ne yazık ki tarafsız bir konumda olması gereken Cumhurbaşkanlığı makamı da DDK aracılığıyla AKP siyasetinin bir parçası haline gelmiştir.

TMMOB üyeleri, kurumsal kimliğimize yönelik her türden baskıya karşı duracak, Türkiye’nin demokrasi mücadelesi içerisinde emek ve meslek örgütleri ile birlikte yürümeye devam edecektir.

TMMOB 41. Olağan Genel Kurulu, ülkemizin emekten ve halktan yana güçlerinin kararlılığını, mücadele azmini, birlik ve dayanışma bayrağını yükseltme iradesinin önemini bir kez daha dile getirmektedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Genel Kurulu aşağıdaki konuları yeniden vurgulamaktadır;

- DDK raporu başta olmak üzere, TMMOB örgütlülüğüne siyasi iktidar eliyle yapılan tüm saldırılara son verilmelidir.

- Meslek alanlarımızı yakından ilgilendiren “Yabancı Mühendislerin Çalışma Yasası”

başta olmak üzere diğer mesleki düzenlemeler adı altında TMMOB'nin işlevsizleştirilmesi ve yetkilerine karşı yapılacak her türlü saldırılar sonlandırılmalıdır.

- Ülkemizin tüm varlıklarının özel sermaye istismarından kurtarılarak özelleştirmelerin durdurulması, özelleştirilen halka ait varlıkların kamulaştırılması ve kamu kuruluşlarının yeniden güçlendirilmesi gerekmektedir.

- Toplumsal gönencimizin arttırılmasına yönelik ulusal, bölgesel ve kentsel düzeyde planlı ve kamusal bir ekonomi politikası doğrultusunda, kamusal kaynaklara dayalı ve planlı modeli esas alan istihdam odaklı sanayileşme ve kalkınma politikaları gecikmeksizin uygulanmalıdır.

- Dünya Bankası, IMF, AB ve benzeri kuruluşların dayattıkları, yerli işbirlikçilerin uyguladıkları "yapısal uyum ve istikrar programları" nı reddederek, emeğin iradesini egemen kılan ekonomik ve toplumsal politikalar üretilmelidir.

- Ülkemize dayatılan dışa bağımlı enerji politikaları terk edilmelidir. Yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına öncelik veren bir enerji politikası gözetilmelidir.

- Standart dışı ve enerji yoğun teknolojilerin ithal edilmesinin önlenmesi, mevcut tesislerde enerji verimliliğini artıracak, çevreyi koruyacak, çevre dostu teknolojiler uygulanmalıdır.

- Nükleer enerji santralleri ile Türkiye'nin dışa bağımlılığı arttırılmaktadır. Kurulum, işletim ve söküm maliyetleri, çevresel etkileri, atık sorunları ile gelişmiş ülkelerin terk ettiği nükleer santral macerasına son verilmelidir.

- Yabancılar imtiyaz tanıyan maden aramalarından vazgeçilmesi ve ulusal kaynaklara dayalı, maden arama, işletme ve enerji politikası izlenmelidir.

- Madenlerimizin, jeotermal kaynaklarımızın, kıyı ve ormanlarımızın yerli ve yabancı sermaye tarafından yağmalanması durdurulmalıdır.

- Üniversitelerde özerk ve katılımcı bir eğitim ortamı sağlanması için 12 Eylül düzeninin bir ürünü olan YÖK kaldırılmalıdır.

- Eğitimde, öğrencileri müşteri olarak gören girişimler ve eğitim hizmetlerini bütünüyle bir pazar haline getirme çabaları sonlandırılarak; ilköğretimden üniversiteye parasız, eşit, bilimsel, demokratik ve fırsat eşitliğine dayalı anadilde eğitim yaşama geçirilmelidir.

- Mühendislik, mimarlık, şehir planlamacılığı eğitim ve öğretim programları çağdaş teknolojiye ve bilim politikalarına uygun olarak emekten ve halktan yana yeniden düzenlenmelidir.

- Üniversite çevrelerinde üniversite olanakları kullanılarak oluşturulan teknoloji bölgelerinde öğrencilerin ucuz işgücü olarak kullanılmasına karşı durulacaktır.

- Barınma, sağlık ve eğitimin temel insan hakları olduğunu esas alınarak, her türlü özelleştirmeye son verilmelidir.

- 12 Eylül Anayasası ile gasp edilen grevli, toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı bütün çalışanlara yeniden tanınmalıdır.

- Kapitalizmin emeği baskı altına alan stratejilerine karşı, istihdam bir hak olarak tanınmalı, istihdam arttırılmalı ve çalışma koşulları iyileştirilmelidir.

- İş sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri kamusal bir hizmet olarak algılanmalı, bu alanda çalışma koşulları arasındaki nedensel ilişkileri araştırarak ve bilimsel araştırma yapacak kurumlar oluşturulmalıdır.

- İş sağlığı ve iş güvenliği eğitimlerinde ilgili meslek örgütleri yetkilendirilmelidir. Meslek hastalıklarına ilişkin çalışmalar geliştirilmeli, meslek hastalıkları hastaneleri işlevine uygun olarak yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

- Başta düşünce ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere tüm demokratik hak ve özgürlükler sağlanmalı, demokrasinin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

- 12 Eylül Faşist Cuntasının hazırladığı mevcut Anayasa ve AKP tarafından hazırlanan yeni Anayasa Taslağı yerine, tüm toplumsal ve siyasi oluşumların katılımının sağlandığı, tüm kimliklerinin güvence altına alındığı özgürlükçü, demokratik, eşitlikçi bir anayasa yapılmasının önündeki engeller kaldırılmalıdır.

- Saldırı ve katliamların ardındaki gerici-faşist çete tipi örgütlenmeler her türlü bağlantıları ile ortaya çıkarılmalı ve sorumluları adalete hesap vermelidir.

- Kamu İhale Yasası'nda yapılan değişikliklerle ihalelerde kamu denetimi azaltılarak yaratılmak istenen rant ve talana karşı çıkılmalıdır.

- Ulaşım politikasında tek çözüm olarak sunulan karayolları yatırımları yerine şehir içi ve şehirlerarası raylı sistem yatırımlarına ağırlık verilmelidir.

- Bir deprem ülkesi olan ülkemizde deprem gerçeği siyasi iktidarlarca umursanmamakta ve kabul edilmemektedir. Deprem gerçeğini sürekli gündemde tutmaya yönelik çalışmalar etkin olarak yapılmalı, konunun bütün aktörlerinin katıldığı Ulusal Deprem Konseyi yeniden kurulmalıdır.

- Siyasi iktidarın TOKİ öncülüğünde halka konut yapma adı altında sunduğu projeler, zamanla rant sağlamaya dönüşmüştür. TOKİ, uygulamaları ve harcamaları çerçevesinde denetime açılmalı; örgütlenmesi ve uygulama politikaları, halkın barınma ihtiyaçları çerçevesinde yeniden düzenlenmelidir.

- Kentsel dönüşüm adı altında kentlerin hoyratça yıpratılması ile yeni gelişme alanları açmak yerine, öncelikle yerel değerleri içeren mevcut yaşam alanlarının halkın karar süreçlerine katılımı ile sağlıklı ve yaşanır duruma getirilmesi sağlanmalıdır.

- Kentsel mekanlar, toplumsal yarar ve kullanım değeri ilkesi etrafında üretilmeli, paylaşılmalıdır. Doğal-kültürel varlıkların koruma-kullanma dengesi içerisinde yaşatılmasının yolları bulunmalıdır.

- "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı ve Yem Kanun Tasarısı"nın yasalaşması durumunda gıda güvenliği ve halk sağlığı konularında yaratılacak tehlikenin yanı sıra 15.000'in üzerinde ziraat, gıda ve kimya mühendisi işsiz kalacaktır. Mühendissiz gıda işletmeleri öngören, halk sağlığını tehdit eden bu tasarıya karşı mücadele edilecektir.

- Tarım arazilerinin yok olmasına, kirlenmesine, GDO'lu gıdaların ülkemize sokulmasına, çiftçimizi üretimden, tarlasından koparan işsiz, yoksul bırakan politikalara son verilmelidir.

- Tarım ve hayvancılıkla uğraşan üreticiler desteklenmeli, et ithaline de olanak sağlayan dışa bağımlılık sona erdirilmelidir.

- GAP Projesi kapsamındaki sulama projeleri IMF ve Dünya Bankası dayatmalarına karşı çıkılarak hızla bitirilmelidir. Bölge halkının yararına gerçek bir toprak reformuna gidilmelidir.

- Ülke ormanlarının 2/B, özel ağaçlandırma vb. adı altında rant sağlanarak talan edilmesine son verilmelidir.

- Dünya Bankası'nın baskıları ile suyun ticarileştirilmesine karşı çıkılmalı, özellikle temiz suya erişimin en temel insan haklarından biri olduğu kabul edilmelidir. Su ve suya bağlı hizmetlerde çevre ve insan esas alınarak suyun mülkiyeti ve hizmetlerinin kamuda kalması sağlanmalıdır.

- Ülkemizin ırkçı şoven yaklaşımlar temelinde kamplaştırılmasına karşı çıkmak, Kürt sorununu çözmek için; bir arada kardeşçe yaşamı, barış, demokrasi ve halkların kardeşliğini savunmak ve demokratik yaklaşımları egemen kılmak için mücadele edilecektir.

- Ülkemizin çok kültürlü ve çok kimlikli yapısı dikkate alınmalı; kimliklerin ve kültürlerin reddedilmediği; tüm dillerin, kültürlerin, inançların ve renklerin kendilerini özgürce ifade ettiği bir toplumsal düzen oluşturulmalıdır.

- Taş attığı gerekçesiyle yargılanan ve cezaevinde tutulan TMK mağduru çocuklar serbest bırakılmalıdır.

- Halkın gündelik yaşamda kullandığı tüm dillerin önündeki baskılara son verilmelidir

- Emperyalizmin savaş ve işgal politikalarına alet olunmamalıdır. ABD, İncirlik başta olmak üzere savaşa lojistik destek olan üsleri, limanları ve nükleer başlıkları ile ülkemizi ve bölgemizi derhal terk etmelidir.

- Eşitlikçi bir toplum yaratma mücadelemizde, özgürlüklerimizi savunmak için, gündelik hayatın her alanını kuşatmaya çalışan tarikat ve cemaatler eliyle yürütülen gerici ablukaya karşı mücadele edilecektir.

- Kendi örgütlü özgücümüze dayanarak, bütün emek ve demokrasi güçlerinin birlikte mücadelesi ile küresel kapitalizmin ve onun temsilcisi AKP'nin saldırılarına karşı durulacaktır.

- Kadına yönelik şiddeti ve toplumsal hayatın her noktasında cinsiyet ayrımcılığı önlenmeli, politik, ekonomik ve kültürel alanda pozitif ayrımcılık desteklenmelidir. Tüm emekçi kadınların mücadelelerinin yanında olmak, ortak mücadele etmekle birlikte, TMMOB örgütlülüğü içinde kadın örgütlenmesi geliştirilmelidir.

TMMOB bundan önce olduğu gibi, gücünü örgütünden alarak; birlikte karar alma, birlikte üretme, birlikte yönetme ilkesini yaşama geçirerek, önümüzdeki dönem zorlaşan koşullarda; emperyalizme ve gerici faşist saldırılara karşı mücadeleyi, sorunlarını halkın sorunlarından farklı görmeden, saldırılara karşı bütün birimleriyle birlikte halkımızın yanında el ele mücadelesini sürdürecektir.

Kapitalizmin ve emperyalizmin askeri, ekonomik, politik ve kültürel tüm örgütlerinden bağımsız, "Bir Başka Dünya, Bir Başka Türkiye Mümkün"dür.

YAŞASIN ÖRGÜTLÜ MÜCADELEMİZ.

YAŞASIN TMMOB ÖRGÜTLÜLÜĞÜ

**ÇEVRE MÜHENDİSLERİ
ODASI
RAPORU**

Bugün, AKP politikalarının meslek alanımızda meydana getirmiş olduğu tahribatın boyutlarını, Türkiye'deki Mimar ve Mühendis Odaları Birliği'nin yanı sıra tek tek meslek odalarının ve Demokratik Kitle Örgütleri'nin yürütmüş olduğu mücadele ve uğrunda savaştığı değerler üzerinden değerlendirmek mümkündür. TMMOB'un omuz omuza mücadele verdiği işçi ve emekçi kitlelerin, haftalık çalışma saatlerinin düşürülmesi, özlük hakları ve onurlu bir yaşam için yürüttüğü savaş, bugün de varlığını ve geçerliliğini korumaktadır. AKP'nin öncülü olan Demokrat Parti, Adalet Partisi, MSP koalisyonları, liberalleşmenin ve piyasalaşmanın tavan yaptığı ANAP hükümeti ve diğer darbe dönemi hükümetleri, günden güne artan bir ivmeyle emekçi kitlelerinin haklarını elinden almış ve bununla birlikte mühendis ve mimar emeğinin ucuzlatmıştır. Bu bağlamda, bir bütün olarak meslek alanımızdaki saldırının sadece AKP'ye özgü olmamakla birlikte AKP ile birlikte sürekli, yıkıcı ve nihai hale geldiğini söylemek gereklidir.

Bu şartlar altında TMMOB'un meslektaşlarımızın mesleki ve etik denetim süreçlerine dahil olması sürecinin önü kapatılmış ve mühendis ve mimarların emeklerinin değersizleştirilmesinin önü açılmıştır. Bununla birlikte, kamunun ve hayatın her alanında piyasalaşma yaygınlaştırılmış ve üretim süreçlerinin esnekleştirilmesi ile birlikte emek, sömürüye tamamiyle açık hale getirilmiştir. Bunun önüne geçebilecek önerileri sunan Meslek Odaları bir kenara itilmiş ya da çeşitli ithamlarla toplumsal sorunlara çözümler üretilmesinin önü kesilmiştir.

AKP'nin bir meslek alanı olarak Çevre Mühendisliği üzerindeki tahribatını bu çerçevede değerlendirmek gereklidir. Bugün, çevreci mücadelenin yakın zamanda daha da hareketlenen uzun tarihinde, çevresel duyarlılığın ciddi anlamda arttığı bir dönemde AKP hükümetinin çevreci olmaya "kaç tane ağaç" diktiğini üzerinden baktığını görmekteyiz. Doğal kaynakları korumacı bir anlayışa sahip olmak bir yana, AKP hükümeti tam aksine ülkemizdeki doğal kaynakları ve doğamızı yerli ve yabancı sermaye gruplarına 'pazarlamakla mükellef' olduğunu bir övünç kaynağı olarak ortaya koymaktadır. Çevreciliği "dikilen ağaç sayısı" sınırlı algılayan böylesi bir hükümet anlayışının, "doğal kaynakları korumacı" bir yaklaşım hakkında fikir geliştirmesini beklemek, ne yazık ki yine mümkün görünmemektedir.

Tam da bu anlayışın bir eseri olarak "Çevre Denetim Yönetmeliği" yada "Çevre Görevlisi Yönetmeliği" sürecini yeniden değerlendirmek, biz Çevre Mühendisleri'nin mücadele ettiği bu tahribatın boyutlarını anlamak açısından önemlidir. Çevre ve Orman Bakanlığı içerisinde yeterli sayıda "Çevre Denetimcisi" tahsisi için bir çalışma yapmayan Çevre ve Orman Bakanlığı, gerekli mevzuatın uygulanması sürecinde yetersiz kalınması üzerine, Çevre Görevlisi yönetmeliği ile iç tetkik sürecini zorunlu hale getirmiştir. İlk başta olumlu gibi görünen bu uygulama, sonraki dönemlerde tam bir karmaşaya dönüşmüştür. Sanayinin ve sermayenin talepleri doğrultusunda esnetilerek bu tanımlı işi yapabilecek meslek disiplini olan Çevre Mühendisliği disiplini yok sayılmış ve çevre görevlisi ünvanı neredeyse bölüm ayırdetmeksizin her dört

yıllık fakülte mezununa dağıtmaya çalışılmıştır. Bu anlayışı, AKP'nin öncülleri olan hükümetlerde de hemşire olan memurların Çevre Yönetimi Genel Müdürü olarak atanmasından beri gördüğümüzü de belirtmek isteriz.

Günümüzde, çevre sorunlarının çözümünde birincil referans noktası olması gereken çevre mühendisleri, son zamanlarda yapılan düzenlemelerle çevre görevlisi kavramının altında sadece bir meslek grubu olarak yer almaktadır. Formasyonu çevresel sorunların engellenmesi ve çözülmesi üzerine kurulu olan çevre mühendisliğinin bu düzenleme ile birlikte geri plana atılması, hatta yok sayılması, göz ardı edilmesi kabul edilebilir değildir. Yapılan eğitimler ve sınavlardaki çelişkiler ise durumun vehametini ve bu konuyu oldu bittiye getirme çabalarını gözler önüne sermektedir. Memleketimizdeki çevre sorunlarının çözümüne dönük ve kamu yararı gözetir bir anlayışta olması gereken düzenleme, yasak savmaktan başka bir amaca hizmet edememektedir.

Bütün toplumsal kesimlerin itirazlarına ve meslektaşlarımızın tek vücut olup bu yönetmelikteki hak kayıplarımıza karşı çıkmalarına rağmen, AKP hükümetinin Çevre ve Orman Bakanlığı bu konuda geri atmamakta diretmiştir. Ancak, bazı eksiklerle ve bir yıl geçtikten sonra da olsa, Çevre Mühendisleri Odası'nın bu konudaki bazı taleplerini yerine getirmek zorunda kalmıştır.

Bununla beraber, Nisan 1993'deki Ümraniye çöplüğü patlamasından beri kamuoyunun da gündeminde yer alan Türkiye'nin katı atık sorunu devam etmektedir. Son aylarda Şanlıurfa'daki çöp toplayıcısı iki çocuğun ölmesi, bu konunun kanayan bir yara olmaya devam ettiği gerçeğini en acı şekilde gözler önüne sermiştir. Bu noktada Odamızın, Katı Atık sorunun görmezden gelinerek çözülemeyeceği, ülkemiz için bir utanç olan katı atık tesislerine gerçek anlamda mühendislik bilimine yakışır bir işletmecilik ile yaklaşılması gerektiği konusundaki net öneri ve çağrılarına Çevre ve Orman Bakanlığı hiçbir yanıt vermemektedir. Ne yazık ki, bu mantığın sonucunda ölümler meydana gelmeye devam edecektir. AKP hükümeti bu konuda da madencilik kazalarında sergilediği yaklaşımın aynısını sergileyerek meseleyi yok saymaya devam etmektedir.

Ayrıca, meslek alanı konularımızdan birisi olan arıtma tesislerinin işletmeciliği ile ilgili olarak, bu alanda meslektaşlarımızın istihdam edilmediği ve bu projelerde çevre mühendisliği disiplininin bilgi ve birikimini yansıtacak herhangi bir adım atılmadığı görülmektedir. Büyük miktarda harcamalar yapılarak, ülkemizin kısıtlı bütçesiyle inşa edilen arıtma tesisleri bugün işletilmemektedir. Bu politikaların bir sonucu olarak Türkiye artık bir arıtma tesisi çöplüğü haline gelmiş ve yapılan yatırımların boşa gitmiştir. Bunun da ötesinde, doğamız ve ileriye dönük kaynaklarımız hızla kirlenmeye devam etmektedir. Bu konuda da AKP hükümeti yükümlülüklerini tamamen gözardı etmekte, sorunu görmezden gelmeye devam etmektedir.

Yine bu tür yatırımların işletilmelerindeki sorunların öncülü olarak, doğru

bir şekilde planlanmaları ve projelendirilmeleri konusunda da sıkıntılar devam etmektedir. Bugün, bu projelendirme sürecinde aranan şartlarda, mühendislik firmalarından Çevre Mühendisi bulundurmalarının talep edilmemesi, projelerin ve sonucunda da inşaatların hatalı olmasına neden olmaktadır. Sonrasındaki süreçte, yukarıda bahsedildiği gibi işletme sorunları yaşanmaktadır. Bu konuda, kamu ihale kurumu tarafından bir dönüş olmadığı gibi, arıtma tesisleri ihaleleri sonrası ile ilgili bir değerlendirme çalışması yapılmamaktadır. Burada, ülkeyi yıllardır yöneten mantığın, AKP zihniyetinin çelişkilerini bir kez daha görmekteyiz.

AB sürecinde çevre faslının açılması ve Türkiye'nin imza attığı uluslararası sözleşmeler ile birlikte bu alanda ciddi bir sektörün ve çelişki alanlarının oluşacağı su götürmez bir gerçekliktir. Bugün GATS Anlaşmaları ile yabancı mühendislerden hizmet alınmasını meşrulaştırmaya çalışan AKP hükümeti, yabancı sermaye grupların ve AB'nin direktiflerini dinlerken bu ülkenin üniversitelerinde yetişmiş Çevre Mühendislerinin iş taleplerini göz ardı etmektedir.

Bunun yanında, artan çevre mühendisliği bölümü sayısı ve AB projeleri ile birlikte, çevre mühendisleri de dahil tüm mühendislik disiplinleri emek değerinin ucuzlatılması sürecinin etkilerini derinden yaşamaktadır. Hazırlanan AB projelerinde, çalıştırılan yabancı uzmanların yaptıkları iş ile aldıkları ücrete mukabil ülkemizde mesleki faaliyetlerini yürüten mühendislerin iş yükleri ile aldıkları ücretler arasındaki orantısızlık bunun en açık örneğidir. "Türkiye'deki mühendis isterse kabul etmesin" dir; çünkü diğer ülkelerden de mühendis getirip çalıştırmak oldukça kolaydır... "Beğenirsen gel çalış, beğenmezsen güle güle, zaten açıkta bir sürü mühendis var..." yaklaşımı ise genelgeçer uygulama haline gelmiştir.

Diğer mühendislik alanları gibi, Çevre Mühendisliği'nin temel mesleki alanlarının tanımlanması ne yazık ki henüz tamamlanmamıştır. LPG Sorumlu Müdürlük hizmetlerinde, çevreyönetimsistemlerinin kurulması, yürütülmesi ve denetlenmesinde, üniversitelerde, kamu kurumlarında çalışan biz çevre mühendislerinin sorunları, mevzuatta yapılan düzenlemelerle daha da içinden çıkılmaz hale gelmektedir.

Özellikle LPG sorumluk sürecinin sadece bir belgelendirmeden öteye gidememesi, kamu alanında son yıllarda yaşanan denetimsizliğin göstergelerinden biridir. Bu konuda, sadece belgenin olup olmadığı denetlenirken, gerçek anlamda mühendislik uygulamaları ve iş güvenliği süreci denetleme dışı bırakılmıştır. Bu başıboşluk ve denetimsizliğin bir sonucu olarak bu tür tesislerde meydana gelen yaralanma ve ölümlerden de tamamıyla bu kurumların sorumlu olacağını üzüntü ile bildirmek isteriz.

Çevre Mühendisliği'nin diğer alanlarında da yaşanan bu süreçler, hiç kuşku yok ki, ülkemizdeki toplumsal sorunlardan bağımsız değildir. Birçok çalışan ve işsiz kitleler arasında da benzer süreçler yaşanmaktadır. Bu nedenle, sorunların tümünden çözümüne dair bütüncül bir perspektifle hareket edilmeli ve ortak mücadele alanları yaratılmalıdır.

Bu noktada mühendis-mimar-plancılar arasında TMMOB örgütlülüğü çok önemli bir sorumluluk taşımaktadır. Ancak TMMOB örgütüne AKP'nin saldırıları ile hem birliğimiz hem de Odamız zarar görmektedir. Bunun en somut örneği de Devlet Denetleme Kurulu'nun yapmakta olduğu siyasal baskılardır.

Mesleki sorunlarımızın temelinde yatan başka bir konu ise çevre mühendisliği eğitimidir. Son zamanlarda altyapısı oluşturulmadan arttırılan üniversite sayısı ve buna bağlı olarak açılan bölümler ile birlikte mühendis sayısındaki artış, ne yazık ki kalitesiz, eksik eğitimi beraberinde getirmektedir. Üniversitelerde laboratuvar eksikliği, farklı üniversitelerin çevre mühendisliği formasyonunda izlediği ayrı müfredat, çevre mühendisliği alanında az sayıda akademisyenin yetişmesi, yaşanan soruna örneklerden sadece birkaç tanesidir. Bu konuda 12 Eylül'ün bir ürünü ve aygıtı olan YÖK, bu sorunu çözmek adına bir çalışma yapmamaktadır. Bütün bunların aksine Çevre Mühendisliği bölümlerinin sayılarını çoğaltmakta ve etik ve mesleki yükü çok fazla olan Çevre Mühendisliği disiplinin emek değerini düşürmeye çalışmaktadır. Bunun sonucu olarak meslektaşlarımız arasında rekabet artmakta ve meslektaşlarımızdan etik değerlerinin dışına çıkmaya zorlanmaktadır.

Sonuç olarak AKP'nin yaratmış olduğu tahribatı tüm bu yaşananların diğer yansımaları arasında üniversite sayılarının artması ve neoliberal ekonominin yaşamın her yönünü tahakkümü altına almasıyla birlikte insanın binyıllar içinde edindiği birikimlerden doğan mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı alanlarının ticarileştirilmesi, vasıfsızlaştırılması; mühendis, mimar ve şehir plancılarının işsizlik, ucuz emek ve geçim sıkıntısı gibi sorunlarla yüzyüze gelmesidir. Bunun en somut örneklerinden birini, etik değerlerin ağır bastığı Çevre Mühendisliği disiplininde görmekteyiz. Bu sorunlarının çözümünün, TMMOB'un en büyük değerleri olan emekten ve halktan yana olma ilkesinden geçtiğine ve AKP'nin yaratmakta olduğu tahribatı ile bütün emek güçlerinin ortak bir şekilde mücadelesi ile mümkün olduğuna inanmaktayız.

**ELEKTRİK
MÜHENDİSLERİ ODASI
RAPORU**

I-MÜHENDİSLİK EĞİTİMİ

I.1 ÜNİVERSİTELER

Üniversiteler uluslar arası düzeyde bilim üreten, sanayinin gereksinimi olan konularda projeler geliştiren, sanayide yeni teknolojiler yaratacak elemanlar yetiştirerek bilimsel ve mesleki formasyona kavuşturan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip kurumlardır. Ülkemizde üniversiteler, her dönem devletin ve egemen güçlerin denetimi altına alınmaya çalışılan, sistemin çıkarları doğrultusunda biçimlendirilen ve kurgulanmaya çalışılan kurumlar olmuşlardır.

Özellikle son yıllarda üniversiteler, giderek artan bir biçimde mali baskı altına alınarak, piyasanın istediği yönde şekillendirilemeye çalışılmakta, sermayenin gereksinim duyduğu konularda ortak çalışmalar yapmaya zorlanmaktadır. Bu durum, teknolojik açıdan donanımlı, altyapı sorunları az çok çözülmüş devlet üniversitelerinin bu şirketlerin yan kuruluşları haline gelmesine neden olmuştur. Devlet üniversitelerine

kaynak olmadığı gerekçesiyle bütçeden ayrılan pay düşürülürken özel üniversiteler ve vakıf üniversiteleri teşvik edilmekte, bedava arazi tahsisleri yapılmaktadır. Devlet bütçesinden ihmal edilemez büyüklükte ödenek alan vakıf üniversiteleri gelişime açık, ayrıcalıklı kurumlar kimliğini kazanmıştır. Vakıf üniversiteleri mevcut haliyle yükseköğretim sistemimiz içinde büyük bir eşitsizlik yaratmaktadır. Toplumda eşitsizlikleri azaltması gereken yükseköğretim sistemi, vakıf üniversiteleri aracılığıyla üniversiteye girişten mezuniyet sonrası istihdam olanaklarına uzanan eşitsizlikleri artıran bir araç haline gelmiştir. Bu eşitsizliğin doğmasına ve büyümesine devlet politikaları hizmet etmektedir.

Türkiye’de 94’ü devlet, 45’i vakıf olmak üzere toplam 139 üniversite bulunmaktadır. Vakıf üniversitelerinden 34’ü halen öğrenim hizmetini sürdürürken, diğerleri eğitim-öğrenim hazırlıklarına devam etmektedir. Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde bulunan 5 Vakıf Üniversitesi ile Özel statülü Devlet Üniversitesi kapsamında bulunan Hoca Ahmet Yesevi Türk Kazak Üniversitesi ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi de ÖSYS ile öğrenci kabul etmektedir.

Devlet ve Vakıf Üniversitelerin üçte birinden fazlası üç büyük ilde toplanmıştır. Kayseri ve Gaziantep’te 1 er adet olmak üzere İzmir’de 4, Ankara’da 5, İstanbul’da 16, Kıbrıs’ta 5 olmak üzere toplam 32 vakıf üniversitesinde Elektrik Mühendisleri Odası’nın sorumluluk alanına giren lisans eğitimleri verilmektedir. Tablo-2’den de ayrıntılı olarak görüleceği üzere 8254’ü Devlet, 3581’u Vakıf Üniversitesine olmak üzere, 11835 öğrenci Elektrik, Elektrik-Elektronik, Elektronik, Elektronik-Haberleşme, Kontrol, Biyomedikal, Bilgisayar, Yazılım ve Bilişim Sistemleri lisans programlarına kayıt olmuşlardır. Bu rakamın en büyük kısmını 4418 ile Elektrik-Elektronik Mühendisliği ile 5016 öğrenci ile Bilgisayar Mühendisliği oluşturmaktadır. Bu meslek alan programlarına yerleşen öğrencilerin toplam dağılımları Grafik-I de verilmiştir.

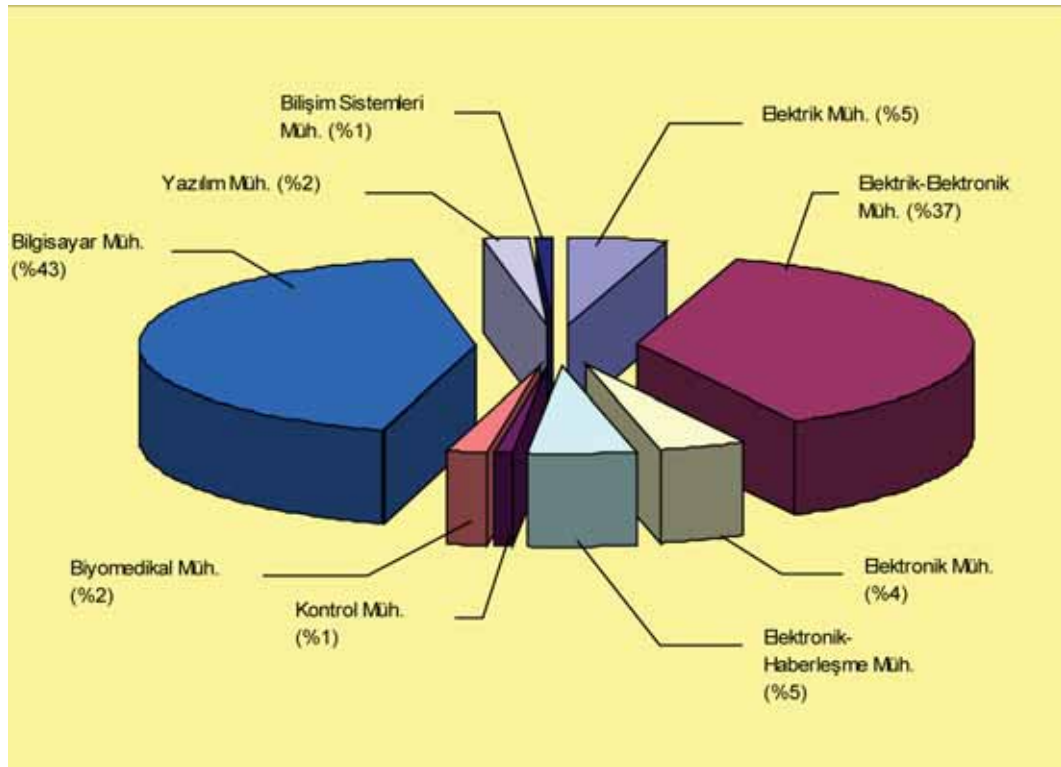
ÖSYM'nin internet sayfasından elde edilen verilerde göze çarpan önemli noktalar şunlardır:

- Üç büyük il dışındaki Anadolu'da bulunan neredeyse tüm Devlet Üniversiteleri örgün öğrenime (ÖÖ) ek olarak saat 17.00 ile 22.00 arasında eğitim yapan İkinci Öğretim (İÖ) programına sahiptir.
- ÖÖ ve İÖ kontenjanları tüm üniversitelerde eşitlenmiştir.
- Devlet Üniversitelerinin giriş puanlarındaki standart sapma genelde 10 puanın altında iken, Vakıf Üniversitelerinin ücretli kontenjanlarında bu standart sapma 37 puana kadar yükselmektedir.
- Sakarya, Karabük ve Hoca Ahmet Yesevi Üniversitelerinin Bilgisayar Mühendislikleri uzaktan eğitim yapmaktadır. Sakarya Üniversitesi yaptığı açıklama ile Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) yardımı ile programdaki derslerin her birinin yaklaşık olarak %70 oranında İnternet üzerinden, %30 oranında ise sınıf ortamında olacak şekilde, karma bir eğitim modeli olduğunu belirtmektedir.
- İTÜ, İzmir Ekonomi, Işık, Atılım, Yakın Doğu Üniversitelerinin bilgisayar, yazılım ve bilişim sistemleri bölümleri VOLP-SUNY olarak bilinen çift diplomalı ücretli programlarda bulunmaktadır.

Tablo - 2: 2009 ÖSYS sonuçlarına göre lisans programına yerleşen öğrenci sayıları

Program Adı	Devlet Üniversitesi		Vakıf Üniversitesi		Toplam
	Sayı	Kontenjan	Sayı	Kontenjan	
Elektrik Mühendisliği	3	567	-	-	567
Elektrik-Elektronik Müh.	34	3.355	17	1.063	4.418
Elektronik Mühendisliği	4	391	3	104	495
Elektronik-Haberleşme Müh.	6	504	6	142	646
Kontrol Mühendisliği	1	72	1	12	84
Biyomedikal Mühendisliği	1	34	5	199	233
Bilgisayar Mühendisliği	37	3.291	31	1.725	5.016
Yazılım Mühendisliği	-	-	9	278	278
Bilişim Sistemleri Müh.	1	40	5	58	98
TOPLAM	87	8.254	77	3.581	

Grafik-1:2009 ÖSYS sonuçlarına göre programlara yerleşen öğrencilerin dağılımı(%)

YÖK son yıllarda Devlet Üniversitelerinin bilgisi ve görüşü olmadan %10 ile %25 arasında değişen kontenjan artırımına gitmiştir. Örneğin DEÜ Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü kontenjanı 65 iken 2009-2010 ÖSYS sınavı öncesinde 90'a , OMÜ Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü kontenjanı 45 iken 2009-2010 ÖSYS sınavı

öncesinde 65'a ulaşmıştır. Özellikle 2009-2010 yılında gerçekleştirilen artış oranlarını ile ÖÖ ve İÖ öğrenci sayıları eşitlenmiştir.

Devlet Üniversitelerinde programların kontenjanları 50 ile 100 arasında değişmektedir. Öğretim üyesi sayısının yetersiz olduğu bölümlerde en az haftada 20 saat ders veren bir öğretim üyesinin, araştırma ve yayın yapmak olanağı kalmamaktadır. Her ile bir üniversite mantığı ile açılan bu üniversiteler yeterli düzeyde akademik bir eğitim verememektedirler.

Mühendislik temel bilimlerin doğal süreçlere uygulanması ile insanlık yararını hedefleyen bir meslek olup, eğitiminin teorik derslerin, uygulama ve laboratuvar çalışmalarının bire bir etkileşimli olarak yapılması gerekir. Bu nedenle hangi mühendislik alanı olursa olsun mühendislikte uzaktan eğitim söz konusu olamaz.

Üniversitelerde 2008–2009 akademik yılında öğrenci sayısı bir önceki yıla göre % 15,4 artarken, öğretim elemanı sayısı sadece %1,7 oranında artmıştır. Bu bile üniversitelerden beklenenin, ülkenin geleceğini daha aydınlık günlere

taşıyacak, sanayileşmeyi ve üretimi sağlayacak mühendisler yetiştirmek değil, hem gençlerin hem de ailelerinin beklentilerini dört-beş yıl daha ertelemek ve bundan siyasi çıkar sağlamak olduğu görülmektedir. Yeni kurulan üniversite ve fakültelerde odamızın hizmet alanındaki bölümlerin plansız bir biçimde açılması sonucu, meslek alanlarımızda eğitim yapan bölümlerin giriş puanlarının düşmesine neden olmuştur. Bu durum nitelikli öğrencilerin giderek meslek alanlarımızdan uzaklaşmasını sağlamaktadır.

Üniversitelerde özellikle EMO nun faaliyet alanı kapsamındaki bilim dallarında, diğer bilim dallarına kıyasla yeterince akademisyen olmadığı ve bu alandaki eksikliğin sorgulanması gerektiği açıktır. Bu alanda lisansüstü eğitimin cazip hale getirilmesi, öğretim üyelerinin ekonomik gelir düzeylerindeki iyileştirilmeyle yakından ilgili olacaktır. Zorlu ve yoğun bir yaşam tarzını seçecek olan bir akademisyen adayı, öğretim elemanlarının gelir düzeyleri karşısında bu süreçten uzak durabilmektedir.

Az gelişmiş bölgelerin ekonomik canlılık kazanması yanlış ve yanlış siyasi tercihlerle kurulan tabela üniversitelerinde, meslek alanımıza ilişkin mühendislik bölümleri (örgün +2.öğretim) hızla açılabilir. Uzun yıllar, ortalama 5/6 akademisyenle mezun verilen bölümlerin olduğu gerçeği dikkate alınırsa, alt yapı ve akademik kadrosu planlanmadan açılan bu bölümlerde eğitim-öğretim verilmesi son derece sakıncalıdır.

Üniversite eğitim süreçleri sadece öğrencilere belirli süre bir programın uygulandığı yerler değil, aynı zamanda entelektüel yaşam alanları olarak görülmelidir.

Tablo-2 bir programa yerleşen öğrencilerin sayılarını verirken, bu on programın 2009–2010 ÖSYS sınavında ilk yerleştirmede açık kalan kontenjanları Tablo-3’de, grafiksel dağılımları Grafik-2 de verilmiştir. Sadece 3 üniversitede bulunan Elektrik Mühendisliği ilk tercihlerde dolarken, diğer dokuz programda yüzde on ile yetmiş iki arasında değişen oranlarda boş kontenjanların kaldığı görülmektedir. Kontenjan açığının önemli bir bölümünün ülkemizde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki vakıf üniversitelerinde olduğu görülmektedir. Bunda önemli oranda artırılan öğrenim ücretlerinin etkili olduğu söylenebilir.

Siyasi bir karar olan bu uygulama üzerinde hiç konuşulmayan en önemli konu ise; ülkemizde yapılan sanayi üretiminin ne kadarında ar-ge çalışmasının olduğu ve ne kadarında lisans alınarak üretim yapıldığıdır. Bunu görmenin en kolay yolu ülkemizde bir yılda alınan patent sayısı ile her yıl bu üniversitelerden mezun olup ve araştırma yapması beklenen mühendislerin sayısı arasındaki orana bakmaktan geçmektedir. Endüstriyel açıdan ve kaynaklarına göre çok gelişmiş ülkelerin kullandığı işbölümlerinin ülkemiz için ne kadar gerekli olduğu da tartışılabilir.

Mühendis bir sistemi tasarlayıp geliştirir, bunları uygulayan diğer teknik elemanlara(tekniker, teknisyen vb.) yol gösterir, denetler. Mevcut durumda tekniker ve teknisyenlerin görevini, uygulama mühendisi veya teknoloji mühendisi

adı altında yeni bir kavrama yüklemek ve bunu yetki ve sorumluluk açısından “mühendisleştirmek” anlamına gelen bu işleyiş ne kadar doğrudur? Bu girişimin mühendisler ve diğer teknik elemanlar üzerindeki etkileri de çok iyi irdelenmelidir.

Elektrik mühendisliği eğitiminin sadece üç Devlet Üniversitesinde verilmesi ve ilk yerleştirmede boş kontenjanının kalmamasına, aslında ülkede elektrik mühendisine duyulan gereksinime rağmen Vakıf Üniversitelerinde bu programların olmaması gerçekten düşündürücüdür.

Günümüzde elektrik mühendisliği temel alanında ar-ge ve bilimsel gelişim daha çok elektronik, yazılım ve otomasyon alanlarına kaymaktadır. Bu temel gerçek de dikkate alındığında, ülkemizdeki doktoralı yetişmiş insan gücündeki eksiklik bir kez daha öne çıkmaktadır. Özellikle elektrik mühendisliği alanında doktoralı akademisyen sayısının azlığı ise ayrı bir sorundur.

Üzerinde düşünülmesi gereken diğer bir konu ise meslek alanımızda yaklaşık %30 oranında bir öğrencinin eğitimini tamamlamadığıdır. Bu yüksek oran, öğrencinin doğru tercih yapamaması sonucunda mı, yoksa eğitimdeki yetersizlikler nedeniyle aradığını bulamaması ve eğitimini yarım bırakmasından mı kaynaklanmaktadır? İncelenmesi ve çözüm aranması gereken diğer bir önemli konu da budur.

Üniversitelerin uluslar arası düzeyde bilim üreten, sanayinin ihtiyacı olan konularda projeler geliştiren, sanayide yeni teknolojiler yaratacak mühendisler yetiştiren yerler olup olmadığının belirlenebilmesi için YÖK Başkanlığı performans değerlendirilmesi amacıyla 76 alan belirlemiştir. Bu ölçütler arasında en bilinenleri, indekslere girmiş toplam yayın ve bu yayınlara yapılan atıf sayısı, patent sayısı, öğretim üyesi başına düşen indekslere girmiş yayın sayısı, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı, öğrenci başına düşen kapalı alan (sınıf, laboratuvar ve kütüphane m² olarak), öğrenci başına düşen kitap sayısı, lisansüstü öğrenci sayısı, lisansüstü öğrencisinin lisans öğrencisine oranı, kadrolu idari personelin akademik personele oranı, çift ve yan ana dal oranları, yabancı uyruklu öğrenci oranı, seçmeli ders oranı, mezuniyet oranı, ve mezunların not ortalamasıdır.

2008 yılında ülkemizde yapılan indeksli yayınların öğretim üyesi başına oranlarını içeren listenin ilk 10'u Tablo-4'de verilmiştir. Sadece bu tabloya göre yorum yapmak yanıltıcı olacaktır. 1 Mart 2006 tarihinde Erciyes Üniversitesinden bölünerek oluşan, Bozok Üniversitesi'nin 2007 yılında kurulan Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü 1 doçent, 2 yardımcı doçent ve 1 öğretim görevlisinden oluşan kadrosu ile 2009 ÖSYS'de ek kontenjanlardan 38 öğrenci alarak eğitime başlamıştır. Bu sıralama ile 6.sıradaki ODTÜ ve 9. sıradaki Bilkent Üniversitesi'nden daha iyi bir eğitim verdiği anlamına gelmemektedir. Bu nedenle yukarıda sayılan diğer kıstaslarla değerlendirilme yapılması gerekmektedir.

Tablo- 4: 2008 Yılında Tüm Üniversitelerde SCI+SSCI+AHCI'de Yayımlanan Yayınların Öğretim Üyesi Başına Düşen Yayın Sayısına Göre Sıralaması

	Üniversite Adı	Toplam Yayın	Öğretim Üyesi Sayısı	Oran
1	TOBB Ekonomi Teknoloji Ü.	113	68	1,66
2	Bozok Üniversitesi	45	29	1,55
3	Aksaray Üniversitesi	51	39	1,31
4	Başkent Üniversitesi	527	423	1,25
5	Adıyaman Üniversitesi	26	22	1,18
6	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	803	728	1,10
7	Çankaya Üniversitesi	75	74	1,01
8	Muş Alparslan Üniversitesi	1	1	1,0
9	Bilkent Üniversitesi	334	342	0,98
10	Koç Üniversitesi	147	151	0,97

Tablo-5 de 2010 yılında EMO çatısı altındaki meslek alanlarına ilişkin devlet ve vakıf üniversitelerindeki bölümlerin öğretim elemanlarının dağılımları verilmiştir.

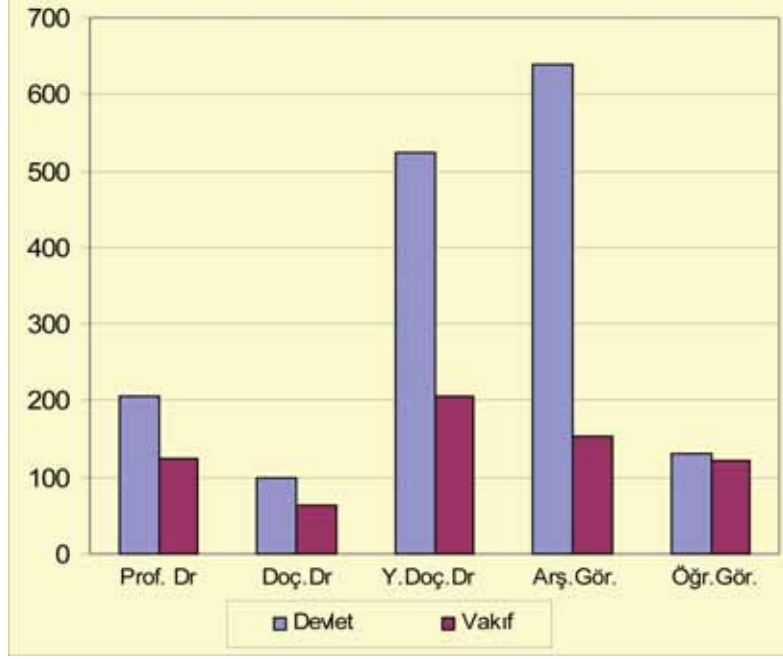
Tablo-5: 2010 Yılında Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Öğretim Elemanlarının Dağılımı

Bölüm Adı	Sayısı	Prof.Dr.	Doç.Dr.	Yrd.Doç.D	Arş.Gör.	Öğr.Gör
Kamu						
BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ	46	76	45	185	269	76
BİYOMEDİKAL MÜHENDİSLİĞİ	2			7	5	1
ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	3	9	11	11	33	9
ELEKTRİK ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	13	25	11	89	97	16
ELEKTRİK MÜHENDİSLİĞİ	3	23	6	34	48	3
ELEKTRİK VE ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	3	38	13	20	13	3
ELEKTRİK-ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	27	80	43	141	146	16
ELEKTRONİK VE HABERLEŞME MÜHENDİSLİĞİ	4	30	15	36	27	8
	101	205	99	523	638	132
Vakıf						
BİLGİSAYAR BİLİMLERİ VE MÜHENDİSLİĞİ	1		2	3		6
BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ	25	44	21	103	77	64
BİYOMEDİKAL MÜHENDİSLİĞİ	2	6	3	5	6	3
ELEKTRİK ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	11	21	13	38	28	19
ELEKTRİK VE ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	3	24	14	8	9	6
ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ	5	15	6	24	19	10
ELEKTRONİK VE HABERLEŞME MÜHENDİSLİĞİ	5	15	5	22	14	14
	52	125	64	203	153	122

*BU BİLGİLER ÜNİVERSİTELERİN WEB SİTELERİNDEN 1 HAZİRAN 2010 TARİHİNDE ALINMIŞTIR

Devlet ve Vakıf üniversitelerindeki öğretim elemanlarının grafiksel olarak dağılımları Grafik-4 de, verilmiştir.

Grafik- 4: Devlet ve Vakıf Üniversitelerinde Öğretim Elemanlarının Dağılımı

Bu tablo ve grafiklerden araştırma görevlisi sayıları dikkate alınırsa devlet üniversitelerinin araştırmacı ve öğretim üyesi yetiştirme işlevlerini ağırlıklı olarak üstlendikleri görülmektedir.

Ülkemizde meslek alanımızdaki bölümlerin eğitim seviyelerinin farklı olması, ders içeriklerinin eşit olmaması, akademik kadrolarındaki sayısal ve niteliksel eksiklik, laboratuvar olanaklarındaki yetersizlik, alt yapı sorunları ve arttırılan kontenjanlar açısından planlama anlayışının olmaması önemli sorunlar oluşturmaktadır. Bütün bunların yanında bölümlerin akademik kalite açısından bulunduğu konum, iyileştirmeye açık alanları öz değerlendirme sonucu tespit etme ve gereken iyileştirmeleri yaparak eğitimde ön görülen standartları yakalayarak daha iyiye gitmeleri için akredite olmaları gerekmektedir. Bu amaçla Mühendislik Değerlendirme Kurulu (MÜDEK) 2002 yılında kurulmuştur. Meslek alanımızda MÜDEK tarafından akredite edilmiş bölüm sayısı az olmakla birlikte, önümüzdeki süreçte birçok bölümümüz akredite olmayı amaçlamaktadır. Bir bölümün akreditasyonu sonucu mezun olan mühendislerin aşağıda belirtilen özellikleri kazanması amaçlanmaktadır:

- Temel bilimler ve mühendislik bilgilerini kullanabilme ve doğal süreçlere uygulayabilme
- Mesleki disiplinler arasında çalışabilme becerisi
- Mühendislik programlarını algılamak, tanımlamak, tasarlamak ve çözümlmek
- Mesleki ve etik sorumluluğun bilincinde olmak ve uygulamak
- Etkin İletişim yeteneğini kazanmak

- Mühendislik çözüm ve uygulamalarının toplumsal anlamda etkilerini yorumlayabilmek
- Yaşam boyu öğrenimin gerekliliği doğrultusunda bir bakış açısına sahip olmak
- Güncel sorunları anlamak ve yorumlayabilmek
- Mühendislik donanımını mesleki amaçlar doğrultusunda etkin kullanabilmek

Mühendisler tarafından geliştirilen teknolojiler, yaşamı biçimlendiriyor, kaynakları tüketiyor, kültür ve doğa gibi gelecek nesillere bırakacağımız mirası da etkiliyor. Bu nedenlerle, teknoloji ile özdeşleşmiş, etik kuralların bilinci içinde görevini yerine getirebilecek, toplumu ve çevreyi iyi tanıyan mühendislere önemli sorumluluklar düşüyor.

1.2 YÖK UYGULAMALARI

Ülkemizde toplumsal muhalefetin yükseldiği yıllarda, üniversitelerden yükselen seslerden rahatsız olanların ortaya çıkardığı yüksek öğrenim sistemi ile üniversitedeki ticarileşme süreci ve paralı eğitim anlayışı, tüm eğitim sistemimize yayılmıştır. Üniversiteler özgür tartışmanın olduğu kurumlar olması gerekirken, yapılan düzenlemeler, karşıtını veya eleştireni tasfiye etmeyi hedeflemiş, bu durum da korku kültürünün üniversiteye hakim kılınmasını beraberinde getirmiştir. Bunun sonucu olarak, akademik özgürlükler ortadan kaldırılmış, eleştirel bilim insanlarının egemen ideolojiye, YÖK sisteminin otoriter hiyerarşisine ve üniversitelerin gerici ve piyasacı dönüşümüne karşı ses çıkarmaları engellenmeye çalışılmıştır.

1.2.1 Güncel YÖK Uygulamaları

Yakın sürece baktığımız zaman, yeni atanan YÖK Başkanının, uygulamaları ile üniversitelerimiz yeni bir mecraya kaymıştır. YÖK de başlayan gerici kadrolaşma ve yeniden yapılanmanın, yeni üniversite rektörlerinin ve yönetim kadrolarının atamalarında da devam ettiği görülmektedir. Bu süreç de, bilim insanı niteliği taşıyan çağdaş ve aydın öğretim kadrolarının tasfiyesine yönelik yoğun bir çaba içerisinde girildiği gözlenmektedir.

YÖK 'ün üniversitelere gönderilen bir yazı ile öğretim elemanlarının meslek odalarında yönetim veya denetim organlarında görev almalarını Anayasa'ya aykırı bir biçimde, üniversite yönetiminin iznine bağlama girişimleri TMMOB 'nin girişimleri ile durdurulmuştur. Ancak süreç içinde bazı üniversitelerde, Oda yöneticisi öğretim üyelerinin görevlerinden, üniversite yönetimleri tarafından istifaya zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Üniversite öğretim üyelerinin üye oldukları meslek odalarında yönetimlerde yer almasının izine bağlanması, akademisyenleri örgütlerinden soğutmak ve meslek odalarıyla akademisyenlerin bağıni koparmayı amaçlamaktadır.

YÖK ayrıca "Yükseköğretim Kurumlarında Danışma Kurulları Kurulması Hakkında Yönetmelik Taslağı" görüş için üniversitelere göndermiştir. YÖK tarafından hazırlanan taslakta, yönetmeliğin amacı "Yükseköğretim Kurumlarında gerek akademik, gerek idari faaliyetler açısından, yüksek ve sürdürülebilir kalitede

hizmetlerin sağlanabilmesinde daha rasyonel ve verimli sonuçlara ulaşabilmek için, yükseköğretim kurumları dışındaki paydaşların da katılacağı Danışma Kurullarının oluşturulması ve bunların ortak çalışma ilkelerini belirlemektir” biçiminde tariflenmiştir. Taslak metinde Danışma Kurulu üyeleri incelendiğinde, TMMOB'nin de adı olmasına karşın üniversitenin asli bileşenlerinin temsilcileri olan örgüt ya da sendikalar ile diğer meslek kuruluşlarının temsilcilerine yer verilmediği görülmektedir. Bu yönetmelikle özerk üniversite talebiyle uyuşmamaktadır.

1.2.2 Üniversite Çalışanlarının Özlük Hakları

Üniversitede öğretim üyeliği; iş güvencesinin sorun olmaktan çıktığı, ekonomik kaygıların asgariye indiği, özgür düşünce ve özgür bilim üretiminin yapılabildiği “demokratik ve özerk üniversite” yapısıyla sağlanabilir. Türkiye’de üniversiteler ve araştırma kurumlarının tepesindeki YÖK, akademik özgürlükleri ve öğretim elemanlarının iş güvencelerini ortadan kaldırmıştır. Bunun sonucu olarak, disiplin yönetmelikleri, öğretim elemanları üzerinde her türlü baskı ve korkunun bir aracı olarak ve hukuka aykırı bir biçimde işletilebilmektedir. Bunun sonucu birçok öğretim elemanının özlük haklarına müdahale edilebilmekte, kadro verilmemekte, basit gerekçelerle haklarında soruşturma açılabilenekte, hatta hukuksuz bir biçimde görevlerine son verilebilmektedir. Bu durum, genç akademisyenlerin üniversitelerden uzaklaşmasına neden olduğu gibi, gençlerin üniversiteye yönelmelerini azaltmaktadır.

Üniversitelerde 1990’lı yılların başlarına kadar araştırma görevlileri yüksek oranda 33/a maddesine göre istihdam edilmekteydi. Daha sonra araştırma görevlisi kadrolarına daha çok 50/d maddesine göre alım yapılmaya, hatta 33/a kadrosunda olan asistanlar da 50/d maddesine geçmeye özendirilmeye başlandı. Kişilerin doktora eğitimlerinin bitmesine yakın, bölüm başkanlıklarının, dekanlıkları ve rektörlüğün kendilerine uygun gördükleri kişileri tekrar atarken 33/a ile atayarak da çalışmanın devamlılığı sağlanıyordu. Ancak YÖK Başkanı yaptığı açıklamalarda araştırma görevlilerinin durumlarının iyileştirileceğini, “burslu” kadrolarda istihdam edilmesi suretiyle maaşlarından kesilen sosyal güvenlik paylarına kavuşturularak maaşlarında iyileştirmeler yapılacağını müjdeledi(!). Kısa bir süre sonra da YÖK’ün 31 Temmuz 2008’de çıkardığı yönetmelikle üniversitelerin elinden araştırma görevlilerini 50/d kadrosunda, 33/a kadrosuna atama yetkisi alındı. Yönetmelikle üniversitelerin lisansüstü eğitimlerini başarıyla tamamlayan öğrencilerin 33/a madde uyarınca görevlendirmeleri uygulamasına da son verildi ve yeni kadro ilanı şartı getirildi.

Eğitim-Sen’in bu yönetmeliğin iptali için Danıştay’da açtığı dava 17 Nisan 2009’da Danıştay 8. Daire’nin uygulamayı durdurmasıyla sonuçlandı.

Öğretim elemanlarının iş güvencesi sorunları, çalışma koşulları ve emeklerinin karşılığının düşüklüğü eklenince aslında üniversitelerde bir kıyım yaşandığı gözlenmektedir. Birçok üniversitede araştırma görevlisi kadroları oldukça erimiştir. Bu nedenlerle ders uygulamaları ve laboratuvar çalışmalarının yürütülmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Doktorasını tamamlamış birçok araştırma görevlisi uzun yıllar boyunca Yardımcı Doçent kadroları beklemektedir. Aynı şekilde doçentlik sınavını veren akademisyenler de, üniversitelerdeki kadroları için uzun süreler bekleyebilmektedir.

Bütün bunlara tezat olarak özellikle yeni açılan taşra üniversitelerinde kadrolar adeta ihsan edilmektedir. Kendi üniversitelerinde yıllarca kadro bekleyen öğretim elemanlarına da, bütün düzenlerini bozup başka illerdeki üniversitelerdeki kadro olanaklarını “değerlendirmeleri” üst yönetimler tarafından tavsiye edilmektedir.

1.2.3 Unvan/Unvansızlık

1980li yıllardan itibaren EMO çatısı altına bir mühendislik disiplini daha dahil oldu. Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümleri öğrenci almaya ve mezun vermeye başladı. Yeni bölümlerin yanı sıra, bazı elektrik veya elektronik haberleşme bölümleri de isimlerini daha yüksek puanlı öğrencileri almak için isimlerini “Elektrik–Elektronik Mühendisliği Bölümü” olarak değiştirdiler. Bunun yanında yeni açılan her vakıf üniversitesi de öğrenci çekebilmek için bir elektrik-elektronik mühendisliği programını gündemine aldı.

Yaklaşık 30 yıldır mezun veren bu bölümlerden artık Elektrik-Elektronik mühendisi mezun edilmektedir. Birinci kısımda da açıklandığı üzere EMO’ya üye olacak öğrencilerin çok büyük bir kısmını bu bölümde okuyanlar oluşturmaktadır. Özellikle vakıf üniversitelerinin elektrik mühendisliği bölümleri laboratuvarlarını, maliyetleri nedeniyle kurmak istememeleri, bu üniversiteleri elektrik-elektronik mühendisliği bölümleri açarak iki unvanı bir arada vererek, cazibe yaratma çabalarına neden olmuştur. Sanayide ise çift ünvanlı mühendislerin hem elektrik hem de elektronik ile ilgili konularda yetkin olacağı görüşü ile sorumluluk verildiği gözlenmektedir. Halbuki bu bölümlerin bir çoğunda son sınıfta uzmanlaşma seçmeli programlar ile oluşturulmaktadır. Bir çok üniversitenin altyapısı göz önüne alındığında, elektrik-elektronik mühendisliği ünvanlı bir çok meslektaşımızın elektronik ağırlıklı bir eğitimden geçtiği tespit edilebilmektedir. Bu durum özellikle serbest müşavir mühendislik (SMM) alanının düzenlenmesinde, EMO SMM Hizmetleri Yönetmeliği’nin “SMM Belgesi ve SMMH Belgesi Verilmesi” başlıklı 9. maddesindeki; “EM’nin lisans diplomasında birden fazla unvan bulunması durumunda SMM belgesi unvanın belirlenmesi için EM’den transcript istenir.” hükmü gereği yapılan transcript incelemelerinde EMO ‘yu ve üyesini defalarca karşı karşıya getirmiştir.

Çift ünvanlı meslektaşlarımızla ilgili son zamanlarda yaşanan bir sorun da kamu personeli olarak atanma esnasında yaşanmaktadır. Konuyla ilgili EMO’nun YÖK, üniversiteler ve Devlet Personel Başkanlığı nezdinde girişimleri ne yazık ki sonuçsuz kalmıştır.

Mühendislik unvanları ile ilgili bir diğer konu da YÖK’ün 2005 yılında aldığı bir kararla mühendislik/mimarlık fakültelerinden mezun olanların diplomalarında unvanların yer almayacağını belirtilmesiyle yaşanmıştır. Diplomalardan unvanların kaldırılması tartışması iki zeminde yürütülmektedir. Birincisi kararın hukuki geçerliliği açısından 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun’un 3. maddesinde;

“Madde 3.Birinci maddenin (a) ve (b) fıkralarında yazılı vesikaları haiz bulunanlara (Yüksek mühendis) veya (Yüksek mimar) ve (c) ve (d) fıkralarında yazılı vesikaları haiz bulunanlara da (Mühendis) veya (Mimar) unvanı verilir. Bu unvanlar diploma veya ruhsatnamelere de ders olunur.”

Bu maddeye göre diplomalarda unvan bulunması gerekmektedir. Nitekim TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İstanbul Şubesinden yapılan yazılı açıklamada, Oda tarafından İTÜ Rektörlüğü aleyhine açılan davada İstanbul 9. İdare Mahkemesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü'nün diplomalarda unvan kullanılmaması yönündeki uygulamasını iptal etti.

İstanbul 9. İdare Mahkemesi'nin verdiği kararda, husumetin davalı olan üniversiteye yöneltilemeyeceği, işlemin YÖK yazısına istinaden yapıldığı, bu yazı doğrultusunda üniversite tarafından tüm bölümlerden mezun olan öğrencilerin diplomalarına unvan yazılmadığı, bu doğrultuda üniversitenin, yaptığı işlemin hukuka uygun olduğunu savunduğu anlatılarak, 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun'un 3. maddesinin açık hükmü gereğince mühendis ve mimar unvanlarının diplomalarda kaydedileceğinin hüküm altına alındığı vurgulandı. Davalı olan üniversitenin bu yöndeki savunmasının yerinde görülmediği dile getirilen kararda, bir kanunun açık hükmünün idari bir kararla kaldırılamayacağına işaret edilerek, İTÜ'nün işleminin hukuka ve mevzuata uygun olmadığı vurgulandı. EMO 41. Dönem Yönetim Kurulu'da diplomalara unvan yazılması için benzer bir davanın açılmasına karar vermiş bulunmaktadır.

Tartışmanın ikinci bir boyutunu da AB-GATS süreçleri oluşturmaktadır. YÖK'ün aslında bu uygulamasıyla EUR-ING (European Engineer) için gerekli koşullardan birini ortadan kaldırarak AB üyesi olma durumunda bütün mühendis ve mimarları korumasız bıraktığı belirtilmektedir. Bu sürecin yabancı mühendislere çalışma izni veren kanun tasarıları ve Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu çalışmaları ile tamamlanması söz konusudur.

Bahsedilen YÖK uygulamaları, YÖK ile yargı arasında yaşanan gerilimler, YÖK'ün yapısını yeniden sorgulamayı, bu yapının neden kurulduğunu bir kez daha hatırlatmayı zorunlu kılmıştır. İktidara yakın isimlerin YÖK'ün yapısında etkin olmasıyla, uzun zamandır yapılmayan YÖK protestoları yeniden gündeme gelmiştir. YÖK'ün üye yapısındaki değişiklik aslında YÖK'de temel bir değişime yol açmamıştır. Askeri darbenin üniversiteleri susturmak, baskılamak için kurmuş olduğu bu yapı aslında 30 senedir aynı baskıcı, üniversitenin özerkliğini yok edici çizgide "görevini" yapmaktadır. Bu yapıya son zamanda eklenen gericilik, bize hatalı bir biçimde YÖK nostaljisi yaşatmamalı, YÖK'ü bütünüyle reddettiğimizi tekrar, yüksek sesle söyletmelidir.

I.3 TEKNOLOJİ FAKÜLTELERİ

Kasım 2009 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile çeşitli üniversitelere bağlı Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri kapatılarak, Teknoloji Fakültesine dönüştürülmüştür. Bu karar ile 2010 ÖSYS'de Teknik Eğitim Fakülteleri öğrenci almayacak ve yeni müfredatlarını oluşturup geçiş programlarını yapacaklardır. Teknoloji Fakülteleri Mühendislik Fakültelerinin alternatifi değil tamamlayıcısı konumunda olacağı özellikle vurgulanan gerekçede, Teknoloji Fakültelerinin uygulama mühendisi yetiştirirken, Mühendislik Fakülteleri'nin ise araştırma mühendisi yetiştireceği belirtilmektedir.

YÖK de yapılan değerlendirmelerde; teknoloji fakültelerinin kapatılan teknik eğitim fakültesinin işlevlerini de yerine getireceği, teknoloji fakültelerinde alan eğitimi ile formasyon eğitiminin birbirinden ayrılarak, yüksek nitelikli teknik eleman yetiştirme işlevi ve mesleki teknik ortaöğretime daha nitelikli öğretmen yetiştirme işlevinin birlikte gerçekleştirileceği belirtilmektedir. Teknoloji Fakültelerinin Mühendislik Fakültelerine alternatif değil, bu fakültelerin tamamlayıcısı olacağı iddia edilerek, mezunlarının üretim süreçlerinde üslenecekleri görevlerin birbirinin devamı niteliğinde olması gerektiği öngörüsü vardır. Bu gerekçeyle alan eğitimi alan teknoloji fakültesi mezunlarının “uygulama mühendisi” olacakları, görev, yetki ve sorumluluk bakımından mühendislik fakültesi mezunu “mühendis” ile teknoloji fakültesi mezunu “uygulama mühendisi” unvanı arasında hiçbir fark söz konusu olmayacağı belirtilmektedir. Bunun yanında teknoloji fakültesi bünyesinde, iş dünyasının ihtiyaçlarına ve isteklerine göre mühendislik teknolojisi bölümleri açılabileceği de öngörülmektedir.

Bu uygulamada iki önemli konu ortaya çıkarılarak, gerekçe olarak öne sürülmektedir. Birincisi, dünyada artık teknik öğretmen yetiştiren eşdeğer öğretim kurumlarının olmadığı, ikincisi özellikle batı ülkelerinde “teknoloji mühendisliği” veya “uygulama mühendisi” nin bu bağlamda yer aldığı savunulmasıdır. Bu iki bilgi de kamuoyunu yanıltmak üzere yayılmaktadır. Ayrıca Türkiye’de teknik öğretim alanında “teknik öğretmen” in öğretmen olarak istihdamının olanaksız olduğu da öne sürülmektedir.

Birincisi, birçok ülkede, özellikle ABD’de, üniversitelerde, teknisyen/tekniker eğitiminde

görev alacak teknik öğretmenler yetiştiren fakülte ve bölümler ile liselerde teknoloji derslerini verecek teknoloji öğretmenleri yetiştiren fakülte ve bölümler vardır. İkincisi, bu fakültelerdeki yeni yapılanmada, ABD’de ve Avrupa’da birçok ülkedeki “mühendislik teknologu/teknolojisti” yerine Türkçe çevirileri ters sözcük sırasında yapılarak “teknoloji mühendisi” veya “uygulama mühendisi” adı kullanılmaktadır.

Teknik elemanların, dünyadaki statülerini ve devinirlikleri ile eşdeğerliklerini güvence altına alan üç adet uluslararası anlaşma vardır. Bunlar “mühendisler” için Washington anlaşması, “mühendislik teknologları/teknolojistleri” için Sydney anlaşması ile “teknisyenler” için Durban anlaşmasıdır. Bu üç ayrı anlaşma ile bu unvan ve mesleklerin birbirinden ayrı olduğu, bu mesleklere ilişkin profesyonel kurumların ve eğitimlerinin ayrı ayrı olduğu kesinlikle kabul edilmiştir. Bu anlaşmaların konuyla ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından, hem içerikleri hem de anlaşmalarda ülkeleri temsil eden mesleki kuruluşlar açısından, iyice incelenerek irdelenmesinde yarar vardır.

Amerikan mühendislik ve teknoloji akreditasyon kuruluşu ABET’ in “ABET 2000” kriterleri, Avrupa mühendislik akreditasyon sistemi ve Türkiye’de yürütülen mühendislik programları değerlendirme sistemi (MÜDEK) tarafından da aynen alınmıştır. Buna göre mühendislik ve teknolog/teknolojist, iş alanındaki yayılımda, bir biri ile örtüşmeyen biçimde tanımlanmıştır. Buna göre mühendis tasarlayan-projelendiren, teknolog/teknolojist ise bu tasarım-projenin uygulanmasında

görev alan, gerçekleştiren bir teknik elemandır. Bu iki mesleğin eğitim-öğretim programları kapsamaları, nitelikleri hatta akreditasyon koşulları farklıdır. Bu nedenle teknoloji/teknolojisti sırf amaca uygun bir ad takılarak “mühendisleştirmek”, dünya standartlarının bugünkü durumuyla bile olanaksızdır.

Mühendislik; eğitim, deneyim, uygulama ile edinilen matematik ve doğa bilimleri bilgisinin, doğal güç ve kaynakların insanlık yararına ve sürdürülebilirlik ilkeleri dikkate alınarak, mühendislik etiği gözetilerek kullanılması için yöntemler geliştirme uğraşdır. Buna göre mühendis bir sistemi tasarlayıp geliştirir, bunları uygulayan diğer teknik elemanlara yol gösterip, denetler. Mevcut durumda tekniker ve teknisyenlerin görevini, uygulama mühendisi veya teknoloji mühendisi adı altında yeni bir kavrama yükleyerek, yetki ve sorumluluk açısından “mühendisleştiren” ya da mühendisi sadece teknoloji uygulayan bir niteliğe indirgeyerek “teknisyenleştiren” bir anlayış kabul edilemez. Mühendislik mesleği altyapı sorunları çözülmüş, çağdaş ve bilimsel niteliklere sahip kaliteli bir eğitimi zorunlu kılmaktadır. Mesleğin uygulama alanı yönünden eğitimin niteliği, doğa ve kültürel çevrenin tahribi; birey ve toplum sağlığının riske girmesi gibi kamusal alana zarar verebilecek pek çok uygulamaya neden olabilmektedir. Ülkemizde var olan mühendislik→mimarlık fakültelerinin eğitimini kaliteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, siyasi olarak alınan bu kararların kamu yararına uygun olduğunu söylemek olası değildir.

YÖK’ün isimleri değiştirilen Teknik Eğitim Fakültelerinin kadro ve fiziksel olanaklarıyla Teknoloji Fakültesi mühendislik bölümlerinin kurulmasını tanıması, teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakültesi arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan 3795 sayılı Yasa’yla ve daha önce çıkarmış olduğu yönetmelikle çalışmaktadır. Buna göre; mühendislik unvan ve formasyonuna sahip olmayan öğretim üyelerinin bulunduğu Teknik Eğitim Fakültelerinde(Teknoloji Fakültesi) mühendislik eğitimi verilmesi açıklanamaz.

Teknoloji Fakülteleri konusunda Odamız ve TMMOB uygulamanın durdurulması amacı ile yargıya başvurmuş maalesef yürütmeyi durdurma talebi reddedilmiştir. Bunun sonucu olarak ÖSYM tercih rehberinde Teknoloji Fakültelerine bağlı mühendis yer almış ve üniversiteler öğrenci alımına başlamıştır.

2. ENERJİ

Küresel kapitalizmin kontrolü altına giren iktidarlar aracılığı ile piyasacı yaklaşım ve uygulamalar dayatılmakta, enerji alanı kamu kaynaklarının sermaye kesimine aktarılmasında araç olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde 3096 sayılı yasa ile başlayan enerjinin piyasalaştırması süreci, TEK’ in parçalanması, 4628 sayılı yasanın çıkarılması süreciyle devam etmiştir. AKP Hükümeti döneminde de enerjinin piyasalaştırılması sürdürülmüş kamu kuruluşları özelleştirilmiş ve kamu enerji alanında yatırım yapamaz hale getirilmiştir.

Bugün gelinen durumda ülkeyi yönetenler açısından bakıldığında ülkemiz enerji kaynaklarının kontrolü kaybedilmiştir. Yıllardır alanında dillerden düşürülmeyen “piyasa ve rekabet” söylemi ne ucuz, ne kaliteli, ne de kesintisiz enerji sağlayamamış,

yirmi yıldan bu yana sürdürülen bu politika arz güvenliği duvarına çarpmıştır. Bu sonuca rağmen sermaye, kontrolü altındaki iktidar(lar)a dilediği düzenlemeyi yaptırmaya devam etmektedir.

Diğer yandan kamunun devre dışı edilmesi için saldırı aracı olarak kullanılan özelleştirme ve piyasalaştırma uygulamaları ile ülkenin mühendislik birikimi yok edilmiştir. Kalan mühendislik birikimi ise özel sektör eliyle yürütülen faaliyetlerin ana eksenini oluşturmaktadır. **“Özelleştirilen dağıtım şirketleri ve üretim şirketlerinde sürekli olarak ifade edilen başarılı çalışmaların (!) altında, başarısızlığı sürekli vurgulanan kamu deneyimi yatmaktadır.”**

Yaratılan tahribatın boyutu sadece ekonomik değildir. Kamu adına denetim ortadan kalkmış, denetimsiz tesislerin kamu güvenliğini tehdit ettiği, can ve mal güvenliğini risk altına soktuğu yakın zamanda yaşanan gelişmelerle sabittir. Diğer yandan yürürlüğe sokulan uygulamalar insan, doğa ve tüm canlıların geleceğini bugünden başlayarak tehdit etmektedir. DUY Yönetmeliği ile başlayan ve HES 'lerde yaşanan vahşi saldırı bunun kanıtı niteliğindedir. Ülkenin enerji geleceği açısından çözüm olmayan, havza planlamasına aykırı olarak sürdürülen doğa tahribatı olanca hızı ile sürdürülmektedir. Doğu Karadeniz başta olmak üzere ülkenin farklı coğrafyalarında akarsu ve derelerini katlederek paraya dönüştürmeye çalışanlara karşı yerel halkın çığlıkları duymazdan gelinmektedir. Önümüzdeki günlerde bu vahşi saldırı farklı acıları üreteceği unutulmamalıdır.

2.1 ENERJİ ÖZELLEŞTİRMELERİ

Planlı ve büyük yatırımlar gerektirmesi nedeniyle enerji alanındaki yatırımlar gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de başından itibaren kamu olanakları ile yapılmıştır. Ancak 1980 sonrasında dünyadaki “yeni liberal” politikalar doğrultusunda başlayan özelleştirme uygulamaları, sermaye birikimi krizine bir çözüm olarak ortaya sürülmüş, “Sermaye birikimi krizi” çözülmeye çalışılırken, ne yazık ki toplumsal kriz derinleştirilmiştir. Özelleştirmenin “doğası”, bir aktarımı içermektedir.

Enerji sektörünün, 1984 yılında 3096 Sayılı yasa ile başlatılan ve “Özelleştirme–Serbestleştirme” gibi kavramlar ve bugüne kadar sürdürülen uygulamalar ile son 20 yılda ciddi bir kargaşa ortamına itildiğine tanık olmaktadır. Bu durumun en somut ifadesi zamanında gerçekleştirilemeyen yatırımlar nedeniyle elektrik enerjisinde arz güvenliğinin sağlanmasında ciddi bir riskin oluşmasıdır. Artık ilgili bütün kesimler enerji krizinden ısrarla söz etmektedirler.

Türkiye’deki özelleştirme stratejisi tamamen uluslar arası sermayenin yönlendirme ve isteklerine göre şekillendirilmiştir. İddia edildiği gibi kamu yararı söz konusu değildir. Bugüne kadar yapılan yap-işlet-devret (YİD-BOT), yap-işlet (Yİ-BO), işletme hakkı devri (İHD) gibi özelleştirme uygulamalarının yarattığı tahribat ortada olup özelleştirme uygulamaları iflas etmiştir.

Sayıştay, Devlet Denetleme Kurulu ve Hazine Müsteşarlığı raporlarında, bu uygulamalar nedeniyle, 100 milyar doları aşan kamu zararlarından söz edilmektedir. YİD, Yİ, İHD gibi uygulamaların özelleştirme olmadığı, Türkiye’nin enerji alanında

özelleştirmeleri gerçekleştirmediği, serbestleşmenin sağlanmadığı yönünde çeşitli kesimler tarafından açıklamalar yapılabilmektedir. Bu uygulamalar “özelleştirme yöntemi olarak” ortaya konulmuştur, hukuki olarak da fiili olarak da böyledir. Şimdi bu yöntemlerin neden olduğu kamu zararları ortaya çıktığında bunların özelleştirme olmadığını söylemenin ne hukuki, ne fiili, ne de bu alanın yönetimi açısından hiçbir anlamı yoktur. Yetkin olmayan yetkililerin en azından bunun farkında olmaları gerekmektedir.

Özelleştirme yöntem ve kararları o kadar günü birlik yapılmıştır ki, bir iktidarın yaptığı ihaleyi başka bir iktidar bozmuş, bağitlanmış sözleşmeler daha sonra özel sektörün kârına göre hukuka aykırı bir şekilde değiştirilmiş, yargı kararlarını uygulamamak için yasalar çıkarılmış, hukuka aykırı uygulamalar almış başını yürümüşür. Hatta geriye dönük olarak sözleşmelerin içine uluslararası tahkim düzenlemesi yerleştirilmiştir. Bugün Türkiye bu nedenle de milyarlarca dolar tahkim borcu ödeme riskiyle karşı karşıya bulunmaktadır.

Özelleştirme stratejisi adı altında ortaya konulan gelecek döneme ilişkin yapılmak istenenlere bakacak olursak yukarıdaki olumsuzlukları yeniden yaşayacağımız aşikârdır. Örneğin dağıtım lisansı sahiplerinin perakende satış lisansına sahip olmamaları gerektiği Rekabet Kurulu tarafından belirtilmiş olmasına karşın özelleştirme öncesinde çıkarılan yasayla dağıtım lisansı sahiplerinin perakende satış lisansına da sahip olabilmelerinin yanında üretim lisansı için var olan kısıt bile kaldırılmıştır.

Ayrıca hizmetin özelliği gereği tekelin söz konusu olduğu dağıtım şebekelerinin özelleştirilmesinde, bölgesel tekelleşmeye izin verildiği gibi bu tekellerden kaç tanesine bir şirketin sahip olabileceği konusunda da sınırlama yapılmamıştır. Bu durum hem yatay hem de dikey özel tekellerin önünün açılması demektir. “Strateji” bu mudur?

Özel sektör 2003 yılından bu yana kayda değer bir yatırım yapmamış, ülke karanlıkta kalma riskiyle karşı karşıya bırakılmıştır. Bu ortamda dahi elektrik üretim tesisleri ile dağıtım şebekelerinin özelleştirilmesi planlanmaktadır. Elektrik üretiminin yetersiz olduğu ortamda var olan kamu santrallerinin de satılması krizi derinleştirecektir. Nitekim 01 Temmuz 2006’da ülkenin batısında yaşanan uzun süreli elektrik kesintisinde Yük Tevzi Merkezi’nin devreye girmesini istediği özel sektör santrallerinin devreye girmemesi dönemsel olarak sistemde çökmeye neden olmuştur. Bunlardan biri de özelleştirmeyle birlikte yok pahasına özel sektöre devredilen, yargının verdiği yürütmeyi durdurma kararına karşın geri alınmamış olan, Oymapınar HES’tir.

Özelleştirme -serbestleştirme uygulamaları sektörün merkezi -bütünsel yapısını bozmuş, böylesine stratejik bir alanda planlama kavramından uzak, günü birlik çözümler ile enerji alanı özel sektörün insafına ve yalnızca kârını daha da artırma güdüsüne terk edilmiştir.

Bilindiği üzere; 22 Temmuz 2007’de yapılan genel seçimler öncesinde, kamuoyunca bilinen nedenlerle üç adet dağıtım bölgesinin ihalesi ötelenmiştir. Dağıtım ihalelerinin ötelenmesi değil, iptal edilmesi gerekmektedir. Günü birlik düzenlemelerden bir

tanisi de budur. Şirketler, özellikle yabancı şirketler mülkiyet devri istemektedirler. Ancak var olan anayasa çerçevesinde bunun mümkün olmadığı Danıştay'ın görüşüyle ortadadır. Ne yazık ki, sivil anayasa söylemlerinin dolaştığı bugünlerde bu tür bir anayasal değişikliğin yapılmaya çalışılması

şaşırtıcı olmayacaktır. Dağıtım özelleştirmelerinin yapılması, ülkenin içinde bulunduğu enerji yatırım ve yönetim açmazını derinleştirecek, elektriği halkın daha pahalı kullanmasına yol açacaktır.

İçinde bulunduğumuz dönem itibarıyla, Kayseri Bölgesi hariç olmak üzere 20 dağıtım özel sektöre devredilmiş durumdadır. Odamız bu özelleştirmelere yönelik yargıya başvurmuştur.

2.1.1 EMO ' ya YÖNELİK SALDIRILAR

EMO Özelleştirme karşıtı duruşu nedeni ile AKP hükümeti ve sermaye basını tarafından sık sık hedef gösterilmektedir. Odamıza yapılan bu saldırılar karşısında TMMOB ve sendikalardan destek görmektedir.

EMO, elektrik hizmetinin kamu hizmeti anlayışıyla planlanması, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızın kesintisiz, kaliteli, verimli, ucuz bir şekilde halka sunulması gerektiğini düşünmektedir. Ne yazık ki son 20 yıllık dönemde elektrik enerjisi alanında dayatılan bölünme, serbestleştirme, özelleştirme politikaları bu amaçları gerçekleştirmekten uzak olduğu gibi tersi sonuçlara yol açmaktadır. Bugün elektrik enerjisi alanı, kamunun yatırım yapması 4628 sayılı Elektrik Piyasası Yasası'nın ardından engellendiği için, tamamen özel sektörün keyfine bırakılmış, gerekli yatırımlar yapılamamış, ülkemiz enerji açığı riskiyle karşı karşıya bırakılmıştır. Elektrik enerjisinde ne arz güvenliği ne de fiyat istikrarı sağlanabilmiştir. Halkımız, elektrik talebinde rekor düşüşün yaşandığı 2009 yılında bile elektrik fiyatlarına yapılan zamlarla karşılaşmış, 2010 yılında maliyetlerdeki düşüş nedeniyle yapılacak indirim ise özelleştirme öncesinde alıcı şirketlere kar garantisi sunulabilmesi için bizzat hükümetin yaptığı müdahale ile engellenmiştir. Tüm bu süreçler hükümetin uyguladığı enerji politikalarında kamu yararının bulunmadığını açıkça göstermektedir.

Bu saptamalarımız, temelleri olmayan, ideolojik kabuller değil, bizzat yaşam içerisinde de bugün doğrulanmış gerçekler olup, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına, alıcı şirketlerin demeçlerine, köşe yazarlarının makalelerine dahi yansımıştır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ise "aklına estikçe mahkemeye gidenlerle uğraşmamız lazım" açıklamasında bulunmuştur. İnsanların, kurumların yargıya başvurma hakkını engellemeye dönük açıklamalar yapan bir Bakan'a, miting meydanlarında Danıştay'ı yuhalattıran bir Başbakan'a sahip siyasal iktidarın anayasa değişikliği girişimi de demokratik değil, tam tersine antidemokratik bir adım olarak ortaya çıkmıştır.

2.2 FENER IŞIĞINDA GÖLGE OYUNLARI

AYDIN-DENİZLİ-MUĞLA BÖLGESİNİN DEVRİ

Aydın-Denizli-Muğla elektrik dağıtım bölgesi 17 yıl önceki ihaleye dayanılarak 15 Ağustos 2008 tarihinde devredilmiştir. Ancak devir öncesinde AYDEM şirketinin ortaklık yapısında değişikliğe gidildiği tespit edilmiştir. AYDEM'e yüzde 9'la ortak olan Küre İletişim'i temsilen Ali Murat Korkmaz AYDEM Yönetim Kurulu Üyesi de yapılmıştır. Küre İletişim'de ortak olan Ali Murat Korkmaz, Nüket Korkmaz ve Dursun Güler yüz'ün AKEDAŞ Adıyaman-Kahramanmaraş Elektrik Dağıtım A.Ş'ye hülle yöntemiyle sokulmak istenen ASEL şirketi, Deniz Feneri EV davası sanıkları, Aykut Zahid Akman ve Kanal 7'yle bağlantıları belirlenmiştir.

AYDEM'e Yeni Ortak

AYDEM Güneybatı Anadolu Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş, Aydın-Denizli-Muğla illerini devralmadan önce ismini AYDEM Elektrik Dağıtım A.Ş olarak değiştirirken, sermaye artışına gitmiştir. 26 Haziran 2008 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre; Ceyhan Saldanlı, Tümaş Mermer Sanayi ve Ticaret A.Ş, Elsan Elektrik Ger. Sanayi ve Ticaret A.Ş, Ali Yağlı ve Mehmet Akif Gül'ün yanı sıra Küre İletişim Grubu Sanayi ve Ticaret A.Ş ortak olarak sermaye artışına katılmış görünmektedir. Ancak Aydın-Denizli-Muğla illerinin Aydem Güneybatı Anadolu Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş'ye devrine ilişkin izin veren Rekabet Kurulu'nun 8 Mayıs 2008 tarihli kararında, şirkette Küre İletişim Grubu'nun pay sahibi olmadığı görülmektedir. Rekabet Kurulu kararında, bölge dağıtımını devralacak şirketin ortaklık yapısında, Ceyhan Saldanlı yüzde 33, Elsan Elektrik Gereçleri Sanayi yüzde 22.4, Tümaş Mermer Sanayi ve Ticaret A.Ş yüzde 22.4, Ali Yağlı yüzde 9, Mehmet Akif Gül yüzde 10 ve Emin Erdoğan yüzde 3.2 pay sahibi görünmektedir.

Rekabet Kurulu'nun devre izin veren kararı çıkar çıkmaz şirketin ortaklık yapısının değiştirildiği anlaşılmaktadır. Ticaret sicil gazetelerinde hisse devrine ilişkin ilan bulunmamaktadır. Ancak 26 Haziran 2008 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde sermaye artışı sırasında yeni ortağın izine rastlanmakta, ayrıca aynı tarihte yayımlanan şirketin ikinci bir ilanında da Emin Erdoğan'dan boşalan Yönetim Kurulu üyeliğine Küre İletişim Grubu Sanayi ve Ticaret A.Ş'yi temsilen Ali Murat Korkmaz'ın atandığı duyurulmaktadır.

Sermaye artışı yapıldığı görülen ilanla şirket ana sözleşmesinde de değişikliğe gidilerek, yüzde 10 ve üzerinde pay devirleri için Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK) onayı alınması hükmüne yer veriliyor. Küre İletişim'in ise yüzde 9 ortaklık payı ile bu sınırı aşmadan şirkete ortak olması dikkat çekiyor.

AYDEM Güneybatı Anadolu Enerji

(Rekabet Kurulu 08.05.2008 tarihli karar

Ceyhan Saldanlı

Elsan Elektrik

Tümaş Mermer

Ali Yağlı

Mehmet Akif Gül

Emin Erdoğan

AYDEM Elektrik Dağıtım A.Ş

(26.06.2008-Ticaret Sicil Gazetesi)

Ceyhan Saldanlı

Elsan Elektrik

Tümaş Mermer

Ali Yağlı

Mehmet Akif Gül

Küre İletişim Grubu San. ve Tic. A.Ş

AYDEM'den AKEDAŞ'a Uzanan Ağ

AYDEM'e ortak yapılan Küre İletişim'in sahiplik yapısına bakıldığında 28 Ekim 2005 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre yüzde 70'le Ali Murat Korkmaz, yüzde 27 ile Nüket Korkmaz'ın neredeyse şirketin tamamına sahip oldukları, Dursun Güteryüz, Aydın Boyar ve Tefvik Yusuf Urfalı'nın da yüzde 1'er ortaklık payına sahip oldukları görülüyor.

KÜRE İletişim Grubu San. ve Tic. A.Ş

(28.10.2005-Ticaret Sicil Gazetesi)

Ali Murat Korkmaz

Nüket Korkmaz

Dursun Güteryüz

Aydın Boyar Tefvik

Yusuf Urfalı

Küre İletişim'in sahiplerinin, Adıyaman-Kahramanmaraş elektrik dağıtımını devralması için çalışmalar yürütülen AKEDAŞ şirketine ortak yapılmak istenen ASEL şirketinin sahipleriyle ortak başka şirketler kurdukları belirlenmiştir. ASEL şirketinin ortaklarından Esat Ertaç Erbesler, Kasım Aykut ve Havva Aykut; Küre İletişim'in ortakları Ali Murat Korkmaz, Nüket Korkmaz ve Dursun Güteryüz'le başka şirketler üzerinden ortaklık ilişkisi içinde oldukları tespit edilmiştir.

ASEL Gayrimenkul Yatırım İnşaat ve Ticaret A.Ş

ESKA (%95)	%5
Esat Ertaç Erbesler	Nurgül Erbesler
Ercan Sami Erbesler	Esat Ertaç Erbesler
Hikmet Erbesler	Ercan Sami Erbesler
Kasım Aykut	Bahriye Betül Kani
Havva Aykut	

Dağıtımına Uzanan Şebekenin Altyapısı 2005'de Kurulmuş

Ali Murat Korkmaz ve Nüket Korkmaz ile Esat Ertaç Erbesler, Kasım Aykut ve Havva Aykut'un 20 Ekim 2005 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre eşit paylarla AKES Gayrimenkul şirketini kurdukları belirlenmiştir. Kasım Aykut, Havva Aykut, Esat Ertaç Erbesler ise Adıyaman-Kahramanmaraş elektrik dağıtımına ortak yapılmak istenen ASEL şirketinin yüzde 95'ine sahip olan ESKA şirketinde Ercan Sami Erbesler ve Hikmet Erbesler'le birlikte ortaklardır.

AKES Gayrimenkul şirketinin adı 21 Şubat 2006 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanan ilanla AKES Eğitim ve Sağlık olarak değiştirilmiştir. AKES Eğitim ve Sağlık şirketinin yine aynı kişiler tarafından kurulmuş olan başka bir şirkete 16 Aralık 2008 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nden yayımlanan ilana göre yüzde 9,5 ortak olduğu görülmektedir. AKES Eğitim ve Sağlık şirketinin ortak yapıldığı şirket ise 2 Eylül 2009 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanan ilanla adını ENERA Altyapı Madencilik olarak değiştiren ARZ Gayrimenkul şirkettir.

AKES Gayrimenkul/AKES Eğitim*

(20.10.2005-Ticaret Sicil Gazetesi)

Ali Murat Korkmaz

Nüket Korkmaz

Havva Aykut

Kasım Aykut

Esat Ertaç Erbesler

* Şirketin adı 21.02.2006 tarihinde değiştirilmiştir.

ARZ Gayrimenkul şirketi ise 10 Ağustos 2007 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanan ilanla kurulmuştur. Bu şirkette Nüket Korkmaz'ın yüzde 25, Ali Murat Korkmaz'ın yüzde 20, Dursun Gülyüz'ün yüzde 5 ortaklığı bulunurken; Kasım Aykut ve Esat Ertaç Erbesler de yüzde 25'er paya sahiptir. Ticaret Sicil Gazetesi'nin 16 Aralık 2008 tarihli sayısına göre ARZ Gayrimenkul şirketinde kişilerin ortaklık payları binde 1'e kadar geriletirken, AKES Eğitim ve Sağlık ile SBD Sakarya Bolu Elektrik Dağıtım A.Ş'nin yeni ortak olarak şirkete girdikleri görülmektedir. AKES şirketinin de yukarıda görüldüğü gibi Dursun Gülyüz hariç olmak üzere aynı isimler tarafından kurulduğu bilinmektedir. Ancak SBD şirketi yüzde 90 ile ARZ

Gayrimenkul'un kontrolünü ele geçirmiştir. ARZ Gayrimenkul şirketi 2 Eylül 2009 tarihinde ENERA Altyapı şirketine dönüştürülürken; SBD'nin payı yüzde 93.33'e çıkarılmış, AKES'in payı yüzde 9.5'ten yüzde 6.3'e, kişilerin ortaklık payları da binde 1'in altına indirilmiştir.

ARZ Gayrimenkul/Enera Altyapı*

Ortaklar	Pay-% (10.8.2007)	Pay-% (16.12.2008)	Pay-% (2.9.2009)
Ali Murat Korkmaz	20	0.1	0,06
Nüket Korkmaz	25	0.1	0,06
Dursun Gülerüz	5	0.1	0,06
Kasım Aykut	25	0.1	0,06
Esat Ertaç Erbesler	25	0.1	0,06
AKES	-	9,5	6,3
SBD	-	90,0	93,3

*Şirketin adı 2.9.2009 tarihinde değiştirilmiştir.

Tahkimle Türkiye'yi Tazminata Mahkum Ettirdiler

SBD şirketi ise Türkiye'yi ICC'de açtığı tahkim davasında 20 Mart 2004 tarihli hakem heyeti kararıyla faiziyle birlikte 30.1 milyon dolar tazminata mahkum ettiren şirket olarak tanınmaktadır. SBD şirketinde kuruluşundan itibaren KÜRE İletişim yüzde 10, Ali Murat Korkmaz da kişisel olarak yüzde 15 pay sahibidir.

Sakarya-Bolu elektrik dağıtım bölgesi, 24 Kasım 1996 tarihli ihale sonucunda SBD Sakarya-Bolu Elektrik Dağıtım A.Ş ile 7 Ocak 1999 tarihinde Enerji Bakanlığı arasında imtiyaz sözleşmesi imzalanmıştır. Bu sözleşme 4 Eylül 2000 tarihinde uluslararası tahkimin uygulamaya geçirilmesinin ardından özel hukuk sözleşmesi olarak değiştirilmiştir. Danıştay tarafından ihale yapılırken kamu yararının değerlendirilmemiş olması nedeniyle Bakanlar Kurulu'nun görevlendirme kararını iptal etmiştir. Böylece devletin sağladığı olanakla imtiyaz sözleşmesini özel hukuk sözleşmesine çevirerek tahkim olanağına kavuşan şirket, ICC'de Türkiye aleyhine dava açmış ve hakem heyeti kararıyla Türkiye devleti şirkete tazminat ödemiştir.

AYDEM'den AKEDAŞ'a Danışman İlişkisi

Adıyaman-Kahramanmaraş elektrik dağıtımına ASEL şirketiyle Esat Ertaç Erbesler, Ercan Sami Erbesler, Hikmet Erbesler, Nurgül Erbesler, Kasım Aykut, Havva Aykut, Bahriye Betül Kani'nin ortak yapılmaya çalışıldığı EMO tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu kişilerin Rey Medya/Merkez Medya/Merkez Eğitim, Oktay Organizasyon/Asal Eğitim Danışmanlık/Asal Eğitim Sağlık ile İdeal Medya şirketi üzerinden Deniz Feneri EV davası sanıkları, Aykut Zahid Akman ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'yle ticari ilişkileri tespit edilmiştir. Bu gelişme üzerine Adıyaman-Kahramanmaraş elektrik dağıtımını işletme hakkı devir ihalesini alan AKEDAŞ'ın Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Balduk, Rekabet Kurulu'na ortaklık için başvurulduğunu, ancak şirketin

ortaklık teklifini daha sonra kabul etmediklerini açıklarken, bu şirketi tanımadıklarını söyledi. **Baldukt, “O günlerde enerji konularında danışmanlık yapan biri geldi ve çok iyi şartlarla bize ortak olmak isteyen bir şirket olduğunu söyledi”** açıklamasını yaptı. |

Elektrik Dağıtım Hizmetleri Derneği (ELDER) kurucusu olarak görülen Ali Murat Korkmaz'ın ise AKEDAŞ bağlantısını sağlayan danışman olduğu belirtilmektedir. Nitekim enera.net adlı adresten ulaşılan bilgilerde enerji sektörü ile ilgili danışmanlık çalışmaları yürüttüğü anlaşılmaktadır. Korkmaz'ın ortak olduğu Enera şirketinin enera.net adresinden ulaşılan bilgilerde takım çalışanları olarak Ali Murat Korkmaz'la birlikte Denny Vinston Caouki ve Anthony F. O'Rourke yer almaktadır. Enerji alanında çalışan bu kişilerin elektrik özelleştirmeleri alanında çeşitli çalışmalar yürüttükleri görülmektedir. Denny Vinston Caouki Egem Enerji ve Denka Dış Ticaret şirketinin ortağı ve Yönetim Kurulu başkanıdır.

Adresler Aynı

Ali Murat Korkmaz, Nüket Korkmaz ve Dursun Güteryüz'ün ortak olduğu Küre İletişim, Animatek Görüntü Sanatları Sanayi ve Ticaret A.Ş./Yerküre Tanıtım ve Yayıncılık Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş ile ENERA Altyapı Madencilik ve Enerji Yatırımları Geliştirme ve İşletme Hizmetleri A.Ş'nin aynı adres bildiriminde buldukları; bu şirketlerle Egem Enerji ve Denka Dış Ticaret şirketinin de aynı binada faaliyet göstermektedirler:

Egem Enerji (Denny W. Caouki) Harbiye Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi. No: 48 A Pegasus Binası 7. Kat. Şişli/İSTANBUL

Denka Dış Ticaret (Denny W. Caouki) Harbiye Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi. No: 48 A Pegasus Binası 7. Kat. Şişli/İSTANBUL

Animatek Görüntü/Yerküre Tanıtım (Ali Murat Korkmaz, Nüket Korkmaz, Dursun Güteryüz): Harbiye Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi, Pegasus Evi No: 48 Kat: 3-B Şişli/İSTANBUL

Küre İletişim (Ali Murat Korkmaz, Nüket Korkmaz, Dursun Güteryüz, Aydın Boyar, Tefik Yusuf Urfalı): Harbiye Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi, Pegasus Evi No: 48 Kat: 3-B Şişli/İSTANBUL

Deniz Feneri EV, Kanal 7, Aykut Zahid Akman Bağlantısı

AYDEM'e Rekabet Kurulu'nun devir izni sonrası giren yeni ortak ve bu ortağın ilişkileri ile AKEDAŞ'daki yeni ortaklık girişimiyle elektrik alanındaki yandaş sermaye yapılanmasının Deniz Feneri EV davası sanıkları, Aykut Zahid Akman ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile ticari ilişkilere kadar uzandığı belirlenirken, bu ilişkilerde kilit isim olan Kasım Aykut'la ağına içine Kanal 7 ve Türkiye Deniz Feneri de dahil olmuştur.

Kasım Aykut'un Zekeriya Karaman, Mustafa Çelik, İsmail Karahan ve Ahmet Hüküm ile birlikte Yeni Pasifik İnşaat Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş'de ortak oldukları, bu şirketin Hayat Görsel Yayıncılık A.Ş'ye dönüştürüldüğünde de ortaklıklarının devam ettiği saptanmıştır.

Ticaret Sicil kayıtlarından yapılan araştırmaya göre bu şirket, 4 Aralık 2003 tarihinde Pasifik Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş. adıyla kurulmuştur. Ortakları Yusuf Tüzün, Türkiye Deniz Feneri Genel Başkan Yardımcısı Mevlüt Koca, Ceyda Erman, MÜSİAD Denetim Kurulu Üyesi Süleyman Yeğenler ve Kasım Aykut'tan oluşmaktadır. 15 Eylül 2004 tarihinde şirketin adı Yeni Pasifik inşaat Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş. yapılırken, Aykut Zahid Akman'ın Yönetim Kurulu Başkanlığı'na getirildiği görülmektedir. Kasım Aykut'un, Aykut Zahid Akman'a hisse devri yaptığına ilişkin herhangi bir bildirim Ticaret Sicil kayıtlarında yer almazken, Kasım Aykut'un ortaklıktan çekildiği, Aykut Zahid Akman'ın ise ortak olarak Olağan Genel Kurul toplantısı kararlarının altında imzasının yer aldığı görülmektedir. Nitekim 21 Mart 2005 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ndeki ilanda Ortaklar Kurulu toplantısı sonucunda alınan karara yer verilmekte, kararın altında Kasım Aykut'un değil Aykut Zahid Akman'ın imzası yer almaktadır.

Şirket 15 Ocak 2008 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yer alan ilanla birlikte Ankara'dan İstanbul'a taşınmış; Deniz Feneri EV davası sanıklarının ortak olduğu Yeni Dünya İletişim ve Beyaz İletişim A.Ş. şirketinin kayıtlı olduğu aynı adres bildiriminde bulunmuştur. (Otakçılar Cad. No: 60 Eyüp/İSTANBUL) Bu kez Yeni Dünya İletişim ve Beyaz İletişim A.Ş.'nin ortakları olan Zekeriya Karaman'ın Yeni Pasifik şirketinin Yönetim Kurulu Başkanlığı'na, Mustafa Çelik'in Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı'na, İsmail Karahan'ın da Yönetim Kurulu üyeliğine atandığı görülmektedir.

17 Ocak 2008 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi kayıtlarına bakıldığında ise Deniz Feneri EV davası sanıklarının ortak olduğu 3 şirkette (Yeni Dünya İletişim, Beyaz İletişim, Yeni Pasifik Enerji) birden adres değişikliği yapılarak Otakçılar Cad. No: 60'dan No: 78'e taşındıkları tespit edilmektedir.

28 Şubat 2008 tarihine gelindiğinde ise Pasifik Enerji olarak iş hayatına başlayan şirketin Yeni Pasifik enerji adından sonra bu kez Hayat Görsel Yayıncılık A.Ş. ismiyle 3. ismini aldığı görülmektedir. Ticaret Sicil Gazetesi'nde hiç hisse devrine ilişkin kayda rastlanmamasına rağmen, burada şirketin başlangıçtaki ortaklarının ve Aykut Zahid Akman'ın ortadan yok olduğu, yalnızca ilk başta ortak görünen sonra izi kaybolan Kasım Aykut'un kaldığı, buna karşılık Zekeriya Karaman, Mustafa Çelik, İsmail Karahan ve Ahmet Hüküm'ün ortak olduğu görülmektedir. Kanal 7'nin yeni sahibi olan Hayat Görsel'deki bu ortaklık ise Deniz Feneri EV davası sonrasında tartışmalı olan Yeni Dünya İletişim'in bölünmesi operasyonu ile ilişkilidir. Kanal 7'nin eski sahibi olan Yeni Dünya İletişim şirketi bölünerek, televizyon işletme birimine ait aktifleri Hayat Görsel şirketine (14 milyon 196 bin 793 TL) aynı sermaye olarak konulmuş ve bunun karşılığında Yeni Dünya İletişim ortakları Hayat Görsel şirketine hisse sahibi olmuşlardır. Buna ilişkin ilanlar 7 Ocak 2009 ve 10 Mart 2009 tarihli Ticaret Sicil gazetelerinde yayımlanmıştır.

ADIYAMAN-KAHRAMANMARAŞ ELEKTRİK DAĞITIM BÖLGESİ DEVRİ

Hayat Görsel'de ortak olan ve şirketin Denetim Kurulu üyeliğine seçilen Kasım Aykut elektrik dağıtım bölgelerinin (Adıyaman-Kahramanmaraş; Aydın-Denizli-Muğla) özel şirketlere devrinde de kilit isim olarak görülmektedir. Kasım

Aykut'la birlikte Havva Aykut ve Esat Ertaç Erbesler de ortaklık ilişkileri içerisinde yer almaktadır. AYDEM şirketine ortak olan Küre İletişim'in ortakları Ali Murat Korkmaz, Nüket Korkmaz ve Dursun Gülerüz'le bu kişilerin ortaklık ilişkileri yukarıda açıklanmıştır.

AKEDAŞ'a Yandaş Ortak Girişimi

Necmettin Erbakan'ın başbakan olduğu Refahyol Hükümeti döneminde yapılan 24 Kasım 1996 tarihli işletme hakkı devir ihalesiyle Kahramanmaraş-Adıyaman bölgesi için 60 milyon dolarla en yüksek teklifi veren AKEDAŞ Adıyaman Kahramanmaraş Elektrik Dağıtım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye 13 yıl sonra devir yapılmaya çalışılıyor. Ancak devir öncesinde alıcı şirketin ortaklık yapısına müdahale edilmeye çalışıldığı ortaya çıktı. AKEDAŞ şirketine ortak yapılmaya çalışılan yeni şirketin ortaklarının ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden iş alan şirketlerle bağlantılı oldukları, Deniz Feneri EV davası sanıkları ve Aykut Zahid Akman'la da ilişkili oldukları belirlendi.

Gizli ÖYK Kararı

13 yıl önceki ihaleye dayanılarak yapılmak istenen devir için Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) tarafından Özelleştirme İdaresi sayfasında duyurulmayan ve Resmi Gazete'de yayımlanmayan gizli bir karar alınmıştır. ÖYK'nin 14 Ocak 2009 tarihli bu kararıyla, Enerji Bakanlığı ile şirket arasında 7 Ocak 1999 tarihli imzalanmış imtiyaz sözleşmesi üzerinde tadilat çalışmalarının yürütüldüğü belirtilerek, bu kapsamda Göksu Elektrik dağıtım şirketinin özelleştirme kapsam ve programından çıkartılarak eski statüsüne iade edildiği öğrenildi. Karara göre TEDAŞ, AKEDAŞ şirketiyle 23 Haziran 2000 yılında imzalanmış olan işletme hakkı devir sözleşmesinin tadilatı konusunda yetkilendirilirken, fiili devirden sonra kamu şirketi olarak aynı bölge için Göksu EDAŞ ile TEDAŞ arasında 24 Temmuz 2006 tarihinde yapılmış olan işletme hakkı devir sözleşmesinin feshedilmesi öngörüldü.

Şirket Ortaklık Yapısına Müdahale

AKP Hükümeti'nin Göksu Elektrik Dağıtım bölgesini özelleştirme kapsamından çıkarıp şirkete devretmek üzere tadilat çalışmaları yapılmasına yönelik ÖYK kararı çıkarmasından hemen önce şirketin ortaklık yapısında değişikliğe gitmek için süreci başlatmış olması dikkat çekicidir.

AKEDAŞ şirketinin Rekabet Kurulu'na yaptığı başvuru üzerine, şirketin ortaklık yapısında değişiklik yapılmaya çalışıldığı öğrenildi. Rekabet Kurulu'na yapılan başvuruya göre, 13 yıl önceki ihaleyi kazanan AKEDAŞ şirketine ASEL şirketi yüzde 20 ortak yapılmak isteniyor. Rekabet Kurulu, 14 Ocak 2009 tarihli kararıyla şirkete yeni ortak katılımına ilişkin olarak **“tarafkların toplam pazar payları ve cirolarının ...eşikleri aşmaması nedeniyle izne tabi olmadığına”** karar verdi.

ÖYK Ortaklığa Vizeyi Bekledi

Rekabet Kurulu'nun, 14 Ocak 2009 tarihli bu kararıyla olumlu ya da olumsuz bildirimde bulunmayarak yeni ortak katılımına yeşil ışık yaktığı aynı gün jet hızıyla ÖYK kararı çıkarıldığı görülmektedir.

Yeni Ortaklık İçin Hülle Yöntemi

AKEDAŞ şirketine yeni ortak alımının, 7 Ocak 1999 tarihinde imzalanmış olan imtiyaz sözleşmesine aykırı olduğu belirlenmiştir. İmtiyaz sözleşmesindeki yasağı delmek için de hülle yöntemine başvurulduğu ortaya çıkmıştır. Rekabet Kurulu'nun 14 Ocak 2009 tarihli devir işlemi için izne gerek olmadığına ilişkin kararı, hülleli devir işlemi yapılmaya çalışıldığını belgelemiştir. Şirket adına kuruma yapılan başvuruda, 7 Ocak 1999 tarihli imtiyaz sözleşmesine göre Hazine Müsteşarlığı ile Rekabet Kurumu'nun uygun görüşü ve Enerji Bakanlığı'nın izni olmadıkça ortaklık paylarının değiştirilemeyeceği ve şirkete yeni ortak alınamayacağı bildirilmiştir. Bu nedenle şirketin sermaye artırımına gideceği, ortakların sermaye artırımına katılmayacağı ve böylece şirket hisselerinin yüzde 20'sinin Asel'e teslim edileceği anlatılmıştır. Bu durum Rekabet Kurulu kararında da aynen şöyle yer almaktadır:

“Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile AKEDAŞ arasında imzalanan imtiyaz sözleşmesinin yetki devri başlıklı 30. maddesinde ‘... Hazine Müsteşarlığı ile Rekabet Kurumu'nun uygun görüşü ve bakanlığın izni olmadıkça, şirket ortaklarının ortaklık payları değiştirilemez ve şirkete yeni ortak alınmaz’ hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm uyarınca yapılan bildirimde yapılacak sermaye artırımı sonrası ortakların rüçhan hakkını kullanmaması nedeniyle AKEDAŞ hisselerinden 2000 adedinin (% 20 oranında) ASEL tarafından satın alınacağı ifade edilmektedir.”

Hukuka karşı bu hile yöntemine Enerji Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı'nın da geçit verdiği anlaşılmaktadır. Nitekim Rekabet Kurulu'nun pazar payı ve ciro büyüklüğü açısından inceleme yaparak izne gerek olmadığına ilişkin devre yeşil ışık yakan kararını verdiği gün Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) kararı çıkartılmıştır. ÖYK'nin bu kararı Resmi Gazete'de yayımlanmayarak, Özelleştirme İdaresi sayfasında duyurulmayarak gizlenmiştir.

Ortak Yapılmak İstenen Şirketin Yapısı

13 yıldır kağıt üzerinde kalmış olan AKEDAŞ şirketine ortak yapılmaya çalışılan Asel Gayrimenkul Yatırım İnşaat ve Ticaret A.Ş.'nin yüzde 95'ine Eska Eğitim Danışmanlık Sağlık Hizmetleri A.Ş.'nin sahip olduğu, kalan hissenin de Nurgül Erbesler, Esat Ertaç Erbesler, Ercan Sami Erbesler, Bahriye Betül Kani arasında dağıldığı görülüyor. Eska Eğitim Danışmanlık Sağlık Hizmetleri A.Ş.'nin ortakları arasında yine Esat Ertaç Erbesler, Ercan Sami Erbesler yer alırken, ayrıca Hikmet Erbesler, Kasım Aykut ve Havva Aykut'un ortaklığı bulunuyor.

Karmaşık İlişkiler Yumağı

AKEDAŞ'a ortak yapılmaya çalışılan Asel Gayrimenkul şirketinin ortaklarının Deniz Feneri EV davası kapsamında yer alan sanıklar ve halen RTÜK üyesi olan eski RTÜK Başkanı Zahid Akman'la ticari ilişkileri olduğu belirlendi. Ayrıca Asel Gayrimenkul şirketinin ortakları, kamuoyunda Ali Dibo olarak bilinen ilişkiler içerisinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden iş alan şirketlerde de yer alıyorlar.

AKEDAŞ'a ortak yapılmaya çalışılan Asel Gayrimenkul Yatırım İnşaat ve Ticaret A.Ş.'de Erbesler ailesinin hakim durumda olduğu görülüyor. Asel şirketinde hem kişisel olarak hisse sahibi olan de Eska şirketindeki ortaklık payıyla Asel'de hak

sahibi olan Ercan Sami Erbesler'in Deniz Feneri EV davasında tartışmalı olan Beyaz Holding'e, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden de iş alan Merkez Medya şirketinin devredilmesinde rol oynadığı tespit edildi.

Beyaz Holding'e Şirket Devrinde Oynanan Rol

AKEDAŞ'a ortak yapılmaya çalışılan şirketin ortaklarının ilişkileri incelendiğinde Rey Medya/Merkez Medya/Merkez Eğitim Organizasyon gibi isim değiştirerek varlığını sürdüren şirket, İdeal Medya adlı şirket ve Asal Eğitim şirketi dikkat çekiyor.

Rey Medya/Merkez Medya/Merkez Eğitim Organizasyon şirketleri içerisinde AKEDAŞ'a yeni ortak yapılmaya çalışılan şirkette yer alan isimlerin ilişkileri şöyle:

1. Adım: Ercan Sami Erbesler'in Rey Medya adlı şirketteki tüm hisselerini bu şirket Merkez Medya'ya dönüştürülürken eski RTÜK Başkanı ve halen RTÜK üyesi olan Deniz Feneri EV davasıyla ilgili de adı geçen Aykut Zahid Akman'a devrettiği belirlendi. Bu devir işlemi Ticaret Sicil Gazetesi'nde 9 Aralık 2004 tarihinde yayımlandı. Ercan Erbesler'in 18 Kasım 2004 tarihinde Akif Aksoy'a ait hisseleri devralarak şirket hisselerinin 3'te 2'sine sahip olduğu, 1 ay bile geçmeden bu hisselerin tümünü Zahid Akman'a devrederek Akman'ın şirketin büyük ortağı olmasını sağladığı görülüyor. Rey Medya'da ortak olarak görünen Ayşe Sümeyra İleri'nin Zahid Akman'a şirketin çoğunluk hisselerinin devredildiği dönemlerde de ortaklığını sürdürdüğü, ancak şirketteki 3'tel'lik hissesini 21 Aralık 2004 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre Numan Usta'ya devrederek ortaklıktan ayrıldığı belirlendi. Merkez Medya bünyesinde ortak olan Ayşe Sümeyra İleri'nin, AKEDAŞ'a ortak yapılmaya çalışılan Asel şirketinde hisse sahibi olan Bahriye Betül Kani ile ortak ayrı bir şirketin (**Aksiyon Eğitim/Aksiyoner Eğitim**) de sahibi oldukları tespit edildi.

2. Adım: Beyaz Holding'in oluşumunda eşit hisseye sahip 5 ortaktan biri olarak yer alan Zahid Akman, Ercan Erbesler'den devraldığı hisselerle Merkez Medya'da büyük ortak olarak sahip olduğu hisselerin tümünü 8 Ağustos 2005 tarihinde Beyaz Holding A.Ş.'ye devrederek şirketin holdinge geçmesini sağlıyor.

3. Adım: Merkez Medya şirketinin kamuoyunda da tartışılır olması, Beyaz Holding ve Deniz Feneri EV davasının ardından Merkez Medya şirketinden Beyaz Holding çekiliyor. Merkez Medya 24 Mart 2008 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre isim değişikliği yapılarak, Merkez Eğitim Organizasyon ve Sosyal Hizmetler Ltd. Şti.'ye dönüştürülürken; 28 Mart 2008 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre de Beyaz Holding hisselerinin tamamını Ömer Önder Ercan'a devrederek şirketi bırakıyor.

4. Adım: Ömer Önder Ercan da şirket hisselerini 13 Haziran 2008 tarihinde Mahmut Sarıççek'e devrederek ortaklıktan ayrılıyor.

İlişkilerin Odağındaki İkinci Şirket

Bu ilişkiler içerisinde ikinci bir şirket olarak **İdeal Medya** yer alıyor. İdeal Medya şirketi son noktada Merkez Eğitim Organizasyon'a dönüşen Merkez Medya şirketine bağlanıyor. İdeal Medya bünyesindeki ilişkiler ağı da şöyle özetlenebilir:

1. Adım: Erbesler'in ortak olduğu İdeal Medya adlı şirkette Hikmet Erbesler sahip olduğu hisselerin tamamını Tahsin İleri'ye devrediyor. (21 Haziran 2006 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi) İleri soyismi, Rey Medya, Merkez Medya'ya dönüştükten sonra da bir süre ortaklığını devam ettiren Ayşe Sümevra İleri soyismiyile de çıkarılıyor.

2. Adım: Hikmet Erbesler'in İdeal Medya'da sahip olduğu hisseleri devretmesinden sonra 1 ay bile geçmeden bu kez de Ertaç Erbesler hisselerini Süleyman Öncel'e satıyor. (13 Temmuz 2006 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi)

3. Adım: Şirkete Hikmet Erbesler'in hisselerini alarak ortak olan Tahsin İleri, hisselerini AKEDAŞ'a ortak yapılmak istenen Asel şirketinde Eska şirketi aracılığıyla hak sahibi olan Havva Aykut'a satıyor. (5 Nisan 2007 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi) Havva Aykut da Hüseyin Kani'ye devrediyor. (3 Nisan 2008 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi) Kani soyismi ise AKEDAŞ'a ortak yapılmak istenen Asel şirketindeki hisse sahibi olan Bahriye Betül Kani'nin soy ismiyle çıkarılıyor.

4. Adım: 12 Ağustos 2009'a geldiğinde ise İdeal Medya ortakları Hüseyin Kani ve Süleyman Öncel'in hisselerinin büyük bölümünü Merkez Medya'nın adı değiştirilerek kurulan Merkez Eğitim Organizasyon'a devrettikleri belirleniyor. AKEDAŞ'a ortak yapılmak istenen şirkette hem kişisel olarak hem de Eska şirketi üzerinden hak sahibi olan Ercan Sami Erbesler'in ise İdeal Medya şirketine 12 Ağustos 2009 tarihten sonra 10 yıllığına genel müdür olarak atandığı görülüyor. Böylece Ercan Erbesler'in Zahid Akman'a yaptığı satışın ardından Beyaz Holding'e geçen Merkez Medya (Rey Medya) şirketinin 5 yıl aradan sonra yeniden Ercan Erbesler'le bağlantılı hale geldiği ortaya çıkıyor.

Aynı İsimler, Başka Şirket

Bu ilişkiler içerisinde dikkat çeken 3. şirket ise **Asal Eğitim** oluyor. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden aldığı ihalelerle dikkat çeken Asal Eğitim şirketinde de İdeal Medya ve Merkez Medya şirketlerindeki bazı isimlerle karşılaşılıyor. Asal Eğitim, AKEDAŞ'a ortak yapılmak istenen Asel Gayrimenkul şirketindeki Erbesler isminin de damgasını vurduğu bir şirket olarak karşımıza çıkıyor. Asal Eğitim şirketinde yaşanan değişimler de şöyle:

1. Adım: 23 Eylül 2004 tarihi itibarıyla ismi Oktay Organizasyon Tercüme Eğitim Turizm İnşaat Pazarlama Kültür Sanat Ürünleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. olan şirketin ortakları Yunis Tezcan, Hüseyin Kani, Murat Öncel ve Ali İhsan Elçi'den oluşuyor. Bu ortaklardan Hüseyin Kani, İdeal Medya'yı Merkez Eğitim Organizasyon'a devreden isim olarak biliniyor. Yine İdeal Medya'da ortaya çıkan Süleyman Öncel ile Oktay Organizasyon ortağı Murat Öncel'in soy isimlerinin aynı olması da dikkat çekiyor.

2. Adım: Oktay Organizasyon şirketi 23 Aralık 2004 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre Asal Eğitim Danışmanlık Tercüme Bilgi Yönetimi Yazılım Organizasyon Hizmetleri Sanayi Ticaret Ltd. Şti.'ye dönüştürülüyor.

3. Adım: 23 Şubat 2005 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre bu şirketin ismi yeniden değiştirilerek, Asal Eğitim Danışmanlık Tercüme Bilgi Yönetimi Yazılım Organizasyon Sağlık Hizmetleri Sanayi Ticaret Ltd. Şti. oluyor. Bu aşamada Murat Öncel hisselerini Ercan Erbesler'e devrederek ortaklıktan ayrılıyor. 9 Ağustos 2005

tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'ne göre, Ercan Erbesler bu kez de Hüseyin Kani'nin şirketteki hisselerini devralıyor. Ercan Erbesler, 14 Eylül 2005 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanan duyuru ile Ali İhsan Elçi'nin de hisselerini devralarak şirkette Yunis Tezcan ile yarı yarıya ortak konumuna geliyor.

4. Adım: Ticaret Sicil Gazetesi'nin 19 Nisan 2006 tarihli sayısında Asal Eğitim şirketinin ilanıyla Ercan Erbesler'in isminin mahkeme kararıyla Ercan Sami Erbesler olarak değiştirildiği ortaya çıkıyor.

Şirketler İstanbul Belediyesi'nin Paydaş Listesinde

Asel, Eska, Asal ve İdeal Medya şirketlerinin öncelikle aynı iş merkezinde, hatta bazen aynı daire adresinde faaliyet gösterdikleri saptanmıştır. AKEDAŞ'a ortak yapılmaya çalışılan Asel ve dolaylı olarak Eska şirketinin sahiplerinin hakim konumda bulunduğu Asal ve İdeal Medya şirketleri, Merkez Medya-Atlas Pazarlama'nın da yer aldığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2007-2011 Stratejik Planı kapsamında sunulan paydaşlar listesi içerisinde 23 tedarikçi firma arasında bulunuyor. Asal Eğitim Danışmanlık şirketinin Asal Bilgi yönetimi adıyla da faaliyet gösterdiği ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde İETT Genel Müdürlüğü'nden, İtfaiye Daire Başkanlığı'na, İSTAS A.Ş'den, İSMEK kurslarına, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Dışilişkiler Müdürlüğü'nün tercüme işlerine varıncaya kadar pek çok iş almış bulunuyor.

Bu ilişkilerin EMO tarafından ortaya çıkarılması ve basında yer alması üzerine Vatan Gazetesi'ne açıklama yapan AKEDAŞ Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Balduk, finansman sıkıntısı nedeniyle Rekabet Kurulu'na ortaklık için başvuruda bulduklarını, ancak ortak almaktan vazgeçtiklerini açıklamıştır.

MERAM EDAŞ. ELEKTRİK DAĞITIM BÖLGESİNİN DEVRİ

Konya, Karaman, Ereğli, Niğde, Aksaray, Nevşehir, Kırşehir ve Akşehir'i kapsayan Meram elektrik dağıtım bölgesi ise bir hafta önce özel şirkete devredilmiştir. Burada da ihaleyi kazanan şirket, devir öncesinde değişmiştir. Devredilen şirkete bakıldığında ihaleyerakip olarak giren iki şirketin ihale sonrası ortaklık kurdukları anlaşılmaktadır.

İhale Sonrasında Yeni Ortak

Meram ihalesinde, en yüksek teklifi Alsim Alarko vermiş, ikinci sırada Kiler Alışveriş Hizmetleri, üçüncü sırada ise Cengiz İnşaat yer almıştır. Rekabet Kurulu'nun yaptığı inceleme üzerine ÖYK da 30 Nisan 2009 tarihinde bölge dağıtım şirketinin Alsim Alarko'ya satılmasına karar vermiştir. Ancak devir öncesinde Alsim Alarko'nun ihalede rakibi olan ve 3. sırada yer alan Cengiz İnşaat ile ortaklık kurarak Alcen adlı şirketi kurduğu görülmektedir. Bir şirketin tek başına ihaleye girip kazandıktan sonra rakibi olan şirketi yanına ortak olarak alması nasıl açıklanabilir? Üstelik bu şirketin Başbakan Tayyip Erdoğan'la yakın ilişkileri olduğu bugüne kadar çeşitli vesilelerle kamuoyuna yansımıştır. Nitekim kamuya ait olan Eti Alüminyum ile birlikte Cengiz İnşaat şirketine Oymapınar Barajı da bedelsiz olarak devredilmiş, aynı şirket yine özelleştirme yoluyla Karadeniz Bakır İşletmeleri'ni de devralmıştır.

İhalede rakip olan firmaların ihale sonuçlandıktan sonra aynı iş için ortaklık ilişkisine girmeleri ihalenin güvenilirliğini de sorgulanır hale getirmektedir.

İhale Şartnamesinde “Yandaş Ortaklık” Kuralı

Elektrik dağıtım ihaleleri için hazırlanan şartnamelerin, yandaş şirketlerin alıcı şirketlere monte edilmesini sağlayacak bir içeriğe sahip olduğunu tespit ettik. Elektrik dağıtım ihaleleri şartnamelerine bundan önceki kamu ihaleleri ve özelleştirme ihalelerinde görülmemiş bir şekilde alıcı şirketin hissedarlık yapısının değiştirilmesine olanak sağlandığı belirlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, ihalede kazanan şirketin, devralmak için oluşturacağı şirkete yüzde 49'a kadar başka bir şirketin ihale sonrası girmesine olanak tanınmaktadır. Meram Elektrik Dağıtımında da bu “yandaş ortaklık” kuralı denilebilecek olan hükmün işletildiği tespit edilmiştir.

Şartnamedeki bu hüküm aynen şöyledir:

“İhale sonucunda ÖYK tarafından tüzel kişiye satışın yapılmasına karar verilmesi halinde, teklif sahibinin talebi durumunda idarece belirlenecek süre içerisinde sermayesinin en az yüzde 51'ini ihaleye teklif veren teklif sahibinin oluşturacağı bir anonim şirket kurulacak ve hisse satış sözleşmesi bu surette kurulacak anonim şirket ile yapılacaktır.”

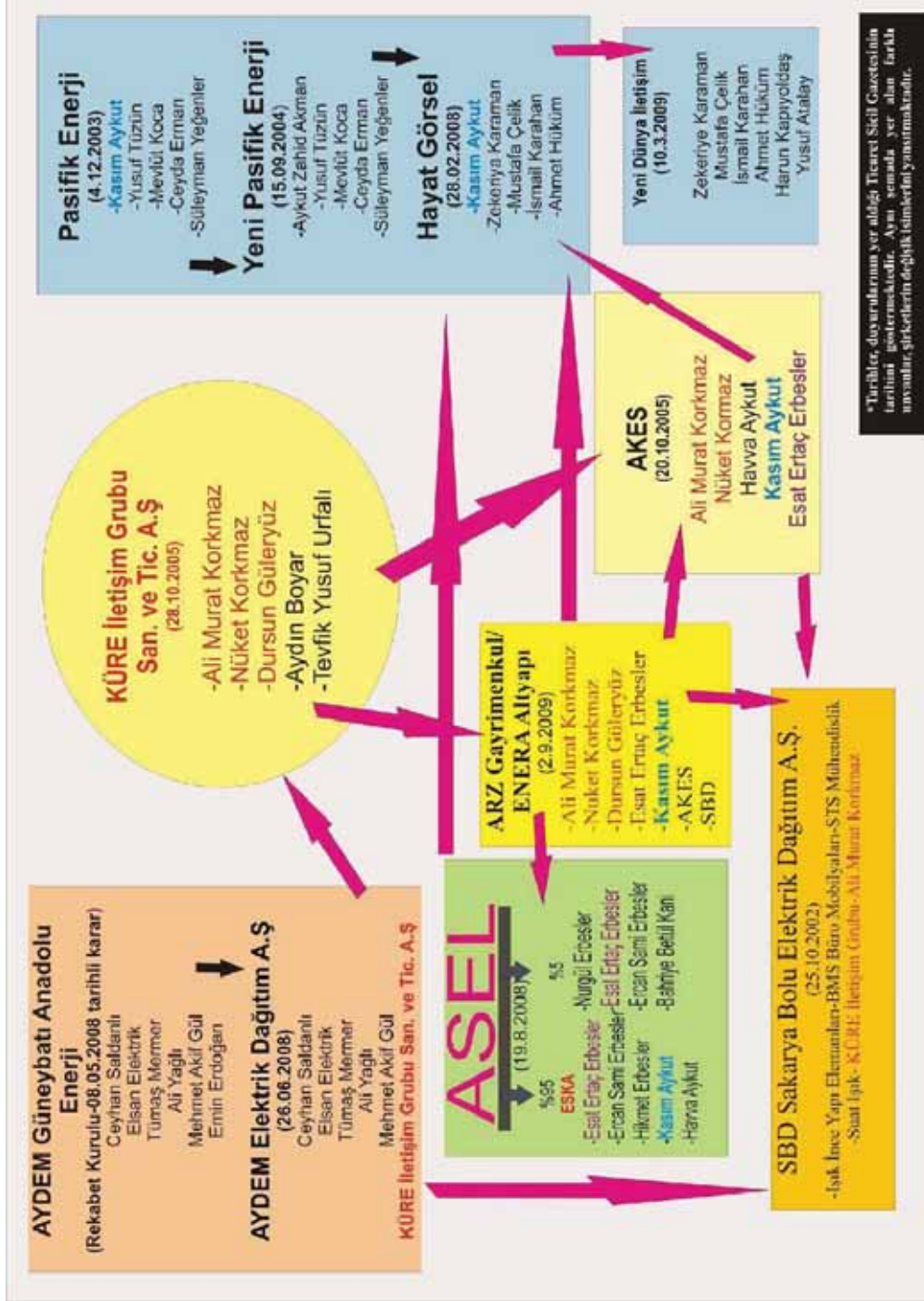
SONUÇ

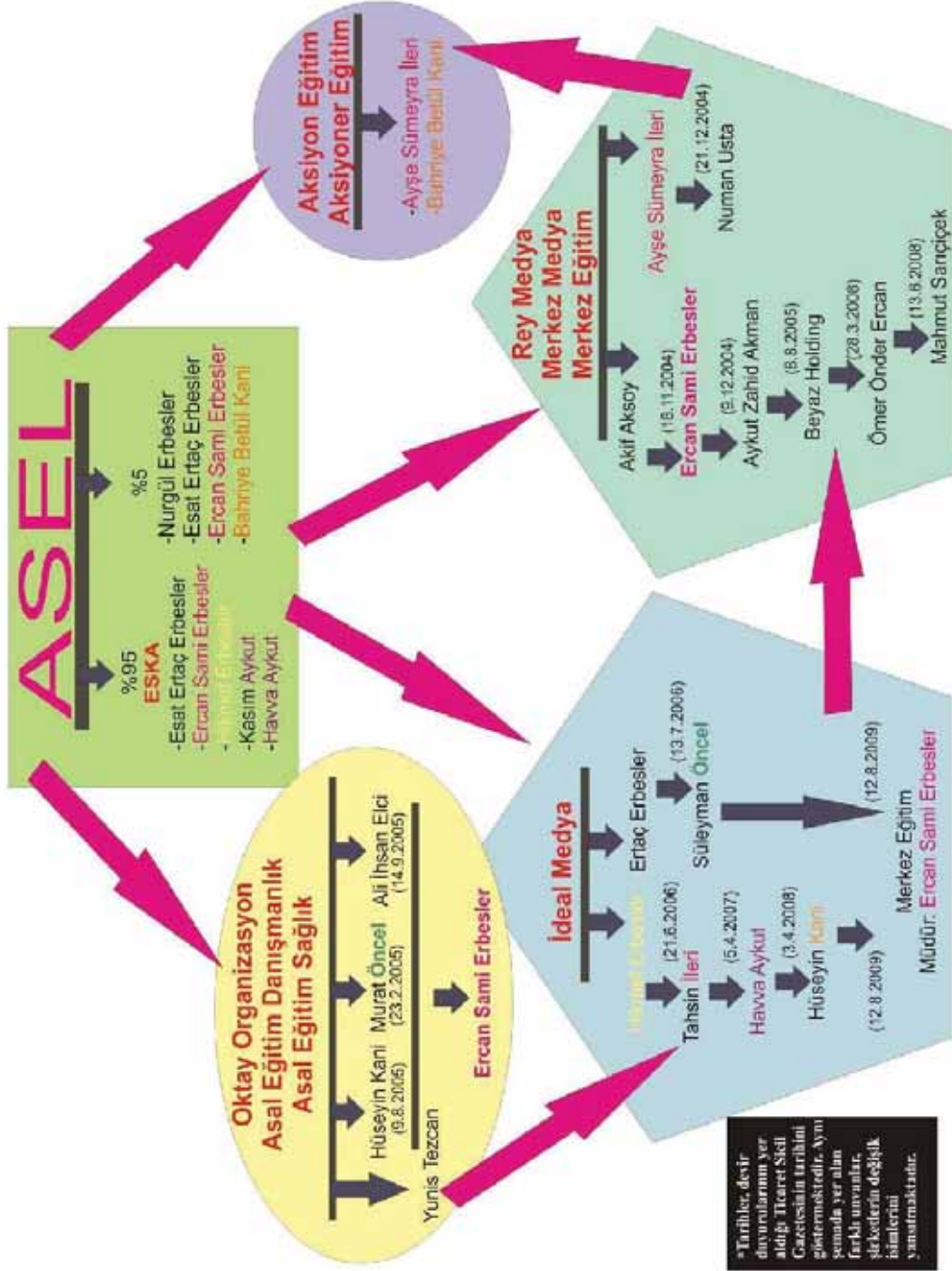
AKP Hükümeti, gözünü enerjiye dikmiştir. Enerji alanında özelleştirmeler yoluyla yandaş sermaye gruplarına rant aktarımı yapılmaktadır. Adıyaman-Kahramanmaraş elektrik dağıtımının 13 yıl önceki ihaleyle devredilmeye çalışılması aşamasında yandaş sermaye grubunun alıcı şirkete sokulması için uğraşıldığı tespit edilmiştir. Benzer uygulamaların diğer dağıtım özelleştirmelerinde de yaşandığı görülmektedir. Hatta bu hükümet döneminde yapılan özelleştirmelerde, ihale şartnamesi yoluyla, “alıcı şirketin ortaklık yapısına müdahale edilebilmesinin”, kural haline getirildiği ortaya çıkmıştır. Nitekim son devredilen Meram Elektrik Dağıtımında ihalede en yüksek teklifi veren ve ÖYK kararıyla bölgeyi devralmasına karar verilen şirket başka, alıcı şirketin ortaklık yapısı ise başka hale getirilmiştir.

Özelleştirme bütünüyle ideolojik bir argümandır ve sermayeye kaynak aktarımından başka bir şey değildir. Siyasal iktidarlar da kendi yandaş sermaye gruplarının yaratılması ve bu gruplara kaynak aktarımı için özelleştirmeyi bir araç olarak kullanmakta, bunun için “Ali Cengiz oyunlarına” başvurmakta da çekinmemektedirler. Türkiye’de bugüne kadar yaşanan özelleştirme örnekleri bu gerçeği yeterince açık bir şekilde ortaya koymuştur.

Elektrik; üretim, dağıtım ve iletim hizmetiyle bütün olarak bir kamu hizmetidir ve kamu yararına yönetilmesi gerekir. Yandaş sermaye gruplarına kaynak aktarımının bedelini özelleştirmeler sonrasında halk faturaları aracılığıyla ödemektedir. Enerji alanındaki özelleştirmelerin halka yansıyan yüzü işsizlik, pahalı elektrik, elektrik alanında yatırım açığıdır. AKP'nin sermaye düşkünlüğü, enerji alanında, en ucuz üretim yapan kamu hidrolik santrallerinin çalıştırılmamasına kadar varmıştır. Geline aşamada kamunun santralleri çalıştırılmamakta, şirket santralleri ise karaborsa üzerinden pahalı elektrik satışına devam etmektedirler. Enerji alanındaki bu uygulamaları karşılığında AKP Hükümeti Dünya Bankası tarafından dış borç ödemesinde kullanmak üzere verilen kredi ile ödüllendirilmektedir. Ancak tarih

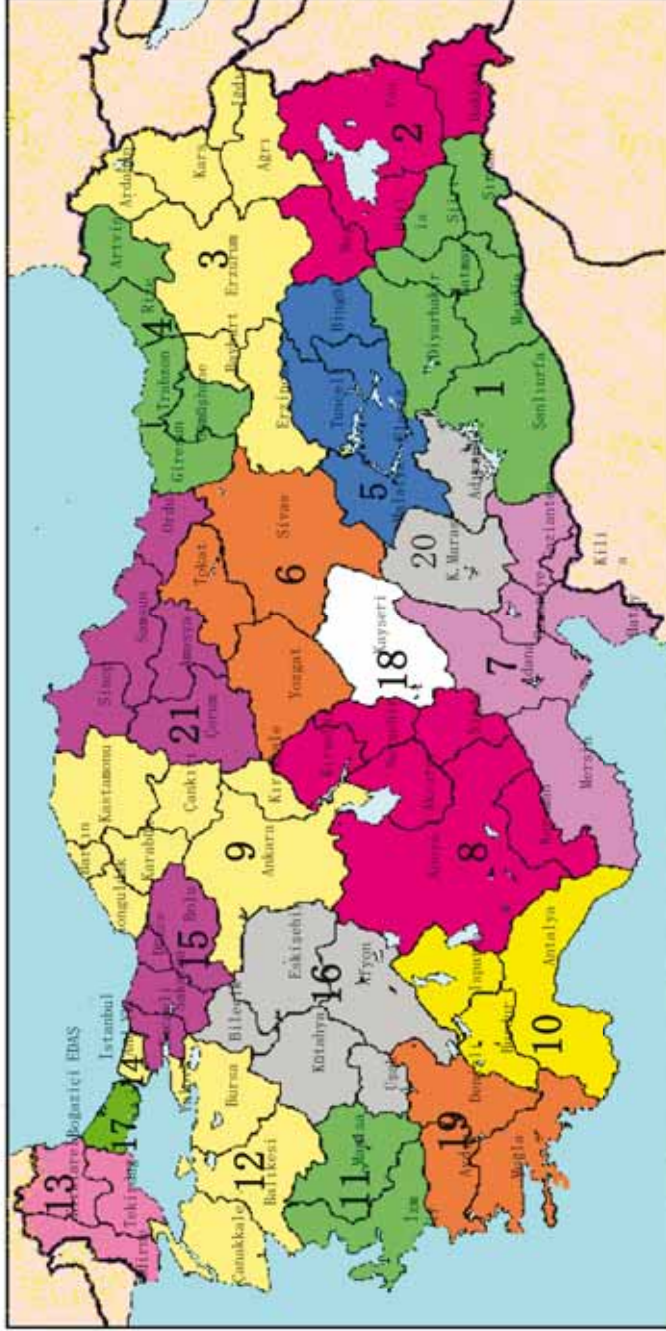
önünde ve kamuoyu nezdinde AKP Hükümeti mahkum olmaktadır. Derhal elektrik alanındaki özelleştirme uygulamalarına son verilmeli; elektrik hizmeti, siyasal bağlantılardan uzak, kamu yararına yönetimi sağlayacak bir yapılanmaya kavuşturulmalıdır. EMO olarak sürecin takipçisi olduğumuzu, hukuki yollar başta olmak üzere her platformda mücadelemizi sürdüreceğimizi belirtiriz.

ELEKTRİK DAĞITIM BÖLGESİ ÖZELLEŞTİRMELERİ

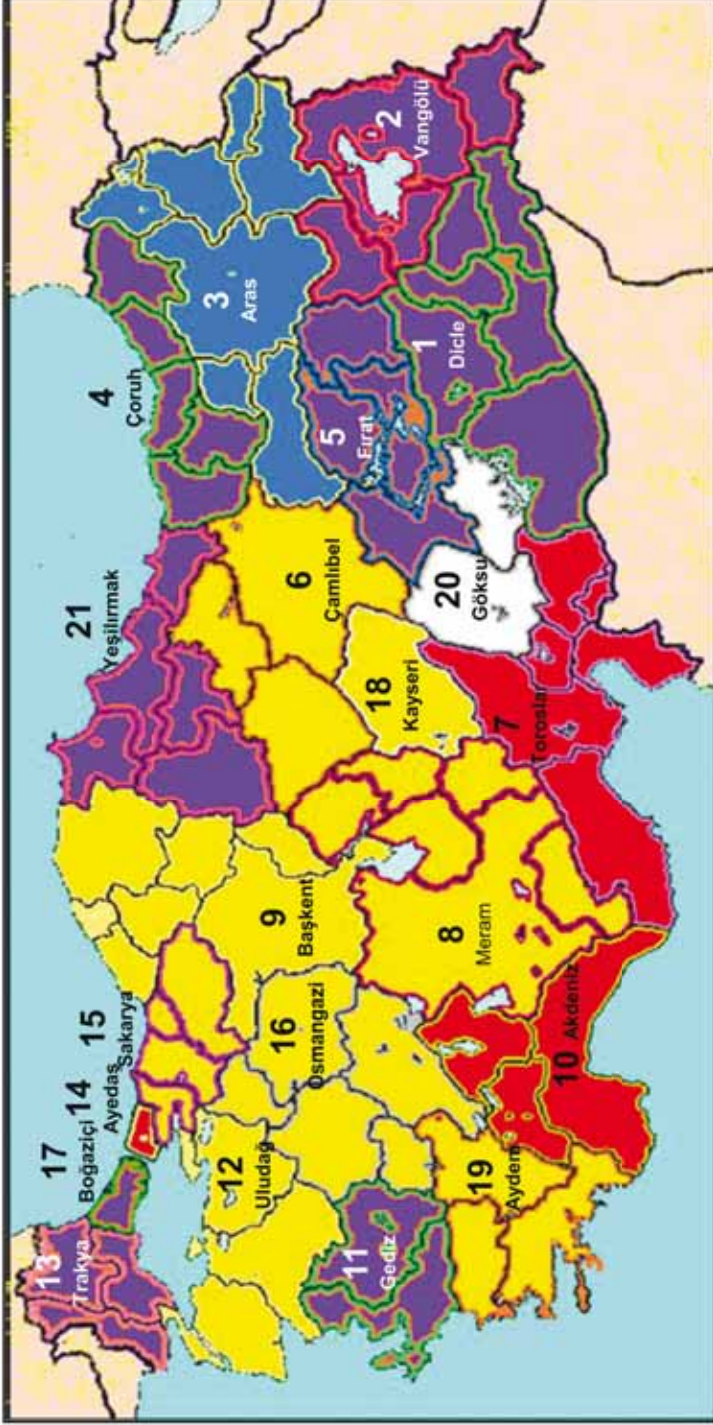
(18.09.2010 Tarihi İtibarıyla)

1. Dicle EDAŞ	(6 il)	8. Meram EDAŞ	(6 il)	15. Sakarya EDAŞ	(4 il)
2. Vangölü EDAŞ	(4 il)	9. Başkent EDAŞ	(7 il)	16. Osmangazi EDAŞ	(5 il)
3. Aras EDAŞ	(7 il)	10. Akdeniz EDAŞ	(3 il)	17. Boğaziçi EDAŞ (İst.Avr.Yak.)	(1 il)
4. Çoruh EDAŞ	(5 il)	11. Gediz EDAŞ	(2 il)	18. Kayseri ve Civ.Elk.TAŞ.	(3 il)
5. Fırat EDAŞ	(4 il)	12. Uludağ EDAŞ	(4 il)	19. Aydem EDAŞ	(2 il)
6. Çamlıbel EDAŞ	(3 il)	13. Trakya EDAŞ	(3 il)	20. Gökkuş EDAŞ	(5 il)
7. Toroslar EDAŞ	(6 il)	14. AYEDAŞ (İst.And.Yak.)	(3 il)	21. Yeşilirmak EDAŞ	

Dağıtım Özelleştirmelerinde Son Durum

- 33 ili kapsayan 8 Bölge (Kayseri, Aydem, Başkent, Sakarya, Meram, Uludağ, Osmangazi ve Çamlıbel EDAŞ) halen Özel Dağıtım Şirketleri tarafından işletilmektedir.
- 30 ili kapsayan 8 Bölgenin (Çoruh, Yeşilirmak, Vangözü, Fırat, Dicle, Gediz, Trakya ve Boğaziçi EDAŞ) ihalesi tamamlanmış, ÖYK'nın kararı ile özel sektöre devir edilmesi aşamasına gelmiştir.
- 9 ili kapsayan 3 Bölgenin (Toroslar, İst.And.Yakası ve Akdeniz EDAŞ) ihalesi 24.11.2010 tarihinde yapılmak üzere ilana çıkmıştır.
- 7 ili kapsayan Aras EDAŞ ihale edilmiş ancak yargı aşamasındadır.
- 2 ili kapsayan Göksu EDAŞ ile ilgili henüz kamuoyuna yansıyan bir bilgi bulunmamaktadır.

Halen özel sektör tarafından işletilmekte olan; Aydem, Başkent, Sakarya, Kayseri, Meram, Osmangazi, Uludağ ve Çamlıbel EDAS (Toplam 33 il)

İhaleleri tamamlanmış, ÖYK kararı ile özel sektöre devir aşamasında olan; Çoruh, Yeşilirmak, Fırat, Vangözü, Dicle, Gediz, Trakya ve Boğaziçi EDAS (Toplam 30 il)

İhalesi 24.11.2010 tarihinde yapılacak olan; Toroslar, İst.And.Yakası ve Akdeniz EDAS (Toplam 9 il)

İhale yapılmış ancak yargı aşamasında olan Aras EDAS (Toplam 7 il)

Halen TEDAS bünyesinde olan Göksu EDAS (Toplam 2 il)

HES **ÖZELLEŞTİRMELERİ**

(18.09.2010 Tarihi İtibarıyla)

**49 YILLIĞINA İŞLETME HAKKI DEVREDİLEREK ÖZELLEŞTİRİLECEK OLAN
52 ADET HİDRO ELEKTRİK SANTRALLERİ**

Sıra	Santralin Adı	İli	Kurulu Gücü (MW)	2008 yılı Brüt Üretimi (kWh)	2007 yılı Brüt Üretimi (kWh)
1	İZNİK - DEREKÖY	Bursa	0,240	1.077.811	863.680
2	İNEGÖL - CERRAH	Bursa	0,272	685.280	885.240
3	M.KEMALPAŞA-SUUÇTU	Bursa	0,472	1.676.024	1.465.440
4	HARAKLI - HENDEK	Sakarya	0,264	1.258.600	1.189.200
5	PAZARKÖY - AKYAZI	Sakarya	0,178	546.437	504.032
6	BOZÜYÜK	Bilecik	0,360	509.316	941.094
7	KAYAKÖY	Kütahya	2,560	5.826.864	5.967.627
8	KOVADA I	Isparta	8,250	825.140	5.438.000
9	KOVADA II	Isparta	51,200	4.751.420	21.979.531
10	TURUNÇOVA-FİNİKE	Antalya	0,552	393.110	1.066.432
11	ANAMUR	İçel	0,840	2.400.300	2.411.640
12	BOZYAZI	İçel	0,424	1.154.000	1.160.720
13	MUT - DERİNÇAY	İçel	0,880	3.422.000	3.317.040
14	SİLİFKE	İçel	0,400	1.416.160	1.292.320
15	ZEYNE	İçel	0,328	754.800	767.250
16	BOZKIR	Konya	0,075	403.620	628.080
17	ERMENEK	Karaman	1,120	1.998.240	2.036.400
18	GÖKSU	Konya	10,800	54.358.640	59.481.780
19	DERE	Konya	0,600	1.787.635	1.548.450
20	İVRİZ	Konya	1,040	1.021.520	1.806.840
21	KAYADİBİ	Bartın	0,464	1.896.800	2.142.000
22	BÜNYAN	Kayseri	1,360	2.738.813	2.610.688
23	ÇAMARDI	Niğde	0,069	111.270	161.310
24	PINARBAŞI	Kayseri	0,099	273.016	258.570
25	SIZIR	Kayseri	6,780	27.314.900	21.910.100
26	DEĞİRMENDERE	Osmaniye	0,500	372.947	335.984
27	KARAÇAY	Osmaniye	0,400	645.345	1.521.998
28	KUZUCULU	Hatay	0,272	1.002.471	1.251.110
29	KOYULHISAR	Sivas	0,200	582.170	576.430
30	LADİK-BÜYÜKKIZOĞLU	Samsun	0,400	1.308.700	1.109.390
31	BESNİ	Adıyaman	0,272	245.700	485.120
32	DERME	Malatya	4,500	3.448.800	8.180.110
33	ERKENEK	Malatya	0,320	266.920	507.938
34	KERNEK	Malatya	0,832	304.500	825.450
35	BAYBURT	Bayburt	0,396	1.626.400	1.838.100
36	ÇEMİŞGEZEK	Tunceli	0,116	803.880	766.770

37	GİRLEVİK	Erzincan	3,040	17.443.630	18.772.488
38	ESENDAL	Artvin	0,300	996.360	1.539.960
39	IŞIKLAR (VİSERA)	Trabzon	1,040	3.998.640	4.309.965
40	ÇAĞ ÇAĞ	Mardin	14,400	26.541.000	30.628.000
41	OTLUCA	Hakkari	1,280	4.593.050	4.363.300
42	ULUDERE	Şırnak	0,640	2.391.720	3.148.100
43	ADİLCEVAZ	Bitlis	0,394	359.860	588.000
44	AHLAT	Bitlis	0,201	467.752	551.267
45	MALAZGİRT	Muş	1,216	3.782.180	3.824.330
46	VARTO-SÖNMEZ	Muş	0,292	757.090	1.208.400
47	ENGİL	Van	4,590	6.527.920	11.666.094
48	ERCİŞ	Van	0,800	145.540	406.560
49	HOŞAP	Van	3,450	9.547.040	11.024.453
50	KOÇKÖPRÜ	Van	8,800	8.878.550	19.462.470
51	ARPAÇAY-TELEK	Kars	0,062	451.138	545.901
52	KİTİ	Iğdır	2,760	5.903.675	6.543.120
TOPLAM GÜÇ (MW) ve BRÜT ÜRETİM (kWh)			141,100	221.994.694	277.814.272

1. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
İZNİK - DEREKÖY	Bursa	0,240
İNEGÖL - CERRAH	Bursa	0,272
M.KEMALPAŞA-SUUÇTU	Bursa	0,472

4 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 1 için en yüksek teklif 6.600.000 ABD doları bedelle KENT Solar Elektrik Üretim San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından,

2. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
HARAKLI - HENDEK	Sakarya	0,264
PAZARKÖY - AKYAZI	Sakarya	0,178
BOZÜYÜK	Bilecik	0,360

12 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 2 için en yüksek teklif 5.775.000 ABD doları bedelle Sarar Giyim Tekstil San. Tic. A.Ş. tarafından,

3. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
KAYAKÖY	Kütahya	2,560

5 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 3 için en yüksek teklif 17.411.500 ABD doları bedelle Nema Kimya-Espe Ortak Girişim Grubu tarafından,

4. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
KOVADA I	Isparta	8,250
KOVADA II	Isparta	51,200

12 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 4 için en yüksek teklif 56.080.000 ABD doları bedelle Aksu Enerji ve Ticaret A.Ş. tarafından,

5. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
TURUNÇOVA-FİNİKE	Antalya	0,552

12 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 5 için en yüksek teklif 2.760.000 ABD doları bedelle Fides Reklam Enerji Hizmet Lojistik Turizm San. Tic. A.Ş. tarafından,

6. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
ANAMUR	İçel	0,840
BOZYAZI	İçel	0,424
MUT - DERİNÇAY	İçel	0,880
SİLİFKE	İçel	0,400
ZEYNE	İçel	0,328

17 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 6 için en yüksek teklif 13.520.000 ABD doları bedelle Seba Ortak Girişim Grubu tarafından,

7. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
BOZKIR	Konya	0,075
ERMENEK	Karaman	1,120
GÖKSU	Konya	10,800

14 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 7 için en yüksek teklif 86.400.000 ABD doları bedelle Fırat Enerji Üretim Otoprodüktör A.Ş. tarafından,

8. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
DERE	Konya	0,600
İVRİZ	Konya	1,040

24 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 8 için en yüksek teklif 5.700.000 ABD doları bedelle Seba Ortak Girişim Grubu tarafından,

9. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
KAYADIBİ	Bartın	0,464

6 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 9 için en yüksek teklif 7.644.000 ABD doları bedelle İvme Elektromekanik Endüstriyel Otomasyon Sistemleri San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından,

10. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
BÜNYAN	Kayseri	1,360
ÇAMARDI	Niğde	0,069
PINARBAŞI	Kayseri	0,099
SİZİR	Kayseri	6,780

13 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 10 için en yüksek teklif 69.700.000 ABD doları bedelle Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş. tarafından,

11. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
DEĞİRMENDERE	Osmaniye	0,500
KARAÇAY	Osmaniye	0,400
KUZUCULU	Hatay	0,272

03 Haziran 2010 tarihinde yapılan Grup 11 için en yüksek teklif 7.020.000 ABD doları bedelle Ka-Fnih Enerji Üretim San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından,

12. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
KOYULHİSAR	Sivas	0,200
LADİK-BÜYÜKKIZOĞLU	Samsun	0,400

İhalesi ileri bir tarihe ötelendi.

13. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
BESNİ	Adıyaman	0,272
DERME	Malatya	4,500
ERKENEK	Malatya	0,320
KERNEK	Malatya	0,832

21 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 13 için en yüksek teklif 13.800.000 ABD doları bedelle Kayseri ve Civarı T.A.Ş. tarafından,

14. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
BAYBURT	Bayburt	0,396
ÇEMİŞGEZEK	Tunceli	0,116
GİRLEVİK	Erzincan	3,040

7 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 14 için en yüksek teklif 29.050.000 ABD doları bedelle Boydak Enerji Üretim ve Ticaret A.Ş. tarafından,

15. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
ESENDAL	Artvin	0,300
İŞIKLAR (VİSERA)	Trabzon	1,040

16. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
ÇAĞ ÇAĞ	Mardin	14,400
OTLUCA	Hakkari	1,280
ULUDERE	Şırnak	0,640

17. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
ADİLCEVAZ	Bitlis	0,394
AHLAT	Bitlis	0,201
MALAZGİRT	Muş	1,216
VARTO-SÖNMEZ	Muş	0,292

18. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
ENGİL	Van	4,590
ERÇİŞ	Van	0,800
HOŞAP	Van	3,450
KOÇKÖPRÜ	Van	8,800

19. GRUP		
Santral Adı	İli	Kurulu Güç (MW)
ARPAÇAY-TELEK	Kars	0,062
KİTİ	İğdir	2,760

10 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 15 için en yüksek teklif 6.550.000 ABD doları bedelle Demistaş Doğu Elektrik Makine İnşaat San. ve Tic. A.Ş. tarafından,

18 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 16 için en yüksek teklif 40.800.000 ABD doları bedelle Nas Enerji A.Ş. tarafından,

12 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 17 için en yüksek teklif 6.350.000 ABD doları bedelle Er-Bu İnşaat ve Tic. Koll. Şti. Ercan TUNÇ, Burhan ÇETİN tarafından,

20 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 18 için en yüksek teklif 50.050.000 ABD doları bedelle Nema Kimya-Espe Ortak Girişim Grubu tarafından ,

11 Mayıs 2010 tarihinde yapılan Grup 19 için en yüksek teklif 14.700.000 ABD doları bedelle Kisan İnşaat Mühendislik San. ve Tic. A.Ş. tarafından verilmiştir.

EÜAŞ'A AİT HES'LERDE SON DURUM ;

Kurulu güçleri toplamı 141,1 MW olan EÜAŞ'a ait 52 adet santralin işletme hakkının devrini ihale etmek amacıyla,

Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca oluşturulan 19 gruptan 18 adetinin ihale işlemleri tamamlanmış,

27.08.2010 gün ve 27685 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) kararı ile özel sektöre devir aşamasına gelinmiştir.

2.3. NÜKLEER ENERJİ

40 yıllık macera olarak tarihimize kazınan nükleer santral ısrarı bir evresini daha tamamlamış, yapılan “yarışma adlı ihale komedyası” bir enerji bakanının daha elinde patlayarak tarihin tozlu raflarına kaldırılmıştır. Elektrik Mühendisleri Odası olarak TMMOB tarafından 5710 sayılı Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Yasa’ya bağlı olarak çıkarılan yönetmeliğin iptali için Danıştay’a açılan davanın TMMOB lehine sonuçlanması üzerine “tek yarışmacılı yarışma” iptal edildi.

Bugünlerde AKP Nükleer Enerji Santrali (NES) ısrarında yeni bir evrenin başlatılması için yoğun bir çaba içindedir. Hukuki ve ekonomik anlamda uygun olmadığı yapılan ihale ve yargı kararıyla ortaya çıkan nükleer santralin Akkuyu’da yine Ruslar tarafından kurulması için, yurttaşların denetimini devre dışı bırakacak yeni bir formül geliştirilmiştir. AKP Hükümeti, ülkeler bazında yapılacak ikili anlaşmalar aracılığıyla hem Akkuyu’da hem de Sinop’ta nükleer santral kurma macerasına devam etmektedir. Hangi kriterler gözetilerek seçildiği dahi açıklanmaksızın Rusya ile Akkuyu için, Sinop için de ön anlaşmaların yapıldığı ilan edilmiştir. Bu anlaşmalarla Türkiye, nükleer santral yapımında ortak olmasından söz edilen yerli şirketlerin seçiminde dahi söz sahibi değildir. Nükleer santrallerin teknolojileri, fiyat ve alım garantileri, Türkiye’nin üstlendiği yükümlülükler gizlenerek yapılan bu girişimler, yoğun lobi faaliyetlerine sahne olan nükleer santral için kurulan ilişkiler üzerindeki kuşkuları artırmaktadır. Dünya yüzeyinde nükleer konusunda sürdürülen denge arayışları içerisinde Türkiye’nin de sokulduğu gözlenmektedir. AKP iktidarı bu yıl TBMM tatile girmeden söz konusu uluslararası anlaşmaları Meclis gündemine getireceğini beyan etmiştir. AKP iktidarının bu nükleer hevesinin ardında yatan siyasal ,ekonomik ve jeopolitik nedenler sorgulanmaya muhtaçtır.

“Enerji ile ilgili konular hükümet değil, bir devlet politikası olarak ele alınıp değerlendirilmelidir “ gerekçesi ile Akkuyu’ya yapılandırılmak istenen Rus nükleer santrali, yakıt zenginleştirme ve fabrikasyonu projesi, 12 Mayıs 2010 tarihinde yapılan devletlerarası anlaşma ile resmi olarak başlatılmıştır.

Bu çerçevede, Akkuyu koyundaki binlerce dönüm arazi, bir lira bile talep edilmeden, Türkiye Cumhuriyeti hükümeti tarafından Ruslara hibe edilmistir. Bu nükleer tesisin hem Türk Hazinesi’ne mali bir yük getirmeyeceği, hem de üretilen elektriğin satışından yüzde 20 kârın

Türk Hazinesi’ne aktarılacağı iddiası ile, Akkuyu’daki binlerce dönüm arazinin ticari değeri göz ardı edilmiştir. Başka bir deyişle, eğer bu santral kâr ederse, Türk halkına satılan elektrik üzerinden Hazine’ye yeni ve dolaysız yoldan bir vergi eklenmiştir.

Nükleer santralin inşası için, Rusya’dan kalifiye uzman işçiler ve personel getirilecek. Nükleer santral; Rus personel tarafından işletilecek. Santralin işletilmesinde, Türk çalışanların da kullanılması konusunda bir iyi niyet maddesi eklenmiş de olsa, çalıştırılacak Türklerin sayı, oran ve nitelikleri ile ilgili bir şart; anlaşmada bulunmamaktadır (örneğin Rus tarafı, sadece yüksek radyasyon seviyesine sahip ekipmanların ve alanların bakımında; Türk işçileri tercih edebilir).

Ruslar; Akkuyu sahasında 10 bin kişilik işçi köyünün oluşturulmasını istemektedir. Bu işçilerin hangi oranda Türklerden oluşacağı konusunda anlaşmada bir madde bulunmamaktadır. Türk tarafı; Rus çalışanların ülkeye giriş çıkışı, Akkuyu sahasına yerleşimi, çalışanların edindiği taşınır ve taşınmaz mallarının yönetimi konusunda özel kolaylıklar uygulayacaktır. Ruslar, AKKUYU'da, adeta İncirlik gibi; "özerk" bir üs elde etmiş olacaktır.

Rus Şirketi; Türk tarafına elektrik satmakla ve santral için gerekli lisans ve izinleri almakla yükümlü olacak. Rus proje şirketi santralin hisselerini satmak isterse, Türk tarafının hisseleri en fazla; yüzde 49 olabilecek, santralin çoğunluk hisseleri hep Rusya'nın elinde bulunacak.

Santrala yakıt, Rusya'nın TVEL şirketi tarafından sağlanacak. Anlaşmanın bazı maddeleri süresiz olacak ve Rus yapımı tesisler; Akkuyu sahasında bulunduğu sürece yürürlükte kalacak. Bu maddeler, ancak her iki tarafında ortak mutabakatı sağlanması halinde sona erdirilebilecektir. Rus proje şirketi; başarısızlığı halinde, projeye devam edecek kendi halefini de, yine kendisi belirleyecektir.

Söz konusu anlaşmaya göre, Akkuyu santrali, bir ülke sınırları içinde bulunup da, sahibinin bir başka ülke olduğu "dünyanın ilk nükleer santrali" olacak. 4 ünitelik projenin yaklaşık; 20 milyar ABD dolarına mal olması beklenmektedir.

Akkuyu sahası Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ) tarafından, 3 ay içinde kurulacak olan Rus proje şirketine teslim edilecektir. Türkiye Elektrik Ticaret A.Ş.'de, Rus tarafıyla, kurulacak birinci ve ikinci ünitenin üreteceği elektriğin; yüzde 70'ini, üçüncü ve dördüncü ünitelerin de; yüzde 30'unu 15 yıl boyunca kWsaat'i 12.35 ABD centi olacak şekilde alım garantisi imzalayacak. Geri kalan elektrik; proje şirketi tarafından serbestçe satılabilecek. 15 yıllık alım garantisinin ardından, Rus Proje Şirketi yıllık net karının; yüzde 20'sini Türk tarafına aktaracaktır.

Proje Şirketi anlaşma'nın yürürlüğe giriş tarihinden itibaren, bir yıl içinde santral inşasının başlaması için gerekli tüm izinler ve lisanslar için başvuracak. Ancak, hem Rusların santrali, 1976 yılında alınmış olan "Akkuyu Yer Lisansı" dönemindeki güvenlik etütleri ve santral tiplerine uymadığı için hem de Rusların kendilerini garantiye almaları için, en az 2-3 yıl yeniden tüm etütleri yapmaları gerekiyor. Ancak, bu hazırlıkları yapmadan, geçici-sağlıklı olmayan bir çalışmayla, anlaşmaya göre hemen lisans izni alınmak zorunda kalınacaktır. Bu durumda; TAEK ve Enerji Bakanlığı yetkilileri ne yapacağını bilememektedirler. İzin vermek zorunda kalacaklar, ancak ciddi kaygılar ve şüpheler oluşacaktır.

İlk reaktör ünitesi, Rus proje şirketinin inşaat lisansını almasının ardından; 7 yıl sonra devreye girecek. Diğer üniteler birer yıl arayla ilkinin takip edecek. En az 2-3 yıl sürecek fizibilite çalışmalarından ve izinlerden sonra, ilk ünite; en iyimser olarak 2020 de, son ünite ise; 2023 de bitirilebilecektir.

Nükleer santral yapmak için uğraşan ülkelerin tamamında, Kamu; nükleer santralin sahibi ve-veya ortağıdır. Dünyada nükleer santral alanında benzeri bulunmayan bir ihale modeli ve santral üzerine imzalanan bu anlaşma ile ilgili, ülkemizde nükleer teknolojiyi, nükleer santralleri savunan tüm akademisyenler, bürokrat-

teknokratlar ve uzmanlar bile, bu anlaşmanın “yanlış” olduğunu aşağıdaki kaygılarla dile getirmektedirler:

-Rusya'ya doğalgaz-petrol açısından büyük oranda bağımlı olan Türkiye, Akkuyu Nükleer Santral sahasını Rusya'nın kontrolüne süresiz, çok ciddi bir stratejik hata yaparak ve bağımlılığını, geleceğini teslim ederek, yeni bir “kapitülasyona” imza atmaktadır.

-Türkiye'nin; “hızlı tren projesinde yaşandığı gibi” projeye bir altyapı programı olarak bakmaması nedeniyle, nükleer teknoloji açısından hayati önem taşıyan, fakat Türkiye'de henüz bulunmayan altyapı ayakları, projeyi zaman içinde büyük oranda geciktirecek, hatta kilitlenmesine ve Rusya-Türkiye arasında anlaşmazlıkların yaşanmasına sebep olabilecektir. Doğalgaz-petrol bağımlılığı ve arada “döğmeye basmaları” dikkate alınır, anlaşmazlıkların çözümünde; Rus tarafı hep bir adım önde olacaktır. Türkiye'nin önu; kesilecektir.

-Nükleer santral işine ilk kez giren ülkeler; işletme tecrübesi olan üniteleri tercih etmektedir. Oysa VVER- I 200 model reaktör, daha dünyada bulunmamaktadır. Modelin ilk örneklerinde çıkacak kaçınılmaz problemler-kazalar, ticari nükleer santral altyapısı bulunmayan Türkiye'yi; büyük oranda zorlayabilecektir.

-VVER- I 200 reaktörlere dünyada sadece; Rus TVEL Şirketi yakıt sağlayabilmektedir. Bu da, yakıt kaynağında çeşitlilik prensibi ile uyuşmamaktadır ve Rusya'ya ilave tam bir bağımlılık getirecektir. Hem doğalgaz, petrol hem de nükleer santral, yakıt bağımlılığı; Türkiye'yi cendereye sokacaktır.

-Rus tarafı, VVER tipi santrallarda tek imalatçı olması nedeniyle; altyapı ile ilgili hususlarda Türk tarafının önüne sürekli yeni sözleşmeler getirerek, kazancını kat kat arttırabilecektir. Ruslar, nükleer teknoloji transferi için, kendileri AB den yardım istemektedirler. Türkiye; adeta Ruslar'ın deneme tahtası olacak ve her türlü oluşabilecek maliyetlerine katlanacaktır.

-Diğer santral imalatçıları da dikkate alacak şekilde bir rekabet ortamında karar verilmediğinden dolayı, Akkuyu sahası için fiyat olarak; en ekonomik alternatifin ve en yüksek teknolojinin seçilip seçilmediği hep kafalarda soru işareti olarak kalacak ve sorgulanacaktır.

-Akkuyu sahası, özelleştirme ve serbest piyasa mantığıyla; Rus Kamu Kuruluşu'na terk edilmektedir. Bu da aslında, Akkuyu sahasının özelleştirilmesinden çok, Türk devletinin elinden çıkıp; Rus devletinin eline geçmesi anlamı taşımaktadır. Rus tarafının özel sektör olmaması nedeniyle, Akkuyu sahasına saf ticari açıdan bakması mümkün olmayacak, Rus devletinin stratejik hedeflerini de; bu saha üzerinden uygulamaya çalışabilecektir.

-Rus tarafının; santralin 50-60 yıllık işletme ömrü boyunca I 50 milyar ABD dolarından fazla net kar elde edecek ve bu karını Rusya'ya taşıyacak olması, dış ticaret açığını arttıracak, dış ticaret açığında kalıcı ve çözümsüz bir sorun yaratacaktır. Bu paranın yalnızca % I 0 ile; hem enerji verimliliği hem de yenilenebilir enerji yatırımları yapılarak, yerli enerji kaynaklarımızın, yerli sanayi ve istihdamın geliştirilmesi, krizden çıkılması hem de dışa bağımlılığımızın, arz güvenliğimizin garanti altına alınması sağlanır.

-Nükleer teknoloji transferinin olmayacağı, atıkların ne olacağına belirsiz olduğu, bölgenin denetiminin Türkiye’de olmadığı, 15 yıl sonra fiyatının ne olacağı, 4 ünitenin kurulup kurulmayacağı, 15 yıl alım garantisi boyunca; 71 milyar dolarımızın Ruslara verileceği, gelecek hükümetlerin-iktidarların anlaşmayı iptal etmesi durumunda karşılıklı yaptırımların ne olacağı, Türkiye’nin Rusya’ya enerji bağımlılığını; %80’e çıkararak bu “anlaşma”nın; santral inşaatı başlamadan derhal İPTAL edilmesi gerekmektedir.

Akkuyu da yapılan yanıştan dönülmesi beklenirken , AKP hükümetinin Enerji Bakanı tarafından Sinop için de Nükleer Santral yapımı konusunda Japonya ile anlaşma yapıldığı duyurusu yapılmıştır. Enerjide uygulanan yanlış politikalarla ülkemiz nükleer karanlığa sürüklenmektedir.

3. İLETİŞİM

İletişim Sektöründeki Kuruluşlarda Yaşanan Değişimler

2000 yılında çıkan 4502 sayılı Yasa’nın sonucu olarak 2004 yılında sabit telefon hizmeti vermek üzere Türk Telekomünikasyon A.Ş.’ye rakip olarak yeni şirketler sahneye çıktılar. Telekomünikasyon Kurumu’nun lisans hazırlıklarını tamamlamasının ardından 17 Mayıs 2004’de lisans almak üzere başvuran 74 şirketten 40 tanesi koşulları yerine getirerek 9 adet A Tipi, 20 adet B tipi ve 11 adet C tipi lisans aldı ve böylece sabit telefon hizmeti verme yetkisi kazanmıştı. Ancak bu sektörde bu gün itibariyle 12 adet A tipi, 12 adet B tipi ve 8 adet C tipi Lisans sahibi işletme kalmıştır. Bu lisanslar, UMTN (Uzak Mesafe Telefon

Hizmeti) lisansı olarak adlandırılan, 13 Nisan 2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan “Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ekinde tanımlanmış telefon hizmetleri lisanslarıdır.

Yeni teknolojilerin ve hizmetlerin pazara girebilmesi, bilgi toplumu ve küreselleşme sürecinde de büyük önem arz eden yeni düzenlemeler ve yetkilendirmelerin hayata geçirilmesi ile yakından ilişkilidir. 2008 yılı, IP tabanlı ses (VoIP) hizmetlerinin zaman içerisinde GSM ve sabit telefon hizmetleri üzerinde olumsuz etki yapacağı, Geçiş Hakkı Yönetmeliği’nin yürürlüğe girmesi ile serbestleşme sürecine giren sektörde altyapı hususunda yasal yükümlü işletmeciye olan bağımlılığın aşılmasında katkıda bulunacağı hedeflenmişti. Numara taşınabilirliği konusundaki düzenleme ile telekomünikasyon sektöründe etkin rekabetin sağlanacağı düşünülmüştür. Buna ilaveten Rehberlik Hizmetleri İşletmeciliğinin Yetkilendirilmesi ile bilinmeyen numaralar hizmetinin zenginleştirileceği, ucuzlayacağı ve yeni hizmetlerin ortaya çıkacağı tahmin edilmektedir. Karasal Sayısal Platform Hizmeti İşletmecilerinin yetkilendirilmesi ile kullanıcıların, sayısal teknolojilerin yakınsamasının getireceği artılardan daha fazla istifade edeceği, Yeni nesil sabit ve mobil şebekeler, geniş bant telsiz erişim ve telematik hizmetlerinin çok konuşulacağı ve geniş bant hizmetlerinin çeşitlenerek yaygınlaşacağı bir dönem olacağı düşünülmektedir.

Yetkilendirme alanında ise, Geniş Bant Telsiz Erişim Hizmeti İşletmeciliği, Sanal Mobil Şebeke Hizmeti İşletmeciliği, Karasal Sayısal Platform Hizmeti İşletmeciliği, Sabit Telekomünikasyon Hizmeti İşletmeciliği ve IMT-2000/UMTS Hizmet ve Altyapılarına ilişkin konularda Yetkilendirme Çalışmaları gerçekleştirilmesine çalışılmaktadır. Numara taşınabilirliği yönetmeliği hükümleri gereğince, uygulamanın başlatılmıştır.

3.2 Özelleştirme Sürecinin İletişim Sektörüne ve Çalışanlara Olan Yansıması.

10 Aralık 2007 tarih, 12973 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile Türk Telekom'un %15 oranındaki hissesinin 31.12.2008 tarihine kadar Halka Arz Yöntemi ile özelleştirilmesi çalışmaları sürmektedir. Mayıs 2008 ayında gerçekleştirilmesi beklenen halka arzla ilgili Türk Telekom yönetiminin Amerika'daki yatırım kuruluşlarla görüşmeler yaptığı ve mortgage krizi nedeniyle yatırımlarını durduran bazı kuruluşların da Türk Telekom halka arzına olumlu baktıkları bilinmektedir. Ayrıca bu satışta, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanun uyarınca, Türk Telekom ve T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü çalışanları ile küçük tasarruf sahiplerine ayrılması öngörülen %5 oranındaki pay ile ilgili olarak; bu satışta Türk Telekom hisselerinin %3'ünün halka arzı konu %15'lik dilim içerisinde değerlendirilerek söz konusu çalışanlara ve küçük tasarruf sahiplerine ayrılmasına karar verilmiştir.

Türk Telekom A.Ş.'nin değeri Oger Telecom'un %55 için 6.55 Milyar \$ vermesi nedeniyle 12 milyar \$ civarı olarak öngörülmekte idi. Bugün ise şirketin değerinin 18-21 milyar \$ arasında olduğu telaffuz edilmektedir.2005 yılından bu yana Türk Telekom'un değerinin 6-9 Milyar \$ artmış görünmesi özelleştirme sırasında şirketin yok pahasına satıldığına kanıtı olduğu gibi hizmetler üzerinde uygulanan zamlar ve personelin azaltılması ile bağlantılı olduğu düşünülebilir.

Türk Telekom Yönetimi yeniden yapılanma kapsamında oluşturulan organizasyon yapısı, görev, yetki ve sorumluluklar ile norm kadro sayısını yeniden belirlemiş ve buna göre, çalışan sayısının azaltılması gerektiğine karar vermiştir. Bu çerçevede Şirket, emekliliği gelen personelin çoğunu emekliye ayırarak ve 2.tip olarak görevini sürdüren çalışanlarında büyük bir kısmını görev, sorumluluk ve unvanlarına bakmaksızın Devlet Personel Başkanlığına bildirmiştir. 5000-6000 kişinin yani Türk Telekom elemanlarının %15'inin bu durumda olduğu tahmin edilmektedir. Bundan sonra benzer uygulamalar sürdürülmüştür.

Uzun yıllar şirket bünyesinde çalışan bilgi, beceri ve mesleki eğitim seviyesi üst düzeye çıkmış kalifiye çalışanın sadece ticari amaç güden politikalar çerçevesinde Emekliye sevk etme veya diğer kamu kurumlarına göndermekle ve hizmetlere zam yapmakla şirket maddi yapısını düzeltmeye çalışılmaktadır. Emekliye sevk edilen kalifiye elemanın yerine düşük maaşlı elemanlar alınarak açığı kapatılması da hizmet kalitesinin de düşmesine neden olacağı muhakkaktır. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına sevk edilen Meslektaşlarımız da yılların birikimin kullanamayacakları görevlere atanarak; yıllardır şikâyetçi olduğumuz beyin göçünün benzeri "beyin ölümüne" sebebiyet verilmektedir.

Bugün gelinen noktada: Özelleştirme sonrası, taraftarlarınca sıkça dillendirildiği gibi bir görünümün aksine, Türk Telekom tekel olma konumunu güçlendirmiş, tarifeler sermaye çevrelerinin istekleri doğrultusunda ucuzlatılırken, aradaki kayıplar halkın omuzlarına yüklenmiştir. Bununla birlikte halen Şirkette çalışan meslektaşlarımız bu süreçte birçoğunun beklentisinin aksine, hiç bir hak iyileşmesi yaşamamış, tersine daha fazla ücretsiz çalışmaya zorlanmış, cumartesi günü çalışması çalışanlara dayatılmıştır. Şirketin hemen dışına bir havuz konulmuş, Şirket içindeki tutumlara karşı duran veya kişisel sorunlarda dahi çalışanlar bu havuza gönderilmiştir. Aslında işin en elem veren yanı, bugüne kadar çalıştıkları alanda ülke ve kamu yararını ilk sıraya koymuş olan meslektaşlarımız, bundan böyle Şirket çıkarlarını ilk sıraya koyma durumunda kalacak olmalarıdır. Bundan sonraki süreçte Şirket içinde bu içsel çatışmalar devam edecektir, hızlı bir taşeronlaşma yaşanacak, taşeron firmalar personel ihtiyacını dışarıda bırakılmış bu insanlardan karşılayacak, sektörde ucuz ve örgütsüz bir emek gücü yaratılmış olacaktır. Bizce sonucu gayet açıktır. Küresel sermaye politikalarının güdümüne girilmiş, halkı yoksullaştırılmış, temel insani hakları piyasalaştırılmış, üretim araçları elinden alınmıştır.

3.3 IPTV'YE SANSÜR YARGIYA TAŞINDI

Teknolojik olanakların gelişimiyle birlikte insanların iletişim kanalları artarken, siyasal iktidarların sansürcü yaklaşımları ile teknolojinin kullanımı üzerinde kısıtlayıcı uygulamalarla karşı karşıya kalınmaktadır. Ülkemizde de Youtube, ardından Google gibi İnternet sitelerine erişimi engelleme ile devam eden yasadışı bir anlayış hakim kılınmaya çalışılmaktadır. Türkiye için yeni bir yayıncılık türü olan IPTV (İnternet aracılığıyla televizyon yayıncılığı) uygulamasına yönelik Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun (RTÜK) yayımladığı yönetmelikle baştan sansürcü bir yaklaşım ortaya konulmuştur. Elektrik Mühendisleri Odası (EMO), "RTÜK tarafından uygun bulunmayan isteğe bağlı yayın hizmetlerinin program kataloğundan çıkarılmasına" ilişkin hükmün iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle dava açmıştır.

EMO tarafından Danıştay'a yapılan başvuru ile RTÜK'ün 17 Temmuz 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımladığı "IPTV Yayın Lisans ve İzin Yönetmeliği"nin öndenetim yoluyla sansür uygulamasına olanak tanıyan hükmü dava konusu yapılmıştır. Dava dilekçesinde; radyo ve televizyon yayınlarının, genişbant iletim ve erişim teknolojileri kullanılarak, özel yönetilen bir ağ üzerinden, abonelere veya izleyicilere İnternet Protokolü (IP) uygulanarak set üstü cihaz veya bütünleşik TV alıcıları ile alınmasına imkan tanıyan sistemlerin yayın lisans ve izinleri için yerine getirilmesi gereken yükümlülükleri ile lisans ve izin verme esas ve usullerini düzenleyen yönetmelik yayınlanmıştır.

3.4 İNTERNET YASAKLARI

Kurumun amaçları arasında olması gereken "kamu güvenliği", herkesçe kabul edilecek bir konudur. Ancak şeffaf olmayan uygulamalar; toplumun, kurum kararlarını desteklemesi yerine, toplumda kararların yasadışı bir zihniyetle alındığı düşüncesini beslemektedir. Uygulamaların kamu yararına yapıldığının anlaşılması ve toplumun desteğinin sağlanması için "şeffaflık" birincil ödev olarak kabul edilmelidir.

Bakanlık ve ilgili kurumun, aldığı hukuksal dayanaktan yoksun kararlar, bu yasakta birinci dereceden dahli olan kurumlar oldukları açıktır. Geçmişte toplumsal hayatı yeniden yapılandırmak ve toplumu zararlı düşüncelerden korumak adına, kitapları yakmak ve

toplatmakta çözüm bulan zihniyet, bugün de benzer şekilde farklı olanı sindirmeye yönelik site kapatarak ve erişimi yasaklayarak kendini var etmektedir. Bu uygulamalar 12 Eylül yasakçı zihniyetinin, 21. Yüzyıl İnternet Çağı'nda da varlığını sürdürmekte olduğunu göstermektedir.

Elektrik Mühendisleri Odası olarak, İnternet ve bilişim teknolojilerinin kullanımına yönelik olarak esas alınması gereken anlayışa ilişkin temel önermelerimiz şöyledir:

- İnternet erişimi; “yasakçı”, “engelleyici” değil, “güvenli” ve “çağdaş hukuk ölçülerine uygun” olarak sağlanmalıdır.

- Kamu güvenliği ve kamu yararı arasındaki ince çizgi iyi anlaşılmalı; güvenlik bahane edilerek, yurttaşlarımız başka ülkelerde sunulan hizmetlerden mahrum bırakılmamalıdır.

- Dünyada İnternet'i yasaklayan ülkeler sınırlı sayıdadır. Bu ülkeler arasında anılmak Türkiye için kara bir leke oluşturmaktadır. Bu leke bir an önce silinmelidir.

- Yapılan takiplerde hukukun üstünlüğü ve özel hayatın mahremiyeti gözetilmelidir.

- Devletinden korkan değil, kurumlarına güvenen ve destekleyen bir toplum yaratmak hepimizin görevidir.

- İnternet'te sansürün çözüm olmadığını, dünyayı saran ağı kısıtlamak ya da engellemek gibi bir işe kalkışmanın Türkiye'nin yararına değil, zararına olacağını farkına varılmalıdır.

5. KÜRESEL KRİZİN ETKİL EMO ÜYELERİNE ETKİLERİ

Kapitalist sistem krizleri barındırmaktadır. Küresel kapitalist sistemin sürdürücüsü olan AKP hükümeti uygulamış olduğu neoliberal politikalar kriz ile birlikte tüm toplum kesimleri etkilemiştir. Uygulanan politikalar ve krizin EMO üyelerine etkilerini inceleyen araştırmamızın sonuç bölümünde öne çıkan konular aşağıdadır.

Araştırmanın küresel krizin EMO üyeleri üzerindeki etkisine ilişkin ortaya çıkardığı temel sonuçlar şöyle sıralanabilir:

-Küresel ekonomik kriz EMO'ya üye mühendislerin yüzde 69.3'ünü çeşitli şekillerde etkilemiştir. Araştırmaya katılan 855 mühendisten 554'ü krizden çeşitli şekillerde etkilendiğini ortaya koyarken, 267 mühendis hiç etkilenmediğini belirtmiştir. Bu sonuç mesleki unvanlar bazında oluşturulan 6 tabaka için ağırlıklandırma yapılarak EMO üyesi 37 bin 359 mühendisten oluşan araştırma evrenine uyarlandığında 25 bin 895 mühendisin krizden etkilendiği ortaya çıkmıştır. -EMO üyelerinin krizin etkisine yönelik 1. sırada işaretledikleri seçenek “Geleceğe güvenle bakamıyorum” olmuştur. Yani EMO üyelerinin yüzde 31.3'ü (11.710 mühendis) geleceğe güvenle bakamamaktadır. İkinci sırada mühendislerin yüzde 13.2'sinin işaretlediği “Borçlarımı ödeyemiyorum” seçeneği yer almıştır. Buna göre

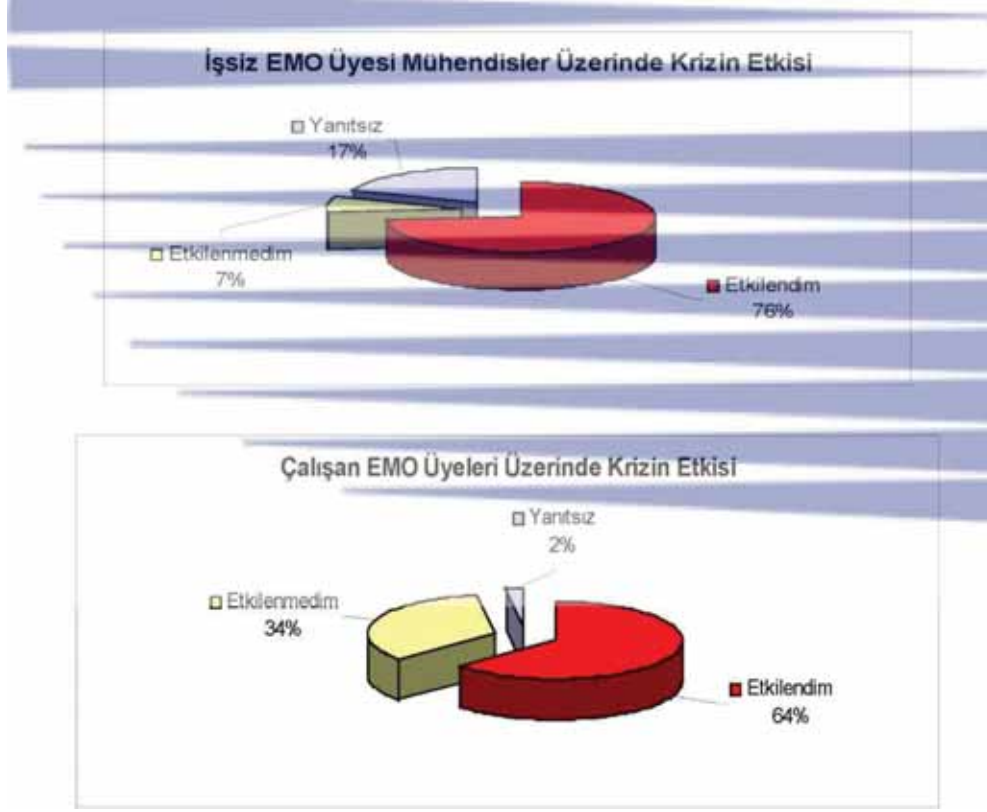
4914 mühendis borçlarını ödeyememektedir. Üçüncü sırada mühendislerin yüzde 10.7'sinin işaretlediği "İşyeri sahibiyim, iş kapasitem daraldı" seçeneği yer almıştır. Yani 3988 mühendisin sahibi olduğu işyerinde kriz nedeniyle kapasite daralması söz konusudur. Mühendislerin krizin etkisine yönelik soruya verdikleri yanıtlara göre seçeneklerin sıralaması, ağırlıklandırma yoluyla hesaplanan krizden etkilenen mühendis sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

-Krizin etkisine yönelik soru üzerine yalnızca 3 mühendis olumlu bir bildirimde bulunmuş olup, bunlardan 2'sinin kriz nedeniyle işini kaybettiği ancak daha iyi bir iş bulduğu görülmektedir.

-Mesleki unvanlar bazında oluşturulan tabakalara göre krizden etkilenme oranlarına bakıldığında en yoğun etki bildirimini yüzde 75 ile elektrik mühendislerinden, en az etkilenme bildirimini ise yüzde 7.14 ile biyomedikal mühendislerinden gelmiştir. Biyomedikal mühendislerinin yeni bir meslek dalı olması ve EMO'ya da yeni üye olmaya başlamaları nedeniyle sayıca çok düşük oldukları dikkate alınarak değerlendirme dışı tutulduğunda, en az krizden etkilendiğini beyan eden meslek grubunun bilgisayar mühendisleri olduğu görülmektedir. Elektronik haberleşme mühendislerinin krizden etkilenme oranı yüzde 68.42 olurken; elektronik mühendislerinde bu oran yüzde 65.41, elektrik-elektronik mühendislerinde yüzde 65.15, bilgisayar mühendislerinde ise yüzde 51.82 olmuştur.

-Yaş grupları bazında oluşturulan 5 tabakaya göre krizin etkisi incelendiğinde ise; krizden en fazla yüzde 80.4 ile 45-55 yaş arasındaki mühendislerin etkilendiği saptanmıştır. En az etkilenme oranı yüzde 58.4 ile 25 yaş ve altındaki genç mühendisler grubunda görülmüştür. İşsizlik oranı en düşük grupları oluşturan 25-35 yaş arası ve 35-45 yaş arası gruplarda ise krizden etkilenme oranı sırasıyla yüzde 60.5, yüzde 67.6 olmuştur. 55 yaş üzeri grubunda yer alan EMO üyesi mühendislerin krizden etkilenme oranı ise yüzde 68.25 olmuştur.

-İşsiz ve çalışan ayrımıyla krizden etkilenme oranlarına bakıldığında krizin çalışmayan mühendisler üzerinde daha dramatik bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Çalışmayan EMO üyelerinin yüzde 76'sı, çalışan EMO üyelerinin ise yüzde 64'ü krizden etkilendiğini bildirmiştir.

-Krizin mühendisler üzerindeki etkisine ilişkin veriler, çalışan ve işsiz olma durumuna göre yaş grupları bazında da farklı değerlendirmelere yol açmıştır. Araştırmanın en yaşlı örneklem grubunu oluşturan 55 yaş üzeri mühendisler ile 45-55 yaş arası mühendisler grubunda çalışanların çalışmayanlara göre ekonomik krizden daha fazla etkilendikleri belirlenmiştir.

-Genç mühendislerde ise oran tersine dönmektedir. İşsiz olan 25 yaşında ve daha genç mühendislerin krizden etkilenme yüzdesi 88.24'tür ve bu oranla işsiz EMO üyesi mühendisler arasında en fazla krizden etkilenen yaş grubudur. Çalışan 25 yaşında ve daha genç mühendislerde krizden etkilenme yüzdesi ise 51.4 olup, bu oran da çalışan EMO üyesi mühendisler arasında krizden en düşük etkilenme oranının tespit edildiği yaş grubudur. Genç mühendislerin krizin etkisine yönelik soruya işsiz ve çalışan olma durumuna göre verdikleri yanıt arasındaki makasın diğer yaş gruplarına göre çok daha büyük olması, bu yaş grubunun krizi işsizlikle anlamlandırdıklarını da göstermektedir.

Araştırma kapsamında sağlanan EMO üyeleri arasındaki işsizlik ve işsiz EMO üyelerinin durumuna ilişkin temel sonuçlar:

-Anketimize katılan 855 mühendisten 838'inin işgücü arzı içinde yer aldığı ve 78 mühendisin işsiz olduğu belirlenmiştir.

-EMO'nun örgütlenme alanı içerisinde yer alan mesleki unvanlar bazında oluşturulmuş olan tabakalardaki işsizlik oranlarına bakıldığında en yüksek işsizlik

oranının yüzde 10.7 ile elektrik-elektronik mühendislerinde olduğu görülmektedir. Elektrik mühendisleri yüzde 10.3'lük işsizlik oranıyla ikinci sırada yer alırken, işsizlik oranı bilgisayar mühendislerinde yüzde 9.5, elektronik haberleşme mühendislerinde yüzde 8.3, elektronik mühendislerinde yüzde 7.7, biyomedikal mühendislerinde ise yüzde 7.1'dir.

-Mesleki tabakaların araştırma evreni içinde sahip olduğu pay dikkate alınarak ağırlıklandırma yapıldığında; EMO üyeleri arasında işsizlik oranının yüzde 10 olduğu ve

36.203 mühendisin işgücü arzını oluşturduğu, 3618 mühendisin işsiz olduğu hesaplanmıştır. Çoğunlukla iş bulan mühendislerin EMO'ya üye oldukları dikkate alındığında; söz konusu mesleki alanlarda faaliyet gösteren mühendisler arasında işsizlik oranının daha da yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu mesleki alanlarda üniversitelerden mezun olanların yüzde 40'ının EMO'ya kaydolduğu da dikkate alındığında işsizlik oranının bu mühendislik dallarında daha yüksek olduğu ifade edilmelidir.

-Anket çalışmasının yapıldığı Mart-Haziran 2009 dönemi, TÜİK'in açıkladığı hanehalkı işgücü verilerine göre, henüz yüksekokul mezunları üzerinde krizin işsizlik boyutunda ciddi etki yaratmadığı bir dönem olmuştur. Ocak-Haziran 2009 döneminde aylık işsizlik oranları yüksekokul mezunlarında yüzde 10.5-yüzde 11.5 arasında değişirken; Temmuz 2009'da yüzde 12.5'e, Ağustos 2009'da yüzde 14.2'ye çıkmış, son açıklanan Eylül 2009 verisine göre de yüzde 14.1 olmuştur. Bu veriler yaz aylarında yüksek okul mezunları bazında tırmanan bir işsizlik durumuna işaret etmektedir. "Yüksek okul mezunları arasında iş bulma olanağı daha yüksek" olarak değerlendirilen elektrik, elektronik, elektrik-elektronik, elektronik haberleşme, bilgisayar ve biyomedikal mühendislerinden yalnızca EMO'ya kayıtlı olanlar içinde işsizlik oranının TÜİK'in yüksekokul mezunları için belirlediği işsizlik oranına paralel olması ülkemizdeki genel işsizlik tablosu açısından ayrıca düşündürücüdür.

-Yaş grupları bazında işsizlik verileri değerlendirildiğinde; en genç işgücü konumundaki 25 yaşında ve daha genç mühendislerde işsizlik oranının yüzde 19.1 olduğu saptanmıştır. İşsizlik oranı, 25-35 yaş arasındaki mühendislerde yüzde 6.3, 35-45 yaş arasındaki mühendislerde yüzde 6'dır. 45-55 yaş arası mühendislerde işsizlik oranı yüzde 11.5'e, 55 yaş üzeri mühendislerde ise yüzde 25'e kadar çıkmaktadır. İşsizlik oranının yaşlı gruplarda yüksek çıkması Türkiye koşullarında emekli mühendislerin de işgücü arzı içerisinde yer almasından kaynaklanmaktadır. Emekli olduğunu EMO'ya bildirmiş olan mühendisler örneklem seçimine dahil edilmezken, emeklilik sonrasında ağırlıklı olarak "yapı denetimi, asansör serbest müşavir mühendis belgesi" kapsamında yapılan işlerde çalışmalarını nedeniyle emekli olan mühendisler de araştırma kapsamına dahil olmuşlardır. Ancak işsizlik verisinin sağlıklı olması için; anketimize katılıp çalışmadığını bildiren 95 mühendisten "hem emekli, hem 1 yıldan uzun süredir çalışmayan hem de ne kadar zaman sonra çalışmayı umut ettiğine ilişkin soruya yanıt vermeyen" 16'sı ve "paraya ihtiyacı olmadığını" ifade eden 1 mühendis işgücü arzı dışında kabul edilmiştir.

EMO Genel- Ağırlıklandırılmış İşsizlik Veriler							
Meslek Gruplar.	Elektri k	Elektrik- Elek'---ik	Elek'---ik	Elektronik -----1----	-----	Bi-----'ik- l	T- 1--
Araştırma Evrenindeki İşgücü	16684	11670	3618	2271	1943	17	36203
İşsizlik Oranı	10,32	10,66	7,69	8,29	188	9,49	7,14
Toplam İşsiz Sayısı	1722	1244	278		184		10 3618

-Ağırlıklandırma yoluyla EMO geneli için tespit edilen 3 bin 618 işsiz mühendisin yüzde 44.3'ünü oluşturan, 1601 işsiz mühendis kriz nedeniyle iş bulma ya da iş kurma umudunu kaybetmiştir. İşsiz mühendislerin yüzde 20'si 3-6 ay arasında, yüzde 14'ü 3 aydan kısa zaman içinde, yüzde 8'i 1-2 yıl arasında, yüzde 3'ü de 6 ay-1 yıl arasında iş bulmayı umut etmektedir.

-İşsiz mühendislerin yüzde 28'inin 6 ay-1 yıldır işsiz olduğu, yüzde 27'sinin 1 yıldan daha uzun zamandır işsiz olduğu, yüzde 23'ünün 3-6 aydır, yüzde 14'ünün de 3 aydan daha az zamandır işsiz olduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında çalışan EMO üyesi mühendislerin çalışma koşullarına ilişkin saptanan temel sonuçlar:

-Çalışan EMO üyesi mühendislerin yüzde 72'si "mesleki alanında tam zamanlı ve ücretli" olarak istihdam edilmektedir. Çalışan EMO üyesi mühendislerin yüzde 17.2'si kendi işyerinde mesleki alanında faaliyet gösterirken; yüzde 6.9'unun yarı zamanlı, sözleşmeli, proje başı gibi esnek istihdam kapsamında çalışmaktadır. Mühendislerin yüzde 3.5'i ise mesleki alanı dışında faaliyet göstermektedir.

-EMO üyesi çalışanların yüzde 45.8'i 1500-2500 TL, yüzde 26.9'unun 2500-4500 TL arasında gelir karşılığı çalışmaktadır. Çalışan mühendislerin yüzde 5.4'ü 4500-6500 TL aralığında, yüzde 2.1'i de 6500 TL üzeri gelir elde ederken; yüzde 15.6'sının 527-1500 TL ile EMO'nun 2009 yılı en az ücret tarifesinin altında çalışmaktadır. Çalışan mühendislerin binde 7'si 527 TL (araştırmanın yapıldığı 2009 yılı ilk 6 aylık döneme ait asgari ücret) ile asgari ücret düzeyinde, binde 5'inin de 527 TL'den az gelir elde ettiğini beyan etmiştir. Türk-İş'in aylık olarak açıkladığı açlık ve yoksulluk sınırlarına bakıldığında Aralık 2009 itibarıyla yoksulluk sınırının 4 kişilik bir aile için 2500 TL'yi aşmış olduğu dikkate alınır, mühendislerin yüzde 62.6'sının yoksulluk sınırının altında yaşamını sürdürdüğü gerçeği ortaya çıkmaktadır.

-1500-2500 TL ve 2500-4500 TL gelir aralıklarının orta gelir grubu (EMO üyesi mühendislerin yüzde 72.7'si), 1500 TL'den az olan gelir kategorilerinin alt gelir grubu (EMO üyesi mühendislerin yüzde 16.8'i) ve 4500 TL üzeri gelir kategorilerinin de üst gelir grubu (EMO üyesi mühendislerin yüzde 7.4'ü) olarak kabul edilmesi durumunda, EMO üyelerinin orta gelir grubu içerisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak alt ve üst grup arasındaki ciddi gelir farkı, mühendisler arasında da bir gelir uçurumundan söz etmeyi olanaklı kılmaktadır.

**FİZİK MÜHENDİSLERİ
ODASI
RAPORU**

Bir ülkenin fizik ve matematik eğitimi başta olmak üzere temel bilimlerdeki eğitime verdiği önem, o ülkenin geleceğine yaptığı yatırım somut bir göstergesidir. Tarihsel süreç içinde eğitimi önemseyen ve bütçelerinde eğitime yeterli kaynağı ayıran, insanların niteliğinin yükselmesine yatırım yapan ülkeler, başarılı olmuşlardır. Yüksek insani kalkınma düzeyini yakalamışlardır. Çağımız bilgi ve iletişim çağı olarak alınmaktadır. Ülkeler arası yarış ve rekabet sahip oldukları iyi yetişmiş nitelikli insan gücüyle ölçülmektedir. Günümüzde yüksek kalkınma düzeyini yakalamış, toplumsal ve siyasal huzura kavuşmuş olan ülkelere bakıldığında; bu ülkelerin bilimin önemini yüzyıllar öncesinde kavramış olan, bir siyasal tercih olarak bütçelerinde eğitime yeterli payı ayırmış ve insanların eğitimine önem vermiş olan ülkeler oldukları görülecektir. FMO olarak bu raporda, öncelikle tüm mühendislik disiplinlerini ilgilendirmesi nedeniyle AKP iktidarının eğitime özellikle üniversite eğitimine verdiği tahribatlardan bahsedilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti akıl ve bilgi esas alınarak kuruldu

Türkiye Cumhuriyeti, 20. Yüzyılın en büyük toplumsal değişim ve dönüşüm projesidir. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte yaşamın her alanı yeniden örgütlendi. Toplumsal değişim ve dönüşüm projeleri kapsamında eğitim ve öğretim alanında da çalışmalar başlatıldı. Cumhuriyet kurulduğunda nüfusun % 75'i köylerde yaşıyordu. Ekonomi toprağa dayalı olarak işliyordu. Toprağın sahibi ise toprak ağarları idi. Toprak ağaları toprakla birlikte toprağın üzerinde yaşayan köylülerinde sahipleri idiler. Ülkede genelinde okuryazarlık oranı % 5'ler düzeyindeydi. Köylerde okuryazar yoktu. Özetle Cumhuriyet bir köylü toplumu olarak kurulmuştu. Cumhuriyetin kurucusu Atatürk'e göre toplumsal değişim ve dönüşüm projelerinin (devrimlerin) başarısı ve devrimlerle öngörülen hedeflerin gerçekleşmesi, eğitim ve öğretim sorunun çözümüne bağlıydı. Okuryazarlık oranı % 5'ler düzeyinde olan bir ülkede sıradan eğitim ve öğretim sistemiyle toplumun eğitim ve öğretim sorunu çözmek olanaksızdı. Özgün bir eğitim ve öğretim sistemine ihtiyaç vardı. 1935'li yıllara gelindiğinde Köy Enstitüleri eğitim modeli çalışması başlatıldı. Nisan 1940'da yılına gelindiğinde Köy Enstitüleri eğitim ve öğretime başladılar. Köy Enstitüleri'nin eğitim ve öğretime başlamasıyla birlikte köyler hızlı bir okullaşma sürecine girdiler. Ancak Köy Enstitülerinde verilen eğitimin içeriği toprak ağalarını rahatsız etti. 1946 seçimlerinden sonra, toprak ağalarının baskısıyla önce Köy Enstitülerine öğretmen yetiştiren Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü kapatıldı. Arkasından Köy Enstitülerinin müfredatı programları değiştirildi. Okullar kuruluş amaçlarından koparıldılar. Sıradan ilköğretim okullarına dönüştürüldüler. Cumhuriyetin kuruluş felsefesiyle hedeflenen toplumun eğitim ve öğretim sorununun çözülmedi. Devrimlerle amaçlanan hedeflere ulaşılamadı. Cumhuriyet bir köylü toplumu olarak yoluna devam etmeye mahkum edildi.

Yüksek Öğretimdeki Gelişmeler

1933 yılına Üniversite Reform Yasası çıkarılarak yürürlüğe girdi. Bilim kültürünün oluşmasına kaynaklık eden ve yol gösteren **“Bilimler Akademileri”** Avrupa'da 16. Yüzyılda kurulmaya başlanmasına karşın Türkiye'de Bilimler Akademisi'nin kurulmasına yönelik ilk somut adım 1983'te **“Türk Bilim Politikası 1983-2003”**

başlıklı belgenin hazırlanmasıyla atıldı. Bu belgenin öngördüğü “**Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu**” ancak 1993 toplanabildi. Bu toplantıda alınan kararla 2 Eylül 1993 tarih 497 sayılı Kanun Hükmünde kararname ile “**Türkiye Bilimler Akademisi**” kuruldu. Ancak o günden günümüze hala **Bilim ve Bilgi Teknolojileri Politikaları** oluşturulmadı. Bu gün Türkiye OECD ülkeleri arasında bilim ve bilgi teknolojileri politikaları olmayan tek ülkedir.

Aralık 2010 tarihi itibariye ülkemizde 99’ü devlet üniversitesi, 63 vakıf ve özel üniversite olmak üzere toplam 162 üniversite eğitim ve öğretim yapılmaktadır. 162 üniversitede 14.379’u Profesör, 7.637’u doçent, 19.357’u yardımcı doçent, 35.765’u araştırma görevlisi toplam 77.138 öğretim elamanı görev yapmaktadır. Ancak bu sayısal büyüklüğe karşın yıllardır dünyada yapılan bilimsel çalışmalarda, en az atıfta bulunulan bilimsel üretkenliğe sahip bir ülkeyiz. Çünkü üniversitelerimiz idari, mali ve bilimsel özerkliğe, bilim insanlarımız bilimsel özgürlüğe sahip değiller. Türk Yüksek Öğretiminde, Bilim ve Bilgi Teknolojileri Politikaları olmadan eğitim ve öğretim yapılmaktadır. Üniversitelerde verilen eğitim, kalite ve araştırmayı ölçmemekte, üretkenliği aramamaktadır.

Bilim ve teknoloji yeteneği bakımından ülkeler üç gruba ayrılmaktadır.

1. Teknoloji üreten ülkeler
2. Teknoloji kullanan ülkeler
3. İki grubun dışında kalan ülkeler.

Türkiye 2. Gruba yer almaktadır.

Bütçeler ülkeyi yönetenlerin siyasal tercihlerinin bir göstergesidir

Bütçeler, ülkeyi yönetenlerin ekonomik, sosyal ve siyasal tercihlerinin göstergeleridir. Türkiye çok partili yaşama geçtikten sonra hep sağ düşünceyi benimseyen partiler tarafından yönetildi. Sağ partiler siyasal bir tercih olarak kalkınma stratejilerini oluştururken tercihlerini eğitim ve öğretimden yana yapmadılar. Bütçelerde eğitim ve öğretime yeterli kaynağı ayırmadılar. İnsanların niteliğe değil niceliğe yatırım yaptılar.

Bu tercihin doğal sonucu olarak niteliksiz iş gücüne dayalı emek yoğun üretim yaparak kalkınmaya çalışıldı. Niteliksiz insan gücüne dayalı katma değeri düşük emek yoğun üretim yaparak zenginlik yaratılamayacağı için Türkiye, zenginlik yaratamadı. Refah toplumu olmayı başaramadı. Orta düzeyde bir gelişmeyi ancak yakalayabildi. Yüksek nüfus artışı ve emek yoğun üretim biçimi ile ileri teknolojiye dayalı üretim yapan ülkelerin iyi bir pazarı oldu. Türkiye pazarına sahip olan ülkeler, sahip oldukları Türkiye pazarını kaybetmemek, diğer ileri teknoloji ülkeleri de Türkiye pazarını ele geçirmek için, kendi aralarında kıyasıya yarıştılar. Bu gün Türkiye, yıllardır pazarı olduğu ileri teknolojiye sahip ülkelere bağımlı yaşamaktadır. Bağımlı yaşadığı bu ülkelerin dayatmaları karşısında, bağımsız davranma ve karar alma yeteneğini kaybetmiş olan bir ülkedir.

AKP İktidarında Eğitimde Yaşanan Gelişmeler

2002-2010 Tarihleri MEB Bütçelerinde eğitim yatırımlarına ayrılan paylar

Tablo-1

Yıllar	MEB Bütçesi	MEB Yatırım Bütçesi	MEB Bütçesi Yatırım Payı (%)
2002	7.460.991.000	1.281.690.000	17.18
2003	10.179.997.000	1.479.050.000	14.53
2004	12.854.642.000	1.244.150.000	9.68
2005	14.882.259.500	1.230.306.000	8.27
2006	16.568.145.500	1.411.498.000	7.49
2007	21.355.514.000	1.490.000.000	6.98
2008	22.015.565.000	1.296.704.000	5.66
2009	27.446.778.095	1.256.188.195	4.57
2010	28.237.412.000	1.785.327.000	6.32

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2009-2010

Tablo-1’de görüldüğü gibi, 2003-2010 tarihleri arasında yıllara bağlı olarak bütçelerde MEB ayrılan paylar artarak devam etmiştir. Ancak eğitim ve öğretimin alt yapısının geliştirilmesine ayrılan paylar sürekli azalmıştır. 2010 yılına gelindiğinde MEM Bütçesi içinde eğitimin alt yapısının geliştirilmesine ayrılan pay, 2002’de % 17.18 iken 2010 yılına gelindiğinde bu oran % 6.32’ye inmiştir. 2002’deki payın üçte biri düzeyine gerilemiştir.

Bu dönem bütçede eğitime daha çok pay ayırdıklarından söz etmektedir. Bütçelerde eğitime daha çok pay ayrılmış olduğu doğrudur. Ancak ayrılan paylar, eğitim ve öğretimin alt yapısının geliştirilmesi, eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, iyi eğitilmiş nitelikli insan gücü yetiştirilmesi için harcanmamıştır. Rakamlar, bunun böyle olduğunu söylemektedir. Hükümet kendi projelerinin öngördüğü insan yetiştirmeyi amaçlayan bir anlayışla işlemeye devam etmesi, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş felsefesiyle öngörülen hedefler açısından sürdürülebilir bir durum değildir.

AKP İktidarında Yüksek Öğretimde Yaşanan Gelişmeler
Üniversite Sayısındaki Gelişmeler

Tablo-2

Öğretim Yılı	Devlet Üniversitesi Sayısı	Vakıf Üniversitesi Sayısı	Toplam	Artış Oranı (%)
1923-2002 arası	53	27	80	—
2002-2003	53	27	80	—
2003-2004	53	27	80	—
2004-2005	53	27	80	—
2005-Şubat 2006	53	27	80	—

Kaynak: Yüksek Öğretimi Kurumu

Tablo-2’de görüldüğü gibi, 2002-Şubat 2006 tarihleri arasında yeni üniversite kurulmamış, üniversite sayısında bir artış olmamıştır

Profesör,Doçent,Yardımcı Doçent ve Araştırma Görevlisi Sayısındaki Gelişmeler

Tablo-3

Öğretim yılı	Profesör sayısı	Doçent sayısı	Yardımcı doçent sayısı	Araştırma görevlisi sayısı	Toplam
2001-2002	9.396	5.367	11.190	25.864	51.817
2002-2003	10.042	5.219	12.356	27.380	54.997
2003-2004	10.688	5.121	13.266	28.426	57.501
2004-2005	11.220	5.229	14.219	28.261	58.929
2005-2006	11.688	5.556	14.871	28.749	60.814
Artış oranı (%)	% 18.6	% 3.3	% 24.7	% 10	% 13.5

Kaynak: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2001-2006 tarihleri arası yükseköğretim istatistikleri

Öğrenci Sayısındaki Gelişmeler

Tablo-4

Öğretim yılı	Ön lisans	Lisans	Toplam
2001-2002	190.275	623.465	813.740
2002-2003	199.763	638.340	838.103
2003-2004	199.604	660.420	860.024
2004-2005	220.133	691.382	917.515
2005-2006	270.290	733.140	1.000.430
2002-2006 tarihleri arasında öğrenci sayısındaki artış			% 18.6

Kaynak: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2001-2006 tarihleri arası yükseköğretim istatistikleri

Tablo-3 ve Tablo-4’de görüldüğü gibi, 2002-2006 tarihleri arasında:

Öğrenci sayısı **% 18.6** oranında artarken, profesör sayısı **% 19.6** oranında artmıştır. Profesör sayısındaki artış oranı, öğrenci sayısındaki artış oranından **% 1** daha **FAZLA** olmuştur.

Öğrenci sayısı **% 18.6** oranında artarken, doçent sayısı **% 3.3** oranında artmıştır. Doçent sayısındaki artış, öğrenci sayısındaki artışın **5.6’da** biri kadar olmuştur.

Öğrenci sayısı **% 18.6** oranında artarken, yardımcı doçent sayısı **% 24.7** oranında artmıştır. Yardımcı doçent sayısındaki artış öğrenci sayısındaki artıştan **% 6.1 FAZLA** olmuştur.

Öğrenci sayısı **% 18.6** oranında artarken, araştırma görevlisi sayısı **% 10** oranında artmıştır. Araştırma görevlisi sayısındaki artış, öğrenci sayısındaki artıştan **% 8.6** daha **AZ** olmuştur.

Profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısı

Öğrenci sayısı **% 18.6** oranında artarken, profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısı **% 13.5** oranında artmıştır. Profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısındaki artış öğrenci sayısındaki artıştan **% 5.1** daha **AZ** olmuştur.

AKP, 2002 seçimlerinde büyük bir meclis çoğunluğu ile tek başına iktidara gelmişti. Ancak Hükümete göre; Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Teziç ve YÖK üyeleri, Hükümete yakın olan kişiler değillerdi. Yeni üniversite kursa, bu üniversitelere istediği gibi karlaşamayacaktı. Üniversitelerin kadro taleplerin karşılansa, bu kadrolara kendi istediği kişiler atanmayacaklardı. Bu nedenle de 2002-2006 tarihleri arasında yeni üniversite kurmak gibi bir çaba içine girmemiştir. Bütçelerinde yüksek öğretime yeterli payı ayırmamıştır. Üniversitelerin

kadro taleplerini özellikle de doçent ve araştırma kadrosu telerini en aza indirerek tahsis etmiştir.

2 – 2006-2008 Öğretim Döneminde Yüksek Öğretimde Yaşanan Gelişmeler

2006 yılı başlarında yapılan kamuoyu anketleri, 2007’de yapılacak seçimlerde AKP’nin yeniden tek başına iktidara geleceğini gösteriyordu. 2002-2006 arasında bütçelerinde yüksek öğretime yeterli kaynağı ayırmayan, üniversitelerin öğretim üyesi kadro taleplerini en az düzeye indirerek tahsis eden Hükümet, 2007 seçimlerinde yeniden tek başına iktidara geleceğini görünce, kafasındaki yüksek öğretim projesini yaşama geçirmeye, yeni üniversiteler kurmaya kara verdi.

Binası, öğretim elamanı olmadan, üniversitelerde okuyacak öğrencilerin, barınma ve beslenme sorunlarıyla ilgili bir hazırlık yapılmadan, **01.03.2006 – 17.05.2007** tarihleri arasında, **14** ay gibi kısa bir sürede, **32’si** devlet, **6’si** vakıf üniversitesi olmak üzere, **38** yeni üniversitesi kuruldu.

Mevcut üniversitelerin alt yapıları bilimsel eğitim ve öğretim yapılmasına, bilim üretilmesine **yeterli** değilken, bilim ve teknolojide gelişmiş olan ülkelerin üniversiteleri tarafından **üretilmiş** bilgiler kullanılarak eğitim ve öğretim yapılırken,

Binaları ve öğretim üyeleri olmadan, **14** ayda **38** yeni üniversite kurulması, mevcut üniversitelerin zaten **yetersiz** olan alt yapılarını, eğitim ve öğretimin **kalitesini** biraz daha kötüleştirdi.

01.03.2006 tarih ve **5467** sayılı kanunun geçici **1. Maddesi** ile “**bu kanunla kurulan üniversitelerin kurucu rektörleri iki yıl için, Millî Eğitim Bakanı ve Başbakanın önereceği üç isim arasından Cumhurbaşkanınca atanır**” hükmü getirildi. Geçici madde ile yeni kurulacak üniversitelere, Başbakan’ın istediği kişilerin rektör olarak atamasının yolu açıldı.

Yeni kurulan üniversitelerin kurucu rektörleri kısa sürede Başbakan tarafından belirlendiler. Görevlerine başladılar. Böylece Başbakan, hem kurduğu yeni üniversitelerde istediği kadrolarda öğretim üyelerini atamasına imkan sağlanmış oldu.

Yeni üniversite kurulan iller, üniversitelerde bilimsel eğitim yapılıp yapılmadığına bakmaksızın, üniversiteye kavuştukları için memnun oldular. İllerini üniversiteye kavuşturduğu için hükümete minnet duydular. Bu minnet AKP’ye oy olarak geri döndü. Temmuz 2007’de yapılan seçimlerinde AKP % **46.7** oranında oy aldı. 2002 seçimlerine göre oyunu % **12.4** oranında artırdı. İkinci defa büyük bir meclis çoğunlukla tek başına iktidara geldi.

YÖK’e Karşı Olan AKP, YÖK’ü ele geçirdikten sonra YÖK’ü sahiplendiler, değiştirmekten vazgeçtiler

İkinci defa büyük bir meclis çoğunluğuyla iktidara gelen Erdoğan, kendisine yakınlığıyla bilinen Yusuf Ziya Özcan’ı YÖK Başkanı olarak atadı. 2002 seçimleri öncesi “**ilk işim YÖK’ü kaldırmak olacaktır**” diyen Başbakan, YÖK eline geçirdikten sonra YÖK’ü sahiplendi, kaldırmaktan vazgeçti. Hükümet, **22.05.2008** tarih **5765**

sayılı yasa ile 11 yeni üniversite daha kurdu. Yeni kurulan bu üniversitelerin rektörleri de Başbakan Erdoğan tarafından belirlendiler. Cumhurbaşkanı Gül tarafından atanarak görevlerine başladılar. Eski üniversitelerde rektör seçimlerinde, seçimlere katılan rektör adaylarının aldıkları oyların sayısına bakılmaksızın, hükümete'a yakınlığıyla bilinenler, Cumhurbaşkanı Gül tarafından rektör olarak atandılar.

2006-2010 tarihleri arasında kurulan 41 yeni devlet üniversitesine tahsis edilen öğretim görevlisi kadrosu ve diğer personelin kadro sayısına ve bu dönemde eski üniversitelere tahsis edilen kadro sayısına bakıldığında, yeni ve eski üniversitelerdeki kadrolaşmanın miktarı küçümsenemeyecek boyutta olduğu görülecektir.

2006-2010 Tarihleri arasında üniversite,Doçent,Yardımcı Doçent,Araştırma Görevlisi ve Öğrenci Sayısındaki Gelişmeler

Üniversite Sayısındaki Artış

Tablo-5

Öğretim Yılı	Devlet Üniversitesi Sayısı	Vakıf Üniversitesi Sayısı	Toplam	Artış Oranı (%)
1923-2002 arası	53	27	80	—
2002-2003	53	27	80	—
2003-2004	53	27	80	—
2004-2005	53	27	80	—
2005-Şubat 2006	53	27	80	—
Mart 2006-2007	85	33	118	32.3
2007-Mayıs 2008	94	35	129	8.6
Mart 2006 – Mayıs 2008 arasında üniversite artış sayısı			49	
Mart 2006 – Mayıs 2008 arasında üniversite artış oranı				38

Kaynak: Yüksek Öğreti Kurumu

Tablo-5'de görüldüğü gibi, AKP'nin iktidara geldiği, Kasım 2002-Şubat 2006 tarihleri arasında yeni üniversite kurulmazken, Mart 2006 – Mayıs 2008 tarihleri arasında **2 yıl 2 ayda 41'i devlet, 8'i vakıf** üniversitesi olmak üzere toplam **49** yeni üniversite kurulmuştur.

Profesör,Doçent,Yardımcı Doçent ve Araştırma Görevlisi sayısındaki gelişmeler

Tablo-6

Öğretim yılı	Profesör sayısı	Doçent sayısı	Yardımcı doçent sayısı	Araştırma görevlisi sayısı	Toplam
2005-2006	11.688	5.556	14.871	28.749	60.814
2006-2007	12.606	5.898	15.612	30.495	64.611
2007-2008	13.337	6.665	17.818	34.766	72.586
2008-2009	13.480	7.156	18.275	34.764	73.675
2009-2010	14.379	7.637	19.357	35.765	77.138
Artış oranı (%)	18.8	27.2	23.1	19.6	21.1

Kaynak: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2005-2010 tarihleri arası yükseköğretim istatistikleri

Öğrenci Sayısındaki Gelişmeler

Tablo-7

Öğretim yılı	Ön lisans	Lisans	Toplam
2005-2006	270.290	733.140	1.000.430
2006-2007	305.762	756.736	1.062.498
2007-2008	324.058	786.944	1.111.002
2008-2009	352.060	839.391	1.191.451
2009-2010	387.047	905.548	1.292.595
2005-2006 ve 2009-2010 öğretim dönemlerinde öğrenci sayısındaki artış			% 22.7

Kaynak: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2005-2010 tarihleri arası yükseköğretim istatistikleri

Tablo-5, Tablo-6 ve Tablo-7’de görüldüğü gibi, 2006-2010 tarihleri arasında:

Profesör sayısı ,Doçent sayısı,Yardımcı Doçent sayısı,Araştırma görevlisi sayısı ve öğrenci sayısındaki artışlar gösterilmiştir.

Profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısı

Üniversite sayısı **% 38**, profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısı **% 21.1** oranında artmıştır. Profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısındaki artış, Üniversite sayısındaki artıştan **% 16.9** oranında daha **AZ** olmuştur.

Öğrenci sayısı % **22.7** oranında artarken Profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısı % **21.1** oranında artmıştır. Profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısındaki artış, öğrenci sayısındaki artıştan % **1.6** daha **AZ** olmuştur.

2002-2006 tarihleri arasındaki profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısındaki artışla **2006-2010** tarihleri arasındaki artış, karşılaştırıldığında,

Tablo-2 ve tablo-5’de görüldüğü gibi:

Profesör ve yardımcı doçent sayısında, 2002-2006 tarihleri arasındaki artışla, 2006-2010 tarihleri arasındaki artış, yaklaşık olarak **aynı düzeyde** olmuştur.

2006-2010 tarihleri arasında doçent sayısındaki artış, 2002-2006 tarihleri arasındaki doçent sayısındaki artışın **11 katı**,

2006-2010 tarihleri arasında araştırma görevlisi sayısındaki artış, 2002-2006 tarihleri arasındaki artışın **2.3 katı** artış olmuştur.

2006-2010 tarihleri arasındaki, profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısındaki % **7.6’lik** bir artış doçent ve araştırma görevlisi sayısındaki artıştan kaynaklanmıştır.

2006 – 2010 tarihleri arasında **49** yeni üniversite kurulmuş, üniversite sayısında % **38’lik** bir artış olmasına karşın, profesör, doçent, yardımcı doçent ve araştırma görevlisi sayısında 2002-2006 dönemindeki artışa göre sadece % **7.6’lık** bir artış olması, bu veriler yeni üniversiteler kurmaktaki **amacının**, yüksek öğretimde **kaliteyi** yükseltmek, **iyi eğitilmiş nitelikli insan** yetiştirmek olmadığını, somut göstergesidir.

2006-2010 Tarihleri arasında Doçent ve Araştırma görevlisi sayısındaki artışın anlamı

2002-2006 öğretim dönemlerinde üniversitelerin doçent ve araştırma görevlisi kadro taleplerini en aza indirerek tahsis eden hükümet, YÖK’ü ele geçirdikten ve 49 yeni üniversiteler kurduktan sonra, daha önce tahsis etmediği doçent ve araştırma görevlisi kadro tahsisinde kesinin ağzını açmıştır. Yeni ve eski üniversitelerde, özellikle doçent ve araştırma görevlilerinde büyük bir kadrolaşma çalışması başlatmıştır. Daha öncede anlatıldığı gibi, doçent ve araştırma görevlileri üniversitelerin belkemekleridirler. Üniversitelerin gelecekleridirler. Doçentler aynı zamanda geleceğin profesörleri ve yöneticileridirler. Düşünsel olarak bu kadrolar size ne kadar yakın olurlarsa, üniversitelere o oranda hakim olursunuz. Üniversite öğrencilerini etkileme ve yönlendirme gücünüz olur. Düşüncenizin kadrolarını yetiştirme olanağına kavuşursunuz. İşte, 2002-2006 döneminde üniversitelerin doçent ve araştırma görevlisi kadro taleplerini tahsis etmeyen hükümet, YÖK’ü ele geçirdikten sonra doçent ve araştırma görevlisi kadrosu tahsisinde kesinin ağzını açmasının gerisinde, doçent ve araştırma görevlilerinde kadrolaşmak ve bu kadrolar aracılığıyla üniversitelere hakim olmak düşüncesi vardır. Bu tarihten başlayarak üniversiteler, ilköğretim ve ortaöğretim okulları yönetilmeye ve işlemeye başladılar. Ülke sorunları konusunda görüş ve düşünce açıklamayanın söylediklerini

tartışmadan onaylayan, bir üniversite yapısı ortaya çıktı. Bütçelerde eğitime ayrılan paylar, iktidarların siyasal tercihlerinin bir göstergesidir. Bu bağlamda Hükümet'in, bir siyasal tercih olarak amacının eğitim ve öğretimde kaliteyi yükseltmek ve iyi eğitilmiş nitelikli insan yetiştirmek olmadığının bir başka somut göstergesi de, yıllara dayalı olarak Milli Eğitim Bütçesi içinde ilköğretim ve ortaöğretimde altyapının geliştirilmesine ayrılan paylardaki azalmadır.

AKP İktidarında Yurtlara başvuran, yerleşen ve yerleşemeyen öğrenci sayısı

Tablo-8

Öğretim yılı	Başvuran öğrenci sayısı	Yerleşen öğrenci sayısı	Yerleşemeyen öğrenci sayısı	Yerleşemeyen öğrenci sayısı Oranı (%)
2004-2005	173.427	73.426	100.001	57.7
2005-2006	197.938	88.552	109.386	55.3
2006-2007	172.693	88.239	84.254	49.0
2007-2008	220.141	89.579	130.562	60.4
2008-2009	254.745	98.547	156.198	61.4

Kaynak: Kredi ve Yurtlar Kurumu 2005,2006, 2007, 2008, 2009 Yıllık Faaliyet Raporları

Tablo-8'de görüldüğü gibi, 2004-2009 tarihleri arasında öğretim yılları itibariyle Kredi ve Yurtlar Kurumuna **başvuran** öğrencilerin **% 40'ı** yurtlara yerleşirken, **% 60'ı** yerleşememiş, sokakta kalmıştır.

Hâlbuki yurtlaşa başvuran, yurtlara yerleşemeyen **sokakta kalan** bu öğrencilerin hepsi, yoksul aile çocuklarıydılar. Bu öğrencilerin devletin kendilerine sahip çıkmasına, barınma ve beslenme sorunlarını çözmesine ihtiyaçları vardı. Ancak, devlet bu öğrencilere sahip çıkmamıştır. Yurt ihtiyaçları olan dar gelirli ve yoksul ailelerin çocuklarını, sokakta bırakılmıştır.

AKP Sekiz Yıllık Hükümet Uygulamalarının Meslek Alanlarımıza Yaptığı Tahribatlar

AKP'nin yukarıda bahsedilen genel eğitime yaptığı tahribatların dışında 8 yıllık iktidarı döneminde kurum ve kuruluşların yönetim ve işleyişine de müdahale etti. Her alanda olduğu gibi bilgi, deneyim ve birikime dayalı olamayan yandaş kadrolaşma başlatıldı. Bütün kamu kurumlarında yönetici ve karar verici düzeydeki kadrolar tamamen değişerek siyasi görüşler liyakatin önüne geçti. Pek çok kişi mahkemelerde hak aramasına rağmen mahkeme kararları uygulanmadı, başka yerlere tayinler yapıldı.

Ülkemizde yaklaşık 4000 Fizik, 800 Matematik ve 250 Nükleer Enerji Mühendisi bulunmaktadır. Bugüne kadar odamıza kayıtlı bin dokuz yüz üye aşağıdaki meslek uzmanlık alanlarında hizmet üretmektedirler.

- a) Radyasyondan korunma
- b) Diagnostik radyoloji
- c) Radyasyon onkolojisi
- ç) Nükleer tıp
- d) Nükleer tesisler
- e) Kalite ve kalite kontrolü
- g) Metroloji
- ğ) Malzeme bilimi ve endüstriyel uygulamalar
- h) Parçacık hızlandırıcıları
- ı) Çevre ölçüm ve kontrol hizmetleri
- i) İş güvenliği uzmanlığı
- k) Adli fizik

Ülkemizde eğitim, araştırma, sağlık, enerji, maden,...gibi sektörlerde özellikle de kamu işletmelerinde meslektaşlarımız istihdam etmektedir. Günümüzde diğer mühendislik disiplinlerinden pekte farklı olmayacak biçimde Fizik, Matematik ve Nükleer Mühendislerin yaklaşık %40'ı uzmanlık alanlarının dışında çalışmakta ve işsizlik oranı %25'lerin üzerindedir. Bu oranın gelişmiş ülkelerde %5 civarında olduğu bilinmektedir. Bu değerlere bakıldığında meslektaşlarımızın %60 civarında işsiz ve mesleği dışında alanlarda çalıştığı görülmektedir. Bu oran mesleğimizle ilgili olarak 70'li yıllarda %20'lerde 80-90'lı yıllarda %30'larda olup, bugün ise maalesef bu tablo ile karşı karşıyayız.

Bunun nedenlerini yukarıda da bahsettiğimiz gibi, son yıllarda ülkemizde kamunun üretim ve hizmet alanlarından çekilmesi, üniversitelerin bölüm kontenjanlarını plansız, programsız, alt yapılarını geliştirmeden sayılarının %100 artırılması, eğitimde kalitenin düşmesi, bölümlere gelen öğrencilerin her yıl azalan düşük puanlar ile girmeye hak kazanmasındandır. Bu kötü duruma katkı olarak, sayısının hiçbir plan ve program yapılmadan tamamen siyasi yaklaşımla üniversite sayısının kat ve kat artırılmasıdır.

Ülkemizde uygulanan yanlış politikalar nedeniyle sık sık yaşanan ekonomik krizlerde özel sektörde ilk yapılan uygulamanın personel çıkartılması, az personel fazla mesailer, iş güvenliği ve sürekliliği olmayan uygulamaların yapılması yönünde politikaların son yıllarda artarak devam etmektedir. Ayrıca, çalıştığı kurumlarda uzman olan bilgili, dürüst, çalışkan, üretken üyelerimiz görevlerinden alınmış, unvanları da alınarak uzak illere atanmıştır. Mahkemeye başvuran tüm üyelerimiz, mahkeme kararı ile geri dönmelerine rağmen, bu kararları uygulamamıştır. **En büyük tahrifatı kamuya vermiştir.**

**GEMİ MAKİNELERİ
İŞLETME MÜHENDİSLERİ
ODASI
RAPORU**

Denizcilik Müsteşarlığı tarafından çıkarılan aşağıdaki genelge ve yönetmelikler sonucunda, Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası (Gemimo) mensuplarının yasal haklarına kısıtlamalar getirilerek dünya çapında saygın ve ayrıcalıklı meslek grubumuzun faaliyet alanını, eğitimde yetersiz ve ilgisiz paydaşlara sunulmasına ve Gemi sanayiinde, Gemimo'nun etkinliğini zayıflamasına yönelik aşağıdaki kararlar alınarak ülke genelinde mesleğin haysiyet ve çıkarlarını adil olmayan paylaşımına açmıştır.

1. Gümrük Kanununun (GENELGE (2010/37) 176 ncı maddesi uyarınca Bakım-onarım kapsamında teslim edilen esyanın yerinde ve amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığına ilişkin tespitin ilgili muayene memuru tarafından yapılması;tespiti yapılamaması ve/veya bakım-onarımın işlemlerinin anılan Yönetmelik maddesinde belirtilen sürelerden uzun sürmesi durumunda, Deniz Ticaret Odası veya Gemi Mühendisleri Odasınca düzenlenecek ekspertiz raporu aranması gerekmektedir. Burada; Gemilerin bakım onarımında yeterlilik sahibi Gemimo'nun üyelerinin ekspertiz raporu hazırlama yetkisi hiçe sayılmaktadır.

2. Ulaştırma Bakanlığı Denizcilik Müsteşarlığının ilgili yönetmeliği alınan kararın 22.maddesinde "Dört yıllık fakülte ve yüksekokulların Gemi İnşaatı ile Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği veya Makine Mühendisliği veyahut Gemi İnşaatı ve Deniz Teknolojisi Mühendisliği bölümlerinin lisans programından mezun olmak veya İdarenin onayladığı makine zabıtlığına yönelik A-III/I müfredat programını uygulayan iki yıllık yüksekokul mezunu olmak şartlarından birini sağlamak," kararı ile; Tamamıyla farklı görev ve faaliyet alanında çalışma yapan sadece başında Gemi adı geçmesini esas alarak, Gemi Mühendisleri Odası üyelerinin; Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası üyelerinin görev ve yetkilerinin ilgisiz ve yetersiz meslek gruplarının paylaşımına imkan sağlanmıştır. Ayrıca lisans mezunu seviyesinde değerlendirilen Gemimo üyelerinin mesleğinin iki yıllık yüksek okul mezunlarının,dört yıllık üniversite mezunları ile eşdeğer şartları paylaşımında eğitim ve fırsat adaletsizliğine neden teşkil etmektedir.

3.İnşa halindeki gemilerin makine ve teçhizatlarının yerleştirilmesinde proje ve kontrol imza ve yetkileri sadece Gemi Mühendisleri Odası ve üyelerine verilerek ,Gemilerin makinelerinde ve teçhizatlarında uluslararası söz sahibi Loyd ve survey kuruluşlarında Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası üyelerine hiç bir yetki hak tanımayarak, mesleki üstünlük ve tecrübelerin gemi sanayinde kullanılmasını engellenmesine, bilgisiz ve tecrübenin eksik olduğu gemi inşa ve onarım projelerinde uluslararası rekabetin karşısında Türkiye nin yenik düşmesine meydan tanımıştır.

Örnek Global krizde Çin'de %14 ve Bengaldeş tersanelerine %50 sipariş artışına karşın Türk tersanelerinde sipariş iptalleri ve tersane kapatılması yaşanmıştır.

4.Doğalgaz tankerlerinde görevlerini başarılı ve güvenle yapan Gemi Makineleri İşletme Mühendislerinin edinmiş oldukları deneyim ve tecrübeleri Doğal gaz kullanan

tesis ve konutların projelerinde kullandıkları imza yetkileri; sebep gösterilmeksizin ellerinde alınmıştır. Bu yetkiler sadece Makine Mühendislerine verilmiştir. Doğal gaz tesisat projelerinde bir tek yetkili oda ya verilmesinin sonuçlarına örnek olarak; **doğal gazla çalışan otomobillerin aniden tutuşması, evinde doğalgaz sızıntısından ölen gençlerimizin medyadaki resimleri hatırlanmaktadır.**

Toplumunu ilgilendiren Projelerin tek oda sorumluluğunda toplanmasının toplumun sağlık ve sosyal endişelerini getirmektedir

5.Yüz yıldır enerji santral tesislerinin kuruluşunu işletmesini bakım onarımını yapan Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Enerji yönetimi ve proje yetkileri elinden alınmış, Sanayide Enerji Yöneticiliği ile Binalarda Enerji Yöneticiliğine oda üyelerimiz dahil edilmemiştir.

6.Gemilerin ölçme ve kontrol yetkileri; Gemi Makineleri İşletme Mühendislerinin elinden alınarak, sadece GMO üye mühendislerine verilerek, topluma, Türk Gemi sanayine ve Denizcilik mesleğinin çıkar ve faydaları yok edilmiştir.

Örnek olarak , Karaköy vapur iskelesi batması (zamanında korozyon ölçümleri yapıp korozyon engelleyici tedbirler alınsaydı iskele çürüyüp batmazdı.)

**GIDA MÜHENDİSLERİ
ODASI
RAPORU**

AKP İKTİDARININ MESLEK ALANLARIMIZDA YARATTIĞI TAHRİBAT

AKP İktidarı, her alanda olduğu gibi gıda meslek alanında da, hak ve çıkarlarda yıkıma yol açmıştır. Meslek taassubu ile deneyimsizliğin birleştiği, çıkarların hakim olduğu yönetim kadrolarıyla, her alanda olduğu gibi, gıda güvenliği alanında da birçok tahribat yaratılmış, yaratılmaya da devam edilmektedir.

- Birçoğu “AB’ye uyum” kapsamı içerisinde çıkarılan, ancak yine birçoğunda AB talebi olmayan birçok kısıma neden olunan kanunlarla (başta 5996 Sayılı Kanun olmak üzere), hem kamuda hem de özel kesimdeki meslektaşlarımızın çalışma alanları daraltılmıştır. Artık daha fazla gıda mühendisi işsizlik tehlikesi ile karşı karşıyadır. Uygulama sadece işsizliği arttırmayacak, gıda güvenliğini de tehlikeye sokarak halk sağlığını tehdit edecektir. Bir yandan “Halk sağlığının korunması önemli” denerek diğer yandan ilk iş olarak halk sağlığının korunmasında en önemli olan gıda işletmelerinde üretimin güvencesi olan mühendis sorumluluğunda üretimi yapılmasına dair düzenleme kaldırılmıştır. Dünyada eşi olmayan bu uygulama ile gıda alanında, tüketeceğimiz gıdaların tüm sorumluluğunu teknik bilgi sahibi olmayan işyeri sahiplerine hiçbir şarta bağlamadan bırakılmak üzere çalışma başlatılmıştır.

- Çıkardığı yasa ve düzenlemeler ile “işsizlik”, “darlık”, “açlık” ve “tutsaklık” yaratan AKP gıda alanındaki düzenlemelerle daha fazla aileyi mağdur edecektir... İşsiz gençlerin aileleri, tüm ekonomik güçlüklerle ve borçlu olmalarına rağmen, evlatlarını üniversitede okutabilmek için daha fazla borca girmişlerdir, ancak şimdi hem borçları, hem de diplomalı işsiz evlatları ile başladıkları yerden daha kötü bir noktadalar...

- “Daha fazla öğrenciye üniversite imkanı” söylemiyle, ülkemiz ihtiyaçlarını gözetmeden ihtiyaçtan fazla bölüm açılmış. Bununla yetinilmeyerek, üniversitelerdeki yetersiz öğretim kadrosu ve yetersiz sayıda öğretim görevlisine rağmen kontenjanlar arttırılmıştır. Yüksek Öğretim, AKP iktidarının popülist yaklaşımlarıyla ve oy kaygısıyla öylesine plansız programsız yürütülmektedir ki, özellikle yeni kurulan eğitim kalitesi tartışılan üniversitelerde bile ikinci eğitimler açılmaya devam edilmektedir. YÖK, Üniversitelerden ve akademik kurullardan yansıyan sesleri dahi duymamakta kararlı gözükmektedir. Şimdi daha fazla mezun var ve yeterli eğitimi alamadıkları için yeterli niteliğe de sahip değiller...

- Çalışan meslektaşlarımız SGK denetimlerinin yetersizliği nedeniyle hak kaybına uğramakta, iş güvencesi olmadığı için belirlenen asgari ücretin de altında çalışmaya zorlanmakta, emeğinin hakkını alamamaktadır... SGK sosyal güvenlik primlerinin odalar tarafından takip edilmesine karşı durarak, sorunu sürüncemede bırakmakta ve işverenden yana tavır sergilemektedir.

- AKP her alanda olduğu gibi gıda denetimlerinde de özelleştirme arayışı içerisinde. Oysa bu bir kamu yükümlülüğüdür ve bu konuda özele yetki devri önemli sorunlara yol açacaktır.

- İzlendi popülist politikalar ve Bakanlığın denetim altyapısının AKP döneminde geliştirilmemiş olması, “müşteri daima haklıdır” mantığı ile sürekli sermayeden yana tavır sergilenmesi; kamuda liyakat sahibi ve deneyimli kişilerin uzaklaştırılması yoluyla yeni bir kültür ve hafıza oluşturma çabaları kayıt dışını özendirilmektedir. İlgili Bakanlıklarda kurumsal hafızanın yok edilmesi sonucunda, çalışanlara ulaşan politik talimatların daha kolay yerine getirilmesi sağlanmıştır.

- Kamuda çalışan meslektaşlarımız üzerinde özellikle mesleki örgütlenme anlamında önemli baskılar oluşturulmakta ve odalarına gelip gitmekten dahi endişe duyar hale getirilmektedirler.

- Tarım ve gıda politikalarının ülke ve başta tarımsal üretici olmak üzere üreten yararına kurgulanmaması ve uzun soluklu adımlar atılmaması nedeniyle; stratejik öneme sahip olan tarım sektöründe üretimden kaçış ve kopuşlar olmuştur. Verilen tarımsal desteklerin yanlış ve yetersiz oluşu sonucunda, sektör birçok alanda dışa bağımlı hale gelmiştir.

- AKP hayvancılık alanında da sorunların çözümü bir yana derinleşmesine neden olmuş ve 2010 yılında canlı hayvan ve et ithalatını tüm tedarikçilere açarak resmi kayıtlarla nerdeyse bir yıllık et üretim eşdeğeri hayvan ve kırmızı etin ülkemizi girişinin yolunu açmıştır. Gerçekleşen ithalat yüksek seyreden et fiyatlarına çözüm olmadığı gibi, üretim tabanını daha da tehlikeyi bir noktaya getirmiştir. 2011 yılında ülkemize getirilecek etin sağlıklı olup olmayacağına ne ölçüde denetleneceği şüpheli olduğundan bazı hastalıkların ortaya çıkması da söz konusu olabilecektir.

- Tarıma dayalı sanayide 1990'lı yıllarda başlanan özelleştirmelerin yarattığı tahribatı AKP de derinleştirmektedir. Et ve canlı hayvan ithalatının yerli üretime indirdiği darbe yanında özelleştirme sırası gelen şeker fabrikaları da aynı yıkım tehdidiyle ve ülkemiz de şeker ithalatı riskiyle karşı karşıyadır. Şeker üretiminin azalarak bunun yerine mısır kökenli nişasta bazlı şeker üretiminin artırılması, kaçak şeker girişi ve kota dışı şeker arzı şeker sektöründe önemli sorunlardır. Pancar önemli bir gelir kaynağı ve münavebe bitkisi olduğundan tarım açısından önemli bir ürün olarak görülürken şeker sanayi de bölge ve ülke kalkınmasında önemli yeri olan bir üretim dalıdır. Sektörde belirsiz bırakılan özelleştirme süreci tarıma ve kamu fabrikalarına büyük zarar vermiştir. Yeni açılan şeker fabrikaları ile birlikte sektörde büyük bir atıl kapasite oluşmuştur. Özelleştirme sürecinin devamı AKP tarafından sağlanacağına göre, tarım ve ekonomideki yıkımın devam edeceği de açıktır.

- TEKEL özelleştirmesi ise önemli rant aktarımı içermektedir. TEKEL'in içki bölümünün alıcısı olan konsorsiyum adı geçen şirketi çok kısa bir süre içinde ABD'li bir firmaya alış fiyatının üç katından fazla bir değerle satmıştır. Hükümet bir milli varlığı çok düşük bir değerle devretmekten kaçınmamıştır. İçkilerde piyasanın liberalizasyonu ile ithal içkilerin pazar hakimiyeti artarken, Türkiye'de içki üretimi için hammadde üreten birçok üretici sıkıntıya düşmüş, özel tüketim vergisi konulan içkilerde artan fiyatlar tüketimi azaltarak sanayiye zor durumda bırakmıştır.

Gıda Mühendisliği mesleğinin son dönemlerdeki tahribatına ilişkin çalışmamız aşağıdaki gibidir.

1. Son zamanlarda mesleğimize yapılan en büyük tahribat yeni gıda yasının meclisten geçerek birkaç ay içinde yürürlüğe geçecek olmasıdır. Bu yasa kapsamında gerek gıda güvenliği ve bunun sonucu olarak halk sağlığı tehlike altına girerken, sorumlu yöneticilik uygulamasının da kaldırılmasıyla ciddi bir istihdam probleminin önü açılmış olacaktır. Sorumlu yöneticilik uygulaması işletmenin sahip olduğu kapasite temel alınarak gerçekleştirilmekteydi. Kapasite raporuna göre küçük işletmelerin beşi bir mühendis, her büyük işletme ise bir mühendis istihdamını zorunlu kılıyordu (Bu arada Adana Şubemizde üyelerin yüzde altmışı küçük işletmelerde sorumlu yöneticilik yapmaktadır). Fakat yeni yasa ile birlikte bu zorunluluk küçük işletmeler için kaldırılmış, gıda güvenliği ve istihdam problemi ortaya çıkarılmıştır. Küçük işletmelerin kapasitesini daha somut bir şekilde ifade edecek olursak günde binlerce ekmek üreten fırınlar bile mühendis olmadan üretim yapabilecektir. Yeni yasa bu haliyle daha önceki yasında gerisinde bir sistemi ön görerek düzenlendiği gözden kaçmamaktadır. Bu yasanın çıkış noktasının hükümete yakınlığı ile bilinen esnaf, fırın vb odaların baskısı ile çıktığı ve bu şekilde bir uygulamaya geçilerek adeta mühendisler üzerinden seçim yatırımı yapıldığı ortadadır.

2. Yeni gıda yası hususunda bir diğer problem ise gelecekte istihdam ile ilgili problemlerdir. Yeni yasa adeta meslek şovenizmine tekrar yenik düşmüştür. Yeni yasa ile birlikte adeta veteriner istihdam paketi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu tutumun nedenleri sorgulandığında hükümete yakınlığı ile bilinen meslek odasına meslek sınırlarını aşan görev ve yetkilerden pay verilmeye çalışıldığı gün gibi ortadadır. Ayrıca Tarım ve Köy İşleri Bakanının da aynı mesleğe mensup olması bu yasanın oluşturulma felsefesini daha iyi açıklamaktadır. KPSS ile mühendis istihdamında açılan kontenjanlar veterinerler için çoğu zaman yüzlerce olurken Gıda Mühendisliği için çok komik bir sayıda kalmaktadır. Bu durum ifade edilen meslek şovenizmini daha iyi belgelemektedir.

3. Meslektaşlarımız, özel sektörde istihdam (sorumlu yöneticilik vb) edilirken noter huzurunda işveren ile birlikte bir sözleşme imzalamaktadır. Bu sözleşmeye göre odanın belirlemiş olduğu kıstaslar ve öngördüğü en düşük maaş belirtilmiştir. Fakat işveren bunu asla uygulamamaktadır ve mühendisin özlük haklarını adeta çiğnemektedir. Hatta çoğu zaman meslektaşımızın sigorta primlerini bile ödememektedir. Bunun takibini devlet yapmayarak mühendisi kaderine terk etmiştir. Bu durum sosyal devlet şiarına ders düşmekte olup emek sömürgeciliğine teşviktir. Gerekli tedbirlerin alınıp mühendis onurunun yükseltilmesi TMMOB'nin en öncelikli problemidir.

4. Gıda Mühendisi istihdamında artık kilit rol alacak olan işletmelerin kapasite raporudur. Bu bağlamda gıda üretim tesislerinde kapasite raporu hazırlamada görev alacak TMMOB'ye bağlı meslektaşlarımızın bu raporu hazırlarken titiz davranıp işletme sahibinin istediği kapasiteyi değil de gerçek kapasiteyi dikkate alarak rapor hazırlaması önemli bir kıstas olacaktır. Çünkü çoğu zaman diğer odalardaki meslektaşlarımız işletmeye dahi gitmeden kapasite raporu hazırlamaktadır. Bu ne

meslek onuruna nede TMMOB birlikteliğine yakışık kalmayacak bir tutumdur.

5. Son dönemlerde her ile bir üniversite söylemi ile yeni üniversiteler kurulmaktadır. Bu üniversitelerin sahip olduğu alt yapı ve eğitim içeriği sorguya açık bir konudur. Özellikle yeni kurulan üniversitelerde Gıda Mühendisliği lisans programı ilk açılan bölümler arasında yer almaktadır. Üstelik bununla da sınırlı kalmayıp ikinci öğretim adı altında öğrenci alımı gerçekleştirilmektedir. Bu durum taşra üniversitelerinde yoğun bir şekilde gözlemlenirken, buna karşı duran köklü üniversitelere de alay edencesine her geçen sene YÖK tarafından kontenjan artırımı yapılmaktadır. Bilindiği gibi kapitalist piyasalarda her şey arz talep dengesine göre işlem görür ve dolayısıyla her geçen gün artan işsiz mühendis sayısı işveren açısından çalışan mühendise bir tehdit unsuru olarak kullanılmaktadır. Bunun sonucunda mühendis işini kaybetmemesi için daha düşük ücretlerde çalışmaya razı olmaktadır. Belki şuan masumane gözükmemektedir fakat gelecek yıllarda artan nitelikli vasıfsız bireyler ciddi bir tehdit oluşturacaktır. Aslında hükümetlerin bunu yapmaktaki amacı ortadadır. Gençliği ve dolayısıyla işsizliği dört-beş yıl boyunca ertelemekten başka bir amaca hitap etmemektedir. TMMOB ve ona bağlı odaların öncelikli tartışma gündemi bu kontenjan artışları olmalıdır. Bu doğrultuda artık niceliğin niteliği ciddi anlamda sorgulanmalıdır.

**HARİTA VE KADASTRO
MÜHENDİSLERİ ODASI
RAPORU**

AKP (MESLEK ALANLARIMIZ VE HAKLARIMIZ ÜZERİNE) TAHRİBATI RAPORU

1. BÖLÜM: EKONOMİ-ÖZELLEŞTİRME

- 1- TURGUT ÖZAL ve AKP
- 2- SEKİZ YILLIK AKP İKTİDARI
- 3- ÖZELLEŞTİRME POLİTİKALARI
- 4- AKP DÖNEMİNDE ÖZELLEŞTİRİLEN KURUM VE KURULUŞLAR
 - 4.1- TÜRK TELEKOM
 - 4.2- TÜPRAŞ
 - 4.3- ERDEMİR
 - 4.4- PETKİM
 - 4.5- TEKEL
 - 4.6- Elektrik dağıtım özelleştirmeleri
 - 4.7- Şeker fabrikalarının özelleştirilmesi
 - 4.8- 2009 yılı özelleştirme rakamları
 - 4.9- Bedelli Devirlerin %60'ı son 7 yılda Gerçekleşti
 - 4.10- En Büyük Tahribat "Blok" Satışlarda Yaşandı
- 5- KAMU VARLIKLARININ SATIŞI

2. BÖLÜM: YASA-YÖNETMELİK DEĞİŞİKLİKLERİ

- 1- KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUNU
 - 1.1- Yerel Yönetimler Yasası
 - 1.2- İl Özel İdareleri Yasası
 - 1.3- Kamu Personel Yasası
- 2- KAMU İHALE KANUNU
- 3-TAPU ve KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN YENİDEN YAPILANDIRILMASI
- 4-"2B" ALANLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

5- MERA KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

6- KIYI KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

7-TOPRAK KORUMA ve ARAZİ KULLANIMI YASASINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

8- YABANCILARA MÜLK SATIŞINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

8.1- Yabancılara Toprak Satışında İstatistiki Veriler

9- SERMAYE PİYASASI KANUNU DEĞİŞİKLİĞİ

10- KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

11- TOKİ'YE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

TOKİ Örneği: İmar Alanı Rant Alanı Olarak Görülmektedir

12- 3. KÖPRÜ

13- KAMU KURUMLARINDA YAPISAL DEĞİŞİKLİKLER

13.1- İLLER BANKASI

13.2- KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

13.3- AFET İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

14- YAPI DENETİMİ

3- BÖLÜM: TOPLUMSAL, SİYASAL ALANDA YAŞANAN BAZI DÖNÜŞÜMLER

3.1- EĞİTİM ALANINDA YAŞANANLAR

Yabancı mühendis ve mimarlara kapılar sorunsuzca açılıyor

Üniversiteler baskı ve otorite altında şekillendiriliyor

3.2- AKP İKTİDARI DÖNEMİNDE İKİNCİ BİR ORDU: POLİS!

3.3- HES SÜRECİ'NDE YENİ BİR ADIM

I.BÖLÜM

EKONOMİ-ÖZELLEŞTİRME

I- Turgut ÖZAL ve AKP

AKP iktidarı, 12 Eylül 1980 darbesi ve sonrası Turgut Özal dönemi hükümetlerinin ekonomi yönetimi felsefesini çok daha gemi azıya almış bir uygulayıcısı olarak Türkiye tarihine kazandı.

Bir zamanlar bırakalım konuşulmasını “telaffuz” edilmesi bile akla gelmeyen kazanılmış haklar ve ülke karşıtı kararlar büyük bir gözüpeklikle alındı ve yerine getirildi.

Özal’ın “transformasyon” a tabi tuttuğu en önemli “değişim”lerden biri Türkiye’yi uluslar arası sermaye karşısında savunmasız konumda bırakan Türk parasının “konvertible” edilmesiydi. Böylece yabancı sermayeye engel olan en önemli güç devletin mali sistemini, sermaye lehine devre dışı bıraktı.

Özal’ın o dönemde neoliberal politikaların küçük bir aşaması olarak kavranan 11 Ağustos 1989 tarihli “Türk Parasını Koruma Kıymeti Hakkında 32 Sayılı Karar”ı, Türk ekonomisini ulusal kontrolden çıkaran, onu, devlet adamlarımızın bile anlamakta zorlandığı dış sermaye dalgalarının ortasına atan ve sonuç olarak dışarıya akıl almaz oranlarda (Maliye Teftiş Kurulu’nun bu karardan sonrasını özel olarak inceleyen Nisan 2004 tarihli raporuna göre, 10 yılda 200 milyar dolar!) para ödeyen ekonomi haline sokan en dramatik kararlardan biridir.

Ama Özal ve yandaşlarının propagandalarının tersine ülkeye döviz girmedi, tam aksine, teşvik, borç, borç faizleri, ithalat aracılığı gibi türlü yollarla artık savunmasız kalmış ülkeden dışarıya para akmaya başladı.

Artık, para, faiz ve döviz kuru üzerinde devlet hareket serbestisini ve denetimini kaybetti, bunun yerine, tıpkı internet akışı gibi, uluslararası mali piyasalarla Türkiye’deki bankalar arasında karşılıklı fon akışı, mali egemenliği ele geçirdi.

Özal döneminde özelleştirmeye ilgili ilk tartışmalar hatırlanacağı gibi, “kâr-zarar” eksenliydi. “Önce zarar eden işletmeler satılacak, kâr edenler devlette kalacak, böylelikle devlet zarar etmeyecek.” deniliyordu. Toplumsal tepkiler bu propagandayla etkisiz hale getirildi.

Bugün gelinen noktada, artık tamamen IMF ve Dünya Bankası’nın emir-komuta zinciri içerisinde bir özelleştirme süreci yaşanıyor; eskiden ortada göstermelik bir tartışma varken, bugün bir dayatmayla, oldu bittilerle, geceyarısı çıkan torba yasalarla özelleştirmeler gerçekleştiriliyor.

2- SEKİZ YILLIK AKP İKTİDARI

AKP iktidarının 8 yıllık iktidarı döneminde Cumhuriyet tarihinde görülmemiş oranda ve önemde değişim ve dönüşümler oldu. Yeni dünya düzenine yedeklenen bir Türkiye’nin uluslararası ve yerli sermaye güçlerinin istekleri doğrultusunda değişim ve dönüşümleriydi bunlar.

AKP iktidarının lideri, “BOP’un eşbaşkanıyım!”, “Ortadoğu’dan Kuzey Afrika’ya kadar uzanan Büyük Ortadoğu Projesi’nin eşbaşkanlığı görevi bize verilmiştir!” diye ABD’nin başını çektiği emperyalist kampın bölgemize uyguladığı politikaların görevlisi olduğunu ne yazık ki televizyonlarda defalarca tekrarlamış, itiraf etmiştir.

TMMOB II. Mühendislik Mimarlık Kurultayı “Örgüt Misyonu” kararlarında, mühendis örgütlerimizin özellikleri özetle şöyle belirtilmiştir:

- TMMOB ve bağlı Odalar mesleki demokratik kitle örgütüdür.
- Demokrat ve yurtsever karakterdedir.
- Emekten ve halktan yanadır.
- Anti-emperyalisttir.
- “Yeni Dünya Düzeni” teorilerinin, ırkçılığın ve gericiğin karşısındadır.
- Gücünü üyelerinden ve bilimsel çalışmalardan alır.
- Meslek ve meslektaş sorunlarının ülkenin diğer sorunlarından ayrılamayacağını kabul eder.

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası da aynı anlayış içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir.

16-18 Nisan 2004 tarihinde Ankara’da yapılan 39. Olağan Genel Kurulumuzda AKP iktidarının neler yapabileceği konusunda uyarılarda bulunulmuş, aşağıda özetlediğimiz noktalara dikkat çekilmiştir:

I. 39. Genel Kurulumuz, insanlığa küreselleşme olarak sunulan ve başını ABD’nin çektiği emperyalist ülkelerin, Afganistan’ın ve arkasından Irak’ın işgaliyle Ortadoğu coğrafyasını Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ekseninde biçimlendirmeye çalıştığı ve yeniden yapılandırılan NATO’nun İstanbul’da toplandığı bir dönemde yapılmıştır.

- Bu çerçevede AKP iktidarınca hazırlanan ve “reform” olarak sunulan bir dizi siyasal düzenleme gündeme getirilmiştir. Bu düzenlemelerin kaynağında emperyalizmin dayatmaları vardır.
- Türkiye ve hükümetimiz, emperyalizmin küresel ölçekte yürüttüğü yeniden yapılanma süreçlerine en hevesli ülkedir.
- AKP iktidarıyla birlikte uluslararası ve yerli sermaye guruplarının istekleri doğrultusunda “Kamu Yönetimi Temel Yasa Tasarısı”, “İmar ve Şehirleşme Yasa Tasarısı”, “Kentsel Dönüşüm Yasa Tasarısı”, “Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması ve Belediyeler Yasa Tasarısı”, “2B kapsamındaki orman arazilerinin satışına yönelik yasal düzenleme gibi yasalar çıkarılacaktır.
- Performansa dayalı, keyfiyete, güvensizliğe, kuralsızlığa, sendikasızlığa ve örgütsüzlüğe açık bir istihdam modeli yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır.

Bütün bu uyarılarımızda, siyasal iktidar tarafından TMMOB ve bileşeni Odalara karşı doğrudan bir saldırıyı bekler durumda olduğumuzu belirtmek durumundayız. Çünkü yıllara yayılan AKP politikalarına baktığımızda tüm örgütlü ve demokratik kurumlara ve örgütlere sırayla müdahale edildiğini ve dönüştürülmeye çalışıldığını görüyoruz.

Türkiye'nin, dünya haritası içerisinde bulunduğu konumu, dünya enerji kaynakları ve doğal varlıklarının yönetimi, dünya siyasi konjonktüründeki yeni gelişmeler karşısındaki yeri, kültürel, ekonomik ve toplumsal yapısı vb. gibi nedenlerle önemli bir ülke olduğu açıktır. TMMOB ve bileşeni Odalar bu süreci çok iyi bilmektedir. Bilimsel, teknik ve sosyal yönüyle doğru bir şekilde değerlendirmektedir. Dünyada ve ülkede yaşanılmakta olan süreci doğru bir şekilde tahlil etmekte ve geleceğe yönelik doğru saptamalar yapmaktadır. Bu gücü özgür, bağımsız ve örgütlü yapısından almaktadır. TMMOB ve Odaların bu yapısını hem yasa ve mevzuat yönüyle hem de görev ve sorumlulukları yönüyle uluslar arası sermaye ve kendi çıkarları lehinde "dönüştürmek" ve "değiştirmek" isteyeceğini kavramak için kâhin olmaya gerek yoktur.

Siyasal iktidarın bu çabalarının önceden planlanmış ve adım adım uygulanmış politikalar sürecinin devamı olduğunu vurgulamamız gerekir.

3- ÖZELLEŞTİRME POLİTİKALARI:

Türkiye'de serbest piyasa ekonomisinin etkinleştirilmesinde "24 Ocak Kararları" bir milattır. 1960'da kurulan Devlet Planlama Teşkilatı'nın "Beş Yıllık Kalkınma Planları" doğrultusunda 70'lerin sonlarına kadar uygulanmaya çalışılan kalkınma politikaları 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile sona erdirilmiştir. Darbe, bu kararları uygulayabilmek amacıyla sistem için tehlikeli olmaya başlamış örgütlü halk güçlerini bastırmak ve bu kararların uygulanmasına uygun ortam yaratmak için yapılmış ve hukuksal ve ekonomik alanlardaki kamu gücünün emperyalist ülkeler tarafından yıpratılması ve zayıflatılması, sonunda çökertilmesi büyük oranda başarılmıştır.

Piyasa ekonomisinin ana damarı olan KİT'lerin özelleştirilmesi sürecinde yine aynı dönemlerde yasal düzenlemeler yapılmıştır. İlk olarak 1984 yılında 2983 sayılı "Tasarrufların Teşviki ve Kamu yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun" çıkarılmıştır.

KİT'lerin özelleştirilmesinde, Anayasa Mahkemesi, "ekonomik bağımsızlık", "yetki devri", "tekel yaratılması", "doğal kaynakların durumu ve kamu hizmeti imtiyaz sözleşmesi" yönünden incelemesi ve "rayiç değer", "yürütmeye verilen yetkilerin sınırı", "özelleştirme yöntemlerinin belirlenmesi", "yabancı sermaye oranına dikkat edilmesi", "karşılıklılık ilkesinin gözetilmesi", "tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi", "doğal servetlerin ve kaynakların ancak geçici olarak devredilebileceği ve TBMM denetiminin dışına çıkılamayacağı" gibi haklı gerekçelerle sürekli iptal kararları vermiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin bu yöndeki kararlarını aşabilmek ve özelleştirmenin önünü açabilmek için, dönemin siyasal iktidarı tarafından, 1999 yılında yapılan değişikliklerle, Anayasa'nın 47. maddesinin başlığı "Devletleştirme ve Özelleştirme" olarak değiştirilmiş, 125. madde ile "Uluslararası Tahkim" in yolu açılmış ve 155. madde ile Danıştay devreden çıkarılmıştır.

90'lı yıllarla birlikte özelleştirmelerde yaşanan “sorunları “ ortadan kaldırmak adına daha kapsayıcı ve yetkilendirici bir yasa çıkarılmıştır. 1994'te 4046 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesi ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile özelleştirme fonundan, özelleştirme sonucu işsiz kalacak çalışanlara kadar her nokta şekillendirilmiştir. Ayrıca bu kanunla birlikte Özelleştirme Yüksek Kurulu ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur.

1986 yılında yürürlüğe giren 3291 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi Hakkındaki Kanun'la birlikte doğal tekel alanlarında kamu işletmelerinin parçalanması süreciyle, kamuya ait çimento, süt, et, yem, dokuma, orman ürünleri, gemi, gübre sanayileri, enerji santralleri, kimya ve petrokimya tesisleri, maden işletmeleri, demir çelik işletmeleri, kâğıt fabrikaları, telekomünikasyon hizmetleri, ulaşım hizmetleri ve bankacılık sektörü özelleştirilerek, bu alanlar uluslar arası tekellere bırakılmış, ülkemiz daha da fazla dışa bağımlı hale getirilmiştir.

Son 10 yılda Türk Telekom, Tüpraş, Petkim, Sümerbank, Seka, Elektrik Dağıtım ve Üretim tesisleri, kilit noktadaki limanlar gibi ülkenin gözbebeği olan pek çok kuruluş özelleştirilmiştir.

Türkiye'de günümüze değin KİT'lerin özelleştirilmesi kapsamında, Blok Satış, Tesis/Varlık Satışı, Halka Arz, İMKB'de Satış, Yarım Kalmış Tesis Satışı, Bedelli Devirler dahil olmak üzere yaklaşık **5000** taşınmaz **40 milyar dolara** yakın bir bedelle satılmıştır. Yalnızca 2010'un ilk beş ayında TCDD, TEKEL ve TEDAŞ'a ait toplam **38** taşınmazın **450 milyon dolara** yakın bir bedelle satışı gerçekleştirilmiştir. Halka arz, blok satış, devir, iştirak paylarından satış gibi yöntemlerle kısmen veya tamamen özelleştirme işlemlerine devam edilmektedir. 128 kamu kuruluşundaki kamu payları tamamen satılmıştır.

Özelleştirme fikri temelde küresel bir sistem yaratma ve krizdeki kapitalizme yeni alanlar açarak nefes aldırma hedeflemektedir. Bugün gelişmekte olan ülkelerdeki özelleştirmelerin kolayca gerçekleştirilmesi ve bu anlamda yaşanan teslimiyetin asıl nedeni; 1950'lerden, yani Paylaşım Savaşından sonra bilinçli bir şekilde borçlandırma kışkacına alınmalarıdır. Bu durum bizim gibi “gelişmekte olan ülkeler”in acil kaynak gereksinmesini özkaynaklarından sağlamasını olanaksız kılmaktadır. Kaynak aktardıkları merkezlerden bu kez yüksek faizle borç almak zorunda kalmaktadırlar.

Türkiye, 1980 yılı başlarından itibaren Dünya Bankası ve IMF desteğinde serbest piyasa ağırlıklı dışa açık politikaları esas alan neoliberal politikaları uygulayan ülkeler arasında yer almıştır. Bu süreç içinde ekonomi, hızlı, sürekli ve değişken oranlarda enflasyona ve 1989 ortalarında serbestleştirilen sermaye hareketlerine bağlı olarak finansal krizler döviz kurunda büyük çaplı oynamalar ve faiz oranları dalgalanmalarının belirlediği kısa dönem gündem içine hapsolmuştur. Bunun sonucunda da yatırım, büyüme, istihdam ve gelir dağılımı gibi orta ve uzun döneme yönelik hedefler yanında sanayileşme hedefinden de giderek uzaklaşmıştır.

1998 yılı IMF Yakın İzleme Anlaşması'ndan bu yana Türkiye yalnızca iktisadi alanda değil sosyal, kamusal ve siyasal politikaların belirlenmesinde de küresel patronlar örgütü tarafından izlenmekte ve bu örgütler belirleyici rol oynamaktadırlar.

Büyüme ve işsizlik rakamları, eklemleme çabasında olduğumuz küresel-kapitalist politikaların ülkemiz ekonomisindeki yansımalarını açıkça ortaya koymaktadır. Veriler, Türkiye'nin 2008 yılı sonlarında başlayan küresel krizden en fazla zarar gören ülkeler içinde yer aldığını göstermektedir.

Bir ekonomi dergisi tarafından yapılan araştırmaya göre, 56 ülkeye ait 2009 yılı büyüme tahminlerine göre, Türkiye, % 6 oranındaki gerileme ile 12 nci sıradadır ve 44 ülkeden daha fazla küçülmüştür.

Ekim 2009'da 42 ülkenin işsizlik oranları aynı araştırmaya ait veriler üzerinden karşılaştırıldığında, Türkiye, dünyada işsizliğin en yaygın olduğu ilk 5 ülke arasındadır.

Krizin neden olduğu işsizlik artışı incelendiğinde, 2009'da kriz öncesine (2007) göre işsizlik oranının Türkiye'de 4,5 puan arttığı, buna karşılık söz konusu artışın dünyada 0,9 puanda, gelişmiş ülkelerde 2,6 puanda kaldığı görülmektedir.

2007'de %10,3 olan işsizlik oranı 2008'de %11'e çıkmış; 2009'da ise %14'e yükselmiştir.

2002 yılında Türkiye, G-20 de en hızlı büyüyen 3'üncü ekonomi iken, 2007'de 92uncu sıraya, 2009'da ise 17'inci sıraya, 2002'de 149 yükselen ekonomide en hızlı büyüyen 29'uncu ekonomi iken, 2009'da ise 136'ıncı sıraya gerilemiştir.

2009'da sanayi kapasite kullanım oranı bir önceki yıla göre 17 puan gerileyerek % **64 seviyesine** düşmüştür. Bunun anlamı, sanayi kapasitesinin üçte biri kullanılmıyor demektir. Bu rakam 18 yılın en düşük rakamıdır. Bu politikaların sonuçları Türkiye'yi, cari açığı **40 milyar dolar**, dış borcu **277 milyar dolar** olan bir ülke durumuna getirmiştir.

1958 yılından günümüze IMF ile Türkiye arasında 20 adet stand-by anlaşması imzalanmış ve yaklaşık **214 milyar dolar** borç alınmıştır. Mayıs 2008'de biten son anlaşmadan bu yana IMF ile resmi bir anlaşma yapılmamıştır, fakat siyasal iktidarca IMF reçeteleri aynen sürdürülmektedir. Ne var ki borçlanma açıkça IMF'den değil iç borçlanma olarak daha büyük oranda ve kesintisiz devam etmektedir. BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu) Başkanı'nın açıkladığı oranlarla; bankacılık sektöründe yabancı sermaye oranının 2004 yılında % 3'ken, 2010 yılında % 40'a vardığını düşünürsek durum açıklığa kavuşmaktadır. Artan enflasyon karşısında memura, emekliye verilen komik zamlar, krizle birlikte daha da artan işsizlik oranları siyasal iktidarın IMF'nin ve borç aldığı merkezlerin 'başarılı' bir öğrencisi olduğunu göstermektedir.

1958'de imzalanan ilk stand-by anlaşmasından bugüne özellikle 80'li yıllarla birlikte küresel kapitalizmin kendisine biçtiği rolleri oynayan ülkemiz egemenleri, ülkede sermayenin sınırsızca dolaşacağı bir serbesti yaratmış, esnek ve güvencesiz istihdam yoluyla sermayenin ihtiyacı olan ucuz işgücünü ve yedek işgücü ordusunu yaratmış, üretime konulan kotalarla önceleri kendine yeterli bir ülke konumundayken, şimdi ithal eder konuma gelmiş ve kamusal alanlar tasfiye edilerek, yerli ve yabancı sermayeye bu alanlar açılmıştır.

1990'lı yıllardan itibaren, kamusal alanın tasfiyesi hız kazanmış, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi pek çok alan sermayeye açılmış, birer kamusal alan olmaktan

çıkarılıp paralı hizmetler haline getirilmiştir. Bütçeden bu alanlara ayrılan pay her sene azaltılarak, verilen hizmetlerin niteliği düşürülmüş, bu alanlarda özel sermayenin yerleşme zemini hazırlanmıştır.

Birkaç yıl gibi kısa sürede sağlık sistemi bütüncül değişimlere uğramış, IMF ve DB menşeli SSGSS Yasası gibi dönüşümlerle, sağlık hizmetleri paralı hale getirilmiş, hastanelerin, sağlık ocaklarının özelleştirilmesinin önü açılmıştır. Eğitimde siyasal iktidar yanlısı yapılanma il il, mahalle mahalle örgütlenmiş, şekillenen eğitim yapısına eklenmek istemeyen muhalif sesler bastırılmıştır. Yükseköğretimde de aynı denetim ve egemen anlayış en üst kademesine kadar yerleştirilmiş, eğitimin metalaştırılması süreciyle birlikte, üniversitelerin özgür düşüncenin ve demokrasinin yeşerdiği yerler olması her tür zor ve baskı yoluyla engellenmiştir.

4- AKP DÖNEMİNDE ÖZELLEŞTİRİLEN KURUM VE KURULUŞLAR

İlk özelleştirme 1986 yılında yapıldı. Türkiye 24 yılda toplam **39 milyar 600 milyon 581 bin dolarlık özelleştirme yaptı.** Bunun **30 milyar 734 milyon dolarlık** bölümü 7.5 yıllık AKP hükümetleri döneminde gerçekleştirildi. 58, 59 ve 60. hükümet döneminde yapılan özelleştirmelerin toplam içindeki payı **% 77.6** oldu.

Bugüne değin 5000'e yakın kamu varlık ve tesisinin özelleştirme çerçevesinde satışı gerçekleştirildi.

ÖİB'nin yaptığı hesaplamalar içinde kamu kurumlarına yapılan bedelli devirler eklenmiş olduğu dikkat çektir. Bu çerçevede, son 7.5 yılda yapılan 429 milyon dolarlık bedelli devirlerin, bu dönemdeki özelleştirme uygulamalarına eklenmesi halinde AKP dönemi özelleştirmelerinde toplam rakam 30 milyar 734 milyon doları aştı.

Bu özelleştirmeler sonucu geniş halk kesimlerini ve mesleğimizi derinden etkileyen başlıca kamu varlıkları ve kurumlar şunlardır:

4.1- TÜRK TELEKOM

AKP iktidarında, "hisse satışı" yoluyla yapılan en büyük özelleştirmeler arasında Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin toplam yüzde 70'e ulaşan hissesinin devrinden elde edilen toplam 8 milyar 423 milyon dolarlık satış başı çektir.

Türk Telekom'un önce yüzde 55'inin 6.55 milyon dolara blok satışı 2005 yılı Kasım ayında gerçekleştirilmiş, ardından yüzde 15'lik hissesinin halka arzı 2008 yılı Mayıs ayında yapılmıştı.

4.2- TÜPRAŞ

4 milyar 594 milyon dolara özelleştirilen Tüpraş'ın (önce yüzde 14.76, ardından yüzde 51'lik hissesi olmak üzere) toplam yüzde 65.76'lık hisse satışı yapıldı.

4.3- ERDEMİR

2 milyar 779 milyon dolara özelleştirilen Erdemir'in yüzde 46.12'lik hissesi satıldı.

4.4- PETKİM

2 milyar 320 milyon dolara özelleştirilen Petkim'in (önce yüzde 34.5, ardından

yüzde 51 blok hisse satışı olmak üzere) toplamda yüzde 86'ya ulaşan hisse satışı tamamlandı.

Burada hatırlanması gereken nokta; Petkim ülkemizin tek petrokimya tesisiydi ve Türkiye'nin iç talebinin yüzde 30'unu karşılamaktaydı. Sanayiye hammadde üreten tesis hizmet ettiği alan ve ürettiği ürünler itibarıyla ülkemizin birçok alanında altyapı inşasının ve devamlılığının öncülüğünü yapmıştır. Stratejik öneme sahip olan bu tesisin bırakın özelleştirilmesini bu tür tesis ve yatırımların genel faydaya katkıları ve stratejik önemi göz önünde bulundurularak devlet eliyle geliştirilmesine devam edilmesi gerekirken, 1987 yılında özelleştirme kapsamına alınan PETKİM 2007'de özelleştirildi. Bu süreçte Petkim'in arazi varlıklarının (gayrimenkul) da satışı da gerçekleştirildi.

4.5- TEKEL

İşletme hakkı devri biçiminde yapılan özelleştirmeler çerçevesinde en yüksek rakam TEKEL'in 6 sigara fabrikasının satışından elde edilen 1 milyar 720 milyon doları bulan özelleştirme oldu.

Taşınmaz devirlerinde de TEKEL'in çeşitli illerde bulunan 140 taşınmazının satış yoluyla özelleştirilmesi sonucunda toplam 930 milyon dolarlık özelleştirme yapılmış oldu.

TEKEL'in özelleştirilmesi süreci 2001 yılında kurumun özelleştirme kapsamına alınmasıyla başlatıldı. Alkollü içkiler kısmının satışı 2003 yılında gerçekleştirildi, bugün şirketin %90 hissesi Amerikan şirketi olan Texas Pasific firmasına aittir. Sigara bölümü ise 2008 yılında yine bir Amerikan şirketi olan British American Tobacco (BAT) firmasına 1 milyar 720 milyon liraya satıldı.

Kuruluş yılı olan 1924'den bu yana tütün mamülleri, tuz ve alkollü içkiler alanlarında üretim yapan, tüm ülkede yaygın faaliyet gösteren ve binlerce insanın doğrudan ve dolaylı olarak geçim kaynağını oluşturan TEKEL son işletmesiyle birlikte satıldı, yaklaşık 2 yıl boyunca 12 bin TEKEL işçisi kaderlerinin ne olacağı endişesiyle yaşadı ve ardından ya tazminatlarını alıp işsiz kalmak ya da özelleştirilen kuruluşlar için uygulanan 654 sayılı Kanun'un 4/C maddesine göre sözleşmeli istihdam seçeneklerine mahkum edildiler.

Aylarca sokaklarda yürüttükleri direniş ülkede özelleştirme karşıtı bir mücadele olarak tarihe geçti.

4.6- Elektrik Dağıtım Özelleştirmeleri

Küresel kapitalizmin en önemli kâr alanı olarak gördüğü enerji alanında ülkemizde TEDAŞ eliyle yürütülen elektrik üretim, dağıtım ve iletimi paramparça edildi, ayrılarak satışının kolaylaştırılmasında programlar adım adım uygulandı.

AKP iktidarında ilk olarak TEK'de dönüşümle sürece başlandı ve 2004 yılında 21 dağıtım bölgesinden 20'sinin TEDAŞ'a bağlanması ile özelleştirme programının önü açıldı. Anayasal engeller kaldırıldı. Yasal düzenlemeler devreye sokuldu.

2008 yılında Başkent Dağıtım A.Ş.(EDAŞ)'nin satışıyla gerçekleştirilen ilk adımın ardından, 3 yıl içerisinde, 21 tane elektrik dağıtım bölgesinin 16 tanesi özelleştirildi.

Son olarak 2010 yılında, Türkiye'nin en büyük dağıtım bölgesi olan Boğaziçi Elektrik Dağıtım A.Ş.(BEDAŞ), üçüncü büyük dağıtım bölgesi olan Gediz Elektrik Dağıtım A.Ş.(GEDAŞ), Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş.(DEDAŞ) ve Trakya Elektrik Dağıtım A.Ş.'nin satışları yapıldı.

Özelleştirmeden önce, kamu malyken, Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.(TEDAŞ) 22 bin çalışanıyla elektrik üretim, dağıtım ve faturalandırma işlemlerini tek başına yürütüyordu.

Bugün gelinen noktada, elektriğin üretimi kamu ve özel sektöre ait santrallerde yapılıyor. Çok kolay olan dağıtım ve faturalandırma ise tümüyle özel sektör tarafından yapılmaktadır.

Sorulması gereken soru çok basittir ve bellidir; halk için hizmet üretmekten uzak olan bu özelleştirme sürecinin kimin işine yarayacağıdır. Bugüne kadar dağıtım işini almak için 5 milyar dolar harcayan ulusal ve uluslararası sermayenin, aldığı elektriğin üstüne eklediği kârı, bakım ve onarım için yaptığı masrafları, mevcut yasal düzenlemelerin verdiği olanakla faturalandırmaya yansıtacağı açıktır.

Kamu hizmeti olarak yürütülen bu alan artık ticari bir alana dönüştürülerek, araçlar yaratılarak rant alanı haline getirilmektedir. Bu durumda her koşulda olduğu gibi, sermaye palazlanırken, bedel halka mal edilmektedir.

Küresel ısınmanın sonuçlarının hissedilmesiyle birlikte tüm dünyada; enerji politikaları, enerji üretiminde kullanılan fosil yakıtların azaltılması, şirketlere uygulanan denetimin arttırılması ve "yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim" tartışmaları yürütülürken ve hükümetler sivil hareketlerce doğaya, insana zarar vermeyen politikalar belirlemeleri yönünde zorlanırken, ülkemizde bu politikaların sermaye odaklı oluşturulmasının sürdürülmesi ve denetim mekanizmalarının daha da azaltılması küresel değişimde ülkemiz egemenlerinin direngen tavrını ortaya koymaktadır.

4.7- Şeker Fabrikalarının Özelleştirilmesi

Amasya Şeker ve BET Kütahya Şeker Fab. A.Ş.'nin satışları 2004'te Adapazarı Şeker Fab.'nin satışı 2005 yılında yapıldı.

2009 yılında Danıştay, Şeker-İş Sendikası tarafından açılan iki ayrı davada şeker fabrikalarının özelleştirmelerine ilişkin yürütmeyi durdurma kararı verdi. Buna göre, Türk-Şeker'in Kastamonu, Kırşehir, Türhal, Yozgat, Çorum ve Çarşamba şeker fabrikalarının özelleştirilmesindeki ihale komisyonu kararının yürütmesi durduruldu. İkinci yürütmeyi durdurma kararı ise, Elbistan, Elazığ, Erzincan ve Malatya şeker fabrikalarının özelleştirilmesine ilişkin olarak gerçekleşti.

4.8- 2009 yılı özelleştirme rakamları

Türkiye'de 2009 yılında özelleştirme kapsamında, TEKEL'e ait toplam 27 taşınmaz 1.689.755 dolara, T. Şeker fabrikalarına ait 2 taşınmaz 7.671 dolara , TEDAŞ'a ait toplam 67 taşınmaz 3.406.508 dolara satıldı. TEDAŞ'a bağlı elektrik dağıtım bölgelerinden özelleştirmeleri tamamlanan Başkent Elektrik Dağıtım A.Ş'nin kamu hisseleri toplam 1 milyar 225 milyon dolar bedel ile Sabancı Holding ile Avusturyalı

Verbund şirketine, Sakarya Elektrik Dağıtım Şirketi Akkök Grubu ile yabancı ortağı CEZ firmasının iştirak ettiği AKCEZ firmasına 600 milyon dolara, Meram Elektrik Dağıtım Bölgesi'nin kamu hisseleri de 440 milyon dolar devir bedeli karşılığında Alarko ile Cengiz şirketleri tarafından kurulan ALCEN Dağıtım Şirketi'ne satıldı.

4.9- Bedelli Devirlerin Yüzde 60'ı AKP İktidarları Döneminde Yapıldı

AKP iktidarı döneminde özelleştirme programına alınan kuruluşlardan kamu payları kamu kurumlarına devredilen iki kuruluş oldu.

Bunlar, Deniz İşletmeciliği ve Tankerciliği A.Ş.'nin yüzde 50.98'inin Tüpraş'a devri ile Yeşilova Halı Yün İpliği Battaniye Fabrikası A.Ş.'nin yüzde 48.93 hissesinin Burdur İl Özel İdaresi'ne devriydi.

Son 7.5 yıllık dönemde kamu kurumlarına devredilen 300'ün üzerindeki taşınmaz ve diğer varlıkların toplam devir bedeli 429 milyon 213 bin dolar oldu. Bu gerçekleşme, 24 yıllık özelleştirme serüveni sırasında 712 milyon dolara bedelli devredilen taşınmaz ve diğer varlıkların yüzde 60'ını oluşturdu. Kamu kurumlarına 230'un üzerinde taşınmaz ve diğer varlığın devri ise 7.5 yıllık dönemde bedelsiz gerçekleştirildi.

4.10- En Büyük Tahribat “Blok” Satışlarda Yaşandı

ÖİB verilerine göre 1986 yılından bu yana yapılan 39 milyar 600 milyon 581 bin dolarlık özelleştirmenin 20 milyar 257 milyon dolarlık bölümü blok satışlardan elde edildi.

Blok satışların payı toplam özelleştirme uygulamaları içinde yüzde 51 oldu. Toplam özelleştirme tutarının 10 milyar 275 milyon dolarlık bölümü tesis ve varlık satışından, 7 milyar dolarlık bölümü halka arzlardan, 1 milyar 261 milyon dolarlık bölümü İMKB'de satışlardan, 4 milyon 369 milyon doları yarım kalmış tesis satışından, 712 milyon 311 bin dolarlık bölümü bedelli devirlerden oluştu.

Özelleştirilen bu kurumlar “kamu kurumu” iken devletin topladığı kurumlar vergisinin % 40'ını ödüyorlardı. Özelleştirmeler sonrası bu oran % 8'e düştü.

Özelleştirmelerin halka ve meslektaşlarımıza yansımaları vergi kalemlerinde kendini göstermektedir. 2010 bütçesi “Gelirler” bölümünde görüldüğü gibi cezalar-harçlar ve içki-sigara-benzin gibi kalemlerden alınan yüksek ÖTV-KDV gibi kalemlerden oluşmaktadır.

Özelleştirmelerle birlikte, daha önce kamu kuruluşu olan bu kurumlarda “istihdam” edilen ve 1990'da % 42 olan bütçedeki personel harcamalarının payı 2011'de % 23'e gerilemiştir. Böylece çalışanların milli gelirden aldıkları pay da yüzde 10'dan yüzde 6'ya düşmüştür.

5-KAMU VARLIKLARININ SATIŞI

2006 yılı Ocak ayında yürürlüğe giren “5018 Sayılı Kanun” ile konsolide bütçe kapsamında yer alan ve şimdi genel bütçe kapsamına alınan kurumların taşınmazlarının Hazineye devredilmesi ile özelleştirme uygulamalarının kurumların itirazlarına yer vermeden tek elden yapılması sağlanmıştır. Karayolları arazisi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün taşınmaz varlık satışlarının arkasında bu düzenleme bulunmaktadır. Bu durumda olan yüzlerce tesis ve taşınmaz halen satılık listelerinde bulunmaktadır.

Hükümet tarafından kamuya ait taşınmazların yerli ve yabancı sermayeye satılmasını kolaylaştıracak yasalar “paketi”nden son olarak, 6 Ağustos 2008’de, “5793 Sayılı Kanun” çıktı. Bu kanunla, Toplu Konut İdaresi (**TOKİ**) ve Özelleştirme İdaresi’ne (**ÖİB**) geniş imar yetkileri verildi. İmar yetkisinin verilmesiyle birlikte, ülke ve kent ölçeğindeki planlamadan ayrı parçacı yaklaşımlarla bir planlama dönemi yaratılmak istenilmektedir. (Her tür ölçekte plan yapma yetkisi!)

Kamu tüzel kişiliklerine ait taşınmazların Hazine adına tescil işlemlerini gerçekleştiren yasal düzenlemeler son dönemde hız kazandı. Bu süreçte, Hazine adına tescil edilen taşınmazların Maliye Bakanlığı tarafından yönetilmesi hükmüyle kamu varlıklarının satışının önü daha da açıldı.

Bu yasal düzenlemeler kapsamında taşınmazları Hazine adında tescil olunan kurumlar arasında DSİ, BOTAŞ, Orman Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, DDY gibi önemli kurumlar yer almaktadır. (2009 yılında özelleştirme kapsamında sayılan otoyolların mülkiyeti ise tapuda TCK Genel Müdürlüğü adına tescillidir.) Önce Hazine adında tescilleri gerçekleştirilen bu kurumlara ait taşınmazların, sonrasında Maliye Bakanlığı’na satışa çıkarılacağı açıktır. Bugüne kadar Türkiye genelinde farklı kamu kurumlarına ait **113198 adet** ve yaklaşık **600 milyon m²** taşınmazın Hazine adına tescili yapıldı.

2.BÖLÜM

YASA-YÖNETMELİK DEĞİŞİKLİKLERİ

I-KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUNU:

Türkiye'nin küresel kapitalizme eklenme çabasının bir ürünü olarak 2003 yılında ortaya çıkan Kamu Yönetimi Temel Kanunu tasarısı ile devletin rolü IMF, Dünya Bankası ve OECD gibi uluslar arası kuruluşların talepleri doğrultusunda yeniden tanımlanmaktadır.

Bu yasalarla, “demokrasi”, “katılım”, “şeffaflık”, “bilgiye erişim”, “hesap verebilirlik” gibi ideal kavramlarla kamusal alanın ve sosyal devletin tasfiyesi gizlenmeye çalışılmıştır.

Bu yapılandırma, gelen tepkiler üzerine parça parça TBMM'ye getirilmiş ve Yerel Yönetimler Yasası, İl Özel İdareleri Yasası, Kamu Mali Yönetimi Temel Kanunu, Sosyal Güvenlik Kanunu şeklinde, TBMM gündemine parça parça getirilen kanunlarla uygulamaya konulmuştur.

Kamu hizmetleri ticarileştirilerek, sosyal devleti tasfiye süreci başlatılmıştır. İlk uygulama Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasıyla başlamış, ardından SSK Hastanelerinin Sağlık Bakanlığına devredilmesiyle devam etmiştir.

Yıllar içinde eğitimden sağlığa kadar tüm kamu hizmetlerine bütçeden ayrılan paylar düşürülmüş, kamu hizmetleri ve bu hizmetleri yürütenler sorunlarıyla baş başa bırakılmıştır. Bu sorunlara çözümler üretmek, halkımıza eşit, parasız, etkin ve nitelikli kamu hizmeti sunmak yerine, bu hizmetlerin ticarileştirilmesi ve hizmeti üretenlerin tasfiyesi gündeme getirilmiştir.

Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, paralı hale getirilmesi, sermayenin kâr hırsına ve talanına açılması sonucunu doğuracak tüm düzenlemelerin, halkın ve emekçilerin yararına olmayacağı ortadadır. Bu süreç sadece kamu hizmeti üretenleri değil, kamu hizmetinden yararlanan milyonlarca yurttaşı da olumsuz etkilemektedir.

I.1- Yerel Yönetimler Yasası

TBMM'de ikinci kez görüşülerek 3.7.2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak 13 Temmuz 2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.

Bu yasanın hemen her maddesinde “işletmek ya da işlettirmek” denmektedir. Bunun anlamı, belediyeler tarafından verilecek hizmetlerin bir süre sonra yalnızca “işlettirmek” olarak öne çıkacağıdır. Nitekim söz konusu kanunda, “Belediye kendisine düşen görevleri, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir!” denilmektedir.

Yasayla ayrıca, “sözleşmeli personel” temelinde istihdam getirilmiştir.

Bu yasayla iktidarın isteği doğrultusunda Hazine arazilerinin belediyelere devri kolaylaştırılmış, düzensizleştirilmiş ve böylece sermaye için yeni rant alanı yaratılmıştır.

Belediyelere “Mali Özerklik” ilkesi getirilmiş ve “Belediye hizmet giderlerine belde halkının katılması esastır” denilmiştir. Böylece belediye hizmetlerinin tümüyle paralı hale getirilmesinin önü açılmıştır ve bu bugün gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan Türkiye, yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasını öngören “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un 2008’de TBMM Genel Kurulu’ndan geçmesiyle yeni bir dönemece girdi. İlk kademe belediyelerini ilçe belediyesine birleştiren kanunla büyükşehirlerde ilçe belediyelerinden bazı mahalle veya kısımlar ayrılarak yeni ilçeler ve dolayısıyla da belediyeler kuruldu.

Türkiye’nin AB ile ilişkilerinde, yerel yönetimleri güçlendirme iddiasında olduğunu sürekli dile getiren siyasal iktidar tarafından, İl Özel İdaresi yoluyla merkezi idarenin hizmet alanını genişleten kanun 2009 yerel seçimleri öncesi apar topar meclisten geçirilerek demokratik anayasal hukuk devleti ilkeleri yok sayıldı.

Yerel yönetimlerin, mekansal örgütlenmeyi iyi gerçekleştirerek yaşamla birebir ilişki kurması, kentsel yönetim ve demokrasinin hayata geçirilmesi ve uygulanabilmesi için güçlendirilmesi gerekirken, yerel yönetimlerin sayısı azaltılarak yöneten ve yönetilen arasındaki uçurum büyütülmektedir.

Yerel yönetimleri yeniden yapılandıran bu değişiklik, yerel yatırımlarda yerel idarelere teknik ve mali destek sağlamak, yerel yatırımların planlaması, uygulaması ve finansmanı alanında merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında eşgüdümün sağlanması amacıyla kurulmuş, yerel yönetim bankacılığı hizmet alanında faaliyet gösteren İller Bankası’nın tasfiye süreciyle paralellik gösterdiği de açıkça görülmektedir.

İller Bankası tasarısı ile, kurum artık yerel yönetimlere hizmet eden yapısından çıkarılarak uluslar arası kredi ilişkilerinde görev üstlenen kâr amaçlı bir kurum haline getirilmesi planlanmaktadır. Bu süreç belediyelerin kendi kaderine terk edilmesi ve yerine getirmekte oldukları kamusal hizmetlerin ticarileştirilmesi anlamına gelmektedir.

Yerel yönetimleri zayıflatacak, onları ileride uluslar arası kredi kuruluşlarına borçlu ve mâhkum hale getirecek, dolayısıyla insanları yaşadıkları yere yabancılaştırarak, altyapı sorunlarının çözümünü zorlaştıracak, düzgün yapılaşmadan uzaklaştıracak, belde halkının isteklerini dile getirmesini güçleştirecek düzenlemeler 2011’de İller Bankası tasarısı süreciyle devam etmektedir.

1.2- İl Özel İdareleri Yasası

23 Haziran 2004 tarihinde TBMM’de görüşülerek kabul edilen 5197 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile il özel idareleri yeniden yapılandırıldı. Yasayla İl Özel İdareleri, bütçe-kesin hesap, borçlanma, şirketleşme, karar alma ve uygulama açısından bağımsız kılındı.

Ayrıca İl Özel İdareleri’nin yetki sınırları da genişletildi; ormanlar, meralar, kaynaklar, deniz, göl ve nehir kıyılarındaki kamu alanlarının İl Özel İdareleri’ne devredilebilmesi, böylece rant aracı olarak kullanılabilmesinin önü açıldı.

İl Özel İdareleri açısından önemli bir milat da Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasıyla yaşandı. Kurumun kapatılmasıyla köy yerleşim birimlerine bu hizmetlerin götürülmesi İl Özel İdaresi'ne devredildi. Zira, İl Özel İdaresi Kanunu'nda belirtildiği üzere; İl Özel İdaresi: "... Eğitim, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, ... İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkilidir." İl Özel İdareleri mevcut yapısıyla altından kalkılamaz bir görev yükü ile karşı karşıya getirildi.

2008 yılında çıkarılan "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"la birlikte kapatılan belediyelerin hizmetlerinin yürütülmesi de İl Özel İdareleri'nin görevini daha da arttırdı.

1.3- Kamu Personel Yasası

Bugüne kadar ortaya konulan uygulamalarla, emekçiler ve ezilenler ekonomik, sosyal ve siyasal yaşamdan dışlanmış, mühendisler yoksulluk sınırının çok altında bir ücretle çalıştırılmış ve gelir dağılımındaki uçurum her geçen gün daha da büyütülerek, ülkemiz üretimden, tarımdan, kendi birikim ve potansiyelinden koparılmaya çalışılmıştır.

Kamu personel rejiminde yapılmak istenen değişiklikler de kamu çalışanları için hayati önem içermektedir. Geçmişte teknik elemanları 657 sayılı yasa içerisine hapsederek siyasetten uzaklaştıran iktidarlar şimdi de bu personeli esnek istihdam, sözleşmeli personel vb. uygulamalarla kamuda tasfiye etme, dolayısıyla yapacakları bilimsellikten uzak ve çağdışı uygulamaları rahatlıkla gerçekleştirebilecek ortamı yaratma peşindedirler.

Yapılmak istenilen değişiklikler, salt bir istihdam değişikliği değildir. Kamu personel sistemi üzerinde yapılan herhangi bir değişiklik, siyasal rejimle ilgili olup dolayısıyla temel toplumsal dengeleri değiştirici niteliktedir. Kamuda uygulanan özelleştirme ve taşeronlaştırma anlayışı personel rejiminin tam ortasına taşınmaktadır.

Büyük tekellerin çıkarına hizmet edecek, çalışanları sendikasız, sosyal güvencesiz ve iş güvencesiz bırakacak yasa değişikliği 2009 yılında kapsamı daha da genişletilerek yeniden gündeme getirildi. 2011'de ise Torba Yasa içerisine yerleştirilerek gözlerden kaçırılarak yasalaştırılmaya çalışılıyor.

Hükümet tarafından TBMM Başkanlığı'na 9 Haziran 2010 tarihinde Devlet Memurları Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı sunuldu. Tasarıda memurun genel kamu yararına bağlı olan konumu yıkılmakta, bunun yerine piyasa modeline uygun **uzmanlık** modeli getirilmektedir.

Diğer taraftan tasarının 90. maddesinde uzman istihdam edilecek kurumlar ve uzmanların meslek grupları belirlenmiştir. Ancak, taslakta sıralanan kurumlardan,

görevleri Harita Kadastro Mühendisliği mesleği ile doğrudan ilişkili olan kurumlarda İktisadi İdari Bilimler, Hukuk, Siyasal, İşletme mezunları uzman olabilirken Harita ve Kadastro Mühendislerine yer verilmemiştir. Bu yaklaşım düşündürücüdür.

Harita Mühendisliği'nin eğitim ve formasyonu ile yasal mevzuatlar çerçevesinde yer alan yetki ve sorumlulukları, uzman kadrolarında yapılacak bu düzenlemeyi zorunlu kılmaktadır.

Tasarıyı genel olarak değerlendirdiğimizde; kamuda çalışma anlayışı ve personel rejimine yönelik yapılması planlanan değişikliklerin kamuda esnek ve güvencesiz istihdamı yerleştireceği ve kamu hizmetlerini ve bu hizmeti üretenleri olumsuz bir şekilde etkileyeceği görülmektedir.

2- KAMU İHALE KANUNU

Daha önce 2886 Sayılı Kamu İhale Yasası'na göre yürütülen kamu alımları, Kopenhag Kriterleri, AB uyum programları çerçevesinde dayatılan yasal düzenlemeler ile IMF ve Dünya Bankası'na verilen niyet mektupları, stand-by anlaşmaları nedeniyle düzenlemeye tabi tutuldu. Yabancı kişi ya da şirketlerin ihalelere ayrıcalıklı katılımını da içeren 4734 Sayılı Kamu İhale Yasası yürürlüğe konuldu.

Ocak 2003'de uygulamaya konulan yasada 6 yılda 19 kez değişiklik yapıldı. Yapılan bu değişikliklerle delik deşik hale getirilen yasaya yönelik pek çok tepki mevcutken, tasarı süreçlerinde konunun taraflarını yok sayan anlayış sürdürüldü.

TMMOB ve Odalarımızdan mühendis ve mimarların müelliflik haklarının yok edilmemesi, yetki ve sorumluluklarının sermaye karşısında korunması ve ihalelerde kamu ve toplum yararı ilkesinin asla göz ardı edilmemesi yönünde yapılan öneriler ve görüşler dikkate alınmazken, iş adamları ve müteahhitlik kuruluşları ile ortak toplantılar yapılarak onların istemleriyle bu yasa tasarısına yön verilebilmektedir. Bu yaklaşım kamu yararının ön planda tutulmadığının ve farklı ölçekteki sermaye gurupları arası çekişmeleri düzenlemekten öteye gidilemediğinin göstergesidir.

Bu anlayış ve yaklaşımla, ülkenin kalkınmasında, gelişmesinde, sanayileşmesinde ve kentleşmesinde büyük katkısı olan, bu ülkenin yetiştirdiği mühendis ve mimarların geleceği karartılmak istenilmektedir. Piyasa mantığının devreye girmesi; mühendis ve mimarların bilgi, deneyim ve yetkisinin şekil ve yön vermesinin gerektiği hizmet alanlarının, hem siyasallaştırılması hem de ticarileştirilmesini gündeme getirecektir.

Kamu İhale Yasası'nda yapılan değişiklikler ile kamu kuruluşlarında ve özel sektörde ücretli olarak çalışan mühendis ve mimarların mesleki deneyimleri yok edilmektedir. Müellifliğimiz, yetkilerimiz ve sorumluluklarımız ticarileştirilerek, büyük sermaye şirketlerine pazarlanması yolunda ciddi adımlar atılmaktadır.

Serbest olarak mühendislik yapan meslektaşlarımız serbest piyasa mantığının egemenliği altında her gün daha da fakirleşmektedirler. İhalelerde insanlar yarışa sokularak kalkamayacakları yükün altına itilmekte ve yaklaşık maliyetin çok altında iş alma konumuna sürüklenmektedirler. Sonuçta işin kalitesi düşmekte, özel sektörde serbest çalışan meslektaşlarımız iflas noktasına taşınmaktadır.

Daha da kötüsü yıllardan beri emek vererek oluşturmaya çalıştıkları birikimleri ellerinden çıkmakta, ücretli çalışanların giderleri karşılanamamakta ve çalışan kadroları ile birlikte sosyal yaşamları her gün daha da kötüye gitmektedir.

Diğer taraftan mühendis ve mimarlık hizmetlerinin gerekliliği ve önemi dikkate alındığında özel bir düzenlemenin zorunluluğu tartışmasız olmasına rağmen, bu yönde de yapılan girişim ve önerilerimiz dikkate alınmamaktadır.

2008'de yeniden meclis gündemine taşınan ve 20.11.2008 tarihinde yasalaşan tasarıda da mühendis ve mimarlar yine yok sayılmış, piyasa mantığı egemen olmaya devam etmiştir. Ülkenin her zamankinden daha çok mühendis ve mimara gereksinim duyduğu bu dönemde mühendis ve mimarları yok sayan bu siyasal yaklaşım, kamusal anlayıştan uzaktır.

Yürürlüğe girdiği günden bu yana tartışmaların ve değişikliklerin odağı olan Kamu İhale Kanunu'nda olması gereken, TMMOB ve Oda bileşenleri ile diğer kurum ve kuruluşlarca ayrıntılı olarak yapılan çalışmalar ve oluşturulan raporlar doğrultusunda değişikliklerin gündeme getirilmesidir. Burada temel sorun 4734 sayılı Kamu İhale Yasası ile getirilen düzenlemeyle kamu ihalelerine uluslararası şirketlerin katılmalarının önünün açılmasıdır. Bu süreç maalesef ülkemizde artık normal bir durumdur. Yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte mühendislik ve mimarlık alanlarına, meslek alanlarımıza müdahaleler gündeme gelmektedir.

Kamu ihalelerinde mühendislik ve mimarlık hizmetlerine yönelik yanlış ve hatalı uygulamalar ülke coğrafyasının herhangi bir bölgesinde her an gündeme gelebilmektedir. Diğer yandan basına yansıyan ve gündemde yer tutan ihalelerdeki yolsuzluklar, adam kayırmalar ve usulsüz uygulamalar mutlaka ortadan kaldırılmalıdır. Kamu ihalelerinde bağımsızlık, tarafsızlık, şeffaflık, mühendislik ve mimarlık ilkelerine uygun, bilimsel verilere dayalı ve teknolojik gelişmelere paralel çağdaş ölçütlerde bir üretim süreci yaratılmalıdır. Bu nedenle tüm mevzuat düzenlemelerinde siyasi kaygılar uzak tutulmalıdır. Temel yaklaşım kamu yararı, yurttaş ve halkın mutluluğu ilkesinin öne çıkarılmasıdır.

3- TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılandırılması kapsamında 2004 yılında başlatılan ve o dönem Cumhurbaşkanınca yeniden görüşülmek üzere TBMM'ne iade edilen Kamu Yönetimi Temel Kanunu eksenli yürütülen süreç 2010'da yasanın kabulüyle sonuçlandı.

Kanun tasarılarının belli çoğunlukta Milletvekilinin katılımı ve tasarımın tümü ile maddeler üstünde görüşleri alındıktan sonra yapılan oylamalarda, TBMM İç Tüzüğünde belirtilen sayıda milletvekilinin oyları ile kabul edilmesi esasına aykırı bir şekilde, tasarımın görüşülmesi 25-30 milletvekilinin hazır bulunduğu bir ortamda yapıldı.

Ayrıca aşağıdaki hususlar yeterince görüşülüp olgunlaştırılmadan ve kamu yararı, Anayasaya uygunluk ilkeleri gözetilmeden kanunlaştırıldı.

Yasayla Kadastro Müdürlüklerinin il düzeyine indirilmesi (325 müdürlüğün 81 il düzeyine indirilmesi) TKGM'den beklenen yeni görevlerin başında gelen ve Kadastro Kanunu'nda yer verilen "Bilgi sistemlerinin alt yapısını oluşturmak" görevini imkansız hale getirecektir. Ayrıca 1926 yılından günümüze yapıla gelen

ilk tesis kadastro sunun 2/3'ünün güncellenmesi çalışmalarını da olumsuz yönde etkileyecektir.

Müdürlük sayısı azaltırken İstanbul, Ankara, İzmir gibi metropoller ile işlem hacmi, istihdam ihtiyacı, ulaşım şartları dikkate alınmamıştır.

Sadece il düzeyinde Kadastro Müdürlüğü kurulması, vatandaşların hizmetten yararlanması ve yerinden yönetim anlayışına ters düşen ve işleri merkezileştiren bir anlayış ortaya çıkaracaktır. Örneğin Tapu Sicil Müdürlükleri ilçe bazında kurulurken, taşınmazların teknik işlemlerinin il bazında yürütülmesi de aynı hizmetin aynı teşkilat tarafından bir kısmının il, bir kısmının ilçe düzeyinde yürütülmesi anlamına gelecektir. Başka bir ifade ile bir taşınmazı ilçede satın alan vatandaş, taşınmazın sınırlarını göstermek için il kadastro müdürlüğüne başvuracak, araç kiralayacak, randevu alacak, 15 gün bir ay sonra bir o kadar daha masraf ederek tekrar ilden ilçeye veya köye eleman taşıyacaktır.

Bu husus yerinden yönetim ilkesine aykırıdır, Kamu yararı taşımamaktadır, Vatandaşların ve işlerini yürütmek isteyen, küçük belediyeler, mahkemeler, kaymakamlıkların da işlerine çok önemli bir engel teşkil edecektir. Bu konuda görüş alınmamış, eleştirilere önem verilmemiştir.

Kapatılan Kadastro Müdürlüklerindeki mühendis ve teknik elemanların ilçedeki Tapu Sicil Müdürlükleri'ne bağlanması ise teşkilatın 30 yıl geriye götürülmesi olacaktır. Bazı ilçelerde ilkokul, ortaokul, lise düzeyinde eğitimi olan Tapu Sicil Müdürü veya vekillerine bağlı teknik eleman ve mühendis istihdamı, bu mesleği hiç anlamamak veya aşağılamak anlamına gelecektir. 30 yıl önceki tartışmaları alevlendirmekten ileriye gidemeyecektir.

Bu hali ile yasa, teşkilatın hiçbir biriminde ve çalışanında memnuniyet uyandırmadığı gibi büyük bir karamsarlık ve gelecek endişesi ortaya çıkarmıştır.

Yasa tasarısı hazırlanırken sektörden hiç kimsenin görüşü alınmadan veya belirtilen görüşler hiç dikkate alınmadan, "ben yaptım oldu" anlayışı ile deneme yanılma esasına göre hazırlanmıştır.

Teşkilat yasasındaki en büyük hata ise TKGM'nün Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlı olmasıdır. "Mülkiyet" gibi devletin ve rejimin teminatı olarak kabul edilen önemli bir unsur Başbakanlığa bağlı yürütülmelidir. Özerk bir yapıya sahip olmalıdır. Zaman zaman devletle vatandaşlar arasında da denge unsuru olan böyle bir teşkilat yapılandırılırken, bütün işlevini ve fonksiyonunu kaybetmiş olan Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağlanması ve o bakanlıkta gerekli destek ve önemin verilmemesi nedeni ile gittikçe marjinal bir anlayışla yönetilmeye başlanmıştır.

Diğer taratan, TKGM mülkiyetle ilgili teknik ve hukuki işlemleri yürüten bir kurumdur. Bu kurumda "Tasarruf İşlemleri Dairesi Başkanlığı'nca" bir anlamda Yargıtay gibi mülkiyetle ilgili konuları çözüme bağlayan ve içtihat oluşturan bir Daire Başkanlığı ile teknik konularda görüş oluşturan ve uygulamaya yön veren "Fen Dairesi Başkanlığı" gibi iki çok önemli daire başkanlığının kapatılarak, şube müdürlüğüne dönüştürülmesi, bu hizmetin hiç ama hiç anlaşılması, önemsenmemesi anlamına gelmektedir.

Yasa değişikliği ile teknik hizmetler sınıfında olan teknisyen, tekniker, kontrol memuru ve kadastro üyesi kadroları yok edilerek bu personel sıradan memur durumuna getirilmektedir. Ayrıca yasayla tapu ve kadastro uzmanı olmak için 30 yaş sınırı getirilerek yetişmiş tecrübeli personelin tamamen önü kesilmektedir.

Özellikle yasada yer alan ” **GEÇİCİ MADDE I-**(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Daire Başkanı, Teftiş Kurulu Başkanı, I. Hukuk Müşaviri ile Bölge Müdürü kadrolarında bulunanlardan uygun görülenler görevlerine devam ederler. Bunlardan görevlerine devamı uygun görülmeyenler ...” ifadesindeki hiçbir kritere bağlanmayan -uygun görme veya görmeme- ifadesi hiçbir hukuk kuralı ile tanımlanamayacak, keyfi ve subjektif bir uygulamaya yol açacaktır.

Siyasal iktidarın kurumda standart oluşturmak, teşkilat yapısını güçlendirmek, çalışanların haklarını iyileştirmekten uzak bir şekilde çıkardığı yasanın TBMM’ye iade edilmesi gerektiği açıktır.

Diğer taraftan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nün yürütmekte olduğu talebe bağlı bazı işlemlerin lisanslı bürolarca yürütülmesi adına 16.06.2005 tarihinde 5368 sayılı Lisanslı Harita ve Kadastro Mühendisleri ve Büroları (LİHKAB) yasası çıkarılmıştır. Ancak çıkartılan yasa ve yönetmelik istenilen şekilde yapılmamıştır. Süreç yanlışlıklarla doludur, gelinen aşamada ise çok ciddi sorunlarla karşı karşıya kalınmıştır.

Yasa, anayasanın eşitlik ilkesine aykırılık içermektedir. Bu çerçevede Odamız tarafından Danıştay’a ilgili yasanın anayasa aykırılığı gerekçesiyle iptal davası açılmıştır.

Yapılması gereken: TKGM’nün bugüne dek yürüttüğü talebe bağlı hizmetleri (tıpkı belediyelerde-yerel yönetimlerde talebe bağlı yapım hizmetlerindeki, mimari, statik, elektrik vb. projelerin ilgili SMM bürolarınca yapıldığı gibi) serbest çalışan harita kadastro mühendislik bürolarına devretmesidir. TKGM’nün ise kontrol ve tescil hizmetlerini yürütmesi gerekir.

4- “2B” ALANLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Özelleştirmeler, günümüzde yalnızca KİT’ler üzerinden yürütülmemektedir. Özelleştirmeler ile satışa çıkarılan alanlar, otoyollardan, arsa arazilere, işletmelere, orman ve mera alanlarından kıyılara kadar uzanmaktadır. Su, toprak, orman, mera ve kıyı alanları ile madenler gibi doğal kaynaklar tüm yurttaşların yararlanacağı kamu varlıkları olmaktan çıkarılmakta, ticari bir meta konumuna dönüştürülmektedir. Yapılan düzenlemelerle de kamu alanlarının satışı yasal zemine oturtulmaktadır.

Özellikle 1980’li yıllardan bu yana hemen hemen tüm siyasal iktidarlarca kamusal varlıkların satılması temel ilke olarak benimsenmiştir. Hemen herkesin üzerinde hemfikir olduğu gibi AKP iktidarı bu konuda en “başarılı(!)” siyasal iktidar olarak görülmektedir.

3 Temmuz 2003 tarihinde çıkarılan 4916 sayılı yasa, siyasi iktidarın kamusal varlıklarımıza nasıl yöneldiğinin en bariz kanıtıdır. Amacı “Hazineye ait taşınmazların daha kısa sürede ekonomiye kazandırılması”(!) şeklinde kamuoyuna sunulan ve Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi’nden, Tapu Kanunu, Devlet

İhale Kanunu, Mera Kanunu, Arsa Ofisi ve Tarım Reformu Kanunu'na kadar tam 20 yasaı değiştiren bu yasanın aslında tek amacı, kamusal taşınmazların yerli ve yabancı özel kişilere satılmasının, bir başka deyişle işgal edilmiş hazine arazilerinin işgalciye satılmasının önünü açmaktır.

Bugün itibariyle 167.866.76 hektar 2B alanının kadastrosu yapılarak ihaleleri tamamlanmıştır. 229.954.26 hektar alanının ise henüz kadastrosu yapılmamıştır.

Kamuoyunda 2B olarak bilinen orman arazilerinin satışı da, 4916 sayılı yasayla yapılmak istenenlerin aslında bir parçasıdır. Siyasal iktidar tarafından 2003 yılında gündeme getirilen Anayasanın 169. ve 170. maddeleri değişiklik tasarısı ile, orman niteliğini kaybettiği gerekçesiyle “ormancılık düzeni dışına çıkarılan” ve “2B Arazisi” olarak adlandırılan yaklaşık 473 bin hektar büyüklüğündeki orman arazisinin satışı adına girişimde bulunulmuştur.

Söz konusu Anayasa değişikliği tasarısı ile, Anayasa'nın 169. maddesindeki, “Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre Devletçe yönetilir ve işletilir” hükmünün, “Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre Devletçe yönetilir, işletilir ve **işlettirilir.**” şeklinde değiştirilmesi öngörülerek, ormanların yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekilmesi istenmiştir.

Fakat hükümet yetkililerince Bakan hatta Başbakan düzeyinde yapılan açıklamalarda bu konunun yeniden ele alınacağı ve bu defa anayasa değişikliği gerektirmeyecek bir formülle gerçekleştirileceği belirtilmiş ve hükümetin bu konudaki olağanüstü çabası devam etmiştir.

Orman rejimi dışına çıkarılan alanlarla ilgili 2009'da bir yasa değişikliğine gidilerek; 15.01.2009 tarihinde kabul edilen **5831** Sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da; “hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, daha öncesi tescil olmuş olduğuna bakılmaksızın Maliye Bakanlığı'nın talebi üzerine, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce **fiili kullanım durumları dikkate alınmak suretiyle ifraz ve/veya tevhit de yapılabilir**” hükmüne yer verildi.

Odamızca ilgili yasanın kabulünün ardından yapılan açıklamada; orman rejimi dışına çıkartılan alanlarda, fiili kullanım durumlarına göre ifraz işlemlerinin yapılmasının bundan sonraki adımın satış olacağını gösterdiği, siyasal iktidarın Tapu yasasında yaptığı bu değişiklikle satışları yasal zemine kavuşturma amacını taşıdığı ifade edildi.

23.07.2010 tarihinde çıkarılan “Torba yasa”yla da 2B'lerin satışı adına bir adım atıldı. Yapılan düzenlemeyle 4706 sayılı “Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”da değişiklikler yapıldı. Yasa'nın 5. maddesine; Hazineye ait taşınmazlardan, üzerinde yapılanma olanların satış ve devrinde “**Hazine adına tescil tarihine bakılmaksızın**” ibaresi eklendi. Ayrıca yapılacak satışlarda **satış bedelinin “en az dörtte biri peşin ödenmek üzere üç yıla kadar taksitlendirilebilir” hükmü “yüzde onu peşin ödenmek üzere beş yıla kadar taksitlendirilebilir”** şeklinde değiştirildi ve satın alma talebinde bulunmak için tanınan süre altı aydan bir yıla çıkarıldı.

Torba yasayla üzerinde yapılanma bulunan Hazine arazilerinin satışının kolaylaştırılması, 5831 sayılı kanunla 2B alanlarından Hazine adına tescil edilen yerlerin de sorunsuzca satışı anlamına gelmektedir.

Diğer taraftan 5831 sayılı yasanın hemen ardından başka bir yasa değişikliği çalışması başlatıldı, bu da çabanın satışların önünü açmak olduğunu kısa sürede gösterdi. 15.01.2009 tarihli (5831 sayılı kanun) düzenlemenin kabulünden sonra “2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun” yürürlükten kaldırılarak yerine “**Orman Köylülerinin Kalkındırılmaları ve Hazine adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi Hakkında Kanun**” gündeme getirildi. Yasa taslağı kamuoyundan gizlenerek hazırlandı. Taslak halindeki tasarıda aradan geçen sürede birtakım değişiklikler yapıldı ve 2011’de yeniden gündeme getirilmesi bekleniyor. Yetkililer tarafından yasanın 2011 genel seçimleri öncesi çıkarılacağı belirtiliyor.

Kamuoyundan gizlenerek, kapalı kapılar ardında yapılan bu düzenleme, örtülü bir imar affını ve Anayasa hükümlerine aykırı olarak 2B alanlarının satışını gündeme getirecektir.

Mevcut haliyle düzenleme 2B alanlarının ne kamu yararında kullanılmasına ne de orman içi köyler halkının kalkınmasına hizmet etmektedir.

Anayasa’nın 169. ve 170. maddeleri açık bir şekilde 2B alanlarının orman içi köyler halkının kullanımına verilmesi ilkesini içermektedir. Bu durumda yapılacak olan satışlar da Anayasaya aykırı olacaktır. Mevcut haliyle tasarının yasallaşması durumunda, hukuk yönünden dayanağının bulunmamasından dolayı, satışlar her zaman Anayasa Mahkemesi’nden dönmeye mahkumdur, fakat iptal kararı verilene kadar pek çok alanın satışı yapılmış olacaktır.

Pek çok yasal düzenlemeyle birlikte kamu olanaklarıyla donatılan TOKİ’ye, tasarıyla 2B alanları üzerinde mülkiyet hakkı tanındığı görülmektedir. Sağlanan imtiyaz, “küçülen devlet” söylemine karşın dev bir şirkete dönüştürülen TOKİ’ye yeni yetkiler anlamına gelmektedir. ÖİB ve TOKİ’ye verilen her tür ve ölçekte planlama yapma yetkisiyle birlikte değerlendirildiğinde, 2B alanlarında yapılacak bu tasarruf kamusal anlayışa hizmet etmemektedir.

2B’lerle ilgili yaşanan süreç ülkede uygulanan özelleştirme politikalarından ayrı düşünülmemelidir. Bir taraftan yanan ormanların geri kazandırılmaması, imar afları ve bütüncül planların uygulanmaması gibi sebeplerle ülkemizdeki orman varlığı azalırken, “nitelik kaybı” tanımıyla orman alanlarının talana açılarak, özelleştirmeye konu edilmesi geri dönüşü olmayan kayıpları beraberinde getirecektir.

Sonuç olarak; yasa tasarısı Anayasa hükümleri ve yargının vermiş olduğu kararlara aykırıdır ve ivedilikle bu tasarıdan vazgeçmelidir. Çözüm ise yerleşim alanı haline dönüştürülmüş yerlerin, yerleşim alanı tarım ve kriterleri, arazi kullanım kararları ve çevresel değerler dikkate alınarak Türkiye ölçeğinde yeniden belirlenmesi, mülkiyeti devredilmeden, suçu özendirecek ve rant yaratmayacak biçimde ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal yapı çerçevesinde konunun her yönüyle değerlendirilmesidir.

5- MERA KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER:

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, ülke yüzölçümünün yaklaşık %45'ini (38.4 Milyon hektar) oluşturan mera, yaylak, kışlak ve kamuya ait otlak ve çayırlar, günümüzde 12.3 milyon hektara düşmüş ve ülkemiz yüzölçümünün %16'sını oluşturacak seviyeye kadar gerilemiştir. Orman ve mera alanlarımızın su havzalarının temelini oluşturduğu, sel ve erozyonu önlemedeki rolü düşünüldüğünde bu gerileme kaygı vericidir.

Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ormanlarla birlikte, mera alanları, yaylaklar ve kıyı alanlarımız da küresel sermayenin göz diktiği alanlar olmaya devam etmektedir. Yapılan düzenlemelerle bu alanların satışı, yasal zemine oturtulmaktadır.

AKP döneminde 4342 sayılı Mera Kanunu'nda 2005 ve 2007 yıllarında olmak üzere iki değişiklik yapıldı. Yapılan bu değişikliklerle, mera, yaylak ve kışlaklarda özel mülkiyetin ve yapılaşmanın önü açıldı ve yapılan kaçak inşaatlarla yaratılan işgallerin af kapsamına girmesi sağlandı. Özel mülkiyete geçirilen bu alanların ileride küresel sermayenin eline parça parça geçeceği açıktır.

2007 yılında çıkarılan "Mera Kanununda Değişiklik" öngören kanunla mera alanlarımızla birlikte yaylak ve kışlak alanlarımızda da bir taraftan imar hükümlerine aykırı bir şekilde gerçekleştirilen kaçak yapılara imar affı niteliğinde bir düzenleme getirildi, diğer taraftan da kamu malı olan bu alanlarımız, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan arazilerimizin süre aşımı ile özel mülkiyete geçirilmesi sağlandı. Yasa değişikliği ile mera ve yaylaklarda yapılan ve davalık olan her türlü kaçak yapılar, az bir bedelle arazisi ile birlikte yasal bir konuma getirildi.

İlk tesis kadastro su dahi henüz tamamlanmamış olan ülkemizde, mera, yaylak ve kışlaklar tam olarak tespit edilmiş değildir. Mera kanunu çerçevesinde bu alanların kadastro çalışmaları devam etmektedir. Mera yaylak ve kışlak olarak belirlenen alanlarda ne kadar işgal olduğu da tam olarak tespit edilmemiştir. Bu durumda af kapsamlı yasaların çıkarılması, beraberinde rantı doğurmaktadır.

Diğer taraftan yaylaklarda kaçak yapıların ve işgalin meşrulaştırılmasını da sağlayan bu tarz yasal düzenlemelerle, sadece yaylakların değil aynı zamanda kadastro yapılmamış veya kesinleşmemiş ormanlarımızın, meralarımızın da yeni işgallerini özendirici ve hızlandırıcı bir ortam yaratılmaktadır.

Mera, yaylak ve kışlaklar Medeni Kanunumuzda belirtildiği gibi, "Mera, yaylak ve kışlakların kullanma hakkı bir veya birden çok köy veya belediyeye aittir. Bu yerler devletin hüküm ve tasarrufu altındadır... Mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, zaman aşımı uygulanamaz, sınırları daraltılamaz." Mera, yaylak ve kışlak gibi alanlarımız kamu malıdır.

Anayasanın 45. maddesinde de, "...devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerin sağlanmasını kolaylaştırır..." denmektedir.

Bu amaçla, 25 Şubat 1998 tarihinde 4342 sayılı Mera Kanunu çıkarılmış ve meraların “Devletin hüküm ve tasarrufu altında oldukları” (madde: 4) belirtilerek, Anayasaya uygun düzenlemeler yapılmıştır. Sözü edilen yasada, meralarda tahsis amacının değiştirilmesine ilişkin; Maliye Bakanlığının ve valiliğin talebi ve Bakanlıkça tahsis amacı değiştirilen meraların Hazine adına tescil edileceği belirtilmiştir.

Anayasanın 45 ve 168. maddeleri gereği devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilen ve doğal servetler ve kaynaklar kapsamında sayılan yerlerden olan meraların, yaylaların ve kışlakların özel mülkiyete konu olamayacakları, Yargıtay kararlarıyla da açıklığa kavuşturulmuştur.

Siyasal iktidar, Anayasa hükümlerini, yargı kararlarını hiçe sayarak bu alanların satışının önünü açmıştır. Bu süreçte hem IMF’in istekleri doğrultusunda kırsal yaşamı yok etmekte olan bir dizi politikalar hayata geçirilerek o bölgelerde göç hızlandırılmış hem de bu yaşam alanları betonlaştırılarak parası olana pazarlayacak düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

6- KIYI KANUNU’NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

AKP hükümetleri döneminde kıyı alanlarının özellikle de turizm bölgelerindeki alanların sermayeye devredilmesi ve kamu kullanımına kapatılması adına pek çok adım atıldı.

“Kıyı Kanunu’nun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik” 30.03.2004 günlü ve 25418 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdi. Ancak yönetmelik incelendiğinde, başta Anayasamızın 43. Maddesinde yer alan “Kıyılar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır, deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla deniz ve gölleri çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.” hükmüne aykırı olduğu görülmektedir.

Yönetmelik değişikliği ile “Liman” tanımına ilave olarak “Kruvaziyer Liman” tanımı getirilerek, bir grup yolcu gemisinin yararlanması amacıyla yönelik olarak düzenleme yapılmış, kıyıda turizm amaçlı fonksiyonları (yeme içme tesisleri, alışveriş merkezleri, haberleşme ve ulaştırmaya yönelik üniteler, danışma, enformasyon ve banka hizmetleri, konaklama üniteleri, ofis binaları) kapsayan yapılaşmanın önü açılmak istenmiştir.

Bu nedenle Odamız ve Şehir Plancıları Odası ile birlikte ortak çalışma yürütülerek, yönetmeliğin yürütmesinin durdurulması ve iptaline karar verilmesi yönünde Danıştay Başkanlığı nezdinde 28.5.2004 tarihinde dava açıldı. Kıyı yağmasına kapı aralayan söz konusu yönetmelik, Danıştay’ın 05/10/2004 tarih ve 2004/3060 Sayılı kararıyla, yönetmelikle birlikte kıyılardaki yapılaşma hakkının genişletildiğine dikkat çekilerek, Anayasaya ve Kıyı Yasası’nın 10. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verildi.

Fakat bu defa da yürütmesi durdurulan “Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik” ile aynı hükümleri içeren bir madde başka bir yasa kapsamında meclisten geçirildi.

3621 sayılı Kıyı Kanunu’nun 6’ncı maddesine, 03.07.2005 tarihli ve 5398 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde

Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un" 13.maddesiyle bir fıkra eklendi.

Eklene bu fıkra ile "turizm amaçlı (yeme-içme tesisleri, alışveriş merkezleri, haberleşme ve ulaştırmaya yönelik üniteler, danışma, enformasyon ve banka hizmetleri, konaklama üniteleri, ofis binaları)" fonksiyonların "özelleştirme kapsam ve programına alınan ve sahil şeridi belirlenen veya belirlenecek olan alanlar ile kıyı ve dolgu alanlarında yapılacak yat ve kruvaziyer limanların ihtiyacının karşılanması amacıyla kullanım kararları ve yapılanma şartları imar planı ile belirlenmek" üzere yapımına olanak getirildi.

Mahkeme tarafından Anayasaya, hukuka aykırı olduğu belirtilen hükümlerin kanun maddesi olarak düzenlenmesi "hukuk devleti" ilkesi ile bağdaşmamakta, yürütme ve yasama organını zedelemektedir.

Diğer taraftan, kıyılar açısından devletin negatif yükümlülüğü, zorunluluk olmadığı koşullarda, kıyıları yapılaşmaya açmamaktır. Bu zorunluluğun bir sonucu olduğu içindir ki; 3621 sayılı yasada "**kıyılardan başka yerde yapılamayacak olan yapılar**" tanımı benimsenmiştir.

Devletin objektif anayasal yükümlülüğü ise, hüküm ve tasarrufu altındaki alanları tüm yurttaşların yararlanma ve kullanımına açık bulundurmadır. Kıyıları ele geçirmek isteyenler olursa, bu saldırıları koymak devletin görevidir.

Fakat bu düzenleme ile devletin bu anayasal sorumlulukları göz ardı edilmiştir. Sahil şeridiyle birlikte kıyılarda ve dolgu alanlarında yapılacak planlamalarda "Kruvaziyer Liman" tanımının arkasına sığınarak, bu limanların gereksinimi olan "yönetim birimleri, destek birimleri, bakım ve onarım birimleri, temizlik ve sosyal altyapı birimleri ve konaklama birimleri"nin de planlanması öngörülmektedir. Böylece devletin hüküm ve tasarrufu altındaki kıyıların özel amaçlarla yapılaşmasının yasal yolları açılmaktadır.

Yürürlükteki hukukun, kıyılardaki tapulu mülk sahiplerine bile tanımadığı yapılaşma çeşitliliğinin, yasa değişikliği ile ayrıcalıklı kişi ve kuruluşlara "**...toplumun faydalanması...**" görüntüsü altında verilmesi, kamusal varlıkların talanına yol açacaktır.

2009'da kabul edilen bir yasayla da işgallerin önü açılmaya devam edildi. 25 Şubat 2009 tarihinde kabul edilen 5841 Sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 154 ve 187'inci maddeleri ile 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12'inci maddesi değiştirilerek ve Kadastro Kanunu'na bir madde eklenerek, kamu arazilerinin işgalinin önünün açılması yanında kamu yararı ve kamu düzeninin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olacak bir düzenlemeye gidildi.

Söz konusu yasa değişikliği ile, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK)'nın "Hakkı olmayan yere tecavüz" başlıklı 154. maddesindeki "Kamu" sözcüğü yasadan çıkartıldı. Bu düzenleme ile kamu arazi ve arsalarının işgali suç olmaktan çıkarılmış oldu.

Bu değişiklik aynı zamanda, işgal altındaki arazilerin örnek bedelle kullanılmasının yolunu açtı.

TBMM Dilekçe Komisyo'nunun 2010 yılı araştırma sonuçlarına göre de kıyı alanlarımız özel şahıs ve şirketlerin işgali altında ve kamunun kullanımına kapalı bir halde bulunuyor.

Anayasa ile güvence altına alınan kıyılar, sahil şeritleri ve dolgu alanlarının kamu önceliği, kıyılardan herkesin eşit ve özgür olarak ortaklaşa yararlanması, toplum yararına kullanılması, kamu malı olması nitelikleri yapılan yasal düzenlemelerle yok sayılmıştır.

Sınırlı ve gelecek kuşaklara bırakılması gereken kıyılar ve kıyı şeritleri yağmaya açılmıştır. Bugün Ege, Akdeniz ve Karadeniz kıyıları turizme katkı sağlıyoruz görüntüsünde önlemez doğa katliamlarına teslim ediliyor. Lüks otellerin ellerinde olan koylar ve sahiller, halkın kullanımına kapatılıyor ve sermayenin yönetimi altına giriyor.

AKP yaptığı yasa değişiklikleri ile kıyı alanlarında yaşanan bu süreci hızlandırmış, yapılaşmaları yasal zemine kavuşturmuştur.

7-TOPRAK KORUMA ARAZİ KULLANIMI YASASINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

1960'lı yıllardan beri Türkiye'de iş yapan Cargill adlı gıda şirketi, ülkemizde Marmara bölgesine konuşlanmış durumda. Cargill, Orhangazi Ovası'nda 195 bin metrekare "birinci sınıf tarım arazisini" en uygun yer olarak kendine seçen, çevreyi kirleten fabrikaları, genetiği değiştirilmiş mısır ve nişasta bazlı şeker üretimi ve ithalatı ile ün salmış, ABD ve Amerika kıtasında kabul görmeyen bir takım "deneysel" ürünleri, gelişmekte olan ülkelerde denediği de iddia edilen bir kuruluş.

Cargill'i kurtarmak adına, tarım dışı amaçla kullanılmaması gereken tarım arazileri üzerine kurulu tesisler için af öngören yasal düzenlemeler yapıldı. 2004, 2006 ve 2007 yıllarında yapılan düzenlemeler ya dönemin Cumhurbaşkanı tarafından veto edildi, ya da Anayasa Mahkemesi tarafından hakkında yürürlüğün durdurulması kararı verildi.

Fakat tüm bu yargı kararlarına rağmen Cargill faaliyetlerine devam etti ve sonuçta "Cargill'e Af Yasası" meclisten geçirildi.

26.03.2008 tarih ve 5751 sayılı "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve Diğer Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile tarım arazilerinde tarım dışı faaliyet yürüterek bu alanları işgal edenlere af niteliğinde bir düzenlemeye gidildi.

Yasayla; "11/10/2004 tarihinden önce, gerekli izinler alınmadan tarım dışı amaçlı kullanıma açılmış bulunan arazilerin tarımsal bütünlüğü bozmuyor ise istenilen amaçla kullanımı için, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde Bakanlığa başvurulması, hazırlanacak toprak koruma projesine uyulması ve tarım dışı kullanılan tarım arazilerinin her metre karesi için beş Yeni Türk Lirası ödenmesi şartıyla izin verilir.

Söz konusu arazi ve tesislerin istenilen amaçla kullanımı için çeşitli kurumlardan alınması gerekli ruhsat, izin gibi işlemler, Bakanlığa başvuru tarihinden itibaren 2

yıl içerisinde tamamlanıncaya kadar başvuru sahipleri faaliyetlerine devam ederler. Bu süreler içerisinde gerekli izinleri alamayanların üretim faaliyetleri ilgili idarelerce durdurulur.

Tarım arazisi vasfından çıkarılan araziler, ilgili kuruluşlarca başvuru sahibinin isteği doğrultusunda vasfını değiştirir.” hükmü getirildi.

Bu durumda işgalciye üç yıl gibi bir süre tanınmış oldu.

Yasayla ayrıca “yenilenebilir enerji kaynak kullanımı ile ilgili yatırımlar ve Jeotermal kaynaklı teknolojik sera yatırımlarının tarım arazisi üstünde yapılacaksa tarım arazisinin amaç dışı kullanabilmesi, mera ise tahsis amacının değiştirilebilmesi” hükmü getirildi.

Açıktır ki Cargill’in çıkarları, Türkiye “nin pancar şekeri üretimini dünyada emsali olmayan bir biçimde daraltıp, yerine nişasta bazlı şeker üretimine alan açması yönündedir. Bunun en kolay yolu, bir yandan yasal mevzuatın ve kotaların bu biçimde düzenlenmesi, diğer yandan özelleştirme kapsamında olan Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. (TŞFAŞ)’ nin tasfiye amacıyla özelleştirilmesinden geçmektedir.

Cargill ve Cargill gibi tarım arazisi üzerine yasa dışı yollarla tarım dışı kullanım için kurulmuş 22 bin civarı tesis tarımı, tarım işçisini de sermayeye bağımlı hale getirmekte, binlerce emekçinin ve ailelerinin yaşam hakkını ellerinden almaktadır.

8- YABANCILARA MÜLK SATIŞINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

1924 yılında çıkartılan 442 sayılı Köy Kanunu’nda “..Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunmayan gerek kişiler, gerek kişilik hükmünde olan cemiyet ve şirketlerin nüfusu 2 bin den aşağı yurt olarak tanımlanan köylerde arazi ve emlak almaları yasaklanmıştır.” Cumhuriyetin ilanından bir yıl sonra bu yasal düzenlemeyle nüfusu 10 milyon civarında olan Türkiye’de yabancıların taşınmaz ediniminde ilk kez getirilen karşılıklılık ilkesi dahil büyük ölçüde sınırlamaya gidildiğini görüyoruz.

Diğer yandan 1934 yılında çıkartılan 2644 sayılı Tapu Kanunu ile, karşılıklılık olması ve kanunlarda konulmuş kısıtlamalara uymak koşulu ile yabancı gerçek kişilere taşınmaz edinimi konusunda yeni bir yasal düzenlemeye gidildi. (**Karşılıklılık ilkesi**, Anayasa Mahkemesinin tanımında, “bir yabancı Türkiye’de bir haktan yararlanabilmesi, Türkiye vatandaşlarının da o yabancı ülkesinde aynı tür ve nitelikte olan haklardan yararlandırılmasına bağlı olması”nı ifade etmektedir (Anayasa Mahkemesi, 2005/14 Sayılı Kararı)

1924’ten 1984 yılına kadar yabancıların mülk ediniminde yasalarda belirtilen çerçevede yılda ortalama **250 konut** düzeyinde satış yapıldığı kayıtlara geçmekteydi.

1984 ve 1986 yıllarında Özal Hükümeti tarafından Tapu Kanunu ve Köy Kanunu’nda yapılan değişiklikler ile, karşılıklılık ilkesi aranmadan İstanbul Boğaz’ında 57 bin m²’lik Sevda Tepesi satıldı. Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan bu kanun değişiklikleri iptal edildi.

Yabancı tüzel kişiliklere mülk satışı konusunda, Anayasa Mahkemesi’nin 13.06.1985 tarihli (E.1984/14, K.1985/7) kararında, “Türk hukukunda yabancı tüzel

kişilere taşınmaz edinme hakkını tanıyan genel bir kural yoktur ve ilke olarak yabancı şirketlerin Türkiye’de arazi iktisap edemeyecekleri hususunda Türk doktrini de görüş birliği içerisinde.” değerlendirmesi yapılmıştır.

Özal iktidarınca çıkarılan yasaya ilişkin, Anayasa Mahkemesi tarafından 09.10.1986 tarihinde (E.1986/18, K1986/24) verilen bir diğer iptal kararında da, “Ülkede yabancıların arazi ve emlak edinmesi salt bir mülkiyet sorunu gibi değerlendirilemez. Toprak devletin vazgeçilmesi olanaksız temel unsuru, egemenlik ve bağımsızlığın simgesidir. Yabancıya satılmış toprakların yasal yollardan yerine göre geri alınabilmesinin varlığına güvenilemez. Yabancıların her an kendi devletinin himayesinde olduğu dikkate alındığında, böyle bir yola başvurmanın devletlerarası çetin sorunları davet etmesi kaçınılmazdır.” değerlendirmesi yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesi belirtilen yasalarda yabancıların taşınmaz edinimi yönündeki kısıtlamaların kaldırılmasına ilişkin değişiklikleri Anayasa’ya aykırı bularak iptal etmektedir. Siyasal İktidarlar ise Anayasa Mahkemesi’nin iptal gerekçelerinin ruhuna aykırı ancak şekil yönünden uyumlu görülebilecek, olumsuz düzenlemelere hız kesmeden devam etmektedir. Tapu Kanunu’nda, Turizmi Teşvik Kanunu’nda bu yönde değişiklikler ivedi olarak TBMM’nin gündemine getirilmektedir.

Yabancıların mülk edinimi 2003 yılında yeniden gündeme geldi, Köy Kanunu ve Tapu Kanunu’nda tekrar değişikliğe gidildi. Bu değişikliklerin gerekçesi bu kez 23 Haziran 2003 tarih ve 2003/5930 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nda açık bir şekilde görülmektedir. AB Müktesebatının Üstlenilmesine Dair Ulusal Program’da Sermayenin Serbest Dolaşımı başlıklı 4’üncü maddesinde “..Türkiye’deki bütün sektörlerde AB menşeli yatırımların önündeki bütün kısıtlamaların kaldırılması, AB vatandaşları ve tüzel kişilerin gayrimenkul ediniminin önündeki bütün kısıtlamaların kaldırılması...” hükümlerine bu kararda yer verildi.

2003 yılından itibaren ise Köy Kanunu, Tapu Kanunu, Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu ve Endüstri Bölgeleri Kanunu gibi bir çok yasa da yabancıların taşınmaz edinimi önündeki kısıtlamalar teker teker kaldırılmaktadır.

1984’den günümüze kadar yabancılarla taşınmaz satışı konusunda beş yasal düzenleme yapıldı, bunlardan üçü ve 5444 sayılı kanunun bazı maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Beşinci düzenleme, 2008 yılında gündeme geldi, yargı süreci tekrar başlatıldı. Bu kanunlar Tapu Kanunu’nun 35. maddesinin değiştirilmesini ve Köy Kanununun 87. maddesinin iptalini içermektedir.

1984 sonrası yabancılarla toprak satışı konusunda yapılan yasal düzenlemeler tarihi sırayla şu şekildedir; 3029 sayılı Kanun (21.06.1984), 3278 sayılı Kanun (22.04.1986), 4916 sayılı Kanun (03.07.2003), 5444 sayılı Kanun (29.12.2005) ve 5782 sayılı Kanun (15.07.2008).

Görüldüğü üzere yapılan 5 yasal düzenlemenin 3’ü AKP iktidarı dönemindedir.

2003 yılından itibaren, Köy Kanunu, Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu, Endüstri Bölgeleri Kanunu, Özelleştirme Kanunu gibi bir çok yasanın temelini oluşturan Tapu Kanunu pek çok kez değiştirildi.

88 ÷lkeyle hukuken bulunan ‘‘Karşılıklılık ilkesi’’ bu yasalarla neo-liberal iktisat politikalarına kurban edilmektedir. Oysa bu ilkenin hukuken olduğu kadar fiilen uygulanabilir olması, ÷lke özgürlüğü ve bağımsızlığı açısından hayati önem taşımaktadır. 2004 yılı itibariyle Türkiye ile **karşılıklılık ilkesini tanımayan fakat Türkiye’de taşınmaz edinen sekiz ÷lke** bulunmaktadır. Bunlar, Birleşik Arap Emirlikleri, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Irak, Kuveyt, Libya, Suudi Arabistan ve Tunus’dur.

8.1 - Yabancılara Toprak Satışında İstatistikî Veriler

İstatistiklere bakıldığı zaman 2000 yılından sonra yabancıların taşınmaz edinimindeki yıllık satış oranı 4 bini bulmaktadır. Hazine Müsteşarlığı verilerine göre **2003-2007 yıllarını** kapsayan 5 yıllık dönemde yabancıların Türkiye’de aldıkları gayrimenkullerin toplamı **10 milyar dolar** değerine ulaşmıştır. Toprak satışından elde edilen gelir ile bütçe açığı kapatılmaya çalışılmaktadır.

2007 yılı sonu itibariyle 71 bin civarında yabancı kişiye 60 000 adet arsa, arazi ve bağımsız bölüm olmak üzere toplam 36 milyon m² taşınmaz satıldığını görmekteyiz. 2009 yılı itibariyle ise TKGM verilerine göre 97.602 yabancı kişiye toplam alanı 59.278.804 m² olan 87.518 taşınmaz satılmıştır.

Yukarıda verilen bilgiler tamamı gerçek kişilere ait bilgilerdir. Bu bilgiler Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nde tutulmaktadır. Ancak gerek Tapu Kanunu’nda ve gerekse Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu ve Özelleştirme Kanunu kapsamında olsun diğer özel kanunlar çerçevesinde ‘‘Tüzel Kişiliğı’’ olan yabancı şirketlere yapılan taşınmaz satışı konusunda elimizde bilgiler olmayıp, hiçbir kurum bu yönde bir sicil tutmamaktadır.

Türkiye’de 1954 – 2002 yılları arasında yabancı uyruklu uluslararası sermayeli şirket sayısı **5215’ken, 2003 – 2010** (haziran) arasında **1984 şirket (şirketlerin çoğunluğu taşınmaz değerlendirme şirketi olmak üzere)** daha bu sayıya eklendi. Bu **25055 şirketinse** ne kadar taşınmaz satın aldığı bilinmemektedir.

Diğer taraftan Turizmi Teşvik Kanunu ile mera ve orman alanlarında binlerce dönüm arazi golf sahalarından turistik tesislere değin kullanılmak üzere yabancılara tahsis edilmektedir.

1934 yılından 1984 yılına kadar yürürlükte kalan yasal düzenlemelerin 1984 yılından sonra neden ısrarla değiştirilmeye çalışıldığı sorusunun yanıtı, neo-liberal politikalarda aranmalıdır. Yabancılara toprak satışı, 1984’de başlayan küresel dünyaya eklemlenme hedefi doğrultusunda küresel çok uluslu şirketlerin yürütme organı olan uluslar arası kredi kuruluşlarının ürettiğı neo-liberal politikalarla gündeme getirilmektedir.

Dış borca karşılık, geleceğini ipotek altına alan Türkiye, topraklarını da diğer kıt doğal kaynakları gibi ticari bir mal haline getirerek Hazineye kaynak yaratma telaşı içerisinde çok uluslu şirketlerin kullanımına açmaktadır.

Ülkemiz topraklarında korunması gerekli hassas alanlara ve kamu yararı, ÷lke güvenliği bakımından stratejik yerlere ait haritalar yapılmadan, arazi yönetimi planları

oluşturulmadan ve taşınmaz bilgi sistemi kurulmadan, bu bölgeler ile ilgili tespitler yapılmadan satışın yapılmasının geri dönüşü olmayan sorunlara yol açacağı, toprağın ele geçirilmesinin, siyasi ve kültürel bağımsızlığın da elden çıkarılması anlamına geldiği gözden kaçırılmamalıdır.

9- SERMAYE PİYASASI KANUNU DEĞİŞİKLİĞİ

21.02.2007 tarihinde 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 22/1. fıkrasının (r) bendi değiştirilmiştir. Yapılan düzenlemede SPK değerlendirme faaliyetinde bulunacak kişi ve kurumlara ilişkin şartların belirlenmesiyle yetkilendirilmiş, Gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı lisansı getirilmiş, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği kurulmuştur.

Öncelikle gayrimenkul değerlemesi ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanıyorsa, böyle bir uzmanlık lisansı ancak bilimsel esaslara dayanılarak Anayasa'nın 130. maddesi çerçevesinde, Türk yükseköğretim sisteminin mantığı içinde gerçekleştirilebilir. Yasada düzenlendiği biçimde bu konuda hiçbir kadrosu olmayan ve Anayasal yetkisi bulunmayan bir Kurumca gayrimenkul değerlendirme alanında uzmanlık lisansı verilmesi de ayrıca Anayasa'ya aykırıdır.

Bugünlerde ise lisans almış değerlendirme uzmanları ve birlikleri, sermaye kuruluşlarının da desteğiyle sermaye piyasası dışına çıkarak tüm taşınmazların değerlendirme hizmetlerini yapabilmek için lobi çalışmalarını hızlandırmış durumdadır.

Türkiyede taşınmazlara ilişkin bir değer haritası henüz gerçekleştirilememiştir. Bu çalışma da kamu kurumu eliyle yürütülecek veriler ile oluşturulmalıdır. Bu nedenle Türkiye'de bulunan yaklaşık 55 milyon taşınmazın değerlendirilmesi Kadastro Genel Müdürlüğü'nün denetiminde ilgili mühendis, mimar ve şehir plancıları tarafından yapılmalıdır.

10- KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANLARINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

Ülkemizde 90'lı yıllarda başlayan kentsel dönüşüm projeleri son yıllarda TOKİ'nin devreye girmesiyle daha fazla yaygınlaşmaya başladı. AKP bu süreçte yasal bir mevzuatı olmayan kentsel dönüşümü hukuki zemine oturtmak için her dönem yasa değişiklikleri hazırladı.

2005 yılında "Kentsel Dönüşüm ve Gelişim" yasa tasarısı" sonuçsuz kaldı fakat 2010'da Belediye Kanunu'nda yapılan değişikliklerle kentsel dönüşümlere yön verildi. 17 Haziran 2010 tarihinde "Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile Belediye Kanunu'nun 73. maddesi değiştirildi.

Yapılan değişikliklerle, özellikle büyükşehir belediyelerine yeni yetki devirleri yapıldı. Madde değişikliğinde kentsel dönüşüm alanlarının kapsamı tanımlanırken; "yapısız ve plansız" alanlarda, diğer bir anlatımla henüz bir yapılaşmanın olmadığı ve planlama çalışmalarının henüz yapılmadığı, boş bulunan alanlarda dönüşüm projesinden bahsedilmektedir.

Yapılaşmanın olmadığı ve planı bulunmayan alanlarda dönüşüm projesinden söz etmenin teknik ve sosyal yönden hiçbir bilimsel açıklaması yoktur. Bu alanlarda

zaten farklı nitelikte “çevre düzeni”, “nazım” ve “imar” planları yapılmaktadır. Böyle bir düzenleme keyfi uygulamaların sınırsızca gerçekleştirileceğini gözler önüne sermektedir.

Yasa değişikliği ile kentsel dönüşüm uygulaması “kamulaştırma” üzerinden yürütülmektedir. Kamulaştırma tanımı gereği kamu yararı ilkesi yönünden zorunluluk içeren bir uygulamadır. Türkiye’de uygulanan kamulaştırma yöntemi ile yurttaşın mülküne kamu yararı gereği el konurken, diğer taraftan konunun sosyal, ekonomik, kültürel ve toplumsal yönü dikkate alınmamaktadır. Yurttaş, doğup büyüdüğü, yaşadığı bölgeden kısaca yaşam alanından, toprağından kopartılmaktadır. Böylesi bir anlayış üzerine kentsel dönüşüm projeleri oluşturulamaz. Halihazırda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin bu çerçevede vermiş olduğu pek çok karar mevcuttur.

Yapılan kanun değişikliğiyle, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde kentsel dönüşüm yetkisi yalnızca “Büyükşehir belediyeleri”ne verilmekte, kentlerin tüm bölgelerinde rant amaçlı imar yenilemelerine olanak tanınmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin belediye sınırları nüfus oranına göre genişletilmiş ve çeşitli zonlar getirilmiştir. Bu zonlar düşünüldüğünde bu alana giren (..mera, yaylak, orta malı, tarım arazileri, kıyı alanları, yeşil alanlar, 2B alanları vb. nitelikli) arazilerde yapılacak dönüşümde rantsal dönüşümlerin gündeme geleceği açıkça görülmektedir. Kentsel dönüşümlerden doğan rantın kenti, bölge insanını, doğayı ve tümüden evrensel hukuki değerleri yok etmeye devam edeceği, ilçe belediyelerinin/halkın sürecin dışına itilerek, büyükşehir belediyelerinin tek söz, tek kalem kılınacağı anlaşılmaktadır.

Kanunda, büyükşehir belediyeleri, büyükşehirlerde kentsel dönüşüm kararında yetkili tek merci olarak belirlenirken, diğer taraftan kentsel dönüşüm alanı ilan edilen yerlerdeki “her ölçekteki imar planı, parselasyon planı, bina inşaat ruhsatı, yapı kullanım izni ve benzeri tüm imar işlemleri” de büyükşehir belediyelerine bırakılmaktadır. Bu durum, ilçe belediyelerinin imar sürecinden koparılması demektir ki uygulamada ilçe belediyelerinin zor durumda kalması kaçınılmazdır. Bu uygulama ile 16 büyükşehir belediyesinde yaklaşık 400’e yakın ilçe ve belde belediyesinin imar yetkileri elinden alınmakta ve kapılarına kilit vurulmaktadır. Yerel yönetimlerde bu alanda ciddi bir deprem yaşanacağı bugünden görülmelidir.

İlgili düzenleme ile 3194 Sayılı İmar Kanunu fiilen ortadan kaldırılmaktadır. 5 hektar ile 500 hektar arasında ve parçalı bir şekilde ilan edilecek dönüşüm alanlarında uygulamaya konulacak parselasyon planlarında, yurttaşın arazisi bu alan içerisinde sağa sola savrulacaktır. Halbuki parselasyon planları hazırlanırken uyulmakta olan temel ilke; uygulama sonrası oluşacak parsellerin öncelikle uygulama öncesinde buldukları aynı yerden, yoksa mümkün mertebe mevcut parsellere en yakın yerden oluşturulması prensibidir. Bu yönde sayısız yargı kararları vardır. Yasa değişikliğine bakıldığında yurttaşın arazisi, tarlası, parseli uygulama alanı içerisine alındığında yapılan uygulama projesi ile 500 hektar içerisinde rastgele bir yere serpiştirilmesinde sakınca görülmemektedir. Diğer taraftan rantı yüksek olan bölgeler keyfi uygulamaya tabi tutulabilecektir.

Bu yetmezmiş gibi bir de yurttaşın hak araması ve yargı yoluna gitmesi de bu değişiklikle engellenmektedir. Bu yaklaşımın kamu ve toplum yararına değil gözü sürekli kamu arazilerinde, tarım arazilerinde ve mera alanlarında, toprak üzerinden

rant peşinde koşan bir takım büyükşehir belediye başkanlarının ve yandaşlarının yararına olacağı anlaşılmaktadır.

Halen kendine özgü yasal bir mevzuata kavuşturulamayan kentsel dönüşüm uygulamaları, “5366 Sayılı, Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun” ve Belediye Kanunu’nun 73. maddesi kapsamında gerçekleştirilmektedir.

Diğer taraftan AKP tarafından yasal düzenleme çabaları da sürmektedir. “Dönüşüm Alanları Hakkında Kanun Tasarısı” adı altında yeniden gündeme taşınmıştır.

Tasarıya göre; belediyeler ve il özel idareleri dönüşüm projelerini kendileri yapabilecekleri gibi, Toplu Konut İdaresi ya da özel şirketlerle ortak çalışabilecektir. Yapım şirketleri ile bankacılık kuruluşlarının ilişkisi ile hayata geçirilecek olan projelerde, bu piyasa aktörleri ile Toplu Konut İdaresi’nin de içinde bulunduğu bir yapının nemalandırılması öngörülmektedir. Böylece dönüşüm projeleri, kenti kaçak ve sağlıksız yapılardan kurtarmak için değil, kâr amaçlı “yatırım” amacına yönelik şekilde oluşturulacaktır.

Bilindiği üzere, belediyeler teknik personel olarak yeterli istihdama sahip değildir. Bu nedenle, bu projelerin genellikle hizmet alımı ile yaptırılacağı anlaşılmaktadır. Bu da büyük ölçüde, kaynakların özel sektöre aktarılması anlamına gelmektedir. Diğer taraftan, büyük yatırımları gerekli kılan bu dönüşüm çalışmalarında finansmanın nasıl sağlanacağı önemli bir sorudur. Belediyeler kaynak yetersizliğini öne sürerek, temel altyapı yatırımlarını yapmaktan geri dururken, bu denli büyük projelerin finansmanının nasıl sağlanacağı konusuna bakıldığında, İller Bankası karşımıza çıkmakta; fakat İller Bankası’nın da tasfiye sürecinde olduğu göz önüne alındığında, uluslararası finans kuruluşlarından kredi almak tek seçenek olarak kalmaktadır.

Görüldüğü üzere kentsel dönüşüm ve yeniden yapılanma olarak adlandırılan süreçler yarattığı yüksek rantlarla bazı kesimlerin iştahını kabartmakta ve bir bölüşüme dönüşmektedir. AKP iktidarının Sulukule, Ayazma, İkitelli, Dikmen Vadisi örnekleri bu bölüşümün en karanlık yüzlerini ortaya çıkarmıştır.

Bu örnekler kentsel dönüşümün nasıl ranta dönüştüğünü, bölgenin esas sahiplerinin tam anlamıyla ‘kentlerin dışına çıkarıldığını’ yansıtmaktadır. Zira, Sulukule’de yapılan evlerin %90’ı mahalle dışından insanlara satılmış, ev sahiplerinin bir çoğu hisselerini devretmeye zorlanmışlardır. Diğer taraftan başta hakkında dava açılan Deniz Feneri noteri olmak üzere kimi milletvekili çocukları, bazı AKP’li belediye meclis üyeleri ve tarikat liderinin konut aldıkları basına yansımıştır.

Mevcut uygulamalar kentsel dönüşümlerin, yöneticilerin estetik, imaj ve rant kaygısına açıkça kurban edildiğini, kitlelerin ihtiyaçları ve birlikte yaşanabilir alanlar yaratmak iddiasını taşımadığını göstermektedir. Bugünse artık siyasal iktidarın yaygınlaşmış yerel yönetim idaresiyle daha da menfi şekilde bu projeleri uyguladığını görmekteyiz.

Tıpkı gelişmiş ülkelerde olduğu üzere Türkiye’de de kentsel dönüşümle ilgili planlama ve uygulamaya gereksinim vardır. Doğal olarak bu uygulamanın kendine özgü bir yasası, uygulama yönetmeliği ve uygulama yöntemi olmalıdır. Fakat bu yasa;

siyasal iktidarların sömürünün, yağmanın ve kimliksiz kentler yaratma çabalarını gizleme mekanizmaları olarak değil; halkın, sivil toplum kuruluşlarının, bilim insanlarının ve meslek odalarının katılımı ile bilimsel, teknik, sosyal ve hukuki olguları içerecek şekilde düzenlenmelidir.

II- TOKİ'YE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

TOKİ, 1984 yılında "ihtiyaç sahibi ve alt gelir grubu vatandaşlara ulaşarak kira öder gibi uzun vadelerde ev sahibi olabilmeleri" amacıyla kurulmuş bir kamu kurumudur. Fakat 2000'li yıllar itibariyle TOKİ işlev değiştirmiş ve lüks konut yatırımları ile özel sermayeli bir şirket gibi işletilmesiyle tartışılmaya başlamıştır.

AKP tarafından kamuya ait taşınmazların yerli ve yabancı sermayeye satılmasını kolaylaştıracak yasalar paketinden 2008 yılında çıkarılan 5793 sayılı kanunla TOKİ'deki bu değişim yapısal özellikler kazanmaya devam etti. Bu süreçte TOKİ, kamu arazilerini ve kaynaklarını sosyal konutlar yapmak yerine kar getirecek alanlara alışveriş merkezleri, iş merkezleri yapmaya başladı. Ayrıca bu yasayla TOKİ'ye her tür ve ölçekte planlama yapma yetkisi verildi ve TOKİ de aradan geçen sürede birçok tartışmalı projeye imza attı.

Ardından çıkarılan 25.02.2010 tarih ve 5953 sayılı "Arsa Üretim ve Değerlendirilmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun" ile TOKİ'ye geniş yetkiler verilmeye devam edildi.

Kanunla; "Hazineye ait arsalar ve araziler ve Hazine adına tescil edilecek arsa ve arazilerin mülkiyeti" ibaresi "Hazineye ait taşınmazlar ve Hazine adına tescil edilecek taşınmazların mülkiyeti" şeklinde değiştirilerek, Hazine'den Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na "bedelsiz" devredilen arsa ve arazilerin varsa üzerinde bulunan tüm yapı ve tesislerin de sorunsuz bir şekilde satılabilmesinin önü açıldı.

Diğer taraftan yapılan bu düzenlemeyle TOKİ'ye, Vergi Kanunu uyarınca Arazi Vergisinden daimi olarak muafiyet tanındı. Bu şekilde TOKİ'nin, vergiden daimi muafiyete sahip olan mezarlıklarla aynı şekilde değerlendirilecek kadar ileri gidildi.

TOKİ'nin konutları hangi arsaların üzerinde inşa ettiğini sorgulamak gerekir. TOKİ, bu iş için Hazine arazilerini kullanıyor ve bu alanların içinde doğal kaynaklarımız; mera alanlarımız, orman alanlarımız da var. Hazine arazilerinin kullanılması yetmiyormuş gibi üstüne bir de vergi muafiyeti getirilmesinin, kamu arazilerinin yok edilmesini daha da hızlandıracağı açıktır.

2001 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile tasfiye halindeki Türkiye Emlak Bankası'nın varlıkları TOKİ'ye devredildi. Bu kapsamda Emlak Bankası'nın 7.852 konutu TOKİ'ye devroldu. 5953 sayılı kanunla, devralınan varlıklar ve bu varlıklara dair devirden önce yapılmış akitlerle ilgili yükümlülüklerden TOKİ'nin sorumluluğu kaldırıldı. Emlak Bankası'nın tüm mal varlığını, ticari gayrimenkullerini, hisse paylarını devralan TOKİ, kurumun borçlarının yükümlülüğünü almadı.

TOKİ örneği: İmar alanı rant alanı olarak görülmektedir

Neo-liberal politikaların yükselişiyle, devlet bir yandan ekonomiden çekilmeyi hedeflemekte, diğer yandan ise sorumluluğu altında olmayan alanlarda bir özel

şirket gibi faaliyet göstermektedir. Bu alanlardan biri olan imar alanı da rant kaynağı olarak görülmekte olup, siyasiler sıfatlarını sermaye lehine kullanmakta bir sakınca görmemektedirler. Siyasilerin devreye girmesiyle parsel ve ada bazında yapılan plan değişiklikleri ile korunması gerekli tarım arazileri ile yeşil alan, park, yol ve kent alanlarının ticari alanlara dönüştürülmesinin İmar Kanununa aykırılık içerdiği, Kanunun 18. maddesine ve ilgili yönetmeliğe uyumlu olmadığı görülmektedir.

Devletin kamusal hizmetler de dahil yatırım, işletme, vb. faaliyetlerinden elini eteğini çekmesi ile değişen nedir diye sorulmalıdır. TOKİ'nin gayrimenkul piyasasına zarar verdiği yönünde değerlendirmeler basında da yer almıştır. Bu noktada, bir taraftan her alanda özelleştirme uygulamaları devam ederken, diğer taraftan TOKİ'nin devasa bir yatırım faaliyetine giriştiği ve giderek büyüdüğü görülmektedir.

TOKİ, konutun bir barınma hakkı olduğu ve alt gelir grubunun da uygun koşullarla bir yaşam alanına kavuşturulması temel felsefesi ile doğdu. Gelinek noktada, TOKİ'nin bu amacını ne kadar gerçekleştirdiği soru işareti taşımaktadır. TOKİ'nin bu anlamda genişleyen faaliyetleri çok yakın zamanda mutlaka özelleştirmenin, sektörün piyasalaştırılmasının en önemli gereksesi olarak kullanılacaktır.

Diğer taraftan, bu söylem zorunlu bir takım devlet faaliyetlerinin de özel sektöre bırakılmasını öngörmektedir. İnsanların temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik bir kamusal hizmeti kendisine tehdit olarak gören özel sektör, bu nedenle insan hayatı pahasına şirketlerinin yaşam hakkını savunmaktadır.

5018 sayılı Kanun ile konsolide bütçe kapsamında yer alan ve şimdi genel bütçe kapsamına alınan pek çok kurum taşınmazlarının TOKİ'ye devredildiği bilinmektedir. Diğer taraftan AKP'nin altın tepsiyle TOKİ'ye sunduğu kentsel dönüşüm projeleri ülkenin her tarafında artarak devam etmektedir. Bu durumda; barınmayı temel bir hak olarak tanımlamayan ve imar faaliyetlerini ranta konu eden anlayış sürdürüldüğü müddetçe, küçülen devlet politikasına karşılık 2000'li yıllarla birlikte dev bir şirkete dönüştürülen TOKİ, kentsel dönüşümlerin, kamu arazilerinin satışının, Hazine arazilerinin ranta dönüştürülmesinin adresi olarak kalacak gibi görünmektedir.

12- ÜÇÜNCÜ KÖPRÜ

Yıllar önce 1. ve 2. köprüye karşı çıkan TMMOB üyeleri, İstanbul'un ulaşımında köprünün "çözüm olamayacağı"nı, "1. köprüden sonra bunu 2.,3.,4., köprülerin izleyeceğini" haykırması, rapor etmişlerdi.

İstanbul gibi, Türkiye'ye bedel rant oluşturan bir metropolde, üçüncü köprü güzergâhının halka açıklanmadan çok önce birilerine açıklandığı anlaşılıyor. Çünkü "Ocak 2011'in başlarında arsaların "kapatıldığı" haberleri yayınlandı.

2011 yılı başlarında güzergah açıklanmadan önce hasıraltı edilen ve güzergâh açıklandıktan sonra meydana gelen bir takım değişiklikler dikkat çekmektedir.

Daha önce inşa edilen iki köprüde de ortaya çıkan durum 3. köprüde de kendini gösteriyor: Köprü ile beraber güzergah üzerindeki alanların kentsel gelişmeye açılması süreci başlamış bulunuyor. Ne yazık ki, 3. köprü daha inşaatı başlamadan güzergah üzerindeki alanlarda plan değişiklikleri yapılmaya başlandı. Bazı yerlerde mülkiyet değişiklikleri olduğu gündeme geliyor.

2001'den 2011'e uzanan 10 yıllık süreçte dört önemli değişikliği şu başlıklar altında özetleyebiliriz;

1. Sarıyer, Uskumruköy'de 3. Köprü güzergâhının tam ortasında kalan bir alan planda orman alanı olmaktan çıkarılarak yapılaşmaya açılmış bulunuyor. Söz konusu alanda yer alan villa siteleri ise konuya başka bir boyut getirerek, plan değişikliğine kimlerin etki ettiği konusunda soru işaretleri yaratıyor. Bu alan, 1/ 100.000 ve 1/ 25.000 ölçekli planlarda orman alanı olarak görünürken, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 16.07.2010 onay tarihli plan değişikliğiyle konut gelişimine açıldı.

2. Benzer bir plan değişikliği iktidarın oy deposu olarak nitelendirilen Sultanbeyli İlçesinde yapıldı. 1/25.000 ölçekli plan çalışmaları kapsamında kullanılmak üzere Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 02.12.2009 tarihli kurum görüşünde bu alan için "orman alanı" denilmiş olmasına rağmen, 16.07.2010 tarihinde yapılan değişiklikle, söz konusu alan yapılaşmaya açılmış bulunuyor. Bu alan da 3. köprü güzergâhında kalıyor.

3. Kentlerin yeşil alan stoku içinde önemli yer tutan askeri alanların köprü güzergâhı ve bağlantı yolları üzerinde kalan bazı bölümlerinin TOKİ'ye devredilmesi söz konusu. Hadımköy Yeşilbayır bölgesinde tarım alanlarının ortasında kalan askeri alanın TOKİ'ye devredilmesi yönünde çalışmalar sürdürülüyor. Bu alan köprünün Avrupa yakasındaki en önemli bağlantı yolunun üzerinde ve 50 hektar gibi oldukça büyük bir alan. Buna ek olarak aynı yol üzerindeki bazı diğer askeri alanların da boşaltılmaya başlandığı yönünde haberler gündeme taşınmakta. Bu alanların nasıl değerlendirileceği konusu ise belirsiz. Ancak TOKİ'nin eline geçen alanların yapılaşma anlamına geldiği düşünülürse, durum kaygı verici.

4. Köprü güzergâhının etkisinin İstanbul'la sınırlı kalmadığını görünce kaygılarımız daha da artıyor. Bakanlar Kurulu'nun 06.12.2010 tarihli kararnamesi, Kocaeli ili, İzmit ilçesinde Sekbanlı ve Sepetçi kentsel dönüşüm alanını ilan ediyor. Yaklaşık 500 ha büyüklüğündeki alanın en önemli özelliği 3. Köprü'ye bağlanan Kuzey Marmara Otoyolu güzergâhı üzerinde kalması. Sekbanlı ve Sepetçi köylerinin 2009 yılı nüfusları toplamı 458 kişiyken; burada da TOKİ'nin devreye gireceği ve yüksek yoğunluklu konut gelişmesi öngören bir plan hazırlanacağı anlaşılıyor.

Merkez Bankası, Ziraat Bankası ve diğer üst kurulları İstanbul'a taşıyan AKP hükümeti tüm Türkiye'nin İstanbul'a taşınacağı bir sürecin fitilini ateşlemiş bulunuyor. Şimdi bu değişimin yaratacağı yeni göç dalgası için yerler hazırlıyor. Bu arada büyük rantlar yaratılıp, paylaşılıyor. Sorun şu ki, İstanbul'un hala ayakta durabilmesini sağlayan ormanlar ve su havzaları bu vahşi ve şuursuz talanın yeni hedefi haline gelmiş durumda.

İstanbul gibi dev bir metropolün uzun süre ve büyük kaynak harcanarak hazırlanan üst ölçek planının mürekkebi kurumadan bu planda öngörülmemen 3. Köprü dayatması bir çok soruyu gündeme getiriyor. Ama galiba asıl sorular, bu köprü güzergâhı üzerindeki bazı alanlara, ormanı ve yeşili de yutacak nitelikte özel muamele yapılıp, gelişmeye açılmaya başlayınca ortaya çıkıyor. Bu kapsamda yöneticilere bazı sorular sormak gerekiyor;

Köprü güzergâhında plan değişiklikleriyle yerleşime açılan alanlar kimlere ait? Güzergâh açıklanmadan önce alan üzerinde arsa toplayan şirketler kimlerdir?

Bu güzergâh çevresinde hangi uluslar arası şirketler arsa toplamıştır?

Kuzeyden geçen güzergâha toplum adına kimler karar vermiştir?

13-KAMU KURUMLARINDAKİ YAPISAL DEĞİŞİKLİKLER

13.1- İLLER BANKASI

İller Bankası, yerel yatırımların planlaması, uygulaması ve finansmanı alanında merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında eşgüdümün sağlanması konusunda, yerel yönetim bankacılığı hizmet alanında faaliyet gösteren bir kamu kuruluşudur. Yerel yönetim bankacılığı; kamu yönetimi, altyapı sektörü ve bankacılık sektörünü bir araya getiren bir alandır. Bu nedenle, yerel yatırımlar salt yerel yönetimleri ilgilendiren bir konu değildir.

İller Bankası, günün koşullarına paralel olarak yerel yatırımlarda yerel idarelere teknik ve mali destek sağlamak amacı ile kurulmuş, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kuruluşudur. Finansman yanında, mühendislik-mimarlık alanında teknik destek vermesi nedeni ile de Türkiye'ye özgü bir kurumdur. Türkiye gibi altyapı yatırımlarında halen büyük bir eksikliğin olduğu, belediyelerin çağdaş altyapı yatırımlarını gerçekleştirmek için gerekli teknik ve uzman kadronun çok yetersiz olduğu bir ülkede İller Bankası'nın kalkınmadaki önemli rolü belirginleşmektedir.

İller Bankası uzun bir dönemdir DB programlarında yeniden yapılandırma adı altında küresel çıkarlar doğrultusunda şekillendirilmeye çalışılmaktadır. Bu amaçla, 2006 yılında İller Bankası'nın neo-liberal dönüşümünü içeren, "İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun Tasarısı" meclis gündemine getirildi. Tasarı ile Bankanın, görevleri, organları ve personeli ile ortadan kaldırılarak İLBANK Anonim Şirketi adı altında farklı bir kuruluşa dönüştürülmesi tasarlandı. Belediyelerin Banka ile olan ortaklığının sonlandırılması ve Banka'nın Hazine'ye devrinin gerçekleştirilmesi hedeflendi. Süreç İller Bankasının tasfiye edilmesi anlamına geliyordu.

Odamız tarafından, 2006 yılındaki tasarının gündemde olduğu dönemde, konuya ilişkin "Tasfiye Sürecinde İller Bankası Gerçeği" adlı rapor kitaplaştırıldı ve TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'na, kamuoyuna, belediyelere, sendikalara ve diğer kurum ve kuruluşlara ulaştırılarak İller Bankası'na sahip çıkma çağrısı yapıldı. TMMOB da bu süreçte, İller Bankasının şirketleştirilmesine karşı çıkmak ve tasarının geri çekilmesini sağlamak için belediye başkanlarını göreve çağırdı, Türkiye çapında tüm belediye başkanlarına birer mektup göndererek, tasarıya karşı çıkmanın başta yerel yöneticiler olmak üzere herkesin görevi olduğunu ilettiler.

Yoğun tepkiler üzerine durdurulan tasarı bugün, bazı değişiklikler yapılarak yeniden meclis gündeminde bekliyor. Tasarı incelendiğinde;

- Belediyelerin arkasındaki kamu teknik desteği ve finansmanının çekileceği,
- Yerel yönetim birimlerinin Banka ortaklığının yavaş yavaş ortadan kaldırıldığı,
- Mutlak yönetimler yaratılmak istendiği,
- Bankanın "yerel yönetim ortaklığı" özelliğini kaybederek, bankacılık kurallarına tabi özel bir banka işlevi gösterecek yapıya dönüştürülmeye çalışıldığı,

- Bankanın, İller Bankası Kanununa göre kendi tüzüğüne göre belediyelere kredi verirken, artık Bankacılık esaslarına göre kredi vereceği,
- Yerel yönetimlere ödedikleri pay karşılığında verilen katkı oranının % 51 ile sınırlandırıldığı,
- Yerel yönetimleri uluslar arası finans kuruluşlarına borçlandıracak, taşınmazlarının satışına yol açabilecek mahiyette sonuçlar doğuracağı,
- Bankada görevli 657 sayılı devlet memuru kanununa tabi kadroların iptal edilerek, A.Ş.'de kalacak personelin sözleşmeli olarak çalıştırılacağı,

görölmektedir.

Bugün İller Bankası'nda yaşanan süreç uzun yıllardır ülkemizde uygulanan kamusal alanın tasfiyesinin bir örneğidir. İller Bankası'nın özelleştirilmesinin adımlarıdır.

Neoliberalizmin savunucularına göre, İller Bankası tasfiye edilmesi gereken bir kamu kuruluşudur. IMF, Dünya Bankası ve uluslar arası ticari şirketlerin gözünün Türkiye'deki yerel yönetimler ve hizmet alanları üzerinde olduğu bilinmektedir. Yerel yönetimlerin mühendislik, mimarlık ve altyapı hizmet alanları dikkate alındığında yıllık **5 milyar doların** üzerinde bir yatırım alanı olduğu görölmektedir. İller Bankası'nın bu alanlardaki görevlerinin sona ermesiyle küresel sermayenin boş bırakılmış bu alanlara ulaşması çok daha kolay hale gelecektir.

2006'daki tasarı sürecinde, Türkiye pazarına DenizBank'ın hisselerinin % 95'ini alarak giren Belçika-Fransa ortaklığı olan DEXIA (en çok kâr eden 3. Banka ve DEXIA'nın dünya çapında 30-40 bankası var) adlı bir bankanın adı geçmekteydi.

Yaşanan küresel krizle birlikte DEXIA'nın sıkıntı içine girdiği bilinmektedir. Küresel boyutta yaşanan kriz, yerel yönetim kredi sisteminin özel şirketlere devrini zorlaştırırken, yeni tasarı ile İller Bankası'nın yerel yönetimlerle ortaklığını şimdilik tasfiye etmek yerine, hisse oranlarının azaltılması yoluna gidilmektedir.

13.2 KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun 25.06.2010 tarihinde mecliste kabul edilerek yasalastı. Kanunla kurumun "ticarileştirilmesinin" önu açıldı.

Kanunla Genel Müdürlüğün "özel bütçeli bir kuruluş" haline getirilmesine paralel olarak özelleştirme gelirleri de dâhil olmak üzere yeni gelir kalemleri ihdas edilmekle birlikte genel bütçeden yapılacak Hazine yardımları ayrıca muhafaza edildi.

Söz konusu düzenleme ile "4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun" hükümleri çerçevesinde bazı otoyolların işletme hakkının devredilmesi ve devredilen otoyollara ilişkin esas, usul ve geçiş ücretlerinin taraflar arasında sözleşmelerle belirlenmesi esas alındı. Yasayla birlikte köprü ve otoyolların özelleştirilmesinin önündeki engeller kaldırıldığından özelleştirilmelerine hız verileceği açıktır.

2009 yılında özelleştirme kapsamında sayılan otoyolların mülkiyeti, TCK Genel Müdürlüğü adına tescillidir. Karayolları Genel Müdürlüğü'nün bakım istasyonları, tesisleri ve hizmet binaları dahil yaklaşık 30 milyon m² taşınmazı bulunmaktadır.

5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu” gereği kamu kurumlarının taşınmazlarının Hazine’ye devri yapılmakta bu sayede özelleştirmelerinin de önü açılmaktadır.

Yasada yer alan önemli konulardan biri; tekrar gündeme gelen “sözleşmeli yerli ve yabancı personel çalıştırma” nın kanuna bir madde olarak eklenmiş olmasıdır. Kamu personelinin de artık özelleştirme kapsamına alındığı açıkça ortaya konulmuştur. Mühendislerimizin yaklaşık % 25’i işsiz ya da meslek dışı işlerde çalışırken, Karayolları Genel Müdürlüğü bünyesinde yabancı mühendis çalıştırmak istenmesi kendi mühendisini yok sayan bir anlayışı barındırmaktadır.

Yapılan düzenlemede Orman Kanunu’na da ek bir madde getirilmektedir. Tasarıya eklenen madde ile deyim yerindeyse ormanların nasıl satılacağı belirtilmektedir. Buna göre Karayolları Genel Müdürlüğü bünyesinde, özelleştirme uygulamaları kapsamında yap-işlet-devret modeli ile uygulama yapılıyorsa, uygulama alanı orman arazisine rastlarsa dahi Çevre ve Orman Bakanlığı’ndan izin beklenmesi gerekmeyecek. Yol ve üzerindeki tesisi işletecek olan şirketin işletme hakkı için ödeyeceği toplam tutarın bir bölümü ormanları yağmalama izni anlamına gelecektir.

Karayolları Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü’ne bedelini ödemediği takdirde istediği orman alanını istediği şekilde kullanabilecektir. Akla ilk gelen ise 3. Köprü güzergahında yer alacak olan Belgrad Ormanları ve bu ormanların akibetidir. 3. köprünün yapılabilmesi için yasal bir zemin hazırlamak adına oluşturulan bu madde ile 3. köprünün ana güzergahında yer alan yaklaşık **900 hektarlık** bir orman alanının talanı için yasal iznin verildiğini söyleyebiliriz.

Karayolları Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa değişikliği ile; kamu kurum ve kuruluşlarının tasfiyesinin hız kazandığı, kamu kurumlarının ticari şirketlere dönüştürülmesi yolunda önemli adımların atıldığı, bununla birlikte yabancı mühendislerin ülkemizde çalışmasının önünün açılmakta olduğu, orman alanlarımıza zarar verecek her türlü faaliyete izin verileceği ve küresel sermayenin ülkemize girişinin önünün açılmakta olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan yasa ile Karayolları Genel Müdürlüğü’ne karayolu güzergahlarında imar planı yapma yetkisi verilmiş ve bu şekilde planlamalarda bütünlükten uzak parçacı anlayış sürdürülmüştür. Ayrıca böyle bir anlayışla planlama yapmak, planlamanın ruhuna aykırıdır.

13.3- AFET İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ülkemizde toplumsal ve kamusal alanın her aşamasının neo-liberal politikalar ekseninde “reform” adı altında yeniden yapılandırılması sürecinde en büyük değişim devletin kendi yapılanmasında ve kurumlarında gerçekleştirilmektedir. Köy Hizmetleri, Etibank, Sümerbank, Tüpraş, Telekom gibi kurumların tasfiyesini içeren kamunun yeniden yapılandırılması sürecine afet ve acil durum hizmetleri de dahil edilmiştir.

Afet, deprem, acil durumlar ve sivil korunmaya ilişkin hizmetlerin tek elden yürütülmesi amacıyla Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmasına ilişkin Kanun Tasarısı’nın, 29.05.09 tarihinde mecliste kabul edilmesinin

ardından Afet İşleri Genel Müdürlüğü kapatılmış, kurumun yerine yeni yasayla kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bünyesinde oluşturulacak Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu'na görev verilmiştir.

Böylece, daha önce Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen;

- Afet zararlarının azaltılması amacıyla ulusal ve uluslar arası işbirliği, proje ve programları oluşturmak,

- Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla alınması gereken tedbirleri araştırmak, bu konudaki temel ihtiyaçlarla hedef ve politikaları belirlemek, afete uğramış ve uğrayabilecek bölgeler ile yapı ve ikamet için yasaklanmış afet bölgelerini tespit ve ilan etmek,

- Afet bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili kuralları, yapı teknikleri ve projelendirme esaslarını hazırlamak veya hazırlatmak,

- Afet anında acil yardım uygulaması ve koordinasyonu sağlamak,

- Sivil Savunma Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilen sivil savunma hizmetlerini yurt düzeyinde teşkilatlandırmak,

- Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda bu hizmetlerin planlanmasını, uygulanmasını ve koordinasyonunu sağlamak ve denetimini yapmak,

- Afetlerde kurtarma, ilkyardım, acil iâşe ve geçici barındırma hizmetleri vermek gibi hizmetler,

- Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü'nce gerçekleştirilen; acil durum yönetiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarında acil durum yönetimi merkezlerinin kurulmasını sağlamak,

- Çalışma esaslarını belirlemek ve bu merkezler arasında koordinasyonu sağlamak, gibi hizmetlerin yerine getirilmesi "Kurul"un yetki alanına bırakılmıştır.

Kurulan yeni yapı, sosyal devlet örgütlenmesi altında mal ve hizmet sağlayan kurum ve kuruluşları tasfiye etmek amacıyla bakanlık sisteminden üst kurul sistemine geçilmesini ön görmektedir.

"Üst kurul sistemi" kapitalist küreselleşmenin demokratik sisteme karşı yönelttiği en önemli tehditlerdendir. Kurulan üst kurullar merkezin denetimi dışında kalacaklardır. Böyle bir yapılanma küresel sermayenin serbest dolaşımında etkin rol üstlenmektedir. İleri sürülen bu görüşten hareketle söz konusu "reform" adı altında uygulanan neo-liberal programın yurttaşın can ve mal güvenliğinin sermayenin piyasa mantığına teslim edilmesi gibi son derece tehlikeli bir uygulamayı gündeme getirmektedir.

Diğer taraftan Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılması Türkiye'nin doğal afetlerin yoğun yaşandığı ve bir deprem ülkesi olduğu gerçeğinin yok sayıldığını göstermektedir.

Türkiye'nin önemli bir deprem kuşağı üzerinde bulunduğu, yaşanacak olası bir depremde büyük kayıplara neden olabilecek risklerin halen ciddi boyutta olduğu bilinmektedir. Buna rağmen, özel olarak deprem, genel olarak ise afet yönetimi konusunda kayda değer bir ilerleme olmamıştır. Yasanın çıkması ve kurumun kapatılmasının ardından Ordu, Artvin, Bartın, Giresun, İstanbul ve çevresi, Rize ve pek çok yerde meydana gelen sel, su baskınları ve heyelanda can ve mal kayıpları yaşandı.

Siyasal erkin sorumlu olarak vatandaşları gösteren tutumunun aksine, gerçek sorumlular, kamusal alanı tasfiye ederek, afet yönetimini de bunun bir parçası olarak "reform" eden, bilimi, teknolojiyi halk yararına kullanmaktan kaçınan, kentleri rant alanlarına çevirerek sermaye taleplerine göre planlama yapan, sağlıklı kentleşmeyi yaratamayan, risk haritaları oluşturup yapılaşmayı bu altlık üzerinden gerçekleştirmeyen merkezi ve yerel yöneticilerdir.

Uzmanların uyarılarını, önerilerini ve bilimsel çalışmaları göz ardı ederek ekonomik ve siyasi kaygıları kamu yararının, bilim ve tekniğin önüne geçirenler, insanlarımızın ölümünü kadere bağlayanlar, sermaye egemen politikalarını gizlemeye çalışmaktadırlar. Halka biçilen bu "kader" ortaklığına karşı tüm toplumsal dinamikler, insan odaklı, çevresel dengeyi gözeten, bilimi ve teknolojiyi temel alan politikaların üretilmesi için birlikte mücadele etmelidirler. Yurttaşın can ve mal güvenliği sermayenin piyasa mantığına teslim edilmemeli, kamusal bir hizmet olan Afet Yönetimi hizmetleri ticarileştirilmemelidir.

Bu noktada afet ve acil durum yönetiminin nasıl yapılması gerektiği, afet öncesi ve sonrası yapılması gerekenler bir kez daha tartışılmalıdır. Öncelikle kaçınılmaz olarak yapılması gereken halkın, bilim insanlarının, Meslek Odalarının da bu sürecin aktif bileşenleri olarak risk yönetimi süreçlerine dahil edilmeleridir. TMMOB ve Odalar, kuruluş yasası gereği afet yönetim sisteminin ve ilgili kurulların temel bileşenlerinden olmalıdır. Kapatılan Afet İşleri Genel Müdürlüğü yerine kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ancak bu şekilde yalnızca koordinasyon değil devraldığı tüm kamusal görevleri ekonomik, teknik, sosyal, psikolojik boyutlarıyla tam bir bütünlük içinde sağlıklı bir şekilde yürütebilecektir.

14- YAPI DENETİMİ

1999 Marmara depreminin ardından yaşanan tartışmalarla birlikte 29.06.2001 tarihinde 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası çıkarıldı. 19 pilot ilde uygulanmaya başlanan Yapı Denetim Yasası Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Ocak 2011 itibarıyla 81 ile yayıldı. Yapı denetimi konusunda mevcut durumda pek çok eksiklik mevcuttur.

Bu durumda yapı denetiminde farklı boyutlarda sorunlar yaşanırken, denetimin tüm illere yaygınlaştırılmasıyla sorunların artarak büyüyeceği açıktır. Bu nedenle öncelikle eksiklik ve yanlışlıkların giderilmesi gerekmektedir.

Yapı denetimi uygulamadaki haliyle, yerel yönetimlerdeki kamusal denetimin özelleştirildiği yakıcı bir örnek olarak ciddiyetle ele alınması gereken ve kamu hizmeti olarak tarif edilmesi gereken bir alandır.

3.BÖLÜM

TOPLUMSAL, SİYASAL ALANDA YAŞANAN BAZI DÖNÜŞÜMLER

1- EĞİTİM ALANINDA YAŞANANLAR

Ülkemizde kapitalist-küreselleşme sürecinde, uluslar arası işbölümünün sonucuna göre uygulanan politikalara paralel olarak eğitim politikası da şekillendirilmektedir. Tüm dünyayla birlikte ülkemizde de eğitimin piyasalaştırılması adım adım örülmektedir. Sermaye odaklı bir eğitimin inşası için “yeniden yapılandırma” adı altında üniversiteler kamusal hizmet alanları olmaktan çıkarılmakta ve bir yatırım alanına dönüştürülmektedir. Bu süreçteyse öğrenciler birer müşteri gibi görülmektedir.

Eğitimin kamusal hizmet dışında tarif edilmesiyle birlikte, kamu bütçesinden her geçen yıl üniversitelere ayrılan payın azaldığı, özel üniversitelerin furya halinde açıldığı, üniversite sayılarının ve %40-50'lere varan bir oranda bölüm kontenjanlarının arttırıldığı bir süreci yaşamaktayız. Ülkenin ihtiyaçları gözetilmeden kitleselleştirilen yükseköğretim ise sonuçta hem eğitimin paralılaştırılması hem de işsizliğin sürekli biçimde artması anlamına gelmektedir.

Ülkemizde bugün **102** devlet ve **52** vakıf olmak üzere toplam üniversite sayısı **154**'tür. 2009-2010 akademik dönemi itibariyle devlet üniversitelerinde **3.329.057**, vakıf üniversitelerinde **200.277** öğrenci olmak üzere toplam üniversite öğrenci sayısı (Lisans, Önlisans) **3.529.334**'dür. Mühendislik fakültelerinde yaklaşık 300 bin öğrenci bulunmakta ve her yıl mühendislik ve mimarlık fakültelerinden yaklaşık 35 bin mezun verilmektedir.

Diğer taraftan ülkemizdeki 400 bine yakın mühendis ve mimarın yaklaşık % 25'i, yani yaklaşık 100 bin kişi işsiz ya da meslek dışı alanlarda çalışmakta, mühendislik fakültelerinde yaklaşık 300 bin öğrenci bulunmakta ve her yıl mühendislik ve mimarlık fakültelerinden yaklaşık 35 bin mezun verilmektedir. Bu tablo göz önüne alındığında her sene yeni bölümlerin açılmasının bilimsel bir dayanaktan yoksun olduğu, plansız ve ülke gereksinimleri gözetilmeden gerçekleştirildiği ortaya çıkmaktadır.

Anayasanın üniversitelerin kuruluşuyla ilgili **130.** maddesi yeni bir üniversitenin kurulması ve bölümlerin açılmasını “.. **ülkenin gereksinimlerine uygun insan gücü yetiştirme ..**” ve “..**üniversite kavramına yakışır bir eğitim - öğretim vermesi ..**” gibi nitelikli koşullara bağlamaktadır. Bu noktada sorulması gereken hangi bilimsel veriler ışığında üniversitelerin açıldığıdır.

Son 10 yılda üniversite sayılarındaki artışa ve paralelinde işsiz genç nüfusa baktığımızda bu esasların göz ardı edildiğini görüyoruz. 2003-2009 yılları arasında AKP iktidarınca 22'si özel, 41'i devlet üniversitesi olmak üzere toplam 63 üniversite açılırken, üniversite mezunu işsiz rakamları da katlanarak artmıştır.

Yüksek öğretimde genişleyen tercih alanıyla mühendislik fakülteleri de sermaye için iştah kabartıcı bir alanı oluşturmaktadır.

Mühendisler özneline değerdendirğimizde eğitim, istihdam ve üretim ilişkisinin planlı bir şekilde ele alınmaması, mühendislik fakültelerinde yaşanan plansız artış

nedeniyle, üretim süreçlerinde ortaya çıkan değişimlerin sonucunda mesleki formasyonlar değişmekte ve istihdam daralması yaşanmaktadır. İşsizliğin artması ücret politikalarını etkilemekte, bu ise mühendislerin emeğinin karşılığını alamamasına, mesleki davranış ilkeleri ve etik değerlerde aşınmaya neden olmaktadır.

Mühendislik alanında, “teknoloji fakülteleri”nin kurulması da ayrıca ele alınmalıdır. 13 Kasım 2009 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararı ile bazı yüksek öğretim kurumları bünyesindeki 21 adet teknik eğitim ve mesleki eğitim fakültesi kapatılarak, yerine “teknoloji fakülteleri” kuruldu. Siyasi iktidar aldığı karar ile teknik ve mesleki eğitim fakültelerini teknoloji fakültelerine çevirdi. YÖK’ün açıklamalarında, isim değiştirilerek kurulan “teknoloji fakültelerinin **uygulama mühendisi** yetiştireceği”, mühendislik-mimarlık mesleğinin özel bir öğrenimi gerektirdiği unutulurken, “Türkiye yüksek öğrenimine yeni bir bileşenin eklendiği” ifade edilmektedir.

Ülkemizde var olan mühendislik-mimarlık fakültelerindeki öğretimi kaliteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, siyasi konjonktüre dayalı olarak alınan bu ve benzeri kararların kamu yararına uygun olduğunu söylemek mümkün değildir.

Eğitimde yaratılan deformasyonlar toplumun tüm kesimine yansımakta ve bir ülkenin geleceği anlamına gelmektedir. Mühendisler bir ülkenin kalkınması, teknolojik olarak gelişmesi için en önemli meslek alanlarından biri olduğundan bu alanda yaratılan tahribatın benzer şekilde ülkeye ve topluma aksetmesi kaçınılmazdır.

Yabancı mühendis ve mimarlara kapılar sorunsuzca açılıyor

Diğer taraftan 28.01.2010 tarihinde yasalaşan “Anne Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile “**Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun**”da değişiklik yapıldı. Yasayla, ülkemizde yabancı uyruklu mimar ve mühendislerin diploma denkliği ve çalışma izni şartı aranmadan yurtda çalışabilmelerinin önü açıldı.

Meslek alanlarımıza, meslektaşlarımıza ve Odalarımıza karşı yapılan bu uygulama ve müdahale, Danıştay’ın “mühendis ve mimarların serbest çalışabilmeleri için ilgili meslek Odasına kayıt zorunluluğu” yönünde verdiği kararlara da aykırıdır.

Bu şekilde bir düzenlemeyle meslek etiği, mesleki davranış ilkeleri ve meslek disiplininin sağlanamayacağı açıktır.

Üniversiteler baskı ve otorite altında şekillendiriliyor

Üniversitelerimiz bugün, bilimin ve özgürlüğün hakim kılınması için üniversiteyi var eden olgular olan akademik özgürlük ve özerkliğe sahip değildir. Aksine üniversiteler baskı ve otorite altında biçimlendirilmeye çalışılmaktadır. Üniversiteleri tek söz, tek kalem olarak yöneten ve otoriteyi temsil eden YÖK askeri darbe ürünü olarak, ‘sivil’ yapıyı da etkilemiş, üniversitelerdeki akademik ve yönetsel çehreyi de despotizmin parçası haline getirmiştir.

Siyasal iktidar ele geçirene kadar üniversitelerin üzerindeki baskı unsuru olarak tanımladığı YÖK’ü, hegemonyasına almasıyla kuruma ilişkin tüm sorunları ortadan

kalktı. Amacın üniversitelerde demokrasiyi hakim kılmak olmadığı da böylece ortaya çıktı.

Bu süreçte YÖK de yeni konumlanışını alarak, AKP politikalarına karşı üniversitelerden yükselen muhalefetin karşısına dikildi. Bu amaçla YÖK tarafından üniversite rektörlüklerine ve Emniyet Genel Müdürlüğü aracılığıyla 81 ilin valilerine gönderilen kararda, üniversitelere resmi polislerin ve ÖGB (Özel Güvenlik Birimleri)'nin yanı sıra sivil polislerin de girmesi, polislere üniversitelerde yer tahsis edilmesi, yani üniversitelerde karakollar kurulması yer aldı. Bu yaklaşım aslında, siyasal iktidarın tümüyle ideolojik hegemonyasına alamadığı üniversiteleri ve üniversitelileri hizaya çekme çabasıdır.

Kendi gencinden korkan bu anlayış, öğrenciye potansiyel tehlike olarak bakmakta, üniversiteyi polis copu ile nizam etmeye çalışmaktadır. Baskı ve teslimiyet politikalarıyla şekillendirilmeye çalışılan ve asli unsurlarına yabancılaştırılan üniversitelerin bu yaklaşımla bilim yuvası olamayacağı, böyle bir yapının içerisinde bilim üretilemeyeceği açıktır. Her ortamda ülke nüfusunun genç olmasından övgü ile söz eden Başbakan bir tarafa üniversite gençliğine yapılan bu yaklaşım anlaşılır olmaktan uzaktır.

Son uygulamasıyla ve her gün başka bir üniversitede öğrencilere karşı uygulanan baskı ve şiddetle AKP ve YÖK üniversite ve üniversitelinin gerçek kimliğiyle ne kadar ters düştüklerini bir kez daha gösterdiler.

Demokrasi söylemini her fırsatta dillendiren siyasi iktidarın, 80 dönemini aratmayan bu 'üniversite açılımının' üniversitenin asli bileşenlerini daha örgütlü bir şekilde bir araya getireceğine ve özerk, demokratik üniversite mücadelesinin yükseleceğine inanıyoruz.

2- AKP İKTİDARI DÖNEMİNDE İKİNCİ BİR ORDU YARATILDI: POLİS!

Özelleştirmeler ve kamu varlıklarının elden çıkarılmasında çok yetenekli olan AKP hükümetleri bu "kamu suçları"nı "sivilleşme", "anti-militarizm", "demokratikleşme" üçgeni içine yerleştirdiği bir ideolojik söylemle yasallaştırmaya çalıştı. Böylece aleyhine işlenen bunca suç karşısında çoktan ayağa kalkması gereken kamuoyunun, "iş kotarılan kadar" sessiz kalması başarıldı.

Bugün geldiğimiz noktada ise bu suçları işleyenlerin, halkın gerçeklerin ayırımına varıp sesini yükselteceği günleri de hesaba kattığı görülüyor.

Türkiye 2010 yılında yeni dünya düzeninin buyurduğu 'sivilleşme' takvimini tamamladı. Ne var ki 'Sivillik' göstergemizin yükselmesi(!)yle birlikte yeni bir "ordu"yla karşı karşıya kaldığımızı görüyoruz. İçişleri Bakanı'nın Türkiye gazetesine Kasım 2009'da yaptığı açıklamada, emniyet hizmetlerinde bulunan "polis" sayısı 201 bindi. Bugün 2011 yılında bu rakamın 230 bine yükseltildiğini ve 2011 yılı bütçesinde emniyet teşkilatının bütçesinin, dikkat çekici bir oran olan yüzde 23.3 artırılarak 10 milyar 578 milyon liraya çıkartıldığını görüyoruz.

Ayrıca, gündeme geldiğinde "AKP kendine bir ordu mu kuruyor?" tartışmalarına neden olan, emniyete ağır harp silahları ithal yetkisi de veren "Harp Silahları, Bunların

Aksam ve Parçalarının İthaline İlişkin Tebliğ 01.01.2011 tarihi itibarıyla yürürlüğe girdi. Böylece yasal haklarının yanında emniyet teşkilatının bütçesi Deniz, Hava ve Jandarma Kuvvetlerinin toplam bütçesini yakaladı.

Özel güvenlik sektöründe istihdam edilen 168 bin 975 kişiyle özel güvenlik ordumuz ise 155 ülkenin askeri ordusundan daha büyük. Kanada ordusunun 2 katı, Arjantin'in 2 katı, Avustralya'nın 3 katı ve İsveç ordusunun 4.5 katı büyüklüğünde devasa bir "sivil!" askeri yapıya sahibiz.

Emniyet teşkilatı aynı zamanda özel güvenlik elemanlarının ve kuruluşlarının denetiminden de sorumlu.

1270 özel güvenlik şirketi 46 bin kurum ve kuruluşa, işsiz ve yoksul gençlerden, taşeron koşullarda, güvencesiz çalışan özel güvenlikçi elemanlarıyla "hizmet" sağlıyor. Özel güvenlikçi emek piyasasının hacmi ise 415 bin 487 bin kişiye varmış ve iş bulma umuduyla ücretler aşağıya çekiliyor. Amerikan ordusunun 'güvenliğini' Irak ve Afganistan'da sağlayan karanlık şirketlerin de bu "güvenlik" ordusunu ve yerli şirketleri satın almaya başladığı basında yer aldı.

Diğer bir yeni sivil ordu yapılanması da İçişleri Bakanlığı'na bağlı 50 bin kişilik Özel Sınır Birlikleri. AB'nin entegre sınır sistemine geçiş olarak kurulacak bu teşkilatın NATO istekleri uyarınca hareketli, profesyonel yapısıyla sınır ötesi operasyonlarda 'bölgede' görev yapacağı biliniyor. Tek uzmanlığı 'sınır' olan Özel Sınır Birliklerinin eğitimleri Polis Akademisi'ne bağlı okullarda verilecek!

Ve 2012 yılında askeri birliklerin sınırlardan çekileceği ve yerine özel yetki ve özlük haklarıyla 'Özel Sınır Birlikleri'nin geçirileceği ifade edilmektedir. 50 bin kişilik Özel Sınır Birlikleri gücü Macaristan, İsveç, Bulgaristan, Avusturya, Portekiz, Belçika askeri ordularından daha kalabalıklar.

Öte yandan Terörle Mücadele'de görev alacak 'Sözleşmeli er uygulaması' gün sayıyor, yasa tasarısı Bakanlar Kurulu'nda ve bu uygulamayla da 50 bin kişilik sözleşmeli profesyonel er istihdam edilecek.

Kentsel ve kamusal mekanların hızla 'özelleştirilip', 'tüketim amaçlı' ticarileşmesiyle yoksullar varoşlara sürülürken, kapıya bacaya yine bu yoksulların çocuklarından seçilmiş özel güvenliği dikmek, tamamıyla neoliberalizmin "yaratıcı deha"sını gösteriyor.

Bir de 90 bin kişilik silahlı korucuları eklersek AKP hükümetlerinin en son geldiği noktada 600 bin kişilik, korkutucu büyüklükte, ağır silahlarla donatılmış, dünyanın sayılı "sivil!" ordularından birini yarattığı söylenebilir.

3- HES SÜRECİ'NDE YENİ BİR ADIM

Hidroelektrik santrallerin (HES) yapımına izin veren 6094 sayılı "Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 28 Aralık 2010'da Meclis'te sessizce onaylandı. Bu tartışmalı konunun, "Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı" dâhilinde ele alınması bekleniyordu ve HES'lerin yapılmasını önleyecek ciddi bir kamuoyu oluşturulmuştu.

Çevre örgütleri, sivil toplum gönüllüleri ve HES'lerin yapılmasının planlandığı yörelerin halkları ile geniş bir kamuoyu oluşturulmuşken, siyasal iktidar meclisten geçirdiği kanun ile, bu kamuoyunun önüne geçmiş ve kendini konu dâhilinde istediği gibi hareket edebilecek yetkilerle donatmıştır.

HES'lerin yapımı, ülkenin doğal ve tarihi güzelliklerine bir tehdit, doğaya ve ekosisteme ciddi bir tahribat, suyun ve toprağın ticarileşmesi sürecinin bir parçası olmasından dolayı, sadece yöre halkının değil tüm yurttaşların duyarlı olması gereken bir konudur.

Belli enerji tasarrufu, mevcut kaynakların daha verimli kullanılması ve alternatif enerji kaynaklarının değerlendirilmesi ile HES'lerin yapımına gerek kalmayacağı ilgili uzmanlar tarafından belirtirken, siyasal iktidara yakın sermaye çevrelerinin HES'lerin yapımına yatırıma yönelmesi, HES'lerin ranta dönüştürüleceği endişesi yaratıyor. Çevreye, dünyaya, topluma duyarlı tüm kamuoyu ve direk zarar görecektir yöre halkı için bu endişe, hiç de yersiz değildir.

TMMOB HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI
OCAK 2011

İÇ MİMARLAR ODASI RAPORU

TMMOB'nin genç odalarından birisi olmamız ve halen meslek alanımızdaki hukuki düzenlemelerdeki eksiklerin de etkisiyle meslek ve meslek alanımızla ilgili tahribatların özellikle AKP döneminde gerçekleşen kısımları ile ilgili gerekli istatistiki bilgiye ne yazık ki sahip değiliz. Ancak, yinede son sekiz yılda yaşadığımız gelişmeler ve farklı mesleki alanlara uygulanan bürokratik ve siyasi müdahale ve darbelerden İç mimarlar olarak bizler de nasibimizi kuşkusuzki almaktayız. .

Bu nokta da tespit ettiğimiz en temel iki problem; Eğitim ve toplu konutlar ile ilgili AKP hükümetinin aldığı kararlar ve yürüttüğü uygulamalardır.

Eğitim konusunda mesleki olarak yaşadığımız en büyük sıkıntı, daha önceki dönemlerde başlayan ve ancak son sekiz yılda ivmelenerek hızlanan yeni iç mimarlık bölümlerinin kontrolsüzce açılmasıdır.

Bu noktada ülkemizde açılan içmimarlık bölümlerinin yeteri kadar denetlenmeden ve gerekli akademik altyapıyı sağlayamadan açılmalarına ve eğitim vermelerine izin verilmesi en temel problem olarak göze çarpmaktadır.

Bu faktör mesleğin gerek bilimsel gerekse pratik eğitiminin geliştirilebilmesi, ilerletilebilmesi ve çağdaş dünya düzeninin de olması gerektiği noktaya getirilmesine mutlak suretle zarar vermekte ve engellemektedir. Bu durum, sanal bir istihdam yaratmakta ancak kontenjanların açık kalmama sebep olmaktadır. Kontenjan doldurmak amacı ile mesleğe uygun olmayan, merkezi sınav sistemi ile her hangi bir programa yerleştirelememiş öğrencilerin farklı programlarda açık kalan kontenjanlara doldurulması şeklinde sonuçlanmaktadır. Yukarıda da değinilen süreç nedeni ile mesleğimiz bu sakıncalı durumdan fazlasıyla etkilenmektedir . Bu noktada açılan yeni içmimarlık bölümlerine atanan ve/veya alınan öğretim elemanlarının da mesleki vasıflarının, uygunluk ve yeterliliklerinin de bir tartışma konusu olduğu aşıkardır.

Mesleğimizin eğitimiyle ilgili problemleri gördüğümüz bir diğer husus ise özellikle lisans eğitimi sonrası yüksek lisans, sanatta yeterlilik ve doktora programlarına öğrenci seçimi ve kabulü sürecindeki son sekiz yıldır sürekli değiştirilen ve her aşamada daha da merkezi hale getirilmesi hedeflenen sınav ve seçme sistemidir. Özellikle AKP hükümetinin Yüksek öğrenim çerçevesinde büyük çoğunlukta kendi yandaşları ile oluşturduğu ve geliştirdiği merkezi seçme ve yerleştirme sistemlerinin ve bu kapsamda YÖK tarafından uygulanan yüksek lisans, sanatta yeterlilik, doktora, doçentlik vb. eğitimleri ve dereceleri için uyguladığı ALES, KPSS, KPDS gibi merkezi seviye sınavlarının, özellikle mesleğimizin ileri seviye akademik eğitimi için ne ölçüde geçerli olduğu tamamen bir muammadır.

Dolaylı olarak da olsa, mesleğimizin eğitimi süreciyle ilgili gözümüze çarpan ve mesleki olarak da bizleri endişeye sürükleyen diğer bir husus üniversitelerde halihazırda büyük tartışmalara neden olan Rektör atamalarıdır. Genel kabul gereği en çok oyu alan yerine hükümete daha yakın olduğu gözlenen veya iddia edilen isimlerin bu görevlere atanmaları, üniversiteler içerisindeki tüm enstitü, fakülte ve bölümlerdeki gibi içmimarlık eğitim süreci ve mesleğin geleceği ile ilgili endişe ve kuşkuları artırmaktadır.

Yazının başında da belirtildiği gibi; meslek birliği olarak gözümüze çarpan ikinci önemli husus toplu konut alanında alınan ve uygulanan kararlar da, mesleğimizle ilgili yeterli ilintilerin kurulmaması, doğrudan içmimarlık mesleğinin etkinliği olması gerektiğini düşündüğümüz yaşam mekanlarının oluşturulmasında büyük bir eksiklik ve hata olarak kendini göstermektedir. Bu tutumun sonucu mesleğimizin kapsamı dahilinde yürütülen projelerin icrasında neredeyse söz hakkı olmayan bir disiplin olma durumumuz ortaya çıkmaktadır. Toplu konut ile ilgili gelişmelerin ve TOKİ'nin hayata geçmesinin doğrudan AKP döneminin ürünü olduğu düşünüldüğünde de, dolaylıda olsa bu durum mesleğimiz üzerinde yürütülen tahribatlara belli ölçüde sebep olmaktadır.

**İNŞAAT MÜHENDİSLERİ
ODASI
RAPORU**

GİRİŞ

Bugün Türkiye'nin içinden geçtiği kaotik dönem, kötü bir tesadüfün eseri değil, tarihimize şekil veren toplumsal mücadelelerin ve sınıfsal çelişkilerin sonucudur. Dolayısıyla yaşadığımız dönemi gerçek anlamıyla kavrayabilmek için, onu yaratan tarihsel koşullara ve süreçlere odaklanmamız gerekmektedir.

Güncel dertleri birbirinden farklı olsa da, Türkiye'de emeğiyle geçinen kesimlerin sorunları ortak bir kaynaktan besleniyor. Bu kaynak, 24 Ocak 1980 Kararlarıyla gündemimize giren ve son otuz yıldır iktidara gelen tüm hükümetler tarafından uygulanan neo-liberal politikalarıdır. Ulus ötesi sermaye gruplarının, uluslararası egemen güçlerin dayatması ile özelleştirme, kuralsızlaştırma, piyasalaştırma, güvencesizleştirme gibi biçimlerle hayatımıza giren bu politikalar, bir yandan kamusal mal ve hizmetlerin, sosyal hakların tasfiyesine, eğitimden sağlığa kadar bütün hakların paralı hale getirilmesine diğer yandan da emekçilerin haklarının gasp edilmesine yol açmıştır.

IMF dayatmalarıyla Süleyman Demirel hükümeti tarafından alınan ve asıl mimarlarından biri dönemin "Koltuksuz Bakanı" Turgut Özal olan 24 Ocak Kararları, son 30 yılımıza damgasını vuran pek çok uygulamanın başlangıcını oluşturmuştur: İç pazara dönük ithal ikameci model yerine, ihracata yönelik sanayileşme; para, kur ve faiz politikalarında serbestleşme; sübvansiyonların kısılması; kamu harcamalarının kısılması; yabancı sermayeyi özendirici uygulamaların yapılması gibi hedefleri önüne koyan bu kararların gerçek anlamda uygulanması ise darbeden sonra gerçekleşen seçimlerde iktidara gelen Özal'lı yıllara rastlamıştır.

Darbenin toplumsal muhalefeti ortadan kaldırmasıyla, neo-liberal saldırı programı pervasızca uygulamaya konulmuştur. Bu politikalar Türkiye'nin küresel kapitalizme entegrasyonunun da aracı olmuştur. 80'li yıllar boyunca temelleri atılan neo-liberal ekonomik modelin gerekleri günümüze kadar gelen tüm hükümetler tarafından da harfiyen uygulanmıştır. Türkiye bir yandan serbest pazar, özelleştirme, yabancı sermaye, piyasalaşma gibi kavramlarla tanışırken diğer yandan da bireycilik, rüşvet, yolsuzluk, rant, kara para gibi kavramlarla da iç içe girmiştir.

Ekonomik programın IMF tarafından belirlendiği bu yıllar içerisinde Türkiye krizlerden kurtulamamıştır. 1980'li yıllarda ekonomide yaşanan görece genişlemenin ardından, 1994, 1999, 2000, 2001 ve 2008 yıllarında büyük çaplı krizler yaşanmıştır. Trajiktir ki, neo-liberal IMF programlarının ürünü olarak ortaya çıkan bu krizlerden sonra bu programların uygulamaları daha da yaygınlaştırılmış ve derinleştirilmiştir. 2008 yılı krizinin etkileri henüz tam olarak atlatılabilmemiş değildir.

12 Eylül, piyasacılığa doğru atılan büyük bir adım olduğu kadar, toplumsal yaşamın muhafazakar dönüşümü yönünde de atılan büyük bir adım olmuştur. 60'lı yıllardan itibaren Türkiye'de yaygınlık kazanmaya başlayan özgürlükçü, eşitlikçi, toplumcu ve demokratik düşünceleri bastırabilmek 12 Eylül Cuntası'nın en önemli

gündemlerinden biri olmuştur. Bu dönemde bir yandan toplumun örgütlü kesimleri bir biçimde tasfiye edilirken, diğer yandan da güçlü bir karşı ideolojik saldırı başlatılmıştır. Toplumculuk yerine bireycilik, eşitlik yerine fırsatçılık, dayanışma yerine bencillik ve kariyerizm yüceltilmiştir.

Bu dönemin resmi ideolojisi ise Türk-İslam Sentezi olmuştur. Irkçı milliyetçilik ile İslami muhafazakarlığı bir arada ele alarak, bu sentez üzerine tarih ve toplum inşa etme çabası olarak değerlendirilebilecek bu ideoloji, yazılı tarihten popüler kültüre, eğitim sisteminden gündelik yaşama kadar her alana yerleştirilmiştir. İmam Hatip Okulları ile 1970'lerin örgütlü yapıları yerine Türk-İslam sentezi anlayışıyla bütünleşmiş cemaat ve tarikat yapıları ikame edilmiştir. Ekonomik ve sosyal alandan çekilen devlet desteği, bu tür ilişkiler ağına devredilmiştir.

Darbe ürünü olan bu hızlı muhafazakârlaşma, giderek 12 Eylül Hukukunun sınırlarını bile zorlar hale gelmiştir. Tarikat ve cemaatler, kendi ekonomik ilişkilerini ve ticaret ağlarını genişleterek önemli bir sermaye çevresi oluşturmuştur. 1990'lı yıllardan itibaren kitlesel bir siyasal hareket haline dönüşen bu kesimler, o dönemden itibaren sadece toplumsal yapıların değil, belediyelerden başlayarak devlet mekanizmalarının da en derinlerine kadar nüfuz etmiştir.

2002 yılından bu yana güçlenerek iktidarını sürdüren Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), böylesi bir siyasal, sosyal, ekonomik ve ideolojik gelişimin ürünüdür. Rejimi özgürlükçü ve demokratik fikirler karşısında korumak(!) amacıyla desteklenip kökleştirilen Türk-İslam sentezi anlayışı bugün rejim karşıtı olarak görülen siyasal odakların güç kazandığı zemin olmuştur. Piyasacılık ve muhafazakârlığı yerleştirme amacını güden 12 Eylül Askeri Darbesi'nin iddialarını en üst seviyede sahiplenip uygulayan AKP 30 yıldır ekilen tohumların hasadını yapmaktadır. AKP, bir yandan küreselleşme sürecinin dayattığı neo-liberal ekonomik programı harfiyen hayata geçirirken, diğer yandan da muhafazakâr İslamcı ideolojinin yaşam biçimini olağanlaştırmaya ve yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Bu süreç, sosyal ve siyasal alanda büyük çalkantılar yaratmaktadır.

ÖZELLEŞTİRMELER

Geçtiğimiz birkaç yıl içinde Kapitalizmin en derin krizlerinden biri yaşanmıştır. İsimleri kapitalizmle özdeşleşmiş dev şirketler birbiri ardına iflasa sürüklenmiş, kurtuluşu devlet kapısında aramaya başlamışlardır. Krizin nasıl sonuçlanacağı hala bilinmemektedir. Türkiye bu süreçten en fazla etkilenen ülkeler arasında yer almıştır. Son iki yıl içerisinde inşaat sektöründe yaşanan küçülme, kümülatif olarak %20'nin üzerinde olmuştur.

Neo-liberal ekonomi politikalarının en semptomatik uygulaması olan özelleştirmeler, basit anlamda bir ekonomik tercih değil, bütünlüklü bir toplumsal dönüşüm politikasıdır. Bu yüzden Türkiye'de özelleştirmeler, ideolojik, ekonomik ve siyasal yansımalarıyla iç içe gelişmiştir. Kamuya ait kurum ve işletmelerin itibarının düşürülmesiyle başlayan süreç, bu kurumların içlerinin boşaltılarak ekonomik

değerlerinin düşürülmesiyle devam etmiştir. Devleti, sırtındaki kamburdan kurtarma söyleminin peşindense, en karlı kamu işletmelerinin haraç mezat satılması gelmiştir. 1980'lerle birlikte başlayan süreç içerisinde Tüpraş'tan Tekel'e, elektrikten Seka'ya, Et Balık'tan Sümerbank'a hemen bütün kamusal üretim ve hizmet özelleştirilmiş ve bugün artık neredeyse elden çıkartılacak, özelleştirilecek kamusal bir değer kalmamıştır.

KAMU YATIRIMLARI

Türkiye'de son 25 yılın bütçe rakamlarına baktığımızda, kamu yatırımlarının bütçe içerisindeki payının belirgin biçimde azaldığı görülebilir. 1980'lerde bütçe içerisindeki payı yüzde 20 olan kamu harcamaları, 1990'larda ortalama yüzde 9'a, 2000'li yıllarda ise yüzde 5'ler düzeyine gerilemiştir.

Devlet kamu yatırımlarından ve hizmetlerinden el çektiğçe, bu alanı belirleyen temel olgu, "toplumsal fayda" yerine, "kişisel kâr" haline gelmiştir. 1980'li yıllardan itibaren kamusal kaynakların siyasal iktidarların koruması altındaki belirli gruplara tahsis edilmesi sonucunda, toplumdaki gelir uçurumu da giderek büyümüştür. Bir yanda devlet ihaleleriyle büyük bir zenginliğe kavuşan sermaye kesimleri büyük bir sefahat yaşarken, diğer yanda ise toplumun geniş kesimleri işsizlik ve yoksulluk içinde yaşamaktadır.

Özelleştirme politikaları, inşaat mühendislerinin mesleğini ve yaşamlarını da derinden etkilemiştir. İnşaat sektörü kamusal yatırımlardan aldığı pay oranında dinamizmi yakalamakta, inşaat mühendislerinin iş bulma olanağı artmakta, arz/talep dengesi, mesleki niteliği yükseltecek sonuçlar doğurmaktadır.

Devlet Su İşleri, Karayolları Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı gibi, en başat altyapı hizmetlerinin üretildiği kamu kurumlarının faaliyet alanlarının özelleştirilmesi sonucunda bu kurumlarda çalışan arkadaşlarımız özlük haklarını ve iş güvencelerini yitirirken, kamuya personel alımındaki kısıtlamalar nedeniyle büyük bir "işsiz mühendis kitlesi" açığa çıkmıştır. Kamu kesiminde güvencesiz çalıştırmanın yasal dayanağı olan 4/C uygulaması sadece işçileri değil, meslektaşlarımızı da etkilemekte, pek çok meslektaşımız 4/C kapsamında çalıştırılmaktadır.

İSTİHDAM POLİTİKALARI

Her yıl binlerce inşaat mühendisi mezun olurken, mezun olanların kamu kurumlarında istihdam oranlarının giderek azalması, inşaat mühendislerinin özel sektörde "ucuz işgücü" haline dönüşmesine neden olmuş, güvencesiz, esnek istihdam modelleriyle, teknik elemanların emeği giderek değersizleştirilmiştir. Mühendislik ücretlerinin son on yıl içerisinde geçim standartları endeksine göre %56, 8 oranında düşmesi bunun en önemli göstergelerinden biridir. Özellikle yurtiçi ve yurtdışındaki şantiyelerdeki çalışma koşulları gün geçtikçe ağırlaştırılmaktadır. İşsiz mühendis sayısının fazla olması işverenler tarafından bir tehdit unsuru olarak kullanılmakta, meslektaşlarımız şantiyelerde kaldıkları her saatte çalışmaya zorlanmaktadır.

İş-Kur verilerine bakıldığında iş güvencesine sahip olmayan mühendislerin yaşanan her krizden nasıl etkilediği açıkça görülmektedir. Mühendis ve mimarların iş bulabilmek için İş Kurumu'nu çok da tercih etmediği bilinir. Buna rağmen veriler korkutucu sonuçlar içermektedir. Örneğin kriz öncesi 2008 Aralık ayında İşkur'da iş arayan mühendis, mimar sayısı, 10.606 iken, bu rakam Haziran 2009'da %33'lük bir artışla, 14.081'e ulaşmıştır.

Aynı rakamlar inşaat mühendisleri açısından irdelendiğinde; 2008 Aralık ayında iş arayan İnşaat Mühendisi sayısı 724 iken bu rakamın Haziran 2009'da %51 artışla 1093'e ulaştığı görülmektedir. İş arayan kadın inşaat mühendisi sayısı Aralık 2008'de 121 iken bu rakam %42,1 artışla 2009 Haziran ayında 172 olmuş, 2008 Aralık ayında 603 erkek inşaat mühendisi iş ararken kriz sonrası bu rakam %52,7 artışla 921 olmuştur.

2008 krizi sürecinde inşaat sektöründeki eksi büyüme yaklaşık 28 bin mühendisin işsiz kaldığını göstermiştir. Küçük şahıs firmaları ve proje bürolarının kapanmasıyla da meslek dışı alanlarda çalışma oranı yüzde 20'lere yükselmiştir.

AKP Özelleştirmelerin ve kamu harcamalarının kısılmasının tek sonucu geniş nüfus kesimlerinin işsizlik ve yoksullukla yüz yüze kalması değildir. Kamusal hizmetlerin piyasalaştırılması sonucunda yoksul halkın eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel haklara erişimi de sınırlı hale gelmiş, sosyal adalet tamamen ortadan kalkmıştır.

Yine AKP İktidarı döneminde çıkartılan tüm yasalar, bu çarpık düzenin daha da kurumsallaşmasına hizmet etmiştir. Bir yandan yoksulluk ve yoksunluk geniş nüfus kesimlerinin kaderi haline getirilirken, diğer yandan da ülkenin tüm zenginlikleri bir avuç yandaş sermayedara peşkeş çekilmektedir. Bu dönemde yolsuzluk, suiistimal ve adam kayırmacılığı adeta bir devlet politikası haline gelmiştir.

MÜHENDİSLİĞİN UYGULAMA ALANININ DARALTILMASI

a) GATS (Hizmetlerin Ticareti Genel Anlaşması)

Neoliberalizmin ihtiyaçları ve dayatmaları doğrultusunda yapılan düzenlemeler tartışılırken Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde geliştirilen GATS'a (Hizmetlerin Ticareti Genel Anlaşması) ayrı bir yer verilmelidir. Çünkü meslek alanlarına dönük saldırının ayrıntıları GATS hükümlerinde yer almaktadır.

GATS ile uluslararası hizmet ticareti önündeki idari engellerin ortadan kaldırılması hedeflenmekte, imzacı ülkeler anlaşma hükümlerinin dışına çıkamamaktadır. GATS ile hizmetlerin değil, hizmet sermayesinin serbest hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Hizmetlerin Ticareti Genel Anlaşması ile yabancı sermayenin ülke pazarlarına girişinde sınırsız ve koşulsuz haklar verilmekte, yabancı şirketlere Dünya Ticaret Örgütü Tahkim Kurulu'na gitme hakkı tanınmakta, potansiyel kar kayıplarının ev sahibi ülke tarafından karşılanacağı kabul edilmekte, kamu yararının gerektirdiği standartlar devre dışı bırakılmakta, hükümet fonlarının, belediye hizmetleri ve sosyal programlar için kullanılmasına sınır getirilmektedir. Bu hükümlerin anlamı

açıktır. Hükümler, kamusal hayatı tahrip edici özellik taşımaktadır. Türkiye GATS'ı 1995 yılında imzalamıştır.

Hizmetlerin Ticareti Genel Anlaşması, inşaat mühendisliği de dahil olmak üzere Birliğimize bağlı meslek odalarının ilgi alanlarını da kapsayan; haberleşme, posta, telekomünikasyon, müteahhitlik, eğitim, çevre, sağlık, mühendislik-mimarlık, turizm, ulaştırma ve benzeri hemen her meslek alanıyla ilgili düzenlemeleri içermektedir. Türkiye'nin mühendislik, müteahhitlik hizmetlerinde GATS hükümlerine uygun düzenlemede bulunmayı taahhüt etmesinin somut sonuçları, sektörümüzün ulus ötesi inşaat tekellerinin hükümlerine girmesi, firmalarımızın "savaş" bölgelerinde taşeronluk yapmakla sınırlanması, yabancı teknik personele tanınan ayrıcalıktır.

b) Neoliberalizmin ruhuna uygun eğitim

"AKP tahribatı" başlığıyla yapılacak tartışmada mutlaka mühendislik eğitimi ele alınmalı, mühendislik eğitimi de dahil olmak üzere, tüm eğitim sistemi sorgulanmalıdır. Çünkü AKP'nin en derin tahribatı eğitim alanındadır. Neoliberalizmin ruhuna uygun olarak düzenlenen ve mesleki alanları doğrudan etkileme gücüne sahip olan eğitim, AKP zihniyetinin "taşıyıcı aracı" olmuştur.

Bütün eğitim sürecinin, eğitimin tüm aşamalarının paralı hale getirilmek istenmesi, bu çerçevede kamu kaynaklarının vakıf okullarına aktarılması, üniversiteye giriş sistemi, "gecekondu" tabir edilen üniversitelerin peş peşe açılması, donanımsız eğitim, fiziki yetersizlik, öğrenci sayısı ile istihdam oranı arasındaki devasa uçurum tahribatın ana noktalarını oluşturmaktadır. Bu süreç sonunda elde edilen mesleğin niteliğinin tartışmalı olacağı açıktır.

c) Teknoloji Fakülteleri Örneği

Neoliberal politikalarla birlikte kamusal fayda anlayışının bir tarafa bırakılması, ekonomik faaliyetlerin sınırlı sayıdaki büyük şirketlerin tekelinde toplanmasına neden olmuştur. Bu süreç mühendislerin emeğini değersizleştirdiği gibi, giderek artan bir işsiz mühendisler ordusu yaratmıştır. Eğitimdeki plansızlık nedeniyle, yatırımlar azalırken mühendis sayısının her geçen gün artması, sorunu daha da büyütüştür. Bu sürecin döndürülemez bir eşikte olduğunun en önemli göstergesi ise teknoloji fakülteleri olmuştur.

Teknik Eğitim Fakültelerinin tek bir kararla Teknoloji Fakültesi adı altında mühendislik diploması verme hakkına kavuşmuş olmaları, mühendislik alanında tafisi mümkün olmayan bir tahribatın başlangıcı olacaktır. Kamuoyundan ve özellikle de konuyla yakından ilgili üniversite ve meslek odalarından "kaçırılarak" işletilmeye çalışılan bu süreç, bırakınız etik ilkeleri, en temel demokratik değerlerle bile bağdaştırılamaz.

Teknoloji Fakültelerine öğrenci alınmaya başlanması, durumu geri döndürülemez bir noktaya getirecek olup, sonuçta çok sayıda genç arkadaşımız mağdur olacaktır. Yaşanan bu durumun eleştirilmesi, Teknik Eğitim Fakültelerinin ya da Teknik

Öğretmenlerin eleştirilmesi anlamına gelmemektedir. Eleştirilen şey, belirli bir amaç için kurulmuş ve bu amaca uygun olarak organize edilmiş fakültelerin bambaşka bir biçime ve içeriğe dönüştürülmeye çalışılmasıdır. Bu dönüşüm hem teknik öğretmenliğe, hem eğitime hem de mühendisliğe büyük zararlar verecektir.

Hükümet, Teknik Eğitim Fakülteleri'nden mezun olan binlerce gencimizin "atama" ve "işsizlik" sorunlarına çözüm üretmek yerine, sorunun adını değiştirmeye çalışmaktadır. Bir yandan on binlerce Teknik Öğretmen atama için beklerken, diğer yanda teknik okullarda derslere vekil öğretmenler derslere girmektedir. Teknik Eğitim Fakültelerinin ortadan kaldırılması, teknik öğretmen açığının giderek artmasına neden olacağı gibi teknik eğitimin niteliğini de düşürecektir. Teknik Eğitim Fakülteleri'ni Teknoloji Fakülteleri haline getirmek, teknik eğitim alanındaki sorunları çözmek yerine, daha da derinleştirecektir.

Mühendislik uygulamaları, birbiriyle uyum içerisinde çalışan, görev ve sorumluluk alanları iyi tanımlanmış ortak çalışma faaliyetleridir. Bu ortak çalışma içerisinde mühendisin de, teknikerin de, teknisyenin de ayrı bir yeri vardır. Her bir teknik elemanın meslek alanındaki yetkinliği ve uyumlu çalışması, ortaya çıkan ürünün niteliğini belirleyen en önemli unsurdur.

AKP'NİN YASAL DÜZENLEMELERLE MESLEK ALANIMIZDA YARATTIĞI TAHRİBAT

a) 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik

AKP iktidara geldiği 2002 yılından bu yana, kamusal alanı yeniden tanımlamaya ve yeni tanım çerçevesinde düzenlemeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda başlayan sürece, başta yatırımcı kuruluşlar olmak üzere tüm kamu kurumları dahil edilmiştir. Kamu kurumları tasfiye ya da özelleştirme kısıyacına alınmış, bazı kurumlar tasfiye edilirken bazı kurumlar özelleştirilmiş ancak genel anlamda kamusal alan daraltılmıştır. Tercihle, uluslararası tekellerin ihtiyaç ve talepleri belirleyici olmuştur. Köy Hizmetleri, İller Bankası, Bayındırlık Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, DSİ Genel Müdürlüğü ya tasfiye edilmiş ya da ilgi ve yetki alanlarında küçülme gerçekleştirilmiştir.

TBMM'den iktidar partisi milletvekillerinin oylarıyla geçen 6001 sayılı "Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" AKP iktidarının özelleştirmeler konusunda ne kadar hassas ve kararlı olduğunu gösteren bir belge niteliğindedir.

Yasanın "Gelirler ve Muafiyetler" başlığı ile düzenlenen bölümü(madde 11) Karayolları Genel Müdürlüğü'nün niteliği noktasında oldukça dikkat çekicidir. Karayolları, kamu hizmeti veren bir kuruluş mu yoksa ticari bir işletme midir? Yasa öyle düzenlenmiştir ki, kurum adeta ticari işletme gibi tanımlanmaktadır.

11. Maddede kurumun gelirleri sıralanırken, kurumun genel bütçedeki payı dışında, işletici şirket tarafından ödenen paylar, ücretli geçişlerden alınan ücretler, taşınmazlar ve tesisler için kira, kullanma ve ön izin verilmesiyle elde edilecek gelirler, müteahhitlere kiralanan araç ve gereçlerden elde edilecek bedeller ve benzeri pek çok gelir kalemi belirtilmiş, Karayolları özel bütçeli bir kurum gibi değerlendirilmiştir.

Yasanın 14. Maddesinde; 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'a atıfta bulunularak, "İşletme hakkı verilen veya devredilen karayollarında geçiş ücretinin belirlenmesine ilişkin esas ve usuller ile ücretsiz geçiş yapmasına izin verilecek olanlar sözleşmelerde düzenlenir" denilerek, otoyolların, köprülerin vb.'lerinin özelleştirme uygulamalarında karşılaşılan engeller bertaraf edilmek istenmiştir.

Yasanın 33. Maddesinde; 'bedeli ödenmek şartıyla, gerçek ve tüzel kişilere Orman Bakanlığınca izin verilebilir' denilerek orman arazilerinin satışı kolaylaştırılmış, kamu arazilerinin ve orman alanı üzerinde bulunan kamu tesislerinin özelleştirilmesinin yolu açılmıştır. Aynı şekilde Karayolları Genel Müdürlüğü'ne orman arazilerini istediği gibi kullanma yetkisi getirilmiştir ki, İstanbul'da üçüncü Boğaz Köprüsü güzergâhının belli olmasıyla başlayan talana yasal dayanak hazırlanmıştır.

b) Kamu İhale Yasası

AKP iktidarının 8 yıllık sürecinde Kamu İhale Yasası ve Kamu İhale Sözleşmeleri Yasasında pek çok kez değişiklik yapılmıştır. Değişikliklerin 16'sı doğrudan Kamu İhale Yasası'nda, 3'ü Kamu İhale Sözleşmeleri Yasası'nda yapılmış olup buna paralel olarak uygulama yönetmelikleri de çok sayıda değişikliğe uğramış, bu değişiklikler sonucu, Kamu İhale Yasası'nın temel ilkeleri zedelenmiş, hırpalanmış ve deyim yerinde ise delik deşik olmuştur.

Son olarak 05.12.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5812 sayılı Kanun ile mühendis ve mimarlar, kazanılmış hakları tırpanlanarak ihale sürecinin dışında bırakılmış, kamu ihaleleri için ehli olmayan sermaye sahiplerine verilmiş, Kamu İhale Yasası'nın rekabet ve eşit muamele ilkeleri ortadan kaldırılarak idarelerin istismarına açık, ihalesiz veya göstermelik ihalelerle "adrese teslim ihale" yolu açılmıştır.

Yasa değişikliği ile getirilen "Yapım ve yapımla ilgili hizmet işlerinde denetim faaliyetlerinde bulunan mühendislerin bu faaliyetleri nedeni ile sahip oldukları iş denetleme belgelerinin ilk beş yıl için beşte bir oranında değerlendirilmesi" hükmü ile, aldığı eğitim gereği, yaptığı işi fen ve sanat kurallarına uygun yapmayı ilke edinen, toplum yararını ve ulusal değerleri ön planda tutan Mühendislerin önüne ciddi bir barikat konulmuştur.

Yasa değişikliği ile getirilen bir başka düzenleme ise çerçeve anlaşmaların kapsamının genişletilmesidir. Yalnızca sağlık hizmeti sunan idarelerce başvuru bu yöntem, değiştirilerek bütün idareleri kapsar hale getirilmiş ve yalnızca mal ve

hizmet alımları ile sınırlı olan çerçeve anlaşma bu kez “yapım işlerini”de kapsam içine almıştır. Sürekli biçimde gereksinim duyulan mal ve hizmet alımları için öngörülen ve ancak “doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülmemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması” halinde başvuru çerçeve anlaşma yönteminin yapım işlerini de içine alması ihale yasasının rekabet ilkesi ile eşit muamele ilkesini ihlal edici niteliktedir.

Bununla da yetinmeyen iktidar partisi başka yasalarla da, Kamu İhale Yasası’na istisnalar getirmiştir. Örneğin, Petrol Piyasası Yasası ile petrol ve doğalgazla ilgili projelerin ihale yasasına uyma zorunluluğu ortadan kaldırılmış böylelikle boru hatları, rafineri v.b. projelerin ihale yapılmadan iktidara yakın şirketlere verilmesinin yolu açılmıştır.

a) İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda İş Kanununda Değişiklik

İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda İş Kanununda yer alan çeşitli hükümlerde değişiklik yapan yasal düzenlemeler, emek ve meslek örgütlerinin tüm karşı çıkışına rağmen, 1 Ağustos 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Her gün bir yenisini duyduğumuz iş kazaları ülkemizin en önemli sorunlarından birisi haline gelmişken, eski mevzuatın bile gerisinde hükümler içeren bu yasa değişikliğini anlamak mümkün değildir. Görünen o ki, yasa değişikliğinin yegâne amacı, TMMOB ve TTB gibi meslek örgütlerini İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği sürecinden dışlamak, bu alanı tamamen piyasaya açmaktır. AKP Hükümeti, 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 sayılı İş Kanunu’nun ilgili maddeleri gereğince TMMOB ve TTB’nin önerileri doğrultusundaki uygulamaları hayata geçirmek yerine, meslek örgütlerini devre dışı bırakmayı tercih etmiştir.

İşçi sağlığının ve iş güvenliğinin sağlanması, her şeyden önce kamusal bir sorumluluktur ve bu alanın düzenlenmesinde kamusal fayda esas alınmalıdır. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olan TMMOB ve TTB’nin kendi uzmanlık alanlarındaki birikim, sorumluluk ve yetkilerinin görmezden gelinerek, bu ki birliğin yetki ve sorumluluklarının ticari kurumlara devredilmesi, kamusal fayda anlayışıyla örtüşmemektedir.

Yeni yasa, iş güvenliği alanını piyasalaştırmasının yanı sıra, getirdiği “iş güvenliği uzmanı” tanımlamasıyla, mühendisler ile diğer teknik elemanları aynı kategori altında eşitlemektedir. Bu durum, iş güvenliğinin sağlanması konusunda sakıncalı sonuçlar doğuracaktır.

AKP Hükümeti, özelleştirme ve piyasalaştırmayı her derdin devası olarak görmektedir. Bu neo-liberal bakış açısının acı sonuçları, tüm toplumumuzu olumsuz etkilemektedir. Kamusal faydanın yerine, özel çıkarın ve karlılığın getirilmesi, telafisi mümkün olmayan sonuçlar yaratmaktadır. Bu zihniyetin en çarpıcı sonucu

özelleştirilen ve taşeronlaştırılan sektörlerde yaşanan iş kazalarındaki büyük artıştır. AKP Hükümetinin bu kazaları önlemek yerine, iş güvenliği alanının kendisini piyasalaştırması bizleri çok daha kötü günlerin beklediğinin göstergesidir.

b) 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda Değişiklik

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73. Maddesinde değişiklik yapılmasına ilişkin kanun teklifi süreci de, diğer tüm yasama süreçleri gibi başından itibaren “art niyetli” bir biçimde işlemiştir. Bu art niyet yasanın hazırlanmasından, komisyon aşamalarına ve nihayetinde TBMM Görüşmelerine kadar yansımıştır. 2009 yılı Nisan ayında tek bir fıkradan ibaret olan yasa değişikliği, son haliyle 14 fıkraya çıkartılmış ve kapsamı itibariyle de adeta kendi başına bir yasa halini almıştır.

Kentleşme, planlama, imar ve yapı denetimi gibi konularda yapılması gereken ve öncelik derecesi çok daha yüksek olan yasal düzenlemeler varken, 2005 yılında yürürlüğe girmiş Belediye Kanunu'nda değişikliğe gidiliyor olması, değişikliğin amacının “planlı ve güvenli kentleşme” değil “rant alanlarının paylaşımı” olduğunu göstermektedir.

“Kentsel Dönüşüm” uygulamaları göstermiştir ki, bu konu, basit anlamda bir çevre düzenlemesine indirgenemeyecek kadar karmaşık bir sorundur. Sorunun ekonomik, sosyolojik, kültürel, tarihsel, siyasal ve her şeyden de öte insani boyutlarını göz ardı ederek geliştirilmeye çalışılan çözümler, sorunu çok daha trajik boyutlara taşımaktadır. Dolayısıyla Kentsel Dönüşüm Meselesini, Belediyeler Kanunu'nun bir maddesi içerisinde “halletmeye” çalışmak, hem hukuki hem de pratik olarak sorunludur. Bu “işgüzarlık”, sonu kestirilemeyen sosyal sonuçlara yol açabilir.

Yasa değişikliğinin en sorunlu yanlarından bir tanesi de, kapsamının belirsizliği ve ölçsüzlüğüdür. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun değişen 73. Maddesi açık biçimde “kentten eskiyen kısımları” ile sınırlı iken, yasa değişikliği, “üzerinde yapı olan ya da olmayan, imarlı ya da imarsız” tüm alanları kentsel dönüşüm uygulamalarının hedefi haline getirmektedir. Belediye Meclislerine verilen bu ölçsüz yetki, özellikle Büyükşehirlerde ölçsüz bir “yağma” harekâtının başlamasına neden olacaktır.

Yasa değişikliğinin tüm fıkralarına sirayet eden anlayış, kentsel dönüşüm uygulamasını tek başına belediyelerin inisiyatifine teslim etmektedir. Detaylı yasal sınırlandırmalarla hak sahipleri “Belediyelerin insafına” terk edilmektedir. Bu tek taraflılık o denli ileri gitmiştir ki, mahkemeler bile devre dışı bırakılarak, süreç belediyelerin tek taraflı işlemleriyle tamamlanabilir hale getirilmiştir.

AKP'li belediyelerin, özellikle de Büyükşehir Belediyelerinin ortak özellikleri hukuk tanımaz tutumlarıdır. Mevcut yasa değişikliğiyle yapılmak istenen de yargıya intikal etmiş çok sayıda “kentsel düzenlemenin” yargıdan kaçırılmasıdır. Kanun değişikliğinin Geçici Maddesinde, yargılama süreci devam eden davalarda da “bu kanun hükümlerinin uygulanacağı” esasının yer alması hukuka doğrudan müdahale

anlamına gelmektedir. Özellikle AKP'li Büyükşehir Belediyelerinin taraf olduğu çok sayıda kentsel dönüşüm davası “oldubitti”ye getirilmektedir. AKP, hukuk kurallarını ve mahkeme kararlarını tanımaz tutumundan biran önce vazgeçmelidir. Kentsel Dönüşüm uygulamaları, yeni kentsel rant alanları yaratmak, yeni zenginler üretmek amacıyla değil, zor koşullarda kente tutunmaya çalışan yurttaşlarımızın yaşam koşullarının düzeltilmesi amacını taşımalıdır.

AKP iktidarının kentlerimizde yarattığı en büyük tahribatlardan birisi de imar planlarında yapılan değişikliklerdir. Yönetmelik hükümlerine göre sadece kamu yararının zorunlu kılması halinde yapılabilecek plan düzenlemeleri olarak adlandırılan plan tadilatları, kamu yararı bir yana kamu zararına olarak gerçekleştirilmiştir.

Kentlerimizin pek çoğunda yapı yoğunlukları alt yapı koşulları irdelenmeksizin artırılmıştır. Büyük kentlerimizde bu rant hırsı, imar planlarında sosyal donatı alanları olarak ayrılan alanların dahi daraltılarak bir kısmının yapılaşmaya açılmasına kadar varılmıştır. Bir yandan artan yapı yoğunluğu sonucunda artan nüfus ve insan yoğunluğu diğer yandan daraltılan sosyal donatı alanları kentlerimizi her geçen gün yaşanabilir kentler olmaktan uzaklaştırmaktadır.

AKP'NİN UYGULAMALARIYLA MESLEK ALANIMIZDA YARATTIĞI TAHRİBAT

a) Kamu Küçülürken Büyüyen TOKİ

Kentleşmenin doğal bir sonucu olan Konut Sorunu 1950'li yıllardan itibaren, ülkemizin en önemli sorunlarından birisi olmuştur. Hükümetlerin bu sorunu planlı ve toplumcu bir anlayışla bütünlüklü biçimde ele almaması sonucunda, Konut Sorunu giderek büyümüştür. Halkın barınma ihtiyacının karşılanmasından yapıların güvenliğine, alt yapı hizmetlerinden çevre sorunlarına, kent planlamasından afet yönetimine kadar pek çok boyutu olan Konut Sorunu, basit anlamda “bina yapımına” indirgenemez.

AKP Hükümeti iktidarda olduğu dönem boyunca Konut Sorunu'nu bu bütünlük içinde görmeyi başaramamıştır. 1980'li yıllarda Anavatan Partisi'nin, “tapu dağıtarak” sorunu çözmeye çalıştığı gibi, AKP de TOKİ eliyle sorunun üstesinden gelebileceğini düşünmüştür.

AKP'nin Konut Sorunu'nu çözme işini havale ettiği TOKİ, gelinen süreçte en büyük sorunlardan birisi haline gelmiştir. Bu yaklaşım, sorunu çözmek yerine daha da karmaşıklştırmıştır. Sınırsız yetkilerle donatılmış ve devasa bir şirket halini almış TOKİ, hem işlevi, hem işleyişi, hem de meydana getirdiği işlerle “sorgulanır” hale gelmiştir.

Her türlü denetimden muaf olan TOKİ' nin mevcut yapısı ve işleyişi, Anayasa'nın 10, 48, 57, 167. maddelerine aykırılıklar içermekte, Kamu İhale Kanunu'nun 5. maddesiyle de çelişmektedir.

“Yoksulları ev sahibi yapma” iddiasıyla konut seferberliğine kalkışan TOKİ, kısa sürede bu iddiadan uzaklaşarak, orta ve üst sınıflara konut üreten bir “işletme”ye dönüşmüştür. Güvenli yapıların olmazsa olmaz koşulu olan zemin, proje, malzeme ve yapı denetimlerinden muaf olan TOKİ tarafından yaptırılan binaların güvenliği de kaygı vericidir.

Denetimden muaf tutulması, vergi ayrıcalığı, hazine arazilerini kullanma olanağı ile inşaat sektöründe eşit olmayan bir ilişkinin yaratıcısı olan TOKİ işlerinin büyük bir kısmı, 2000’li yıllarda kurulan ve büyüyen şirketler tarafından yapılmaktadır. Şirketlere bakıldığında, AKP iktidarına siyaseten yakınlığı ile tanınan, AKP üst yönetimiyle akrabalık ilişkisi bulunan sermaye gruplarının çoğunluğu oluşturduğu görülecektir.

TOKİ örneği, AKP İktidarının sorunlara nasıl yaklaştığının en açık göstergelerinden birisidir. Sorunları bütünlüklü olarak kavramayıp gündelik çözümler peşinde koşan bu anlayışın ülkemizi getirdiği nokta ortadadır. Ülkemizdeki konutların % 40’ı kaçak ya da ruhsatsızdır; yapı kullanma izin belgesi esas alındığında bu oran % 67’ye çıkmaktadır. Kaçak ve ruhsatsız yapılar kent planlamasına ilişkin sorun yarattığı gibi, insanların can güvenliğini de tehdit etmektedir. 17 Ağustos Depremi sonrası yapılan taramalar göstermiştir ki, ülkemizdeki bina stokunun % 10’unun yenilenmesi, % 30’unun onarılması gerekmektedir. Bunun anlamı ülkemizdeki konutların % 40’ının oturulabilir durumda olmadığıdır.

Ülkemizde yaşayan herkesin yaşamını tehdit eden bu yapı güvensizliğini aşmanın yegâne yolu, gündelik siyasi hesapları bırakarak Yapı Denetim Yasası’nın ülke koşullarına ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ivedilikle yenilenmesidir. Yapı denetim sisteminin eksiksiz uygulanması geleceğin güvence altına alınmasını sağlayacaktır.

Türkiye, topraklarının yüzde 93’ünün aktif deprem kuşağı üzerinde bulunduğu ve nüfusunun yüzde 98’inin deprem riski altında yaşadığı bir ülkedir. 1999 depremleri göstermiştir ki yapım süreci denetimden yoksundur. Sağlıklı bir yapı denetim sistemi, bugünü değil, geleceğimizi kurtaracak, güvenli ve sağlıklı binalar üretilmesini sağlayacaktır. Fakat mevcut Yapı Denetim Yasası, ihtiyacı gidermekten uzaktır; yeniden ele alınarak kamu kurumlarının ürettiği yapıları da kapsayacak şekilde mutlaka değiştirilmesi gerekmektedir.

1999 depremlerinden bu yana, hemen her zeminde yapı denetim sistemi ile ilgili eleştiri ve öneriler dile getirilmektedir ama ne yazık ki siyasi iktidar bunları görmezden gelmektedir. Sorunu yönetmelik değişikliği ile çözme yoluna gitmek ise deprem tehlikesinin ciddiye alınmadığı sonucu doğurmaktadır.

Yaşanan deprem, sel ve benzeri doğal afetlerde, ülkemizdeki yapıların durumu gözler önüne serilmektedir. Orta şiddette yaşanan bir doğal afette bile can ve mal kaybının yüksek olmasının suçlusu, altyapıya önem vermeyen, planlama yapmayan,

denetim mekanizmalarını çalıştırmayan, rant esasına göre şekillendirilmiş politikalarıdır. Bu politikaların baş sorumlusu olan AKP, bugüne kadar sorunları çözmek yerine göz ardı etmeyi tercih etmiştir.

b) Ulaşım Politikaları

Gelişmiş ülkelerdeki ulaşım stratejileri incelendiğinde gerek kent içi ulaşımında gerekse kentler arası ulaşımında kaynakların toplu taşımacılığı geliştirme doğrultusunda kullanıldığı görülmektedir. Bilim insanlarımız da politikalarında toplu taşımacılığın önemini ısrarla ifade vurgulamaktadır. Ancak siyasi iktidar tercihini karayolu ulaşımını geliştirme doğrultusunda kullanmaktadır. Kentlerimizde artan trafik yükü yeni yollar yapılarak ya da mevcut yollar genişletilerek azaltılmaya çalışılmaktadır. Şimdiye kadar yapılan karayolu çalışmaları, karayolları genişletildikçe, trafikte geçici bir rahatlık sağlandığını, ancak bu rahatlığın trafiğe katılan araç sayısının artmasına neden olduğunu, nihayet bu süreç sonunda yapılan genişletme ve yol çalışmalarının yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Öte yandan siyasi iktidar yargılama sürecinden kaçma amacıyla yeni karayollarını, yer altı tünellerini, kavşak bağlantılarını imar planlarına dahi işlememektedir.

Bilindiği gibi İstanbul, Ankara gibi metropol kentlerde metro yapımı bir kangren haline gelmiş, yerel yöneticiler metronun yaygınlaştırılmasına değil alt ve üst geçitlerin çoğaltılmasına dayanan bir ulaşım politikasını hayata geçirmiş, bırakalım yeni yatırımları, yarım kalan metro inşaatları dahi bitirilmemiştir. Adana metro çalışması da bu açıdan bakıldığında İstanbul ve Ankara'daki kilitlemeye benzer bir süreç izlemiştir. Bir türlü bitirilemeyen metro çalışmaları için milyarca liralık ulusal servet heba edilmiş, kentlilerin vergileriyle oluşturduğu kaynak alt üst geçitlere, havuzlara, lalelere harcanmıştır. Metro için alınan iç ve dış kaynaklardan sağlanan krediler nedeniyle kentliler borçlandırılmış, yerel yönetimler borç batağına çekilmiştir.

Kanuna, başta Ankara ve İstanbul Belediye Başkanları olmak üzere, beceriksiz yerel yöneticileri kurtarmak amacıyla, "Büyükşehir belediyelerinin bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla yapımı devam etmekte olan şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro projeleri, Bakanlıkça devralınabilir" hükmü eklenmiş, adeta beceriksizlik ödüllendirilmiştir.

AKP iktidarında ulaşım vurulan en büyük darbelerden birisi de üçüncü köprüdür. Üçüncü köprüyü her ne pahasına olursa olsun yapma kararlılığında olan AKP iktidarı, bir yandan bilim insanlarının ve meslek örgütlerinin karşı çıkışlarını dikkate almazken diğer yandan kendi belirlediği stratejiyi dahi göz ardı etmiştir. Köprü yapımına karar verilmeden bir yıl önce yürürlüğe konulan il çevre düzeni planında, temel strateji olarak şehrin kuzey-güney istikametinde genişlemesinin engellenmesi, gelişimin doğu-batı istikametinde oluşturulması hedeflenmişken, il çevre düzeni planı daha uygulanmadan ihlal edilmiş, şehrin kuzey-güney istikametinde gelişmesine, bu suretle İstanbul için hayati öneme sahip ormanların, içme suyu kaynaklarının yok olmasına, doğal yaşamın talan edilmesine neden olacak üçüncü köprü kararı alınmıştır.

c) Suyun Ticarileştirilmesi

AKP iktidarı tarafından ülkeyi dışa bağımlı politikalardan kurtarma adı altında son iki yıldır başta Doğu Karadeniz bölgesi olmak üzere Türkiye'nin dört bir yanında, irili ufaklı yaklaşık bin 700 Hidroelektrik Santral projesine lisans verildi.

Hükümetin ve sermayedarların iştahını kabartan HES projelerinde en önemli husus, üzerinde HES inşa edilen derelerin yeniden su üretebilmesi için doğal döngülerinin korunması gerektiğidir.

Buldukları bölgede doğal yaşam alanları yaratmış olan, birer eko sistemi bulunan ve yöre halkının sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamada önemli rolleri olan derelerin yönetimini sermayeye satmak bütünüyle yaşamın üzerinde yükseldiği temelleri rant hesabına teslim etmektir. Siyasi iktidar enerji üretimi adıyla suyun yönetimi ve enerji üretimi konusunda tam da bunu yapmaktadır.

**JEOFİZİK
MÜHENDİSLERİ ODASI
RAPORU**

TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası 1986 yılında kurulmuştur. Kurulduğu yıldan günümüze kadar jeofizik mühendisliği hizmet alanlarının yasa ve yönetmeliklerde yer alması, üyelerinin hak ve menfaatlerinin korunması konularında bir çok hükümete karşı mücadele verilmiştir.

AKP hükümeti döneminde Mesleğimizin gördüğü zararları üç alt başlık altında açmak istiyoruz.

a) ÜNİVERSİTELERDE EĞİTİM DURUMU

Ülkemizde 94 adet devlet üniversitesi bulunmaktadır. Bunlardan 11 tanesinde jeofizik mühendisliği eğitimi verilmektedir. Bu bölümlere bu yıl yaklaşık 1015 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Bu bölümlerden bu güne kadar tahmini 6400 Öğrenci mezun olmuştur. Odamızın bugün itibari ile kayıtlı üye sayısı 4392 dir. Bu üyelerimizden 417'si büro şirket sahibidir . Bu şirketlerde odamızdan kayıtlı 517 jeofizik mühendisi çalışmaktadır.

Meslektaşlarımızın diğer çalışma alanları ise kamuda ve üniversitelerimizdedir. Kamuda ve üniversitelerimizde çalışan üye sayımız 847 dir. Odamıza kayıtlı emekli ve işsiz üye sayımız ise 1584 dır.

Bu veriler bize eğitim sistemimizin plansızlığının somut göstergesidir. Okuldan mezun olan meslektaşlarımızın en büyük korkusu işsizliktir.

Jeofizik mühendisliğinde 2. eğitimin kaldırılması

Jeofizik mühendisliğinde yeni bölümlerin açılmaması ve öğrenci kontenjanlarının artırılmaması kontenjanları sınırlı tutulması gerekmektedir.

Üniversite öğrencilerimizin ülkelerine ve geleceğe sahip çıkmaları için evrensel değerleri esas alan bilimsel bilgi ile donanmaları gerekmektedir.

Üniversitelerimize düşen rol sistemin kadrolarını yetiştirmek olmamalıdır. Öğrencilerin müşteri rektörlerinde bir şirket CEO su olduğu bir sistem üniversiteli işsizler yetiştirmektedir. Üniversiteli gençlerimizi bekleyen en önemli tehlike işsizliktir.

İşsiz mühendisler içinde jeofizik mühendislerinin payı büyüktür. Kamu kurum ve kuruluşlarımızdaki istihdam anlayışı bilimsellikten uzak siyasal amaçlı olarak gerçekleşmektedir.

Üniversitelerimizde eğitimin önemine her etkinliğimizde dikkat çekmemize rağmen yeni Jeofizik Mühendisliği bölümlerinin açılması kabul edilebilir olması beklenemez. Mesleğimiz çağın en son teknoloji ürünü cihazları kullanarak iş üretmektedir. Yeni açılan bölümlerde bu cihazlar mevcut değildir. Mevcut üniversitelerimizdeki bölümlerin bir çoğunda yeterli alet envanteri bulunmamaktadır. Kağıt üstünde açılan mühendislik fakülteleri AKP yandaşlarına kadro sağlamak için açılmıştır. Bu fakültelerde yapılacak olan eğitimin 21. yüzyıl içerisinde tanımladığımız jeofizik mühendisi öngörüsünü taşıması mümkün görülmemektedir. Bir diğer

hususla Teknoloji fakültelerinin kurularak sözde işsizlik sorununun çözümlenmesinin hedeflediğini söyleyen AKP hükümetinin esasında işsizliği körüklediği ve eğitimde kaliteyi düşürdüğü bir gerçektir. Bu gerçeği görmemek ise mümkün değildir.

b) KANUN ve YÖNETMELİKLER

AKP hükümeti zamanında çıkartılan mesleğimizi ilgilendiren kanun ve yönetmelikler de meslek haklarımız gasp edilmiştir. Maden Kanunu ve Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliği Jeofizik Mühendisleri açısından hak kayıpları ile sonlanmıştır. Bunun en baştaki nedeni AKP hükümetinin uygulama yönetmeliklerini hazırlaması esnasında uygulamış olduğu yanlış modeldir. Uygulama yönetmelikleri tarafsız, konu hakkında uzman, üniversitelerden ve odalardan üyeler ihtiva eden bilimsel kurullar tarafından hazırlanmalıdır. Bu modelin yanlış olduğunun en güzel örneği 1999 depremlerinden sonra çıkartılan zemin etütleri konusundaki genelgeler ve bu genelgelerin oluşturduğu genelge kirliliği ortadadır.

c) İŞSİZLİK

AKP iktidarı döneminde de diğer siyasi parti dönemlerinde olduğu gibi işsizlik sorunu çözümlenememiştir. Jeofizik mühendislerinin iş sorununun çözümlenmesi mevcut yasa ve yönetmeliklerde jeofizik mühendisliği hizmet alanları ile ilgili hakların tanımlanmasından geçmektedir. Oysaki AKP döneminde sözde revize edildiği söylenen bir çok yönetmelikte jeofizik mühendislerinin hakları gasp edilmiştir. Bugün ülkemizde il-ilçe ve belde belediyelerinin sayısına bakarsak 3000 civarında belediye başkanlığı olduğu görülmektedir. Sadece bu belediyelerde İmar Kanunu çerçevesinde çıkartılan 19.08.2008 tarihinde yayınlanan “Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği” gereğince her belediyede en az bir jeofizik Mühendisi yer almalıdır. Ancak AKP bu durumu görmemezlikten gelmektedir. Bunun sonucu olarakta hem jeofizik mühendisi işsiz kalmakta hemde jeofizik mühendisinin yapacağı işler başka mühendislik dalları tarafından yapılarak iki büyük depremi yakın zamanda yaşamış ülkemiz için insan hayatı risk edilmektedir. AKP hükümetinin genel anlamda işsizlik sorununu çözmesi için atmış olduğu hiçbir adım yoktur. Özellikle KPSS sınavının yapılması üniversite eğitimini tamamlamış kişiler için hukuka uyarlılığı yoktur. Diploma sahibi mühendisler hiçbir ülkede eş benzeri görülmemiş bir sınava tabii tutulmaktadır.

Jeofizik Mühendisleri Odası 1986 yılından beri TMMOB çatısı altında demokratik bir kitle örgütü olarak üyelerini kucaklamaktadır. Üyelerinin teknik bilgi ve donanımını, kanun ve yönetmeliklerde yer alması için mücadelesini sürdürmektedir.

Jeofizik Mühendisleri olarak kamuda doğru yapılanın yanında, yanlış atılan her adımın karşısında durduk. Ülkemizin demokratik, çağdaş, dünya standartlarında demokrasi mücadelesinde TMMOB ile birlikte ortak çalışmaya ve mücadele etmeye devam edecektir.

JEOLOJİ
MÜHENDİSLERİ ODASI
RAPORU

AKP DÖNEMİNE GENEL BAKIŞ

Neoliberalizmin ideolojik hegemonyasının sürmesi için devletin yeniden yapılandırılması olarak tanımlanan sürecin öne çıkarılması gerekiyordu. Çünkü yapısal uyumun siyasal ve toplumsal maliyetini asgariye indirmeye yönelik düzenlemelerin başarılı olması, devletlerin siyasal iktidar değişikliklerinden de etkilenmeyecek biçimde reformların taşıyıcısı olmalarına bağlanmaktadır. Neoliberal reformlara bir devlet projesi olma niteliği kazandıran bu olgu ile Türkiye özelinde 1980'lerden beri, farklı hükümetlerin tek siyaset olarak neoliberal politikaları uyguladığını görüyoruz. Bu çerçevede neoliberal hegemonyaya bağlı olarak devletin ekonomideki rolünün yeniden tanımlanması çerçevesinde devlet yeniden yapılandırılmaktadır AKP'nin anlayışının da, söz konusu neoliberal yaklaşımla tam bir uyum içinde olduğu yaptıklarından anlaşılmaktadır.

Yeniden yapılanma süreci, sadece teknik-yönetimsel gerekliliklerden kaynaklanmamaktadır. Kapitalist sistem için sözü edilen ve kaçınılmaz olarak değerlendirilen dönüşüm, sistemin evrensel krizine karşı oluşturulan bir "manevra" olarak değerlendirilebilir. Yeni sağ olarak adlandırılan ve kaynaklarını neoliberalizmden alan "yeniden yapılanma" kavramı bu anlamda sadece dönüşüm sürecini ifade eden bir kavram değil, aynı zamanda siyasal bir yaklaşım, kapitalizme özgü bir ideoloji olarak karşımıza çıkmaktadır. AKP böyle bir dönüşümün ideolojik taşıyıcı durumundadır.

2001 yılında yaşanan ağır kriz den sonra istikrar politikaları gündeme getirilmiştir. Türkiye'de IMF'nin neoliberal reçeteye göre yapılandırdığı ve DB'nin desteğiyle sürdürülen uzun vadeye yayılmış bir yapısal uyarılma programı uygulamaya konulmuştur. Nitekim resmi söylemde önce "Enflasyonla Mücadele", daha sonra "Güçlü Ekonomiye Geçiş" adlarıyla kamuoyuna sunulan, daha sonra yeniden adlandırılmadan stand-by düzenlemeleriyle sürdürülen tüm programlar uzun vadeli neoliberal yapısal dönüşüm hedefini içermiştir. Neoliberal devlet anlayışı, AKP'nin siyasal stratejisi açısından ideolojik işlev de görmektedir. devlet-merkezli ancak anti-devletçi Neoliberal bakış açısı AKP'nin örtüşme noktalarından biridir,. Böylelikle, tüm toplumsal alanı kapsayan normatif bir projesi olmayan liberalizmle, özünde bir ideoloji değil bir din olduğu belirtilen islamın bağdaşmaması için bir neden kalmayacaktır.

1980 'lerden beri aşama aşama uygulanan politikalar sonucunda sıra Kamu Yönetimine gelmiştir. AKP'nin tam da iktidar olma süreciyle çakışan bu süreçte AKP bu süreci değişim, dönüşüm söylemleriyle hayata geçirmeye başladı. AKP iktidarınca 2003 yılında 'Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma' çalışmaları Başbakanlık tarafından Ekim 2003 tarihli olarak; **a) Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma 1-Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim** ve **b) Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma 2-Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı** Adı altında iki ayrı kitap halinde de yayınlanmış, "Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı", olarak TBMM' de görüşülüp 5227 Sayılı "Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun", olarak yasalaşmış, 3 Ağustos

2004 tarihinde, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından veto edilmişti. TBMM de veto edilen yasa tekrar görüşülmemiş, ancak 2004 yılından sonraki süreçte çıkarılan yasalar iptal edilen yasanın çizdiği perspektif üzerinden şekillenmiştir. Örneğin Tasarıda Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde devirler İstanbul ilinde Büyükşehir Belediyesine diğer illerde özel idarelere olacak şekilde düzenleme daha sonra ayrı bir yasal düzenlemeyle gerçekleştirilmiştir. Gene tasarıda yer alan İller Bankası Genel Müdürlüğü; İller Bankası özerk ve gerçek bankacılık kurallarını uygulayacak, ihtisaslaşmış bir yatırım bankası niteliğine kavuşturulması için bankacılık dışındaki görevlerinin yerel yönetimlere devri konusu iller bankasının yasası değişikliğiyle gerçekleştirilmiştir.

Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma ile genel olarak devletin rolü ve örgütlenmesini değiştirmeye dönük olarak, bakanlıkların yapısını, bağlı ve ilgili kuruluşları, taşra örgütlenmesini, yetki ve görev dağılımı yeniden düzenlenmesini ve Kamu Personel Rejimini içermekteydi.

AKP tarafından 2003 Mayıs ayında hazırlanan ilk Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısında, Kamu Yönetim Reformu'nun temel amacını özetleyen hüküm AKP'li yılların, yapılanların özeti gibi olduğundan anımsamakta yarar var.: "**Kamu kurum ve kuruluşları piyasada rekabet koşulları içinde üretilen mal ve hizmetleri üretemez ve piyasada haksız rekabet oluşturamaz. Bu ilkelere aykırılık teşkil eden bütün birimler tasfiye edilir ve yenileri kurulmaz**" (Madde 3/h). AKP Hükümeti, 07 Ekim 2003 tarihli son taslakta bu maddeyi yumuşatmış ancak özün tamamen koruduğu görülmektedir. Madde 5/l: Kamu kurum ve kuruluşları, kanunlarla yetkili ve görevli kılınmadıkları alanlarda işletme kuramaz, mal ve hizmet üretimi yapamaz, bu amaçla personel, bina, araç, gereç ve kaynak tahsis edemez."

Yani; bir hizmeti bazı firmalar üretiyor ve belli bir fiyattan satıyor ise, devlet ya da yerel yönetimler, bu hizmeti daha ucuza üretmek halka veremeyecektir. Bunu yapmak "piyasa koşullarında" haksız rekabet yaratmak demektir. Daha da fazlası, eğer bir mal ve hizmet özel sektör tarafından üretilmeye başlanmış ise, bu mal ve hizmet eskiden beri merkezi yada yerel yönetimler aracılığıyla üretiliyor da olsa bu birimler "haksız rekabet yarattığından" tasfiye edilecektir. (Örneğin halk ekmek fabrikaları bu maddeye göre ilk kapatılacak birimlerdenidir.)

Tasarının genel gerekçeleri metninde; "**Yeni kamu yönetimi anlayışı ve Avrupa Yönetim Özerklik Şartı gereği, kamu hizmetlerinin mahalline en yakın yerde ve uygun yönetim aktörleri tarafından çözümlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan, kamu ihtiyaçlarını karşılamak üzere yerine getirilecek hizmetlerin merkezi idareden mahalli idarelere devri tek başına yeterli olmayabilir. Kamu hizmetlerinin daha etkili, verimli ve süratli çözülebilmesi için merkezi idare ve mahalli idareler tarafından yerine getirilmesi gereken bazı kamu hizmetlerinin yetkili organların kararı ile gerektiğinde üniversitelere, noterlere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, özel sektöre ve alanında uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerine gördürülebilmesine imkan tanınmaktadır.**"

Biçiminde ortaya konulduğu gibi AKP döneminde çıkarılan kamu hizmeti,kamu yönetimi ile ilgili yasa, kararname, tüzük, genelgelerin yukarıdaki kanun gerekçesindeki perspektifine uygun olarak gerçekleştiği görülüyor.

MÜHENDİSLİK-MESLEKALANLARINA YÖNELİK AKP DÖNEMİNİNDEKİ DÜZENLEMELER, GELİŞMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

AKP'li yılları değerlendirirken, AB'e müktesebat çerçevesinde uyum yasaları, kamu rejimini yeniden düzenleme çerçevesinde düşünülebilecek çıkarılan yasa kararname vb düzenlemeler çerçevesinde Mühendislik alanlarına yönelik olarak bir çok düzenlemelerin yapıldığını görüyoruz. Yukarıda alıntılıdığımız Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısındaki genel gerekçeleri metnin bir kısmını yeniden hatırlarsak; "Yeni kamu yönetimi anlayışı ve Avrupa Yönetim Özerklik Şartı gereği, kamu hizmetlerinin mahalline en yakın yerde ve **uygun yönetim aktörleri** tarafından çözümlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan, kamu ihtiyaçlarını karşılamak üzere yerine getirilecek hizmetlerin merkezi idareden mahalli idarelere devri tek başına yeterli olmayabilir. **Kamu hizmetlerinin daha etkili, verimli ve süratli çözülebilmesi için merkezi idare ve mahalli idareler tarafından yerine getirilmesi gereken bazı kamu hizmetlerinin** yetkili organların kararı ile gerektiğinde üniversitelere, noterlere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, **özel sektöre ve alanında uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerine** gördürülebilmesine" yöneltileceği belirtilmişti. Merkezi idare ve mahalli idareler tarafından yerine getirilmesi gereken bazı kamu hizmetleri meslek kuruluşlarına,alanında uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerine yaptırılması çerçevesine TMMOB VE ODALAR girdiği için üzerinde vurgu yapmak gerekiyor. AKP, çıkarılan yasa, kararname, tüzük, genelgelerde yukarıdaki kanun gerekçesindeki perspektifine uygun olarak mühendislik alanlarını da tanımlar olmuş, bu anlamda kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olan TMMOB VE ODALAR, meslekler İlgili birçok düzenlemeler içinde yer bulur olmuştur. Meslek alanımızla ilintili zemin etütleri, çevre, madencilik, jeotermal alanındaki yönetmelik, genelge vb. biçimde düzenlemeler örnek olarak verilebilir.

Odaların SMM YÖNETMELİKLERİNİ oluşturma, piyasaya yönelik düzenleme yapma süreçleri de AKP'li yıllarda yoğunlaşmıştır.

Devlet Denetleme Kurulunun TMMOB'nin yanı sıra kamu kurumu niteliğindeki diğer kuruluşları da denetlemesi, kuruluşları görev sorumluluk, işleyiş açısından sorgulaması gelecekteki süreç açısından yeniden yapılandırma tartışmasını yapması, devletin yeniden yapılandırılması kapsamında TMMOB'ye ve diğer birliklere yeni işlevlerin verilmesinin düşünüldüğünün göstergesi olarak düşünmek gerekiyor.

Dolayısıyla AB'ye uyum çerçevesinde yapılan düzenlemeler, kamu hizmeti alanını ile ilgili düzenlemeler, mühendislik hizmetlerinin piyasa düzleminde geliştirilmesi süreci AKP'li yılların mühendislik alanlarını piyasalaştıran süreç olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir.

AKP' Lİ YILLARDA MESLEK ALANIMIZLA İLİNTİLİ ALANLARDAKİ GELİŞMELER, ENERJİ ALANI VE DOĞAL KAYNAKLARIMIZ

1980'lerin başından bu yana birbirini izleyen hükümetlerin gündeminde olan enerji sektörü serbestleştirme programı, fiilen 1990'ların sonundan itibaren hayata geçirilmeye başlandı. Her serbestleştirme deneyiminde olduğu gibi öncelikle yasal mevzuatta değişiklikler gerçekleştirildi. 2001 yılında kabul edilen 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu, 2003 yılında kabul edilen 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu ve 2005'de kabul edilen 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları Kanunu bu yasal çerçevenin oluşturulmasına olanak sağladı. Bu kanunlar uyarınca enerji sektörlerinde geliştirilmeye çalışılan piyasaların düzenlenmesi Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'na (EPDK) bırakıldı. Bu kanunların tamamında enerji üretimi, iletimi veya dağıtımındaki kamu varlıklarının özelleştirilmesiyle ilgili olarak açık ifadeler bulunmaktadır. Adı geçen kanunların tamamında temel amaçların içinde piyasaların geliştirilmesi açıkça belirtilmiştir. Bu kanunlar, böylelikle, EPDK'yı enerji sektörlerinin tek hakimi durumuna getirirken, geleneksel olarak icracı bir bakanlık sayılan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nı devre dışı bırakmış oldular.

Yukarıda anılan kanunlarda sıkça yapılan değişiklikler "piyasalarda rekabetin artırılması"ni hedeflemektedir. Özellikle 2000 yılından sonra, doğal gaz ve elektrik alt sektörleri başta olmak üzere enerji sektörüne önemli ölçüde özel yatırımcı girişi gözlemlenmiştir. Elektrik üretiminde özel yatırımcıların payı, özellikle 2000 yılından sonra hızla artmış, EÜAŞ'ın ve bağlı ortaklıklarının toplam kurulu güç içindeki payı yüzde 50'lere gerilemişti. Bu süreçte doğal gazın hem tüketimde, hem de enerji üretimi içindeki payı giderek artmış, enerji tüketiminin yaklaşık yüzde 40'ını oluşturan petrolün ithalat faturası da giderek artmıştır.

2007 yılında AB mevzuatına uyum adı altında çıkarılan Yeni Petrol Kanunu ile, kamu yararından vazgeçilip uluslararası şirketler lehine yeni düzenlemeler getirilmiş kamu adına petrol arama ve üretim faaliyetlerini yürüten Türkiye Petrolleri A.O.'nın özelleştirilmesinin önu açılmıştır.

KÜRESELLEŞME VE MADEN YASALARI

Madencilik sektöründe Küreselleşme

70li yıllardan sonraki süreçte Hemen her metalde, her hammaddede kullanım yoğunluğu, bir yandan azalan kalkınma hızlarına ve bir yandan da endüstrinin gelişmesine koşut olarak düşme eğiliminde olmuştur. Madencilik, çok gelişmiş teknolojiler kullanıyor olsa da Başka sektörlerle kıyaslandığında halen verimli bir yatırım alanı değil. Bu nedenle **Dünya Bankası küreselleşme sürecinde ülkelere , madencilik sektörüne yönelik olarak ülkelerin madencilik dışsattım gelirlerinin arttırılması, bu yolla sağlanacak gelirlerle kalkınmanın hızlandırılmasının sağlanacağını, bu yolda başarılı gelişmelerin sağlandığını söylüyordu.**

Küreselleşme madencilik sektöründe az gelişmiş ülkelerde ölçülemez büyüklükte arazilerin arama ve işletme ruhsatlarının elde edilmesi bu alanda çalışan çok uluslu

şirketler için geniş bir çalışma alanı yarattı. 1980'lere kadar dünya madenciliğinin ağırlığı ABD, Kanada ve Avustralya gibi gelişmiş birkaç kapitalist ülke ile sosyalist ülkelerde iken, yaratılan çevre sorunlarına yükselen karşı çıkışlar ve bu ülkelerde yüksek tenörlü cevher yataklarının azalması, düşen metal fiyatları ve alınması gereken çevre koruma önlemlerinin maliyetinin yükselişi nedeni ile son yirmi yılda bu ağırlık bütünü ile az gelişmiş ülkelere kaydı. Başta Güney Amerika, sonra Afrika, eski sosyalist ülkeler ve Güneydoğu Asya ülkelerinde yoğun bir arama ve işletme kampanyasına girildi. Örneğin, doksanlı yıllarda Afrika'daki arama harcamaları 5 kat arttı.

Milyonlarca hektar alan şirketlere ruhsat olarak verildi. Sağlanan olanaklarla, şirketler çoğu durumda hazır buldukları maden yataklarını yeni teknolojilerle hızla tüketirken elde ettikleri ürünü hiç bir kısıtlamaya uğramaksızın o ülkelerin dışına çıkardı. Arama ve işletme alanlarındaki yerli halk evlerinden ve topraklarından edildi. Küçük ölçekli aile madenciliği yapan yüz binlerce insan bu sahalardan kovuldu.

Kendi ülkelerinde geçerli olan çevre yasalarının getirdiği standart ve kısıtlamalara bu ülkelerde uyulmadı. Çok sayıda çevre kazasına, önemli kirlenmelere neden olundu. Ormanlar, sit alanları yok edildi. Akarsular, deniz kıyıları, tarımsal alanlar, hava kirletildi, toplu ölümlere neden olundu.

Maden kaynakları işletilirken yatağın en kârlı bölümü seçildi, "cut off grade" yüksek tutuldu. Farklı zenginlikteki tenörlere sahip cevher zonlarından en zengin kesimler, en kısa sürede ve en düşük maliyetle çıkarılıp işletmeler kapatıldı. Çok büyük miktardaki daha düşük tenörlü cevher ise bir daha kolay kolay işletilemeyecek şekilde yerinde bırakıldı. Atıklar arıtılmadan, çukurlar, yığınlar eski durumuna getirilmeden olduğu gibi terk edildi. geride. Yüzlerce yıl ortadan kalkmayacak kirlilik ve çirkinlik bırakıldı, Asit maden drenajı ile kirlenmiş akarsular kaldı.

Oysa Dünya Bankası'nın yaymaya çalıştığı tersine, endüstrinin gelişmesinin can damarlarından biri olan madencilik, dengeli ve çok yönlü bir kalkınma süreci yerine dışsıtım için hammadde üretimine yönelik bir ekonomik etkinlik alanı olarak ele alındığında, ülkeler için tam bir göçüşün nedeni olmaktadır.

İşte, son dönemde madencilik yasalarında yapılan düzenlemeleri anlamak bu açıdan önem taşıyor.

AKP DÖNEMİNDE 3213 SAYILI MADEN KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPAN 5177 VE 3213 SAYILI MADEN YASALARI VE İLGİLİ YÖNETMELİKLER

"Madenciliğimiz içinde bulunduğu zor şartlar nedeniyle beklenen gelişmeyi gösterememektedir. Son yıllarda sektöre olan ilgi azalmış, yatırımlar durma noktasına gelmiştir. Bunun başlıca nedenleri madencilik mevzuatı dışındaki mevzuatlar, çevresel endişeler, madencilğe getirilen kısıtlama ve yasaklamalar ile ağır ve çok süre alan bürokratik işlemlerdir. Ayrıca maden mevzuatından kaynaklanan bazı olumsuzluklar da mevcuttur. Özellikle ruhsat iptallerini öngören maddelerin çokluğu ruhsat güvencesini azaltmaktadır.

Bu olumsuzlukları gidermek maksadı ile madencilik faaliyetlerinin kendine özgü şartları dikkate alınarak madencilik faaliyetlerine başlanabilmek için alınması gerekli izinler ve uyulması gerekli hususların bir yönetmelikle belirlenmesi gerekli görülmüş ve bu yönde bir düzenlemeye gidilmiştir.”

ifadeleri 5 haziran 2004 tarihinde yasalaşan ve 3213 sayılı maden yasasında değişiklik getiren 5177 sayılı yasanın gerekçesiydi.

Madenciliğin beklenen gelişmeyi gösterememesi ve ilginin azalmasını mevzuat ve kısıtlamalara bağlamak çok doğru bir tespit değildir. Asıl sorun, ülkemizin maden ve sanayi politikasının olmaması bu nedenle yanlış uygulamalar sonucunda sadece madenlerimizin değil, diğer sektörlerde de kaynaklarımızın kullanılmayarak atıl bırakılmasına neden olmaktadır.

Kanun gerekçesinde bu önemli konuya değinilmemiş, sadece “madenciliğin önünün açılmaya” çalışılması çıkarılan madenlerin katma değeri yüksek ürünler üretmek için ülke sanayine yönlendirmekten çok ham olarak yurtdışına ihraç etmenin önünü açmıştır.

Madencilik yatırımları gerçekten de hızla düşme eğiliminde; ancak, bunun nedeni yasanın gerekçesinde söylendiği gibi engellemeler değil, özelleştirme süreci ve kamu yatırımlarının nerede ise durması. Küreselleşme söylemlerinin baskınlaşması ve özelleştirme kampanyalarının başlaması ile kamu kuruluşlarında yeni ve yenileme yatırımları durdurulduğundan beri madenciliğin toplam yatırımlar içindeki payı da hızla düşmeye başladı. Toplam sabit sermaye yatırımları içinde madencilige yapılanların payı 1985’te %8,17 iken, bu oran 1999’da %0,99’a düştü. GSMH içindeki madencilik sektörünün payı da buna koşut olarak 1986’da %2,11’den 1999’da %1,48’e düştü. DPT verilerine göre 1990’da 102 bin kişinin istihdam edildiği bu sektörde 1999’da çalıştırılabilen işçi sayısı 73 bine düştü. Üstelik hızla gelişen ve öteki madencilik işletmelerine göre daha istihdam yoğun mermerciliğe karşın.

Bu yasanın bir başka gerekçesinde de hatırlanacak olunursa, madencilik yapmak isteyen girişimcileri yıldırarak kadar çok ağır bir bürokrasinin bulunduğu, çok sayıda kamu kurumundan çok sayıda izin alınması gerektiği ileri sürülmüştü. Kanun ile getirilen değişikliklerle bu bürokrasinin hafifletilmeye çalışıldığı savlanıyor. Bu görüşü savunanlara bakılırsa dünyada bu denli ağır bir bürokrasi hiçbir ülkede yok. Oysa gerçek bütünü ile farklı. Hemen her ülkede, her yatırım alanında olduğu gibi madencilik için de çok sayıda izin alınması gerekiyor.

Bu kanun ile; duyarlı alanlarda nasıl madencilik yapılacağına ilişkin hükümler Bakanlığın hazırlayacağı bir yönetmeliğe bırakılarak belirsizlik yaratılmıştır.

Ereğli Kömür yataklarının, özel kesimce işletilebilmesinin yanında, “devredilebilmesinin önü açılmıştır.

Özel mülklerin madenci adına kamulaştırılmasında ETKB ‘na “kamu yararı vardır” kararı verme yetkisi tanınıp tartışmalı konulara kapı açılmaktadır. Yeni koruma

alanları belirlenirken “faaliyetleri etkilenecek kurum ve kuruluşların” yanında, konuya objektif bakmayacak ilgili madencilik şirketlerin de görüşü alınmasına zemin hazırlanarak hukuki sorunların artmasına yol açılmıştır.

Arama aşamasında ÇED kaldırılarak en küçük ölçekte çevre koruma tedbiri göz ardı edilmiştir.

Yasada, çıkarılacak yönetmeliklere atıf yapılarak, bir çok konuda belirsizlik yaratılmıştır. Kanunda yer alması gereken hususların yönetmeliklere bırakılması kanun yapma tekniğine de aykırı olup, bu yönetmeliklerle yabancı şirketlerin kuralsızlıklarının meşru hale getirilmesi kaygıları daha şimdiden zihinlerde oluşmaya başlamıştır.

Yer altı kaynaklarımızın hiçbir kayıt ve kural getirilmeden ham cevher olarak çıkarılıp dışarıya satılmasının önü açılmıştır. Üstelik dünyada ham cevher ihraç ederek zengin olmuş, kalkınmış bir ülke olmadığı bilinirken.

Kanun bu durumu ile madencilik sektöründeki sorunlara çözüm getirmeyecektir. Bunun yanı sıra mevcut düzenleme tarımsal, çevresel, doğal ve kültürel varlıklarımız için de bir dizi olumsuzluklar taşımaktadır.

Dünyanın her tarafında maden aramacılığının olmazsa olmaz koşulu olan Jeolojik hizmetler ve jeoloji mühendisliği , meslek şovenizmine yenik düşürülerek, bilim, mühendislik ve etik ilkeler yok edilmiştir.

3213 sayılı maden yasasının 7.maddesine göre oluşturulan 21.05.2005 tarihli,25802 sayılı r.g de yayınlanarak yürürlüğe giren madencilik faaliyetleri izin yönetmeliği ile madencilik alanında faaliyetler sürdürülmüştür. Yönetmeliğin tamamının iptali için Odamız ve Çevre, Ziraat, Metalurji Mühendisleri Odalarının ortak olarak 22.08 2005 tarihinde Danıştay’ a dava açılmıştır. Madencilikle ilgili açtığımız pek çok davalar sonucunda Anayasa Mahkemesi; madencilik adı altında hiçbir çevre koruma kaygısı taşımadan, ülkemizin yer altı varlıklarının küresel sermayeye peşkeş çekilmesi, Bergama hareketi ile elde edilen pek çok toplumsal ve hukuksal kazanımın yok edilmesi *amacıyla* 5177 Sayılı yasa ile değiştirilen 3213 sayılı Maden Yasası’nın 7. maddesini Anayasaya aykırı bularak 15.01.2009 tarihinde iptal etmiş. Ancak Anayasa Mahkemesi kararında, iptal kararının bir yıl sonra yürürlüğe gireceği belirtilmişti.

Anayasa Mahkemesi aynı kararında, Çevre Kanunu’nun 10.maddesinde 13.05.2006 tarihinde 5491 sayılı yasayla yapılan değişiklikle getirilen “Petrol, jeotermal kaynaklar ve maden arama faaliyetleri, Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamı dışındadır” hükmünü de iptal etmişti. Anayasa Mahkemesi bu iptal kararının ise altı ay sonra yürürlüğü gireceğini belirlemişti.

Danıştay Sekizinci Dairesi, 10.02.2009 tarihli kararı ile Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararından Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği’nin ve bu yönetmelikte yapılan değişikliklerin yasal dayanağını yitirdiğini belirtilerek yönetmeliğin iptali istenen bütün maddeleri hakkında Yürütmeyi Durdurma kararı verdi.

Danıştay, Anayasa Mahkemesi kararından sonra ortaya çıkan hukuksal boşluğu değerlendirerek devlete Anayasa'nın 56.maddesinde verilen çevreyi koruma ödevi ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası çevre sözleşmeleri karşısında Yönetmeliğin uygulanmaya devam edilmesi halinde Anayasa ve yasaların dava konusu Yönetmeliğe üstünlüğü ilkesinin zedeleneceğinin altını çizmiştir. Yasayla düzenlenmesi gereken madencilik faaliyetlerinin, yönetmelikle belirlenmesinden vazgeçilmesinin anayasa mahkemesince zorlanmasından sonra yasal boşluğun doldurulması kapsamında madencilik yasasında değişiklikler yeniden gündeme gelmiş, maden kanununda ve bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair 3213 sayılı kanun 24.06.2010 TARİHLİ R.G'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Nerelerde, hangi koşullarda madencilik yapılacağına Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler ve yargı kararları dikkate alınarak küresel sermayenin değil, halkın çıkarlarını gözeten bir anlayışla ülkemizin doğal varlıkları ile tarihi ve kültürel zenginliklerini koruyacak yasal bir düzenleme maalesef son yasada da gerçekleşmemiştir.

Maden Kanunu'nda değişiklik yapan kanunun 10 Haziran 2010 tarihinde TBMM'de kabul edilmesinden sonra, MADENCİLİK FAALİYETLERİ UYGULAMA YÖNETMELİĞİ'nde 6 Kasım 2010 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunuyor.

Son Yasa ve Yönetmelik düzenlemesini kamu/halk yararı, sektörel sorunlar ve mesleki haklar olarak üç eksen üzerinden değerlendirmek gerekirse, madencilik alanındaki söz konusu değişikliklerin kamu/halkın yararı ve sektörel sorunların çözümü açısından bir düzenleme getirmediği, yeni pek çok sorunu da beraberinde getireceği/ getirdiği daha yasa-yönetmelik düzenleme aşamalarında yetkili ve ilgililere odamızca sıkça seslendirilmiş, gerekli uyarı ve öneriler her aşamada vurgulanmıştır. Son çıkan yasa ve yönetmelikte odamız görüşlerinin mesleki kazanımlar bakımından kısmen de olsa yer bulması bir açıdan olumlu bir gelişme olarak görülebilirken bütünü açısından bakıldığında durum iç açıcı değildir. Arama döneminin teknik ve mühendislik açısından önerilerimize yakın düzenlemeler içermesi tarafımızca olumlu bulunurken yine aynı arama döneminin başkaca hükümlerle ağırlaştırılması olumsuz ve çelişkili bulunmaktadır. İşletme dönemi ve özellikle maden kazalarının önlenmesine dair ısrarla vurguladığımız önerilerin dikkate alınmaması ve bunun yerine onca uğraşlara karşılık "teknik elaman" ibaresiyle geçiştirilen konuma sevk edilmesi bu alandaki sorunları çözmeyecektir. Anlamakta güçlük çektiğimiz diğer bir husus ise jeoloji bilimine karşı izlenen anlaşılmasız tutumdur.

Yönetmeliğin çıkarılması süreçlerinde de; milyonlarca yıllık jeolojik süreçlerle oluşan yer altı kaynaklarımızın etkin bir şekilde aranıp bulunması ve işletilmesi gerektiği ilkesiyle; bilimsel ve teknik esaslara, uluslar arası standartlara uygun arama, işletme ve rezerv raporlarının hazırlanmasını sağlamayı hedefledik; madencilik alanındaki meslek disiplinlerinin sadece kendi uzmanlık alanlarında ve birbirlerini tamamlayacak şekilde yetkilendirilerek hizmet üretmesinin bu hedeflerin yerine getirilmesinde önemli bir aşama olarak gördük.

İMAR YAPI AFET KONULARINA YÖNELİK DÜZENLEMELER

Özellikle 1999 Depremlerinin yarattığı büyük yıkımdan sonra 3194 sayılı İmar Yasası'nın çok başlı planlama süreci tanımlaması, afet zararlarının azaltılmasında işlevsiz kalması, sağlıksız yaşam çevreleri yaratması, denetimsizlik, 7269 sayılı Afetler Yasasıyla olan kopukluğu vb açılardan sık sık eleştirildi.

AKP döneminde 2003 yılında imar ve şehirleşme kanun tasarısı, 2005 yılında da planlama ve imar kanun tasarısı olarak gündeme getirilmiş ancak tasarılar sonuçlandırılmamıştır.

2003 ve 2005 yılında imar yasasına yönelik olarak gündeme gelen tasarılar ile kentsel dönüşüm; kentsel alanların (toprakların) sermayenin yatırım yapacağı alanlar haline getirilmesi ile konutların kaldırılarak orman arazilerine taşınması aynı zamanda orman statüsündeki kamu arazilerinin girişimcilerin malı haline getirilerek ticarileştirilmesinin önünü açacak içerikteydi. Zarar azaltma stratejileri açısından İmar ve Afet mevzuatlarının birbirine sıkı sıkı bağlanması gerekirken, özelleştirmeci ve yerelleştirmeci bakış açısıyla imar ve afet hizmetlerindeki kamusal karakterin yok edilmesi tasarlardaki hakim anlayışlardı.

Tasarılar kentsel risk faktörleri afetlere karşı duyarlılık, güvenli kentleşme ve yapılaşmayı hedefleyen tam anlamıyla bilimsel, jeolojik ve yer bilimsel bir düzenleme getirilemediği gibi hem mesleki görev, yetki ve sorumluluklar hem de alan belirlemeye yönelik teknik kriterler konusunda ciddi eksiklik yapılmıştır. Tehlike ve risk değerlendirmeleri için her zaman etkin bir Jeoloji Mühendisliği hizmeti gerektirdiğinin halen ilgililer ve yetkililerce anlaşılammış/anlaşılmak istenmemiş olması düşündürücü bir durumdur. Özellikle 2003 yılındaki taslakta belediyelerin Jeoloji Mühendisi ve diğer mühendislik, mimarlık ve şehir planlılığı meslek disiplinlerinin yerel yönetimlerde istihdamını zorunlu kılan düzenleme bu sonraki taslakta çıkartılmış ,saptanan bu ihtiyaç henüz gerçekleşmemiştir.

İmar kanununda 2003 yılındaki tek maddesindeki değişiklik ile 17 .12. 2009 tarihli 27435 sayılı R.G de yayınlanan yasanın 28,42,44 maddelerinde değişiklik içeren kısmi değişiklikler yapılmıştır. 44. maddede ek yapılarak yapım sürecinde çalışan fen adamları ve ustalara ilişkin olarak mesleki yeterliklerin düzenlenmesinde TOBB,Mesleki Yeterlilik kurumu,vb. kuruluşlarla birlikte TMMOB den de görüşün alınması eklemesi yapılmıştır.

2006 yılında Başbakanlık tarafından hazırlanan “Deprem Bakımından Yapı Yasaklı Alanlardaki Yerleşimlerin Güvenilir Alanlara Nakline Dair Kanun Tasarısı” çalışmalarından bu yana odamızca bilimsel ve hukuksal eksikliklere dair eleştirileri çokça dillendirilmiş konunun önemi bütünlüklü olarak vurgulanmaya çalışılmıştır.

Ülkemizdeki insan yerleşimlerinin daha güvenli kılınması, afet zararlarının en aza indirgenebilmesi için önleyici (riske dönüşmesini engelleyecek kalıcı önlemlerin geliştirildiği) ve düzenleyici (sakinim stratejileri, arazi kullanım planları, yapılaşma ve planlama kriterleri, denetim) çalışmalar yaşamsal önemdedir. Zarar azaltma sürecinde afet olgusunun taşıdığı çok boyutluluğa uygun olarak oluşturulacak yaklaşımların

birbirini bütünler nitelikte olması kaçınılmazdır. Ancak son yıllarda Afet, İmar, Yapı Kanunu ve “Deprem Bakımından Yapı Yasaklı Alanlardaki Yerleşimlerin Güvenilir Alanlara Nakline Dair Kanun ” gibi hem birbirinden hem de bilimsel ve kamu yararı temelinden kopuk düzenlemeler ile Ülkemiz AKP’nin pragmatist anlayışıyla zaman ve kaynak israfına uğruyor.

8 yıllık bu süre içindeki imar, afet ve yapı konularında yapılanlar ve gelecekte yapılacakların ip uçları Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007–2013)’nda yer almaktadır. Aslında maden, enerji vb diğer konular içinde bu durum geçerlidir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı, küreselleşme sürecine entegrasyon vizyonuna uygun olarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla her alanda olduğu gibi imar, afet ve yapı konularında da piyasa koşullarının egemenliğinin sağlanması temel tercihtir.

Dokuzuncu Kalkınma Planında;

“301. Bununla beraber, başta afet yönetimi olmak üzere bazı sektörel ve tematik alanlarda kamu kurum ve kuruluşları arasında yetki ve görev karmaşasına rastlanmaktadır. Devletin değişen rolüne uygun olarak, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının görev, yetki ve işlevlerinin gözden geçirilerek kurumların, asli görevlerini yerine getirmelerinin sağlanacağı bir yapıya kavuşturulmasını temin

556. Kamu yatırımlarında bağımsız teknik müşavir kullanılması sağlanacak, etkin bir yapı denetimi için gerekli sorumluluk sigortası sistemi kurulacaktır.”

Orta Vadeli Programda ise;

“5. Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi: Kentlerin yaşam standartlarının yükseltilmesi, sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanması ve yaşanabilir mekânların oluşturulması ile çevrenin korunması temel amaçtır. Bu çerçevede;

vi) Kentsel gelişme stratejisi ve eylem planı hazırlanacaktır.

vii) Planlama ve yapılaşma süreçlerinde afet riskini dikkate alan düzenlemeler yapılacaktır.”

“7. Doğal Afetler :Afet yönetiminin, merkezi ve yerel düzeyde, yeterli, etkin ve bütüncül bir çerçevede yürütülmesi temel amaçtır. Bu çerçevede;

i) Ulusal Afet Yönetimi Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanacaktır.

ii) Ülke genelinde afet riski taşıyan yerleşim yerleri afet risk düzeyine göre önceliklendirilecek, riskin planlı bir şekilde azaltılmasına yönelik teknik ve mali çalışmalar sonuçlandırılacaktır.

iii) Yaptırımlar da dahil olmak üzere diğer afet türlerini içerecek ve ülkenin tamamını kapsayacak şekilde Doğal Afet Sigortaları Kanunu çıkartılacaktır.”

yönünde politikalar benimsenmiştir.

Yukarıdaki çerçevede gerçekleştirilenlere bakacak olur isek;

-Deprem Şurası (29 Eylül-1 Ekim 2004) ve KENTGES gibi organizasyonların TMMOB Odalarının da katılımı ile “katılımcı bir yaklaşımla !!!” gerçekleştirilerek kamuoyundan “olumlu bir not” almışsa da hem katılımcılık hem içerik hem de alınan kararların hayata geçirilmesi konularında tereddütler devam etmektedir.

Her iki organizasyonunda afet ve kentleşme için yapılması gerekenler sadece teknik bir sorun olarak algılandığından daha güvenli, daha sağlıklı ve yaşanabilir çevrede yaşamak her yurttaş için temel bir insan hakkı olarak görülmemiş; küreselleşmeye entegrasyon adına afet güvenliğinin sağlanması veya kentleşme diğer tüm toplumsal olgular gibi siyasal bir etkinlik alanı olarak değerlendirilmeyerek piyasa odaklı çözümler geliştirilmiştir.

-Ülkemizde deprem/afet zararlarını en aza indirme hedefinin, merkezi ve yerel yönetimler ile özel sektör, sivil toplum örgütleri gibi toplumsal kesimlerin içinde yer aldığı bütünlüklü bir planlama gerektirmesine ve bu yönde adımlara ihtiyaç duyulmasına karşın Deprem Şurasının üzerinden geçen 6 yıl içinde sistematik bir politika geliştirilmemiş, siyasi iktidarca konu sürekli göz ardı edilmiştir.

-Bu dönemde çıkartılan 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun konunun nasıl eksik algılandığının temel bir göstergesi olmuştur (Bakınız:Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı” Hakkında TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Görüşü)

-KENTGES (Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı)’nın Resmi Gazetede yayımlanmasından yaklaşık bir ay sonra Başbakanlık ’ca hazırlanan “Afet, Acil Durum ve Sivil Savunma Hizmetleri Kanunu Tasarı Taslağı”nın KENTGES kararlarına aykırılık oluşturan hükümler içermesi siyasi iktidarın sürece hala bütünlüklü bakmadığının ve kurumlar arasında ortak dilin oluşmadığını açık olarak göstermektedir.

-1/1/2011 tarihinden itibaren 19 ilde uygulanmakta olan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun bütün illerde uygulanması yönünde alınan Bakanlar Kurulu kararının ise zaten sorunlu olan “yapı denetim sürecini” daha karmaşık bir hale getireceği açıktır.

Bugün gelinen noktada, İmar Yasası ,afet yönetimi konusunda somut adım atmaktansa, konunun etrafında dolanmaya devam ediliyor. Hem de 1999 Depremlerinden bugüne kadar geçen 10 yılda sanki hiçbir şey yaşanmamışçasına her şeyin bir anda kolayca başa döndüğü; her kurumun kendi projesini oluşturmak gayreti içine düştüğü; ne yazık ki emek ve zaman israfından başka bir anlama gelmeyen bir on yılın yaşandığı görülmektedir. Sonuçta, taslak ve proje enflasyonu içinde bir türlü kalıcı adımlar atılmıyor/atılmıyor.

Ülkemizde güvenli planlama ve yapılaşma mevzuatı açısından ilk etapta yapılması gereken işlerden biri , aslında birbirleriyle son derece ilişkili olan ancak ülkemiz

pratiğinde son derece kopuk bir durumda olan , imar ve afet mevzuatlarının birbiriyle ilişkilendirilmesidir. Bu iki temel yasanın yeniden oluşturulması ve yürürlüğe konması eş zamanlı olarak gerçekleştirilmelidir. Afet güvenliğinin sağlanması, karşı karşıya olduğumuz afet tehlike ve riskleri göz önüne alındığında, ülke coğrafyası için bir istisna, özel bir durum, değil genel bir sorundur. Afet mevzuatından kopuk olarak planlama yapılması mümkün değildir.

EĞİTİM ALANI

Günümüzde eğitimin ne ölçüde ticarileştirildiği ve Türkiye’de eğitimin eşitsizlikleri yeniden üreten yapısı DB tarafından bile açıkça ifade edilmektedir. DB ’nin yaptığı hesaplamalara göre Türkiye’de eğitime hane halklarının yaptığı harcamalar özel eğitim kurumlarının yaygın olduğu İngiltere ve ABD’dekinden bile fazladır. Bu hesaplama göre Türkiye’de yapılan toplam eğitim harcamalarının yüzde 64’ü kamu, yüzde 36’sı ise özel kesim tarafından yapılmaktadır. Özel kesim harcamalarının ise dörtte üçü kamu okul ve üniversitelerine harcanmaktadır. Bu durum kamu okullarında eğitimin parasız olmaktan çıktığını açıkça göstermektedir.

Eğitimin büyük ölçüde ticarileştiği, günümüz Türkiye’sinde AKP’nin eğitim konusundaki politikasında . Eğitim sistemindeki kaynak ve öğretmen yetersizliği, etkinlik ve fırsat eşitliği sorunlarının çözümü için bu sorunların esas kaynağı olan piyasalaştırma, ticarileştirme ve yerelleşme bir anahtar olarak sunulmuştur.

Hükümet programlarında ve MEB’in hedefleri arasında eğitimin yaygınlaştırılmasında özel kesiminin desteklenmesi her fırsatta tekrarlanmaktadır.

AKP, özel sektörün eğitim yatırımlarını desteklemek amacıyla 11 Eylül 2003 tarihinde başlatılan Eğitime yüzde 100 Destek Kampanyası ile, özel kesimin eğitime yapacakları harcamaların yüzde 100’ünün gider gösterilebilmesi imkanını tanımıştır. Bu harcamalar yalnızca okul ve derslik yapımıyla sınırlı olmamakta, bir bilgisayar bağışi bile bu kapsamda değerlendirilebilmektedir.

MEB’in raporundaki projeler ve protokoller bölümüne bakıldığında DB, OECD, AB gibi kurumların yanı sıra onlarca firma adına rastlanmaktadır. Bu durum, eğitimin ne ölçüde ticarileştiğini, reklam amacıyla kullanıldığını ve sermayenin eğitime ne denli nüfuz ettiğini açıkça göstermektedir.

MEB her yıl okulların velilerden zorunlu bağış almasını yasaklar görünürken, uygulamaya koyduğu toplam kalite yönetimi ile okulların birer şirket gibi işletilebilmesini sağlayan düzenlemeleri yaparak bu durumu kurumsallaştırmıştır. 2005 yılında çıkarılan Okul Aile Birliği Yönetmeliği eski yapıyı tamamen değiştirmiş, okul aile birliklerinin faaliyetlerine yasal statü kazandırmış, okulların birer şirket gibi davranabilmesinin koşullarını hazırlamıştır. Bu yönetmeliğe göre okul aile birliğinin görevleri arasında “Okula yapılan aynî ve nakdî bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak; sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek; kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek; okulun ihtiyaçlarını karşılamak için mal ve hizmet satın almak” gibi maddeler bulunmaktadır. Yani bir okulun nerelerden gelir toplayacağına, kantinin kime kiralanacağına, hangi temizlik, servis şirketiyle

anlaşma yapılacağına; kısacası bütün gelir ve harcama kalemlerine okul aile birliği başkanının önderliğinde bu ekip karar verecektir. Okul aile birliği başkanı sıfatıyla bir velinin okuldaki gelir-giderlerle ilgili tüm kararları alması bakımından artık okulların tamamen şirketleştiğini söyleyebiliriz.

Mevcut kapasitenin talebi karşılamakta yetersiz olduğu, üniversiteler arasında ciddi bir ayrışmanın olduğu yükseköğretim sisteminde, AKP'nin üniversiteler konusundaki politikası mevcut üniversiteleri iyileştirmek ve bu ayrışmayı azaltıcı politikalar izlemek yerine her ile bir üniversite açmayı hedefleyerek çok sayıda yeni üniversite açmak olmuştur. 2001-2002 öğretim yılında 53 devlet üniversitesi varken bu sayı 153'e ulaşacaktır. Yeterli altyapısı, donanımı ve öğretim elemanı olmayan bu üniversitelerin yalnızca popülist kaygılara hizmet ettiğini, evrensel bilgi üretmek bir yana, öğretim işlevini bile yeterince yerine getiremediğini söyleyebiliriz. Üniversite açmanın kolaylaştırılması, mevcut dershanelerin özel üniversitelere dönüştürülmesi için özel kesime bir fırsat sağlayacaktır. Bu hedefin gerçekleştirilmesi hükümet açısından hem özel kesimin desteklenmesi, hem de üniversite kapıları önündeki yığılmayı azaltıp popülist amaçlara hizmet etmesi bakımından çok uygun bir yöntem gibi görünmektedir. Bunun ise evrensel düzeyde bilimsel araştırma yapması ve bilgi üretmesi gereken üniversite sistemini tamamen tahrip etme tehlikesi taşıdığı açıktır.

Eğitim sistemindeki kaynak ve öğretmen yetersizliği, donanım yetersizliği, ortaöğretimin meslek edindirmeye katkısı olmayan ve üniversiteye odaklanmış yapısı gibi etkinlik ve eşitlik açısından birçok sorun ortadayken ve bu sorunların esas nedeni neoliberal politikalar iken, hükümet kamusal eğitimi iyileştirmek yerine piyasayı ve özel sektörü destekleyen politikalara ısrarla devam etmekte geçici ve popülist politikalarla günü kurtarmaya çalışırken sistemi daha da tahrip etmektedir.

Kontrol edilemez hızla üniversitelerde açılan jeoloji mühendisliği bölümleri ve istihdam fazlası öğrenci kontenjanlarının orantısız artırılması meslektaşlarımız ve mesleğimiz üzerinde en ağır tahribatı oluşturan konuların başında gelmektedir. 2002 yılında 21 olan bölüm sayısı 2010 yılında 45'e ulaşmıştır. 2002 yılında yaklaşık 650 olan yıllık mezun sayısı 2010 yılında 1200 'lere ulaşmıştır. 2002 yılı sonunda 12.000 olan mezun sayısı 2010 yıl itibari ile 23.000 e çıkmıştır. 2002 yılında kamuda istihdam edilen jeoloji mühendisi (o zamanki toplam üye sayısı içerisinde %35) sayısı yaklaşık 5.000 iken bu sayı 2010 yılında 4.000'e düşmüştür.

İşsiz jeoloji mühendisi sayısı 2010 yılında %30 'lara yükselmiştir. İşsizlik oranı bu derece yüksekken bölüm ve öğrenci alımının bu derece artırılması mesleki alanımızda ciddi sorunlar üretmektedir.

YEREL YÖNETİMLER

Merkezi ve yerel yapıda bütüncül değişiklikleri 2003 yılında hayata geçiremeyen AKP her alanda olduğu gibi yerel yönetimler alanında da kısım kısım değişiklikler yapma yolunu seçti.

Belediye Kanunu'nda Değişiklik yapan 5538 sayılı 01.07.2006 tarihli kanunla Belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyelerinde il çevre düzeni planının, ilgili

büyükşehir belediyeleri tarafından yapılarak doğrudan belediye meclisi tarafından onaylanması öngörüldü.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hk. 06.03.2007 tarih 5594 sayılı Kanun ile Birleşme, katılma ya da kanunla sınırların genişlemesi nedenleriyle büyükşehir belediye sınırları içinde kalan belediyelerin kimi hizmetleri ile yatırım, alacak ve borçlarının ilgili büyükşehir belediyesine devri ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

1990'lı yıllarda ilk denemeleri yapılmış olan kentsel su ihtiyacını karşılayan barajların, belediye su işletmeciliğinin, yerel yönetim birlikleri üzerinden yapılan çöp tesisi işletmeciliğinin, metro yada raylı sistem yapımı ihaleciliğinin, Türkiye yerel yönetimlerini nasıl bir dış borçlanma ve yabancı imtiyazlar ağı içine çektiği kısa bir zaman içinde görülmüştür. Büyükşehir Belediyesi Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve Belediye Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hk. 5675 nolu 30.05.2007 tarihli Kanun ile Belediye borçlarının tasfiyesi gerçekleştirilmiştir.

Yerel Yönetimlerle ilgili olarak 5538 ve 5594 Sayılı Kanunlar ise tarihsel ve kültürel mirasın yoğun ve görece denetimsiz yerel kullanımlara açılmasını sağlamakta ve yüksek maliyetli ve geri ödeme süresi uzun yatırımları için kamusal finansman imkânlarını köreltmekte ve bu alanı fiilen yerli ve yabancı finans sermayesinin güdümüne bırakmaktadır.

Başta Büyükşehir Belediyeleri olmak üzere yerel yönetimler yeni yetkilerle donatılmaktadır. Dönüşüm Alanları Kanun Tasarısı, potansiyel kent gelişim alanlarını yerel egemenlerin ve uluslararası sermayenin rant üleşme yarışına açmaktadır. Kimi Büyükşehir Belediyelerinin (özellikle İstanbul ve Ankara'dakilerin) söz konusu tasarı kanunlaşmadan "dönüşüm" çabalarını başlattıkları, görsel ve yazılı medyadan izlenmektedir. 5675 Sayılı Kanun da, başta Ankara Büyükşehir Belediyesi olmak üzere, belediyelerin geçmişteki israfçı ve usulsüz harcamalarını aklarcasına, borç tasfiyesini öngörmektedir.

ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ

AKP'nin Şimdiye kadar iş yaşamı ve çalışma ilişkileriyle ilgili çıkardığı yasalara ve yapmak istediği yasal düzenlemelere bakıldığında işin, işyerinin, mesai saatinin, ücretin, çalışma süresinin belirsiz olması ve tümünden işverenin insafına bırakılması şeklinde bir çalışma düzenini hedeflediği görülüyor.

Hükümet tarafından 2010 Haziran ayında açıklanan Ulusal İstihdam Stratejisi'nde belirtilen esnek ve güvencesiz istihdam uygulamalarına yönelik değişiklikler yasallaşmayı bekliyor. Düzenlemenin içinde yer alan özel istihdam bürolarının yasal nitelik kazanması, bölgesel asgari ücret, kıdem tazminatının kaldırılması, İşsizlik Fonu'nun işsizler dışında herkese açık olması gibi adımlar ile 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yapılmak istenen değişikliklerin getireceklerini birlikte değerlendirdiğimizde son yılların en büyük saldırı dalgası ile karşı karşıya olunduğu görülecektir.

AKP'nin Orta Vadeli Programında (OVP) istihdam ile ilgili olarak yer alan en önemli düzenlemeler, özellikle 'kamu istihdamının esnekleşmesi' ve 'işgücü piyasalarının katılıklardan arındırılması' üzerine odaklanıyordu. 'Ulusal İstihdam Stratejisi' ve 657'de yapılması düşünülen değişiklikler bu nedenle zamanlama olarak birbirine paralel olarak gündeme getirilmişti.

Kamu Personel Rejiminde Yapılmak İstenen değişikliklerle de iş güvencesinin ortadan kaldırılması, Kamu emekçilerinin sözleşmeli statüye geçirilmesi, esnek çalışma sisteminin kamuda yaygınlaştırılması, performansla bağlı ücret sisteminin uygulanması, norm kadro uygulaması ile personel istihdamının daraltılması ve buna bağlı olarak emekçilerin iş yükünün artırılması, ücretler ve çalışma koşullarının toplu sözleşmelerle değil, bireysel performansla göre belirlenmesi hedefleniyor. Yapılacak düzenlemelerle kamu emekçilerinin mevcut olan bir çok kazanılmış hakkı, çalışma yaşamının standardını belirleyen kurallar ortadan kaldırılacak, tüm emekçilere, tıpkı işçilerde olduğu gibi kuralsız-güvencesiz-köleci nitelikte çalışma koşulları ve 19. yüzyıla özgü yaşam biçimleri dayatılacaktır.

2010 yılında gündeme gelen 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısında memurların kademe, derece, görev, sorumluluk, izin, aylık, disiplin vs. hususlardaki değişikliklerin yanı sıra madde 19 da "uzman istihdamı" başlığı ile yeni madde eklenmiştir. Tasarı ile Uzmanlık sistemi olarak düşünülen sistemde belirli alanlarda belirli mühendislik disiplinlerine yer verilmiş, diğer mühendislik disiplinleri yok sayılmıştır. Birçok alanda sunulan hizmetlerin teknik boyutuyla çok yönlü olmasına rağmen düşünülen sistemde bunun gözetilmemesi, hukuk, işletme vb. sosyal bilim alanlarının kamu kuruluşlarında düşünülen uzmanlık sisteminin her alanında yer alması uzmanlık olarak düşünülen yapılanmanın niteliksel boyutunun oluşturulamadığını, netliğin olmadığını göstermektedir. Ek madde 40 da sayılan kurum ve kuruluşlarda istihdam edilecek uzman ve uzman yardımcılığı yapacak meslekler arasında jeoloji mühendisinin bulunmaması üstelik meslektaşlarımızın en çok yer aldığı kurumlarda bile adının geçmemiş olması düzenlemenin sağlıksızlığının bir göstergesidir.

Personel istihdamı ve özlük hakları hususunda jeoloji mühendisi kadın meslektaşlarımızın durumu daha hazindir. Makul gerekçelere dayanıyor gibi gözükse de kadın meslektaşlarımızın arazi, galeri, şantiye gibi işyerlerinde görevlendirilmeleri üzerindeki tasarruf hakkına açık ya da örtülü müdahale edilmesi gibi ayrımcı uygulamalar görülmektedir. Meslek alanlarımızı doğrudan ilgilendiren kurum ve kuruluşlardaki idari personel atamalarında ayrımcılıklar yapılmıştır. Anımsanacağı gibi MTA ya alınacak 75 jeoloji mühendisi için erkek olma şartına karşılık 5 kadın jeoloji mühendisi uygun görme kararına itiraz ederek cinsiyet ayrımcılığına karşı çıkmış, açılan dava kazanılarak "erkek olmak" ibaresi iptal edilmiştir. Benzer şekilde TPAO'daki işe alımlarda 32 kişiden 23'ü için erkek olma koşuluna karşı çıkmış ve benzer süreç izlenmiştir.

2010 yılında düzenlemesi devam eden İş Sağlığı ve İş Güvenliği yasa ve yönetmelik değişiklik tasarısında işçi sağlığı ve güvenliğini ekonomik bir araç haline getiriliyor

olması, iş güvenliği uzmanlarını acil müdahale gerektiren durumlarda bile işveren onayına mahkum kılması, işyeri güvenliğinde çeşitli risk faktörlerinin göz ardı edilmesi gibi olumsuzluklar yanında jeoloji mühendisinin kendi ihtisas alanlarında iş güvenliği uzmanı olarak görev yapabilmesinin başkaca aşamalardan geçmesi şartına bağlanması da ayrı bir olumsuzluktur.

SONUÇ

AKP'li yıllardaki gelişmelerle ilgili konunun sosyal, siyasal boyutları ele alınmadan meslek alanıyla ilintili kimi konuları ele aldığımız bu değerlendirmede şu açık olarak görülüyor ki AKP küreselleşme sürecinin Türkiye'deki koçbaşlığını kesintisiz uygulamakta kararlı adımlarını sürdürüyor. Ekonomik,sosyal,siyasal alanda önemli sonuçlar doğuran bu sürecin devam ettirileceği anlaşılıyor. Yeni yapılanma süreci, meslek odalarına, TMMOB'ye sivil toplum kuruluşu olarak, yönetim anlayışı içinde merkezi ve yerel kamu yönetimi içinde yer alması koşullarını sunarken, piyasa ile ilişkili düzlemde gelişen düzenlemelerin içine çekilen bir süreci de zorluyor.

KİMYA
MÜHENDİSLERİ ODASI
RAPORU

Giriş

Ülkeler için önemli sayılan, ekonomi, sanayi ve mühendislik farklı rolleri üstlenmekte, farklı perspektifler çizmektedir. Ama hangi perspektiften bakılırsa bakılsın, günümüz dünyasındaki hızlı değişimin büyük bir kısmının bilim ve teknolojiye gelişmelerden kaynaklandığını ve dünyanın yeni teknolojilerle şekillenmekte olduğu görülecektir.

Bilim ve teknoloji temelindeki yeni şekillenmede yer alan ana mühendislik disiplinlerinin en önemlilerinden birisi, kuşkusuz *Kimya Mühendisliği*'dir. Bu mühendislik alanı olmadan, bilim ve teknolojiye gelişmelerden söz etmek yersiz ve imkansız olacaktır. Nitekim, bilim ve teknolojinin geliştirilmesinde matematik, fizik ve kimya bilgisi olmazsa olmazdır. Kimya mühendisleri de bu üç temel bilimin birinci derecede uygulayıcılarıdır. Modern kimya mühendisliğinin başlıca uygulama alanları; araştırma, geliştirme, tasarım, yapım, üretim, işletme ve yönetim olarak sıralanır. Bu mesleğin en belirgin yarattığı katma değer ise Kimya Sanayidir.

Kimya Sanayisi

Kimya Sanayisinin Özellikleri

Kimya Sanayisi, sayısız kimyasal üretim süreçleri ve ürünleriyle, beslenme, barınma ve sağlık gibi temel gereksinim alanlarına olduğu kadar, bilgisayar, telekomünikasyon ve biyoteknoloji gibi yüksek teknoloji gerektiren alanlara da girdi sağlayan bir sanayi koludur. Kimya Sanayisi bu doğası nedeniyle, hem kendi alanı hem ilişkili olduğu alanlar için, sürekli olarak ürünlerini ve bu ürünlerin üretilmesi için gerekli olan teknolojileri geliştirmelidir. Kısacası, kimyasal üretim sürekli Ar-Ge'ye dayalı olmak durumundadır.

Son yıllarda, dünyada, kimyasallarla ilgili yürütülen bilimsel araştırmalar, nanoteknoloji, biyokimya, katalistler, genetik, organik kimya ve polimer kimyası alanlarında yoğunlaşmaktadır. Kimya Sanayisi tarafından üretilen ürünlerin yalnızca % 30'u nihai (son) ürün olarak tüketiciye ulaşır; % 70'lik bölümü diğer sektörler tarafından kullanılır. Kimya Sanayisinin tedarikçisi olduğu sektörler ile kimya sanayi üretimin sektörlere giden payı ve kapsadığı ürün aralığı aşağıdaki tablolarda verilmektedir.

Kimya Sanayi üretiminin doğrudan ilişkili olduğu sektörler arasındaki göreceli paylaşım.

İlgili Endüstri Dalı	Kimya Sanayi Üretiminin % si		
Tekstil ve giyim	6.3		
Metal – maden, makina ve elektrik mühendisliği	9	Elektrikli eşya	3.9
		Ofis makineleri	0.7
		Endüstri makineleri	1.9
		Madeni ürünler	2.5
İnşaat	5.4		
Otomotiv	5.3		
Kağıt ve baskı ürünleri	4.5		
Nihai tüketim (doğrudan tüketiciye)	30.3		
Hizmetler ve idari faaliyetler	16.4	Piyasa dışı	9.1
		Piyasa içi ¹	7.3
Diğer	22.8		

Kimyasal ürün gruplarının toplam kimya sanayisi üretimi içindeki payları

Kimyasal Ürün Grubu	Toplam Kimya Sanayi Üretimi içindeki % si	
Tüketici malları	12.0	Parfüm ve kozmetik
		Sabun ve deterjan
İlaç sanayisi	26.0	
Özel ("Specialty") ve özgün ("Fine") Kimyasallar	24.4	Özgün ("Fine") kimyasallar
		Diğer özel ("specialty") kimyasallar
		Boya ve mürekkep
		Tarım ilaçları
Temel kimyasallar	37.6	Petrokimyasallar
		Plastik ve sentetik kauçuk
		Suni elyaf
		Diğer temel inorganik maddeler
		Endüstriyel gazlar
		Gübre

¹ Piyasa içi hizmetler, konaklama ve gıda, kara, deniz ve hava taşımacılığı ve diğer piyasa hizmetlerini kapsar.

Kimya Sanayisi, laboratuvar ölçęinde üretilen kimyasalların en ekonomik biçimde tüketime sunulabilmesi için gerekli teknolojilerin oluşturulmasını kapsamaktadır. Bu sanayi dalında, öncelikle, fizik, kimya ve biyoloji bilimlerindeki gelişmeler yakından izlenerek yeni ürünler geliştirilir. Üretim, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu en yeni olanaklardan yararlanılarak, süreç tasarımı ve denetimi aracılığıyla en verimli hale getirilir.

2002 Yılı Sonrası Kimya Sanayinin Durumu

Kimya sanayi tarafından üretilen (plastikten kozmetiğe, ilaçlardan boyalara) ürünlerin %30'u doğrudan tüketiciye ulaşırken %70'i ise diğer sektörlerde (tekstil, elektrikli eşya, metal, madeni ürünler, inşaat, otomotiv, kağıt, hizmet sektörü) ara mal veya hammadde olarak kullanılmaktadır.

Bu özelliği nedeniyle hem yaşamımızın hem de diğer sektörlerin vazgeçemeyeceği önemli bir sanayi dalıdır. Kimya sektörü ürünleri oldukça geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Sektör, temizlik ürünleri, boya, kozmetik ürünleri, ilaçlar gibi tüketim mallarının yanı sıra, tarım sektörü için gübreler ve tarım ilaçları, kimya sanayinin de dâhil olduğu imalat sanayinin ihtiyaç duyduğu organik ve inorganik kimyasallar, boyalar, lâboratuvar kimyasalları, termoplastikler ve benzeri ürünleri üretmektedir. Böylesine yoğun ürün yelpazesine sahip olan kimya sektörü ithalata bağımlı bir sektördür. Kullanılan hammaddenin %70'i ithal edilmektedir. %30'u ise yerli üretimle karşılanmaktadır.

Kimya sektörü sermaye-teknoloji yoğun bir sektör olduğu için işgücü yoğunluğu düşüktür. Bu nedenle sektörün imalat sektörü istihdamı içindeki payı son beş yıldır % 8 düzeyinde seyretmiştir. (2010 yılı sonu ölçüt alındığında)

Kimya sektörü ihracatı 2004 yılından itibaren her yıl ortalama %21 oranında artarak 2008 yılında 9,7 milyar dolara ulaşmıştır. Ekonomik krizin etkileri sonucu 2009 yılında ihracatımız, 2008 yılına göre %14,48 oranında azalarak 8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Kimya Sektörü İhracatı (Bin ABD Doları)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	2.556.411	2.818.309	3.480.913	4.056.688	4.994.803	4.298.882
Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı	1.958.873	2.485.788	3.016.055	3.929.841	4.749.916	4.034.566
KİMYA SEKTÖRÜ TOPLAMI	4.515.284	5.304.097	6.496.968	7.986.529	9.744.719	8.333.448
Bir önceki yıla oranla artış %		17,47	22,49	22,92	22,01	-14,48
İmalat sanayi içerisindeki payı %	7,58	7,70	8,10	7,90	7,78	8,73
İMALAT SANAYİ TOPLAMI	59.579.116	68.813.408	80.246.109	101.081.800	125.187.659	95.470.967
Genel ihracat içindeki payı %	7,15	7,22	7,60	7,45	7,38	8,15
<i>(Kaynak; Sanayi Bakanlığı Kimya Sektör Raporu Temmuz 2010)</i>						
GENEL İHRACAT	63.167.153	73.476.408	85.534.676	107.271.750	132.027.916	102.164.809

Kimya sektörü ithalatı ise 2004 yılından itibaren her yıl ortalama %15 oranında artarak 2008 yılında 30 milyar dolara ulaşmıştır. 2008 yılında etkili olmaya başlayan Ekonomik kriz, 2009 yılında da devam edince, 2009 yılı kimya sektörü ithalatı 2008 yılına göre %21 oranında azalarak 24 Milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo. Kimya sektörü ithalatı (Bin ABD Doları)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kimyasal Madde Ve Ürünlerin İmalatı	15.134.358	17.477.335	19.599.125	23.624.583	26.993.947	21.346.414
Plastik Ve Kauçuk Ürünleri İmalatı	1.941.047	2.140.351	2.578.216	3.114.146	3.450.668	2.703.261
KİMYA SEKTÖRÜ TOPLAMI	17.075.405	19.617.686	22.177.341	26.738.729	30.444.615	24.049.675
Bir önceki yıla oranla artış %		14,88	13,05	20,57	13,86	-21,00
İmalat sanayi içerisindeki payı %	21,22	20,82	20,09	19,96	20,26	21,69
İMALAT SANAYİ TOPLAMI	80.447.302	94.208.255	110.378.826	133.938.136	150.252.335	110.889.257
Genel ithalat içindeki payı %	17,51	16,80	15,89	15,72	15,07	17,08
GENEL ÜLKE İTHALATI	97.539.766	116.774.151	139.576.174	170.062.715	201.963.574	140.775.457

(Kaynak; Sanayi Bakanlığı Kimya Sektör Raporu Temmuz 2010)

Özelleştirmeler Yoluyla Meslek Alanlarımızın Daraltılması

Meslektaşlarımızın meslek alanlarını daraltan, onları işsizleştiren veya iş güvencesinden yoksun bırakan ve düşük ücretle çalışmalarının koşulunu yaratan özelleştirme gerçeğini iyi anlamak gerekiyor.

Ülkemizde 1985 yılından bu yana 246 kuruluşta kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 394 taşınmaz, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 103 Tesis, 6 Liman, şans oyunları lisans hakkı ile Araç Muayene İstasyonları özelleştirme kapsamına alınmıştır.

Türkiye’de 2002’ye kadar gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının toplam değeri 8 milyar dolarken, AKP ilk kez 3 Kasım 2002 Genel Seçim’i ile iktidara geldiği gündün bugüne yani 8 yıllık bir dönem içinde hisse satışı, satış ve işletme hakkı devri, devir yoluyla özelleştirilen taşınmaz ve diğer varlıkların satışıyla birlikte toplam 30 milyar 305 milyon 160 bin dolarlık özelleştirme yapıldı.

58, 59 ve 60'ıncı Hükümet dönemlerinde gerçekleştirilen bu özelleştirme, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) verilerine göre 1986 yılından bu yana gerçekleştirilen 39 milyar 600 milyon 581 bin dolarlık özelleştirmenin yüzde 76.5'ini oluşturur.

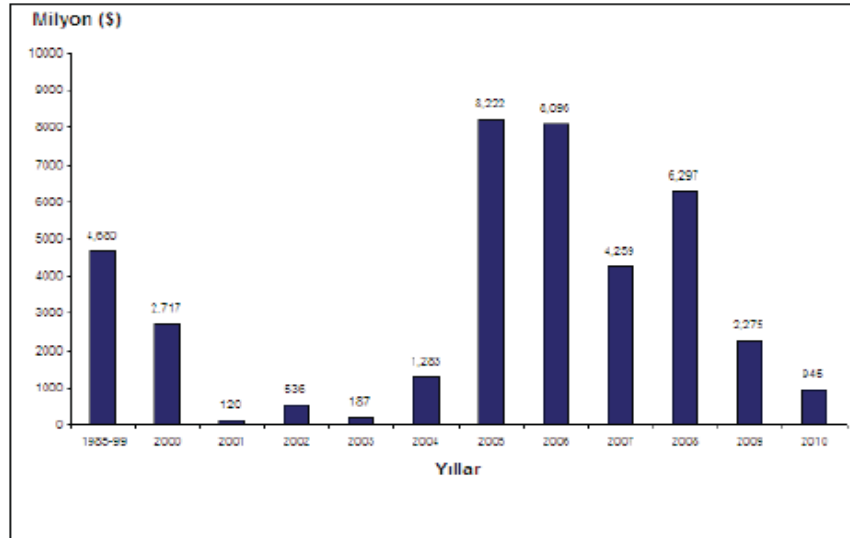
ÖİB'nin yaptığı hesaplamalara kamu kurumlarına yapılan bedelli devirler de dahildir. Yani son 7.5 yılda yapılan 429 milyon dolarlık bedelli devirlerin, bu dönemdeki özelleştirme uygulamalarına eklenmesi halinde toplam rakam 30 milyar 734 milyon doları aşar. Böylece, AKP döneminde yapılan özelleştirmelerin, 24 yıllık uygulamalar içindeki payı yüzde 77.6'yı bulur.

AKP iktidarında hisse satışı yoluyla yapılan en büyük özelleştirmeler arasında **Türk Telekomünikasyon A.Ş.**'nin yüzde 70'e ulaşan hissesinin devrinden elde edilen toplam 8 milyar 423 milyon dolarlık satış en başta gelmektedir. Türk Telekom'un önce yüzde 55'inin 6.55 milyar dolara blok satışı 2005 yılında gerçekleştirilmiş, ardından yüzde 15'lik hissesinin halka arzı 2008 yılında yapılmıştı. Onu 4 milyar 594 milyon dolara özelleştirilen **Tüpraş**'in (önce yüzde 14.76, ardından yüzde 51'lik hissesi olmak üzere) toplam yüzde 65.76'lık hisse satışı; 2 milyar 779 milyon dolara özelleştirilen **Erdemir**'in yüzde 46.12'lik hisse satışı; 2 milyar 320 milyon dolara özelleştirilen **Petkim**'in (önce yüzde 34.5, ardından yüzde 51 blok hisse satışı olmak üzere) toplamda yüzde

86'ya ulaşan hisse satışı izlemektedir. İşletme hakkı devri çerçevesinde yapılan özelleştirmeler çerçevesinde en yüksek rakam **TEKEL**'in 6 sigara fabrikasının satışından elde edilen 1 milyar 720 milyon doları bulan özelleştirme olmuştur. (Kaynak: İşçi Sınıfı'nın Tekelleşme Eğilimi, Yrd. Doç. Dr. Ferda Dönmez Atbaşı, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kronik Dergisi)

Taşınmaz devirlerinde de TEKEL'in çeşitli illerde bulunan 140 taşınmazının satışının sonucunda toplam 930 milyon dolarlık özelleştirme yapılmış oldu. Aşağıdaki grafikte de anlaşıldığı üzere Türkiye tarihinin en büyük özelleştirmeleri bu 8 yıllık dönem içinde gerçekleşmiş oldu.

Tablo 1. Yıllara Göre Özelleştirme Rakamları (Milyon ABD \$)

(Kaynak: ÖİB, 2010)

Özelleştirmeler kamunun üzerindeki yükü kaldırmamış ve hatta yeni mağduriyet noktalarının oluşmasına yol açmıştır. Şu an ülkemizde özelleştirmeler nedeniyle işsiz kalmış binlerce insan bulunmaktadır.

2010 yılı bütçesinde, kamu yatırımlarına ayrılan pay yüzde 7,8'dir. Bu pay on yıl önce yüzde 16'ydı. Kamu sabit sermaye yatırımları oranı da düşmüş ve yüzde 4,3 olarak belirlenmiştir.

1990'larda bu oran ortalama yüzde 20'ler civarındayken 2000'lerin başında yüzde 10'a gerilemiş, son yıllarda ise yüzde 5 düzeyine inmiştir. Siyasi iktidar kamusal üretimi bitirecek, sosyal devlet uygulamalarını tamamen ortadan kaldıracak, özelleştirmelerle kambur olarak gördüğü her sorundan kurtulacaktır.

Özelleştirme sürecinin, kamunun yatırım ve üretim sürecinden elini çekmesinin mesleğimizi, mesleki alanlarımızı da yakından etkilediğini görmek gerekmektedir.

Devlet Su İşleri, Karayolları Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı gibi, en başat altyapı hizmetlerinin üretildiği kurumlarda, kısmi düzeyde gerçekleştirilen özelleştirmeler ve taşeronlaştırma, mesleğimizin uygulama alanlarını daraltmış, işsizliği, sağlıksız çalışma koşullarını, düşük ücretleri ve nitelik kaybını mesleğimizin belirleyicisi haline getirmiştir.

Kimya Sanayinde İki Özelleştirme Örneği

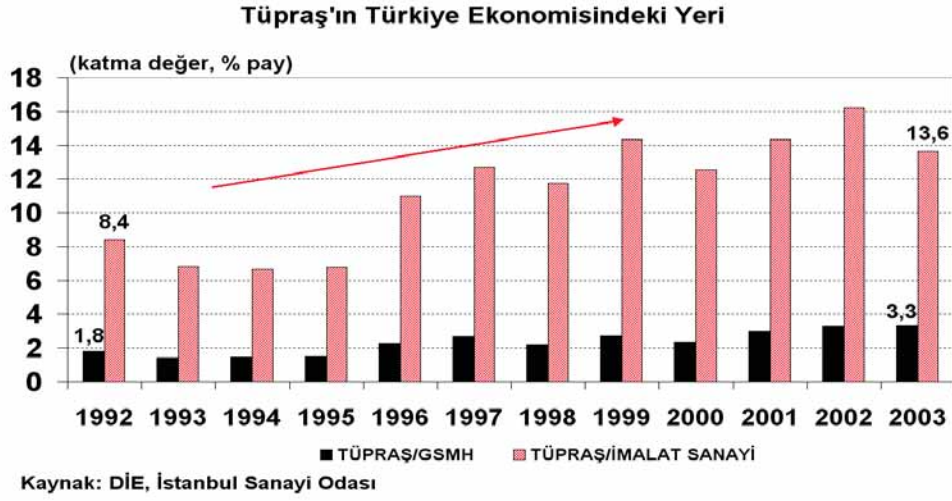
a) Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. (TÜPRAŞ)

1983'te Türkiye'deki rafinerilerin devlet eliyle tek çatı altında toplanması için kurulan çatı şirkettir. Kocaeli, Aliğa, Kırıkkale ve Batman'da rafinerileri bulunmaktadır. Tüpraş, yıllık 28,1 milyon ton'luk rafinaj ve 50 bin ton'luk petrokimya kapasitesinin yanı sıra (% 40 paya sahip olduğu) Opet ve (% 79,98 pay ile) DİTAŞ ortaklıklarıyla yarattığı katma değer ve ciroyuyla ülkemizin en büyük sanayi şirkettir.

Bugün hem pazar payı hem kurumsal güvenilirliği hem de üretim kompleksleri ve ortaklıklarıyla entegre petrol şirketine dönüşen Tüpraş'ın kökleri, 1961 yılında Amerikan Caltex tarafından kurulan İpraş'a (İstanbul Petrol Rafinerisi A.Ş.) kadar uzanmaktadır. Kamu İktisadi Teşekkülleri'nin daha verimli çalışmalarını sağlamak amacıyla yapılan düzenlemeler kapsamında, İPRAŞ ve kamuya ait diğer 3 rafineri, 1983 tarihinde Tüpraş çatısı altında toplanmıştır.

Sermayenin iştahını kabartan Tüpraş, Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu listesinin birinci sırasında yer almaktadır. Ortadoğu ve Orta Avrupa'nın en büyük, Avrupa'nın 7. büyük rafineri şirkettir. Tüpraş aynı zamanda dünyanın en büyük 500 şirketi arasında yer almaktadır. Türkiye'deki rafineri kapasitesinin yıllık toplamı 32 milyon tondur. Bunun 27.6 milyonu Tüpraş'a aittir. Deniz tankerleri ile ham petrol ve petrol ürünleri taşımacılığı yapan Ditaş'ın % 80'i Tüpraş'a aittir. Özelleştirmeden önce 2003 yılı verilerine göre 23.95 milyon ton petrol ürünü satışı, 14.3 milyar dolar ciro, 328 milyon dolar net kar, hazineye 8.6 milyar dolar vergi ve fon ödemesi

yapılmıştır. Tüpraş, Türkiye'nin yıllık vergi ve fon gelirinin %20'sini tek başına karşılamaktaydı.

Özelleştirme öncesi yapılması gelenek haline gelen yatırımdan Tüpraş'da payını almıştır. 2003 yılında Tüpraş 1.3 milyar dolar yenileme yatırımı yapmıştır.

Tüpraş'ın özelleştirme serüveni 90'lı yıllara dayanmaktadır. Uzun yıllar bir Kamu İktisadi Teşekkülü olarak Türkiye'ye hizmet veren Tüpraş'ın tarihinde, 10 Temmuz 1990 yılı T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na devredilmesi bir dönüm noktasıdır.

Özelleştirme planı çerçevesinde, 1991 yılında ilk kez Tüpraş'ın halka arzı gerçekleştirilmiş ve sermayesinin % 2,5'i oranında A grubu hisse senedi halka arz edilmiştir.

2000 yılı Nisan ayında Tüpraş hisseleri ikinci kez halka arzının tamamlanmasıyla İstanbul ve Londra Menkul Kıymetler Borsalarında işlem gören A grubu hisselerin toplam sermayeye oranı % 34,24'e yükselmiştir. 4 Mart 2005 tarihinde Tüpraş hisselerinin % 14.76'sı İMKB Toptan Satışlar Pazarı'nda uluslararası fonlara satılmıştır

Tüpraş'ın % 65,76 oranındaki kamu payının blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi amacıyla 07.06.2003 tarihinden itibaren verilen ilanlarla ihaleye çıkmıştır. 24.10.2003 son teklif verme tarihi itibarıyla, Anadolu Ortak Girişim Grubu ve Efremov Kautschuk GMBH olmak üzere iki teklif alınmıştır. İhale Komisyonu'nun 12.11.2003 tarihli kararı ile, fiyat tekliflerinin de açılması ve her iki teklif sahibi ile ihaleye devam edilmesine karar verilmiştir. Petrol-İş Sendikası'nın ve TMMOB'ye bağlı odaların müdahil olduğu kamu yararı gözetilmeden menşei belli olmayan bir ortaklığa satılması gerekçesiyle dava açılmıştır. 10. Bölge İdare Mahkemesi satış işleminin iptali için 06.02.2004 tarihinde açılan dava sonucunda ihale komisyonunun kararının yürütülmesini durdurmuştur. Bununla birlikte Tüpraş'ı satmaya kararlı AKP hükümeti meslek örgütleri, sendikalar ve bilim insanlarının görüşlerini dikkate almaksızın ihale sürecini tekrar başlatmıştır.

2005 yılı, Tüpraş'ın bundan sonraki geleceği için hayati öneme sahip olayların gerçekleştiği bir yıl olmuştur. O tarihe kadar kamuya ait olan % 51 oranındaki hissenin blok satışı için ÖİB tarafından 12 Eylül 2005 tarihinde yapılan ihaleyi, 4 milyar 140 milyon dolar ile Koç-Shell Ortak Girişim Grubu kazanmış ve Özelleştirme Yüksek Kurulu, 7 Kasım 2005 tarih ve 2005/1128 sayılı kararı ile ihale sonucunu onaylamıştır. 26 Ocak 2006 tarihinde Koç Holding Tüpraş'ı devralmıştır.

Bu devir ile birlikte yıllık vergi gelirlerinin %20'sini karşılayan, kuruluş maliyeti 7-8 milyar dolar olan Türkiye'nin en çok kar eden şirketi kendi değerinin çok altında bir değere blok satış yöntemi ile satılmıştır. Tüpraş'ın Türkiye ekonomisindeki yeri, toplumsal çıkarın korunmasındaki rolü ve ekonomiye katkısı göz önüne alındığında; Tüpraş'ın özel sektöre devredilmesinin "geleceğimizi satmak" anlamına geldiği görülecektir.

b) Petkim Petrokimya Holding A.Ş.

PETKİM ihale süreci 20 Ocak 2003 tarihinde yayımlanan ilan ile başlamıştır. Son teklif verme tarihi olan 2 Nisan 2003'de 5 yatırımcıdan teklif alınmıştır. 06.06.2003 tarihinde yapılan ihaleyi STANDART KİMYA Petrol Doğalgaz Sanayi ve Ticaret A.Ş. kazanmıştır.

Ancak, STANDART KİMYA Petrol Doğalgaz Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin, Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından verilen süre içerisinde yükümlülüklerini yerine getirmemesi sonucunda, PETKİM ihalesi iptal edilerek, STANDART KİMYA Petrol Doğalgaz Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 10 Milyon ABD Doları tutarındaki geçici teminat mektubu irat kaydedilmiştir.

PETKİM'in %88,86'sına tekabül eden İdare Hisselinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesi amacıyla 26 Ağustos 2003 tarihinde yeniden ihaleye çıkılmış olup, son teklif verme tarihi 30 Ocak 2004'de yeterli teklif verilmediği için ihale iptal edilmiştir.

Nisan 2005 tarihinde PETKİM'in sermayesindeki % 34,5 oranındaki hissesi halka arz edilmiştir.

PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.'nin sermayesindeki, % 51 oranındaki kamu hissesinin "blok satış" yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin ihale sürecinde 05 Temmuz 2007 tarihinde kamuya açık olarak yapılan nihai pazarlık görüşmeleri sonucunda ikinci en yüksek teklifi veren, Socar-Turcas-İnjaz Ortak Girişim Grubu'na 2.040.000.000- ABD Dolarına satılması Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 22 /11/2007 tarih ve 2007/63 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Socar&Turcas Petrokimya A.Ş. ile Hisse Satış Sözleşmesi 30.05.2008 tarihinde imzalanmıştır.

AKP hükümeti yaptığı özelleştirmeleri haklı çıkarmak için dış borç ve cari açığı öne sürmüştür. Yapılan özelleştirmelerden elde edilen gelirin yaklaşık %33 'ü hazineye girmektedir. Gelirin geri kalanı özelleştirme sırasında yapılan reklam duyuru danışmanlık gibi gider için harcanmaktadır. Türkiye ekonomisinin en büyük

sorunlarından biri, yüksek cari açığa sahip olması ve ekonominin bu açığı finanse edebilmeye odaklanmasıdır. AKP hükümeti, 2002 yılından bu yana açığın finansmanı için ülkemizi her yıl daha borçlu hale getirmiştir.

Türkiye’de reel faizin dünyanın en yüksek oranına sahip olması, bu politikayı hem tetiklemiş hem de kolaylaştırmıştır. Özelleştirme politikaları ise AKP hükümetinin dış kaynak sağlamak için başvurduğu bir diğer uygulama olmuştur. AKP döneminde ülkemizin en önemli kuruluşları, Telekom, Tüpraş, Erdemir ve Tekel satılmış, kamu birçok sektörden çekilmiştir. Rafinaj, gübre, telekomünikasyon, demir çelik gibi sektörlerde yatırım ve üretim kararları, tamamen yerli ve yabancı sermayeye bırakılmıştır. AKP hükümeti, TMSF satışları hariç, 30,7 milyar dolarlık özelleştirme işlemine imza atmıştır. Söz konusu dönemde, Türkiye’nin toplam borcu ise 2001 yılında 10.5 milyar dolar düzeyinden, 2010’da yaklaşık 31 milyar dolara kadar yükselmiştir.

Veriler üzerinden görüldüğü gibi özelleştirme yolu ile cari açığı ve dış borcu kapatmak mümkün görülmemektedir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu’nun (DİDDK), 27.12.2007 tarihinde Petkim’in %5 l’lik kamu payının özelleştirme sürecini “kamu yararına aykırılık” gerekçesiyle durdurmasının ardından, başta hükümet olmak üzere sektör temsilcileri, köşe yazarları ve bazı bürokratlar Petkim’in satışı ile cari açık arasında ilişki kurmuş, Petkim’in satılmasının kamu yararına olduğu iddia edilmiştir. Bu açıklamalarda petrokimya sektörünün cari açığı büyüten sektörlerden olduğu belirtilmiştir.

Petkim, çeşitli ürünlerde farklı oranlarda olmak üzere, Türkiye petrokimya ürünleri gereksiniminin % 30 ile % 50’si karşılamaktadır. Petkim’in ana hammadde girdisi nafta ham petrol ürünü olduğundan büyük ölçüde ithal edilmektedir. Petkim’e nafta veren Tüpraş, kurşunsuz benzin üretmeye başladığından beri Petkim’e sınırlı ve düşük miktarda hammadde vermeye başlamıştır. İthal hammadde girdisi ile üretilen Petkim ürünleri, Türkiye pazarına verildiği için ihraç edilememektedir. Bu durum, Petkim kompleksinin ekonomide yarattığı doğal sonuçtur. Dış girdi ile iç üretime katkı yapan ve ürünü ihraç edilmeyen kamu ya da özel her kuruluş, doğal olarak, cari açığı büyütmektedir. Kaldı ki, ülkenin o konudaki gereksinimi devam ediyorsa, Petkim gibi bir kuruluşun ülkede bulunmaması, bulunmasından daha fazla cari açığa yük bindirecektir. Görüldüğü gibi ülkemiz petrokimya sektöründe odaklanması gereken konu, pazardaki arz açığıdır. Türkiye’nin sektörde yeni yatırımlara ve yeni Petkim’lere gereksinimi bulunmaktadır.

Petkim ancak kamu kesiminde kaldığı sürece Türkiye’nin izleyeceği petrokimya ürünleri politikası, uygulama şansı bulabilecektir. Oysa, Petkim’in özelleştirilmesi, özellikle de yabancılaştırılması, Türkiye’nin petrokimya ürünleri politikasının etkinlikle uygulamasını güçleştirecek, hatta imkansızlaştıracaktır. Hatta Petkim’in özelleştirilmesinin, yabancı sermayenin ürün politikası havuzunda Türkiye’ye biçilmiş dışa bağımlı rol çerçevesinde, petrokimya üretiminin düşürülmesi gibi bir sonucu da olabilecektir. Bunun için, gübre fabrikalarının özelleştirilmesinden sonra Türkiye’nin bu sektörde ithalata daha bağımlı hale gelmesi bir örnek oluşturmaktadır.

Kimya Mühendisliği ve Kimya Mühendisleri

“Kimya mühendisliği, malzemelerin kimyasal yapılarının, enerji içeriklerinin veya fiziksel hallerinin değişime uğradığı proseslerin geliştirilmesi ve uygulanması ile ilgilenen çok yönlü bir mühendislik dalıdır.”

Kimya Mühendisliği yalnızca kimyasal maddelerin üretimine yönelik bir branş olmayıp ‘Sinerjik’ prosesler veya ‘Proses’ mühendisliği olarak da tanımlanır. Modern Teknolojinin Sosyal Bilimler-Teknoloji ara yüzündeki tüm hizmet proseslerinin tasarımı, elektronik malzemelerin üretimi, ileri teknoloji hammaddeleri ve son ürünlerin uzay araç ve gereçleri, yapay organlar bu mühendislik dalının ‘Proses’leri kapsamındadır.

Sinerjik olaylar mühendisliği olarak da adlandırılan bu bilim alanı yaşadığımız bilgi çağında ülkelere en önde bulunma şansını veren Çevre-İnsan-Teknoloji üçgeninin en uçlarında başarılı teknolojik örnekler verme/çıkarma avantajını sunmaktadır.

Kimya Mühendisi, genel anlamda laboratuvar çalışmalarını yararlı, ekonomik ürünlere dönüştürmek için gerekli prosesleri ve fabrikaları tasarlar. Ayrıca kimya sanayinde yeni teknolojilerin geliştirilmesi ile ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerini de yürütür.

Kimya Mühendisi; hammaddelerden işlenmiş maddenin ya da ürünlerin üretimi sırasında oluşan tepkimeler, bu tepkimelerin olabilmesi için gerekli fizikokimyasal koşullar, gerekli enerji miktarları, oluşan ara ürünler ve özellikleri, üretim sırasında kullanılan Temel İşlemler ve Temel Prosesler ve ekonomi hakkında gerekli ve yeterli kuramsal bilgi donanımı olan, bu bilgilerini çok çeşitli uygulama alanlarında kullanarak Proses Tasarımı yapabilen ve bu tasarımlarını uygulamada gerçekleştirebilen bir meslek elemanıdır.

Belirli bir endüstriyel kuruluşta çalışan bir mühendis, hammadde-ürün, üretim-kalite kontrol, fabrika-işletme, kimyasal atık-arıtım ilişkileri ve çevre koruma gibi kuruluşun genel işleyişinden ve birim proseslerin ayrı ayrı işleyişinden sorumlu olan teknik elemandır.

Yeni Kimya Mühendisliği Bölümlerin Açılması

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre yüksekokul ve üniversite açılma oranı 1999 yılında %21.67 iken 2010 %44.27 olmuş, 1995 yılında üniversitelerde bulunan kimya mühendisliği bölümü sayısı 12 ve öğrenci kontenjanları sınırlı iken, bu sayı 2001 yılında 22, 2010 yılında 33’e ulaşmıştır. Yine 2001 yılında kimya mühendisliği bölümünden mezun olan yaklaşık 1400 kişi varken, 2010 yılında bu rakam 2486’dır.

Bölüm sayısının ve öğrenci kontenjanının artışına rağmen, Kimya Mühendisliği bölümlerinin akademik personel sayılarında ise her geçen yıl düşüş görülmektedir.

Bir çalışmaya göre; 2005 yılına kadar kimya mühendisliği bölümlerinde, öğretim üyesine düşen öğrenci sayısı ortalama 14 öğrenci iken, açılan yeni bölümlerle son

4 yılda bu sayı 60-70 öğrenci aralığına yükselmiştir. Özellikle köklü ve metropol üniversitelerin kimya mühendisliği bölümlerinde bu sayı öğretim üyesi başına 7-10 öğrenciye denk geldiği de bilinmelidir. (Öğretim üyeleri, bölümlerdeki profesör, doçent, yardımcı doçent ve doktor sayıları toplamıdır. Bu değerlere araştırma görevlileri sayıları dahil edilmemiştir.)

Buradan da anlaşılacağı üzere, kimya mühendisleri eğitiminin bilimsel yönden, mesleki alt yapıda bir nitelik kaybına uğratıldığı, mesleğimizin tahribatında diğer önemli bir boyutudur.

Yine laboratuvar olanakları, sosyal ve kültürel gelişim yönünden yeni açılan bölümlerde okuyan öğrenciler açısından olumsuzluklar gittikçe artmaktadır.

Dünya ile karşılaştırıldığında kimya mühendisliği eğitiminin (teorik eğitim) ülkemizdeki durumu formasyon anlamında olumludur. Ancak kimya sanayinin yarattığı katma değer açısından ise şaşırtıcıdır. Nihayetinde teknoloji üreten ülkeler, özellikle kimya mühendisliği proses geliştirme ve uygulamaları ile ilgilenirken Türkiye' deki mühendisler, aldıkları teorik ve pratik derslerin uygulamalarını içeren çalışma ortamlarını bulamamaktadır.

Kimya Mühendislerinin İstihdam Durumu

Bu sayıdaki kimya mühendisinin istihdam edebileceği kuruluşların olmaması, sektörün ihtiyacından fazla mezun kimya mühendisinin bulunması, meslektaşların işsizler ordusuna katılmasına neden olmaktadır.

KPSS ile kamu kurumlarında kimya mühendisi istihdam edilmek üzere açılan kadro sayısı ise bu rakamların %2'den daha azdır.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre yüksek okul ve üniversite mezunlarında işsizlik oranı 2001 yılında %7.8 iken 2009 yılında %12.1'e yükselmiştir. İşgücüne dahil edilmeyen mevsimlik çalışanlar (yani çalışma sezonunu beklediği için boşta olduğunu belirtenler) ise 290 bin kişiye ulaşmıştır. Bu kesimler hesaplama dahil edildiğinde gerçek (geniş) işsizlik oranı %24,2'ye çıkmaktadır. Yine aynı kurumun verilerine göre Üniversite mezunları arasındaki işsizlik oranı %25'ler düzeyindedir.

Resmi açıklamaların doğru olduğunu varsaysak bile durumun vahim olduğu ortadadır. Kayıt dışılığın ekonomik sorunlar listesinde ilk sıralarda yer aldığı, gizli işsizliğin tahmin edilemeyecek boyutlarda olduğu bir ülkede gerçek oranların resmi açıklamaların çok üstünde seyrettiği bilinmektedir.

AKP iktidarının birçok meslek alanında olduğu gibi bizim meslek alanımızda da mezun sayısını arttırarak istihdam olanaklarını daraltması, işsizlik oranını arttırmıştır. İşsiz meslektaşlarımızın oranındaki bu artışa paralel olarak, meslektaşlarımız özlük haklarını yitirmiş ve işveren karşısında çaresiz bırakılmışlardır.

Ücretli Çalışanların Durumu

2001 yılı krizinden sonraki dönemde görülen hızlı üretim artışları ve ekonomik büyümeden, ücretli kesimler hiç pay almamış, ücretler artmadığı gibi gerilemiştir.

Son açıklanan verilere göre; 2008 yılının 3. çeyreğinde çalışanların ücretleri 2000 yılındaki seviyeden reel olarak %21 daha aşağıdadır.

2002 yılından bugüne kadar Türkiye ekonomisi, toplam %40'ın (sabit fiyatlarla) büyümüş, ancak bu dönemde ücretler, bu refah artışından pay almamış üstelik daha da düşmüştür.

2009 yılında yaşanan kriz döneminde, piyasalarda süren durgunluk, enflasyonun düşmesine yol açmıştır (12 aylık ortalama artış %10,29). Ancak emekçi kesimlerin tüketim yelpazesinde yer alan temel kalemlerde enflasyon daha yüksek gerçekleşmektedir. Gıda fiyatları %11,97, konut sektöründeki fiyatlar ise %20,17 oranında artış göstermiştir.

Aynı şekilde özellikle 2008-2009 yıllarında kayıt dışı oranlarda gözle görülür bir artış tespit edilmiştir. Hiçbir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmadan çalışanların oranı yüzde 43,9'a ulaşmıştır. Bu güvencesiz çalışma koşulları nitelikli emeği ve doğrudan meslektaşlarımızı da tehdit etmektedir.

Kamu kesiminde güvencesiz çalıştırmanın yasal dayanağı olan 4/C uygulamasının sadece işçileri değil, meslektaşlarımızı da etkilediği, pek çok kimya mühendisinin 4/C kapsamında çalıştığı bilinmektedir.

Yine yapılan bir araştırmaya göre; çalışan kimya mühendislerinin yüzde 22,5'i mesleğin sağladığı refah düzeyi, yüzde 18,1'i ise mesleki uygulamaların tatmin edici olmaması nedeniyle hayal kırıklığı yaşadığını belirtmektedir.

Kamu sektöründe çalışan meslektaşlarımızın yüzde 24'ü, özel kesimde çalışanların ise yüzde 39,3'ü güvencesizlik başta olmak üzere farklı nedenlerle geleceğe umutla bakmadığını ifade etmektedir.

Kanun ve Yönetmeliklerle Meslek Alanlarımızın Daraltılması

6269 sayılı Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanun ve bu kanunun Uygulama Yönetmeliği Kimya Mühendisliğinin yetki ve sorumluluklarını ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Her iki düzenleme de halen yürürlükte olmasına rağmen aşağıda açıklanan kanun ve yönetmeliklerle meslek alanlarımızın daraltılmasını mantıklı bir açıklamaya dayandırmak mümkün olmamaktadır.

- ✓ 23 Mayıs 2005 Tarihinde R.G'de Yayınlanan Kozmetik Yönetmeliği,
- ✓ 11.10.2007 Tarihinde R.G'de Yayınlanan Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan Ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelik Ve 02.02.2008 Tarihinde R.G'de Yayınlanan Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan

Ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik,

✓ 25.10.2008 Tarihinde R.G'de Yayınlanan Enerji Kaynaklarının Ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik,

✓ 26 aralık 2008 tarihinde r.g'de yayınlanan "tehlikeli maddelerin ve müstahzarların sınıflandırılması, ambalajlanması ve etiketlenmesi hakkında yönetmelik",

✓ 26 Aralık 2008 Tarihinde R.G'de Yayınlanan Tehlikeli Maddeler Ve Müstahzarlara İlişkin Güvenlik Bilgi Formlarının Hazırlanması Ve Dağıtılması Hakkında Yönetmelik

✓ 12 Kasım 2010 Tarihinde R.G'de Yayınlanan Çevre Görevlisi Ve Çevre Danışmanlık Firmaları Hakkında Yönetmelik

Bir Kanun Örneği

05.06.2004 tarih 25483 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi Ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnemenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'a göre gıda maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeleri üreten işyerlerinde, üretimin niteliğine göre sorumlu yönetici istihdamı zorunlu idi.

13 Haziran 2010 tarihinde Avrupa Birliğine uyumlu bir gıda mevzuatı ve kontrol sistemine geçildiği iddia edilerek, küçük işletmeler ve esnafı korumak adına sorunlu bir sisteme geçilmiştir. 30 beygir gücü veya 10 personelin altında eleman çalıştıran işyerlerinde Sorumlu Yönetici istihdamı 27610 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile ortadan kaldırılmıştır.

Bu Kanun, Türkiye'deki 50 bin gıda işletmesinin yaklaşık % 80'inin sadece işyeri bilgisi ve insafı ile üretim yapmasını sağlayacaktır. Gıda güvenliğine aykırı uygulamaların ağırlıkla bu işletmelerden kaynaklandığı değerlendirildiğinde; Kanunun uygulanmasının gıda güvenliği ve halk sağlığı için ne denli tehlikeli sonuçlar yaratacağı anlaşılmaktadır. Son derece yetersiz olan denetçi sayısı ile gıdalarımızı denetleyebilmekten uzak olan kamu, şimdi de sektörde çalışan mühendisleri uzaklaştırarak yeni bir sorun alanı yaratmaktadır. Dolayısıyla sorumlu yöneticilik yapan 20 bine yakın Kimya, Gıda ve Ziraat Mühendisleri işsiz bırakacaktır.

Sonuç

Yukarıda örneklerini vermeye çalıştığımız, 2002 dönemi sonrası ülkenin sanayi üretiminin boyutu, onun lokomotif sektörlerinden olan kimya sanayisinin durumu, kimya mühendislerinin eğitim ve öğrenimi, işsizliği, ücretli çalışanların durumundaki olumsuzluklar ne yazık ki, bir tesadüf değildir.

Bu süreçleri özellikle 24 Ocak kararları ile başlayan ancak 2002 yılına kadar olgunlaşan ekonomik ve siyasi tercihlerin, sosyal devletin terkinin, üretim ve kalkınma modellerinden vazgeçişin bir sonucu olarak görmek gerekir.

2001 yılında beri yaşanan krizler AKP döneminde giderek siyasal ve toplumsal bir nitelik kazanmış ve geleneksel emek sermaye çelişkisi ve bölüşüm sorununu aşarak bütün toplumsal sınıfların kendi iç çelişkilerinin derinleşmesine yol açmıştır.

Bu gelişmeler iktisadi açıdan değerlendirildiğinde, yaşanan gerçeğin tam anlamıyla bir değersizleşme süreci olduğunu söylemek mümkündür. Toplumun her katmanını etkisi altına alan krizler yalnızca niteliksiz emeği değil, aynı zamanda nitelikli emeği tehdit etmektedir. Türkiye'deki nitelikli emeğin en önemli parçasını oluşturan mühendislerin de bu süreçten doğrudan etkilendiği açıktır.

Bu açıdan önümüzdeki dönemin kimya mühendisleri ve tüm mühendisler için mevcut işçileşme eğiliminin derinleşmesinden daha çok, yaygın bir işsizleşme/ değersizleşme süreci şeklinde gerçekleşeceğini tahmin etmek abartılı olmayacaktır.

Devletin sınıflarla ve sınıflarında kendi alt katmanlarıyla kurmuş olduğu ittifakların bozulduğu bu tarihsel kesit değersizleşme eğilimiyle birlikte düşünüldüğünde, mühendislerin sınıfsal bileşimleriyle mesleki ve siyasal ideolojileri arasındaki ilişkilerin giderek daha karmaşık bir yapıya dönüşeceğini öngörmek mümkündür.

**MADEN
MÜHENDİSLERİ ODASI
RAPORU**

MADENCİLİK SEKTÖRÜ RAPORU (2002 – 2010)

MADENCİLİĞİN ÖNEMİ

Madencilik, tarih boyunca uygarlıkları şekillendiren temel sektörlerden biri olmuştur. Özellikle, sanayi devriminden bu yana insanlığın gelişim sürecinin son iki yüz yılındaki baş döndürücü ilerlemede kömür ve demirin önemini yadsımak mümkün değildir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda da, madencilik faaliyetleri olmaksızın insan yaşamının sürdürülebilmesi olası değildir. Bugün, kullandığımız arabalardan, içinde yaşadığımız evlere, bilgisayarlardan telefonlara kadar yaşamımız için vazgeçilmez olan hemen her şey, madencilik etkinlikleri sonucu elde edilen ürünler sayesinde varlık kazanabilmektedir.

Yeni dünya düzeninin getirdiği en önemli değişim; kaynakların kıt olması, çevre ve insan sağlığı için atıkların kontrol edilmesinin ön plana çıkması, üretimde ve kullanımda önemli teknolojik gelişmelerin sağlanması sonucunda daha az hammadde ve yakıt ile temiz bir çevre içerisinde insanlık için en yüksek faydanın sağlanması gelişmişliğin temel göstergesi olarak gösterilmesidir. Bugün, kişi başına hammadde ve enerji tüketimleri baz alınarak yapılan planlamalar gerçekçi değildir. Planlamaların; teknolojik alandaki gelişmeler gözardı edilmeden istenilen standartlara uygun özellikte ve miktarda hangi hammaddelerin ne zaman üretilmesi gerektiğini içerecek şekilde kısa, orta ve uzun dönemli olması gerekmektedir.

Gelişmiş ülkelerde, Gayrı Safi Milli Hasıla (GSMH) 'da madenciliğin payı; ABD'de % 5, Almanya'da % 4.0, Kanada'da % 3.7, Avustralya'da % 6.5, Rusya'da % 22, Şili'de % 8.5, G.Afrika'da % 6.5, Brezilya'da % 3 ve Türkiye'de ise % 1.2 düzeyindedir. Çeşitli madenlerin bugün bilinen rezervlerinin, bugünkü tüketim hızıyla tükenme ömürleri; kömür, 400 yıl; alüminyum, 1027 yıl; antimon, 30 yıl; krom, 143 yıl; bakır, 75 yıl; altın, 45 yıl; indiyum, 13 yıl; kurşun, 42 yıl; nikel, 90 yıl; fosfor, 345 yıl; platin, 360 yıl; gümüş, 29 yıl; tantalum, 116 yıl; kalay, 40 yıl; uranyum, 59 yıl; çinko, 46 yıl olarak hesaplanmaktadır.

Ülkemiz doğal kaynaklar açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Ancak ülke ekonomisinde madenciliğin önemli bir yeri olduğu söylenemez. Türkiye, üretilen madensel kaynak çeşitliliği açısından, 152 ülke arasında, 29 maden türünde yapılan üretim baz alındığında, 10. sırada yer almaktadır; ancak üretici ülkelerin dünya pazarı içi payları sıralamasında % 0.16 oranı ile 52. sıradadır. 50 dolayında madensel kaynak üretimi yapılmakta ve bu üretimin yarattığı katma değer niceliği 2-2.5 milyar dolara ulaşmaktadır. Bunun GSMH içindeki payı ise %1.5 dolayındadır. Madencilik ve madene dayalı sanayi birlikte düşünüldüğünde oluşan katma değer GSMH içindeki payı % 12'yi bulmaktadır. Bu da 22 milyar dolarlık bir değer yarattığı anlamına gelmektedir.

Dünya maden potansiyeli içinde, ülkemizin payına bakıldığında, bor, toryum, linyit, mermer, manyezit, nadir toprak elementleri, zeolit, trona, barit, feldspat ve sodyum sülfat gibi madenlerde önemli miktarda rezerve sahip olduğumuz ve rekabet gücümüzün yüksek olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, bu kaynakların işlenmesi, bunlardan, önce yarı mamul, daha sonra mamul ürünlerin üretilmesi ve bu ürünlerin

ilgili sanayi dallarında kullanımının desteklenmesi gibi, uluslararası piyasalarda rekabet gücümüzü arttıracak yapılanmaların uygulanması gerekmektedir. Ayrıca bu ürünlerin yeni kullanım alanlarının belirlenmesine yönelik bilimsel ve teknolojik araştırmaların yapılmasına ve teşvik edilmesine de ihtiyaç vardır.

Günümüzde dünya sanayi enerji hammaddeleri dışında kalan 350-400 milyar dolarlık maden ve mineral işlenerek 3,8 trilyon dolarlık ara malı haline getirilmektedir. Bu ara malları sanayi sektörünce uç ürünler haline getirilerek 33 trilyon dolarlık dünyanın GSMH'lerinin temelini oluşturmaktadır. Ülkelerin kalkınma ve ekonomik gelişiminde önemli yeri olan madencilik ve entegre üretim sanayi, en büyük katma değeri de yaratmaktadır.

Ülkemizde uygulanan yanlış ekonomik politikalar; yatırımı değil, rantı teşvik etmiştir. Dünyadaki gelişmelere paralel olarak yıllardır sürdürülen bu ekonomik politikalara karşın rant ekonomisini değil, yatırım yapılarak üreten bir ekonomik yapının savunulması gereklidir. Madenlerini efektif biçimde üreten, nihai ürüne dönüştüren bir madencilik sektörü için mücadele edilmeli, görüş ve öneriler oluşturulmalıdır. Madencilikteki en önemli politikamız, ülkemizi hammadde üretilip satan bir ülke olmaktan çıkarıp dünya pazarlarında katma değeri yüksek son ürünlerde söz sahibi bir ülke konumuna getirmek olmalıdır.

MADENCİLİĞİ DİĞER SEKTÖRLERDEN AYIRAN ÖZELLİKLER,

- Üretildiğinde yerine konulamayan tükenen varlıklardır.
- Her aşaması çok risklidir.
- Yatırımın geri dönüş süreci uzundur.
- Yer seçim şansı yoktur, bulunduğu yerde işletilmesi zorunludur.
- İstihdam ve katma değer yaratan emek yoğun bir sektördür.
- Çevreye etkisi önlenemeyen veya kontrol edilemeyen bir sektördür.
- Genellikle kırsal kesimlerde yapıldığından göçü önler.
- Madencilik yapılan bölgeler daha hızlı kalkınır.
- Ekonomik kalkınma için madenlerin üretilmesi gereklidir.
- Krizlerden en çok etkilenen sektörlerden birisidir.
- Madencilik faaliyetleri durdurulduğunda yeniden üretime alınması büyük maliyetlere neden olmaktadır.

ULUSAL MADENCİLİK POLİTİKASININ GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK TEMEL İLKELERİMİZ

* Her tür ekonomik faaliyette olduğu gibi madencilik faaliyetlerinde de amaç, insanın refah ve mutluluğudur. İnsan onuruna ve emeğine saygı, madencilik faaliyetlerinin planlama ve uygulanmasında hareket noktası olmalıdır. Kamu yararı öncelikli olarak göz önünde tutulmalıdır.

* Madencilik sektörünün geliştirilmesine yönelik oluşturulacak tüm amaç ve hedefler ile uygulamalar, her şeyden önce bilimsel ve teknik temeller üzerinde geliştirilmeli, bilimsel bilgi ile desteklenmeyen söylem ya da tasarımlardan uzak durulmalıdır.

* Madencilik sektörünün tüm alt sektörlerinde üretim arttırılmalıdır. Ancak, söz konusu üretimin hedefi dış satım değil, ülke sanayi sektörleri olmalıdır. Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, fazla miktarlarda üretilip yurt dışına satılarak döviz elde edilmesinde değil, ancak, yerli sanayiye düşük maliyette ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Bu çerçevede, madencilik sektörünün planlanmasında ülke sanayi sektörleri ile entegrasyon ön planda tutulmalıdır.

* Ülkemizin ihtiyacı olan enerjinin, yerli maden kaynaklarımızdan karşılanması öncelikli hedef olmalıdır. Sanayinin ihtiyacı olan ucuz enerji üretiminin sağlanması ve bu enerjinin sürekli ve güvenilir olması bakımından, yerli maden kaynaklarımızın kullanılması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Elektrik enerjisi arz - talep dengesinin sorunsuz sürdürülebilmesi için, ulusal maden kaynaklarımıza öncelik veren, akılcı bir enerji politikası zaman kaybedilmeden oluşturulmalıdır.

* Maden aramaları uzun yıllardır ihmal edilmiştir. Aramalarla ilgili etkin yasal ve yönetsel yapıların hızla tesisi ve çağdaş teknolojilerin kullanıldığı arama faaliyetlerinin, kamu denetiminde ve mutlaka rasyonel bir stratejik plan çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir.

* Madencilik sektöründe aramadan uç ürüne kadar her aşamada ileri teknoloji kullanımı amaçlanmalıdır. Üretim ve kaynak performansının iyileştirilmesine ve yeni ürünlerin elde edilmesine yönelik olarak yeni gelişen teknolojilerin kullanımı, bu sektörün ülke kalkınmasına katkısı bakımından kritik önemdedir. Bu nedenle sektörde yüksek teknoloji kullanımı ve üretilmesine yönelik araştırma - geliştirme çalışmalarına öncelik verilmelidir. İleri üretim teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanımı, daha temiz ve daha etkin madencilik süreç ve ürünlerinin temini bakımından önkoşuldur.

* Gelişmiş teknoloji kullanımı ve madencilik teknolojilerinin geliştirilmesi, sektöre önemli katkılar yapacak yeni fırsatlar yaratacaktır. Bu çerçevede söz konusu teknolojilere uyum sağlayacak ve bunları kullanabilecek iyi eğitilmiş işgücü istihdamının süratle arttırılması, genel verimliliğin artışı bakımından son derece önemlidir. Madencilik faaliyetinin her aşamasında, en az bir maden mühendisinin varlığı zorunlu olmalıdır. Eğitim ve öğretim konusunun yeniden ele alınması ve sektörün gereksinim ve beklentilerine cevap vermesi gerekmektedir.

* Ülke madencilik sektörünün en önemli darboğazlarından biri, gerek kamu gerekse özel kuruluşların yönetsel yapılarındaki sorunlardır. Bu yapıların verimliliğine yönelik çalışmalar, madencilik sektörünün gelişimi bakımından son derece önemlidir. Söz konusu yapılarda hesap verilebilirlik ve şeffaflık mutlaka sağlanmalıdır.

* Sektörde pazar araştırması kavramı gelişmemiştir. Bu konunun kapsamlı bir çerçevede yeniden ele alınması, gerek mevcut gerekse gelişen pazarların yakından takip edilerek değişikliklere uygun stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir.

* Çevre faktörü gözardı edilerek madencilik faaliyetlerinin yürütülmesi, içinde bulunduğumuz yüzyılda mümkün değildir. Madencilğin çevreye etkileri yadsınamaz. Ancak, madencilik sektöründe, çevre dostu teknoloji ve yöntemlerin kullanılması,

madencilik süreçlerinde ya da sonrasında çevrenin korunmasına ve yenilenmesine yönelik önlemlerin alınması, sektörün gelişimini engellemeyecek, aksine genel anlamda sektörün gelişimine yönelik katkı yapacaktır.

* Madencilik sektöründe, kamuoyu doğru bilgilendirilmelidir. İstihdam yaratan, sanayileşmenin ana girdisini sağlayan ve katma değer üreten bir sektör olduğu topluma anlatılmalıdır.

* Madencilik sektörüne ilişkin alınacak kararlara ilgili yöre halkının katılımı sağlanmalıdır.

* Toplumsal, ekonomik ve çevresel bakımdan sürdürülebilir bir madencilik sektörünün gelişimi; devlet, sektörde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile demokratik kitle örgütleri ve sivil toplum örgütlerinin yapıcı işbirliği ile mümkündür. Söz konusu tarafların doğrudan katılımları olmaksızın hazırlanacak herhangi bir sektör planının ya da plan uygulamasının başarılı olması mümkün görülmemektedir.

SEKTÖRDE MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ

Anayasa mahkemesinin 2009 yılında verdiği karar gereği bazı maddeleri iptal edilen ve yeni düzenleme için süre verilen Maden Kanunu değişikliği, 10 Haziran 2010 tarihinde TBMM’de kabul edilmiştir. Ülkemizde yasalar çok çabuk eskimekte ve yerine yeni bir yasa koyma ihtiyacı! doğmaktadır. Bunun pek çok nedeni bulunmaktadır. Yasa oluştururken tüm tarafların görüşlerinin yansımaması ve belli grupların taleplerinin birebir yer bulması çıkan yasanın uygulanabilirliğini zorlaştırmaktadır.

Herhangi bir yasa, her şeyden önce, bir öncelikler-niyetler manzumesine yani bir politika metnine dayanmak zorundadır. İnsanı ve insan emeğini merkeze koyan, bir yandan madencilik faaliyetlerinde kamunun etkin gözetim ve denetimini sağlarken, diğer taraftan söz konusu faaliyetlerin çevre ve ekosistemlerin korunmasını da gözetken, temel olarak ekonomik kalkınmaya ve yoksulluğun azaltılarak gelir dağılımının düzeltilmesi hedeflerine yönlendirilen bir “ulusal madencilik politikası” Maden Kanunu’nun temeli olmalıdır. Bu husus, gerek toplumun yararı gerekse madencilik sektörünün gelişimi bakımından son derece büyük önem taşımaktadır.

Madenler, milyonlarca yılda oluşan, tüketildiğinde yenilenemeyen kaynaklardır. Bu nedenle mutlaka etkin bir planlamayla ülkenin ihtiyaçları göz önüne alınarak çevreye duyarlı bir şekilde ve kamu yararı öncelikli olarak üretilmelidir. Madencilik faaliyetlerinin kaynak kaybına yol açmadan, çevreyle barışık, akılcı ve ekonomik kurallara göre ve işçi sağlığı- iş güvenliği esasları çerçevesinde yürütülmesi ana hedef olmalıdır. Ancak, Maden Kanununda yapılan değişiklikler için ortaya konulan gerekçeler, ülkemizin ve madencilik sektörünün genel sorunlarını tam olarak kavramamış, buna yönelik çözümler üretmeye yönelik hazırlanmamıştır. Piyasa ekonomisinin taleplerine göre düzenlenen yasanın önceliklerinin bu doğrultuda olması da beklenmemelidir.

Genel olarak bakıldığında, ülkemiz madencilik sektörünün istenilen düzeyde gelişmemiş olmasının nedeni, yalnızca yürürlükte olan Maden Kanunu’dur.

Diğer pek çok alanda olduğu gibi, madencilik alanında da yol alamayışımızın belirgin nedenleri arasında; stratejik öngörüyle insan kaynakları planlamasını da göz önüne alan ulusal kalkınma modellerinin bir türlü geliştirilememesi, uluslararası finans kuruluşlarının güdümünde ekonomik ve sosyal politikaların uygulanması, özellikle son otuz yılda planlama düşüncesinin tamamen bir kenara bırakılması, ekonominin sanayileşme ve yatırım artışlarına dayalı dengeli bir yapıya kavuşturulamaması, sanayileşmenin olmazsa olmaz koşulu olan teknoloji üretimini sağlamak amacıyla geliştirilmesi ve uygulanması gereken ulusal bilim ve teknoloji politikalarımızın olmayışı, yönetsel yapılardaki verimsizlik, yolsuzluk ve yozlaşma bulunmaktadır.

Sorunların yanlış tespit edilmesinin, doğru olmayan çözüm arayışlarına ve dolayısıyla yeni sorunlara yol açması kaçınılmazdır. Bu hususların, yapılan yasa değişikliğinde de ihmal edilmesi gelecekte yasanın tartışılmasına devam edileceğini göstermektedir.

Değiştirilen yasa ile ilgili görüşlerimiz aşağıdadır:

1- Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, fazla miktarda üretilerek yurt dışına hammadde olarak satılıp döviz elde edilmesinde değil, yerli sanayiye düşük maliyette ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Bu çerçevede, madencilik sektörünün planlanmasında ülke sanayi sektörleri ile entegrasyon ön planda tutulmalıdır. Bu husus, yasada ihmal edilmiş ve yer almamıştır.

2- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nün madencilik sektörünün gereksinimleri göz önüne alınarak yetişmiş teknik elemanlarca güçlendirilmesine ve taşrada teşkilatlanmasına ilişkin olarak ciddi bir düzenleme yasada mevcut değildir. Yasal mevzuatın uygulanması ve uygulamaların denetlenmesi bakımından, mevcut yönetsel yapıların yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların çözülmemesi, etkin kamu denetiminin sağlanmasındaki zaafiyetin devam etmesine neden olacaktır.

3- Hammadde ihracatının engellenmesi için gerekli düzenlemeler yapılmamıştır.

4- Yeraltı kömür ocakları başta olmak üzere sektördeki tüm kurum ve kuruluşların işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında ihtiyacı olan yatırımları yapabilmesi için gerekli teşviklere ilişkin herhangi bir düzenleme yasada yer almamıştır.

5- Arama döneminde ruhsat devrinin engellenmesi, ruhsat ticaretinin önüne geçecektir. Bu konuda bir düzenleme yasada yer almamıştır.

6- Elinde çok sayıda ruhsat bulunduran, kişi ve kurumların engellenmesi ve bir an önce üretime yönelmeleri gerekçesiyle, ruhsat harç ve teminatlarının artırılması ilk anlamda olumlu görülmeyle birlikte, sektörde tekelleşmeyi engelleyecek bir düzenleme yasada yer almamıştır.

7- Üretimin her aşamasında mühendis bulundurma zorunluluğu, önemli ve olumlu bir gelişmedir. Nezaretçi ücretinin ödenip ödenmediğinin kontrol edilmesi de yine olumlu bir gelişmedir. Ancak, denetim görevi yapan teknik nezaretçinin ücretini "sahasının nezaretini yaptığı ruhsat sahibinden alması" şeklindeki uygulama bir eksiklik olarak devam etmektedir.

8- Meslek Odalarının, üyelerinin mesleki denetimini yapmasını sağlayacak düzenlemelerin eksikte olsa yasada yer alması olumludur.

9- Çevreye uyum teminatının yasaya konulması olumlu bir gelişmedir. Bu sayede rehabilitasyon ve rekültivasyon çalışmaları daha sağlıklı yapılabilecektir.

MADENCİLİK FAALİYETLERİ UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği, 6 Kasım 2010 tarih ve 27751 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, madencilik sektörünün ve Odamızın görüşleri dikkate alınmayarak “ben yaptım oldu” mantığıyla çıkarılmıştır.

Yönetmelik, sektörün sorunlarını çözmek bir yana yeni sorunları da beraberinde getirecektir. Bugün sektörün yaklaşık % 80’i küçük ve orta ölçekli boyuttadır. Çıkarılan yönetmelik, orta ve küçük ölçekli madenciliği tamamen bitirecek ve çok uluslu tekellerin önünü açacaktır. Bu düşünce yetkililer tarafından da çalışmalar sırasında açıkça ifade edilmiştir.

Yönetmelik çalışmaları sırasında “çantacılık sona erecektir, sanal madencilikten gerçek madencilığe geçiyoruz” denilerek asıl niyet gözden kaçırılmıştır. Oysa çantacılığı yaratan bakanlığın kendisidir. Çünkü bakanlık “30.000 arama ruhsatı verdik” diyerek övünmekte, bu durumu gelir kaynağı olarak görmektedir, ancak işletmeye alınabilen maden sahası sayısı bu rakamın çok çok altındadır.

Bakanlığın görevi, ülkemiz madenlerinin ülke ekonomisine katkı sağlayacak şekilde üretimini planlamak ve yönetmektir. Gerçekten çantacılık denilen ruhsat ticareti önlenmek istenseydi Odamızın “Arama döneminde ruhsat devrinin yapılmaması” önerisi yasaya konulur ve haksız ruhsat ticareti engellenirdi. Bu yönetmelikle ruhsatlar büyük sermayenin elinde toplanacak ve zaten var olan ruhsat tekeli daha da artacaktır.

Madenler, milyonlarca yılda oluşan tüketildiğinde yenilenemeyen kaynaklardır. Bu nedenle mutlaka etkin bir planlamayla ülkenin ihtiyaçları göz önüne alınarak çevreye duyarlı bir şekilde ve kamu yararı öncelikli olarak üretilmelidir. Madenlerin aranmasında, bulunmasında ve işletilmesinde mühendislik bilim ve teknolojisini, uluslararası kabul görmüş normları kullanmak önemlidir. Ama daha da önemlisi bu kaynaklarımızın sömürülmesine ve talan edilmesine karşı durmaktır. Bu konu yönetmelikte de dikkate alınmamış ve ciddi yanlışlar yapılmıştır. Maden Kanunundaki ve yönetmelikteki değişiklikler için ortaya konulan gerekçeler, ülkemizin ve madencilik sektörünün genel sorunlarını kavramamış, buna yönelik çözümler üretmemiştir. Piyasa ekonomisinin taleplerine göre yapılan düzenlemelerin zaten bu doğrultuda olması da beklenmemelidir.

UYGULANAN POLİTİKALAR VE SONUÇLARI

Enerjinin ekonomik gelişmenin temeli olduğu, bu nedenle ulusların kalkınmalarında ve refaha ulaşmalarında büyük önem taşıdığı, herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Ekonomik ve sosyal kalkınmanın en önemli temel girdisi olan enerjinin,

dünyanın ve insanlığın geleceğindeki belirleyici konumu, geçtiğimiz her geçen gün daha da artmaktadır.

Bugün, sadece elektrik enerjisi sektörünün dünya üzerindeki toplam satış hasılatı, 1 trilyon doları aşmıştır. Gelecek yirmi yılda toplam dünya enerji tüketiminin % 59 artacağı, bu artışın sanayileşmiş ülkelerde % 25 civarında olurken, özellikle Asya, Orta ve Güney Amerika olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde iki kat olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Bu artış eğiliminin, özellikle iletişim ve enformasyon teknolojilerindeki hızlı gelişim ile daha da hız kazanacağı tahmin edilmektedir.

Hükümet programlarında planlanan elektrik enerjisi üretimi, geçtiğimiz yıllarda enerji sektöründe ciddi planlama hatalarının yapıldığını doğrulamaktadır. Söz konusu planlamalara göre, doğalgazın elektrik enerjisi üretimindeki payı, enerji arz güvenliğinden tamamen vazgeçilmesi anlamına gelecek şekilde, % 60'lara kadar yükseltilmekte, mevcut ulusal kaynaklarımız enerji üretiminde ikinci plana atılmaktadır. Yerli kömürlerimizin kullanıldığı santrallerdeki ciddi üretim düşüşleri, eğer doğalgazdaki "al ya da öde" uygulamasının bir sonucu ise, bu durum daha da düşündürücüdür.

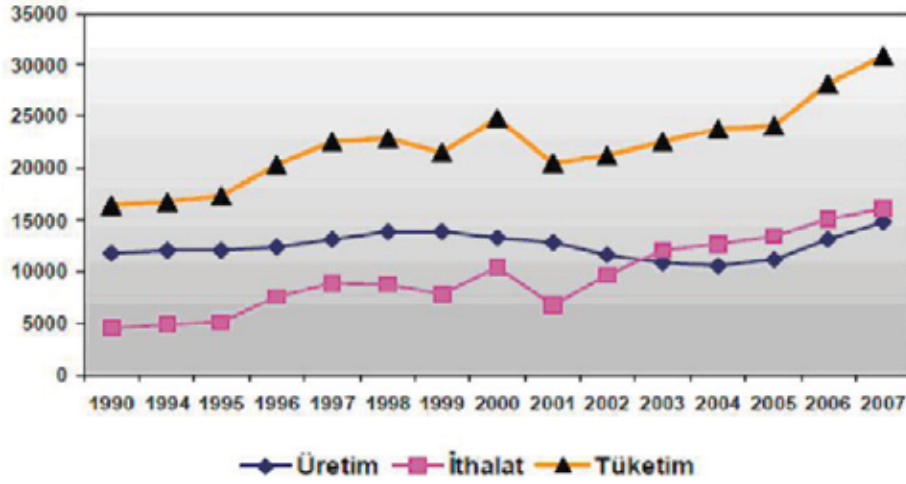
1985 yılında elektrik üretimindeki payı % 1 bile olmayan doğalgazın, 2005 yılında elektrik üretimindeki payının % 65'lere varması, ancak yerli linyitlerimizin payının ise son derece düşmesi, şüphesiz, enerjide dışa bağımlılığı daha da arttıracak, dünyada ortaya çıkabilecek muhtemel bir enerji krizi durumunda Türkiye'nin çok büyük yaralar almasına neden olunacaktır.

Dünya toplam birincil enerji arzı, 2003 yılında 10.579 milyon ton petrol eşdeğeri olmuştur. Söz konusu arzın kaynaklara dağılımında % 34,4 ile petrol ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra, % 24,4 ile kömür ve % 21,2 ile doğalgaz sıralanmaktadır. 1973 yılından 2003 yılına kadar geçen 30 yıllık dönemde, dünya birincil enerji arzında petrolün payı % 10,6 düşerken doğalgazın payı % 5 ve nükleerin payı ise % 5,6 artmıştır. Kömürün payında ise kayda değer bir farklılık bulunmamaktadır. Toplam arz içerisinde 1973 yılında % 24,8 olan kömürün payı 2003 yılında % 24,4 olmuştur.

Geçmişten günümüze kadar dünya kömür üretiminin profili çok fazla farklılık göstermezken, tüketimin bileşiminde önemli değişimler gözlenmektedir. 40 yıl öncesinde dünya toplam kömür tüketiminin % 32,6'sı Avrupa-Avrasya, ve % 10,9'u Asya-Pasifik ülkeleri tarafından tüketilirken, günümüzde bu tablo tersine dönmüştür. 2004 yılı itibarıyla tüketiminin % 20,7'si Avrupa-Avrasya ve % 51,5'i ise Asya-Pasifik ülkeleri tarafından tüketilmektedir. Söz konusu dönemde dünya kömür tüketimi % 76 artmış olup, Avrupa-Avrasya ülkelerinde % 36 azalmış ve Asya-Pasifik ülkelerinde ise % 371 artmıştır. Avrupa Birliği'ne dahil 25 ülkenin kömür tüketimindeki düşüş ise % 38 düzeyindedir. Ülkemizdeki en köklü ve en önemli madencilik türü kömür madenciliğidir. 2007 yılı itibarıyla toplam birincil enerji arzı, 75,42 milyon ton petrol eşdeğeri olmuştur. Söz konusu arzın kaynaklara dağılımında; % 40,5 ile petrol ilk sıradadır. Petrolü, % 26,2 ile kömür (% 15,3'ü yerli kömür ve % 10,9'u ithal kömür), % 19,5 ile doğalgaz, % 8 ile odun, hayvan ve bitki artıkları, % 3,8 ile hidrolik ve % 2 ile diğer kaynaklar izlemektedir.

Söz konusu dönemde toplam enerji arzının % 32,4'ü yurtiçi kaynaklardan ve % 67,6'sı ise ithal kaynaklardan sağlanmıştır. Toplam 24,43 milyon ton petrol eşdeğeri tutarındaki yurtiçi birincil enerji üretimi içerisinde kömürün payı % 47,6'dır. Diğer kaynaklar ise, sırasıyla, % 24,8 odun, hayvan ve bitki artıkları, % 11,9 hidrolik kaynaklar, % 9,8 petrol ve % 5,9 diğer kaynaklar şeklindedir. İthal kaynakların dağılımında ilk sırayı % 54,9 ile petrol almaktadır. Petrolü % 28,3 ile doğalgaz ve % 16,3 ile kömür izlemektedir.

Grafik 2 – Türkiye Kömür Üretim, Tüketim ve İthalat Rakamları (1990-2007)

Kaynak : ETKB, TKİ, TTK

Linyit üretimleri, özellikle 1970'li yılların başlarından itibaren, petrol krizlerine bağlı olarak elektrik üretimine yönelik linyit işletmeleri yatırımlarının başlaması ile hızlanmıştır. 1970 yılında yaklaşık 5,8 milyon ton olan linyit üretimi 1998 yılında yaklaşık 65 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Ancak, bu tarihten itibaren, özellikle enerji yönetimleri tarafından yapılan doğalgaz alım anlaşmaları nedeniyle, sürekli bir iniş yaşayan linyit üretimi 2004 yılında 46 milyon tona kadar düşmüştür. Linyit üretimindeki bu azalma, yerli linyitlerimizin elektrik enerjisi amacıyla kullanım oranındaki azalışla paralel gitmektedir. Yıllar itibariyle ülkemiz taşkömürü ve linyit üretimleri ile elektrik enerjisi üretiminde kömürün payı giderek azalmıştır.

Bu kaynakların tüketimine bakıldığında 1990 yılında 8,2 milyon ton olan taşkömürü tüketiminin yıllık ortalama % 7 artışla 2007 yılında 25,4 milyon tona ulaştığı görülmektedir. Bu miktarın yaklaşık 18,4 milyon tonu, demir çelik sektörü dahil olmak üzere sanayi sektöründe tüketilmiştir. Linyitte ise 1990 yılında 45,9 milyon ton olan tüketimin 2007 yılında 72,3 milyon ton olduğu görülmektedir. 2007 yılında linyit arzının % 73'ü (9,8 MTEP) termik santrallarda tüketilmiştir. 2007 yılında toplam sektörel nihai enerji tüketiminin (sanayi+ konut/hizmet.) % 19,9'unu (16,9 MTEP), toplam enerji arzının ise % 28,7'sini (30,9 MTEP) kömür oluşturmuştur.

Türkiye kömür madenciliğinin en önemli sorunlarından birisi de; kömür ithalatıdır. 1990 yılında 4,6 MTEP olan toplam kömür ithalatı, 2007 yılında 16,1 MTEP'ne ulaşmıştır. Bu ithalatın 14,3 MTEP'i (22,9 milyon ton) taşkömürü olup geri kalan

bölümünü ise ikincil kömür olarak adlandırılan kok ve petrokok oluşturmuştur. 2007 yılında ithal edilen taşkömürünün ortalama AİD 6247 kcal/kg dır. Taşkömürü ithalatının önemli bölümü elektrik santralleri ve sanayi sektörü ihtiyacının karşılanması amacıyla yapılmakta olup, 2007 yılında ithal edilen taşkömürünün yaklaşık % 19'u demir-çelik sanayinde, % 18'i elektrik santrallerinde tüketilmiştir. Doğalgaz tüketiminin son yıllarda konut sektöründe hızla yaygınlaşması nedeniyle ısınma amaçlı taşkömürü ithalat miktarında artış olmamıştır.

Günümüzde, elektrik enerjisinin ucuz, kaliteli, zamanında ve güvenilir şekilde temini ülke yönetimlerinin öncelikli konuları arasındadır. Bu anlamda enerjinin planlama ve yönetim boyutları önem kazanmaktadır. Özellikle, dünyada sık sık gündeme gelen enerji veya enerji hammaddeleri krizleri, ülkeleri, enerji politikalarını olası krizleri gözeterek planlamaya, kaynak kullanımında dikkatli olmaya ve ekonominin enerjiye olan bağımlılığını azaltacak önlemleri almaya yöneltmiştir. Bu çerçevede ulusal kaynakların etkin ve rasyonel kullanımları ülkelerin enerji yönetimleri için hayati önem taşımaktadır. Dolayısıyla, enerji planlamaları, bir ülkenin geleceğini, refahını ve aynı zamanda krizlerini de belirlemektedir. Bu anlamda, ülke enerji yönetimlerinin ileriye dönük planlama hatası yapma keyfiyetleri bulunmamaktadır. Hata yapıldığında bunun bedelinin çok ağır ödendiği hepimizce görülmüştür, görülmektedir.

11.5 milyar ton linyit rezervine sahip olan ülkemizde, linyite yönelik termik santrallerin sayısının artırılması gerekirken, mevcutlarda ciddi kapasite düşürme çalışmalarının yapılması santrallerle birlikte, bunların kömür ihtiyacını karşılayan kurumları da zor durumlara düşmektedir. "Al ya da öde" şeklinde yapılan ve ihtiyacımızın çok üzerinde miktarlarla bağitlanan doğalgaz anlaşmaları ile basında da yansıdığı şekliyle almadığımız halde ödemek zorunda olduğumuz tazminat rakamlarının yıl sonuna kadar 500-550 milyon dolar tutarında olacağı belirtilmektedir.

Ülkemizde enerji üretimi, % 74 oranında dışa bağımlıdır. 2008 yılında 106 milyon ton petrol eşdeğerini (milyon tep) geçen yıllık enerji arzının, 2010 yılında 126 milyon tep, 2020 yılında ise 222 milyon tep düzeyine ulaşacağı beklenmektedir. Bu değerler enerji arzının yılda yaklaşık % 6 düzeyinde artış göstereceğine işaret etmektedir. 2009 yılında enerji arzında % 32 ile doğalgaz en büyük payı alırken, bunu % 29.9 ile petrol, % 29.5 ile kömür izlemiş, geri kalan % 8.6'lık bölüm ise hidrolik dahil olmak üzere yenilenebilir kaynaklardan karşılanmıştır. Enerji kaynakları bakımından net ithalatçı ülke konumunda olan Türkiye'de 2009 yılında enerji arzının petrolde ve doğalgazda % 90'ların üzerinde, kömürde ise % 20 oranında olmak üzere toplam % 74'lük bölümü ithalat ile karşılanmıştır.

2008 rakamlarıyla, ithal edilen doğalgazın yaklaşık % 62'si Rusya, % 12'i İran, % 11'i Cezayir, % 3'ü Nijerya ve % 12'si de Azerbaycan'dan temin edilmektedir. İthal edilen doğalgazın % 55.7'si elektrik üretiminde (2007'de % 50), % 22.2'si konutlarda (2007'de % 22.5), % 22.0'ı ise sanayide (2007'de % 27.5) kullanılmaktadır. Türkiye'nin doğal gaz tüketimi 2008 sonunda yıllık 35.6 milyar metreküp olarak gerçekleşmiştir. (*)

Doğalgazla ilgili oranlar süratle düşürülmeli, öncelikle yerli kaynakların kullanımı artırılarak, ülkemizin dışa bağımlılığı, çıkabilecek muhtemel krizleri önleyecek ölçülere getirilmelidir.

Bugün ülkemizde enerji krizi değil, enerji yönetimi krizi yaşanmaktadır. Planlama ve karar vermede çok başlılığa son verilmeli, kurumlar arasında eşgüdüm sağlanmalıdır. Enerji verimliliği ve tasarrufu konusunda gerekli yatırımlar ve çalışmalar başlatılmalıdır. Kayıp kaçak oranlarının gelişmiş ülkelerin seviyesine çekilmesi için çalışmalara başlanılmalıdır. Enerjinin tüm yurttaşlar için temel bir ihtiyaç olduğu gerçeğinden hareket ederek bu konuda gerekli önlemler alınmalıdır.

(*) EÜAŞ 2009 yılı Elektrik Üretim Sektör Raporu

MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE KAMU KURUMLARI ÖZELLEŞTİRME, TAŞERONLAŞTIRMA ve RODÖVANS UYGULAMALARI

1980’li yıllardan itibaren, “ekonomi yönetiminde kamusal mekanizmaların yerine piyasa mekanizmalarının konulması gerektiği, verimlilik ve refahın bu yolla sağlanacağı” şeklindeki politikaların Türkiye’ye yansımaları gecikmemiş ve bu doğrultuda önce planlı dönem üzerine bir sünger çekilmiş, daha sonra küreselleşmenin en önemli aygıtı özelleştirme uygulamaları başlatılmıştır. Söz konusu gelişmelerin Türkiye madencilik sektörüne yansımaları, özellikle 1990’lardan itibaren hız kazanmıştır. Bu süreçte, madencilik sektöründe öne çıkan söylem “kamu madencilik kuruluşlarının özelleştirilmesi” olmuş, bu amaçla söz konusu kuruluşlarda gerekli olan yatırımlar yapılmamıştır. Türkiye madencilik sektöründe mülkiyet ve yönetim değişikliklerini gerçekleştirmeye yönelik olarak çeşitli kamu kurumlarında sektörel bölünme, ticarileştirme, şirketleştirme ve özelleştirmeye yönelik uygulamalar birbirini izlemiş, madencilik sektörünün kamu ağırlıklı yapısı özel sermayenin de yerini alabileceği bir rekabet ortamına dönüştürülmeye çalışılmıştır.

KİT’lerin özelleştirilmesiyle işletmelerin verimliliğinin artacağı ve makro düzeyde rekabetin sağlanmasıyla ekonomik performansın yükseleceği savı ise teorik dayanaktan yoksun olduğu gibi, uygulamada da bilimsel olarak kanıtlanmamıştır. Havza bazında ve tüm cevher damarlarının bir arada değerlendirilmesi ile gerçekleştirilecek madencilik yatırımlarının özel sektörün kar hırsına terk edilmemesi gerektiği muhakkaktır. Emegın sömürülmesine dayalı, yeni teknolojiler geliştirmeyen, araştırma, geliştirmeye yönelik yatırımların yapılmadığı, küresel rekabetle karşı karşıya olan ülkemizde üretilen maden ürünlerinin iç pazara ve dünya pazarlarına girmesi zor görülmektedir. Özelleştirilen ETİBANK, TDÇİ, KBİ, ÇİNKUR ve KÜMAŞ ile özelleştirmesi düşünülen TTK ve TKİ’nin tıkanıklık noktasına gelmesinin hesabı mutlaka verilmelidir.

Özellikle son 8 yılda Türkiye’nin gelişmesinin önündeki engelin kamu kuruluşları olduğu, devletin küçültülmesi ve kamunun faaliyet alanının daraltılması ile ülke sorunlarının çözülebileceği söylemi hız kazanmıştır. Bu söylemin madencilik sektörüne yansımaları, “kamu madencilik kuruluşlarının kapatılması, özelleştirilmesi, rodövans ile özel sektöre devredilmesi ya da en azından kamu kuruluşlarının yapmakla sorumlu oldukları işlerin özel şirketlere gördürülmesi” şeklinde olmuştur. Ancak bu güne kadar, madencilik sektöründe özelleştirme ve özelleştirmeye yönelik olarak yapılan rodövans ve benzeri çalışmaların hiçbirisinden olumlu bir sonuç alınamamış, madencilik sektörü giderek küçülmüş, buna karşın sektördeki iş kazaları artmıştır.

MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (MTA)

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Direktörlüğü 1935 yılında 2804 sayılı Kanun ile kurulmuş olup, çalışma usul ve esasları ile organizasyon yapısı bu kanun ve ilgili yönetmeliklerle düzenlenmiştir. Enstitüsü Genel Direktörlüğü'nün adı, 13.12.1983 tarih ve 186 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 5. maddesiyle " Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir.

Merkezde; 8 teknik daire, 3 idari işlerden sorumlu dairesi, taşrada 12 Bölge müdürlüğü ile ülke madenciliğine alt yapı hizmeti sunmaktadır. Görevi Kuruluş Kanununun 2. Maddesinde belirtildiği üzere; "Memleketimizde işletilmeye elverişli maden ve taş ocağı sahalarının bulunup bulunmadığını, işletilen maden ve taş ocaklarının daha faydalı surette işletilmelerinin şartlarını araştırmak ve buna yönelik olarak da arama işlemleri, bilimsel, jeolojik ve teknolojik tetkikleri yapmak, harita, plan ve kesitleri hazırlamak ve rantabilite hesapları yapmak ve memleketin madenlerinde ve maden sanayinde çalışacak teknik personel ve kalifiye işçi yetiştirmek" olarak belirlenmiştir. Arama ve araştırma çalışmalarını 2804 Kuruluş Kanunu, 5995 sayılı Kanununun Değişik 3213 sayılı Maden Kanunu ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli sular Kanunu hükümlerine göre yürütmektedir.

MTA Genel Müdürlüğü bilimsel yöntem ve metotlar kullanarak yürüttüğü çalışmalarla özellikle arama dönemindeki riskleri asgariye indirerek madencilik sektörüne bu anlamda destek olmakta ve öncü görevini sürdürmesi asli görevleridir. Nitekim ülkemizde var olan madencilğe dayalı bütün kurum ve kuruluşların temelinde MTA'nın ürettiği bilgileri ve desteği görmek mümkündür. MTA Genel Müdürlüğü'nün metalik maden ve endüstriyel hammaddelere yönelik arama stratejisi; gelişen teknoloji, bilgi birikimi, yatak modellemelerindeki yenilikler, sanayinin ihtiyaçları, bölgesel kalkınma ve yatırım öncelikleri gibi birçok faktörle yakından ilişkili olmak zorundadır. Metalik maden aramacılığında, 9000 yıllık madencilik ve metalürjik faaliyete sahne olan ülkemizde, dönemin teknolojisine bağlı olarak maden mostralarının çok büyük bir bölümü tüketilmiştir. Bu nedenle yüzeyde mostra vermeyen örtülü ve/veya gömülü madenlerin aranması öncelik kazanmıştır. Dünyada da yüksek tenörlü fakat küçük rezervli metalik madenlerin azalması nedeniyle, düşük tenörlü ancak büyük rezervli madenlerin aranması ve işletilmesi genel bir strateji olarak kabul görmektedir. Bu amaçla maden aramacılığında yeni bir yaklaşım ve arama stratejisi geliştirmek MTA'nın öncelikli görevleri olmalıdır.

MTA Genel Müdürlüğünün 1980 yıllardan başlayarak yeniden yapılanması, örgütlenme ve arama stratejilerinde yenilikler yapması, söylemlerden ileriye gidememiş ve 1990 yıllardan başlayarak Özelleşen Kurum ve Kuruluşlarda çalışanların memur ve işçileri için depo görevini üstlenmiştir. Kurum 1985 yılında Enstitü olan kimliğini ve işlevini isim değişikliği ile birlikte büyük oranda kaybetmeye başlamış, aramacı ve araştırmacı kimliği olamayan işletmecilerden elaman aktarılması ile de tamamen yitirmiştir.

Ülke madenciliğine yön vermesi, maden araması yapması, bulunan sahalara ait zenginleştirme ve proses oluşturması amacıyla pilot tesislerde teknoloji geliştirmesi

yapan Kurum; iş programında yer alan sondaj çalışmalarını dahi ihale yoluyla piyasalaştırmaktadır. Madencilikte her hangi bir sahada bulunan madenin ekonomik bir değer kazanabilmesi için en önemli kriter olan ekonomik ve işletilebilirliğinin değerlendirilmesi olan ön fizibilite çalışmaları yapmamasıdır.

YIL	MEMUR		İŞÇİ		Sözleşmeli	TOPLAM
	İdari	THS	Kadrolu	Geçici		
2009	722	1486	818	-	6	3032
2008	711	1408	869	-	6	2994
2007	760	1406	837	-	5	3008
2006	806	1407	438	473	-	3124
2005	718	1405	532	498	-	3153

Kaynak; MTA Faaliyet Raporları

İnsan kaynakları bakımından eleman yapısında en fazla emekliye ayrılma 2006 yılı içerisinde olmuştur (341 kişi). Diğer yıllarda ortalama 200 kişi emeklilik nedeniyle kurumdan ayrılmıştır. Açıktan atama ve kurum nakilleri ile personel alımları sürdürülerek eleman yapısındaki dengeler korunmuştur. Eleman yapısındaki 2009 yılında 70 Doktoralı, 159 Yüksek Lisans ve 1216 lisans çıkışlı eleman bulunmalıdır.

Kurum idari yapılanması ve yönetici kadrolarının araştırma projelerinde yeterlilikleri tartışma konusudur. Güvenlik hizmetleri, temizlik hizmetleri, taşıma hizmetleri, sondaj hizmetlerinin bir kısmı, yemek hizmetleri taşeronlaştırılmıştır. Sayısal çoğunluk olmasına rağmen araştırmacı eleman eksikliği bulunmaktadır. Kurum da her yerde olduğu gibi cemaat ilişkisi içerisinde terfi ve atamalar yapılarak siyasetin kurbanı olmuştur.

Kurumun mali kaynakları genel bütçeden ödenek ve kendi öz kaynaklarından oluşmakta olup yıllar itibariyle aratan bir mali kaynağa sahiptir. 2006 yılı bütçesi 141.436.305TL , 2007 yılı bütçesi 177.803.000 TL, 2008 yılı bütçesi 213.575.000 TL ve 2009 yılı bütçesi 226.802.000 TL'dir. Bu kadar geniş mali kaynaklara nazaran vizyon eksikliği nedeniyle ülke madenciliğine yeterli katkı koyamayan bir MTA sektörün önceliklerine cevap veremez duruma düşürülmüştür. İktidarın siyasi direktifleri ile araştırmacılık yapılamaz konuma getirilen Kurum rutin işlerin dışında iş üretmez konumdadır.

TÜRKİYE TAŞKÖMÜRÜ KURUMU (TTK)

Ülkemizde koklaşabilir taşkömürü üretilen tek bölge Zonguldak taşkömürü havzasıdır. 1848 yılında havzada üretime başlanılmış ve halen devam etmektedir. 1970 yılına kadar alınan dış krediler ile satılabilir kömür miktarı 5 milyon ton/yıla kadar çıkmış, neoliberal politikaların uygulanmaya başlandığı 1980 sonrası yatırımlarının süresizliği sonucu üretim yıllara bağlı olarak azalarak 2009 yılında satılabilir taşkömürü 1,8 milyon ton/yıl seviyesine düşmüştür.

Bir yandan yeni yatırım imkânları önemli ölçüde sınırlandırılırken, diğer yandan enerji piyasalarındaki serbestleşme eğilimleri ile ülkeye hesapsız doğalgaz, ithal kömür ya da petrokok girişine izin verilmesi, ülkemizin tek taşkömürü üreticisi olan TTK'yi tamamen savunmasız bırakmıştır. Demir-Çelik işletmelerimizin, yanı başlarındaki

TTK'nın ürettiği kömür yerine sıfır gümrükle kömür ithal etmeleri TTK açısından bir olumsuzluk unsuru olmuştur. Söz konusu olumsuz koşullar sonucunda, 1981 yılından bu yana üretimi % 75 oranında gerileyen TTK, yatırım, istihdam, üretim ve mali yönden büyük bir darboğazla karşılaşmıştır. Son olarak, Maden Kanunu'nda yapılan değişiklikle Havza sınırları daraltılmış ve bir kısım kömür ocağının işletme hakkı özel sektöre devredilmiştir.

2004 yılında yürürlüğe giren 5177 sayılı kanunla getirilen düzenlemelerle özel sektörün Zonguldak Havzasında rodövans yoluyla üretim yapmasının önü açılmış ve bu şekilde taşkömürü potansiyelinin değerlendirilmesi ve bölge ekonomisinin canlandırılması amaçlanmıştır. Bu çerçevede TTK uhdesinde bulunan 24 saha değişik tarihlerde ihale edilmiştir. Teslimi yapılan bu sahalar arasında taşkömürü dışında sahalar da mevcuttur. Bu uygulama ile kamu kuruluşları, kuruluş amaçları gereği kendi yapmaları gereken hizmetleri deneyim ve uzmanlık bakımından yetersiz firmalara yaptırmakta, böylelikle hem çok sayıda ölümlü iş kazasına, hem de maden kaynaklarımızın uygun olmayan üretim yöntemleriyle heba edilmesine yol açılmaktadır.

Plansız ve programsız gelişen bu üretim biçimleri nedeniyle, TTK, ana amacı olan Demir-Çelik sektörüne koklaşabilir taşkömürü üretimi hedefinden uzaklaşmaktadır. Taşkömürü önem sırasına göre; demir-çelik fabrikalarında tüketilmek üzere kok üretiminde, ısınma ve sanayi sektöründe ve elektrik üretilmek üzere termik santrallerde kullanılmaktadır. TTK'nın en önemli pazarı olan ÇATES-B'nin gücü 300MW olup kömür tüketim kapasitesi 5.500 ton/gündür. Elektrik santrali tam kapasite ile çalıştığında ortalama 1,6 milyon ton/yıl kömür tüketebilmektedir. Halen 5 milyon ton koklaşabilir kömür ihtiyacının yaklaşık % 10'u TTK tarafından karşılanmaktadır. TTK'nun ürettiği taşkömürünün payı, ülke tüketiminde 1987 yılında % 50'nin altına ve 2005 yılında % 8'e düşmüştür. 1973 yılında 16.000 ton olarak başlayan taşkömürü ithalatı giderek artan bir eğilim izleyerek 2008 yılında 22,7 milyon ton düzeylerine ulaşmıştır.

Ülkemizde TTK tarafından yürütülen taşkömürü madenciliği maliyetli ve zor bir çalışma ortamı gerektiren bir yapıdadır. Derin yeraltı madenciliğinde yatırım, damar şartlarına bağlı olarak değişmekteyse de gelişmiş ülkelerde yatırım, ülkemizdeki gibi düşük değildir. Bu nedenlerle 2000'li yılların başında TTK tarafından yeniden yapılanma adı altında bir yatırım programı geliştirilmiştir. Bu programın büyük bir bölümü yıllardır Kurum tarafından yatırımsızlık nedeniyle atıl bırakılan kömür sahalarının özel sektöre devredilmesi ile birlikte ana kat hazırlıkları ve kömür yıkama işlemleri de ihale yoluyla özel sektöre verilmiştir.

TTK son yıllarda; kömür, şiş, taş ve malzeme nakliyatı, maden direği taşınması istiflenmesi ve biçilmesi, lavuar hizmetleri, galeri açma hizmetleri, ÇED belgesi alımı gibi danışmanlık hizmetleri, çay ocağı işletilmesi, bilgisayar programı geliştirilmesi gibi birçok işi hizmet alımı yoluyla gerçekleştirmektedir.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU (TKİ)

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu 1957 yılında, 6974 sayılı yasa ile kurulmuş olup çalışmalarını 8 Haziran 1984 tarih ve 233 sayılı KHK esaslarına göre düzenlenen

ana statü hükümleri çerçevesinde yurt sathına yayılmış ülkenin değişik yerlerinde kömür üretimi ve pazarlamasını yapan 4 adet Müessesese Müdürlüğü ve bu Müesseselere bağlı olarak çalışan 4 adet İşletme Müdürlüğü bulunmaktadır. Kömür üretimi, sermaye ve emek-yoğun bir madencilik türüdür. Ancak, piyasa koşulları ve teknolojiye yeni yenilikler kömür üretim maliyetlerinin son 30 yıl boyunca istikrarlı gitmesini sağlamıştır. Yeni kömür ocaklarının açılması, yeni üretim tekniklerinin geliştirilmesi ve işçilik verimlerinin artması kömür fiyatlarında istikrarın başlıca nedenleri olmuştur.

Petrol ve doğalgaz sektöründe, yeni rezervler giderek pazarlardan uzakta hatta okyanusların derinliklerinde bulunabilmekte, bu rezervlerin tüketime sunulabilmesi için, boru hattına ve diğer ekipmanlara büyük sermaye yatırımı yapılması gerekmektedir. Türkiye'nin yaklaşık 11.5 milyar ton olan linyit rezervinin 2,5 milyar tonu TKİ'nin uhdesinde bulunmaktadır. Yıllık 30 milyon ton civarında kömür üretimi gerçekleştiren TKİ, bu kömürlerin yaklaşık % 80'ini termik santrallere vermektedir.

TKİ, 1978-2003 döneminde toplam 6.233 MW güce ulaşan ve 54 milyon ton kömür tüketen ve bu kömür karşılığı olarak (2000 yılı rakamlarıyla) 34 milyar kwh elektrik üreten termik santrallerin ve piyasanın kömür talebini karşılayacak şekilde faaliyetlerini sürdürmüştür. 1990'lı yıllardan itibaren KİT'lerin, hazine üzerindeki yükünü azaltmak, etkin kaynak kullanımını sağlamak, serbestçe oluşan fiyatlarla rekabet edebilmek, daha etkin hizmet edebilmek için TKİ çalışmalarını sürdürmektedir. 2008 yıl başı itibarıyla, ülkemizin 9,1 milyar ton linyit ve 80 milyon ton asfaltit olmak üzere 9,1 milyar ton kömür (taşkömürü hariç) rezervi bulunmaktadır. Bu rezervin % 27,9'u TKİ, % 49,8'i EÜAŞ, % 22,2'si ise özel sektör ruhsatlarında bulunmaktadır.

2002 yılında termik santraller için 35,5 milyon ton kömür üreten Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'nun santral üretimi, altı yıl içerisinde % 50'ye yakın oranda düşürülmüş, 2002 yılında 25,3 milyon ton ve 2003 yılında ise 19 milyon ton düzeyinde üretim yapılabiliştir. 2009 yılında yapılan 26 milyon ton santral üretimi TKİ kurulu üretim kapasitesinin yaklaşık % 59'udur.

Günümüzde TKİ Kurumu; maden işletmelerine özgü bir kiralama yöntemi olan rodövans anlaşması ya da gizli özelleştirme olarak nitelendirilen taşeronlaştırma çalışmalarının en fazla görüldüğü kurumdur. 2008 yılı satılabilir kömür üretimi 28,4 milyon ton olmuştur. Rodövans karşılığı yaptırılan 4,2 milyon ton (4,0 milyon tonu Soma yeraltı) üretimle beraber 32,6 milyon ton olmaktadır. 2009 yılında yapılan dekapaj miktarı 218 milyon m³ olmuş, bunun % 62'sini taşeron firmalar aracılığı ile yaptırılmıştır.

TKİ Kurumu tarafından 2008 yılında yapılan 33,1 milyon ton toplam kömür satışının, % 81'i termik santrallere, % 19'u ise ısınma ve sanayiye olmuştur. Ülkemizde son dönemlerde yaratılan enerji krizine paralel olarak TKİ'ye bağlı bazı kömür sahalarında özel işletmecilerin üretim yapması olanağı sağlanmıştır. Bu amaçla TKİ'nin çeşitli sahaları özel sektöre devredilirken, özel sektörün bu alanda

yatırım yapmasına da imkân tanınmaktadır. Bu kapsamda termik santral kurma şartı ile; Tekirdağ Saray'da, asgari 150 MW, Bolu Göynük'de asgari 135 MW, Çankırı Orta'da asgari 165 MW, Şırnak Silopi'de 135 MW ve Şırnak'da (2x135 MW) sahaların ihaleleri yapılmıştır.

Uluslararası tahkim anlaşmaları gereğince, doğalgaza dayalı santrallerin yakıtının devlet tarafından verilmediği durumda, yakıt verilmiş ve elektrik üretilmiş gibi bedelinin yine devlet tarafından ödenmesi ya da yakıtı verilen santralin ürettiğinin devlet tarafından satın alınma zorunluluğu, ülkemizin sanayileşmesi önünde açık bir engel oluşturmaktadır. Bu durum, doğalgazın elektrik enerjisi üretimindeki payının % 60'lara yükselmesi, dolayısıyla Türkiye'nin enerji arz güvenliğinden tamamen vazgeçmesi anlamına gelmektedir.

Böylece Türkiye'de yerli kömürlerin elektrik enerjisi üretimindeki payı 1998 yılındaki % 40'lardan 2008 yılında % 14'lere düşmüş, tamamen yurtdışına bağımlı olduğumuz doğalgazın 1985 yılında % 1 bile olmayan payı ise % 52'lere yükselmiştir. Bu durum, enerjide dışa bağımlılığı daha da arttıracak, dünyada ortaya çıkabilecek muhtemel bir enerji krizi durumunda Türkiye'nin çok büyük yaralar almasına neden olacaktır.

2000'li yıllarla birlikte başlatılan "Yeniden Yapılanma" programı dahilinde Kurum uzun vadede üretime almayacağı çeşitli sahaları belirlemiştir. Atıl sahalar olarak nitelenen bu madenler özel sektöre devredilmiş veya rodovans karşılığı özel kuruluşlara işlettirilmiştir. Erzurum-Aşkale ve Oltu, Çorum-Dodurga, Bolu-Göynük, Şırnak-Silopi, Tekirdağ-Saray, Tunçbilek-Yeraltı, Soma-Darkale ve Soma-Karanlıkdere birimleri kapatılmıştır. Eskiye makinelerden birçoğu yenilenmeyerek, bu hizmetlerde müteahhit firmalardan alınmıştır. Yeniden yapılanma kapsamında dört yeni Müessese Müdürlüğü (ELİ, GLİ, SLİ, GELİ) kurulmuş, 1988 yılında 33.202 olan personel sayısı, 2002 yılında 14.645'e ve 2009 yılı sonu itibarıyla 8.832'ye kadar düşürülmüştür.

TKİ'nin 2010 yılı satılabilir üretim hedefi yaklaşık 35 milyon ton/yıl'dır. Bu üretimin % 87'si termik santrallara, % 13'ü piyasa satışı olarak hedeflenmiştir. TKİ, 1985 yılında ağırlığı santrallara yönelik yatırımlar nedeniyle ton başına 11\$ yatırım yapmış olup, 2000'li yıllarda bu yatırım ortalama 0,2 \$/tona civarına düşmüştür. Bu yatırım düşüklüğünün en önemli nedeni yeni kömür projelerinin (santral ve piyasa amaçlı) devreye alınamaması, sadece idame ve yenileme yatırımı yapılmasından kaynaklanmaktadır.

ETİBANK, ETİ MADEN İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1935 yılında kurulan Etibank, 1998 yılının başında yeniden yapılandırılarak Eti Holding AŞ adını almıştır. Etibank'ta özelleştirme uygulaması için hazırlanan plan gereğince, 1993 yılına gelindiğinde özelleştirilmek üzere Etibank bünyesinde bulunan bankacılık bölümü Etibank Bankacılık AO adıyla bağımsız bir bölüm halinde Özelleştirme İdaresi'ne devredilmiştir. Aynı yıl Karadeniz Bakır İşletmeleri AŞ ve Çinkur AŞ'de özelleştirilmek üzere Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na devredilmiştir. Etibank Genel Müdürlüğü, Holding çatısı altında Eti Bor AŞ, Eti

Dış Ticaret ve Pazarlama AŞ, Eti Alüminyum AŞ, Eti Gümüş AŞ, Eti Krom AŞ, Eti Bakır AŞ ve Eti Elektrometalurji AŞ adlarıyla 7 ayrı şirkete bölünmüştür. Böylelikle hem kurumun özelleştirilmesi için gereken altyapı hazırlanmış, hem de ek olarak yaratılmış olan 150 adet üst düzey kadrolara dönemin siyasi iktidarının yandaşları atanarak paye dağıtılmış ve hazırlanan kurumu yıpratma ve özelleştirme sürecinin daha da hızlanması için gerekli ortam yaratılmıştır.

Etibank'ta yaşanan bu süreç içinde Ergani/Elazığ bakır, Guleman/Elazığ krom, ÇİNKUR, Halıköy/İzmir civa ve Mazıdağı/Mardin fosfat işletmeleri kapatılmıştır. Gelinek noktada yetki ve karar mekanizmaları birbirine girmiş, her şirket kendi başına davranır hale gelmiştir. Kurumda ciddi bir koordinasyon bozukluğunun yanında tam bir keşmekeşlik hüküm sürmüştür.

Eti Gümüş AŞ; daha önce Eti Holding AŞ Genel Müdürlüğü'ne bağlı iken, 2000 yılında özelleştirme kapsamına alınmıştır. Eti Gümüş AŞ, 24.06.2004 tarih ve 2004/51 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ve 13.8.2004 tarihli sözleşme ile 41,2 milyon USD bedelle Söğütsen Seramik Sanayi İnşaat Madencilik İthalat İhracat AŞ'nin % 51 hissesine sahip olduğu KSS Mad. İnş. Tur. San. ve Tic. AŞ'ye satılmıştır.

Eti Krom AŞ; 1972 yılında Elazığ ili kromit cevherlerimizi işleyerek, ham cevher ihracatı yerine katma değeri daha yüksek ferrokrom üretmek amacıyla projelendirilen tesis, 1977 yılında üretime başlamıştır. Eti Krom AŞ, 18.10.2000 tarih ve 24204 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Özelleştirme Yüksek Kurulunun kararı ile özelleştirme kapsam ve programına alınmıştır. Tesisin Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca devir alınması sorunları daha da derinleştirmiştir.

Eti Krom AŞ, 24.06.2004 tarih ve 2004/52 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ve 14.9.2004 tarihli sözleşme ile 58 milyon USD bedelle Yıldırım Dış Ticaret Pazarlama AŞ'ye satılmıştır.

Eti Alüminyum AŞ; Özelleştirme Yüksek Kurulunun 13.08.2003 tarih ve 2003/49 sayılı kararıyla özelleştirme kapsam ve programına alınarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığına devredilmiş ve yine Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 08.09.2003 tarih ve 2003/53 sayılı kararıyla Oymapınar Barajı Hidroelektrik Üretim Tesisleri de Eti Alüminyum AŞ'ye bağlanmıştır.

Özelleştirme kapsamındaki Seydişehir Eti Alüminyum'un satışı için açılan ihalede en yüksek teklifi 305 milyon USD'la daha önce Eti Bakır AŞ ile Karadeniz Bakır İşletmeleri'ni (KBİ) alan CE-KA İnşaat Madencilik Şirketi vermiş ve aynı şirkete satılmıştır.

Eti Elektrometalurji AŞ; 23.09.2004 tarih ve 2004/83 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ve 25.10.2004 tarihli sözleşme ile 15,3 milyon USD bedelle Aksu Madencilik Sanayi ve Ticaret AŞ'ye satılmıştır.

MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE YER ALAN ÜÇ ÖNEMLİ KURULUŞUN DURUMU (2002-2009)

KURULUŞLAR		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
TTK	İstihdam	18.130	16.377	14.399	13.388	12.685	12.552	11.627	12.865
	Üretim	2,244	2,011	1,880	1.665	1.522	1.675	1.586	1,879
	Yatırım	7,9	7,1	8,1	0,019	0,016	0,016	0,024	0,022
TKİ	İstihdam	14.645	12.986	12.643	11.986	11.265	10.620	8.707	8.767
	Üretim	30,661	25,685	24,349	26,932	27,493	26.210	31,684	28,444
	Yatırım	9,6	14,6	20,5	14,9	33,1	25,6	34,2	46,2
	Satın alınan				2,4	3,6	4,3	5,01	5,0
Etibank	İstihdam	7.498	4.546	4.441	4.047	3.850	3.705	3.414	3.431
	Yatırım	78,3	74,1	52,4	19	33,7	36,5	64,5	131,2

Kaynak: İlgili Kurumların Faaliyet Raporları

NOT:

1-İstihdam rakamları toplam çalışan personel olarak alınmıştır.

2-Üretim rakamları ve satın alınan bin tondur.

3-Yatırım rakamları, sabit sermaye yatırımları milyon dolar olarak verilmiştir.

TÜRKİYE DEMİR-ÇELİK İŞLETMELERİ

Dünyada yaşanan neo liberal gelişmeler ülkemizdeki entegre Demir-Çelik fabrikalarını da yakından ilgilendirmiş, bu fabrikaların bağlı olduğu Türkiye Demir Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TDÇİ) de bu gelişmelerden payını almıştır. Türkiye’de özelleştirme furçasının yaşandığı 90’lı yılların başında zarar eden kuruluş olarak örnek(!) verilen TDÇİ’nin zararının gerçek nedenleri daha sonraki yıllarda anlaşılmıştır. Bu yıllarda “KİT’lerin zarar sıralamasında ikinci” olarak gösterilen TDÇİ’ye ait rakamlar durumun hiç de böyle olmadığını göstermektedir. Bu yıllarda gelirlerini yeterince kullanmasına izin verilmeyen ve Hazine’den de yeterince ödenek alamayan TDÇİ bütçe oluşturmak için özel bankalardan karşılanamayacak faizlerle kredi kullanmış ve bu kredi Kurumu batağa sürüklemiştir.

Özelleştirme İdaresi tebliği ile 11.01.2001 tarihinde TDÇİ Genel Müdürlüğü özelleştirme kapsamına ve programına alınmış, bu tebliğle TDÇİ Genel Müdürlüğü ve TDÇİ’ne bağlı kalan son iki işletme olan, Hekimhan Maden İşletmesi ile Divriği Maden İşletmesi de özelleştirme kapsamına sokulmuştur. TDÇİ’nde daha önce Karabük Demir Çelik Müessesesi, Sivas Demir Çelik İşletmeleri kapsam ve programa alınmış ve hisselerinin tamamı özelleştirilmiştir.

TDCİ'nin elinde bulundurduğu Divriği-Hekimhan Madenleri Genel Müdürlüğü yaklaşık 3 yıl sonra 28,5 milyon USD karşılığı özelleştirme kapsamında bulunan ERDEMİR'e satılmıştır.

Ereğli Demir Çelik Fabrikaları 1965 yılında öncelikle ülkemizin demir cevherini kullanmak amacı ile kurulmuştur. Üretimiyle çelik üreticisi 15 AB üyesi ülke arasında 8. sırada, dünyada 48. sırada yer alan, 2004 yılını rekor üretimle kapatan, köklü şirket kültürü, ileri teknolojik yapısı, dünya çapında ürün kalitesiyle, kârlılığı ve verimiyle göz kamaştıran ERDEMİR, önümüzdeki 3-5 yıl içindeki yatırım hedefleriyle Avrupa'nın en üst sırasında yer almaya aday, Türk sanayisinin lokomotifi bir şirket pozisyonundadır.

ERDEMİR, 2003-2004 yılları arasında personel sayısında % 3 azalma olmasına rağmen esas faaliyet kârı % 578, net dönem kârı % 119 artan verimli bir işletme olmuş, kurum özellikle yassı mamul üretimini artırarak ülke sanayiinin önemli bir gereksinimine daha geniş ölçüde katkıda bulunmuştur. 2007 yılında 7 milyon tonluk bir kapasiteye kavuşacak olan ERDEMİR, 2003 yılındaki 4.9 milyon tonluk üretim kapasitesi ile dünyanın sayılı büyük çelik üreticisi gruplarından biri konumuna erişmiştir.

Bu kadar parlak bir tablosu olan ERDEMİR, Hazineye ait % 25.77 oranındaki hisse senedi Özelleştirme İdaresine devredilerek, Türkiye Kalkınma Bankası ve borsa dışındaki ERDEMİR hisseleri ÖİB'de toplanmış, bu hisseler daha önce Sümerbank bünyesindeyken Sümerbank'ın özelleştirilmesi aşamasında Hazineye devredilmiştir. Türkiye'nin en büyük yassı çelik üreticisi ERDEMİR'in % 46.12 hissesinin blok satışı için açılan ihalede en yüksek teklifi 2 milyar 770 milyon USD'la OYAK Grubu vermiştir. Böylece OYAK, günümüzde ERDEMİR, İSDEMİR, Divriği Madenleri gibi birçok Demir-Çelik tesisini elinde bulunduran bir yapıya ulaşmıştır.

Demir Çelik sektöründe ve Türkiye'nin önde gelen kuruluşları arasında yer alan İSDEMİR, 1997 yılında, 2,2 milyon ton/yıl üretim kapasitesine sahip, fabrikanın 11.000.000 ton kapasiteli limanı, 17.000.000 m² alanı ve 11.300 çalışanı bulunmaktaydı. İSDEMİR, 2 Mart 1998 tarihinde ÖYK kararı ile Başbakanlık Özelleştirme İdaresi tarafından % 100 oranındaki İdare hissesi blok satış ve varlık satış ile özelleştirilmek üzere programa alınmıştır.

22.08.2000 tarihinde gerçekleşen ihaleye tek teklif ERDEMİR'den gelmiş, yatırım şartı, ihalenin cazibesini kısmi olarak düşürmüştür. ERDEMİR ile ÖİB arasında uzun süren pazarlıklardan sonra; İSDEMİR'in değişik kalemlerde 300 milyon USD olan borcunu ÖİB'nin üstlenmesine, ERDEMİR'in ÖYK'nun uygun göreceği bir rakam ödemesine, bu rakam daha sonra ödeme planı ile birlikte açıklanarak, 26.02.2001 günü yapılan açıklamada da "ilk iki yıl ödemesiz, 50 milyon dolarlık satış bedelinin 4 eşit taksitle ödenmesine, İSDEMİR hisseleri ERDEMİR'e devredildikten sonra, hisselerin % 10'luk kısmının İskenderun'da çalışanların kurduğu vakfa bedelsiz devredilmesine, ERDEMİR'in 750 milyon dolarlık bir yatırımla tesisi yassı mamul üretir hale çevirmesine ve 11.000'i aşkın

işçinin çalıştığı tesiste 6.000 işçi için 5 yıllık istihdam garantisi getirilmiş olduğu açıklanmıştır. Bu gelişmelerin ardında yapılan ihale sonucu İSDEMİR, 31.04.2002 tarihinde 50 milyon dolar karşılığı ERDEMİR'e verilmiştir.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın 1.4.2004 tarih ve 3013 sayılı yazısı ile Divriği-Hekimhan Madenleri Sanayi ve Ticaret AŞ'de (DİVHAN) bulunan % 100 oranındaki kamu hissesinin "satış" yöntemiyle ve TDCİ'ye bağlı 14 maden sahasının işletme ruhsatlarının devri ile özelleştirilmesi planlanmıştır.

2003 yılında DİVHAN'daki % 100 oranındaki kamu hissesi 28,5 milyon USD bedelle en yüksek teklifi veren Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları AŞ'ne ihale şartnamesi çerçevesinde satılmıştır. Böylece dünya üzerindeki tek demir maden sahası olmayan entegre demir-çelik fabrikası durumundaki ERDEMİR bir demir madenine sahip olmuştur. Bu gelişmelerin ardından Divriği'de hızlı bir şekilde personel tasfiyesine yönelinmiş ve cevher üretimi sürdürülmüştür.

KARADENİZ BAKIR İŞLETMELERİ (KBİ)

Karadeniz bölgesindeki bakır yataklarının işletilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla kurulan Etibank'ın bağlı ortaklığı KBİ, 1968 yılında % 49 payı Etibank'a, % 51 payı da beş özel banka ile gerçek ve tüzel kişilere ait olmak üzere kurulmuştur. Zaman içinde Başbakanlık Kamu Ortaklığı İdaresi'ne devredilen Karadeniz Bakır İşletmeleri AŞ'ne ait maden sahaları, Murgul Bakır İşletmesi, Samsun ilinde mevcut arsalar ve Murgul Bakır İşletmesi bünyesinde yer alan Hidroelektrik Santrali, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın açtığı ihale sonucu, 37,6 milyon dolar bedel ile 02.04.2004 tarihinde Eti Bakır AŞ'ne (CE-KA İnşaat Makine Madencilik Petrolcülük Turizm Nakliyat Sanayi ve Ticaret AŞ) verilmiştir.

Özelleştirilen Karadeniz Bakır Samsun İşletmesi, flaş fırın sistemiyle blister bakır üreten bir izabe tesisine, bu tesisten çıkan baca gazlarını değerlendirmek üzere kurulan bir sülfürik asit tesisine ve ayrıca izabe tesisinin artıklarını oluşturan cürüflardaki bakırı tekrar kazanmak maksadıyla kurulmuş bir curuf flotasyon tesisine sahip bulunmaktadır. Söz konusu tesisler, 1973 yılında üretime başlamış ve 23 Nisan 2004 tarihine kadar da üretimlerini sürdürmüştür.

Ülkemizde tek blister bakır üreten Samsun İşletmesi, ülke ekonomisinde 30 yıla yakın yer almış ve katma değer yaratarak ülke sanayisinin gelişmesine ciddi katkılar sağlamıştır. Söz konusu işletme, yanlış siyasi tercihler sonucu yatırımsız bırakılmış, emsalleriyle rekabet edemez duruma düşürülmüştür.

Türkiye'nin tek bakır izabe tesisi Samsun İzabe Tesisleri tam kapasite çalıştığına 200.000 ton konsantreye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapasite yurt içi bakır madenlerinden karşılanacak durumdadır. Tesislerin çalıştırılmaması durumunda, ülkemizde izabe tesislerinin hammaddesi olarak üretilen bakır konsantresi, yurt dışına hammadde olarak ihraç edilmek zorunda kalınacak, ülkemizdeki rafineri tesisleri ise işlemek üzere döviz ödeyerek dışarıdan bakır alacaktır.

2002-2010 YILLARI ARASINDA ÖZELLEŞTİRİLEN MADENCİLİK KURULUŞLARI

KURULUŞ ADI	S A T I Ş TARİHİ	SATIN ALAN	S A T I Ş BEDELİ (000x\$)
KAMU İKTİSADİ TEŞEKKÜLLERİ			
ETİ Holding AŞ.			
İSKENDERUN Demir Çelik Fab.	31.01.2002	ERDEMİR	50.000
TDCİ (Divriği-Hekimhan)	15.04.2004	ERDEMİR	28.500
BAĞLI ORTAKLIKLAR			
ETİ Bakır AŞ.	12.04.2004	CE-KA İnş.Mak.Mad. AŞ	21.879
ETİ Elektrometalurji AŞ.	25.10.2004	AKSU Mad.San.Tic. AŞ	15.320
ETİ Gümüş AŞ.	13.08.2004	KSS Mad.İnş.Tur. AŞ	41.200
ETİ Krom AŞ.	14.09.2004	Yıldırım Dış Tic. AŞ	58.050
KBI Karadeniz Bakır İşl. AŞ.	02.04.2004	CE-KA İnş.Mak.Mad. AŞ	48.600
EREGLİ Demir Çelik Fab. (%51)	02.07.2006	OYAK	2.770.000
ETİ Alüminyum AŞ	29.07.2005	CE-KA İnş.Mak.Mad. AŞ	305.000
ÇAYELİ BAKIR AŞ (%45)	23.09.2004		49.250
YENİ ÇELTEK Kömür Mad. (%16)	Özelleştirme kapsamında		
KİAŞ Kömür İşl. AŞ (%10)	Özelleştirme kapsamında		

Yıllardır Gediz ve Karaman'da kömür üreten KİAŞ 27.6.2003 tarihinde özelleştirme kapsamına alınmıştır. ÖİB tarafından satış yöntemi ile özelleştirileceği bildirilen KİAŞ'ın günümüzde özelleştirmeye hazırlık çalışmaları devam etmektedir. Yine KİAŞ benzeri olarak çeşitli kamu kuruluşu tarafından oluşturulan Yeni Çeltek Kömür ve Madencilik AŞ, KİAŞ ile birlikte 27.6.2003 tarihinde özelleştirme kapsamına alınmıştır. Amasya ve Merzifon Belediyelerinin de ortak olduğu Yeni Çeltek'in satış yöntemi ile özelleştirileceği bildirilmiş ve özelleştirmeye hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE İŞÇİ SAĞLIĞI ve İŞ GÜVENLİĞİ

Bilindiği gibi madencilik sektörü özellikle de yeraltı madenciliği, doğası gereği içerdiği riskler nedeniyle dünyanın her yerinde planlama, yatırım ve üretim aşamasından pazarlama aşamasına kadar çok özel önlemler, donanım, bilgi, deneyim, uzmanlık ve sürekli denetim gerektiren dünyanın en ağır iş kollarından birisidir. Ülkemizdeki madencilikle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bu bilgi ve deneyime ulaşması uzun yıllar gerektirmiştir. 1980'li yıllardan itibaren uygulanan neo-liberal

politikalar sonucunda kamunun faaliyet alanları daraltılarak madencilik sektörü yarı yarıya küçültülmüş, uzun yıllar gerektiren bilgi ve deneyim birikimi de darmadağın edilmiştir. Böylelikle bir yandan ülkemiz madencilik kamu kuruluşlarındaki “mevcut üretim kültürünün/birikiminin” bir anlamda reddedilmesi ve bu alanların yetersiz ve deneyimsiz özel kuruluşlara bırakılması, bu yapılırken kamusal denetimin de iyice gevşetilmesi sonucu özellikle iş kazalarına davetiye çıkarmaktadır.

Yaşam en temel insan hakkıdır. Dünyada her gün milyonlarca insan, engellenebilecek ve hukuken de engellenmesi zorunlu olan iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı yaşamını yitirmekte, meslek hastalıklarına yakalanmakta veya sakat kalmaktadır. ILO’ nun 2009 yılı açıklamalarına göre dünyada her yıl 270 milyon iş kazası meydana gelmekte, her 15 saniyede bir işçi ve her gün yaklaşık 6 bin 300 kişi iş kazası veya meslek hastalıkları nedeniyle yaşamını kaybetmektedir.

Ülkemiz, iş kazalarında ön sıralarda yer almaktadır. Son yıllardaki kaza istatistikleri incelendiğinde, özellikle madencilik sektöründe iş kazalarının belirgin bir şekilde artarak devam ettiği görülmektedir. Odamız kayıtlarına göre, 2008 yılında 43 maden çalışanı iş kazası sonucu yaşamını yitirmişken, 2009 yılında bu sayı 92’ye yükselmiş, 2010 yılının 11 ayında ise 104’e ulaşmıştır. Ülkemizde meslek hastalıkları ile ilgili yaygın bir çalışma yoktur ve çalışanlar bazı hastalıkların meslek hastalığı olup olmadığını bilememektedir. Ülkemizde meslek hastalıkları; gerek tanısının konulması ve tedavinin düzenlenmesi, gerekse rehabilitasyonunun sağlanması açısından çok sorunlu bir alandır. Bu nedenle ülkemizde meslek hastalıklarına tanı konulması süreci yeniden ele alınmalıdır. İş kazalarındaki dolaylı harcamalar, doğrudan harcamaların 4 ile 10 katı arasında gerçekleşmektedir. Bu nedenle iş kazalarının sosyal güvenlik sistemine maliyeti büyük meblağlara ulaşmaktadır. ILO’ ya göre gelişmekte olan ülkelerin iş kazaları ve meslek hastalıkları maliyetlerinin, gayri safi yurt içi hasıllarının (GSYİH) % 4’ ü civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılan İş Kanunu ve ilgili yönetmelikleri, tüm sektörlerde olduğu gibi madencilik sektöründe de etkin denetlemenin yapılabilmesi bakımından yetersizdir. Çıkarılan mevzuatlar yaşamın gerçeklerine uygun olmalıdır. Ülkemizdeki işyerlerinin % 98’inin 50’den az işçi çalıştırdığı, tüm çalışanların % 70’inin 50’den az işçi çalıştıran işyerlerinde çalıştığı, iş kazalarının % 63’ünün de 50’den az işçi çalıştıran işyerlerinde meydana geldiği bizzat Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının istatistiklerinde belirtilmesine rağmen çıkarılan mevzuatlarda 50’den az işçi çalıştırılan iş yerlerinde iş güvenliği uzmanı çalıştırılmasına gerek görülmemiştir. Bu işyerleri iş güvenliği hizmetlerinden yararlanamamaktadır. Bu nedenle açılan davalarda mahkeme, yönetmeliğin bazı maddelerinin yürütmesini durdurmuştur.

İlgili tarafların görüşleri dikkate alınmadan çıkarılan mevzuatların uygulama şansının olmadığı bir kez daha görülmüştür.

TÜRKİYE'DE KÖMÜR MADENLERİNDE İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

YIL	İş Kazası Sayısı	Meslek Has. Sayısı	Sürekli İş Görememezlik Sayısı			Ölen İşçi Sayısı		
			İş Kazası	Meslek Hastalığı	TOPLAM	İş Kazası	Meslek Hastalığı	TOPLAM
2004	5.481	132	66	233	299	38	0	38
2005	6.011	358	50	232	282	77	5	82
2006	6.722	416	104	285	389	35	0	35
2007	6.293	966	76	351	427	38	0	38
2008	5.717	328	34	187	221	*43	0	*43
2009						*92	0	*92
2010						*103	0	*104
TOP.	30.224	2.200	330	1.288	1.319	426	5	432

Kaynak: SSK 2004, 2005 ve 2006 İstatistik Yıllıkları, SGK 2007 ve 2008 İstatistik Yıllıklar

* Maden Mühendisleri Odası Kaza İstatistikleri (2010 yılı rakamı 11 aylıktır)

Özellikle 80'li yılların başından itibaren uygulamaya konulan özelleştirme, taşeronlaşma, rödevans vb. yanlış uygulamalar; kamu madenciliğini küçültmüş, kamu kurum ve kuruluşlarında uzun yıllar sonucu elde edilmiş olan madencilik bilgi ve deneyim birikimini dağıtmıştır. Yoğun birikim ve deneyime sahip olan kurum ve kuruluşlar yerine üretimin, teknik ve alt yapı olarak yetersiz, deneyim ve uzmanlaşmanın olmadığı kişi ve şirketlere bırakılması, buna ek olarak kamusal denetimin de yeterli ve etkin bir biçimde yapılamaması iş kazalarının artmasına neden olmaktadır.

Madencilik sektörünün en önemli risklerinden birisi de meslek hastalıklarıdır. Meslek hastalıkları genellikle bir mesleğin bünyesinde barındırdığı özel koşullar ile oluşan bir unsur olarak tarif edilmektedir. Yeraltında, fabrikalarda, son derece partiküler ve değişik tozlu ortamlarda, kimyasal, patlayıcı ve parlayıcı malzemeler, soğuk ve sıcak hava şartlarına bağlı olarak maden ocaklarında, ses, ışık, vardiyalı çalışma, yoğun iş temposu vb. gibi zor koşullarda çalışan maden emekçileri birçok meslek hastalığı ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Madencilik sektöründe çoğu durumda, yaşanan meslek hastalıklarına karşı alınabilecek önlemler bulunmaktadır. Solunum yolları ile ilgili olarak periyodik ve uzmanlarca yapılacak kontroller, ses, ışık, toz ve kimyasallara karşı kullanılacak koruyucu malzemeler ve melbusat ile birçok meslek hastalığının ve yaralanmaların önüne geçilebilmektedir. Önlemleri alınan hastalıklar ve yaralanmalar; daha verimli bir iş yaşamı sağlayacağından gerek işveren gerekse de çalışan açısından her zaman tercih edilmelidir.

SON 8 YILDA YAŞANAN BÜYÜK MADEN KAZALARI (2002-2010)

YER	TARİH	NEDENİ	ÖLÜ SAYISI
Erzurum - Aşkale/kömür	8 Ağustos 2003	Grizu patlaması	8
Karaman - Ermenek/kömür	22 Kasım 2003	Grizu patlaması	10
Çorum - Bayat/kömür	9 Ağustos 2004	Grizu patlaması	3
Kastamonu - Küre/bakır	8 Eylül 2004	Yangın	19
Kütahya - Gediz/kömür	21 Nisan 2005	Grizu patlaması	18
Balikesir - Dursunbey/kömür	2 Haziran 2006	Grizu patlaması	17
Bursa - Mustafakemalpaşa/kömür	10 Aralık 2009	Grizu patlaması	19
Balikesir - Dursunbey/kömür	23 Şubat 2010	Grizu patlaması	13
Zonguldak - Karadon/kömür	17 Mayıs 2010	Grizu patlaması	30
TOPLAM			137

Madencilik sektörü meslek hastalıkları riskinin fazla olduğu bir sektör olmakla birlikte, meslek hastalıkları kaçınılmaz ya da önlenemez değildir. Gerekli önlemler alındığı takdirde önlenemeyecek meslek hastalığı bulunmamaktadır. Türkiye'nin dünyada maden işçisi ölümlerinin oransal olarak en çok yaşandığı ülke olması, 1999'daki işçi ölüm oranı ile dünya rekorunu elinde tutması ve 1999-2006 yılları boyunca işçi ölümlerinde yüz binde 70'in altına düşmeyen tek ülke olmasının temel nedeni, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin hem işverenler, hem de hükümetler tarafından hiçe sayılması, kar hırsının her şeyin önüne konulmasıdır.

Son yıllarda ülkemizde AB uyum çalışmaları sürecinde mevzuatlarda kimi hata ve eksiklere rağmen pek çok değişikliklere gidilmiş, bu değişiklikler sonucu çalışma yaşamıyla ilgili mevzuatta da köklü değişiklikler olmuş, çalışanın sağlık ve güvenliğine ilişkin işverenlere ciddi sorumluluklar yüklenmiştir. Ne yazık ki, sorunun temel çözümlerinden olan uygulama ve denetimlerde aynı gelişme pek de görülmemektedir.

Bu değerlendirmeler altında; ülkemizde, yüksek risk taşıyan, kuralsız ve denetimsiz çalışan, mühendislik bilim ve tekniğinden uzak, teknik elemanın gözetim ve denetimi olmaksızın, tamamen ilkel koşullarda çalışan başta kamu maden ocakları olmak üzere pek çok maden işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerde her an kaza olma olasılığı mevcuttur. Bu nedenlerle, sektörün özelliği göz önüne alınarak kapsamlı bir risk haritasının ilgili Bakanlıklarca hazırlanması ve denetimlerin buna göre yapılması gerekmektedir.

Özellikle son yıllarda madencilik sektöründe yaşanan iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili olarak yapılması gereken; insan hayatını, kamusal faydayı merkezine almayan anlayışlardan vazgeçilerek, denetimsiz ve kuralsız çalışmakta olan, teknolojik yenilenmelerini yapmayan, sendikalaşmayı engelleyen ve kaza riskine açık işletmelerin etkin denetiminin yapılarak yaptırımların uygulanması ve işçi sağlığı ve işçi güvenliği mevzuatının günün gerekleri ışığında yeniden düzenlenmesidir.

MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE EĞİTİM

İçinde bulunduğumuz yüzyılda bilim ve teknolojinin gelişme hızı baş döndürücüdür. Bilimsel bilgi ve teknolojik gelişmelerin çok kısa bir süre için izlenilmemesi durumunda bile, madencilik sektöründe bulunan çeşitli kademelerdeki personelin bilgi birikiminde önemli eksiklikler yaşanmaktadır. Bu durum ile birlikte ülkelerin gelişmişlik ölçüğünde ön sıralarda yer alması, çok büyük oranda bilimin ve teknolojinin geliştirilmesine ve ülkelerin bilgi ve üretim teknolojileri yaratma yeteneklerine bağlıdır.

Ülkemizde, madencilik sektöründe istihdam edilen personele yönelik temel, bilimsel, üniversite ve üniversite sonrası eğitim son derece ihmal edilmiş durumdadır. Madencilik sektöründe ne kamu ne de özel sektör bu konuya yeterince ilgi göstermektedir. Madencilik eğitimi veren üniversite ve yüksek okulların da bu konularda ciddi projeler ürettikleri söylenemez. Dolayısıyla, işçi, operatör, formen, usta, tekniker, yönetici ve mühendislik aşamalarında temel ve yenilenme eğitimlerine yönelik olarak bir açığın mevcut olduğu bilinmektedir.

Günümüzde ülkemizde bulunan üniversitelerimizden halen 21'inde maden mühendisliği bölümü bulunmakta, bu bölümlerden 6 adedi ikinci öğretim vermekte ve ikinci öğrenimlerle birlikte toplam 27 program ile öğrenim yapılmaktadır. Bu programların dışında İTÜ bünyesinde açılan Cevher Hazırlama mühendisliği ve Okan Üniversitesi'nde açılan Delme-Patlatma Mühendisliği programları da bulunmaktadır. Her biri 31-72 arası öğrenci alan bu bölümlerde öğrenci fazlalığı nedeniyle var olan olanakların giderek daraldığı, eğitim kalitesinin düştüğü, altyapı olanaklarının yeterince oluşturulmadığı görülmektedir.

Ülkemizde halen faaliyette bulunan yerbilimlerinde mühendis yetiştiren bölümler, öğretim üyesi kadrosu yönünden karşılaştırıldığında, aralarında çok büyük uçurumlar olduğu görülmektedir. Yeni açılan maden mühendisliği bölümleri ise, çoğunlukla bir kaç öğretim görevlisinin varlığı altında açılmakta ve faaliyetini uzun yıllar bu şekilde sürdürmektedir. Bu durum eğitim kalitesinin düşmesinde en büyük etkenlerden biridir.

Öğretim kalitesini yakından ilgilendiren diğer bir etken öğrenci sayısıdır. Ülkenin ihtiyacına göre belirlenmesi gereken öğrenci sayısı, politik öncelikler çerçevesinde hızla arttırılmış ve bugün üniversiteler, sektör ihtiyacının çok üzerinde mühendis yetiştirmek zorunda bırakılmıştır. Her yıl 1.500 civarında öğrenci 21 üniversitenin maden mühendisliği bölümlerine kayıt yaptırmaktadır. Her yıl 1.000'e yakın öğrenci maden mühendisliği diploması almaktadır. Yıllardır yeni bölümlerin açılmaması, var olanlarında sayı ve kontenjanlarının azaltılması çeşitli platformlarda dile getirilmiş olsa da, daha farklı öncelikleri göz önüne alarak oluşturulan hükümet politikalarında bunun tersine uygulamalar yer almıştır.

Ülkemizdeki maden mühendisliği bölümlerinin sorunları bir hayli fazladır. Bölümlere genel bütçeden ayrılan kaynaklar yetersizdir. Yeni üniversite ve bölümlerin açılması her bir bölüme düşen payın daha da azalmasına neden olmaktadır. Gelişmiş bölümlerin sanayi ile işbirliği yaparak belirli ölçüde mali kaynak üretmeleri mümkün gözükse de, genel olarak kaynaklar ve üniversite sanayi işbirliği yetersizdir. Sanayiciler,

üniversiteleri sorunlarını anlamamakla ve arzu edilen kalitede proje üretmemekle suçlarken; üniversiteler, madencilik kurumları için yapılan projelerin yeterince değerlendirilmeden raflara kaldırılmasından şikâyetçidir.

Günümüzde kamu yatırımlarının yapılmadığı ve özel sektörün de kamunun boşluğunu dolduracak yatırımları gerçekleştirmediğini rahatlıkla söylenebilir. Gerekli altyapı oluşturulmadan açılan bu bölümler, ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Madencilik sektörünün ihtiyacından çok fazla sayıda meslektaşımız mezun olmaktadır. Yeni bölümler açılmamalı ve açılmış, ancak öğretim kadrosu ve altyapı hizmetlerini veremeyen bölümlere zaman geçirilmeden gereken yatırımlar yapılmaz. Belli düzeye ulaşamayan bölümler kapatılmalı, öğrenciler diğer maden mühendisliği bölümlerine aktarılmalıdır. Bugün sayıları yurtdışı üniversitelerden mezun olanlarla 17.000' lere ulaşan meslektaşımızın arasında, madencilik sektöründe iş bekleyen ve iş bulamadığı için başka alanlarda iş arayan yüksek oranda meslektaşımız bulunmaktadır. Maden Mühendisliği bölümlerinin ders programlarının, çağın ve sektörün gereklerine göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE İSTİHDAM ve MADEN MÜHENDİSLERİ

Büyük ölçekli maden üretimi, birçok ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Madencilik, işsizlik ve yoksulluğun yüksek olduğu kırsal bölgelerde, gerek doğrudan gerekse söz konusu faaliyetin yarattığı yan ekonomik faaliyetler sonucu binlerce kişiye istihdam olanağı sağlamakta, istihdam ile yaratılan gelir, kırsalda üretilen mal ve hizmetlerin tüketilmesi bakımından da yaşamsaldır.

Madencilik katma değer yaratan emek yoğun bir sektördür. Bilimsel çalışmalara göre 1 maden işçisi yanında 12 kişiyi daha istihdam etmektedir. Yani madende çalışan her kişi dolaylı olarak 12 kişiye daha iş imkânı yaratmaktadır. Hem istihdam boyutuyla hem de arz güvenliği boyutuyla yerli kaynaklara yönelmesi gerekmektedir. Aynı zamanda madencilik emek yoğun bir sektör olup 2005 yılı sonu itibarıyla sektörde 6.875 işletme izinli maden sahasında ve atölyeler, işletmeler, mevsimlik işçiler, yan sanayisi dahil, 757.000 dolayında iş gücü bulunmaktadır. İstihdam yaratmada öncelikli sektör olan madencilik sektörünün önü açıldığı takdirde ve yeni üretim alanları devreye alındığı takdirde bu iş gücünün hızla artacağı tahmin edilmektedir.

Yine 2006 yılında madencilik sektöründe iş gücünün eğitim ve öğrenim durumunu değerlendirmeye yönelik olarak DPT tarafından bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaya göre madencilik sektöründeki 176.000 çalışanın % 69,3 ü ilköğretimin ilk bölümü düzeyindedir. İlköğretimin orta bölümü ve lise düzeyinde öğrenim görenlerin payı sırasıyla % 18,8 ve % 6,8 olup, sektörün genel ortalaması diğer sektörlerle kıyaslandığında iyi durumdadır. Ancak genel olarak ülkemizde eğitim ve öğretim düzeyinin artışına paralel olarak sektörde çalışanların eğitim ve öğretim düzeyinin 2002 yılı değerlerinin üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Madencilik sektörünün ekonomi içindeki ağırlığına ilişkin bir diğer önemli gösterge ise istihdam verileridir. Bu kapsamda, son yıllarda toplam sanayi ve madencilik sektörlerindeki istihdam sayıları ile madencilikte istihdamın, toplam sanayi istihdamı içindeki payları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Madencilikte istihdama ilişkin istatistiklerdeki tüm olumsuzluklara rağmen, çeşitli kamu kurumları mevcut kaynaklardan elde edilen bilgiler ve tahminlerden yararlanılarak istihdam rakamlarını belirlemiştir. TÜİK, 2005 Nisan ayı için verdiği madencilik sektöründeki istihdam rakamı 122.000'dir. Sektördeki istihdam durumunu, dolaylı istihdam hariç olmak koşuluyla bu rakamlara göre incelemek yanıltıcı olmayacaktır. Ülkemiz ekonomisinde sektörel işgücü ve ücretlere ilişkin veriler son derece yetersizdir. Ulusal veri tabanının bu eksikliği sektörel düzeyde istihdam ve ücret ödemelerinin doğru olarak hesaplanmasını engelleyerek, verimlilik ve gelir dağılımına ilişkin yapılan çalışmaların sonuçları hakkında çeşitli kuşuklara yol açmaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de taşeronlaşma; yaygın ve planlı bir biçimde uygulamaya sokulmasının başlıca amaçları arasında, çok sayıda işçinin çalıştığı işyerlerinde üretim ilişkilerinin parçalanması yer almaktadır. Bu durumun hedefinin de işçilerin örgütlenmesinin önüne geçmek olduğu gibi taşeronlaştırma olgusunun, üretimi ana firma ve taşeron firma olarak böldüğü ve bu bölünmenin gerek üretim ilişkilerini gerekse de işçilerin yan yana gelmesini engellemektedir.

Dünya Maden İşçileri sendikası ICEM'in 2008 yılındaki konferansında taşeron işçiliğinin birçok kıtada denetlenemez bir hale geldiği örneklerle ortaya konmuştur. Bu konferansta belirtilenlere göre; Hindistan'da madencilik ve elmas sektöründe hemen hemen bütün maden işçileri taşeron ilişkisiyle istihdam edilmektedir. Bu çalışma biçimi Tayland ve Kore'de de pek farklı değildir.

DİE ve TÜİK verilerine göre; ülkemizdeki madencilik işkolunda 1981 yılında özel sektörde 13.564, kamuda 80.625 kişi çalışırken, 2008 Temmuz ayı istatistiklerine göre kamuda toplam 594 işyerinde 26.545 personel çalışırken, özel sektörde 8.543 işyerinde 111.181 personel çalışmaktadır. Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere madencilik sektöründe kamuda çalışan kadrolu personel sayısı hızla azalırken, özel sektörde ve özel sektöre ait maden ocaklarında çalışan taşeron firmalarda çalışan ve çoğu süreli ve mevsimlik olan işçi sayısı giderek artmaktadır.

Çözüm olarak; öncelikle kamuda özelleştirme politikalarından vazgeçilmeli, kamu yatırım ve finansman kararlamelerindeki işçi alımına getirilen kısıtlamalar kaldırılmalıdır. Sürekliliği olan, sorumluluğu olan kadrolu işçi alınmalı, mevcut çalışmakta olan taşeron işçileri kadroya alınmalıdır. Kamu kurumlarında çalışmakta olan ve asıl iş ile asıl işe yardımcı işlerde çalışan tüm işçiler o işyerlerinin asıl işçileri sayılmalıdırlar.

2007 yılında yapılan bir çalışmada istihdam yaratma maliyetinin en düşük madencilik ve tarım sektörlerinde olduğu belirlenmiştir. 2007 yılı teşvik belgelerine göre bir kişilik istihdam yaratmak için yapılan ortalama yatırım tutarı madencilikte 122.000, tarımda ise 145.900 TL düzeyinde gerçekleşmiş, bu iki sektörü de 158.100 TL ile hizmetler sektörü izlemiştir.

Madencilik, ülkeye direkt döviz getirisi sağlaması, istihdam yaratması, hizmet ve yan sanayi sektörleri oluşturması ve bölgesel kalkınmayı ön plana çıkarması açısından da önemli bir sektördür. Aynı zamanda, madencilik, yatırımcı için son

derece riskli ve yatırım sermayesinin geri dönüş süreci uzun olan bir sektördür. Madencilik, istihdam ağırlıklı bir sektör olup, genelde kırsal alanda faaliyet gösteren bir üretim dalı olarak, kırsal alandan kentlere yoğun göçü önleyici bir rol üstlenir. Bütün bu özellikleriyle madencilik sektörü, sanayi ve diğer sektörlerin itici gücü olarak, katma değeri yüksek, ekonomik kaynak oluşturan önemli bir sektör haline getirilmeli, madencilüğümüz ülke kalkınmasında geri planda kalmaktan kurtarılmalıdır.

SONSÖZ

Madencilik, tarih boyunca uygarlıkları şekillendiren temel sektörlerden biri olmuştur. Özellikle, insanlığın gelişim sürecinin son ikiyüz yılındaki baş döndürücü ilerlemede kömür ve demirin önemini yadsımak mümkün değildir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda da, bor, nadir toprak elementleri, toryum ya da trona gibi yeraltı kaynaklarının insan yaşamının sürdürülebilmesi bakımından belirleyici olmaları muhtemeldir. Bu bakımdan, madencilik sektörü, dün olduğu gibi bugün de, uluslar için vazgeçilmez konumunu sürdürmek durumundadır.

Küreselleşme rüzgarları ve neo-liberal politikaların Türkiye madencilik sektörüne yansımaları, özellikle 1990'lardan itibaren hız kazanmıştır. Bu süreçte, madencilik sektöründe öne çıkan söylem "kamu madencilik kuruluşlarının özelleştirilmesi" olmuş, bu amaçla söz konusu kuruluşlarda gerekli olan yatırımlar yapılmamıştır. Türkiye madencilik sektöründe mülkiyet ve yönetim değişikliklerini gerçekleştirmeye yönelik olarak çeşitli kamu kurumlarında sektörel bölünme, ticarileştirme, şirketleştirme ve özelleştirmeye yönelik uygulamalar birbirini izlemiş, madencilik sektörünün kamu ağırlıklı yapısı özel sermayenin de yerini alabileceği bir rekabet ortamına dönüştürülmeye çalışılmıştır. Sektörde, liberalizasyonu sağlamaya yönelik olarak, şirketler üzerindeki sıkı yasal düzenlemelerin gevşetilmesi, devletin müdahale, düzenleme ve denetimlerinin mümkün olduğu ölçüde kaldırılmaya ya da yumuşatılmaya çalışılması, yasal mevzuatta sık sık yapılan değişiklikler ile sürdürülmüştür.

Hatalı ekonomi politikalarının madencilik sektörüne yansımaları, dramatik boyutlarda olmuştur. Özellikle 1985 sonrasında, kamunun madencilik sektörüne yatırım yapmasının engellenmesi, buna karşın oluşan boşluğun, özellikle sektörün içerdiği yüksek riskler nedeniyle özel sektör tarafından da doldurulamamış olması, ülkemiz madencilik sektörünün belirgin bir küçülme-gerileme süreci içerisine girmesine neden olmuştur. Uygulanan politikalar ile, madencilik sektöründe kamu yatırımlarından vazgeçilmiştir. Toplam sabit sermaye yatırımları içerisinde kamunun payı 1981 yılında % 4,5 iken 2002 yılında % 0,5 olmuş, artacağı varsayılan özel sektör yatırımlarında ise ciddi sayılabilecek bir artış gözlemlenmemiştir. Madencilik sektörünün ülke ekonomisine katkısı hızla düşmüştür. Madencilik sektörünün Gayri Safi Milli Hasılaya katkısı % 1,5'un altına gerilemiştir. Sektördeki istihdam azalmıştır. İş kazaları artmıştır. Emek yoksullaşmış ve sömürü hızlanmıştır.

Son 8 yılda da bu yanlış politikalar ve uygulamalar artarak devam etmiştir. AKP Hükümetinin neoliberal politikaları uygulaması ve piyasanın önceliklerine göre davranması madencilik sektöründe ciddi tahribata neden olmuştur. Planlama

düşüncesinden tamamen vazgeçilmesi, bir an önce “her şeye rağmen üretim” mantığı madenlerimizden beklenen yararın sağlanmasını engellemiştir.

Anayasamızın 168. maddesine göre madenler devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Yani halkın malıdır. Emperyalist ülkelerin ve çokuluslu şirketlerin, başka ülkelerin doğal kaynaklarını kendi menfaatleri doğrultusunda kullanmak için her türlü yolu denedikleri bilinmektedir. Bu durum göz önüne alınarak doğal kaynaklarımız talan ve yağmaya karşı korunmalı, hiçbir şekilde pazarlık konusu yapılmamalıdır.

**TMMOB
MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI**

**MAKİNA
MÜHENDİSLERİ ODASI
RAPORU**

Giriş

Türkiye, sosyo ekonomik yapı ve devlet yapısı itibarıyla, 24 Ocak 1980 ekonomi kararları ve 12 Eylül darbesinden bu yana, neo liberal temellerde yeniden yapılandırılmaktadır. Bu yeniden yapılanma; emperyalist sömürü, yerli büyük sermaye, yeni sermaye grupları ve ranta dayalı çıkarlar doğrultusundadır. Bu kapsamdaki serbestleştirme ve özelleştirmeler sonucu kamu sanayi işletmelerinin yerli-yabancı sermayenin talanına sunulması, kamusal hizmetlerin piyasaya açılarak ticarileştirilmesi, sanayi üretiminin ithalata bağımlı fason yapıya dönüştürülerek KOBİ'leştirilmesi, güvencesiz çalışma koşullarının yaygınlaştırılması ve kamu idari yapısının bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi, söz konusu yeni liberal uygulamaların temel taşları olmuştur.

Bu politikalar aynı zamanda mühendislik hizmetlerini de etkilemiş, mühendisliğin sanayi, tarım, kent ve toplum yaşamına yönelik, bilimsel teknik temellerdeki kamusal, toplumsal hizmet niteliği aşındırılmıştır.

Bilindiği üzere Odalarımız ve Birliğimiz TMMOB, insanların içinde yaşadıkları mekanların, kullandıkları ürünler ve üretim tekniklerinin planlama, tasarlama, üretim, işletme ve denetim evrelerinin her birinin öznesi olan meslek gruplarının örgütlü gücüdür. Bu doğrultuda bizler, faaliyetlerini gerçekten gelişmiş bir ülke ve insanca bir dünyada yaşanması için bilim ve teknolojiadaki tüm gelişmelere kendisini adapte etmeyi, bilim ve teknolojiden beslenen ve onu besleyerek büyüten bir çizgiyi benimsiyoruz.

Mimar ve mühendislerin insan yaşamındaki yeri ve işlevi böylesine kapsamlı iken, ekonomik ve mesleki konumları insanca yaşam standardında olmaktan uzaktır. Yapılan çeşitli araştırmalarda mühendis ve mimarların çoğunluğunun yoksulluk sınırının altında yaşadıkları tespit edilmiştir.

Mesleki düzlemde bilim, teknoloji, Ar-Ge, inovasyon, sanayi, enerji, çevre ve kentleşme politikalarının dinamik gücü olması gereken mühendis ve mimarlar, kamu iradesini taşıyan iktidarlar ve son 8 yılda AKP iktidarı tarafından ikinci plana itilmiş, bazı alanlarda yetkiler uluslararası sermaye kuruluşlarına devredilmiş, bazı alanlar ise neredeyse ortadan kaldırılmıştır. Ar-Ge faaliyetleri ile mühendislik arasındaki bağ unutulmuş, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin ana sektörleri kamusal fayda anlayışından çıkarılıp serbestleştirme, özelleştirme, ticarileştirmenin arpalıkları haline getirilmiş; kentler rantlara göre şekillendirilmiş ve plansızlık egemen kılınmıştır.

Ülke kaynaklarının sanayileşme ve ülkemiz insanların çıkarları doğrultusunda kullanılmaması v.b. sorunlar yanı sıra sanayi ve çalışma yaşamının büyük kısmının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin dışında tutulması, insanca barınma hakkı ve deprem gerçeğinin gerektirdiği yapı denetimi, enerji, tarım, orman, su kaynaklarımızın ve kentlerin yönetimi gibi sorunlarda mühendislik-mimarlık-şehir plancılığının gerektirdiği mesleki denetim ve bilimsel-teknik kriterler devre dışı bırakılmaktadır.

Oysa sağlıklı kentleşme, bilimsel demokratik eğitim, enerji kullanımı ve ulaşımın kamusal hizmet kapsamında olduğu bir sistem, yerli mühendislik ve yerli kaynak kullanımı; bağımsızlık, planlama, sanayileşme ve kalkınma ile olanaklıdır. Bu noktada gerek sanayileşme gerekse güvenli ve ergonomik çalışma koşulları, mühendislik, mimarlık, hekimlik gibi meslek örgütlerinin uluslararası standartlar ve bilimsel teknik uygulama ve önlemler eşliğindeki mesleki denetimini benimseyen anayasal, sosyal bir

devlet sistemi ve onun güvenceleri kapsamında gerçekleştirilebilecektir. Ancak böylece mühendislik, mimarlık, şehir plancılığı, hekimlik, öğretmenlik ve kamu yararına olan bütün meslekler toplum nezdinde yeniden saygın ve güvenilir kılınabilecektir.

Ancak sanayi, çalışma yaşamı, iş sağlığı ve güvenliği, yapı denetimi, imar, tarım, orman, su kaynakları, enerji, çevre ve kentleşme ile ilgili yasalar, yasa tasarıları ve ilgili yönetmelikler, anayasal mesleki kuruluşlar olan mühendis–mimar odalarının önerilerinin aksi doğrultuda düzenlenmektedir.

Bu noktada en başta; ülkemiz mühendis ve mimarlarının aleyhine olan ve önceki Cumhurbaşkanı tarafından TBMM’ye iade edilen **“Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı”**nın kimi hükümlerinin başka yasaların içinde geçirilerek yasalastığını belirtmeliyiz. Halen TBMM gündeminde bulunan bu yasanın geri çekilmesi; diğer ilgili yasalarda ülke ve meslek çıkarlarımız doğrultusunda düzenlemeler yapılması ve TMMOB tarafından yıllar önce hazırlanıp ilgili Bakanlığa sunulan **“Yetkili Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Belirlenmesi ve Belgelendirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı”**nın ivedilikle yasalastırılması gerekmektedir.

* * *

AKP iktidarının meslek alanlarımıza etkisi, bu raporda önce programatik boyutta, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve 9. Kalkınma Planları ile Hükümet Programı ve Orta Vadeli Plan (2011–2013) (OVP) değerlendirmesiyle başlamaktadır. 8. Beş Yıllık Plan 2001–2005 yıllarını kapsamı itibarıyla 19.11.2002’de işbaşı yapan AKP Hükümetinin öncesine aittir. Ancak 1980 sonrasında neo liberal ekonomi politika paradigması AKP tarafından harfiyen benimsenip uygulandığı ve gerek planın uygulama dönemi AKP iktidarına denk geldiği için gerekse AKP döneminin 9. Planı ile organik bağları bulunması itibarıyla raporumuzda değerlendirmeye alınmıştır.

60. Hükümet Programı değerlendirmemizin 2008 yılı Mart ayında yapıldığını burada belirtmek isteriz. Hükümet programı gerek yıllık programlar gerekse orta vadeli planlar (2010–2012, 2011–2013) aracılığıyla uygulanmaktadır. Bu nedenle Hükümet Programı güncelliğini korumakta ve OVP ile bütünlenmektedir. Bu programlar üzerine değerlendirmelerimiz, ekonomi yanı sıra başta sanayi olmak üzere, iş sağlığı ve güvenliği, ulaşım, enerji gibi meslek alanlarımızı doğrudan kapsamaktadır.

AKP iktidarı bütünlüklü bir neo liberal ekonomi politik yaklaşımına sahiptir. Bu nedenle söz konusu değerlendirmelerimiz, büyüme ve istihdam ilişkisi, üniversiteler ve mühendislik eğitimi, serbestleştirme, özelleştirme ve kamu yönetimiyle ilgili bazı önemli yasaları da kapsamaktadır.

Yaptığımız değerlendirmelerin, sanayileşmiş, kalkınmış, toplumsal refah içinde, eşitlikçi, özgür, demokratik, kardeşçe bir arada yaşamı sağlamış bir Türkiye mücadelesine katkıda bulunmasını diliyoruz.

Aralık 2010

TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

I. AKP Hükümetlerinin Programatik Açıdan Değerlendirilmesi

I. Sekizinci ve Dokuzuncu Kalkınma Planları Üzerine

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001–2005 yılları için geçerli olup, 19.11.2002 tarihi sonrasında esasen AKP Hükümeti tarafından uygulanmıştır.

Şubat 2001’de IMF öncülüğünde hazırlanan makroekonomik programın çökmesiyle, planın ilk yılında Türkiye büyük bir krize girdi. Özellikle sanayi sektörü bu krizden olağanüstü etkilendi. Yıllık daralma % 4'lere ulaştı ve çok sayıda firma üretimden çekildi. Bunun üzerine IMF, Dünya Bankasının yardımı ile yeni bir programı sahneye çıkardı. Bu program çalışanlar açısından ücretlerin düşürülmesi, işsizlik, sendikal hakların budanması ve refahın iyice aşağı çekilmesi anlamını taşımaktadır. Demokraside sınıfta kalan Türkiye yeniden planlama kandırmacı ile, küresel rekabete entegre edilmeye yöneltildi.

Bu dönem sanayide küresel rekabetin ve üretimde verimlilik adı altında işgücünün sömürülmesinin koşullarını olgunlaştırdı. KOBİ’ler yeni sistemlerin geliştirilmesi, girişimcilik ve uluslararası standartlarda piyasa ekonomisini sürdürmesi açısından gündeme geldi. Yani küresel rekabete fason sanayileşmenin eklenmesi için hazırlıklar yapıldı. Sekizinci plan baz alınarak 2003 yılında Türkiye’de “Endüstriyel Politika” olarak adlandırılan yeni bir rapor hazırlandı.

Burada yeni hükümetin göreve başlaması ile bu tip çalışmalar hızlandırıldı. İhracatı artırmak için sektörel teşviklerin yanı sıra, dış kredi imkanları ve doğrudan yabancı sermaye desteği kullanıma girdi. İhracatın artışı, ithalat artışını da körükledi. Plan hedefleri ile küresel sermayenin hedefleri bütünleştirildi. Kamu sektörü sermaye yatırımlarından hemen hemen vazgeçti. Özelleştirme faaliyetlerine hız verildi. Bütün bunlar “yapısal reform” adı altında piyasa ekonomisine kilitlendi. Ayrıca uygulanmakta olan para politikası, para akışının hızlanması ve kamusal harcamaların kısılması yönünde geliştirildi. Dünyada likidite akışının hızlı bir şekilde gelişmekte olan ekonomilerin borsalarına kayması için faizler yükseltildi. Bu durum dış kaynak bolluğu yarattı ve ekonomide sermayenin dış krediye kayışını sağladı.

Burada yenilik, yatırım, ihracat, ve uluslararası rekabet kavramları ele alınarak Türkiye’ye yeni bir misyon biçilmektedir. Bu misyon, ithalata bağımlı bir ihracat, fason üretime yönelik bir KOBİ’leştirme politikası ve işgücünün sömürüsüne dönük düşük maliyetli, düşük katma değerli sanayileşme stratejisidir. Yüksek faiz, düşük kur uygulaması ile dışardan gelecek kaynaklarla özelleştirmeler hızlanacak, dış borç yükselişi sürdürülecektir. Ülke tarihinde görmediği bir yabancı sermaye akımına boğulacaktır. Yeni sanayi yatırımları mecbur olmadıkça yapılmayacaktır. İşte 2002–2007 yıllarında uygulanan ekonomik politika budur ve büyüme hızlarının artış göstermesi, ithalat hacminin büyümesine ve borç-kredi artışına paralel olmuştur. Para politikası ve kamusal denge borç ödeme planına göre ayarlanmaktadır. Refah ve kalkınma ilkeleri rafa kaldırılmıştır.

Bu dönemin Türkiye’de “ekonomi geliyor, sanayi üretimi artıyor, ihracat hızlanıyor ve refah seviyesi yükseliyor” şeklinde propagandası yapıldı. Planın sadece

adı ve şekli kaldı, kavram olarak yozlaştırıldı. Dolayısıyla imalat sanayi açısından Sekizinci Plan, yeni yatırımları teşvik eden, destekleyen ve böylece üretimin ve istihdamın artmasını sağlayan bir itici güç olamadı. İhracattaki artış beraberinde ithalat artışını da getirdi ve büyüme ithalattan kaynaklandı. Plan bölgesel farklılıkları daha da keskinleştirdi.

Bu planda 27 OSB devreye girmiştir. Çok sayıda altyapı eksikliği söz konusu olup, bölgesel kalkınmaya yönelik OSB'ler çoğunluktadır. Kalkınmada öncelikli yöreler, teşviklerde yeni destek ve indirimlerle özendirilmekte, OSB'lerde bundan payını almaktadır. Etüt ve proje aşamasındaki OSB'ler, planlanan ve bazıları yarım kalan gelişmemiş bölgeler arasındadır. Altyapı için kaynak sorunu sürmekte, bu bölgelerde çarpık kentleşme yeni sorunlar yaratmaktadır. İstihdam öngörülen ölçüde artırılamamış, işgücü eğitimi yapılamamıştır. KOBİ'ler de yeniden yapılanmanın sıkıntılarını yaşamakta, kredilerden düşük pay almaktadır.

Bu dönemde yabancı sermaye girişleri dönem başında 2,7 milyar dolar iken, dönme sonunda 10 milyar dolara ulaşmıştır. Dönem birikimli doğrudan yabancı sermaye toplamı 18,3 milyar olmaktadır. Sermaye dağılımında imalatın payı 7,6 milyar dolar olup, oranı % 41,3'tür. Ancak özelleştirilen şirketlerdeki yabancı ortak hissesi düşüldüğünde, yeni yatırımlardaki yabancı sermaye payı % 21,4'ü ve toplamda 3,9 milyar doları bulmaktadır.

Kamu sanayi yatırımlarının toplam yatırımlardaki payı 2005 yılında % 4 olarak belirlenmiştir. Özel sektör yatırımlarında aynı pay % 24,8'dir. Yatırım yoğunluğu ise % 13,9'a düşmüştür. Bu, son üç planlama döneminin en düşük değeridir.

Özel sektör sanayi yatırımlarında alınan teşvik belgesine göre gerçekleşme oranı % 61'dir. Modernizasyon ve darboğaz giderme yatırımları çoğunluktadır. Dönemin katma değer ortalama yıllık büyüme oranı % 3,7'dir. Sabit sermaye yatırımlarının ortalama yıllık daralma hızı ise % 5,4 olmuştur. Yani bu arada küçülme söz konusudur.

OSB ve KSS'lerin bölgesel olarak devreye girmesinin hızlanması, işsizliğe çözüm getirememiş ve ortalama işsizlik oranı % 10,5 olmuştur. Sanayinin istihdamdaki payı da % 23 olmuştur.

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007–2013), ise Sekizinci Plan'ın ardından iki yıllık bir ara ile yürürlüğe girdi. Bu iki yıllık arada, yıllık programlar yapılarak Dokuzuncu Plan'ın hazırlanması geciktirildi. Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007–2013), Avrupa Birliği uyum süreci içinde bir geçiş döneminin özellikleri esas alınarak hazırlanmıştır. Dokuzuncu Plan Türkiye'nin AB'ye katılmayı ümit ettiği 2013 yılı esas alınarak, 2007–2013 yıllarını kapsamak üzere yedi yıllık bir dönem için hazırlanmıştır.

Planda, Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasına yönelik uyum süreci nedeniyle teşvikler asgari seviyeye indirildi. Yatırım indirimi gibi önemli sübvansiyonlar kaldırıldı. Ar-Ge ve inovasyon gündeme getirildi. Bu plan döneminde "Ekonomide İstikrarlı Bilgi Toplumu" söylemi egemen kılınmaya çalışıldı. Ancak yine de Ar-Ge harcamaları GSMH'nin % 0,7'sini aşamadı. Sanayi "günlük çözüm" arayışıyla, ekonomide yapısal değişime giremedi. Bölgesel teşvikler ise tamamen plansız bir biçimde ele alındı.

İstihdam hacmi daraltıldı. Sanayi istihdam odaklı sektörel önceliklere geçit vermez bir duruma getirildi. İhracat furyası öylesine artırıldı ki sanayi hammadde girdi oranları bazı sektörlerde % 70'lere varan oranda ithalata dayandı. Küresel rekabete girmek için firmalar dış kredi ile yatırım yapmaya ve kaynaklarını buna göre düzenlemeye başladı.

9. Planda bazı özelleştirme modellerine ilişkin söylemler yer almakta; öne çıkarılan AB uyum programları ve Türkiye'nin Dünya Bankası ve IMF'ye verdiği taahhütler uyarınca özelleştirme, "yap-işlet-devret", "yap-işlet" ve "kamu-özel sektör ortaklığı" yoluyla kamunun güçsüz kılınıp özel sektörün güçlendirilmesi politikaları önerilmektedir.

Dokuzuncu Planın yaptırım gücü yoktur. Yönlendirici gücü de bulunmamaktadır. Makro politikaların uygulanmasına ışık tutmamaktadır. AB ile bütünleşmeye yönelik amaç, hedef, strateji ve temel politikaları saptamakta, siyasi iradenin uygulamada ele alamayacağı rakam yığınınından ibaret bir doküman niteliğindedir. AB ile uyum sürecinde, mevcut durumun irdelenmesinden öte bir anlam taşımamaktadır.

Planın daha başlangıç yılında, 2013'teki AB üyeliğinin bir düş olduğu anlaşılmıştır. Müzakereler bir süre sürdürülmüş ve sonra kesintiye uğramıştır. Ardından 2008 yılında ABD'den kaynaklanan dünya ekonomik krizi patlamıştır. Dolayısıyla büyüme hızının ciddi oranda düşmesi, ekonominin darboğaza girmesi ve sanayi üretimi ile ihracatın inişe geçmesi plan için tüm öngörülerini de geçersiz kılmıştır. Bu arada ithalata bağımlı sanayi alt sektörleri % 35 – 40'lara varan oranda daralmaya girmiştir. Tekstil, demir-çelik, otomotiv, makine imalat başta olmak üzere mühendislik sanayileri bunlar arasındadır. Bu nedenle bu plan daha ilk evrede uygulamadan yoksun kalmıştır.

2009 yılı ortalarında yeniden düzenlenen yatırımların teşvikine yönelik kararname, bölge odaklı bir destekleme ve indirim paketi getirmektedir. Kamu yatırımları için teşvik yalnızca bir "gösteri" olarak tabloda belirtilmiştir.

Dokuzuncu Plan'da sanayi politikası ile ilgili olarak bir "Özel İhtisas Komisyonu Raporu" sunulmuştur. TEPAV (Türkiye Ekonomik Politikaları Araştırmalar Vakfı) tarafından hazırlanan bu rapor "Türkiye'nin Rekabet Gücü İçin Sanayi Politikası Çerçevesi" olarak adlandırılmaktadır. Rapor Haziran 2007'de güncelleştirilmiş olup, yedi yıllık döneme ilişkin yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Sanayi politikası çerçeve metni önce 2001'den bu yana mevcut imalat sanayinin durum tespitini yaparak gelişmeleri aktarmaktadır. Ardından geleceğe dönük, AB ile bütünleşme sürecini irdeleyen bir strateji ortaya koymaktadır. Raporda da belirtildiği gibi sanayi politikası çerçevesi iki temel parça üstüne inşa edilmiştir. "İlk parça, Türkiye'de sektörlerin küresel ekonomiye uyumu ve rekabet gücünün artması için sektörel politikaların geliştirilmesi için gerekli zeminin oluşturulmasıdır. İkinci parça, Türkiye'deki şirketlerin yatırım ve iş yapmalarının, verimliliklerini artırmalarının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik politika çerçevesinin belirlenmesidir" denilmektedir.

Planın sanayi politikası, küresel rekabete uyum sağlayacak şekilde işletmelerin ele alınmasının ortamını hazırlamaktadır. Burada yine yoğun bir işgücü sömürüsüne

dayalı maliyeti düşük, fason üretime uygun yapılanma ortaya çıkmaktadır. Mevcut yapı, bu rekabete uygun olarak yasal ve kurumsal çerçeveye entegre edilip yeniden biçimlendirilecektir. Refah seviyesinin yükseltilmesi, kalkınma, sektörel öncelikler ve bölgesel dengesizliklerin giderilmesi ile işsizlik sorununun çözümlenmesi gibi temel konular bu stratejinin dışında kalmaktadır. Türkiye kendisine biçilen role gönüllü olarak razı olmuş ve uluslararası sermayenin, neoliberal politikaların isteklerine boyun eğmiştir. Dolayısıyla bu plan ulusal yararlar göre hazırlanmış bir kalkınma planı olmayıp, sanayileşmeyi fason üretim düzeyinde ve dışa bağımlı olarak sürdürmeyi amaçlayan yapılaşmayı ortaya koyan niteliktedir. Krizden çıkışta Türkiye'nin bu plana göre kalkınması olanaksızdır.

1980 sonrasının neo liberal ekonomi politikaları ile 1961–1980 arasının kalkınma paradigmasından uzaklaşılmasının sonucunda özellikle 6., 7. ve 8. Planlar formalite, planlar olmuştur. Kamu sanayileşmeden elini çekmiş ve özelleştirmeler dolayısıyla iyice silinmiştir. Özel sektör, yeni yatırım yerine modernizasyon ve darboğaz giderme yatırımları ve verimlilik artırıcı faaliyetleri ile uluslararası sermayenin taşeronu olmuştur. Küresel rekabete uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Dokuzuncu Plan ise son hamleyi neoliberal yaklaşımla stratejik bir sanayi politikası hazırlamakla yapmakta ve bu politika mevcut yapının AB'ye entegrasyon programlarını kapsamaktadır.

2. 60. Hükümet Programının Değerlendirilmesi

Hükümet Programında 2003–2007 dönemi, “Cumhuriyet tarihimizin en parlak dönemlerinden biri” olarak nitelenmekte ve “Ekonomi alanında elde ettiğimiz tarihi başarılar”dan söz edilmekte ve bir önceki dönemin devamı olan politikalar benimsenmektedir. Kamuoyunda söz konusu döneme ilişkin doyurucu değerlendirmeler yapıldığı için gerçeği yanıltan bu değerlendirmeler doğrudan ele alınmayacak, ancak, Hükümet Programının temel belirlemeleri doğrultusunda, ilgili olduğumuz alanlardan hareketle bazı değerlendirmeler yapılacaktır.

Bu arada Programın temel belirlemelerinin, “mal ve hizmet sektörlerinde rekabet ortamını iyileştirmek”, “devletin ekonomiden çekilmesi”, “özelleştirme”, “ekonominin dışa açılıp uluslararası piyasayla entegre olması”, “uluslararası doğrudan yatırımları daha hızlı cezp etmek” ve “döviz kurunun piyasa şartlarında oluşması” olduğunu, yapacağımız değerlendirmeler boyunca gözetilmesi gerektiğini belirtmeliyiz.

2.1 Hükümet Programının Ekonomik Büyüme–Milli Gelir ve Enflasyonla İlgili Bölümü Üzerine Değerlendirme

Programda 2003–2006 yılları arasında ortalama büyüme oranının % 7,3 olduğu belirtilmektedir. Ancak bu büyüme hangi sektörlerde olmuştur ve toplumun geniş katmanlarını nasıl etkilemiştir, bu konulara ilişkin bir açıklama yapılmamaktadır. İşçinin, memurun, esnafın, çeşitli meslek gruplarının, çiftçinin reel geliri ne ölçüde artmıştır, görmezden gelinmektedir. Bu kesimler her zamanki gibi yerinde saymıştır. Büyüme rantçının, ithalatçının, büyük sermayenin, tekellerin ve vurguncunun büyümesidir. İnşaat, ulaştırma, turizm sektörleri ile sanayi ve tarımın büyümesi farklıdır. Diğer yandan istihdam azalmış, işsizlik artmış, çalışanların reel gelirleri yerinde saymıştır.

Gerek değerli ekonomistler ile basındaki değerli ekonomi muhabirlerinin çalışmaları ve gerekse Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın "4 Yıl 9 Ayın Ekonomik Analizi" başlıklı raporunda belirtildiği üzere, milli gelir artışı TL'nin değer artışından kaynaklanmakta, yüksek faiz verme yoluyla sağlanan sıcak para akımı ile ucuzlatılan döviz ve yanlış ithalat politikaları sayesinde aldatıcı "büyüme" rakam ve yorumlarına ulaşılmaktadır.

2002 yılında 181 milyar dolar GSMH ile kişi başına gelir 2.598 dolar veya 4.260 TL'dir. 2006 yılında ise 400 milyar dolar GSMH ile kişi başına gelir 5.477 dolar veya 7.395 TL'dir. Yani dolar bazında % 109 olarak gösterilen GSMH artışı TL bazında % 70'lerde kalmaktadır. 2002 ile 2006 yılları arasında % 50'ye ulaşan deflatör bazındaki enflasyon da hesaba katıldığında TL bazında enflasyondan arındırılmış gelir artışı yılda ortalama % 6,3 olup, faiz oranlarının (% 18–20) gerisinde kalmaktadır. Dolayısıyla 2013 yılı için hedeflenen kişi başına 10.000 dolar milli gelir hesabı yüksek faiz, düşük kur oyunları ve ithalata bağımlı politikalara dayalı olup, gerçekleri yansıtmaktan uzaktır ve yine ülkemiz lehine sonuçlar üretmeyecektir.

Diğer yandan GSMH ve ithalat artışına dayalı ekonomik büyümenin nimetleri en üstteki (en üst gelir düzeyindeki % 10'u bulan) kesimler tarafından paylaşılmaktadır. Yoksulluk sınırındaki 15 milyon insan ile 5,6 milyon işsiz insan da görmezden gelinmektedir.

2.2 Hükümet Programının Ekonominin Genel Dengeleri, İhracat, Dış Ticaret, Küresel Sermaye, Doğrudan Sermaye Girişi ile İlgili Bölümü Üzerine Değerlendirme

Cari işlemler açığı 2002'de 1,2 milyar dolar iken, dört yılda 28,4 kat artışla, 2006 yılında 34,1 milyar dolara çıkmıştır. Bu açıktan ve açıktaki çok hızlı artıştan Programda söz edilmemektedir. Cari açığın GSMH'ye oranı 2002'de % 0,6 iken, 2006'da % 8,6'ya çıkmıştır. 2007'de bu değer % 10'un üzerine çıkması beklenmektedir. Dış borçların tutarı 205 milyar dolar olup, GSMH'ye oranı % 50'ye yaklaşmaktadır. Kısacası, Türkiye cari açığını dış borçla kapatan, özel sektör kredilerini dış borca dayandıran, kısa vadeli küresel sermaye ile borsa alımlarını finanse eden bir ekonomik yapıya sahiptir. Yüksek faiz ve düşük kur politikası, IMF direktifleri ile bu yapıyı sürdürmektedir. Mali disiplin, Merkez Bankası döviz rezervleri artışı kriterleri de buna yöneliktir. Böylelikle daimi sıcak para akımı, yüksek cari açık, yüksek dış borç ve süreklileşmiş işsizliğe dayalı kırılgan ve krizlere açık bir ekonomik yapı söz konusu olmuştur.

Programda Türkiye'nin ihracatının 100 milyar dolara yaklaştığından söz edilmektedir. Ancak bunun nasıl başarıldığı ve ihracat artışının ithalatı nasıl körüklediği, göz ardı edilmektedir. İhracat ithal girdiye büyük ölçüde bağımlıdır. Sanayi üretiminin, özellikle ihracata yönelik bölümünde hammaddelerinin önemli bir bölümü ithalatla karşılanmaktadır. İthal hammadde girdi oranı 2002 yılında % 60,1 iken, 2007 Temmuzunda % 73'e çıkmıştır. Son bir yılda 154 milyarlık ithalatın 112,5 milyar dolarlık bölümü hammaddeye ödenmiştir. Yani programda övünçle söz edilen ihracat artışı, daha hızlı bir şekilde artan ithalatla sürdürülmektedir.

Merkez Bankası'nın döviz rezervlerinin artışından Programda övünçle söz edilmekte ve bu artışın dış şoklara dayanıklılık yarattığı belirtilmektedir. Ancak bu döviz rezervi sadece 1,5 yıllık cari açığın karşılığıdır. İhracatın girdileri büyük oranda ithalatla karşılandığından dış açıkların borç ve kredilerle kapatılamaması halinde döviz rezervlerine dayalı bir dış ticaret dengesini kurmak mümkün değildir. Dolayısıyla bugünkü dengelere dayanan ithalat sürdürülemez ve ihracat da yapılamaz bir ekonomik tablo ortaya çıkabilecektir.

Doğrudan sermaye girişi özellikle son iki yıldır olağanüstü hızlanmıştır. Türkiye ekonomisi küresel para için cazip şartlar oluşturmuştur. Yabancı sermaye Türkiye'ye, kısa vadeli spekülasyon sermaye ve + dış kredi + doğrudan yabancı sermaye olarak girmektedir. Kısa vadeli hisse senedi ve hazine bonosuna yönelik sermaye (carry trade) % 21'e varan faiz oranları ile işletilmekte ve tekrar dövize çevrilerek yurtdışına çıkmaktadır. Borsaya 1.000 dolar olarak gelen para bir yıl sonra 1.470 dolar olarak geri dönmektedir. "Yüksek faiz + değerli TL" dolayısıyla halkın sırtından % 47 nema ile para kazanılmaktadır.

2002'de kamu açıklarının GSMH'ye oranı % 12,6 iken, 2006'da % 3 fazlalıktan söz edilmektedir. Bu fazlalığın nedeni, 2006 yılı özelleştirme gelirleridir. Ancak özelleştirme gelirlerinden arındırılmış bütçe açıkları ele alındığında bu değer % 5 fazla değil, % 10,5 açık oranını vermektedir. Hükümet Programında 2007 yılı kamu açıklarının kapatılması yine aynı anlayışa dayandırılmaktadır. Bu anlayışla Türkiye'nin stratejik kamu işletmeleri yok pahasına satılmaktadır. Anlaşılan o ki, şimdi sıra akarsuların, göllerin, ormanların, özelleştirilip yabancılara satışına gelmiştir. Böylece kamu açıkları kapatılacak, denk veya fazlalığı olan bütçe ortaya çıkarılacaktır!

"Faiz dışı fazla", IMF direktifleriyle oluşturulan bir bütçe argümanı olup, dış borç ödemelerinin garantisi olarak görülmektedir. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının 2002 yılından başlayarak hızlı bir artış gösterdiği doğrudur. Peki, doğrudan yabancı sermaye hangi alan veya sektörlerle gelmektedir? Bunlara göz atarsak;

- Finansman sektörü (Bankacılık + sigortacılık): Burada toplam banka sermayesinin yaklaşık % 42'si ve toplam sigorta sermayesinin yaklaşık % 54'ü yabancı sermaye tarafından alınmıştır.

- İnşaat ve ulaştırma yatırımları sektörü: İnşaat ve ulaştırma yatırımlarına da önemli ölçüde yabancı sermaye ortak olmaktadır. Bu yatırımlar üretici olmayıp rantı büyük, kârı fazla alanları oluşturmaktadır.

- Ticaret ve hizmet sektörleri, turizm: Özellikle İstanbul boyutunda Ortadoğu ve AB sermayesi yatırım yapmaktadır. Bu yatırımlar için imar planları değiştirilmekte, belediye hizmetleri getirilmekte ve kentsel dönüşüm projeleri ile mahalleler ortadan kaldırılmakta, uluslararası sermaye ve yerli ortaklarına yeni rant alanları yaratılmaktadır.

- Sanayi sektörü: Doğrudan yabancı sermaye en az sanayi alanını tercih etmektedir. 2006 yılında sadece 1,9 milyar dolar bu sektöre yatırım yapmıştır. Toplam yabancı sermayenin yalnızca % 9'u bu alana yatırılmıştır.

2.3 Hükümet Programının Sanayi, KOBİ'ler ve Ar-Ge ile İlgili Bölümleri Üzerine Değerlendirme

72 sayfalık Programın, o da yalnızca bir yerinde, sanayi politikasından “verimlilik” ve “teknolojik yenilik” ekseninde söz edilmektedir. Bilinmektedir ki sanayi uzun bir süreden beri öncü sektör olmaktan çıkmıştır. Sanayi artık sanayileşme, kalkınma ve istihdam odaklı değildir. 2002–2006 döneminde istihdam sürekli düşmüştür (% 16 oranında). Verimlilik artışı, teknolojik yenilikten ve etkinlikten çok, istihdamın azalışından kaynaklanmaktadır. Sanayide çalışanlar, bu sektörde yaratılan katma değerden daha az pay almaktadırlar. Ara mal üretimi azalmış, yatırım malları üretimi rafa kaldırılmıştır. Sanayi girdisi hammadde % 73 oranında ithalata dayanmaktadır. Hükümetin bu nedenle sanayide söyleyecek bir lafı yoktur, sanayi gözden çıkarılmıştır.

Yatırım teşvikleri sanayiden çekilmiş olup, programa göre daha çok denetime ve daha çok kısıtlamaya tabi tutulacaktır.

Sanayide üretim teşvik edilmemekte, özellikle ara malı ve yatırım malı üreten sektörler taşeronlaşmaya teşvik edilmektedir. Ara mallarda ithal girdi ortalamaları sürekli artış göstermektedir. Hiçbir denetime tabi olmadan Uzak Doğu'dan sanayi malları pazara girmekte ve KOBİ niteliğindeki işletmelere ağır darbe vurmaktadır.

KOBİ'lerin teşvik edileceği söylenmekte ve özel bankacılık ve finansman sisteminin küçük girişimcilere daha geniş imkanlar sunacağı açıklanmaktadır. KOBİ kredilerinin artması, küresel rekabete giremeyen KOBİ'lerin işletme sermayesinde açıklarını kapatmalarına ve daha çok borçlanarak ürün maliyetlerini yükseltmelerine zemin hazırlayacaktır. Yatırım kredileri, KOBİ'lerin bugünkü kriterleri içerisinde çok az firmaya şans tanımaktadır.

Programda krediden yararlandığı söylenen 600.000 işletmenin % 25'i doğrudan imalat sanayi sektöründe olup, gerisi ticari firmalardır. Ziraat bankası KOBİ kredileri ise belirli büyüklükteki tarım işletmelerine yönelik olup makineleşmeyi değil, temel hammadde alımlarını teşvik etmektedir.

KOBİ'lere yönelik AR-GE çalışması kredileri ise tamamen hayaldir. AR-GE ve İnovasyon için hazırlanan Yasa bütünüyle çok büyük işletme ve yabancı yatırımların AR-GE merkezleri içindir. KOBİ'lerde AR-GE hizmeti, Odamız tarafından daha önce ayrıntılı biçimde ele alınmış, eğitim destek ve krediler için çözüm ve öneriler getirilmiştir. Hükümet Programı bu konuda somut bir öneri ve eylem planı getirmemekte, yalnızca soyut vaatlerde bulunmaktadır.

“Kümeleme politikaları” gelişmiş ülkelerde bile zor uygulanabilen “organizasyon ve yönetim” eksenli kurumsal koordinasyonları gerektirmektedir.

2007 Haziran tarihi itibarıyla Türkiye'nin AR-GE harcamasının milli gelir içindeki payı % 0,87'dir (3,5 milyar dolar). Bunun 2013 yılında % 2'ye yükseltilmesi için 16 milyar dolara çıkarılması gerekmektedir. Ancak mevcut sanayi politikası ve KOBİ stratejisi ile % 2'ye nasıl ulaşılabileceği bilinmemektedir. Mevcut kurumsal yapının “proje” oluşturma, izleme ve sonuçlandırma kabiliyeti yoktur.

Hazırlanan Yasa, Programda da söz edildiği gibi, uluslararası sermayenin AR-GE çalışmalarını Türkiye’de sürdürmesine ve elde edilen sonuçların dışarıda kullanılmasına yöneliktir. Yani ülkemizde yürütülen kapsamlı talanın bir başka cephesi oluşturulmaktadır.

KOBİ’lerde AR-GE altyapısının kurulabilmesi ve yenilikçilik yeteneklerinin artırılabilmesi, zorlu bir eğitim sürecinden geçen güçlü bir “Ulusal AR-GE Sistemi”nin oluşturulmasından geçmektedir. Araştırma ve bilim kurumları-üniversiteler-sanayi kuruluşları ve ilgili meslek kuruluşlarının işbirliği ile bunun başarılması mümkündür. Ancak hükümetin bu konuda bir “Bilim-Teknoloji” politikası yoktur. Dolayısıyla KOBİ’lerin AR-GE altyapısının oluşması yine kendi gayretleri ve bağlı oldukları ilgili araştırma kurumlarının koordinasyonu sonucu ortaya çıkacak çalışmalarla mümkün olabilecektir.

Ayrıca Programda sözü edilen “Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı” aracılığıyla söz konusu edilen çalışmalar hakkında herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bunun yine bir “özelleştirme” programı ile iç içe olduğu ve göstermelik bir yaklaşıma yöneldiği tahmin edilmektedir.

2.4 Hükümet Programının Enerji Bölümü Üzerine Değerlendirme

Programın enerji ile ilgili ilk paragrafında, “enerji arz güvenliğinin sağlanması, elektrik üretim ve dağıtımına özel sektörün katılımının sağlanması, enerji üretiminde ithalata bağımlılığın azaltılması” önceliklerinden söz edilmektedir.

Ancak, enerjide ve özellikle elektrik enerjisinde arz güvenliğinin önümüzdeki dönemin en önemli sorunu olacağı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kendi tahminlerinden anlaşılmaktadır. Hükümet Programı buna yönelik ciddi bir plan ve öngörü ile karşımıza çıkmamıştır.

Ülkemiz bugüne kadar enerji ihtiyacını esas olarak yeni enerji arzı ile karşılamaya çalışan bir politika izlemiştir. Dağıtımda % 20’leri aşan kayıp-kaçaklar ve nihai sektörlerde % 50’nin üzerine çıkabilen enerji tasarrufu imkanları göz ardı edilmiştir. Oysa bundan sonra yatırımlarda izlenecek temel ilke, “önce enerji tasarrufu için yeni yatırım yapılması, bu yatırımlarla sağlanan tasarruflar yeterli olmadığında yeni enerji üretim tesisi yatırımı” olmalıdır. Ancak bu ilke Hükümet Programında göze alınmamıştır.

Enerji sektörü ve diğer tüm sektör politikaları kesişmektedir. Enerjiyi tüketen tüm sektörlerdeki düzenleme ve politikalarla enerji sektörünün daha kontrollü yönetilmesi mümkündür. Örneğin ulaşım sektörünü daha az enerji tüketen yapıya kavuşturmak üzere toplu taşımacılığın artırılması, deniz ve demiryollarına yatırım yapılması, binalarda yalıtımın zorunlu hale getirilmesi ve ısı tasarrufunun artırılması veya sanayinin enerji yoğunluğunun azaltılması için sanayi sektörünün ürün ve kapasite planlaması gibi konular doğrudan enerji tüketimini yönetmeye yöneliktir. Bu konuda Programın enerji bölümünde herhangi bir atıf yoktur. Enerji sektörü bütüncül bir enerji planlaması yaklaşımına sahip değildir.

Programda geçen dönemde elektriğe zam yapılmaması olumlu olarak nitelenmiştir. Artan maliyetlerin yükünün devlet kuruluşlarının sırtına yüklenmesi, devletin ödemeler iç dengesini bozmuş, kuruluşları finansman açısından daha zayıf hale getirmiştir.

Avrupa piyasalarının dış rekabete açılmasının, serbestleştirme ve özelleştirmenin mucidi ve hamisi Avrupa Birliği tarafından Rusya vb. ülkeler gerekçe gösterilerek engellendiği bir dönemde, Türkiye'nin yakın dönemde başarısızlığa uğramış serbestleştirme ve piyasacı rekabet politikasında ısrar etmesi anlamsızdır. Bugün elektrik enerjisi sıkıntısının temelinde, ısrarla sürdürülen enerji sektörünün serbestleştirme ve özelleştirilmesi politikası vardır. Özel sektör ve özellikle dış sermaye Türkiye'ye yeni tesisler kazandırmaktan çok, mevcutları ekonomik değerinin altında satın almaya yönelmiştir. İzlenen bu politikalar sonucunda enerji arzı güvenilir şekilde yönetilemez hale gelmiştir. Oysa enerji sektöründe hassas bir planlama zorunludur. Hızla artan enerji ihtiyacının yalnızca yeterli kâr oranları güvence altına alındığında yatırım yapacak olan özel sektör eliyle karşılanması mümkün değildir. Sorunun çözümü, elektrik üretim, iletim ve dağıtımının özelleştirilmesinden değil, kamusal planlamayı esas alan, kamusal üretimi de öngören şeffaf bir yapının tesis edilmesiyle mümkündür.

Kentlerde gaz kullanımının yaygınlaştırıldığı bir gerçektir. Ancak bu süreçte ulusal düzeyde geçerli bir şartname ve uygulama birliği sağlanamamıştır.

Ülkemizin bir "enerji koridoru" değil, bir "enerji terminali" olması hedeflenmelidir. Bu konuda yapılan çalışmalar, bütünlüklü bir strateji ve programdan yoksundur. Oysa bu konuda uluslararası gelişme ve dengeleri dikkate alan ve ulusal çıkarları gözetilen bir strateji ve politika, ilgili tüm kesimlerin yer alacağı platformların çalışmalarıyla oluşturulabilir. Bu bağlamda, Türkiye'nin TPAO eliyle İran'da doğal gaz üretim çalışmalarına girmesine yönelik anlaşma olumlu bir gelişmedir. Bu anlaşmanın TPAO'nun çıkaracağı gazın bir bölümünün Türkiye'de kullanılmasına imkan verecek biçimde hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. TPAO eliyle benzer arama üretim çalışmaları, Azerbaycan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kazakistan'da da yapılmalıdır. Bu çalışmalar yapılmadan, boru hattını basacak gazı bulmadan, henüz yatırım aşamasında olan 12 milyar m³ kapasiteli Türkiye-Yunanistan doğal gaz boru hattı ile halen proje aşamasında olan 31 milyar m³ kapasiteli Nabucco projesini sonuçlanmış projeler olarak gösterip övünmenin anlamı yoktur.

Öte yanda Türkiye'nin birincil enerji ihtiyacının % 63.17'sini karşılayan petrol ve doğal gazda bugün için % 8 ve % 3 olan yerli üretim miktarını azami düzeye getirebilmek için, TPAO'nun karada ve denizlerdeki arama ve üretim çalışmaları desteklenmelidir. Bu konuda da Hükümet Programında somut bir taahhüt bulunmamaktadır.

Yenilenebilir enerji ile ilgili çıkarılmış yasalar olumlu bir girişim olmakla birlikte, yenilenebilir enerji arzında henüz kayda değer bir artış olmamıştır. Devletin bir eli lisansları verirken, diğer bir eli; teknik engellerle gerekli yatırımların yapılmasını engellemektedir. Buna en iyi örnek rüzgar enerjisiyle ilgili uygulamalardır. "İletim

şebekesine bağlanamayacağı” gerekçesiyle, bir dizi rüzgar santrali projesi önlenmiştir. EİEİ çalışmalarına göre değerlendirilmeyi bekleyen 120 milyar kws eşdeğeri 48.000 MW rüzgar enerjisi potansiyelinin nasıl hızla devreye alınacağı, Hükümet Programında yer almamaktadır. Aynı şekilde henüz atıl durumda olan 170 milyar kws elektrik üretimi potansiyeline sahip hidrolik kaynakların nasıl değerlendirileceği de, Programda yer almamaktadır.

Nükleer enerji özel sektöre bırakılmayacak ciddi bir konudur. Finlandiya’daki özel sektörün yatırımı olan yeni teknolojiye dayalı uygulama, dünya için kötü bir örnek oluşturmaktadır. Santral daha tamamlanmadan maliyetler hesaplananın çok üzerine çıkmıştır. Kaldı ki, yerli linyit, hidrolik, rüzgar ve jeotermal kaynaklarıyla, ilave 372 milyar kws elektrik üretimi imkanı varken, bu kapasitenin dokuzda biri bile etmeyen 40 milyar kws kapasiteli nükleer santraller için ülkemizi milyarlarca dolarlık borç yükü, yakıt ve teknolojik bağımlılık ve atık sorunuyla karşı karşıya bırakmanın bir anlamı yoktur.

Programda dile getirilen doğal gazın elektrik üretimindeki payının düşürülmesi için Hükümetin çok somut ve yatırımlara dayalı bir plan ortaya koyması gereklidir. Aksi durumda “al-ya da öde” anlaşmaları ile alınan arz fazlası doğal gazın nerede kullanılacağı sorusu akla gelmektedir.

Türkiye’nin acil sorunu 40.000 MW kurulu gücünün sadece 28.800 MW’ını, onu da kritik bir noktada kullanabilmesidir. Santrallerin rehabilitasyonu acil olarak tamamlanmalıdır. Aksi taktirde yetersiz yatırım yüzünden eksik arz kapasitesinin yeni gündelik politikalarla kapatılması mümkün değildir.

Diğer yandan, Programın başka bir bölümünde değinilen küresel ısınmayla ilgili olarak Türkiye’nin uluslararası platformlar için iyi hazırlanmış program ve projeksiyonlar ile elini kuvvetlendirmesi gerekmektedir. Özellikle yerli linyit kaynaklarımızın değerlendirilmesinin önüne çıkabilecek muhtemel engellerin aşılması ve ülkenin kendi enerji politikasını kendi çıkarları doğrultusunda yönetmesine engel teşkil edecek hususlar için önlemler alınmalıdır. Hükümet Programında bu hususlar da yoktur.

2.5 Hükümet Programının Altyapı ve Ulaşım Bölümü Üzerine Değerlendirme

Programın bu bölümünde, “ulaştırma, enerji, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi altyapı hizmetlerinin sunumunda etkinlik sağlanacak ve kalite standartları yükseltilecektir. Mal ve hizmet üretiminin en önemli ön şartı ve girdisi olan altyapı hizmetlerinin rekabetçi piyasada özel sektör tarafından sunumu esas alınacaktır” denilmektedir.

Bu yaklaşımın enerji ve iletişim sektörlerinde yol açtığı fiyat artışları ve sorunlar bilinmektedir. Yine bu yaklaşımın ulaşım ve ulaştırmaya uyarlanması ile zaten ilk adımları atılmış olan, bütün yollar ve ulaşım türleri ile ulaştırma ve ilgili altyapının özelleştirileceği sonucuna ulaşmak mümkündür. Özelleştirme ve rekabetçi piyasanın istihdam azaltıcı ve hizmetlerde fiyat artışına yol açtığı ve açacağı açıktır.

Ayrıca Program kendi içinde çelişmektedir de. Programda, “Türkiye coğrafi konumu itibarıyla tüm ulaşım türlerinin rahatça kullanabileceği bir ülke olmasına rağmen, geçmişte uygulanan politikalar nedeniyle neredeyse tek tür taşımacılığın yapıldığı bir

ülke haline gelmişti. Yurt içinde karayolu taşımacılığına yüzde 90 düzeyinde bağımlı hale gelen ulaşım sistemimizin bu haliyle sürdürülebilmesi artık mümkün değildir” denilmektedir. Bu saptama doğrudur. Zira karayolu taşımacılığına ağırlık verilmesinin yol açtığı yüksek maliyet ve yatırım maliyetlerindeki artış, verimsiz yol kullanımı ile arazi kayıpları, gürültü, çevre kirliliği meydana gelmiş; ekonomik olmayan irrasyonel yatırım kararlarıyla ülkemizde dengesiz ve çarpık bir ulaşım sistemi geliştirilmiştir. Tamamen dışa bağımlı, çevre ve kültürel dokuyu tahrip eden, bu çarpık sistem artan trafik kazaları ile telafisi mümkün olmayan maddi ve manevi kayıplara yol açmış, bugün ulaşımda yaşanan kaosu doğmasına neden olmuştur.

Fakat yine Programda dile getirilen, “Kamu kaynağını daha az, alternatif finans modellerini daha fazla kullanarak, havaalanları ve deniz yapılarında başarıyla uyguladığımız modellerin diğer altyapı projelerine de tatbik edilmesi önceliklerimiz arasında olacaktır” yaklaşımının “yap-işlet-devret”, “yap-işlet” ve “işletme hakkı devri” vb. modellere davetiye çıkaracağı açıktır. Kara, hava, deniz ve demiryolu ulaşımına ilişkin gerçekleştirilen ve öngörülen serbestleştirme-özelleştirme ve yalnızca karayolu ulaşımını güçlendirmeye yönelik politikalar ile diğer ulaşım biçimlerine de yatırım yapılması gerektiği yaklaşımı arasındaki çelişki de çok görünür bir biçimdedir. Örneğin havacılıktaki dışa bağımlılık görmezden gelinerek yalnızca yolcu taşıma kapasitesinin artması bir başarı olarak gösterilemez. Bu yaklaşımlarla, yıllardır önerdiğimiz ve Programın da benimser görüldüğü, tüm ulaşım seçeneklerini (kara, deniz, hava, demiryolu ve boru hatları taşımacılığını) değerlendiren “kombine taşımacılığın” (seri, ekonomik, çevreci, güvenli ve hızlı taşımacılık) başarılması mümkün değildir.

2.6 Hükümet Programının İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü Üzerine Değerlendirme

Programda “İş Kanunu’nu çıkararak bir yandan esnek çalışma biçimlerini getirdik, diğer yandan işçilerimizin iş güvenliğini sağladık” denilmektedir. Oysa esnek istihdam ve esnek çalışma koşullarının iş güvencesinin düşmanı olduğu ILO ve Türkiye’deki sendikal yapılar tarafından hep dile getirilmiştir.

Programda “İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarımızla Avrupa Birliği standartlarını ülkemize taşıyoruz. Meslek hastalıkları ve kazaları sonucu yaşanan insani dramları azaltacak bu düzenlemeler, aynı zamanda ekonomideki iş gücü kaybı ve bunun doğurduğu üretim azalışlarını da en aza indirecektir” denilmektedir.

Gerçekten de 6-7 yıl öncesine kadar mevzuatımızda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili açık belirlemeler çok azdı ve dolaylı bir şekilde kurgulanmaktaydı. Konu esasen AB sürecine bağlı olarak 2003 yılında 1475 sayılı Yasa yerine ikame edilen 4857 sayılı İş Yasası ile belli ölçeğin üzerindeki iş yerlerine iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik eleman bulundurma zorunluluğu getirilmiştir. Fakat konuya yanlış yaklaşım, maddi altyapı eksiklikleri ve uygulanan sosyal ve ekonomik politikalar nedeniyle konu çok çelişkili bir hâl almıştır.

Bu alandaki temel sorunlarımız, toplumsal formasyonumuz, sanayileşmenin gelişimindeki özgünlükler ve sanayimizin durumu, çalışma yaşamına yaklaşım, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin düzenlemelerin yetersizliği, 4857 sayılı Yasa’nın gerekli

denetimleri esnetmesi, mühendislik ve hekimlik uygulamalarına ilişkin yasal eksikler, işveren kesiminin konuya gereken önemi vermemesi ve kayıt dışı istihdam ile kayıt dışı ekonominin büyüklüğünden kaynaklanmaktadır.

Oysa sosyal hukuk devletinin temel işlevi, güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak, çalışanları çalışma ortamından kaynaklanan sağlık ve güvenlik risklerine karşı korumak, çalışanların sağlık ve refahını sağlamak ve geliştirmektir. Fakat gerek işveren kesimi gerekse kamuda işveren konumundaki devlet, neo liberal ekonomik politikaların etkisiyle konuya gereken özeni göstermemektedirler. Bu nedenle ülkemiz iş kazalarında Avrupa ve dünyada ilk sıralarda yer almaktadır.

Türkiye’de iş sağlığı ile ilgili yasal düzenlemelere göre 50’den az sayıda işçinin bulunduğu iş yerlerinde sağlık birimi oluşturulması zorunlu değildir. “İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu” 50 ve daha çok sayıda işçinin çalıştığı iş yerleri için öngörülmüştür. Ama dikkat edelim, bu mekanizma Türkiye’deki toplam iş yerlerinin ancak % 1,5’inde işlemektedir.

Çalışma yaşamı mevzuatı bakımından dikkate değer bir başka yön de, bu mevzuatın bütün çalışma alanlarını kapsamıyor olmasıdır. İş Yasası, başlıca “sanayi ve ticaret” işlerini kapsamına almakta, tarım sektörünün tamamı, hizmet sektörünün de bir bölümü kapsam dışında kalmaktadır. İş sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili düzenlemeler KOBİ’lerin ve çalışanların büyük bir bölümünü kapsam dışında bırakmaktadır. Böyle adaletsizlik, böyle iş sağlığı ve güvenliği politikası olmaz!

Geçen yasama döneminde bütün itirazlarımıza rağmen TBMM’den geçen, ancak Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen “Yabancıların Çalışma İzinleri” ile ilgili yasanın, bu dönem, vetolu tüm yasalar gibi, TBMM’den aynen geçeceği hükümet çevrelerince ifade edilmektedir. Bu yasa, ülkemizde yeterli iş alanı bulamayan, işsizlik, sosyal güvence yokluğu, düşük ücretler, uzmanlık alanı dışında çalışmak zorunda kalma vb. sorunlarla boğuşan mühendis ve mimarların sıkıntılarını daha da artıracak, zaten sınırlı olan iş bulma imkanlarını daha da daraltacak, yabancı sermaye ve yabancı mühendis ve mimarlar lehine bir düzenleme olacaktır.

3. Orta Vadeli Program (2011–2013) Değerlendirmesi

Orta Vadeli Programın (OVP) Giriş bölümünde “Orta Vadeli Program, ekonomik politikalara ilişkin belirsizliği kısa sürede ortadan kaldırarak üretim sektörlerinin, dış piyasaların, tüketicilerin ve yatırımcıların güvenini tesis etmiş ve ekonominin hızlı bir şekilde canlanmasına katkı sağlamıştır. Türkiye, OVP ile maliye politikası açısından krizden çıkış stratejisini ilan eden ve ekonomik birimlerin önüne orta vadeli bir çerçeve koyan az sayıda ülke arasında yer almıştır” denilerek krizin üstesinden gelindiğini ve toplumun çıkış yolunu bulduğunu belirtmektedir. Ancak çizilen bu pembe tabloya karşın özellikle 2008 ortalarından 2010 başlarına kadar Türkiye’de ekonomik kesimlerin zorlu günler yaşadığı bilinmektedir. Sanayi, tarım, hizmetler, inşaat gibi birçok sektörde yıkımlar yaşanmış, işsizlik artmış, gelir dağılımı daha da bozulmuştur. Sadece büyüme oranı, istihdam, dış ticaret açığı gibi cari açık göstergeler itibarıyla değil mikro düzeyde de pek çok işletme krizden alabildiğine etkilenmiştir.

Sosyal güvenlik, sağlık ve eğitime yönelik uygulamalar, kentsel dönüşüm adı altında metropollerin uluslararası tekelere sunulup, insanların göçe zorlanması ile barınma hakkını ihlal eden belediye baskıları giderek hızlanmış. Aynı dönemde sendikasılaştırma, 4/C uygulamalarının yaygınlaştırılması, taşeronlaşmanın kurumsallaşması, işsizliğin kronikleşmesine paralel faaliyetler arasındadır. Bölgesel kalkınmanın, AB'nin yeni üye ülkelerinde başarısızlığı tescil edilmiş Kalkınma Ajanslarına teslim edilmesi de 2009 ve 2010 yıllarının "güven verici" (!) politikaları arasında yer almıştır.

3.1 OVP'nin Ekonomik Büyüme, GSYH, Dış Ticaret, Enflasyon, Gelir Dağılımı ve İstihdama İlişkin Bölümleri Üzerine Değerlendirme

Ekonomik krizin etkisi ile 2008 yılında % 0,9 oranında, 2009 yılında ise % 6,5 oranında daralan ekonomi 2010 yılından itibaren yeniden büyümeye başlamıştır. Orta Vadeli Programda büyüme oranları, 2010 yılı için % 6,8, 2011 yılında % 4,5, 2012'de % 5,0 ve 2013 yılında ise % 5,5 olarak öngörülmüştür. Böylece 2008–2013 dönemi ortalama yıllık büyüme oranı % 2,4 olacaktır.

Uluslararası konjoktüre göre bu oranların değişebileceği ve aşağı çekilebileceği düşünülmelidir. Bu durumda bile Brezilya, Çin, Hindistan gibi yükselen ekonomilerde bu oranlar % 5,0–7,0 arasında tahmin edildiğinden Türkiye ekonomik büyümede geçerli not alamamış demektir.

Büyümenin daha hızlı olduğu 2003–2007 döneminde gelir dağılımı nasıl çalışan sınıflar aleyhine bozuldu ise 2008–2013'de de farklı bir gelişim beklenmemektedir. Bununla ilgili olarak programda somut bir öneri veya yaklaşım söz konusu değildir. Sanayi ve tarım kesiminin emekçileri ile hizmet sektöründe esnaf ve çeşitli meslek gruplarının reel gelirlerinde bir artış sağlanmadığı gibi, krizin yıkıcı etkileri derinden hissedilmiştir.

Geçmişte olduğu gibi 2011–2013 döneminde de büyüme (sınırlı da olsa), ithalatçı, rantiyeye, büyük sermaye, uluslararası tekel, lüks inşaat yapan müteahhit ve büyük bankalara yarayacaktır. Kamunun elinde kalan son tesisler de satılacak, işgücü teşeron şirketlere ve esnek çalışma sistemine kaydırılarak daha da yoksullaştırılacaktır.

OVP'nin "B. Türkiye Ekonomisi" bölümünde "bütçe, ya da genel devlet açığı 2009 yılında artmış ve açığın GSYH'ye oranı 5,4 olmuştur" denilerek genel devlet borç stokunun GSHY'ya oranının % 45,5'e ulaştığı açıklanmaktadır. Bunun gerekçesi olan "ekonomiyi canlandırma paketi", suni bir talep yaratarak bazı sanayi ve ticari kesimlerini rahatlatmıştır. Yani "piyasa" devlet eliyle desteklenip kriz ateşinin daha fazla canlanması önlenmiştir. Bunun bedeli yine vergiler artırılarak halktan çıkarılmıştır.

Aşağıya aktarılan tablodaki merkezi bütçe değerleri incelendiğinde; merkezi yönetim bütçe açığı 2010 yılında 44,2 milyar dolar iken 2013'de 24,4 milyar TL'ye çekileceği öngörülmektedir. Öngörülere göre 2011'de bu değer 33,5 milyar TL olacaktır. 2011 yılında ülkede genel seçim yapılacağından, bütçe harcamalarının bu düzeyde kalmayacağı açıktır. Bütçe gelirleri ise büyük çapta vergi artırılarak sağlanacaktır. Yani OVP yine "gözyaşı" ve "kemerlerin sıkılmasını" vaat etmektedir.

Yine aynı tablodan görüldüğü gibi, bütçe açığının GSYH'ye oranları 2010'da % 4, 2011 yılında % 2,8 ve 2012'de % 2,4'tür. 2013 yılında ise bu oranın % 1,6 olacağı tahmin edilmektedir. Yani bu oranın 2007'deki düzeye gelmesi mümkün görülmemektedir.

OVP, Ek Tablo: Kamu Finansmanına İlişkin Temel Büyüklükler

	(Milyar TL)			
	2010	2011	2012	2013
	—	—	—	—
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi	44,2	33,5	32,3	24,4
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	252,8	279,0	307,1	334,7
Merkezi Yönetim Bütçe Harcamaları	297,0	312,5	339,3	359,1
Toplam Kamu Faiz Dışı Fazlası (Program Tanımlı)	—	3,0	8,7	14,6
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Fazlası (Program Tanımlı)	—	0,4	5,4	12,3
Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri (Program Tanımlı)	240,0	265,4	292,1	321,3
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Harcamaları (Program Tanımlı)	247,5	264,9	286,7	309,0
Diğer Kamu Faiz Dışı Fazlası (Program Tanımlı)	5,5	2,6	3,3	2,4
Toplam Kamu Özelleştirme Gelirleri	3,9	13,7	12,7	10,3

	(GSYH'ya Oran, %)			
	2010	2011	2012	2013
	—	—	—	—
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi	4,0	2,8	2,4	1,6
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	23,0	23,0	22,9	22,5
Merkezi Yönetim Bütçe Harcamaları	27,0	25,7	25,3	24,2
Toplam Kamu Faiz Dışı Fazlası (Program Tanımlı)	—	0,3	0,7	1,0
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Fazlası (Program Tanımlı)	—	0,0	0,4	0,8
Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri (Program Tanımlı)	21,8	21,8	21,7	21,6
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Harcamaları (Program Tanımlı)	22,5	21,8	21,3	20,8
Diğer Kamu Faiz Dışı Fazlası (Program Tanımlı)	0,5	0,2	0,2	0,2
Toplam Kamu Özelleştirme Gelirleri	0,4	1,1	0,9	0,7
Sosyal Güvenlik Primleri Hariç Vergi Yükü (Red ve İadeler Hariç)	19,7	19,7	19,6	19,5
Sosyal Güvenlik Primleri Dahil Vergi Yükü (Red ve İadeler Hariç)	26,2	26,4	26,3	26,2
AB Tanımlı Genel Yönetim Nominal Borç Stoku	42,3	40,6	38,8	36,8

Not: Negatif işaret açığı göstermektedir.

Aşağıya alınan tablodaki temel ekonomik büyüklüklerden GSYH ele alındığında ise, bu dönemdeki yıllık ortalama artışın, sabit fiyatlarda % 4'ü aşmadığı görülmektedir.

Burada GSYH deflatörü yıllık ortalama 6 ve enflasyon % 5,7 olarak saptanmıştır. Bu değerler de GSYH'deki artışın sınırlı olacağını ortaya koymaktadır. (1.099 milyar TL ile 1.485 milyar TL.)

2008 ve 2009 yıllarında kriz dolayısıyla azalan cari işlemler açığı, 2010 yılından itibaren artış göstermektedir.

Yine Programın aşağıdaki tablo değerleri esas alınır, cari işlemler açığı 2010 yılında 39,3 milyar dolar olacak, bunu izleyen 2011'de 42,2; 2012 yılında 45,1 ve 2013'de 47,8 milyar dolara ulaşacaktır. (Oysa 2002 yılında cari açık 1,2 milyar dolar idi.) Ancak tahminlerimize göre 2010 yılında öngörülen miktarın aşılıp açığın 45 milyar doları bulacağı saptanmaktadır. Hangi değer alınır, alınsın bu açık yine dış borç ve kredilerle kapatılacaktır.

Ve yine programda da belirtildiği gibi ihracat arttıkça ithalat daha hızlı artmaktadır. Yani ara malı girdileri ve hammaddeler (petrol, doğalgaz gibi) ile ihracatımız “dışa bağımlı” yapısını sürdürecektir.

OVP, Ek Tablo: Temel Ekonomik Büyüklükler

	2010	2011	2012	2013
BÜYÜME VE İSTİHDAM				
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	1.099	1.215	1.343	1.485
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	730	781	847	913
Kişi Başına Milli Gelir (GSYH, Dolar)	10.043	10.624	11.405	12.157
GSYH Büyümesi ⁽¹⁾	6,8	4,5	5,0	5,5
Toplam Tüketim ⁽¹⁾	4,4	4,5	4,2	4,4
Kamu	7,6	5,6	2,1	4,1
Özel	4,1	4,4	4,4	4,5
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ⁽¹⁾	22,0	5,5	8,7	9,6
Kamu	28,6	-8,9	0,7	1,0
Özel	20,0	10,0	10,8	11,6
Toplam Nihai Yurtiçi Talep ⁽¹⁾	7,9	4,8	5,2	5,6
Toplam Yurtiçi Talep ⁽¹⁾	9,1	5,4	5,4	5,7
Nüfus (Yıl Ortası, Milyon Kişi)	72,7	73,5	74,3	75,1
İşgücüne Katılma Oranı (%)	48,8	48,3	48,4	48,5
İstihdam Düzeyi (Milyon Kişi)	22,5	22,7	23,2	23,6
İstihdam Oranı (%)	42,8	42,6	42,8	43,0
İşsizlik Oranı (%)	12,2	12,0	11,7	11,4
DIŞ TİCARET				
İhracat (FOB) (Milyar Dolar)	111,7	127,0	143,5	160,0
İthalat (CIF) (Milyar Dolar)	177,5	199,5	222,5	245,0
Dış Ticaret Dengesi (Milyar Dolar)	-65,8	-72,5	-79,0	-85,0
İhracat / İthalat (%)	62,9	63,7	64,5	65,3
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%)	51,9	56,0	58,6	61,2
Turizm Gelirleri (Milyar Dolar)	22,5	23,8	25,5	28,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-39,3	-42,2	-45,1	-47,8
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-5,4	-5,4	-5,3	-5,2
Ham Petrol Fiyatı (Dolar/w) ⁽²⁾	76,8	79,9	81,8	83,1
Ham Petrol İthalatı (Milyar Dolar)	9,3	10,6	11,8	13,1
Enerji İthalatı (27. Fası, Milyar Dolar)	37,8	42,9	47,9	53,1
ENFLASYON				
GSYH Deflatörü	8,0	5,8	5,3	4,8
TÜFE Yıl Sonu % Değişme (Tahmin) ⁽³⁾	7,5	5,3	5,0	4,9

(1) Sabit fiyatlarla yüzde değişimi göstermektedir.

(2) DPT tarafından IMF tahminleri kullanılarak yapılan hesaplamalardır.

(3) 10 Aralık 2009 tarihinde belirlenen enflasyon hedefleri, 2010 yılı için yüzde 6,5, 2011 yılı için yüzde 5,5 ve 2012 yılı için yüzde 5'dir.

Cari açıklarını dış borçla kapatan ülke, özel sektör yatırımlarını da orta ve kısa vadeli kredilere dayandırmaktadır. Raporun “Türkiye ekonomisi” bölümünde, 2010 yılında *Cumhuriyet tarihinde ilk defa iç piyasada 10 yıllık vadeyle borçlandırıldığı* belirtilerek övünülmektedir. Yani artık borçların “vade ve faizi” avantaj sayılarak ülke ekonomisinin geliştiği savı ortaya konulmaktadır. Bu durumda sıcak para akımının sürmesi, yüksek cari açık, büyük dış borç ve azalan sabit sanayi yatırımları ile ekonomik yapının küresel rekabet gücünü sağlayacağı düşünülmektedir.

Burada dış borç stokunun GSYH'ye oranları için, 2010 yılında % 42,3'e gerileyeceği belirtilmiş olup bu oran 2013 için % 36,8 olarak öngörülmüştür. Ancak şimdiden bu oranlarda sapma olacağı ve değerlerin daha yukarı çıkacağı açıktır. (2010 yılı borç Stoku/ GSYH oranı % 45 civarındadır.)

Sıkı para politikalarından çok krizin etkisi ile talepler düşmüş, böylece 2008 ve 2009 yıllarında enflasyon aşağı çekilmiştir. Belirli sektörlerde KDV ve ÖDV indirimleri yapılarak devlet desteği sağlanmış ve talep yapay olarak bir miktar artırılmıştır. Ancak bunun üretime ve ihracata etkisi sınırlı kalmıştır. Bütçe gelirlerini arttırarak, açığı aşağıya çekmek için 2009 sonu ve 2010 yılında hem vergilere hem de elektrik, doğalgaz, su gibi yaşamsal maddelere zam yapılmıştır. Bu durumda programda öngörülen 2010 enflasyon tahmini olan % 7,5 oranı Ekim 2010 itibarıyla aşılarak % 9,27 olarak gerçekleşmiştir. Diğer yıllarda öngörülen enflasyon oranları 2011'de % 5,3; 2012'de 5,0 ve 2013 yılında % 4,9'dur. Ancak 2011 seçim yılı olup şimdiden tahminlerde yanılma olacağı söylenebilir.

OVP'nin “IV. Program Dönemi Gelişme Eksenleri” bölümünde, “C. Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi”, “3. Gelir dağılımının İyileştirilmesi” başlığı ile konuya ilişkin açıklamalar yapılmaktadır. Burada hiçbir analiz yapılmadan beş öneri sunulmakta ve önlemler ortaya konulmaktadır. İlgili maddeler;

- “Gelir dağılımı sektörel politikalar ve transferler aracılığıyla iyileştirilecek.
- Dezavantajlı gruplar için eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel hizmetlere erişilebilirlik ve iş imkanları artırılacak.
- Çalışabilecek durumda olan yoksullara yönelik sosyal yardım ve hizmetler, yoksulluk kültürünün oluşmasını önleyici ve yoksul kesimin üretken duruma geçmesini sağlayıcı nitelikte olacak; çalışamayacak durumda olan yoksullar ise düzenli sosyal yardımlarla desteklenecektir.”

şeklinde. Ayrıca aile içi şiddetin önlenmesi, kadın ve çocuklara yönelik koruyucu ve rehabilite edici tedbirler alınması gündeme getirilmektedir. Bu maddelerde somut hiçbir öneri yoktur. Gelir dağılımı uçurumundan da söz edilmemektedir.

Gelir dağılımı araştırmaları her ne kadar gerçeği tam olarak yansıtmasa da bazı temel göstergeleri sergilemektedir. Gelir dağılımı tablosunda en alt gelir grubundaki % 20'lik kesim, kullanılabilir yıllık hane halkı toplam gelirinden 2003 yılında % 6,0'lık bir pay alırken bu pay 2008'de % 5,7'ye düşmüştür. En yüksek gelir diliminin payı ise aynı dönemde % 48,3'den % 47,2'ye inmiştir. Burada her iki dilimin kıyaslanması yapıldığında, en üst gelir diliminin en alttakine oranı 2003 yılında 8 iken, 2008'de

8,3'tür. Yani fark açılmıştır. En üst gelir dilimi 8,3 misli daha fazla kazanmaktadır. 2008'de ortalama tüketim harcaması hane halkı başına 1.626 TL olmaktadır. 2010 için henüz değerler yayınlanmamış olup, kriz nedeniyle muhtemel fark daha da büyümüştür.

OVP'nin ilgili maddelerindeki iyileştirmeyaklaşımı, çalışan kesimlerin gelir düzeyinin artırılmasına ilişkin yeni iş alanları açılmadığından ve koşullar değişmediğinden, havada kalmaktadır. Sektörel politikalar ve transferler için herhangi bir açıklama da yapılmamıştır.

Programın, "III. Makroekonomik Hedefler ve Politikalar" bölümünün, "A. Program Dönemi Ekonomi Hedef ve Göstergeleri" alt başlığında "ekonomik büyümenin yanı sıra, işgücü piyasasını daha esnek hale getirecek politikaların da uygulanmasıyla Program döneminde, tarım dışında 1,5 milyon kişi ilave istihdam yaratılması beklenmektedir. Bu dönemde tarım istihdamında beklenen çözümlenin etkisiyle toplam istihdam artışının 1,1 milyon kişi olacağı tahmin edilmektedir" denilmektedir. Ancak yapılan tahminlerle iş gücüne yeni katılımlar olacak, aynı dönemde 4,5–5 milyon insan iş aramakta olacaktır. Dolayısıyla işsizlik oranlarında önemli bir değişim ortaya çıkmayacaktır.

Programın bir başka yerinde "dönem sonunda istihdam oranının % 43, işsizlik oranının % 11,4 olması beklenmektedir" denilmekte ve ilgili tabloda da (yukarıdaki Tablo 1) dönem boyunca işgücüne katılma oranları, istihdam düzeyi, istihdam oranı ve işsizlik oranı tahminleri ortaya konulmaktadır. İşgücüne katılma oranı 2010 yılında % 48,8 ve 2013'de % 48,5 olarak belirlenerek düşüş tahmin edilmektedir. Bu bağlamda istihdam oranı % 43'e ulaşmaktadır. İşsizlik oranı ise % 11,4'e düşürülmektedir. Bunun nasıl olacağı programın temel amacıyla, "İstihdamı artırmak için istikrarlı büyüme ortamını sağlayacak politikaların yanısıra işgücünün niteliğine, işgücü piyasasının esnekliğini ve işgücüne katılma oranını artıracak politikalara ağırlık verilecektir" şeklinde belirtilmektedir. Ancak zaman içinde görülmüştür ki "esnek istihdam" sendikasılaştırma, sözleşmeli çalışma, taşeron çalıştırarak emeği asgari ücrete mecbur etme ve köleleştirme politikası demektir ve Türkiye'de sosyal güvenlik kurumlarından yararlananlar toplam istihdamın ancak % 42,7'si olmaktadır. Sendikalı işçi sayısı da giderek azalmaktadır.

Sanayi sektörü toplam istihdamdan yalnızca % 20 pay almakta, tarım kesiminde ise ücret ve sosyal güvenlik kriterleri uygulanmamaktadır.

Üretimdeki artış istihdamın artmasını sağlamamış, ancak verimlilik endeksi hem istihdam hem de üretimin üstünde olmuştur. Bu durum büyüme ve istihdam arasındaki bağı koptuğunu göstermektedir. Bu olgu yalnız Türkiye için sözkonusu değildir. Pek çok "yükselen ekonomileri" simgeleyen ülkede de büyüme oranlarının yükselmesi istihdamla atbaşı gitmemektedir. Örneğin ülkemizde 2002–2007 döneminde ortalama yıllık büyüme oranı % 6,8 iken, istihdamda değişim oranı yalnızca –% 3,5 daralma ile ortaya çıkmıştır. 2007–2010 döneminde ise yıllık ortalama büyüme % 0,7 olurken istihdam artışı % 1,2 civarındadır. Bu durumda 2002–2010 döneminde büyümenin yıllık % 4,7 artışına karşın istihdam artışı ortalama yıllık % 0,2 olmuştur.

2009 yılında dünya üzerindeki resmi işsiz düzeyinin 230 milyonu aştığı belirlenmiştir. 1997–2007 döneminde dünya ekonomisi yılda ortalama % 4,2 büyürken, istihdamdaki artış oranı % 1,7 olarak gerçekleşmiştir, Güney Asya ve Doğu Asya’da ise yıllık ortalama büyüme oranları % 10’u bulmasına karşın istihdam D. Asya’da % 0,6, G. Asya’da % 2,4’de kalmıştır. İstihdam yaratmayan büyüme hastalığı tüm az gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomileri kapsamaktadır. ILO (Dünya Çalışma Örgütü) ayrıca yaratılan istihdamın en az yarısının “güvencesiz” olduğuna dikkat çekmektedir.

“IV. Program Dönemi Gelişme Eksenleri” bölümü, yukarıda belirtilen gerçekleri göz önünde bulundurmaksızın, “B. İstihdamın Artırılması” alt başlığı ile işgücü piyasasının geliştirilmesi, eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, aktif işgücü politikalarının geliştirilmesinden söz etmektedir. Bunlar arasında bellibaşlı olanlar aşağıya alınmıştır.

- “İşletmelerin ilave istihdam oluşturmaları kolaylaştıracak ve kayıtdışıya yönelik önleyecek yeni maddeler geliştirilecektir.
- İşgücü piyasasında başta gençler, kadınlar ve özürllüler olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar sürdürülecektir.
- İşdünyasının talep ettiği nitelikteki iş gücünün yetiştirilmesi amacıyla eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyum güçlendirilecektir.
- Mesleki Eğitim ve Öğrenim Stratejisi hazırlanacak “Hayat boyu öğrenme stratejisi” etkili bir şekilde uygulanacaktır.
- Aktif işgücü programları, işgücü piyasası üzerindeki etkileri değerlendirerek işgücü piyasası ihtiyacı analizleri doğrultusunda yaygınlaştırılacaktır.
- Aktif işgücü programlarının etkin uygulanması amacıyla, İŞKUR’un kurumsal kapasitesi geliştirilecek, özel sektör ve ilgili meslek kuruluşlarıyla işbirliği artırılacaktır.”

Yukarıda belirtilen uygulamalardan birincisinde “kayıtdışıya yönelimi önleyecek yeni modellerin” ne olduğu ve ne şekilde tatbik edileceği belirtilmeyerek bu önemli konu açıkta bırakılmıştır. Bilindiği gibi Türkiye’de kayıtdışı ekonomi % 50’lere ulaşmakta ve bu alanda ucuz işgücü, sosyal güvenlik ve can güvenliğinden yoksun bir şekilde çalışmaktadır. Buna nasıl çözüm getirileceği, ciddi bir planlamanın ve bölgesel sanayi envanterinin yapılmasıyla doğru orantılıdır. Genç nüfusa, kadınlara ve özürllülere yönelik istihdam politikası ise yasaların yeniden düzenlenip, uygulanması ile olanaklıdır ve siyasi erkin bu gruplara yaklaşımı ile doğrudan ilgilidir.

Eğitim sistemi ve işgücü piyasası arasındaki “uyum” çabaları nasıl sağlanacak, mesleki eğitim ve öğrenim stratejisi kapsam ve uygulaması ne şekilde yaşama geçirilecektir, bu konu yine lafta kalmaktadır. Son iki madde ise doğrudan planlama ile mümkündür ve Dokuzuncu Kalkınma Planı da bu temel eğilimden yoksundur.

Halen Türkiye’de işgücüne katılma oranı % 43 olarak belirlenmiştir. (AB ülkelerinde ortalama işgücüne katılma oranı % 65’e ulaşmaktadır.) Kentlerde kadınların işgücüne katılma oranı % 24’ün altındadır. 15 yaş üstü 16,2 milyon kadın nüfusun % 46,6’sı ev kadını, % 8,0’i yaşlı ve özürllü, % 7,3’ü öğrenci, % 2,7’si

emekli, % 6,5'i aile işçisi olup, işçi olarak çalışan kesimin oranı yalnızca % 14,1'dir (2009 yılı dağılımı) ve kadın nüfusta işsizlik oranı aslında % 59'a ulaşmaktadır.

2010 yılında % 12,2 olarak tahmin edilen işsizlik oranı gerçekte % 20,0'yi bulacaktır. Aradaki fark iş aramaktan vazgeçenler kronik işsizlerden oluşmaktadır. İşte burada kayıt dışı ekonomi devreye girmekte, yaklaşık 2,0- 2,5 milyon kişi ucuz ücret ve iş güvenliğinden yoksun bir biçimde çalıştırılmaktadır. Bunun çözümü üretken yatırımların yapılması, yeni iş alanlarının açılmasıdır. Odamız yayınlarından çıkan “Türkiye’de Kalkınma ve İstihdam Odaklı Sanayileşme için Planlama Önerileri” araştırması bu konuda önemli bilgi ve değerlendirmeler ortaya koymaktadır.

3.2 OVP'nin Sanayi, KOBİ'ler, Bölgesel Kalkınma ve Ar-Ge ile İlgili Bölümleri Üzerine Değerlendirme

Programın “B. Makroekonomik Politikalar” bölümünde “b. Kamu Yatırım Politikası” alt başlığında “Kamu yatırımlarının etkinliği artırılacak; yatırımlar, öncelikli sosyal ihtiyaçları giderecek ve üretken faaliyetleri destekleyecek nitelikteki alt yapıya yönlendirilecek; sektörel, bölgesel ve AB'ye uyum yönündeki amaçların gerçekleştirilmesinde etkili bir araç olarak kullanılacaktır” denilmektedir. Bu çerçevede kamu yatırımları sayılmakta, ancak bölgesel düzeyde bile sanayi yatırımlarından söz edilmemektedir. Bu yaklaşım 2003 yılından bu yana sürdürülen uygulamalarda da ortaya konulmuş ve 2009'da kamunun sanayi yatırımlarındaki payı % 0,7'ye düşmüştür. 2010'da ise bu alanlarda herhangi bir yatırım sözkonusu değildir. Orta Vadeli Program 2011–2013 döneminde de kamunun bütünüyle sanayiden çekilmesi, son kalan sanayi tesislerinin de (şeker sanayi, gıda ve içki v.s.) özelleştirilmesi gündemdedir.

Aynı bölümün “f. Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme” alt maddesinde, “KİT'lerin belirli bir takvim ve strateji çerçevesinde özelleştirme çalışmaları kararlılıkla sürdürülecektir” denilmektedir. Bu çerçevede KİT'lerin tasfiyesine gidilerek, atıl olmayan gayrimenkullerin satışı (devri) ile bazı işletmelerin elden çıkarılması dönem boyunca yapılacaktır. Yine bu bölümün son maddesinde “kamunun elektrik dağıtımı, şeker üretimi alanlarından tamamen çekilmesi; elektrik üretimi, telekomünikasyon, otoyol ve köprü işletmeciliğindeki payının azalması hedeflenmektedir” denilmektedir. Böylece kamu artık üretken olmayan, katma-değer yaratmayan ve istihdamı öngörmeyen yatırımları yapmakta, bölgesel kalkınma projelerine girmemektedir.

Aynı bölümün “3. Ödemeler Dengesi” maddesinde; “Üretim ve ihracatın ithalata olan yüksek oranlı bağımlılığını azaltmak amacıyla özellikle ara malları ve yatırım mallarında yurtiçi üretim kapasitesini artırıcı politika ve desteklere devam edilecektir” denilmektedir. Ancak bu bağımlılık özellikle 2003–2007 dönemindeki sanayisizleştirme ve yatırımların tüketim mallarına yöneltilmesi politikasından (teşviklerinden) kaynaklanmıştır.

2008–2010 kriz döneminde de “ithalata yüksek oranda bağımlılık” devam etmiştir. Ara mal üretimi, maliyetlerin küresel rekabete endekslenmesinden dolayı azalmış, ucuz ithal ürünlere yönelmiş ve bir süre sonra da ara mal ve yatırım mallarına ilişkin yatırımlar azalmıştır. Teşviklerin azaltılıp, kriterlerin değiştirilmesinin de bunda önemli rolü olmuştur.

Bütün bunlar bütün siyasi erk tarafından yapıldığına göre, şimdi bu politikaların ters çevirilerek “dışa bağımlılık” olgusunun ortaya konması inandırıcı olmaktan uzaktır. Hangi politikalar ve araçlar kullanılarak, yeniden sanayinin yapısı değiştirilip “ara mal” ve “yatırım malları” üretiminde artış sağlanacaktır? Aksine bu alanlarda ithalat yine yapılacak veya teşviklerle “taşeronlaşma” özendirilecektir.

“IV. Program Dönemi Gelişme Eksenleri” ana bölümünün “9. a. Sanayi” alt bölümünde temel amaç “İmalat sanayiinde rekabet gücünü artırmak ve dünya ticaretinden daha fazla pay almak üzere yüksek katma değerli mal üretimini artırarak, yapısal dönüşümün hızlandırılması” olarak saptanıyor. Bu çerçevede, “belirli sektörlerde üretim merkezi olmak” için “yapısal dönüşüme katkı sağlayacak sanayi stratejisi ve sektörel stratejiler uygulamaya geçirilecektir” denilmektedir. Oysa bu iddialı olgu, sanayinin yalnızca teşviklerle desteklenmesi ile gerçekleşmez. Özellikle sektör bazında envanter ve katma değer analizleri yapılmak zorundadır. Dolayısıyla öncelikli sektörlerin seçimi, teknoloji, istihdam, ana girdiler ve girdiler içinde ithal mal oranı gibi kriterlerle belirlenebilir. Programda sözü geçen, “üretimin ithalata olan bağımlılığını azaltmak amacı ile yurtiçi katma değeri artırıcı sektörel politikalar geliştirilecektir” maddesi sanayide yapılması gerekenlerden biridir. Bu sektörel politikalar ne şekilde oluşturulacak, neleri kapsayacaktır, bu durum açıkça ortaya konmamıştır. Bu noktada ekonomi politikalarında ciddi bir paradigma değişimi ve mesleki kuruluşlardan görüş almak, ortak toplantılar düzenleyerek ayrıntılı bir araştırmaya yönelmek gerekmektedir.

Özgün tasarım faaliyetlerinin; tekstil, hazır giyim, deri, seramik, cam, mobilya, kuyumculuk gibi geleneksel alanlarda özendirilmesi için, ilgili sektör yetkilileri ile birlikte çalışmalar yapılarak Teşviklerin yeniden düzenlenmesi zorunludur. MMO tarafından hazırlanıp 2009 Sanayi Kongresi ile birlikte kamuoyuna sunulan “Öncelikli Sektörler ve Bölge Kalkınması Raporu” bu açıdan önemli önerileri kapsamaktadır.

Aynı bölümde yer alan maden arama faaliyetlerine ilişkin ruhsat ve uygulamalar, çevre faktörü, tarım sektörünün gelişimi ve ekosistemin sürdürülebilirliği gözönüne alınmaksızın yürütülmektedir. Bu durum önemli bir tahribat ve doğa katliamı olmaksızın yeniden planlanmalıdır ve bazı bölgelerde tamamen durdurulmalıdır.

Programın “D. Bölgesel Gelişme ve Bölgesel Gelişmişlik Farklarının Azaltılması” bölümünde, “I. Bölgesel Gelişme Politikalarının Merkezi Düzeyde Etkinleştirilmesi” başlığı ile bazı öneri ve uygulama maddeleri sıralanmaktadır. Burada bölgesel kalkınmaya ilişkin olarak;

- Bölgesel gelişme ve bölgesel rekabet edilebilirlik açısından, koordinasyon, mekansal gelişme ve sosyo-ekonomik kalkınma politikaları arasında uyumu geliştirmek ve plan-stratejilere genel çerçeve oluşturmak üzere Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi hazırlanması,
- Merkezi politikalar ile bölgesel gelişme politikaları arasında planlama, uygulama ve izleme bakımından uyum koordinasyonu sağlayacak bir Bölgesel Gelişme Komitesi kurulması,

gibi önemli maddeler yer almaktadır. Ancak hemen ardından kalkınma ajansları devreye girmekte “kalkınmanın” yönetimi bunlara bırakılmaktadır.

Kalkınma ajanslarının yapıları ve niteliği, bölgesel kalkınmada başarı getirebilecek boyutta değildir. Merkezi planlama anlayışından tamamen ayrılıp esnek yönetim ve salt yerel dinamikler anlayışına dayandırılan bölgesel kalkınma yaklaşımı, kamu öncülüğünde gerçekleştirilen ulusal/merkezi–bölgesel kalkınma düşüncesini tamamen dışlamaktadır. Bölgesel Kalkınma Ajansı sistemi, küresel rekabet ortamında, merkezi anlayışın terk edilmesi ve bölgelerin bu eğilim paralelinde yerli-yabancı özel yatırımcılara en iyi koşullar altında çalışma olanağı sunması için bir araç olarak görülmektedir. Böylece ajanslar, bölgesel kalkınma yaklaşımının değişken içeriğine ilişkin izlenen politikaların, yani küresel rekabeti körükleyen neoliberal uygulamaların meşru aracı durumuna gelmişlerdir. Ayrıca bu ajansların AB’ye yeni katılan bazı Avrupa ülkelerinde başarı performansları oldukça düşük kalmıştır. Merkezi kalkınma, merkezi planın bir parçası olup, bütüne eklenmeli ve bütünlüğe çelişki ortaya çıkarmamalıdır. Bugüne kadar yapılanlar bölgesel eşitsizliği giderememiş, üretim ve yatırımların ağırlığı Marmara, Ege ve İç Anadolu’da toplanmıştır. Yaratılan katma değer yaklaşık % 70’i bu bölgelerde olmuştur.

Aynı bölümde “2. Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişimin Sağlanması”na yönelik uygulama önerileri, sürekli olarak her dönemde ortaya konulmakta ve gerçekleştirilememektedir. “Kırsal kesimde kalkınmanın sağlanmasına” yönelik uygulama önerileri için Dokuzuncu Kalkınma Planı esas alınmaktadır. Bölümdeki maddeler, geniş kapsamlı bir uygulama ve bölge gelişme politikaları ile uyumlu çalışma gerektirmektedir. Bu konuda yine genel ekonomi politika bağlamı önem kazanmakta; ilgili kuruluşlar ve meslek örgütleri ile koordinasyon zorunluluğu doğmaktadır.

Programın “B. Makroekonomik politikalar” bölümünde “KOBİ’lerin rekabet gücü artırılacak ve istihdam yaratma kapasitesi iyileştirilecektir” denilmektedir. Kriz döneminde KOBİ’ler büyük bir sarsıntı geçirmiş, rekabet güçleri azalmış, finansman sıkıntısı büyümüştür. 2010 yılının başında toparlanma başlamışsa da istihdam yaratma kapasitesi artmamıştır. Kredi gereksinimleri ise sürmektedir. KOBİ’ler tüm işletmelerin % 99’unu oluşturmakta; sanayideki KOBİ’ler katma değer yaratmada, istihdam hacmini büyütmede önemli rol oynamaktadır. Ancak devlet destek ve kredilerinde sanayi KOBİ’leri öncelikli olarak ele alınmamış ve bu kredilerden yeterince yararlanamamıştır. 2008 ortalarından 2010 başına kadar önemli ölçüde işçi çıkartılmış ve küçülme hızlanmıştır. Bu nedenle sanayi KOBİ’lerinin küresel rekabet için yeniden yapılandırılma gerekliliği gündeme alınmalıdır.

Programın “Program Dönemi Gelişme Eksenleri” bölümü, “A. Rekabet Gücünün Artırılması” alt başlığı ile KOBİ’lerin finansman erişimleri ve etkin desteklenmesi için uygulama önerileri ortaya konulmaktadır. Burada yine sanayi KOBİ’leri öncelikle ele alınmamaktadır. Rekabetçi yapı için finansman erişimlerinin artırılması ve aralarında araçların çeşitlendirilmesi yeterli değildir. Sanayide öncelikli sektörlerde yeralan KOBİ’ler, yatırım, istihdam, işletme sermayesi teşviklerinden, rekabet gücünü geliştirebilecek biçimde yararlandırılmalı ve ihracata yönlendirilmelidir.

KOBİ'lerin teşvikler açısından, istihdam ve katma değere göre kategorize edilmesi gerekli olmaktadır. Sanayi KOBİ'lerine ilişkin “KOBİ'lerin büyüme ve birleştirilmeleri özendirilecek, verimlilikleri artırmaya, iş kurma ve gelişmeye yönelik faaliyetleri desteklenecektir” maddesini yaşama geçirecek planlama, koordinasyon ve teşvikler belirlenmelidir.

OVP'de Ar-Ge konusu çeşitli bölüm ve maddelerde ele alınmıştır. İlki “B. Makroekonomik Politikalar” bölümünün “c. Kamu Gelir Politikası” alt başlığının (ii) maddesinde “Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasına, yatırımların ve AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesine (...) devam edilecektir” şeklinde ortaya konulmuştur. Ancak bugüne kadar tüm yasal tedbir ve kredi-hibe teşviklerine rağmen Ar-Ge harcamalarının GSYH'deki payı 2010 yılı ortası itibarıyla % 0,92'yi aşamamıştır. 2013 yılı için hedef alınan % 2 oranına ulaşmak için GSYH'den Ar-Ge'ye 29,7 milyar TL'lik bir fon (20,5 milyar dolar) ayrılması gerekmektedir. Üstelik bu fonun belirli bir bölümünün, KOBİ'lerin yenilikçi veya Ar-Ge'ye dayalı, markalı ürünlerine yöneltilmesi ihracat açısından da önemli olmaktadır.

Yine Program'da “Program Dönemi Gelişme Eksenleri” bölümünde; Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi konusunda bazı uygulama önerileri sunulmaktadır. Örneğin; “başta KOBİ'ler olmak üzere, özel kesimin Ar-Ge kapasitesi ve Ar-Ge'ye olan talebin artırılması sağlanacaktır” denilerek “özel sektör ile üniversiteler ve araştırma kurumları arasındaki işbirliğini geliştirmeye yönelik programlar ve rekabet öncesi Ar-Ge işbirlikleri desteklenecektir” denilmektedir.

KOBİ'lerin mevcut durum saptaması yapıldığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

Sanayideki 310.000 KOBİ işletmesinden % 85'inde yani 264.000 işletmede Ar-Ge bölümü yoktur ya da Ar-Ge çalışması yapılmamaktadır. Yaklaşık %10'unda mevcut Ar-Ge bölümü, ürün geliştirmek dışında farklı teknik faaliyetlerde de bulunmaktadır. Geri kalan 15.000 işletmede Ar-Ge bölümü mevcut olup, bu grubun sadece % 11'i (2009 verilerine göre) finansal destek olacak bir “ürün geliştirme proje”sini başarabilmiştir.

Daha önce belirtilmiş olan % 0,92 Ar-Ge oranı KOBİ'lerde % 0,4'e düşmektedir. Dolayısıyla KOBİ'lerden gelen talep nasıl artırılabilir ya da Ar-Ge kapasitesi nasıl büyütülebilir, sorusu tartışılıp, çözüm getirilmelidir. Bugün geçerli olan Ar-Ge yasası, ancak büyük işletmelere ve yabancı şirketlere (Ar-Ge üssü) büyük çapta destek vermektedir. KOBİ'lerin aldığı pay oldukça düşük kalmaktadır.

2009 yılı ve 2010'un ilk altı ayında TÜBİTAK ve TTGV fon/kredilerinden yararlanabilen işletmelerin oranı, toplam sanayi işletmeleri içinde % 1'e bile ulaşmamaktadır. Ayrıca işletmeler kredi ve/veya hibe yardımını, harcamaları yaptıktan bir hayli süre sonra alabilmektedirler. Bu süre 12 ayın altına inmemekte toplam proje maliyetinin % 30'u hibe, % 50'si kredi (her ikisinin sağlanması zor) olarak sağlanabilmektedir. Son iki yılda kriterler oldukça ağırlaştırılmış, teçhizat (donanım) alımında ve Ar-Ge personel giderlerinde firma uygulama alanları daraltılmıştır. Ar-Ge projesi ile destek kurumlarına giden bir işletme iki yıllık bir proje

döneminde, Ar-Ge bütçesinin ortalama % 30'unu hibe olarak fonlardan finanse edilebilmektedir. Bu durum küçük işletmelere (KOBİ'ler) altından kalkamayacakları bir yük getirmektedir. Dolayısıyla bu tip işletmelerde, Ar-Ge talep ve kapasitesinin artması gerçekçi görünmemektedir.

Programın “C. Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi” bölümü “Yerel Dinamikler Ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişmenin Sağlanması” alt başlığında; “Bölgesel düzeyde rekabet gücü taşıyan sektörlerle odaklanarak ve yerel girişimleri öne çıkararak kümelenme politikaları geliştirilecek, uygun bir yönetim ve desteklenme mekanizması kurulacaktır” maddesi yer almaktadır. Burada özellikle KOBİ'lere yönelik programın kümelenme olgusu olumlu bir yaklaşımdır, ancak oldukça güç bir organizasyon ve koordinasyon gerekmektedir. Gelişmiş sanayi ülkelerinde bile, başarıma süreci uzun olan bu tip yapılanmalar, ciddi bir çalışmayı zorunlu kılmaktadır. Burada merkezi plan ile bölgesel planlamanın eşgüdümü söz konusudur. Sektörel performansların değerlendirilmesi, aşamalı üretim evresi ile pazarlama, tedarik ve satış fazlasının koordineli planlanması, bölgelere göre değişen kaynak ve finansmanın bunlara eklenip merkezi yönetimle örtüşmesi, Ana Planın başarısı ile doğrudan orantılıdır. Daha sonra yeniden bölge planlama kurullarının devreye girip entegrasyonun yapılması gerekmektedir.

Bu çalışmalarda gerçekçi “model”in başarısı ile bölgelerdeki kalkınma hızlanacaktır. Aynı bölümde yer alan “Yerel uzmanlaşmaya dayalı ve üniversite-iş dünyası işbirliğini merkez alan, model nitelikte bölgesel yenilik altyapısı hazırlanacaktır” yaklaşımı, sanayi odaları, meslek odaları ve imalatçı derneklerini de kapsayan bir işbirliğinin oluşturulması zorunluluğunu getirmektedir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, 2011 yılı Aralık ayında TMMOB adına düzenleyeceği Sanayi Kongresi 2011'de, özellikle istihdam odaklı sektörleri esas alan çalışma platformu ile Orta Vadeli Program'daki ilgili maddeleri de ayrıca değerlendirecektir.

3.3 OVP'nin Enerji Bölümü Üzerine Değerlendirme

OVP'nin “iv. Program Dönemi Gelişme Eksenleri” bölümünün “A. Rekabet Gücünün Artırılması” ana başlığı altında “4. Enerji ve Ulaştırma Altyapısının Geliştirilmesi” maddesinin girişinde “Enerji politikasının temel amacı; artan nüfusun ve büyüyen ekonominin ihtiyaç duyacağı enerjinin, rekabetçi bir serbest piyasa ortamında, sürekli, kaliteli ve güvenli bir şekilde asgari maliyetle karşılanmasıdır” denilmektedir.

Bu çerçevede sıralanan yedi maddeye bakıldığında şu özet sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

- Arz güvenliğinin nasıl sağlanacağı, bunun için hangi tedbirler öngörüldüğü açık şekilde ifade edilmemiştir.
- Elektrik dağıtım ve üretim özelleştirmelerinin piyasa fiyat yapısına olumlu katkısı olacağı beklenmektedir.
- Elektrik arzında sağlıklı bir kaynak çeşitliliği yaratmak ve arz güvenliğini artırmak

amacıyla 4800 MW gücündeki nükleer güç santrallerinin yeterli çözüm olması beklenmektedir.

- Elektrik üretiminde doğalgaz ve ithal kömür kaynaklarına bağımlılığın azaltılacağı, bu kaynaklar yerine ikame edilecekler açıklanmadan belirtilmiştir.
- Enerji Verimliliği konusu bütünsel bir yaklaşım ve hedef verilmeden ortaya konmuş, yenilenebilir enerji ismen bile anılmamıştır.
- Türkiye'nin enerjide transit olma hususu önceki programlarda olduğu gibi bu programda da yer almıştır. Ancak amaca nasıl bir katkısı olacağı anlaşılmamıştır.

Bu hususların her birine ilişkin görüş ve özet değerlendirmelerimiz şöyledir:

Elektrik enerjisi arz güvenliğine ilişkin, *i* şikkında “*Elektrik enerjisi arz güvenliğinin temini ve elektrik üretim, iletim ve dağıtım yatırımlarının arz-talep projeksiyonları çerçevesinde gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır*” denilmektedir. Ancak elektrik enerjisi arz güvenliğinin temini için neler yapılması planlanmaktadır, buna ilişkin detaylı bir plan ortaya konulması gereklidir.

Arz güvenliği için özelleştirme bugüne kadar çözüm olarak gösterilerek, elektrik üretim yatırımlarının piyasaya aktörleri tarafından yapılması beklenmiş, ancak piyasa beklenen yatırımları zamanında yapamamıştır. Bunun sonucunda ülkemiz enerji arz güvenliği sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Yaşanan küresel ekonomik krizle enerji arz krizi ötelenmiştir. Yani ucuz ve güvenli elektrik sağlanamamıştır.

Odamızın bir deklarasyon da yayınladığı elektrik dağıtım özelleştirmelerine ilişkin olarak *ii* şikkında “*Elektrik dağıtım ve üretim özelleştirmeleri gelir elde etmenin yanı sıra piyasada oluşacak fiyat yapısı ve diğer sektörel öncelikler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilecektir*” denilmektedir. Oysa ilgili deklarasyonumuzda ayrıntılı olarak belirttiğimiz üzere özelleştirme işlemlerinin elektrik fiyatlarının artmasına yol açması kaçınılmazdır.

Dağıtım şirketleri, satın aldıkları enerjinin maliyetini, işletme giderlerini, kayıp ve kaçak bedellerini, yatırım için kullandıkları kredileri ve bu kredilerin faizlerini, eğer kendi sermayesini kullanacak olursa da bu sermaye üzerinden getirisini tarifeye yansıtabilecektir. Belediyelerin dağıtım kuruluşlarına ödemedikleri sokak aydınlatma bedellerinin yükü de Hazine tarafından üstlenilmiştir. Ayrıca her dağıtım kuruluşu için, Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'ye (TEDAŞ) ait olan mülkiyetin işletme devri yapılarak, Özelleştirme İdaresi tarafından bir işletme hakkı devir bedeli öngörülmüştür. Bu bedel de tarifeye yansıtılmaktadır. Şirket, kayıp ve kaçak oranını öngörülen düzeyden daha fazla düşürürse, tüketiciden düşürdüğü düzeyden değil kayıp ve kaçak bedellerini hedeflenen yüksek düzeyden tahsil etmeye devam ederek, bu parayı da kârına ekleyecektir. Bazı dağıtım bölgelerinin önemli boyuttaki alacakları bu şirketleri satın alanlara bırakılarak kamu zararı da oluşmuştur.

2008 yılında devreye alınan maliyet bazlı fiyatlandırma mekanizması ile otomatik zam uygulaması yürürlüğe sokulurken, DUYda oluşan yüksek fiyatların doğrudan tüketicilerin tarifelerine yansıtılması da sağlanmıştır. Dolayısı ile devlet bu satışlardan

gelir elde ediyor gibi gözükse de bu satış bedeli halkın cebinden finanse edilmektedir. Fiyatlar piyasada ve sınırlı rekabet şartlarında oluşacağı için bu konuda sektörel önceliklerin gözetilmesi de mümkün olamayabilecektir.

Enerjide kaynak çeşitliliği ve nükleer güç santrallerine ilişkin iii şıkkında, “*Elektrik arzında sağlıklı bir kaynak çeşitliliği yaratmak ve arz güvenliğini artırmak amacıyla nükleer güç santrallerinin kurulması konusunda başlatılan çalışmalara devam edilecektir*” deniliyor. Elektrik arzında sağlıklı bir kaynak çeşitliliği yaratmak ve arz güvenliğini artırmak amacıyla 4800 MW gücündeki nükleer güç santralının yeterli çözüm olması beklenmektedir. Sadece rüzgar enerjisi lisansı için 2007 yılında yapılan müracaatların (Kasım toplu müracaatı) değerlendirilmesi sonucunda 1 yılda bu santrale eşdeğer elektrik üretim tesislerinin kurulması mümkündür. Bu nedenle bu argüman inandırıcı değildir.

Yerli kaynak kullanımına ilişkin olarak iv şıkkında, “*Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Stratejisi Belgesi ile ilan edilmiş elektrik üretimindeki kaynak kullanım hedefleri dikkate alınarak, elektrik maliyetlerinin asgari seviyelerde tutulmasını sağlayacak şekilde elektrik enerjisi üretiminde yerli kaynakların payının artırılması için tedbirler alınacaktır*” denilmektedir. Burada anılan Strateji Belgesi’nde yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesiyle ilgili olarak;

- Bütün linyit ve taşkömürü kaynaklarının 2023 yılına kadar elektrik enerjisi üretimi amacıyla değerlendirilmesi
- 2023 yılına kadar teknik ve ekonomik olarak değerlendirilebilecek hidroelektrik potansiyelin tamamının elektrik enerjisi üretiminde kullanımının sağlanması
- Rüzgâr enerjisi kurulu gücünün 2023 yılına kadar 20.000 MW’ye çıkarılması
- Güneş enerjisinin elektrik üretimi için de kullanılmasının yaygınlaştırılması

hedefleri yer almaktadır. Ancak bu hedefleri tutturmak için özellikle yenilenebilir enerji için yatırımcı teşvik ortamı yetersizdir.

Elektrik üretiminde ithal kaynaklara bağımlılığın azaltılmasına yönelik olarak da “v) *Elektrik üretiminde doğal gaz ve ithal kömür kaynaklarına bağımlılık azaltılacaktır. Elektrik dışı alanlarda doğal gaz kullanımı rekabete dayalı olarak yaygınlaştırılacak ve mevsimsel talep değişimleri de dikkate alınarak ulusal düzeyde doğal gaz arz güvenliği sağlanacaktır*” denilmektedir. Ancak elektrik üretiminde doğalgaz ve ithal kömür kaynaklarına bağımlılığın azaltılacağı, bu kaynaklar yerine ikame edilecekler açıklanmadan belirtilmiştir. Doğalgaz arz güvenliğinden bahsedilirken ikame enerji kaynaklarının, kısa sürede, bu kadar önemli boyuttaki enerjinin hangi yöntemlerle ikame edileceğinin yönteminin de ortaya konulması şarttır. Kamusal planlama ve denetimin esas alınması ve kamusal üretim tesislerinin de devrede olması şarttır.

Yerli ve yenilenebilir kaynakların kullanımıyla ilgili hedefler ve elektrik üretiminde doğalgazın payının düşürülmesi hedefleri olumlu olmakla birlikte bu hedefleri piyasa mekanizmalarıyla gerçekleştirmek mümkün değildir.

Elektrik dışı alanlarda doğalgaz kullanımının rekabete dayalı olarak yaygınlaştırılacağı belirtilmektedir. Bu yaygınlaşma stratejisi özellikle potansiyelin yüksek olduğu alanlarda güneş enerjisinin ve jeotermal enerjinin ısıtma için kullanılması konusunda engel yaratmaması gereklidir. Türkiye'nin doğalgazdaki öncelikli sorunu rekabetin olmaması değil, enerji sisteminin gittikçe artan şekilde ve kritik eşikleri aşan oranlarda boruların ucuna bağlanmış doğalgaz bağımlılığı oluşturmaktadır. Programın bu konudaki teşhis ve çözümü isabetli değildir. İthal kaynağa bu kadar bağımlılığın olmaması için ülke kaynaklarının “çöpüne” kadar değerlendirilmesi için enerji lisanslamalarının bir planlama çevresinde yapılması şarttır.

Kayıp/kaçak elektrik ve enerji verimliliğine ilişkin olarak da “vi) Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımında kayıp/kaçakların asgari seviyeye indirilmesi, Enerji Verimliliği Kanunu çerçevesindeki destekleme imkânlarının artırılması, talep tarafı yönetimi, yüksek verimli kojenerasyon ve yalıtım gibi uygulamaların yaygınlaştırılması yönünde politikalar izlenecektir” denilmektedir. Türkiye'nin önündeki en önemli politika hedeflerinden birisi, enerji verimliliğinin artırılması ve enerji yoğunluğunda düzenli bir düşme eğiliminin yakalanması olmalıdır. Bu şekilde Türkiye’de henüz yeterince tartışılmayan karbon yoğunluğunun azaltılması sağlanabilecektir. Program ise hedefsiz bir ifade ile “enerji verimliliğinden” bahsetmekte ve orta ve uzun vadede enerji politikası üzerinde en önemli baskı unsuru olacak iklim değişikliği politikaları ve hedeflerinden bahsetmemektedir.

Türkiye'nin enerji geçiş güzergahı olmasına ilişkin olarak da “vii) Bölgemizde bulunan enerji (petrol, doğal gaz ve elektrik) kaynaklarının uluslararası pazarlara ulaştırılmasında Türkiye'nin transit güzergâhı ve terminal ülke olması için gerekli çalışmalar sürdürülecektir” deniliyor. Türkiye'nin enerjide transit olma hususu önceki programlarda olduğu gibi bu programda da yer almıştır. Ancak bu hususun Programın giriş bölümünde belirtilen enerji politikasının temel amacına nasıl bir katkısı olacağı somut olarak ifade edilmelidir.

3.4 OVP'nin Ulaşım Bölümü Üzerine Değerlendirme

Bir önceki OVP (2010–2012) ile bir madde hariç aynı değerlendirmelere sahip olan programın ana yönelimi “serbestleştirme ve rekabet” doğrultusunda yeniden yapılanmadır. Programın girişinde, OVP'nin, “bir önceki OVP'nin devamı niteliğinde olup, uygulanmakta olan ilke, politika ve önceliklerle uyum arz etmektedir” denilmektedir.

Programın “B. Makroekonomik Politikalar” bölümünün “f. Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme” alt başlığının vi) şıkkında “Kamunun elektrik dağıtımı ve şeker üretimi alanlarından tamamen çekilmesi; elektrik üretimi, telekomünikasyon, liman, otoyol ve köprü işletmeciliğindeki payının ise azaltılması hedeflenmektedir” denilmektedir. Yani ulaşım hizmetlerinin özelleştirilmesi, serbestleştirilmesi ve kamunun tamamen devre dışı bırakılması politikaları önümüzdeki döneme de damgasını vuracaktır. Yeni yapılan otoyol ve yüksek hızlı tren ihaleleri bu kapsamda özelleştirme yönelimiyle yapılmaktadır. Limanlar, garlar ve karayolları üzerindeki özelleştirme politikaları kamu yararını hiçe sayarak; tarihi, kültürel ve ekonomik birikimlerimizi heba etmek pahasına sürdürülmektedir.

Örneğin 13.07.2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6001 sayılı “T.C. Karayolları Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile Karayolları Genel Müdürlüğü’nün (KGM) teşkilat ve görevleri, kamusal hizmet üretiminin tasfiyesi ve yasa gerekçesinde belirtilen “liberalleşme ve özelleştirme” yönünde değiştirilmiştir. Böylece KGM, yapmakla yükümlü bulunduğu karayolu, otoyolu, bakım ve işletme tesislerini yapım, onarım ve işletme görevlerini doğrudan kendisi yapmaktan uzaklaştırılarak; *yaptırmak, işlettirmek, onarımını yaptırmak, kiralamak, şirketlere ortak olmak* gibi yeni görev tanımlarıyla piyasaya açılmaktadır. KGM hizmet üretimi ve gelirlerini devredici yöntemlerle serbestleştirme ve özelleştirmelerin yeni bir adresi olmaktadır. Böylece köprü ve otoyollar, bakım istasyonları, tesisler ve hizmet binaları dahil 30 milyon m² civarındaki taşınmazın özelleştirilmesinin önü açılmıştır.

OVP’de “4. Enerji ve Ulaştırma Altyapısının Geliştirilmesi” başlığının “b. Ulaştırma alt başlığında ulaştırma sektörüne yönelik hedefler sıralanmıştır. Maddeler halinde sıralanan hedefler, programın uygulamaya dönük diğer bölümleri gibi somut politikalar önermekten ziyade genel temenniler düzeyinde kalmaktadır.

Bir önceki OVP (2010–2012)’de belirtildiği gibi 2011–2013 Programında da “Ulaştırma sektöründe temel amaç; taşıma türleri arasında dengenin sağlandığı, çağdaş teknoloji ve uluslararası kurullarla uyumlu, çevreye duyarlı, ekonomik, güvenli ve hızlı taşımacılığın yapıldığı bir ulaştırma altyapısının zamanında oluşturulmasıdır. Ulaştırma alt sektörlerinin birbirlerini tamamlayıcı nitelikte çalışması ve kombine taşımacılığın yaygınlaştırılması esastır” yaklaşımına yer verilmiştir. Bu amaçlar ilk bakışta olumlu bir görüntü sunsa da yük ve yolcu taşımacılığı göstergeleri, sürekli olarak farklı gerçeklere işaret etmektedir.

Zira ülkemizdeki yük taşımacılığının % 83’ü karayolu, % 4,80’i demiryolu, % 4,58’i denizyolu, % 0,46’sı havayolu ile; yolcu taşımacılığının ise % 90’ı karayolu, % 1,80’i demiryolu, % 0,30’u denizyolu % 8’inin havayolu aracılığıyla yapıldığı; kısaca karayollarına verilen ağırlığın sürdüğü bir gerçektir.

Ulaştırma Bakanlığı tarafından 2009’un Ekim ayında gerçekleştirilen 10. Ulaştırma Şurasında alınan, yerleşim merkezlerine çevre yolu yapılması, bölünmüş yollar ve otoyollara verilen ağırlığın devam etmesi gibi kararlar, ulaşım modları arasında denge kurulması ve otomobil kullanımının azaltılması gibi hedeflerle çelişmektedir.

Ulaşımında yaşanan mevcut sıkıntıların birçoğunun çözümü için gerekli olan kamu yatırımlarının planlı bir şekilde artırılması yapılmamakta, demiryollarında son yıllarda gözlenen gelişmelerde olduğu gibi, hedeflenen yatırımların birçoğu ulaştırma sektörünün özel sektöre devredilmesine yönelik olarak gerçekleştirilmektedir.

Taşıma türleri arasında denge sağlanması için karayolları lehine olan orantısız taşıma ağırlığının hızlı bir şekilde geriletilmesi gerekmektedir. Bunun için yolcu ve yük taşımacılığında da demiryolu ağırlığının artırılması ve yatırım yapılması öncelikler arasında olmalıdır. Ancak son yıllarda çeşitli alt yapı sorunlarına işaret ettiğimiz yüksek hızlı tren uygulaması Hükümet tarafından gündemden düşürülmezken, yıllardır hiçbir yatırım yapılmayan kilometrelerce demiryolu kaderine terk edilmiş

durumdadır. Özellikle yük taşımacılığının yoğun yapıldığı eski hatlara yönelik hiçbir politika geliştirilmezken taşıma modları arasında dengenin nasıl kurulacağı merak konusudur. Son yıllarda demiryollarına yapılan yatırımların artmasının nedeni olan yüksek hızlı tren, yük taşımacılığı dikkate alınmadan hayata geçirilmiştir.

Ayrıca yük taşımacılığının ağırlıklı olarak yapıldığı konvansiyonel hatlara yönelik herhangi bir yatırım yapılmamaktadır. Durum böyleyken altyapısı tartışılan “duble yol” yapımına hâlâ ağırlık verilmesi, ulaşım modları arasında denge kurma söylemini geçersiz kılmaktadır.

Programda bir önceki OVP’den farklı olarak belirtilen tek konu, “i. Ulaştırmanın tüm türlerinde trafik güvenliği artırılacaktır” şeklinde ifade edilmektedir. Yine “iii. Devam eden bölünmüş yol yapım çalışmaları tamamlanacak; ayrıca mevcut karayolları, standartları yükseltilecek iyileştirilecektir” şeklinde yolların geometrik ve fiziki standardının yükseltilmesine yönelik hedefler programda yer bulmaktadır. Kuşkusuz standartların yukarı çekilmesine yönelik her türlü çaba tartışmasız öneme sahiptir. Ancak Ulaşım ve Trafik Politikalarında Planlama Gerekliliği Oda Raporunda belirttiğimiz gibi, ülke genelinde kapsamlı bir trafik güvenliğinin sadece yolların fiziki ve geometrik standartlarının yükseltilmesi ve yeni projeler ile sağlanacağı düşünülmesi büyük bir yanılğı olacaktır. Trafik güvenliği politikası sağlık, eğitim, denetim, hukuki altyapı ve kara ulaşımının alt yapısının güvenli yollar yaklaşımına uygun hale getirilmesi ile sağlanabilir. Trafik güvenliğinin artırılmasının yolu altyapı ve ekonomik maliyetleri ön plana çıkarılan ulaşımında planlı stratejilerin geliştirilmesinden geçmektedir.

TCDD ve demiryolu sektörü ile ilgili hedefler ise programın özünün hangi ilkelere dayandığını göstermesi açısından önemlidir. Buna göre bir önceki programla aynı ifadeler kullanılarak “iv. TCDD’nin hizmet kalitesi artırılacak, hızlı trenle yolcu taşımacılığı yaygınlaştırılacaktır. Demiryolunun sektör içindeki payını artırmak ve TCDD’nin kamu üzerindeki mali yükünü azaltmak amacıyla, demiryolu sektörü ve TCDD yeniden yapılandırılacaktır” denilmektedir. Demiryollarında yeniden yapılanma ihtiyacı olduğu açıktır. Ancak son yıllarda uygulanan politikalara bakıldığında yenilenme hedefi, toplumsal ve bilimsel gereksinimlere uygun yatırımlarla belirlenmemektedir. Özelleştirme ve taşeronlaştırma uygulamaları kamu hizmetlerinin tasfiyesi ve kamu mallarının yağması sonucunu doğurmaktadır.

TCDD’nin birçok seferinin kaldırıldığı, kaldırılmayan seferlerin aksatıldığı, geciktirildiği, altyapının çağın oldukça gerisinde kaldığı bir ortamda hizmet kalitesinin nasıl artırılacağına dair somut bir politika bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, mevcut yasa tasarıları TCDD’nin yeniden yapılandırılması hedefinin gerçek boyutunu göstermektedir. Öyle ki, “Genel Demiryolu Kanunu Tasarısı” ve “TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması ve Türkiye Demiryolu Taşımacılığı A.Ş. Kurulması Hakkında Kanun Tasarısı” ile bir bütün olarak artıları ve eksileri bulunan 153 yıllık demiryolu kazanımları ve TCDD’nin nihai tasfiyesi gerçekleştirilecektir.

Ulaştırma Bakanlığı tarafından AB müktesebatına uyum gerekçe gösterilerek hazırlanan Demiryolu Kanunu Tasarısı ile demiryolu hizmetlerinin rekabete dayalı

esaslar çerçevesinde yeniden yapılandırılması ve sektörün serbestleştirilerek piyasaya açılması hedeflenmektedir.

TCDD'nin Yeniden Yapılandırılmasına yönelik Kanun Tasarısı ise Türkiye Demiryolu Taşımacılığı Anonim Şirketi Genel Müdürlüğünün kurulması, taşınmazların satışı, özelleştirmelerle ve demiryolu çalışanlarının geleceği ile ilgili ayrıntılı düzenlemeler getirmektedir. *“Yeni yapılanmadan sonra, demiryolu taşımacılığının özel sektörün kullanımına da açılması suretiyle, kamu kaynağının etkin ve verimli kullanımı neticesinde ülke kaynaklarının rasyonel kullanımı sağlanacağı ve hizmet kalitesi artacağı”* gerekçeleriyle kamuoyuna sunulan tasarılar ile TCDD parçalanarak şirketleştirilmek, kamu hizmeti anlayışı yerine serbest piyasa gereklerini gözetilen bir modelin esas alınması ve TCDD'nin taşınmazları pazarlanmak istenmektedir.

Bu yönleriyle OVP'nin ulaşım politikalarına ilişkin toplumcu ve bilimsel bir yaklaşımdan uzak belirlemeleri, altyapı sorunlarının uzun vadeli bir anlayışla çözülmesine hizmet etmeyecektir.

İnsan ve çevre merkezli bir ulaşım sistemi, ekonomik planlamayla refah düzeyini artırırken yaşam kalitesinin ve güvenliğinin ihmal edilmemesini gerektirir. Bu sistemin amacına ulaşmasının yegane yolu, şirket ve kâr merkezli anlayışın yerine kamu yararını ve nefes aldığımız atmosferi gözetilen bir anlayışın egemen olması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, OVP'nin ülkemizde ulaşımında birçok soruna neden olan yönelimleri sürdürdüğü görülmektedir.

3.5 OVP'nin İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi

Türkiye'nin bu alandaki yapısal sorunları; neo liberal ekonomik politikaların etkisiyle özelleştirme, sendikasılaştırma, taşeronlaştırma sonucu güvencesiz çalışma biçimlerinin yayılması, gerekli yatırımların yapılmaması, 4857 sayılı İş Yasası ve 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun gerekli denetimleri esnetmesi, ilgili yönetmeliklerdeki sorunlar, mühendislik ve hekimlik uygulamalarına ilişkin yasal eksikler, kadın ve çocuk emeği sömürüsü ile kayıt dışı istihdamın büyüklüğünden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle iş kazaları ve meslek hastalıkları açıklanan resmi verilerden çok fazladır ve ülkemiz iş kazalarında Avrupa'da ve dünyada ilk sıralarda yer almaktadır.

Ancak OVP (2011–2013)'de, bir önceki OVP (2010–2012)'ye benzer şekilde iş sağlığı ve güvenliği alanıyla ilgili özel belirlemeler bulunmamaktadır. Yalnızca Programın *“III. Makroekonomik Hedefler ve Politikalar”* bölümünün *“A. Program Dönemi Hedef ve Göstergeleri”* kısmında öngörülen *işgücü piyasasına yönelik düzenlemeler*, iş sağlığı ve güvenliği alanındaki egemen yönelimin anlaşılmasına olanak vermektedir.

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği alanına son yıllarda yön veren temel eğilim, “esnekleşme ve ticarileştirme” anlayışı doğrultusunda şekillenmektedir. Bu kapsamda yakın zamanlarda bu alanı ilgilendiren birçok yasa ve yönetmelik çıkarılmış; mevzuat, *esneklik* yaklaşımına göre şekillendirilmeye çalışılmıştır. OVP'de iş sağlığı ve güvenliği alanını piyasaya açma hedefine sahip olan bu bakış açısının devam ettiği görülmektedir.

Programın ilgili kısmında “*I. Büyüme ve İstihdam*” alt başlığında, “*iv. Ekonomik büyümenin yanı sıra, işgücü piyasasını daha esnek hale getirecek politikaların uygulanacağı*” vurgulanmaktadır. Burada işgücü piyasasında belli bir esnekliğin oluşturulduğu ve bunun daha da geliştirilmesi gerektiği anlatılmaktadır. Yıllardır işgücü piyasasına ve dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği alanına dayatılan esnekliğin güvenceli ve sağlıklı koşullarda çalışmaya engel bir serbestliğe işaret ettiği bilimsel verilerle ortaya koyulmuşken, daha fazla esneklik hedefi, bu alanın gerçeklerini göz ardı etmek anlamına gelmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının kamusal bir bakış açısıyla ve bilimsel-mesleki değerler ışığında tüm çalışma alanlarına yaygınlaştırılması gerekirken, Hükümetin esnekleşme dayatması ve bu yöndeki mevzuat düzenlemeleri, çalışma yaşamında sağlıklı ve güvenli bir gelecekte söz etmeyi güçleştirmektedir.

OVP'nin “*IV. Program Dönemi Gelişme Eksenleri*” bölümünün “*B. İstihdamın Artırılması*” ana başlığının “*I. İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi*” alt başlığında, “*i. İşletmelerin ilave istihdam oluşturmalarını kolaylaştıracak ve kayıt dışına yönelişi önleyecek yeni modeller geliştirilecektir*” denilmekte; ancak bu hedeflerin gerçekleşmesine yönelik hiçbir somut politika belirlemesi bulunmamaktadır. Diğer yandan özelleştirme–sendikasılaştırma–taşeronlaştırma çabaları ile mühendislik, hekimlik uygulamalarının dışlanmaya çalışılmasının kayıt dışı istihdam ve kayıt dışı ekonomiyi yaygınlaştırıcı etkileri bulunmaktadır. Günümüzün temel paradigması olan *esneklik ve rekabet gücünün artırılması* ucuz ve kayıt dışı işgücü sömürsünü artırarak iş sağlığı ve güvenliği alanını sakatlamaktadır.

Aynı alt başlığın *ii* şikkında dile getirilen “*çalışma hayatına ilişkin mevzuat gözden geçirilecek*” belirlemesi, yargı kararlarının aksine yakın zamanda mevzuata sokulmayı bekleyen bilimsellikten uzak, ticari yaklaşımları egemen kılabacak olan yasa ve yönetmelik taslaklarına işaret etmektedir.

Örneğin 2003 yılında kabul edilen 4857 sayılı İş Yasasında iş güvenliği mühendisliği ve işyeri hekimliği uygulaması açıkça belirtilmesine karşın ardı ardına çıkarılan yasa ve yönetmeliklerle işyerlerinde sağlık ve güvenlik faaliyetlerinin ticarileştirilmesine çalışılmaktadır. Yargıya da taşınan bu düzenlemelerin birçoğunun yürütmesinin durdurulmasına, “*mevzuatın gözden geçirilmesi*” çabaları ile direnilmekte; emek ve meslek örgütlerinin görüşleri ile yargı kararları aşılmaya çalışılmaktadır. Son olarak 01.08.2010 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak mevzuata giren bir torba yasa ile iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görev yapan yetki belgeli mühendis ve hekimler ile meslek odalarının eğitim ve uzmanlık birikimleri yok sayılmış, bu alan özel sektöre bırakılmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na hazırlanan “*İş sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısı Taslağı*” da aynı amaca yönelik köklü düzenlemeler yapmayı amaçlamaktadır. Bu taslak iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin temel hususların içerildiği 14 maddenin yürürlükten kaldırılmasını ve 9 maddede de değişiklik yapılmasını içermektedir. Taslakta uzun zamandır izlenen piyasacı rotaya uygun olarak, devletin bu alana yönelik sorumluluğunun ortadan kaldırılması, mühendislerin yok sayılması ve İş

Güvenliği Mühendisi tanımının dışlanması gibi düzenlemelerle iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ticari danışmanlık faaliyeti haline getirilmektedir.

Programın ilgili alt başlığının iii şikkında, “İşgücü piyasasında başta gençler, kadınlar ve özürllüler olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar sürdürülecektir” denilmektedir. Özellikle kayıt dışı çalışmanın yaygın olduğu sektörlerde yaşanan kadın ve çocuk emeği sömürüsü, iş sağlığı ve güvenliğinde en sıkıntılı alanların başında gelirken bugüne kadar hangi destekleyici politikalar geliştirildiği tartışması bir kenara, “avantajlı” statüde değerlendirilen kesimlerin yaşadığı güvencesizlik ve sıkıntıların giderilmesine yönelik düzenlemelerden söz edilmesi de zordur.

4857 sayılı İş Yasasının 78. maddesi ve “İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik” ile işyerlerinin kurulması aşamasında işyeri koşullarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uygun olmasını teşvik eden uygulama, 2008 yılında 5763 sayılı İş Yasasında değişiklik yapan yasa ile ve 04.12.2009 tarihli “İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik”le ortadan kaldırılmıştır. Böylece Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının işyerlerine yönelik denetimi yok edilmektedir.

İşyeri Sağlık Ve Güvenlik Birimi kurulmasının en az 50 işçi çalıştırma zorunluluğuna bağlanmasıyla işlevsizleştirilmesi de bir başka olumsuzluktur. 09.12.2009 tarihli İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ’de, çalışanları nasıl tehlikelerin beklediği adeta itiraf edilmektedir. Asıl işveren–alt işveren ilişkisinin bulunduğu işyerlerinde, her iki işyerinde 50’den az işçi bulunması durumunda işyeri sağlık ve güvenlik birimi kurma mecburiyeti olmadığı belirtilmektedir. Bunun anlamı, 50’nin üzerinde işçi çalıştıran ana işverenlerin, işyerlerini küçük parçalara ayırarak tüm yükümlülüklerden kurtulmasıdır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nca ilgili çevrelere sunulan İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği Taslağında da çalışma koşullarını güvenceli hale getirecek bir yaklaşım bulunmamaktadır. Ülkemizde iş kazalarının % 61’i 50’den az sayıda işçinin çalıştığı işyerlerinde gerçekleşmektedir. Mevcut taslak ise son yıllarda yürürlüğe koyulan yönetmeliklere benzer şekilde sanayiden sayılan işlerin yapıldığı ve devamlı olarak en az 50 işçi çalıştıran işyerlerinde iş güvenliği uzmanı mühendis veya teknik eleman görevlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. “Sanayiden sayılan işler” tanımıyla iş kazalarının yoğun yaşadığı birçok sektör uygulama dışına itilirken, 50 den az işçi çalışan işletmelerin kapsama alınmaması milyonlarca çalışanın geleceğiyle oynamak anlamına gelmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği alanında mevzuata dair sıkıntılar olduğu ve kapsamlı politikalar uygulanabilmesi için bu boşluğun doldurulması gerekliliği; Odamız, TMMOB ve ilgili emek ve meslek örgütleri tarafından yıllardan beri vurgulanmaktadır. Ancak denetimleri yaygınlaştırmayan, mesleki bağımsızlığı göz ardı eden, bu alana yönelik bilimsel ölçütleri ve birikimleri umursamayan; serbestleştirme temelinde milyonlarca işçiyi sömürü sistemine daha fazla teslim eden yaklaşımlarla oluşturulan mevzuat, ülkemizdeki birikmiş sorunları artıracaktır.

Rekabetçi bir ekonomiye uygun şekilde işgücü piyasalarının etkinleştirilmesi yaklaşımları, esnek istihdam, iş sağlığı ve güvenliğinin kapsamını daraltan sektörel ve nicel sınırlamalar, iş sağlığı ve güvenliği alanının ticarileştirilmesi ve mühendislik, hekimlik uygulamalarının dışlanması; işçi ve iş sağlığı, güvenliği alanını yapısal sorunlarla kuşatıcı ve iş kazalarını artırıcı niteliktedir.

II. Sanayide Son Durum

Görülebileceği gibi hükümetin politika demetinde bir “sanayileşme stratejisi” bulunmamaktadır. Sanayi tesislerinin yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekilmesi ile gerçekte bir sanayisizleşme süreci yaşanmaktadır. Bu gelişmeler sonucunda sanayi sektörü bugün hizmet ve tarım sektörlerinden sonra gelmekte ve sanayi istihdamı % 19’u ancak bulmaktadır.

Bugün Türkiye, yem, gübre, et balık, süt ve süt mamülleri, gıda, çay, çimento, kağıt, orman ürünleri, demir çelik, petro kimya, tütün, enerji, imalat, makina imalat, tekstil, bakır sanayilerinde kamu işletmeciliği ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana yaratılmış olan bütün iktisadi kazanımlardan yoksun kalmış durumdadır. Sermaye lehine serbestleştirmelerle bu temel sanayiler talan edilmiş durumdadır.

2008 ortalarında başlayıp 2009 yılı boyunca süren ve 2010 yılının ilk üç ayında da etkileri görülen dünya ekonomik krizi, temelde kapitalist sistemin temel çelişkilerinden, sömürü düzeninden, küresel rekabetten ve finansal türev işlemlerinin sanal etkisinden kaynaklanan bir bunalımdır. Neoliberal politikalar uygulandığı sürece belirli periyotlarla patlayacak olan bunalım, çalışan kesimde yıkım yaratan, yoksulluğu artıran ve gelir dağılımını alabildiğine bozan etkilerini sürdürecektir.

Bu krizin etkileri ülkemizde de özellikle sanayi sektörünü derinden yaralamıştır. Sonuçta ara malı üretimini tamamen devreden çıkartan, dış borcu artan, üretimi düşen, ihracat/ithalat makası açılan; yatırımları azalan, bölgesel dengesizliği derinleşen bir sanayi tablosu ortaya çıkmıştır.

Sanayide taşeronlaşma oranı artmış, mevcut iş gücü oranı düşmüş, taşeron çalışma ile birlikte güvenli çalışma ortamı daha da daralmış, kalite-maliyet optimizasyonu gerçekleşmemiştir. İhracattaki yüksek teknoloji ürünlerin oranı % 6,2’yi aşamamıştır. Son üç yılın üretim, büyüme oranları (%) aşağıdaki gibidir.

	2008	2009	2010 (Son 9 ay)
İmalat Sanayi	0,8	-25,4	6,9
Makina İmalat Sanayi	0,6	-20,3	6,1
Genel olarak yatırım malları üretimi	0,7	-21,6	6,3
Genel olarak ara malları üretimi	0,5	-22,9	4,9

Görüldüğü gibi 2009’da büyük bir daralma olmuş, 2010’da henüz 2007 düzeyine gelinememiştir.

2002–2010 dönemi ele alındığında, yatırım malları ithalatında % 155 oranda artış olurken, hammaddelerde % 163 ve tüketim mallarında % 293 oranında artış olmuştur. Yatırım mallarında yıllık ortalama ithalat artışı % 19,3'tür.

Sanayide doğrudan yabancı sermaye yatırımları oldukça düşük düzeyde gerçekleşmiştir. 2003–2010 dönemi ele alınırsa, toplam doğrudan yabancı sermayenin ortalama % 21,2'si (yıllık ortalama) sanayide gerçekleşmiştir. Bu konuda ayrıntılı tablo aşağıdaki gibidir.

• 2003–2010 dönemi doğrudan sermaye girişi:	93,0 milyar\$
• 2003–2010 dönemi toplam sanayi sektörü yabancı sermayesi:	19,8 milyar\$
• İmalat sanayi dönem toplamı:	13,5 milyar\$
• Ortalama yıllık imalat sanayi yabancı sermaye girişi:	1,5 milyar \$
• Makina imalat sanayi yıllık yabancı sermaye girişi:	150 milyon\$

Görüldüğü gibi yabancı sermaye sanayiye çok az yatırım yapmakta ve bunun da önemli bir bölümü “satın alma” biçiminde olmaktadır.

Yine 2003–2010 dönemi göz önüne alınırsa imalat sanayiinde ortalama yıllık kapasite kullanım oranı % 67,9 olup bu oran makina imalat sanayiinde % 64,5'e düşmektedir. Krizin yoğun yaşandığı 2009 yılında oranlar 2008 yılına göre % 20 oranında düşüş göstermiştir. Bu düşüş işçi çıkarmalarını getirmiş, sanayiden bir yılda 310.000 civarında işçi ayrılmıştır. Sanayide üretim endeksi (2005=100) aşağıda son 5 yıl için belirtilmiştir.

Sanayi üretim endeksi (2005=100)

	2006	2007	2008	2009	2010 (9 ay)
İmalat sanayi	107,7	114,8	109,9	94,3	111,6
Makina sanayi sektörü	111,6	121,2	112,3	97,7	114,3

Tablodan üretimdeki düşüşleri görmek mümkün olup 2010 yılının değerleri de 2007'nin gerisinde kalmaktadır.

Sanayi sektöründe işgücü istihdamının düştüğü, ücretlerin dalgalandığı periyot son üç yılda açık olarak görülmektedir.

Sanayide Üretim, İstihdam, Verimlilik Endeksi (2005=100 alınır)

	2008	2009	2010 (9 ay)
Üretim	109,9	94,3	111,6
İstihdam	103,2	31,2	98,3
Verimlilik	104,3	106,1	119,8

Görüldüğü gibi istihdam düşmekte ancak verimlilik endeksi, üretim ve istihdamın üzerinde seyretmektedir. Bu da işgücünün çalışma koşullarının zorluğunu, “az işçi-çok verim” dayatmasını ortaya koymaktadır.

Sanayi yatırımlarında 2009 yılında bir önceki yıla göre % 45'lere varan düşüşler olmuş, 2010'da ise yatırım artmakla birlikte 2007'nin altında kalmıştır. Yatırım teşviklerine rağmen yeni yatırımdan ziyade tevsî modernizasyon, darboğaz giderme yatırımları yapılmaktadır. Bölgesel dengesizlik yatırımların bölgelere dağılımından açıkça görülmektedir.

III. Büyüme ve İstihdam İlişkisinde Durum

Ülkede büyümeden söz edilmesine karşın istihdamda bir artış ortaya çıkmamaktadır. 2002–2010 dönemi büyüme ve istihdam değişimi değerleri aşağıda verilmiştir.

Büyüme ve İstihdam İlişkisi

Yıllar	Büyüme (%)	İstihdam Değişimi (%)
2002	6,2	-0,8
2003	5,3	-1,0
2004	9,4	-7,2
2005	8,4	2,2
2006	6,9	1,8
2007	4,7	1,5
2008	0,7	2,2
2009	-4,7	0,4
2010 (T)	6,5	1,3

T: Tahmin

Kaynak: TÜİK

Görüldüğü gibi son 9 yılda ortalama yıllık büyüme oranı % 4,82 olurken, istihdamda yıllık artış yalnız % 0,05 oranında olmuştur. Böylece “istihdam yaratmayan büyüme” diyebileceğimiz bir kalkınma (!) söz konusudur.

2010 yılında sanayide istihdam 4.240.00 kişi olup, sanayideki istihdamın payı ise %19,1'dir.

2002–2010 yılları arasında gerçek işsizlik oranları %16,1 ile % 21,0 arasında değişmektedir.

Kadınlarda işsizlik oranı % 32, gençlerde % 35'tir.

GSYH'nin 1999-2009'da ortalama yıllık artışı: % 3,1'dir.

İstihdam değişimi 1999-2009'da ortalama yıllık artışı: % 0,2'dir.

Ücret değişimi 1999-2009'da ortalama yıllık artışı: % 0,9'dur.

IV. Enerji Sektöründe Toplu Durum

I. Elektrik Sektörü

2003–2009 yılları arasında kurulu güçteki yıllık ortalama artış 1529 MW olmuştur (Tablo I). Oysa ETKB'nin birçok açıklamasında, “Hızla artan elektrik talebinin karşılanabilmesi için kurulu güçte her yıl 3000 MW artış olması gerektiği” belirtilmekte idi. Bu artışın önemli bölümü termik kaynaklardan ve ağırlıklı olarak doğalgazdan sağlanmıştır. Öte yanda, yerli linyitten elektrik üretimi yılda ortalama 2500 GWh artarken iken doğal gazla dayalı üretim yılda 5 500 GWh artmış ve doğalgazın elektrik üretimindeki payı 2003 te % 44,4 iken 2009 da % 49,3 a kadar çıkmıştır.

Tablo I. 2003 ve 2009 Yılı Kurulu Güç ve Elektrik Üretimi Karşılaştırılması

KURULU GÜÇ (MW)					ÜRETİM (GWh)			
Yıllar	Termik	Hidrolik	Jeoter. +Rüz	Toplam	Termik	Hidrolik	Jeoter. +Rüz	Toplam
2003	22.974,4	12.578,7	33,9	35.587,0	105.101,0	35.329,5	150,0	140.580,5
2009	29.339,1	14.553,3	868,8	44.761,2	156.923,4	35.958,4	1.931,1	194.812,9
Fark	6.364,7	1.974,6	834,9	9.174,2	51.822,4	628,9	1.781,1	54.232,4
2003–2009 Yıllık Ortalama Artış	1.060,8	329,1	139,2	1.529,0	8.637,1	104,8	296,9	9.038,7

Yeni yenilenebilir enerji kaynakları olarak bilinen jeotermal, rüzgâr ve biyokütle santrallerinin sayısı hızla artmasına rağmen 2009 yılı toplam kurulu gücü içinde payları hala çok düşüktür. Bu kurulu gücün 65,5'i termik, % 32,5'i hidrolik ve % 0,17'si jeotermal ve 1,76'sı rüzgâr santrallerinden oluşmaktadır. Elektrik üretiminde de dışa bağımlılık artmaktadır.

18 Eylül 2009 tarihli “Elektrik Enerji Piyasası ve Arz Güvenliği Stratejisi Belgesi”nde yer alan;

• “Dışa bağımlılıktan kaynaklanabilecek riski azaltmak üzere doğal gazla dayalı elektrik üretimi payını 2020 yılı itibariyle % 30'a indirmek,

• Hidroelektrik: 2023 yılına kadar teknik ve ekonomik olarak değerlendirilebilecek hidroelektrik potansiyelin tamamının kullanımı,

• Rüzgâr: Rüzgâr enerjisi kurulu gücünün 2023 yılına kadar 20000MW'a çıkarılması”

söylem olarak doğru ifadeleri içerse de, iktidarın uygulamaya hazır stratejileri, yol haritaları ve eylem planları olmadığı için, bu hedeflere ulaşılması maalesef mümkün görülmemektedir.

Geçtiğimiz altı yılda hidrolikte 1974,6 MW, diğer yenilenebilir enerji kaynaklarında ise yalnızca 835 MW artış olmuştur. Elektrik strateji belgesinde (Tablo2) önümüzdeki 13 yılda hidrolikte 30 000 MW rüzgâr ve jeotermalde 19 000 MW artış sağlanabilmesi için radikal politika değişikliklerine ihtiyaç duyulacaktır.

Tablo 3. EPDK Tarafından Verilen Üretim ve Otoprodüktör Lisansları Sayıları

(2003–2009) (Kaynak: EPDK_A. Ocak –Sunu)

Yıl	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Toplam
Üretim lisansı	137	52	55	86	185	222	168	905
OTOP Lisansı	105	14	18	18	10	22	8	195
Toplam	242	66	73	104	195	244	176	1100

Sadece 2009 yılında 176 adet projeye verilen üretim ve otoprodüktör lisanslarının toplam kurulu gücü 8221,6 MW'tır. 2003–2009 yılları arasında verilen üretim ve otoprodüktör lisanslarının toplam kurulu gücü ise 69 715 MW'tır.

Öte yandan EPDK tarafından halen lisans işlemleri sürdürülen üretim ve otoprodüktör lisansı başvurularının toplam kurulu gücü 109 395 MW olup bu başvurular arasında özellikle rüzgar başvuruları üç yılı aşkın bir süredir beklemektedir

Tablo 4. EPDK Tarafından Halen Lisans İşlemleri Sürdürülen Üretim ve Otoprodüktör Lisansı Başvuruları Dağılımı (2003–2009) (Kaynak: EPDK_A. Ocak –sunu)

Yakıt/Kaynak Tipi	Başvuru		İnceleme-Değerlendirme		Uygun Bulunanlar		TOPLAM	
	Adet	Kurulu Güç (MW)	Adet	Kurulu Güç (MW)	Adet	Kurulu Güç (MW)	Adet	Kurulu Güç (MW)
Rüzgâr	3	27,8	722	75.154,10	12	850,9	737	76.032,80
Taşkömürü	7	5.101,70	12	6.890,00	3	1.006,00	22	12.997,70
Doğal Gaz	8	1.083,30	22	9.509,10	5	1.669,30	35	12.261,60
Hidrolik	102	1.432,80	220	3.509,30	163	2.938,70	485	7.880,90
Fuel Oil			2	115,1			2	115,1
Jeotermal	4	74,4					4	74,4
Biyokütle	1	2			2	15,6	3	17,6
Biyogaz	2	5,5	2	2,9			4	8,4
Çöp Gazı	1	4	1	3,4			2	7,4
TOPLAM	128	7.731,50	982	95.183,90	185	6.480,50	1.295	109.395,90

EPDK tarafından lisans verilmiş özel sektör tesislerinden geçici kabulü yapılarak işletmeye alınan tesislerin toplam kurulu gücü 7042 MW olup bunların yıllara ve kaynaklara göre dağılımı aşağıda verilmektedir.

Tablo 5. EPDK Tarafından Lisans Verilmiş Özel Sektör Tesislerinden İşletmeye Alınan Tesislerin Toplam Kurulu Güçleri (2003–2010)

Tablo 7: Kuruluşundan Bugüne Değın EPDK'dan Lisans Alıp Yatırımını Tamamlayan ve Devreye Alınan Enerji Yatırımları

TOPLAM İLAVE KURULU GÜÇ MW	YILI								
	YAKIT CİNSİ	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010(*)
Doğal Gaz	222,1	329,2	977,1	460,8	228,8	363,8	1.415,9	12,4	4.010,1
Hidrolik	58,3	66,7	45,6	105,4	31,5	327,1	465,8	37,8	1.138,2
Rüzgâr			1,2	38,9	76,4	217,1	438,6	20,0	792,2
İthal Kömür		45,0	141,0				270,0		456,0
Fuel Oil	87,9	68,3	6,8		29,6	14,8			207,3
Asfaltit							135,0		135,0
Jeotermal				8,0		6,9	47,4	7,5	69,7
Linyit	20,0				16,0			24,0	60,0
Diğer Termik			11,5				39,2		50,7
NAFTA		49,8							49,8
Çöp Gazı				5,2	1,4	17,0	15,6		39,2
Diğer						16,4			16,4
LPG		10,4							10,4
Biogaz				0,8			6,3		7,1
Genel Toplam	388,4	569,4	1.183,1	619,0	383,7	963,0	2.833,7	101,7	7.042,0

Kaynak: EPDK - (*) 29.04.2010 itibarıyla

- 2009 sonunda kurulu güç 44.761 MW'ye ulaşmıştır.
- 2010 Ekim itibarıyla EPDK'dan lisans alan ithal kömür yakıtlı santrallerin öngörülen kurulu gücü 5.463 MW. Yeni lisans alan doğal gaz yakıtlı santrallerin öngörülen kurulu gücü ise 5.743 MW'dır. Lisans alan bu yeni ithal kömür santrallerinin 2010 sonunda öngörülen kurulu güç olan 46950 MW'ye oranı % 11.64, yine lisans alan doğalgaz yakıtlı santrallerin oranı ise % 12.23'tür. Başka bir ifade ile 2010 sonu için öngörülen kurulu gücün % 24'ü oranında yeni ithal yakıtlı santralin yapımı gündemdedir.

• **Bu denli yüksek kapasitede yeni ithal kömür ve doğal gaz santralleri başvuruları, özel olarak elektrik üretiminde ve genel olarak enerji üretiminde, dışa bağımlılığın hangi noktalara varabileceğini göstermektedir.** Bu nedenledir ki, Strateji Belgesinde belirtilen hedeflere ulaşılabilmesi için kamu kesimin planlayıcı, yol gösterici, denetletici ve yatırımcı olarak süreçte yer alması zorunludur.

Diğer yandan **2003–2009 yılları arasında işletmeye alınan santrallerin EPDK tarafından lisans verilen aynı tür santrallerin toplam güçlerinin % 10'u civarında olduğu görülmektedir.** Bu durum arz güvenliğinin sağlanması açısından sorgulanması gereken bir konudur.

2. Yenilenebilir Enerjide Durum

Aşağıda 2003 yılı ve 2008 yılı kıyaslamalarında görüldüğü üzere 2003–2008 sürecinde Türkiye enerji arzında yenilenebilir ve yerli enerji lehine bir gelişme sağlanamamış aksine bir gelişme olmuştur.

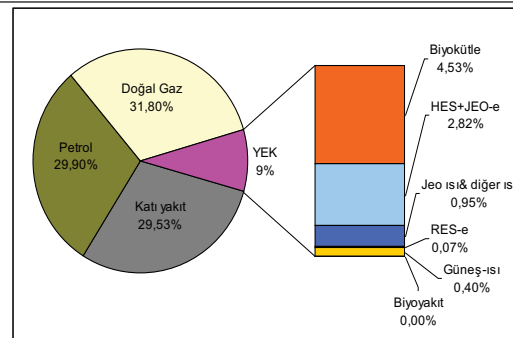
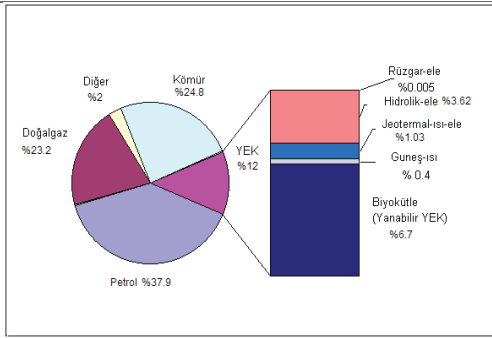
2003 yılı Türkiye toplam birincil enerji tüketimi 83,8 Mtep olup toplam birincil enerji tüketiminin 10 Mtep'i (% 12) yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanmıştır.

Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının % 57,2'sini biyokütle kaynakları, % 30,2'sini hidrolik ve % 12'sini diğer yenilenebilir (rüzgâr, güneş, jeotermal) enerji kaynakları oluşturmaktadır

2008 yılı Türkiye toplam birincil enerji kaynakları arzı 106,27 Mtep dir

2008 yılı Türkiye toplam birincil enerji arzının 9,319 Mtep'i (% 9) yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanmıştır.

Yenilenebilir enerji arzının % 51,64'ü biyokütle kaynakları, % 32,2'si hidrolik ve jeotermalden elektrik üretimi, % 0,72'si rüzgârdan elektrik üretimi, % 10,8'ini jeotermal ısı ve diğer ısı, % 4,5'ini güneş-ısı ve % 0,01'ini biyo yakıtlar oluşturmaktadır.

5346 Sayılı “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun” 18 Mayıs 2005 tarih ve 25819 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. 2003 yılından sonra enerji sektöründe yapılan icraatlardan en olumlusu Yenilenebilir Enerji Mevzuatının çıkarılması olmuştur. **Bu kanun başta rüzgâr enerjisi olmak üzere hidrolik ve jeotermal gibi bazı yek kullanımında artışa yol açmıştır. Ancak bu kanun da Türkiye’nin ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırılmamış, AB mevzuatının Türkiye’ye uyumlaştırılması şeklinde olmuştur.**

5346 sayılı yasa ile YEK belgesine sahip üretim lisansı sahibi tüzel kişinin yenilenebilir enerji kaynaklarından ürettiği elektrik enerjisi için alım zorunluluğu ile birleştirilmiş sabit fiyat sistemi uygulaması getirilmiş ve YEK-E satın alma fiyatı için alt ve üst sınırlar belirlenmiştir. Kanunla ilgili hükümleri yerine getirmeyen perakende satış lisansı sahibi tüzel kişilere ceza uygulaması getirilmiştir.

Bununla birlikte iyi düşünülmemiş yapısı nedeniyle başta teşvikli fiyatlar, destek süreleri, alım garantisi ve hazine ve orman arazilerine uygulanan arazi kullanım desteği açılardan hem kreditorler hem de yatırımcılar tarafından güvenilir ve yeterli bulunmamıştır. Bu nedenle 2007 ve 2008 yıllarında kanunun bazı maddelerinde değişikliklere gidilmiş ve 2009 yılında Bakanlar Kurulu Kararıyla Yasada öngörülen destekleme süresi 2013 yılına kadar uzatılmıştır.

Bu değişikliklere rağmen söz konusu yasa;

- Bu gün halen geçerli olan mevzuat çerçevesinde YEK kapsamında olan enerji projeleri için uygulanan alım garantisi (5–5,5 EuroCent/kWh) kapsamında üretim şirketlerinin yek-e santrallerinden ürettikleri enerjiyi YEK kapsamında değil de serbest piyasada (PMUM) yaklaşık olarak daha yüksek bedelle (sistem dengeleme fiyatı) satmayı tercih etmesi teşvikli fiyatların yetersizliğini açıkça ortaya koymaktadır.

- Yenilenebilir enerji kaynaklarına uygulanacak tarifenin tek tip olması farklı kaynak, farklı teknolojilerin (rüzgar karada/denizde, pv/odaklayıcı sistemler, gazlaştırma/ doğrudan yakma vb) kullanımı, sistem büyüklükleri ve verimli teknolojilerin seçimi vb. konularının ayırt edilememesine neden olmaktadır.

- Türkiye'nin yek potansiyeli yatırımcının dikkatini çekecek kadar caziptir ancak uygulanan tarife bu durum başta güneş uygulamaları olmak üzere ülkenin önemli kaynaklarının buna yönelik teknolojilerin uygulanmasına olanak sağlamamaktadır.

- Yerli üretim konusunda doğrudan teşvikler ve hedefler yoktur. 5346 sayılı yasa ile sağlanan teşvikler rüzgâr enerjisinin kullanımının yaygınlaştırılmasını sağlamaya yönelik dolaylı teşvik niteliğindedir. Kanun'da yerli üretime yönelik teşviklerin bulunmaması nedeniyle yerli üretim avantajı yeterince kullanılamamaktadır. Bunun sonucunda yerli ve yenilenebilir kaynak ekipmanlarında dışa bağımlılık oldukça büyük bir orandadır. Bu alanda Türkiye endüstri alt yapısı ile birçok ekipmanın üretiminde uygun kapasitede olmasına rağmen uygun koşulların olmaması nedeniyle yerli üretim ve bu konuda yaratılabilecek istihdam çok sınırlı olarak gerçekleşmiştir.

- Lisans alımından, inşaata başlanmasına kadar olan sürede alınması gereken izinler, imar değişiklikleri, arazi tahsisi, kamulaştırma, inşaat ruhsatı vb. süreç uzun ve karmaşık, bürokrasi çok fazla, şeffaf, objektif kriterlere dayalı standart bir prosedürün oluşumu konusunda 2003–2009 yılları arasında somut adım atılmamıştır.

- Bağlantı ve sistem kullanımı konusunda mevzuatta öncelik sağlanacağı belirtilmesine rağmen başta rüzgâr enerjisi olmak üzere santrallerin sistem bağlantısında getirilen sınırlamalar önemli bir engel olarak durmaktadır. 2003–2009 yılları arasında bu hususa bir çözüm getirilememiş ve inceleme ve değerlendirmede olan diğer projeler ve 1 Kasım 2007 tarihinde bir günlük müracaatla alınan rüzgâr başvuruları bu konunun çözüme kavuşturulamaması nedeniyle bekletilmektedir. 22 Eylül 2010 tarihinde çıkarılan Yönetmelik aynı bölge ve/veya aynı trafo merkezi için birden fazla başvurunun bulunması durumunda, sisteme bağlanacak olanı/ olanları belirlemek için yapılacak yarışmanın ve yarışma sonunda belirlenen Rüzgâr Enerjisine Dayalı Elektrik Üretim Santrali Katkı Payının ödenmesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla çıkarılmıştır. Ancak bu yönetmelikle öngörülen katkı payının sadece çakışan projeler için öngörülüyor olması rüzgâr projeleri arasında yeni bir eşitsizlik oluşturacaktır.

- RES bağlantıları için Havza TM ve nakil hatlarının yapımı kanun ve yönetmeliklerde gerekli düzenlemelerin yapılmasına rağmen geçen süreç içerisinde pratikte işlerlik kazanamayan bir başka konudur. Bu konuda TM ve hattın

maliyetlerinin ve inşaatının yapımı yönünde Başta Çeşme bölgesi olmak üzere RES bağlantıları için Havza TM yapımı öngörülen yerlerde uygulanabilir (yatırımcıların yatırımı gerçekleştirememesi veya yatırımdan vaz geçmesi, maliyetin sağlıklı paylaşımı, yatırımın gerçekleşmemesi halinde cezai önlemler, bağlanması öngörülen ancak hattın ve TM'nin yapılamaması nedeniyle bağlanamama riski, vb) bir çözüm üretilmesi gerekmektedir.

- YEK projelerinin plansız bir şekilde sadece kâr amacı ve üretilecek enerji düşünülerek tamamen yatırımcı mantığına göre yapılması doğal alanlarda geri dönülmez tahribatlara yol açmakta ve yerel halk ile proje sahipleri arasında projelere karşı çıkmalara ve yer yer çatışmalara neden olmaktadır. Bu nedenle potansiyel YEK alanlarının yöre halkının görüşleri, objektif kriterler ve bütüncül bir bakış açısıyla planlanması zorunludur. Devlet burada tüccar mantığı ile değil tüm tarafları göz önüne alarak ve tüm yaşam alanlarına saygılı olacak çözümleri bir an önce üretmelidir. Hatta bazı doğa ve çevre hassasiyeti olan (Doğu Karadeniz) gibi alanları özel sektöre kapatarak devlet kendisi proje geliştirerek yatırım yapmalı ve işletmelidir.

- Projeler için uygulanan ÇED süreci objektif kriterlere göre yapılması konusunda gerekli hassasiyet gösterilmelidir.

- 11 Ekim 2002 tarihli RG yayımlanan rüzgar ve güneş ölçümlerine ilişkin tebliğ ile rüzgar ve güneş enerjine dayalı üretim, otoprodüktör tesisi kurmak üzere lisans başvurusunda bulunan tüzel kişilerin tesisin yapılacağı saha üzerinde en az bir yıl süre ile ölçümler yapması zorunluluğu 19 Ocak 2006 tarihinde RG'de yayımlanan Tebliğ ile yürürlükten kaldırılmıştır. Projelerde yeterli ve güvenilir rüzgâr ölçümlerinin bulunmaması projelere kredi temininde sorunlara yol açmakta. Yeniden ölçüm yapılmasının yarattığı gecikmeler ve güvenilir potansiyelin doğrulanması işinin özellikle yabancı firmalarca yapılması ilave para ve zaman kaybı ile dışa kaynak aktarımına yol açmaktadır.

- Yönetmeliklerin sık sık değişmesi, yeni kurallar getirilmesi, getirilen kuralların birkaç ay içinde değiştirilmesine rağmen 1 Kasım 2007 tarihinde alınan RES başvurularının değerlendirmesi geçen zaman içerisinde hala sonuçlandırılmadı.

- Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı azami 500 kW'lık üretim tesisi ile mikro kojenerasyon tesisi kuran gerçek ve tüzel kişilere lisans alma ve şirket kurma yükümlülüğünden muaf olma ile ilgili kanun değişikliği 5784 sayılı Kanun'la 2008 yılında yapılmış olmasına rağmen üretilen ihtiyaç fazlası elektriğin sisteme verilmesi halinde uygulanacak teknik ve mali usul ve esasları içerecek yönetmelik hala çıkarılmamıştır.

Öte yandan gerek güneş, gerek jeotermal ve gerekse de biyokütleden sıcak su, yüzey ısıtma ve ısı üretimi konusunda iklim koşullarına, tüketim seviyelerine ve destek yakıtına bağlı olarak belirlenecek aralıktaki oranlarda başta yeni binalar, hastaneler, oteller vb olmak üzere destekleyici mevzuatın bulunmaması önemli bir eksikliktir. Zira Türkiye;

- Dünyada jeotermal ısı ve kaplıca uygulamalarında beş ülke arasında yer almakta ve ABD, İsveç, Çin, İzlanda'nın ardından gelmektedir.

- Dünya üzerinde bulunduğu yer itibarıyla güneş kuşağı olarak adlandırılan ve güneş enerjisinden en iyi faydalanabilen bir bölgede bulunmaktadır. Türkiye'de güneşli bir günde ortalama olarak bir metre kareye gelen güneş ışınımı miktarı, bir litre petrole eşdeğer enerji sağlamaktadır. Türkiye toprakları üzerine bulutsuz bir günde düşen güneş ışığının enerji değeri petrol varil fiyatı 66 dolar alınırsa 100 milyar doların üzerindedir.

- Tarımsal ve hayvansal atıklar açısından zengin potansiyelinden enerjinin yanı sıra ısı ve gübre üretimi kırsal kalkınma ve tarım sektöründe çalışan halkın refah seviyesine ek gelir ile pozitif katkı yaratacaktır.

Yenilenebilir Enerji kaynakları Kanununda Değişik öngören tasarı mevcut durumda karşılaşılan tüm aksaklıklara ve oluşabilecek yeni sorunları da öngörerek çözüm üretecek, yerli üretim ve istihdam oluşturma dahil tüm faydalar göz önüne alınarak bir an önce çıkarılmalıdır.

3. Enerji Üretimi–Tüketimi

Tablo 6: Enerji talep–Üretim–İthalat ve İhracatının Gelişimi (Bin TEP) (2003–2009)

(Kaynak: DEK-TMK, Türkiye Enerji Raporu)

	1990	1995	2000	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008
TALEP (bin tep)	52987	63679	80501	(*) 75403	83826	87818	91362	99590	107625	(*) 106273
ÜRETİM* (bin tep)	25656	26749	26156	24681	23783	24332	24549	26802	27453	29192
İTHALAT (bin tep)	30936	39779	56342	52780	65239	67885	73480	80514	87614	85357
İHRACAT (bin tep)	2104	1947	1584	2620	4090	4022	5171	6572	6925,5	7183
İHRAKİYE (bin tep)	355	464	467	624	644	631	628	588	9171	761
NET İTHAL (bin tep)	28477	37368	54291	49536	60505	63232	67681	73354	81112	78173
TYÜKO** (%)	48,1	42	33,1	32,6	28,4	27,7	26,9	26,9	25,5	27,5

* Kriz yılı

** **TYÜKO**: Talebin yerli üretimle karşılanma oranı

Birincil enerjide 2008 yılında % 72 oranında dışa bağımlılık vardır. Bu durum 1990'lı yıllardan itibaren sürekli artmaktadır. 2003–2008 süreci içerisinde de bu eğilim artmaya devam etmiştir. Türkiye'nin 2008 yılında sadece ham petrol, petrol ürünleri doğalgaz ve LPG'ye ödediği miktar 44,8 milyar dolardır. Bu da Türkiye ithalatının dörtte birine karşılık geliyor. *(İktidarın yerli kaynak kullanımı artıracakları söyleminin de eyleme dönüşmediği bağımlılığın arttığı görülmektedir. Birincil enerji arzı, yerli enerji üretimine kısasla 4 misli artmıştır. (2003–2008 BEA: 22 mtep, YEA: 5,4 mtep)*

4. Enerji Sektörü Özelleştirmelerinde Son Durum

Elektrik enerjisi tesisleri büyük ölçüde özelleştirilmektedir. Özelleştirme İdaresinin bilgilerine göre:

Dağıtım Sektörü

- Elektrik dağıtım özelleştirilmesi devam etmektedir
- 21 bölgenin 10'u özel sektöre devredilmiştir ve ihale süreçleri tamamlanan 7 bölgenin ise devir işlemleri devam etmektedir. 1 bölgenin devir işlemleri ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca ("ETKB") yürütülmektedir. Geriye kalan 3 bölge için teklifler alınmıştır.

- Halihazırda dağıtım sektörünün % 39'u özelleştirilmiştir. İhalesi tamamlanmış dağıtım şirketlerinin devredilmesiyle bu oran % 100'e yükselecektir.

Üretim Sektörü

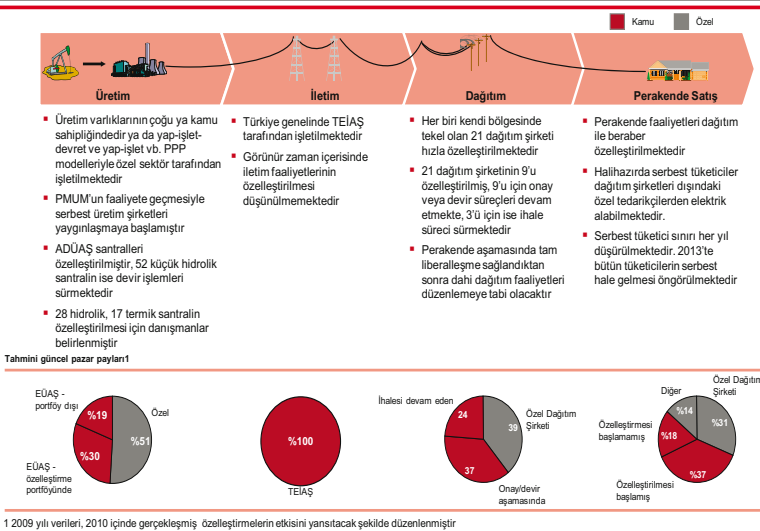
- Elektrik üretim sektöründe Özelleştirme İdaresi tarafından gerçekleştirilen ilk özelleştirme işlemi olan 141 MW kurulu güce sahip ADÜAŞ özelleştirmesi, 2008 yılında gerçekleştirilmiştir

- Toplam kurulu gücü 142 MW olan 52 akarsu santrali özelleştirmesi için ihaleler tamamlanmış, ihale onayları alınmış ve sözleşme imza aşamasına gelmiştir.

- Geriye kalan 45 (Hopa termik santrali hariç) Tesis için ise İdare'ye destek sağlayacak danışmanlar görevlendirilmiştir. Sürecin hazırlık çalışmaları devam etmekte olup, Tesislere ilişkin ilk özelleştirmenin 2010 yılı içerisinde başlatılması planlanmıştır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığının aşağıdaki tablosunda da özetlendiği üzere kamusal hizmet olması gereken enerji sektörü bu dönemde tamamen özel sektörün denetimine girerek, kamu çıkarları açısından yönetilemez hale gelecektir.

Özelleştirmeler ile elektrik üretim, dağıtım ve perakende satışında kamu payı azalmaktadır

5. Enerji Fiyat Artışları

Özelleştirmenin en önemli savı yatırımların özel sektörde yapılacağı ve enerji fiyatlarının rekabet sonucunda ucuzlayacağıdır. Zaman içinde bunun böyle olmadığı görülmüştür

Tablo 7. Konut Kullanıcısının Faturasına Yansıyan 1 kilowat saat Elektrik Fiyatındaki Artışlar (Fon, vergi, hizmet bedelleri dahil)

Tarife dönemleri	Kuruş	Yüzde
Aralık 07	15,81	
Ocak 08	18,90	19,5
Temmuz 08	22,87	21,0
Ekim 08	24,69	7,9
Ocak 09	24,93	1,0
Nisan 09	24,53	-1,6
Ekim 09	26,93	9,8
Ocak 10	27,24	1,1
2 Yıllık Kümülatif Zam Oranı (%)		72,3

Tüketiciler nezdinde elektrik enerjisi fiyatları 2007 yılına göre % 50 civarında artmıştır

Tablo 8. Dağıtım ve Perakende Satış Hizmet Bedelleri Toplamındaki Değişim (Kr)

Tarife Türleri	Aralık 2007	Ekim 2009	Ocak 2010	Ekim 2009'a Göre Zam (%)	Aralık 2007'ye Göre Zam (%)
Sanayi (Orta Gerilim)	1,154	1,572	1,79	13,87	55,11
Tarımsal Sulama	1,842	2,817	3,395	20,52	84,31
Ticarethane	1,714	2,713	3,31	22,01	93,12
Mesken	1,788	2,798	3,399	21,48	90,10
Aydınlatma	1,969	2,987	3,59	20,19	82,33

Tablo 9. Bütün Tarife Türlerine Göre 1 KiloVat Saat Elektrik Fiyat Artışları

FONSUZ (Fon ve vergi kesintileri hariç)	Dönemsel Artışlar					Toplam Artış (2007'ye Göre) %
	(%)					
	Ocak 2008	Temmuz 2008	Ekim 2008	Ocak 2009	Ocak 2010	
1. Grup						
Sanayi	10	25,72	10,7	-1,57	53,09	
2. Grup						
Sanayi-Çift terimli	10,3	23,91	10,1	-1,48	50,47	
Sanayi-Tek Terimli	10,3	24,19	10,2	-1,49	50,85	
3. Grup						
Sanayi-Çift terimli	13,5	23,02	9,77	0,87	53,33	
Sanayi-Tek Terimli	13,4	22,8	9,7	0,72	52,76	
4. Grup						
Sanayi-Çift terimli	12,2	22,39	9,56		50,49	
Sanayi-Tek Terimli						
Orta Gerilim	12	21,95	9,41	-0,46	49,47	
Alçak Gerilim	14,2	21,56	9,27	1,16	51,69	

Yukarıda da belirttiğimiz gibi tüketiciler nezdinde elektrik enerjisi fiyatları 2007 yılına göre % 50 civarında artmıştır. Bunun nedeni aşağıda özetlenmektedir:

- Yerli kaynak potansiyeli yeterince değerlendirilmezken, 2009 yılında elektriğin % 48,5'i doğalgazla üretilmiştir. İthal kömür, fueloil ve LPG ile yapılan üretim de dahil edildiğinde elektriğin % 58.4'ü dış kaynaklardan üretilmiştir.
- Küresel kriz öncesinde; kamuya yatırım yapması yasaklanırken, şirketlerin de beklenen yatırımları gerçekleştirmemeleri sonucunda arz açığı yaratılarak, borsa sisteminde fiyatların yükselmesine yol açılmıştır.
- Elektrik üreticileri için adeta karaborsa yaratılmış, şirketlerin yüksek kar esaslı satışları teşvik edilmiştir. DUY sisteminde elektrik üreticileri yüksek fiyatlar teklif etmekte ve satmaktadır. DUY borsasında oluşan yüksek fiyattan satın alınan elektrik nedeniyle dağıtım şirketlerinin kabaoran faturası kullanıcılara yansıtılmaktadır.
- Kriz sonrasında elektrik talebi azalmış olmasına rağmen, kamu santrallerinin kapasitesi düşürülürken, DUY pazarının elektrik alış-satış payı korunmuştur. 2009 yılında kamu santrallerinin elektrik üretimi % 9 civarında azalırken, serbest üretici şirketlerin üretimleri % 21 oranında artmıştır.
- Elektrik üretiminde piyasa mantığının egemen kılınması ve dağıtım hizmetinin de özelleştirilmeye başlanmasıyla hizmet ve satış bedelleri artmıştır.
- Ocak 2010 zammı dağıtım şirketlerine kar sağlama arayışının sonucudur. Dağıtım şirketlerine her türlü kar garantisi sağlanırken, bu bedellerin tümü fatura yoluyla sanayi de dahil kullanıcılara kesilmektedir.
- Dağıtıcı şirketler için yapılan zamlar elektrik birim fiyatındaki indirimi ve TEİAŞ'ın iletim hizmet bedelindeki indirimi yok ettiği gibi faturalarda kullanıcıların ödeyeceği zammı ortaya çıkarmıştır. Eğer Ocak 2010 itibariyle dağıtım ve perakende

satış hizmet bedellerinde zam yapılmayıp aynı düzeyde tutulsaydı bile çıplak elektrik fiyatındaki % 1,7 ve iletim hizmet bedelindeki % 4,3'lük indirimler, faturada yüzde 1,5'lik düşüş sağlayacaktı.

- Özelleşen dağıtım şirketleri % 100'ün üzerinde tarife artış talebi ile EPDK'nın kapısında beklemektedir.

Akaryakıtta çok yüksek vergiler dolayısı ile halkın enerji tüketimi kamu bütçesini besler hale gelmiştir.

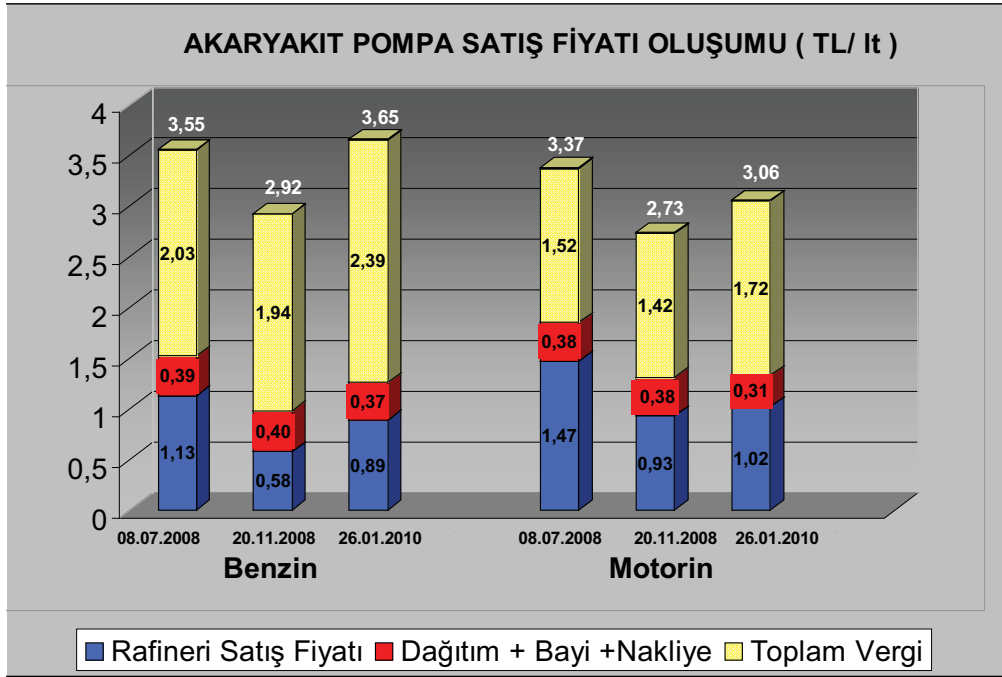
Tablo 10. Toplam Vergi Gelirleri ve Akaryakıt Vergileri (Milyar TL)

	Toplam Vergi Geliri	Toplam ÖTV Geliri	Akaryakıt ÖTV'si	ÖTV'nin KDV'si	Diğer KDV	Akaryakıt Vergileri Toplamı	Akaryakıt Vergi / Toplam Vergi (%)
2007	153	39,1	22,1	4	2,6	28,7	18.76
2008	168	41,8	23,9	4,3	2,8	31	18.45
2009	172	43,6	27,9	5	3,3	36,2	20.05
2010	193	54,6	30,7	5,5	3,6	39,8	20.60

Kaynak:www.muhasabat.gov.tr

Akaryakıt üzerindeki vergiler yakıt satış fiyatının % 29–68'ini oluşturmaktadır.

	ÖTV (TL)	KDV (TL)	Toplam Vergi (TL)	Pompa Fiyatı İçindeki Pay (%)
Kurşunsuz Benzin (95 oktan lt)	1,89	0,5	2,39	66
Kurşunsuz Benzin (98 oktan lt)	2,01	0,51	2,52	68
Katkılı Kurşunsuz Benzin (95 oktan lt)	1,89	0,5	2,39	66
Gazyağı	0,76	0,34	1,1	45
Motorin	1,3	0,42	1,72	56
Kalorifer Yakıtı	0,48	0,26	0,74	39
Fuel oil No: 6	0,22	0,2	0,42	29
LPG	0,72	0,28	0,99	49

Doğalgazda ise 2007–2008 döneminde doğalgaz fiyat artışları % 81’i aşmışken, Şubat ve Mayıs 2009’da yapılan indirimlerle artış oranı % 38–40 aralığına çekilmiştir. Dünya gaz fiyatlarında yakın dönemde bir artış beklenmemektedir. Bu nedenle ve halkın alım gücü üzerine çıkan doğalgazın satılabilmesi ve uzun dönemli “al ya da öde” anlaşmaları nedeniyle tüketimin azalması sonucunda zarara uğramamak için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından zam yapılmayacağı da açıklanmış bulunmaktadır.

Ancak Kentsel Doğal Gaz Dağıtım Lisans sahibi özel şirketlerin Birim Hizmet Amortisman Bedeli artış talebi vardır. EPDK’nın yeni tarife düzenlemesiyle bu istek karşılanır ise, Birim Hizmet Amortisman Bedellerinin 8-10 USD cent, bu günkü kurla 12-15 kuruşa yükselmesi halinde, mevcut gaz fiyatlarının % 17-21 artması söz konusu olabilir.

Görüldüğü gibi enerji fiyatları son dönemde yanlış enerji politikaları nedeniyle halkın alım gücü üzerinde baskı yaratacak şekilde artmaktadır.

6. Enerji Verimliliği

“Elektrik Enerji Piyasası ve Arz Güvenliği Stratejisi Belgesi”nde “Enerji arz güvenliğinin sağlanması dışa bağımlılıktan kaynaklı risklerin azaltılması, iklim değişikliği ile mücadelenin etkinliğinin artırılması ve çevrenin korunması hedefleri çerçevesinde, enerji üretiminden kullanımına kadar olan süreçte verimliliğin artırılması, israfın önlenmesi ve enerji yoğunluğunun sektör ve makro düzeyde azaltılması” hedeflenmektedir.

Türkiye geçen yıllarda hızla büyüyen ekonomisi için enerji arzını güvenliğe almak, kirliliği azaltmak, enerji maliyetinin ekonomideki yükünü hafifletmek amacıyla enerji verimliliğinin faydalarına daha yakından ilgi göstermeye başlamış, Enerji verimliliğini teşvik edecek şekilde düzenleyici ve kurumsal çerçevelerin oluşturulmasında

önemli sonuçlar elde etmiştir. Enerji verimliliği politikaları ve önlemleri temelde 2 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe konan 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu'na dayanmaktadır.

Enerji Verimliliği Kanunu ile, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri, KOBİ'ler ve endüstriyel kuruluşlar için sınırlanmış olsa da EV çalışmaları için hibe programları gibi konularda başarı elde edilmiş olmasına rağmen, enerji verimliliği üzerinde daha agresif ve somut hedefleri olan stratejiler geliştirmeye ve adımlar atmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Kurumsal tarafta, EV, RE ile ilgili faaliyetleri yerine getirmekte olan farklı kurumlar ve ilgili kanunlar ile tüzükler arasında ulusal düzeydeki koordinasyon yetersizdir. Bu engeli aşmak için Enerji Verimliliği Koordinasyon Kurulu'na (EVKK) oluşturulmuş ve bu kurula yetki verilmiştir. Söz konusu kurul bütün ilgili bakanlıklardan ve devletin üst düzey yetkililerinden oluşmaktadır. Bununla birlikte, kurulda yer alan kurumların üstlenilen rollerin netleştirilmesine, atılan adımların çeşitli yönlerden güçlendirilmesine bu kurulun söz sahibi olduğunun toplumun her kesiminde şiddetle hissedilmesine ihtiyaç vardır.

Enerji Verimliliği yatırımlarının yaygınlaştırılması zorlu bir süreçtir. Esas sorun çoğu zaman "para" değildir. Sağlam verilere dayanarak hazırlanmış, hedefler açısından sonuçta etkin enerji verimliliği projelerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu projelerin tespiti ve fizibilitesi bu alanda uzmanlık gerektirmektedir. Ülkemizde henüz bu uzmanlık oluşma aşamasındadır. Enerji Verimliliği ile ilgili Verimlilik Arttırıcı Projeler (VAP'lar) ve gönüllü anlaşma destekleri yeterli değildir. Buna rağmen tanıtım eksikliği ve bürokrasi nedeni ile mevcut kaynak yeterince kullanılamamıştır.. Enerji verimliliği projelerine yönelik finansman modelleri ile ilgili mevzuat ve kurumsal yapılanma yetersizdir. EİE 2008 yılında ayrılmış olan sanayide enerji verimliliği yatırım destekleri için ayrılmış 5 milyon TL destek bütçesinin sadece beşte birini yüzlerce proje inceleyerek verebilmiştir. Enerji verimliliği ile ilgili fayda/maliyet analizleri yapılamamaktadır.

2007 Mayıs ayından bu yana 2,5 yıl geçmiştir. Henüz kamuoyu ile kurumsal olarak paylaşılmış başarı göstergeleri yoktur. Enerji verimliliği ancak önerilen önlemler tabanda uygulanabilirse sağlanabilir. Bu nedenle tüm düzenlemeler tabanın göstermelik katılımları ile değil gerçek anlamda tabandan gelen önerilerin yasa ve düzenlemelerde göz önüne alınması ve şeffaf bir paylaşım süreci ile amaçlanan enerji verimliliği sağlanabilir. Kanun yönetmelikleri yayınlanmıştır. ETKB ve EİE'nin bu alanda uzun yıllar deneyimi ve alt yapısı olmasına rağmen yayınlanan bu mevzuatın hemen hepsinde uygulamaların yaygınlaştırılmasındaki engellerin kaldırılması için düzeltme ihtiyaçları, diğer düzenlemelerle çelişkiler ve yoruma açık birçok nokta vardır. Henüz bir strateji ve alt sektörler için detaylı modellere dayanan hedefler belirlenmemiştir. Mevcut binalar için organize bir iyileştirme öngörüsü ve destek programı yoktur. Belediyeler bina ve şehir içi ulaşımındaki EV faaliyetlerin uygulanmasında, gerek yasaların uygulanması ve gerekse altyapının düzenlenmesi açısından kilit kuruluşlar olmasına rağmen Kanun da ve yönetmeliklerde dışarıda bırakılmıştır. EİE tarafından yetkilendirilerek piyasaya yönlendirilen EVD'lerin yetersiz olduğu yine EİE yetkilileri tarafından ifade edilmektedir. Bunların başarısız

uygulamaları EV için piyasadaki güvenin tesis edilmesinde önemli bir tehdittir. Bunun için devletin gerekirse para harcayarak önlem alması zorunludur. Uygulamalar katılmayanlar için cezalar öngörülmiştir ancak uygulanmamıştır. Kamu binalarının envanteri bile tam anlamıyla gerçekleştirilememiştir.

7. Nükleer Enerji ve Nükleer Santral

3,000–4,800 MW'lık kurulu gücünde bir nükleer enerji santrali uzun süredir müzakere edilmekte olup, Akkuyu ve Akdeniz sahili muhtemel mekânlardır. TBMM tarafından 9 Kasım 2007 tarihinde kabul edilen “Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun” ile 2008 yılında çıkılan yarışmada tek teklifi, Rus Atomstroiexport, Inter Rao ile Türk Park Teknik şirketlerinin oluşturduğu konsorsiyum vermiştir. Teklif, 2008 yılında kabul edildiyse de TMMOB'nin açtığı dava sonucu Danıştay, enerjinin fiyatlandırması gibi hususlar nedeni ile yarışmayı iptal etmiştir. Bu karardan sonra, Türk hükümetinin nükleer santral kurma isteği tehlikeye girmiş ve davette bulunma yetkisine haiz Türk Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi (TETAŞ), ihaleyi iptal etmiştir.

Ancak, iktidar Rusya Cumhuriyeti ile bir anlaşma yaparak bir Rus şirketine Mersin Akkuyu'da 4800 MW kapasitede nükleer santral kurma hakkı vermiştir. Yapımı bir Rus şirketi tarafından gerçekleştirilecek ve Türkiye'de kurulacak Rus sermayeli bir şirket tarafından çalıştırılacaktır. Santralin yapım ve işletme dönemindeki denetimi, atıkların nasıl giderileceği, devre dışı bırakıldığında söküm maliyetlerinin kimin tarafından üstlenileceği ise belirsizdir.

V. Üniversitelerde Durum ve Mühendislik Eğitiminde Tahribat

I. Genel Durum

AKP iktidarı döneminde YÖK yasası defalarca değiştirilmiş, AKP bu alanda da otoriter ve piyasacı bir egemenlik tesis etmiş durumdadır. Parasız eğitim; özerk, bilimsel, demokratik üniversite; sağlıklı, güvenli barınma ve ucuz ulaşım isteyen öğrencilere zorbaca saldırılmaktadır. Kampuslar, idare ve polisin cemaatçi örgütlenmeleri desteklediği alanlar haline dönüştürülmektedir.

Meslek disiplinlerimiz açısından mühendislik-mimarlık fakültelerinin eğitimini kaliteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, “her ile bir üniversite” anlayışı bu gereklilikleri dışlamakta; her düzeyde yetersizlik ve deformasyon egemen olmaktadır. Bu durum mevcut sanayi politikalarıyla birlikte işsizlik olgusu da yaratmaktadır.

2002 yılı sonunda iktidara gelen AKP iktidarı, üniversiteleri hedef alan piyasacı politikalara paralel şekilde, mühendislik alanlarımıza etki eden birçok düzenlemeye imza atmıştır. 12 Eylül darbesinin ardından YÖK'ün kuruluşu ile birlikte özgür bilimsel çalışmaların önü kesilmiş ve sermayenin istekleri doğrultusunda yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Bu dönüşümün temel felsefesi, üniversitelerin sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yapılandırılması ve buna direnç gösterebilecek unsurların tasfiye edilmesidir. Bu yönelim üniversitelerde toplumcu düşünceden ve

bilimsel değerlerden hızlı bir kopuşa, akademik ve idari özgürlüğün dışlanmasına neden olmuştur. Özel vakıf üniversitelerinin oranı % 34'e ulaşmış, üniversite eğitiminin ticarileşmesine hız verilmiştir. Üniversitelerde eğitime yön veren kodlar piyasacı, sermaye odaklı, ezberci bir anlayışla yeniden belirlenmiştir.

Neo liberal ideolojinin toplumsal alanların bütünü gibi üniversiteleri de piyasa süreçlerine bağlı bir şekilde düzenleme çabası, AKP döneminde eğitimde yaşanan gelişmelerin başında gelmiştir. Bu dönemde bilimle ve üretimle sıkı bağları olan mühendislik alanlarında da köklü değişiklikler yaşanmıştır.

Mühendislik eğitime yön veren politikalar, hükümetlerin ekonomik, siyasi kararlarıyla doğrudan ilgilidir. Bu noktada bilim, sanayi ve üretime yönelik politikaların hangi bakış açısıyla şekillendiği önemlidir. Ülkemizde mühendislik meslek alanlarımızı da ilgilendiren, üretim süreçlerine yönelik düzenlemelere ve sanayi politikalarına bakıldığında; toplumsal fayda anlayışından uzak, kalkınma, refah ve istihdamı göz ardı eden, plansız ve kuralsız bir yaklaşım egemendir. Mühendislik eğitimi kamu ve toplum yararı yerine sermaye güçlerinin çıkarlarına hizmet eden, mühendisleri esnek üretim ilişkilerinin parçası haline getirmeye çalışan bir anlayışa göre şekillenmektedir.

2. Üniversite, Öğrenci ve Akademik Kadro Durumuna İlişkin Genel Veriler

Üniversitelere ilişkin son sayısal durum, ÖSYM verilerine göre; 141 üniversite, 3.529.334 öğrenci, yılda 448.803 mezun ve 105.427 öğretim elemanı şeklindedir. Ayrıntılı durum aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 1. Üniversitelerdeki Toplam Öğrenci Sayısı

(2008–2009 Öğrenim Dönemi)

Ön Lisans	387.047
Açık Öğretim Ön Lisans	429.273
Ön Lisans İkinci Öğretim	206.908
Toplam	1.023.228
Lisans	905.548
Açık Öğretim Lisans	1.127.944
Lisans İkinci Öğretim	239.653
Toplam	2.273.145
Lisansüstü Toplamı	183.870
Diğer Eğitim Kurumları	35.515
Genel Toplam	3.529.334

Tablo 2. Akademik Kadro Dağılımı

Profesör	14.571
Doçent	7.827
Yardımcı Doçent	19.783
Öğretim Görevlisi	16.438
Öğretmen	7.808
Uzman	3.135
Araştırma Görevlisi	35.777
Çevirmen	18
Eğitim Öğretim Planlamacısı	70
Toplam	105.427

3. Mühendislik Mimarlık Öğreniminde Durum

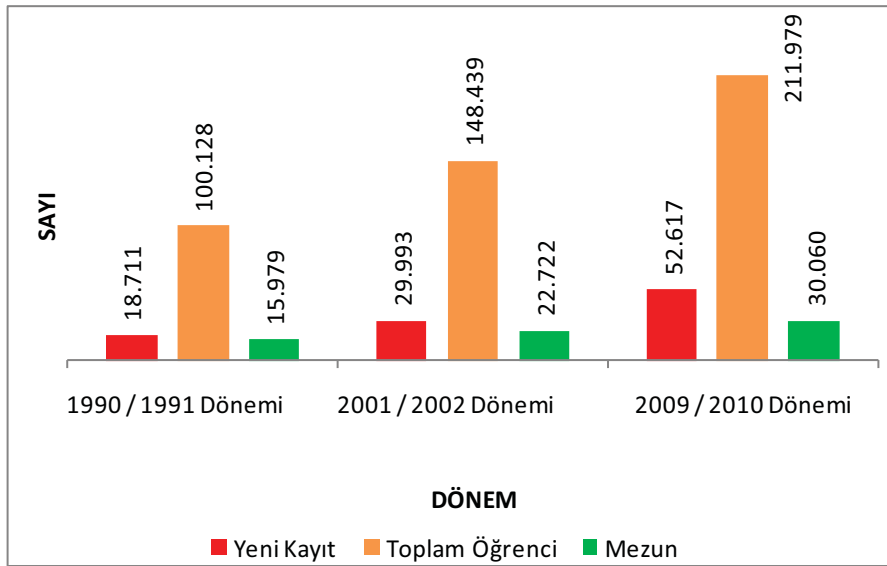
Üniversitelerimizde 4 yıllık lisans eğitimi alan toplam 1.145.201 öğrencinin 211.979'u teknik bilimler alanında eğitim görmektedir. 2009/2010 döneminde örgün eğitim ile lisans programlarına yerleştirilen 304.113 öğrencinin 52.617'si mühendislik mimarlık fakültelerine kayıt yaptırmıştır.

2008/2009 döneminde mezun olan 187.173 öğrencinin 30.060'ı mühendislik mimarlık öğrencileridir.

2009/2010 öğretim döneminde ülkemizdeki 141 üniversitede 132 ayrı mühendislik mimarlık programında öğretim yapılmıştır. Bu bölümlerin birçoğunda güncel müfredata sahip, yeterli sayıda öğretim üyesi ve yeterli ve çağdaş laboratuvar imkanları ile eğitim yapıldığını söylemek mümkün değildir. Türkiye'de mühendislik eğitiminin yapıldığı bu bölümlerin pek çoğunda çağdışı kalmış ders programları, laboratuvar, derslik, kütüphane, öğretim üyesi ve görevlisi yetersizliği söz konusudur. Kısaca çağdaş standartlardan uzak bir eğitimle mühendis yetiştirilmektedir.

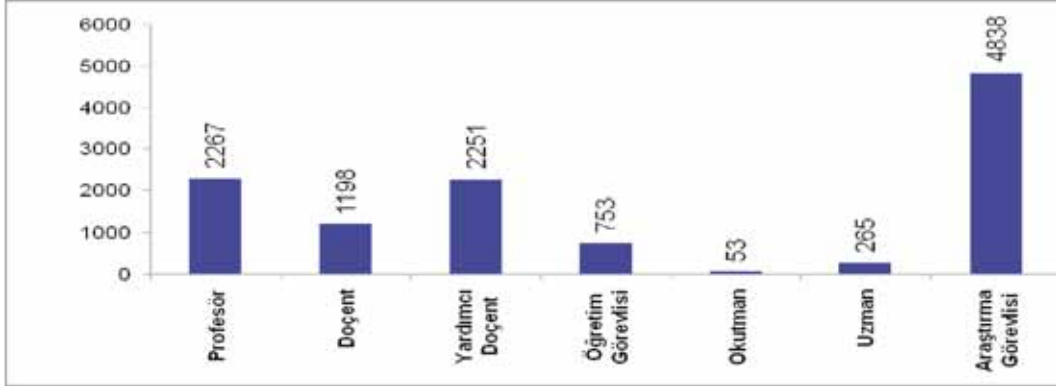
Mühendislik fakültelerindeki öğrenci ve öğretim elemanlarına ilişkin göstergeler şöyledir:

Tablo 3. Mühendislik Fakültelerindeki Öğrenci Sayıları

Görüldüğü gibi özellikle AKP döneminde mühendislik fakültelerindeki öğrenci sayısı hızla artmıştır. Öğretim elemanlarına ilişkin sayısal göstergeler ise şöyledir:

Tablo 4. Mühendislik Mimarlık Fakültelerindeki Öğretim Elemanlarının Dağılımı

AKP iktidarı süresince uygulanan piyasacı politikalar mesleki değerler, mühendis istihdamı ve eğitimin kalitesi açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. AKP döneminde eğitim alanında görülen temel hareketlilik üniversite sayısındaki hızlı artıştır. Buna paralel olarak kontenjanların da artırılması sonucunda diplomalı mühendis sayısında son yıllarda sıçrama yaşanmaktadır.

Sanayi üretiminin ve sanayide mühendis istihdamının çok sorunlu olduğu, nüfus artışına ters orantılı olarak istihdam edilenlerin azaldığı ve işsizlik oranının çift hanelerin altına inmediği bu dönemde mühendislik bölümlerinde görülen ve ülke gerçeklerini gözetmeyen bir planlamaya dayanmayan artış “mühendis istihdamı” sorununu karşımıza çıkarmaktadır.

Sektörel planlamanın ve sanayi üretiminin gereklerini göz ardı eden bu uygulamaların mühendis işsizliğini tırmandıracağı açıktır. Son yıllarda yapılan araştırmalar mühendislerin istihdam koşullarının gerilediğini ve ücret kaybına uğradıklarını ortaya koymaktadır. Aynı şekilde yükseköğretim kurumlarından mezun olanlar içerisinde işsizlik oranlarının da ülke geneli oranlara benzer şekilde artış gösterdiği bilinmektedir. Bu durum, neo liberal düşüncenin nitelikli işgücünü de bir “maliyet” unsuru olarak görüp ucuz emek sömürsüne yönelmesi ile uyum içindedir.

4. Oda'nın Kapsadığı Mühendislik Disiplinleri Öğretiminde Durum

Aşağıdaki Tablo 5, AKP iktidarı dönemini oluşturan 2003–2010 yılları arasında Makina Mühendisleri Odası'nın kapsadığı meslek disiplinleri kapsamındaki üniversite bölümleriyle ilgili bazı verileri içermektedir. Tabloda toplam üniversite sayısında ve Odamıza bağlı meslek disiplinleri ile ilgili fakülte ve bölüm sayısında orantısız artışlar göze çarpmaktadır. Sekiz yıl gibi bir sürede hangi altyapı ve kadro politikasına bağlı şekilde artış yaşandığı yetkililerce yanıtlanması gereken bir konudur. .

2003'ten 2010'a, üniversite sayısı 78'den 141'e çıkarak % 81 oranında artış göstermiştir. Aynı dönemde Odamıza bağlı meslek disiplinleriyle ilgili bölümü bulunan üniversite sayısı 54'ten 89'a, fakülte sayısı 60'tan 98'e yükselirken; bölüm sayısı (burslu öğrenim ve ikinci öğretim veren bölümler de bağımsız değerlendirilmek şartıyla) 138'den 306'ya çıkmıştır. Bu artışlar yüzdeye vurulduğunda ise Odamıza bağlı disiplinlerle ilgili öğretim yapan üniversite, fakülte ve bölüm sayısının sırasıyla; % 65, % 63 ve % 121 gibi yüksek oranlarda artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo 5. Yıllara Göre MMO Bölümleri ve Öğrenci Kontenjanlarının Değişimi

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
TOPLAM Üniversite Sayısı *	78	78	78	92	115	116	128	141
MMO Disiplinleri Bulunan Üniversiteler	54	55	57	62	63	71	79	89
MMO Disiplinleri Bulunan Fakülteler	60	61	64	65	66	74	82	98
MMO Bölümleri**	138	142	154	157	161	178	215	306
MMO Disiplinlerindeki Öğrenci Sayısı***	6.751	7.282	7.614	7.763	8.443	10.911	12.782	16.722

Kaynak: ÖSYM Verileri

*Yurt içinde bulunan üniversiteleri kapsamaktadır.

**İkinci öğretim ve burslu bölümler (tek kategoride) ayrı bölüm olarak değerlendirilmiştir.

***2007 yılında Yabancı Uyruklu Kontenjanı rakama dahil edilmiştir. 2010 yılında Teknoloji Fakülteleri de hesaplama katılmıştır. Genel Kontenjan veri olarak kabul edilmiştir.

İlgili mühendislik bölümlerinde öğrenim gören öğrenci sayısında da benzer bir durum söz konusudur 2003 yılından 2010'a öğrenci kontenjanında % 148 artış görülmektedir. AKP iktidarı süresince, eğitime ayrılan ödeneklerde, öğretim görevlisi sayısı ve üniversite koşulları gibi yaşamsal göstergelerde bu olağandışı sıçramalarla eşdeğer bir artış ise söz konusu değildir.

5. “Uzaktan Eğitim”

Meslek disiplinlerimizle ilgili yeni bölüm ve fakülteler açılırken mühendislik eğitiminin temelini oluşturan birçok konuya özen gösterilmemektedir. Mühendislik eğitiminde temel hedef, bilimsel değerler ışığında, toplumsal sorumluluğun gereği olarak mühendislik teorilerini pratiğe geçirebilen mühendisler yetiştirmek olmalıdır. Üniversite eğitiminin temel unsuru olan teori ve pratiğin uyumunun eğitim sürecinde kavranabilmesi için gerekli olan alt yapının sağlıklı olmaması yanı sıra yeni esnek eğitim modellerinin mühendislik disiplinlerine sokulmaya çalışıldığı görülmektedir. Endüstri mühendisliği eğitim programının piyasalaştırılmasının yeni bir biçimi olan “uzaktan eğitim” uygulamasına başlanmıştır. 2009'dan itibaren Sakarya Üniversitesi ve Hoca Ahmet Yesevi Türk Kazak Üniversitesi, 2010 yılında Karabük Üniversitesi tarafından bu programlara öğrenci alımına başlanmıştır.

Bu uygulamaya göre üniversiteler, bir lisans programına ait eğitim müfredatının sadece % 30'luk bölümünü öğrencilere yüz yüze vermekte, geriye kalan % 70'lik kısım ise uzaktan eğitim araçları kullanılarak öğrencilere aktarılmaktadır. Örgün öğretim programları varken üniversite eğitimini öğrenciye “uzaktan” ve “herhangi bir araç ile ulaştırmak”, karşılığında ise yüksek ücretleri talep etmek şeklindeki uygulama, eğitim sürecinin içinin boşaltılması ve bir alış-veriş sürecine dönüşmesini amaçlayan piyasacı bir yaklaşımdır.

Teknolojik gelişmenin ulaştığı nokta elbette ki yadsınamaz ve yeni eğitim-öğretim araçları kullanılarak öğrenme süreci daha verimli hale getirilebilir. Fakat mevcut yöntem ile mühendis ve dolayısıyla “Endüstri Mühendisi” yetiştirilemez.

Mühendislik eğitimi, eğitimi verenler ile eğitimi alanların yüz yüze, karşılıklı etkileşim içinde olduğu, öğrenme anında soru-cevap mekanizmasının çalıştığı ve diğer öğrencilerin de katkılarının alındığı, bilginin paylaşılıp birlikte sorgulamanın yapıldığı derslik ve laboratuvarlarda gerçekleştirilmesi gerekir. Bu eğitim süreci teknolojinin getirdiği yeni olanaklarla zenginleştirilebilir. Ancak eğitim müfredatının yalnızca % 30'nun haftada sadece 2 gün yüz yüze verildiği bir eğitim modeli, ne uluslararası düzeyde mühendislik eğitiminde kullanılan klasik eğitim modeli ne de probleme dayalı öğrenme modeli olan aktif eğitim modeli ile uyusmaktadır. “Uzaktan eğitim” yaygın olarak çeşitli konularda sertifika vermek amacı ile yürütülen en az kaynak (eğitici, derslik, enerji v.d.) kullanımlı ve fakat en çok kazanç eğilimli bir eğitim modelidir.

Tüm dünyada kabul gördüğü gibi mühendislik eğitimi sadece teoriye değil uygulamaya da dayanmaktadır. Bu gerçekten hareketle uzaktan eğitim ile öğrenciye tek yönlü yüklenen yetersiz teorik bilgilerin nasıl ve ne şekilde pratik ile buluşacağı, bilimsel öğrenme sürecinin ne şekilde tamamlanacağı tartışma konusudur.

6. Teknoloji Fakülteleri

Diğer yandan AKP iktidarı, meslek alanlarımızla ilgili birçok konuda olduğu gibi eğitimde de bilimsel gerçeklerden uzak ve kaos yaratacak düzenlemelere imza atmaktadır. 2010 yılında Odamızın kapsadığı mühendislik disiplinleriyle ilgili bölüm sayısında ve öğrenci kontenjanında görülen orantısız artışın en önemli nedeni Teknoloji Fakültelerinin ÖSYM kılavuzuna girmesidir. Yükseköğretime ilişkin alınan kararlardaki plansızlık karakteristik bir durum arz etmektedir. Yükseköğretime ilişkin kararlar, ülke ihtiyacına yönelik ve planlama dâhilinde değildir. Mühendis, mimar, şehir plancılarının % 25'inin işsiz ya da meslek dışı işlerde çalıştığı ülkemizin bir gerçeğidir. Öte yandan yılda ortalama 25.000 yeni mühendisin mezun olduğu gerçeği karşısında Bakanlar Kurulu'nun Teknoloji Fakülteleri kurulmasına yönelik aldığı karar bir keyfilik ve plansızlık örneğidir. Planlama yapılmaksızın alınan bu ve benzeri kararlarla binlerce genç insanımıza ve ülkemize karşı büyük bir yanlışlık yapılmaktadır.

Mühendislik-mimarlık mesleği özel bir eğitimi gerektirir. Mesleğin uygulama alanlarının geniş olması itibarıyla eğitimin niteliği, doğa ve kültürel çevrenin tahribi; birey ve toplum sağlığının riske girmesi gibi kamusal alana zarar verebilecek pek çok uygulamaya neden olabilmektedir. Mühendislik-mimarlık mesleği altyapı sorunları çözülmüş, çağdaş ve bilimsel niteliklere sahip kaliteli bir eğitimi zorunlu kılmaktadır.

3795 sayılı “Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Yasa” kapsamında teknik öğretmen yetiştiren fakültelerin tamamının kapatılmış olması açıkça yasaya ve hukuka aykırılık taşıdığı gibi, teknik öğretmen yetiştiren program sonrasında mühendis unvanı verilecek olması da yasaya ve hukuka aykırıdır. Yükseköğretime ilişkin alınan “çok sayıda niteliksiz mühendis-mimar yetiştirmek ve

yine çok sayıda donanımsız üniversite, fakülte açma” vb. içerikli kararlar yerine, var olan fakültelerin ihtiyaçlarının karşılanarak, sorunların giderilmesine yönelik kararlar alınması gerekmektedir.

Teknik yüksekokullar Bakanlar Kurulu kararıyla bir garabet olarak, bilim dışı, vicdan dışı bir uygulamayla kapatılmıştır. Biz mühendisler, ülkemizde ara teknik eleman ya da teknik öğretmen yetiştirmenin çok gerekli olduğunu düşünüyoruz. Mühendislik faaliyeti, ara teknik elemanlar olmadan yürütülebilecek bir faaliyet değildir. Bunun da yeterli donanımlara sahip şekilde yürütülmesi gerekir. Ancak bu yıl itibarıyla bütün teknik yüksekokullar kapatılmış, adları Teknoloji Fakülteleri olmuştur. Yılda 25 bin mühendis, mimar, şehir plancısı üniversitelerden mezun olmaktadır. Teknoloji Fakülteleri planlanan şekilde, 21 yerde eğitime başladığında, 4-5 yıl içerisinde bu rakama ek olarak her yıl 35 bin mezun daha eklenecektir. Hükümet, bilim üretimi ve istihdamın yolunu kabaca herkese mühendis diploması vererek yapmaya çalışıyor ki bu doğru değildir. Türkiye'nin bu konuda yatırımı ve istihdamı, alanı bulunmamaktadır. Büyük idari sorunlarla yüz yüze üniversitelerin teknoloji fakülteleri dolayısıyla sorunları daha da artacaktır.

Yüksek Öğretim Yasasında açık bir şekilde “*bir fakülte ya da yüksekokulda, aynı veya benzer nitelikte eğitim-öğretim yapan birden fazla bölüm bulunamaz*” denilmesine karşın bu hüküm, farklı ad altında fakülte kurularak hükümsüz kılınmaya çalışılmaktadır. Bir fakülte bünyesinde aynı veya benzer nitelikte eğitim-öğretim yapan birden fazla bölüm bulunmasının yaratacağı sakıncalar, farklı fakülte bünyesinde kurulacak aynı ad altındaki bölümler için de geçerli olacaktır.

Aynı üniversite bünyesinde iki farklı fakültede aynı adlı bölümlerin kurulması, hiçbir yasal düzenleme yapılmaksızın teknik öğretmen yetiştiren fakültelerin kapatılmış olması, mühendislik eğitimi açısından “üretim-insan gücü-eğitim unsurları arasında dengenin sağlanması”nın gözetilmemiş olması, nitelikli insan gücünü ortadan kaldıracaktır. Kısaca mevcut uygulama yasa da belirtilen amaç ve ilkelere de aykırılık taşımaktadır.

VI. Mühendislikte ve MMO'ya Kayıtlı Mühendislerde Durum

I. Mühendislikte Genel Durum

Bilindiği gibi Odamız Türkiye sanayisindeki olumsuz gelişmeler ile bilimsel-teknik gerekliliklerin kamusal yaşamdan dışlanmasıyla mühendislik uygulamalarına ilişkin sonuçlarını hemen her platformda dile getirmekte, mühendisliğin korunması için özel gayret sarf etmektedir.

Çalışma yaşamı ve toplumsal yaşamın gereken standartlardan uzak olması yukarıda dile getirilen gerçeklerle bütünlenmektedir. Tuzla Tersanelerindeki sürekli iş cinayetleri, en son Bursa'da bir madende gerçekleşen grizu patlaması sonucu yaşanan ölümler, hastanelerdeki bebek ölümleri, baca gazı zehirlenmeleri, kazan patlamaları ve benzeri binlerce olgu, Oda olarak bizim meslek alanlarımızdan hareketle toplumsal yaşamın belirli standartlara kavuşturulması yönündeki çabalarımızın ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir.

Ancak gerek kapitalist küreselleşme süreçlerinin emperyalist sömürücü karakteri, gerekse ekonomi, sanayi, istihdam, gelir ve bölüşüm ilişkilerinin örgütleniş tarzından dolayı mühendislik uygulamaları had safhada etkilenmektedir. Sermaye çevreleri ve siyasal iktidarlarca, “verimlilik” adı altında, nitelikli işgücü istihdamı azaltılmıştır. Türkiye’deki işletmelerin büyük bir bölümünü oluşturan 200 bini aşkın küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarında hala mühendis istihdam geleneği oluşturulamamıştır.

Serbestleştirme politikaları, mühendislik uygulamaları ve toplumsal yaşamın görünür görünmez bütün yönlerine dek uzanmıştır. İş güvenliği mühendisliğinin önüne çıkarılan engellerden, iş makinaları ve AİTM yönetmeliklerine; “uzaktan eğitim” ve Teknoloji Fakülteleri gibi mühendislik eğitimi tasfiye edecek yönelimlere, mühendisliği teknik elemanlık düzeyine indiren uygulamalara, Ar-Ge yasası/mevzuatı ile ülke ve meslektaş çıkarlarına dek uzanan geniş bir alanda meslek alanlarımızın daraltılmasıyla ilgili çok yönlü gelişmeler söz konusudur. Bu sistematik içinde mühendislik aleyhine yasal düzenleme girişimleri de söz konusudur.

1954 yılında 6235 sayılı yasa ile TMMOB’nin kurulması ve zaman içinde bağlı diğer Odaların örgütlenmesiyle birlikte mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları toplum nezdinde varlıklarını kabul ettirmek, mesleki çıkarlarını korumak doğrultusunda çalışmalar yürütecek görev ve yetkileri yasa ile belirlenmiş bir yapılanmaya ulaşmışlardır.

Ancak ülkemiz mühendis, mimar ve şehir plancılarının yabancılara karşı hak ve hukuklarının korunması mücadelesi, TMMOB’nin kuruluşu öncesi, sonrası ve günümüzde de sürdürülmektedir. TMMOB’nin kurulmasıyla birlikte Yasanın 34. ve 35. maddeleri uyarınca yabancı mühendis ve mimar çalıştırılırken TMMOB’nin görüşünün alınması öngörülerek nispi bir kazanım elde edilse de, bu konuda Türkiye’nin izlediği dışa bağımlı ekonomik, siyasi politikalarından dolayı kalıcı çözümler elde edilememiştir.

Ülkemizin de imzaladığı DTÖ ve AB anlaşmaları mühendislik hizmetlerinin serbest dolaşımını da kapsamaktadır. Birçok AB ülkesi mühendislik hizmetlerinin serbest dolaşımına çekince ve özel hükümler koyarken ülkemiz anlaşmayı koşulsuz olarak imzalamıştır. Anlaşmada TMMOB Yasası ve 1938 yılında çıkarılan *Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa*’ya uygun olmak koşuluyla yabancı mühendis ve mimarların ülkemizde çalışmasına olanak sağlanmıştır.

Ancak bugün küresel zorbalara bu düzenlemeleri bile çok görmektedir. 2007’de TBMM gündemine giren “*Meslek Yeterlilik Kurumu Kanun Tasarısı*”nda, mühendis, mimar ve şehir plancılarının yeterliliklerinin esaslarını, denetimini, ölçmesini, belgelendirmesini ve sertifikalandırmasını adı geçen kurumun yapması öngörülerek, TMMOB ve Odalarımız devre dışı bırakılmak istenmiş, Odamız ve TMMOB’nin gösterdiği direnç üzerine bu uygulamadan vazgeçilmiştir.

Ancak bir önceki Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen ve şu an TBMM’de bulunan “*Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun*”, “Demoklesin kılıcı” gibi başımızda sallanmakta ve serbestleştirmeler eşliğinde meslek alanlarımız daraltılmak istenmektedir. Gündemdeki bu yasa ile

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası'nın 34 ve 35. maddeleri ile Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Yasa'nın 1 ve 7. maddelerinin uygulanması engellenerek yabancı mühendislerden istenmesi zorunlu olan denklik belgesi kaldırılmak; yabancı mühendis ve mimar istihdamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile TMMOB'nin görüş bildirmesi uygulamasına son verilmek istenmektedir. AB, "hizmetlerin serbest dolaşımı" kapsamında ülkemiz mühendis ve mimarlarına kendi ülkelerinde bu olanakları sunmaz iken, bu yasa ile AB vatandaşı mühendis ve mimarlar ülkemiz mühendis ve mimarlarından daha üstün bir konuma getirilmektedir.

Diğer yandan AKP iktidarının, 2007 seçimleri öncesinden başlayarak ama özellikle son dönemde, TMMOB'nin ve dolayısıyla Odamızın, demokratik ve emekten yana işleyiş ve çizgimizi zaptu rapt altına almak isteyen bir yönelimi söz konusudur.

Siyasal iktidarın kamu kuruluşları ve yerel yönetimler üzerinde oluşturduğu aşırı politizasyon ve rant amaçlı beklentileri; mühendis, mimar ve şehir plancıları açısından yeni baskı biçimlerini doğurmaktadır. Dönem dönem Başbakan'ın ağzından çıkan ve doğrudan TMMOB örgütlülüğünü hedef alan açıklamalarla, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun (DDK) Birliğimizi ve diğer bazı meslek örgütlerini denetim altına almaya çalışması, sıcak bir gelişme olarak önümüzde durmaktadır. Başbakanlığa sevk edilen bu rapor, 2011 yılında yine onurla mücadele edeceğimiz bir alana işaret etmektedir.

Siyasi iktidarın, üzerimizde oluşturmaya çalıştığı bu baskı, TMMOB'nin ve bizlerin, gericiğin dogmatizminin karşısında bilimi ve tekniği; sömürü, yolsuzluk ve talanın karşısında toplumsal gereksinimleri esas alan bir ekonomiyi savunan; özelleştirmelerin karşısında sanayinin korunması, kamusal üretim ve kamusal hizmetleri öne çıkaran yaklaşımımızın AKP'ye verdiği rahatsızlıktan kaynaklandığı açıktır.

2. MMO'ya Kayıtlı Mühendislerin Durumu

MMO'ya kayıtlı 72.000 mühendisin durumu aşağıda özetlenmiştir.

1) Fiili Çalışan Mühendis Sayısı: 50.200 (% 69,7)

• Sanayide Çalışan:	23.850	% 47,5
• Tesisat proje, denetim ve taahhüt	12.600	% 25,1
• Hizmet, finansman araştırma, eğitim	7.320	% 14,6
• Meslek dışı alanlar ve bilinmeyen	6.430	% 12,8

2) Emekli, İşsiz Mühendis Sayısı: 21.800 (% 30,3)

• Emekli ve yurtdışı	5.720	% 7,9
• İşsiz	10.800	% 15,0
• Çalışmayan	5.280	% 7,4

3) Çalışma Statüsü	50.200	(% 100)
• İşveren durumunda	1.910	% 3,8
• Kendi hesabına (proje ve KOBİ)	9.370	% 18,7
• Yönetici (üst düzey)	2.940	% 5,8
• Ücretli/maaşlı	32.880	% 65,5
• Bilinmeyen	3.100	% 6,2

Ücretli Mühendislerin Durumu:

- % 50'sinin ücreti 1.200- 2.000 TL
- % 28'nin ücreti 2.100- 3.800 TL
- % 12'sinin ücreti 3.900- 6.000 TL
- % 10'unun ücreti 6.000 TL'den yukarı

Görüldüğü gibi meslek dışı alanlarda çalışan ve çalışma alanı bilinmeyen üyelerimizin oranı % 12,8; işsiz üye oranı da % 15'tir. Toplamda üyelerimizin % 27,8'i mesleğini icra edememektedir.

Ücret/maaş durumları itibarıyla da üyelerimizin net olarak % 50'si mesleğinin gerektirdiği ücretin ve yeterli geçim düzeyinin altında ücret almaktadır.

VII. AKP İktidarı Döneminde Kamu Yönetimi, Serbestleştirme ve Özelleştirmeler Lehine Yapılan Yasa Değişikliklerinden Bazıları ve Bunlar Üzerine Özet Değerlendirmeler

I. AKP İktidarı Dönemindeki Yasa/Mevzuat Değişiklikleri

Özelleştirme uygulamaları, AKP iktidarının en önemli gündem maddeleri arasında yer almıştır. Dünyadaki liberalleşme rüzgarlarının etkileri ile ekonomi, devlet ve çalışma yaşamı ilişkilerinin yeniden yapılandırılma çalışmaları AKP iktidarında daha da hızlanmıştır. Özelleştirmenin ilk yıllarında özelleştirmelerden elde edilecek gelirlerle yeni istihdam kaynaklarının yaratılacağı, özelleştirmelerden elde edilecek gelirlerle bütçe açıklarının kapatılacağı, devletin sırtındaki kamburlardan kurtulacağı vb. iddialar ileri sürülerek özelleştirme lehine bir atmosfer oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak bütün bu demagojiler birer birer çökmüştür. Gerçek amacın ekonominin tamamen liberalleştirilmesi ve bütün kamusal, toplumsal ekonomik kaynaklar üzerinde sermaye egemenliğinin tam olarak sağlanması ve sosyal devletin tasfiyesi olduğu bugün artık netlikle görülebilmektedir.

AKP iktidarı döneminde serbestleştirme ve özelleştirmeler lehine yapılan düzenlemelerden ekonomi, sanayi, kamu yönetimi ve meslek alanlarımızla bağlantılı olanların bazıları aşağıdadır. Liste yasa numarası, kabul tarihi ve yasa başlığı düzenine göre hazırlanmıştır.

- 4817 27.02.2003 Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun
- 4828 16.03.2003 İş Kanunu, Sendikalar Kanunu ile Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 4856 01.05.2003 Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 4857 22.05.2003 İş Kanunu
- 4864 29.05.2003 Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 4875 05.06.2003 Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu
- 4896 17.06.2003 Karayolları Trafik Kanunu ile Sigorta Murakabe Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 4904 24.06.2003 Türkiye İş Kurumu Kanunu
- 4905 25.06.2003 Devlet Memurları Kanunu ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 4909 26.06.2003 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununa Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun
- 4910 26.06.2003 Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 4916 03.07.2003 Çeşitli Kanunlarda ve Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 4918 08.07.2003 Doğal Gaz Piyasası Kanununa Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun
- 4925 10.07.2003 Karayolu Taşıma Kanunu
- 4927 15.07.2003 Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 4947 16.07.2003 Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatı Kanunu
- 4955 24.07.2003 Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması ile Tütün ve Tütün Mamullerinin Üretimine, İç ve Dış Alım ve Satımına, 4040 Sayılı Kanunda ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun
- 4958 29.07.2003 Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu
- 4964 30.07.2003 Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 4968 31.07.2003 540 Sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

4971 01.08.2003 Bazı Kanunlarda ve Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5001 12.11.2003 Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

5003 19.11.2003 Karayolları Genel Müdürlüğünce Yapılacak Bölünmüş Yol İnşasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Kanun

5006 03.12.2003 İmar Kanunu ile İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5015 04.12.2003 Petrol Piyasası Kanunu

5016 10.12.2003 Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

5019 11.12.2003 Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5020 12.12.2003 Bankalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5071 21.01.2004 Telgraf ve Telefon Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5076 22.01.2004 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5084 28.01.2004 Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5148 27.04.2004 Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerle Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Kamu İhale Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5171 13.05.2004 Yükseköğretim Kanunu ve Yüksek Öğretim Personel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5173 18.05.2004 İller Bankası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5177 26.05.2004 Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5195 22.06.2004 Endüstri Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5197 24.06.2004 İl Özel İdaresi Kanunu

5205 30.06.2004 Yapı Denetimi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

- 5215 09.07.2004 Belediyeler Kanunu
- 5216 10.07.2004 Büyükşehir Belediyesi Kanunu
- 5220 14.07.2004 Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5223 14.07.2004 Devlet Memurları Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun
- 5227 15.07.2004 Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun
- 5228 16.07.2004 Bazı Kanunlarda ve 178 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5230 17.07.2004 Pamukbank Türk Anonim Şirketinin Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketine Devri ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 5254 04.11.2004 Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5265 02.12.2004 Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5272 07.12.2004 Belediye Kanunu
- 5273 08.12.2004 Arsa Ofisi Kanunu ve Toplu Konut Kanununda Değişiklik Yapılması ile Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünün Kaldırılması Hakkında Kanun
- 5286 13.01.2005 Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5302 22.02.2005 İl Özel İdaresi Kanunu
- 5306 23.02.2005 Yüksek Öğretim Kanuna Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun
- 5307 02.03.2005 Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu
- 5310 02.03.2005 Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5316 15.03.2005 Yükseköğretim Kanununa Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun
- 5317 15.03.2005 Bankalar Kanunu ile Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5319 23.03.2005 Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5330 06.04.2005 Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına ve Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında 553 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun

5331 12.04.2005 Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine İlişkin Kanun

5332 12.04.2005 Sendikalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun

5335 21.04.2005 Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5344 04.05.2005 Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5345 05.05.2005 Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

5346 10.05/2005 Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun

5350 12.05.2005 Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5355 26.05.2005 Mahalli İdare Birlikleri Kanunu

5367 16.06.2005 Doğal Gaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5371 21.06.2005 Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu, Sağlık Personelinin Tazminat ve Çalışma Esaslarına Dair Kanun, Devlet Memurları Kanunu ve Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ile Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5372 24.06.2005 Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

5374 24.06.2005 Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) yasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5376 29.06.2005 Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5379 01.07.2005 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5382 02.07.2005 Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu ve Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5386 02.07.2005 Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5387 02.07.2005 Bankacılık Kanunu

5388 02.07.2005 Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun

5390 02.07.2005 Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5391 02.07.2005 İl Özel İdaresi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5393 03.07.2005 Belediye Kanunu

5394 03.07.2005 Türkiye İstatistik Kanunu

5396 03.07.2005 Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

5398 03.07.2005 zelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5401 03.07.2005 Sendikalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun

5403 03.07.2005 Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu

5411 19.10.2005 Bankacılık Kanunu

5413 20.10.2005 Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu ve Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5429 10.11.2005 Türkiye İstatistik Kanunu

5431 10.11.2005 Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

5440 28.12.2005 Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun

5443 28.12.2005 Köy Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5445 29.12.2005 Mahallî İdare Birlikleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5446 29.12.2005 Maden Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5447 30.12.2005 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5449 25.01.2006 Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun

5452 01.02.2006 Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5456 09.02.2006 Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun

5457 09.02.2006 Telgraf ve Telefon Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5463 23.02.2006 Avrupa Bölgesinde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

5467 01.03.2006 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5475 22.03.2006 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5477 23.03.2006 Türk Tabipleri Birliği Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5478 23.03.2006 Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması ile Tütün ve Tütün Mamullerinin Üretimine, İç ve Dış Alım ve Satımına, 4046 Sayılı Kanunda ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun

5479 30.03.2006 Gelir Vergisi Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Özel Tüketim Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5487 13.04.2006 Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu

5488 18.04.2006 Tarım Kanunu

5489 19.04.2006 Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

5491 26.04.2006 Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5493 27.04.2006 Özel Tüketim Vergisi Kanununda, Katma Değer Vergisi Kanununda ve Petrol Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5494 27.04.2006 Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5495 03.05.2006 Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5527 27.06.2006 Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5523 21.06.2006 Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanun

5522 20.06.2006 Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

- 5521 15.06.2006 Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu
- 5520 13.06.2006 Kurumlar Vergisi Kanunu
- 5537 30.06.2006 Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5539 01.07.2006 Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 5540 01.07.2006 Dahiliye Memurları Kanunu, İl İdaresi Kanunu, İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5541 01.07.2006 Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5543 19.09.2006 İskân Kanunu
- 5544 21.09.2006 Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu
- 5545 26.09.2006 Özel Öğretim Kurumları Kanunu
- 5548 28.09.2006 Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu
- 5553 31.10.2006 Tohumculuk Kanunu
- 5557 23.11.2006 Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5556 15.11.2006 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5561 12.12.2006 Sosyal Sigortalar Kanunu ile Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5568 26.12.2006 Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Hesabının Tasfiyesi ve Bu Hesaptan Yapılacak Ödemelere Dair Kanun, Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Belediye Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5569 27.12.2006 Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Malî Sektöre Olan Borçlarının Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun
- 5572 10.01.2007 Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5574 17.01.2007 Türk Petrol Kanunu
- 5573 11.01.2007 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

- 5576 25.01.2007 Petrol Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5577 25.01.2007 Devlet İhale Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5578 31.01.2007 Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5581 15.02.2007 Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5582 21.02.2007 Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5584 22.02.2007 Enerji Verimliliği Kanunu
- 5580 08.02.2007 Özel Öğretim Kurumları Kanunu
- 5588 01.03.2007 Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5593 01.03.2007 Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5594 06.03.2007 Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve Mahallî İdare Birlikleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5608 21.03.2007 İskân Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5609 22.03.2007 Gecekondu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5610 22.03.2007 Toplu Konut Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5615 28.03.2007 Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5623 11.04.2007 Serbest Bölgeler Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5626 18.04.2007 Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5627 18.04.2007 Enerji Verimliliği Kanunu
- 5628 25.04.2007 Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 5648 04.05.2007 Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
- 5654 08.05.2007 Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun
- 5656 09.05.2007 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 5662 17.05.2007 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda ve Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Ekli Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5665 23.05.2007 Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5669 25.05.2007 Doğal Gaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5670 25.05.2007 Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5672 26.05.2007 Sendikalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5673 27.05.2007 Köy Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5675 30.05.2007 Büyükşehir Belediyesi Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5679 01.06.2007 Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5680 01.06.2007 Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5683 03.06.2007 Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5698 16.10.2007 Sosyal Sigortalar Kanunu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5710 09.11.2007 Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun

5733 30.01.2008 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5746 28.02.2008 Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

5748 12.03.2008 Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5751 26.03.2008 Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile Mera Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5752 03.04.2008 Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması ile Tütün ve Tütün Mamullerinin Üretimine, İç ve Dış Alım ve Satımına, 4046 Sayılı Kanunda ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5754 17.04.2008 Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5762 09.05.2008 Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun ile Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5763 15.05.2008 İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5765 22.05.2008 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda ve Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Ekli Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5772 18.06.2008 Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5773 19.06.2008 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5779 02.07.2008 İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun

5784 09.07.2008 Elektrik Piyasası Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5787 16.07.2008 Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5793 24.07.2008 Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5794 30.07.2008 Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5796 31.07.2008 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5797 31.07.2008 Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5799 31.07.2008 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5798 31.07.2008 Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5803 01.08.2008 Elektronik Haberleşme Kanunu

5807 23.10.2008 Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5806 22.10.2008 Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5809 05.11.2008 Elektronik Haberleşme Kanunu

5810 12.11.2008 Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5812 20.11.2008 Kamu İhale Kanunu ile Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5813 25.11.2008 Türkiye İstatistik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5819 27.11.2008 İskân Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5826 19.12.2008 Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye Ekli Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5830 07.01.2009 Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5836 05.02.2009 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine Yönelik Kyoto Protokolüne Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun

5838 18.02.2009 Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5839 19.02.2009 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5880 02.04.2009 Avrupa Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinin Topluluk İstihdam ve Sosyal Dayanışma Programına Katılımı Hakkında Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun

5891 22.04.2009 Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5897 06.05.2009 Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5902 29.05.2009 Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

5904 16.06.2009 Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5909 17.06.2009 Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5911 18.06.2009 Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5913 23.06.2009 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5917 25.06.2009 Bütçe Kanunlarında Yer Alan Bazı Hükümlerin İlgili Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelere Eklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5920 26.06.2009 İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5921 11.08.2009 İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5940 09.12.2009 İmar Kanunu ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5946 13.01.2010 Serbest Bölgeler Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5951 28.01.2010 Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5953 25.02.2010 Arsa Üretimi ve Değerlendirilmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5955 03.03.2010 Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5977 18.03.2010 Biyogüvenlik Kanunu

5979 01.04.2010 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5981 15.04.2010 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5982 07.05.2010 Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

5983 03.06.2010 Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5995 10.06.2010 Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5997 16.06.2010 Bazı Kanunlarda ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5998 17.06.2010 Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

5999 18.06.2010 Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

6001 25.06.2010 Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

6014 23.07.2010 Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

6009 23.07.2010 Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

6005 14.07.2010 Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

6058 03.11.2010 Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun

2. AKP İktidarı Dönemindeki Yasa/Mevzuat Değişikliklerinden Bazıları Üzerine Değerlendirmeler

Bu yasa ve yasa değişikliklerinden bazıları üzerine özet değerlendirmelerimiz ise aşağıdadır. (Aşağıdaki sıralama tarih sıralamasına göre değildir. Aynı ya da benzer konulardaki yasalar alt alta sıralanmıştır)

2.1 –4875 sayılı, 05.06.2003 tarihli Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu

Bu yasanın amacı, yabancı yatırımcıların haklarının korunması, doğrudan yabancı yatırımların gerçekleştirilmesinde izin ve onay sisteminin bilgilendirme sistemine dönüştürülmesi ve yurtdışından ülkemize sıcak para akışıyla ilgili yatırım serbestisi sağlamaktır. Öyle ki, “*Doğrudan yabancı yatırımlar, yürürlükteki mevzuat gereğince; kamu yararı gerektirmedikçe ve karşılıkları ödenmedikçe kamulaştırılmaz veya devletleştirilemez*” denilmekte ve transfer serbestisi getirilmektedir: “*Yabancı yatırımcıların Türkiye’deki faaliyet ve işlemlerinden doğan net kâr, temettü, satış, tasfiye ve tazminat bedelleri, lisans, yönetim ve benzeri anlaşmalar karşılığında ödenecek meblağlar ile dış kredi anapara ve faiz ödemeleri, bankalar veya özel finans kurumları aracılığıyla yurt dışına serbestçe transfer edilebilir*”. Ayrıca uyuşmazlıkların çözümünde uluslararası tahkim yolu benimsenmekte ve yabancı yatırımcıların, yatırımları ile ilgili istatistiki bilgilerin Hazine Müsteşarlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Müsteşarlığa bildiriminden söz edilmekte; fakat söz konusu bilgilerin “*istatistik amaçları dışında ispat aracı olarak kullanılamaz*”lığı güvenceye alınmaktadır.

2.2 –4817 sayılı ve 27.02.2003 tarihli Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun

27.02.2003 tarihinde kabul edilen bu yasa ülkemizde çalışacak yabancı mühendis ve mimarların çalışma izinleri ile çalışma koşullarını düzenleyen ve yetkilendirdiği kurumlar vasıtasıyla çalışan yabancıların takibi olanağını sağlayan önemli bir düzenlemedir. Yasa ile ülkemizde mühendislik unvanını kullanmak suretiyle hizmet üretecek olan mühendis ve mimarların faaliyetleri, yürürlükteki **3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa** ve **6235 sayılı TMMOB Yasası**’nın ilgili maddeleri ile uyumlu kılınmıştır. Böylece 4817 sayılı Yasadan önce yabancıların çalışması ile ilgili olarak kurumlar arasında yaşanan yetki sıkıntısı ve karmaşa, bu yasa ve bağlı Yönetmelikleri ile giderilmiş ve uygulama bir standarda oturtulmuştur. Bu çerçevede yetkili kılınan TMMOB ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın görüşlerinin alınması suretiyle yabancıların çalışma izinlerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilmesi uygulaması, ulusal mevzuatlarla da uyumluluk sağlamış ve gerekli belgeler eşliğinde yabancıların Türkiye’de çalışması mümkün kılınmıştır.

Ancak sonraki yıllarda sermayenin küresel yönelimlerine uygun biçimde, AB uyum yasaları ve “Hizmetlerin Serbest Dolaşımı” kapsamında bu yasa da belirtilen bazı temel düzenlemeler, yeni yasa hükümleri ile aşındırılmıştır.

2.3 –5665 sayılı ve 23.05.2007 tarihli Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

18 maddeden oluşan 5665 sayılı yasanın ilk 14 maddesi yabancıların çalışma izinleriyle ilgili önemli düzenlemeler içermektedir. Yapılan değişiklikler, çevreden inşaata, gıdadan kimyaya, madencilik ve enerjiden sanayi ve ekonominin bütününe ilişkin meslek ve uzmanlık alanları bulunan TMMOB ve bağlı Odalarının yetkilerini, ülkemiz ve mühendislik ve mimarlık birikimi aleyhine yeniden düzenleyici bir içeriğe sahiptir. Değişiklikler, 4817 sayılı Yasa ile meslek alanlarımızda yabancıların istihdamına yönelik geliştirilen mevzuatı geriletmeye yöneliktir. Zira bu değişiklikler sayesinde;

- Mesleki ve akademik yeterlilik prosedürü kaldırılmakta,
- Akademik yeterlilik ile mesleki bilgi ve deneyim aranmadan, yabancıların her işte çalışmalarının önü açılmakta,
- Kalitesiz hizmetin kontrolsüz sunumuna olanak tanınmakta,
- Ülkemiz mühendis ve mimarlarının aleyhine haksız rekabetin önü açılmaktadır.

Oysa bir ülkenin öncelikle kendi mühendislerinin istihdam edilmesi, ihtisas gerektiren işlerde aynı işi yapmak üzere mevcut işgücünden karşılanamayacak bir talep bulunması halinde yabancı istihdamı söz konusu olmalıdır.

Yasa değişikliğinin 7. maddesi, sonradan 5951 sayılı yasa ile de değiştirilmeye çalışılan, 4817 sayılı yasanın 12. maddesini hedeflemektedir. Yasa, “Meslekî hizmetler kapsamında görev yapacak yabancılara, akademik ve meslekî yeterlilik ile ilgili işlemleri tamamlanıncaya kadar, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla ve bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilir” şeklindeki değişiklik ile mesleki ölçütleri dışlamaktadır. Mühendislik gibi akademik ve mesleki ölçütlerin temel oluşturduğu bir alanda yeterliliğin bir yıla kadar savsaklanması ciddiyyetten uzak bir yaklaşımdır.

Özetle, bu değişiklikler ile 6235 sayılı TMMOB Yasasının 34. ve 35. maddeleri işlevsizleştirilmekte; 3458 sayılı yasa ile belirlenen mühendis ve mimarların ülkemizdeki tanım ve işlevi çokuluslu tekeller lehine değiştirilmekte ve bu alan ülkemiz çalışanları aleyhine kuralsızlaştırılmaktadır.

Bu yasa değişikliği, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından 7. ve 8. maddelerinin tekrar görüşülmesi için TBMM’ye geri gönderilmiş olup halen TBMM gündeminde beklemektedir.

2.4 –5951 sayılı ve 28.01.2010 tarihli Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Bu yasa değişikliği, 10 ayrı yasada yapılan değişiklikleri düzenleyen ve AKP hükümeti döneminde sıklıkla görülen “torba yasalar”dan biridir. Çalışma yaşamı ile ilgili birçok düzenleme içeren yasa, “4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun”un 12. maddesini de kamuoyu tepkilerini çekmemek için bir gece yarısı gizlice değiştirerek mühendislik faaliyetlerini de kapsamıştır.

Değişik yasanın 8. maddesi; “Türkiye dışında ikamet eden yabancılar, çalışma izni başvurularını buldukları ülkelerdeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine yapar.

Temsilcilikler bu başvuruları doğrudan Bakanlığa iletir. Bakanlık ilgili mercilerin görüşlerini alarak 5 inci maddeye göre başvuruları değerlendirir; durumu uygun görülen yabancılara çalışma izni verir. Bu izin, çalışma vizesi ve ikamet izninin alınması halinde geçerlilik kazanır. Çalışma izin belgesini alan yabancılardan, bu belgeyi aldıkları tarihten itibaren en geç doksan gün içinde ülkeye giriş vizesi talebinde bulunmaları, ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde İçişleri Bakanlığına ikamet tezkeresi almak için başvurmaları zorunludur.

Mesleki hizmetler kapsamında çalışacak yabancılara akademik ve mesleki yeterlilik ile ilgili işlemleri tamamlanıncaya kadar, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilir.

Mesleki eğitim alanı dışında istihdam edilecek yabancı uyruklu personel için bu Kanunda belirtilen görüşler alınmaz. Bu kişiler, akademik ve mesleki yeterlilik ile lisans talep ve yeterlilik uygulamasına tabi değildir.

Usulüne uygun olarak yapılan başvurular, belgelerin tam ve eksiksiz olması kaydıyla Bakanlık tarafından en geç otuz gün içinde sonuçlandırılır” şeklindedir.

Oysa TMMOB'nin de açıkladığı gibi; “TMMOB Yasasına göre, kişinin Odaya üye olabilmesi için mühendis ya da mimar unvanına sahip olması gerekir. Diplomasını ya da denklik belgesini ibraz edemeyenin üyeliği de söz konusu olamaz. Öncelikle, yabancı kişinin akademik yeterlilik konusunda YÖK’çe düzenlenmiş belgeyi ibraz etmesi gerekir. Akademik unvan belgelendikten sonra, bu unvanın üstlendiği işin niteliğiyle örtüşüp örtüşmediğine yani yapılan işin ihtisas alanına girip girmediğine bakılır. Ayrıca mesleki deneyimin olup olmadığı, aldığı ücretin asgari ücret tarifesine uygun olup olmadığı, ülkesindeki Oda’dan mesleğin icrasına yönelik ceza alıp almadığı da incelenir. Bunlar mesleki yeterliliğin önkoşullarıdır. Bu koşulları sağlayamayan yabancı meslek mensupları hakkında TMMOB olumlu görüş bildiremez. Siyasal iktidarın mühendislik ve mimarlık hizmet alanını tam bir serbestiye teslim etmesi isteminin gerekçesi, ne mesleğin genel ifa kurallarına ne de uluslararası bir taahhüt ve antlaşmaya dayanmaktadır. 5951 sayılı Yasa'nın 8. maddesi ile Türkiye, karşılıklılık ilkesi olmaksızın, bilimsel ve hukuksal hiçbir ölçüt aranmaksızın mühendislik ve mimarlık hizmetini tek taraflı olarak tüm dünya ülkelerine açan yegane ülke olmuştur.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız biçimiyle bir mühendis ve mimarın meslek icra edebilmesi için akademik ve mesleki yeterliliğinin bulunması önkoşuldur. Bundan ülke mühendis ve mimarı muaf değildir. (...) 5951 sayılı Yasa'nın 8. maddesi, yabancı ülke vatandaşlarını bu zorunluluktan muaf tutmaktadır. Bununla, ülkemiz vatandaşına akademik ve mesleki yeterliliği tanınmadan mesleğini icra etmelerine izin verilmezken yabancıya bu hak verilmektedir. (...) ülkemiz vatandaşı meslek mensupları kendi ülkesinde yabancı olacaktır. Bir yıllık gibi görünen muafiyet aslında tam bir muafiyet biçimine dönüşecek ve yabancı şirketler birer yıllık periyotlarla çalışanlarını değiştireceklerdir. Ülkemiz mühendis ve mimarları kendi ülkesinde haksız rekabetin mağduru olacak, iş kaybına uğrayacak, hizmetten yararlananlar ise, hizmeti sunanların mühendis ve mimar olduğunu bilemeyeceklerdir.”

2.5 –4828 sayılı ve 16.03.2003 tarihli İş Kanunu, Sendikalar Kanunu ile Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Bu değişiklik yasası ile 4773 sayılı “İş Kanunu, Sendikalar Kanunu ile Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un yürürlük maddesi 15 Mart 2003 tarihinden 30 Haziran 2003’e ertelenmiştir. 2002 Ağustos ayında yani AKP’nin iktidarda olmadığı dönemde kabul edilen 4773 sayılı yasa, tarım ve orman işçilerini de İş Kanunu kapsamına almakta, iş güvencesinin korunması açısından bazı ayrıntılı düzenlemeler içermekte ve toplu işten çıkarmalarda işverene bazı yükümlülükler getirmekteydi. Ancak AKP, iktidara geldiği günden itibaren çalışma hayatına yönelik kapsamlı ve planlı bir dönüşüm süreci başlatmıştır. Zaman içerisinde çıkarılan diğer yasalar ve değişiklikler de incelendiğinde 4773 sayılı yasanın AKP’nin hedeflerine uygun olmayan bazı düzenlemeler içerdiği görülmüş ve 4828 sayılı yasa ile sermayenin taleplerine uygun biçimde düzenlenmiştir.

2.6 –4857 sayılı ve 22.05.2003 tarihli İş Kanunu

AKP iktidarı süresince çalışma hayatına yönelik yasal müdahalelerin özünü “esnekleşme ve serbestleştirme” anlayışı oluşturmuştur. 4857 sayılı yasa, yayımlandığı tarihten önce çalışma ortamında fiilen görülen bir takım çalışma biçimlerini düzenlemiştir. AB ve ILO yönergelerine paralel şekilde “kısmi zamanlı”, “çağrı üzerine” ve “deneme süreli” çalışma gibi kavramlar 4857 sayılı yasa ile mevzuata sokulmuştur. Bu yasa ile esnek çalışma ve esnek üretimin yasalaşması sağlanmıştır. Esnek çalışmaya ilişkin düzenlemeler ve Kıdem Tazminatını budayan yeni önerilerle, İş Hukukunun “işçiyi koruma ilkeleri” ve “işçi lehine yorumu” özellikleri ortadan kaldırılmıştır. Bu husus işgücü piyasalarında serbestleşmenin ve esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaşmasının yasal zeminini oluşturmaktadır.

Genel anlamda iş yasalarında güçlüye karşı güçsüzün korunması, emeğin ana değer alınması ve yasaların çalışanlar yararına olanak sağlayacak biçimde düzenlenmesi gerekirken mevcut yasa ile çalışanlar değil, işverenler gözetilmiştir. Dolayısıyla yürürlüğe giren bu yasa ile çalışanlar açısından işyerlerinin tanımında meydana gelen güvencesiz çalışma koşulları, işsizlik ve işten atılma olasılığı, çalışanların yaşama koşullarını iyileştirme çabalarını önleyen faktörler nedeniyle önemli bir “iş sağlığı ve güvenliği” sorunu oluşmuştur.

4857 sayılı İş Yasası’nın 2. maddesinde “İşletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler dışında asıl iş bölünerek alt işverenlere verilemez” hükmüne rağmen bu konunun çerçevesi net bir şekilde çizilmediği ve “işin gereği”ne açık kapı bırakıldığı için muğlaklık oluşmuş, bu yasaya bağlı olarak çıkarılan yönetmeliklerde aynı yanlış yaklaşım sürdürülmüştür.

Diğer yandan bu yasa ile birlikte ülkemizde İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı değişmiş, 50’ye yakın yönetmelik ve tebliğ yayımlanmış ve bunların birçoğu yürürlüğe girmiştir. Ancak küreselleşme sürecine paralel olarak özelleştirme,

sendikasılaştırma ve taşeronlaştırma, kısaca örgütsüzleştirme politikalarıyla her türlü güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçilik ve çocuk çalıştırmayla katmerleşen iş kazaları ve meslek hastalıklarının boyutu azaltılamamıştır.

Yasanın 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88 ve 89. maddelerinde de İş Güvenliği ile ilgili hususlar düzenlenmiştir. 4857 Sayılı Yasanın 80. maddesinde “*Bu Kanuna göre sanayiden sayılan, devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde her işveren bir iş sağlığı ve güvenliği kurulu kurmakla yükümlüdür*” denilerek iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alması zorunlu tutulan işyerlerinin kapsamı belirtilmiştir. Ancak bu hüküm, iş kazalarının yarıdan fazlasının meydana geldiği 50’den az işçi çalıştıran işletmelerin kapsam dışında tutularak işçilerin büyük bir çoğunluğunun sağlık ve can güvenliklerinin önemsenmemesi anlamına gelmektedir.

Yasanın 78. maddesinde, 1475 sayılı eski İş Yasasında belirtilen hükümler bozulmadan, “*işyerlerinin sağlık ve güvenlik mevzuatına ve kabul edilmiş normlara uygun kurulması ve işletilmesini sağlamak için alınması gerekli işyeri kurma izni ve işletme belgesi ile ilgili usul ve esasların*” belirlenmesi hükme bağlanmıştır; 17.04.2004 tarihli “*İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik*” de bu kapsamda yayımlanmıştır. Ancak AKP iktidarı, işçi sağlığı ve güvenliği mevzuatını zamanla geriletirerek piyasa ihtiyaçlarına göre şekillendirmeye devam etmiştir. Bu doğrultuda, işyerlerinin kurulması aşamasında işyeri koşullarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uygun olmasını zorunlu tutan -teşvik eden- bu uygulama, 2008 yılında **5763 sayılı** İş Yasasında değişiklik yapan yasa ve en son 04.12.2009 tarihli *İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik* ile ortadan kaldırılmıştır. Buna göre 50’den az işçi çalıştırılan işyerlerinin İşletme Belgesi alması zorunluluğu kaldırılmıştır. Böylece, işin daha başında sağlıksız ve güvensiz ortamlarda iş yapılmaya çalışılmaktadır.

Sanayide ve çalışma yaşamında iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin yok denecek kadar küçük ölçeklerde ve çok parçalı olarak uygulandığı ülkemizde 4857 sayılı İş Yasası gerekli denetimleri esnetmiştir. Bu yasa ile başlatılan süreç, çıkarılan torba kanunlar ve Odamız tarafından dava konusu yapılan birçok yönetmelikle devam etmiştir. Bugün işyerlerinde mühendislik ve hekimlik uygulamalarına ilişkin yasal eksikler diz boyudur.

Sosyal bir hukuk devletinde iş yasaları çalışanların hakkını korumak ve geliştirmek amacını temel ilke alırken, çıkarılan 4857 sayılı İş Yasası tamamen işverenlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Esnek ve kuralsız çalışmayı, işçiyi başka işverenlere kiralamayı, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren; kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sendikal hak ve yetkileri budayan bu yasa ve devam eden yıllarda AKP iktidarının çıkardığı yönetmelikler eliyle, özellikle iş sağlığı ve güvenliği alanında, yıllara dayanan bilimsel ve mesleki deneyimlerimiz dışlanmakta, işçi ve iş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak çalışma koşullarının oluşması engellenmektedir.

2.7 –5763 sayılı ve 15.05.2008 tarihli İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Kamuoyuna “İstihdam Paketi” olarak sunulan 5763 sayılı yasanın gerekçeleri, “*istihdam ve verimliliğin artırılması, zorunlu istihdam yüklerinin hafifletilmesi, nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması, istihdamın teşvik edilmesi, işgücü maliyetlerinin*

düşürülmesi ve kayıt dışı istihdamın azaltılması”dır. Oysa bu yasa ile işçilerin sosyal güvenlik, iş sağlığı ve güvenliği ile bir takım sosyal hakları kısıtlanmakta; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat Yasasında değişiklik yapılarak iş sağlığı ve güvenliği alanı ve iş güvenliği mühendislerinin eğitimi piyasaya açılmakta; bu alana yönelik Danıştay kararları devre dışı bırakılmaktadır.

Bu değişiklik yasası ile birçok yasada değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişiklikler özetle şu konulardadır:

Asıl işveren–alt işveren ilişkisi ve taşeronlaşma: 4857 Sayılı İş Yasasında *“İşletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işler dışında asıl iş bölünerek alt işverenlere verilemez”* hükmü yer almaktayken yapılan değişiklik ile *asıl işveren ve alt işveren* arasında *“sözleşme yükümlülüğü”* getirilerek taşeronlaşmayı pekiştirecek ve asıl işverenin birçok alanda sorumluluktan muaf tutulacağı bir düzenleme yapılmıştır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Örgütlenmesinde değişiklik ve piyasalaştırma: Yasada İş Güvenliği Mühendisi, İşyeri Hekimi, Sağlık Memuru ve Hemşireleri kapsayan *“İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları”nın oluşumunu engelleyen* bir durum da oluşturulmuş; *“Kurul”* kavramı *“Birim”*e dönüştürülerek *“Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri”*nin kurulması ve *bu hizmetin dışarıdan alımı* ile piyasalaştırılması amaçlanmıştır.

İş Güvenliği Mühendisliğinin kapsamı dar tutulmuş ve piyasalaştırılmıştır: İş Yasasının iş sağlığı ve güvenliği alanındaki gereklilikleri karşılamadığı ve çıkarılan yönetmelik maddelerinin yargı kararlarıyla iptal edilmesini dikkate alan değişiklikler yapılması gerekirken, *İş Güvenliği Mühendisinin teknik elemanlarla ve mühendislik gibi bir meslek grubu olmayan “iş güvenliği uzmanlığı” ile eşdeğer tutulması* yanlış sürdürülmüştür.

İş sağlığı ve güvenliğiyle görevli mühendis istihdamının en az 50 işçinin çalıştırıldığı işyerleri için öngörülmesi; işverenleri 50 işçi sınırına ulaşmama çabasına sokmuş, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri yanı sıra istihdamı da olumsuz yönde etkilemiştir. Bu nedenle *50'nin altında işçi çalıştırılan işyerleri için de “Ortak İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları”nın bir örgütlenme modeli olarak yasa*da yer alması gerekirdi.

Yasada; işverenlerin bir personeli iş güvenliği uzmanı olarak görevlendirebilmelerine ya da bu hizmeti dışarıdan alabilmelerine de olanak tanınmıştır. Bir görevi yürütmekte olan bir personelin, iş güvenliğiyle de görevlendirilmesi yanlış olduğu gibi *dışarıdan hizmet alımı iş güvenliğinin piyasalaşması* anlamına gelmektedir. İşverenlerin işletme içindeki yükümlülüklerinin gevşetilmesi ve bu alanda taşeron hizmeti satın alınması, *iş sağlığı ve güvenliğini bir rekabet ve maliyet konusu* haline getirmektedir.

İşyeri Kurma İzni kaldırıldı: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın, işyerlerinin kurulma aşamasından çekilmesi, *çalışma yaşamını ilgilendiren pek çok konunun değerlendirme dışı* kalmasına neden olmuş ve işyerlerine ilişkin zaten yaygın olan *denetimsizliği* yasallaştırmıştır.

Zorunlu istihdam kaldırıldı: Mevcut durumda özürlü, eski hükümlü, terör mağduru olarak % 6 olan *zorunlu çalıştırma* oranı değiştirilerek, özel sektörde özürlü

çalıştırma zorunluluğu % 3'e, kamu sektörü için % 4'e düşürülmüş; terör mağduru çalıştırma zorunluluğu kamuya bırakılmış; eski hükümlülerin istihdamı zorunluluk kapsamından çıkarılarak *sosyal istihdam daraltılmıştır*.

İşsizlik Sigortası Fonu amaç dışı kullanılarak, 29 yaş üstü işsizlik teşvik edilmiştir: Yasanın en önemli yönlerinden biri, *İşsizlik Sigortası Fonunun işverenlere kaynak aktarım fonuna dönüştürülmesi ve 18-29 yaş arasındakiler ile yaş şartı aranmaksızın kadınların sigorta primlerindeki işveren hisselerinin*, belli koşullarda ve kademeli olarak *İşsizlik Sigortası Fonundan* karşılanmasıdır. Bu düzenleme istihdamı daraltıcı ve ülkedeki *istihdam dengesini 29 yaş üstü çalışanların aleyhine bozacak, işten çıkarılmaları ve yerlerine daha ucuz maliyetli genç işçilerin alınmasını teşvik edecek* niteliktedir.

Sigorta pirim ödemelerinde işverenler kayırlıdı: Primlerde *işveren hissesinin 5 puanlık kısmı, yani neredeyse 1/4'inin Hazinece karşılanıp; işveren prim hissesi 19'dan 14'e düşürülmekteyken, işçinin payı 14 olarak kalmıştır*.

İstihdam süreci özelleştirilerek yabancılara pazarlanıyor: İstihdam devletin asli görevlerinden çıkarılmış; "özel istihdam bürosu" bir diğer tabirle "işçi pazarlama büroları" açmak için başvuru koşullarını düzenleyen mevcut madde hükmünden "Türk Vatandaşı ve" ibaresi çıkarılarak *emek istihdam yabancı yatırımcılara da açılmış ve bir piyasa unsuru haline getirilmiştir*.

İl İstihdam Kurullarında Meslek Örgütlerine yer verilmemiştir: Yasa ile "İl istihdam kurulları ve görevleri"nde yapılan değişikliklerle; bu kurullarda üye olacaklar yeniden belirlenirken TMMOB, TTB v.b. nitelikteki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına yer verilmemiştir.

Kreş hizmetleri de piyasalaştırıldı: *Emzirme odaları veya kreş hizmetlerinin işyeri bünyesinde kurulması yönündeki işveren yükümlülüğü esnetilerek bu hizmetlerin dışarıdan alınabilmesine olanak tanınması, bu hizmetleri piyasalaştırma yanında, suiistimale açık ve işverenin keyfiyetine bırakmıştır*.

Ayrıca bu değişikliklerden sonra 15.08.2009 tarihinde yayımlan "**İşyeri Sağlık ve Güvenlik İle Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik**" ve 04.12.2009 tarihli "**İşletme Belgesi Hakkında Yönetmelik**" ile 09.12.2009 tarihli "**İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ**" mevzuata dair düzenlemeleri oluşturmaktadır. Danıştay kararlarına aykırı hükümler içeren bu düzenlemeler, iş sağlığı ve güvenliğini piyasalaştırmakta ve ortadan kaldırmaktadır.

"İşyeri Sağlık Güvenlik Birimleri'ne İlişkin Yönetmelik" sanayiden sayılan ve devamlı 50 işçi çalıştıran işyerlerini kapsamaktadır. 50'nin altında işçi çalıştıran işyerlerinin iş güvenliği mühendisliği ve işyeri hekimliği hizmetlerinden yararlanamaması; iş kazaları ile meslek hastalıklarının engellenmemesi ve işçilerin hayatlarını kaybetmeye devam etmesi anlamına gelmektedir.

Yönetmelikte işyeri sağlık güvenlik biriminin sanayiden sayılan işyerlerinde kurulması hükmü bulunmaktadır. Oysa otel, hastane, hipermarket, katı atık toplama,

havaalanı yer hizmetleri gibi işyerleri ve faaliyetlerde sağlık ve güvenlik yönünden önemli riskler bulunmakta olup, bu tür işyerlerinde de işyeri sağlık güvenlik birimi kurulmak zorundadır.

Gerçekler ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine çok daha fazla önem verilmesi gerekliliğine işaret ederken, bu yönetmelik ve yapılan düzenlemeler hizmetin özelleştirilmesinin ya da işverenden ücret alan uzmanlarca yapılmasının çalışanların güvenliğinin sağlanmasına hizmet etmeyeceğini, çözüm getirmekten çok sorun yaratacağını göstermiştir. Bu yönetmelik, mühendis ve mimarlar yönünden kabul edilemez bir düzenlemedir. İş güvenliği alanı bir mühendislik alanı olmasına karşın, söz konusu yönetmeliğe göre, meslek lisesi ve yüksekokul düzeyinde eğitim görmüş tekniker ve teknisyenler iş güvenliği uzmanı olabilmektedir. Tüm mühendislik alanlarında olduğu gibi, iş güvenliği alanında da yürütülecek çalışmaların mühendis ve diğer teknik elemanlardan oluşan bir teknik ekibin işbirliği ile yapılması gerekmektedir. Ancak mühendis ve teknik elemanların eğitimleri ile üretim sürecindeki konumları birbirlerinden farklıdır. Aynı hizmetin hem mühendis hem de teknik eleman tarafından yerine getirilmesi iş güvenliğinin sağlanmasının bir mühendislik bilgisi gerektirdiği gerçeğine aykırıdır.

Yönetmeliğe göre eğitim verme yetkisi yalnızca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütleri ile sınırlı kalmamış, **5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasası'nın** yetkilendirdiği kuruluşlara da iş güvenliği mühendisi yetiştirme yetkisi verilmiştir.

Yönetmelik bir uzmanın birden fazla iş yerinde danışmanlık hizmeti vermesini öngörmüştür. Oysa yaşanan iş kazaları ve meslek hastalıkları, iş yerlerinde tam zamanlı bir iş güvenliği uzmanı ihtiyacını zorunlu kılmaktadır. Bununla birlikte, iş güvenliği uzmanının ücretini işverenden alması, bağımsız davranması konusunda engel oluşturacaktır. Bu konuda, ücretinin işverenlerden kesilecek primlerle karşılanacağı bir mekanizmanın oluşturulması gerekmektedir.

İşletme Belgesi Hakkında Yönetmelik ile İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ'e gelince. 1475 sayılı eski İş Yasasında ve değişik 4857 sayılı İş Yasasının 78. maddesinde, *"işyerlerinin sağlık ve güvenlik mevzuatına ve kabul edilmiş normlara uygun kurulması ve işletilmesini sağlamak için alınması gerekli işyeri kurma izni ve işletme belgesi ile ilgili usul ve esasların"* belirlenmesi hükme bağlanmış; 17.04.2004 tarihli *"İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik"* de bu kapsamda yayımlanmıştı. Ancak işyerlerinin kurulması aşamasında işyeri koşullarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uygun olmasını zorunlu tutan -teşvik eden- bu uygulama, 2008 yılında **5763 sayılı, İş Yasasında değişiklik yapan yasa** ve en son 04.12.2009 tarihli *İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik* ile ortadan kaldırılmıştır. Buna göre 50'den az işçi çalıştırılan işyerlerinin İşletme Belgesi alması zorunluluğu kaldırılmıştır. Böylece, işin daha başında sağlıksız ve güvensiz ortamlarda iş yapılmaya çalışılmaktadır.

"İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ" ile de 50'nin üzerinde işçi çalıştıran

ana işverenleri, işyerlerini küçük parçalara ayırarak tüm yükümlülüklerden kurtarmaktadır.

Son olarak, benzer içeriğe sahip üç yönetmelik daha yayımlanmıştır. “**İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği**”, “**İşyeri Hekimlerinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik**” ve “**İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik**”leri, AKP iktidarı döneminde çıkan diğer yönetmelikler gibi, çalışma ortamının ihtiyaçları göz ardı edilerek, piyasa aktörlerinin çıkarları doğrultusunda hazırlanmıştır. İşyeri hekimi ve iş güvenliği mühendislerinin eğitimlerini özel dershanelere bırakan, alanın ehli meslek örgütlerinin verdiği sertifikaları görmezden gelen, hizmet sunumunu ve eğitim aşamasını taşeronla devreden, işyeri ortak sağlık birimlerini tasfiye ederek iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin özel sektör eliyle yürütülmesini hedefleyen, idari yargı kararlarını görmezden gelen bir anlayışla oluşturulan mevzuatta ısrar edilmesi anlamına gelen bu yönetmelikler iş sağlığı ve güvenliği alanında süregelen krizi derinleştirecektir.

2.8 –5920 sayılı ve 26.06.2009 tarihli İş Kanunu, İşsizlik Sigortası Kanunu ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Kamuoyunda “kölelik yasası” olarak adlandırılan bu yasa değişiklikleri, AKP iktidarının işçi haklarını gasp etmeye yönelik önemli düzenlemelerinden biridir. Söz konusu yasa ile “*işsizlik sorununa çözüm aramak*” adı altında geçici işçi çalıştırılması yoluyla güvencesiz çalışma koşulları yaygınlaştırılmaktadır.

Yasa ile istihdam bürolarına, kiralamak amacı ile işçi istihdam etme hakkı tanınmaktadır. İşçilerin çalışma sürelerinin, tazminat, tatil hakkı ve sendikal haklarının gasp edilmesi, emek maliyetlerinin aşağı çekilmesi, taşeronlaşmanın kurumsallaşması, sendikal örgütlülüğün zayıflatılması hatta bitirilmesi amaçlarını taşıyan bu düzenleme işçileri köle, istihdam bürolarını köle tüccarı haline getirmekte, işverenlerin işyerlerinde çalıştırdıkları işçiler üzerindeki yasal sorumluluklarını ortadan kaldırmaktadır.

Sermayenin uzun süreden beri talep ettiği, esnek çalışma biçimlerinden birini düzenleyen yasanın ilgili maddesinin hızlı bir şekilde gündeme getirilmesi, AKP hükümetinin tercihlerinde sermayeden yana saf tuttuğunu açıkça göstermektedir.

Bu yasa, özel istihdam büroları kurulmasını öngören I. maddesinin yeniden görüşülmesi için Cumhurbaşkanınca Meclise gönderilmiştir.

2.9 –5921 sayılı ve 11.08.2009 tarihli İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Bu değişiklik, kamuoyunun tepkileri ve Cumhurbaşkanlığının geri göndermesi nedeniyle yürürlüğe girmeyen 5920 sayılı yasa değişikliği tasarısının özel istihdam bürolarını düzenleyen I. maddesinin çıkarılmış halidir. İşsizlik ödeneği yoluyla “*sermaye lehine esnek istihdam teşviki*”ne yönelik düzenlemeler içermektedir.

2.10 –5227 sayılı ve 15.07.2004 tarihli Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun

51 madde ve 9 geçici maddeden oluşan yasa, 03.08.2004 tarihinde Cumhurbaşkanlığı tarafından tekrar görüşülmek üzere meclise gönderilmiş ve yürürlüğe girmemiştir. Ancak bu yasanın kapsadığı birçok düzenleme ayrıca, parçalı bir biçimde yapılmıştır ve halen de yapılmaktadır. Kamunun yeniden yapılandırılması çerçevesinde ülkemizi uluslararası piyasaların denetimine açan siyasal iktidar, Kamu Yönetimi Temel Reformu olarak tanımlanan yasal düzenlemeleri üç temel bölümde sınıflandırmaktadır.

Birincisi devletin asli ve sürekli işlerini belirleyen, devredilecek hizmet alanlarını ve istihdam edilecek personeli belirleyen **“Kamu Yönetimi Temel Kanunu”**dur.

İkincisi **“Yerel Yönetim Reformu”**dur. Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ile Mahalli İdareler Yasasından oluşan paket düzenleme piyasa koşullarına göre hizmet ticaretinin belediyelerce yapılması veya belediyelerce şirketlere yaptırılması yasasıdır. Bu yasa değişiklikleri büyük oranda yapılmıştır.

Üçüncüsü de çalışma yaşamını düzenleyen yasalar ve **“Personel Rejimi Reformu”**dur. Bilindiği gibi bu gündemde olup şu an TBMM’de bulunan “Torba Yasa”, büyük oranda bu konuyu da kapsamaktadır.

1980’li yıllardan beri uygulanan neo liberal politikalar, IMF, DTÖ ve Dünya Bankası ve Avrupa Birliği denetiminde yürütülmektedir.

Bu süreç, 24 Ocak kararlarıyla (1980) başlamakla birlikte, esas olarak Türkiye’nin altına imza attığı uluslararası anlaşmalar ve verdiği taahhütler 1995 yılında GATS anlaşması ve Gümrük Birliği anlaşması ile birlikte yoğunlaşmıştır. GATS (Hizmet Ticareti, Genel Anlaşması), küreselleşme hamlesi içinde, hizmet ticaretini uluslararası tekellere açan ilk çok taraflı anlaşmadır. Esas olarak 1985’lerde imzalanan MAI (Çok Taraflı Yatırım Anlaşması) ve MIGA (Çok Taraflı Yatırımları Garantileme Ajansı), bu sömürü politikalarını OECD üzerinden yürütüyordu. Gizli yürütülen bu anlaşmalara Türkiye’ 1988’de imza atmış, ancak basına yansıyor gizliliği kalmayınca, görüşmelerin durdurulduğu açıklanmıştı. Dünya Ticaret Örgütü’nün (DTÖ) kurulmasıyla, bu politikaların yürütücülüğü OECD’den DTÖ’ye verilmiştir. DTÖ, hiç zaman yitirmeden malların ve hizmetlerin dünya çapındaki dolaşımına ilişkin tüm ülkeler için geçerli olacak bütünsel bir düzenleme yapmaya hazırlandığını, uluslararası ticarete serbest piyasa normlarını geçerli kılmayı amaçladığını ilan etti. GATS ise DTÖ içinde yürütülen ve 1995 yılında imzalanan bir anlaşmadır. Türkiye “bu anlaşmaya üye olarak imza koyduğu DTÖ üyeliği ile birlikte, 26 Mart 1995’te resmen bu yükümlülüğün altına girmiştir.

Siyasal iktidarlar ve 59. AKP Hükümeti, Aralık 2003 tarihinde söz konusu “uyum yasaları” kapsamında iç hukuk düzenlemelerinin tümünün yapılacağı ve uygulamanın önündeki bütün engellerin ortadan kaldırılacağı taahhüdünü vermiştir. Önceki siyasal iktidarlar gibi 59. ve 60. AKP Hükümetleri de kamunun tasfiyesini, küçültülmesini ve özelleştirilmesini gerçekleştirme yönünde aktif çaba sarf etmektedir.

Söz konusu yasa; Dünya Bankası, OECD, Avrupa Birliği orijinli yeniden yapılanma süreçlerinin bir örneğidir. IMF'nin bu süreçteki rolü kamu harcamalarının kısılması baskısı olarak kendini göstermektedir. Yeni sağın regülasyon ve deregülasyon kavramlarının arkasından gelen ve kamuyu yeniden yapılandırmayı amaçlayan “yönetişim” gibi kamu yönetimi reformunun felsefesini çizen temel kavramlar bu yasa zihniyeti ile daha fazla yerleşmiştir. Bu yasa felsefesini Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü orijinli küreselleşme, özelleştirme, yerelleştirme politikalarından almıştır. Bu yasa ile kamu hizmetlerinin ulusal merkezi yönetim ve siyasetten koparılıp küresel piyasaya bağlanması (açılması), kamu hizmet alanının daraltılması, dolayısıyla kamu iktidarının siyasal ve yönetsel düzeyde sermayeye devredilmesinin altyapısı oluşturulmaktadır.

Öngörülen yeniden yapılanma; toplumsal kaynakları yerel inisiyatiflerin harekete geçirilmesi adıyla küresel sermayeye bağlayacak, kamu hizmetlerini her düzlemde piyasaya teslim edecek bir serbestleştirme ve özelleştirme sürecidir. Bu yasa ile kamusal alan daha da daraltılmakta, kamu hizmetlerinin sunulmasında piyasacı mantıkla yurttaşlar müşteri konumuna getirilmektedir. Devlet, “sosyal devlet” olarak değil “düzenleyici devlet” olarak tanımlanmaktadır. Bu yasa ile kamu hizmetleri ulusal planlama ve kamusal denetim ilkelerinden uzaklaştırılmakta; kamu çalışanları güvenceli çalışmadan güvencesiz çalışma koşullarına geçirilmektedir.

Yasanın TBMM'ye sunulduğu 2004 yılında, kamuda çalışanların çok olduğu ve devletin çok hantal olduğunu savunan siyasal iktidar, OECD ülkelerindeki kamu çalışanı sayısının toplam nüfusa oranının ülkemizden fazla olduğunu görmezden gelmiştir. Avusturya, Yeni Zelanda Almanya ve Hollanda da bu oran % 5'in üzerinde, ABD'de % 7,5, Fransa'da % 8,2 Finlandiya'da % 10,4 iken ülkemizde memurların nüfusa oranı 2004'te % 3,2 idi ve boş kadrolar çıkarıldığında bu oran % 2,2'ye inmekteydi.

Yine bu yasa zihniyeti ile yerel kamu hizmetlerinin kamu yararı gözetilmeksizin piyasa koşullarına göre ücretlendirilmesi ve bu bedellerin o hizmetlerden yararlananlara ödetilmesi anlayışı benimsenmiştir. Kamu hizmeti niteliğindeki birçok hizmet ya parçalanmakta ya da tümüyle piyasa hizmetlerine dönüştürülmektedir.

Aynı yaklaşım, özellikle altyapı yatırımlarında finansman sorununun çözümü olarak borçlanma yolunu sonuna kadar açmakta, kamusal planlama ve kamu hizmetlerinin kamu kaynaklarından karşılanması anlayışını terk etmemekte; yerel kamu hizmetlerinin piyasaya açılmasının iktisadi temellerini atmaktadır. Yerel hizmetlerin piyasaya açılması ve altyapı yatırımlarının bütünüyle borçlanmaya dayandırılmasının faturası da her zaman olduğu gibi halka ödetilmektedir.

Bu yasa zihniyeti başka yasalara yansıtılmış ve kamu mülkiyetindeki araziler yerel yönetimlere devredilerek, yerel yönetimler eliyle bu arazilerin özel mülkiyet havuzuna aktarılması kolaylaştırılmıştır.

Aynı şekilde kamu istihdam politikasında önemli değişiklikler yapılmış; örneğin yerel yönetimlerde istihdam edilecek kamu çalışanı ve daimi işçi sayısı en aza indirilerek sözleşmeli personel istihdamı ve geçici işçilik yaygınlaştırılmıştır. Kısaca

istihdam esnekleştirilmekte; iş güvencesi ortadan kaldırılmaktadır. Sendikal yaşam bu politikalardan ağır bir biçimde etkilenmiştir.

Ayrıca bazı Bakanlık ve genel müdürlüklerinin taşra teşkilatlarının görev ve yetkilerinin il özel idarelerine devri sonucunda, büyük altyapı hizmetlerinin yerine getirilememesi söz konusu olmuştur. Özellikle birden fazla il sınırları içinde yer alan göl, orman ve su havzalarının bakım ve yönetiminin sağlanmasında güçlükler yaşanmakta, çevre ve ekolojik sorunlar ortaya çıkmaktadır.

2.11 –5197 sayılı ve 24.06.2004 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu

AKP iktidarı döneminde il özel idaresi sisteminin değiştirilmesine yönelik yasama faaliyetleri sıkça görülmektedir. Bunların ilki sayılabilecek bu yasa, AKP hükümetinin neo liberal yapılanmayı ülkenin her alanına yayma hedefini gözeterek düzenlemeler içermektedir. İl özel idareleri üzerindeki merkezi denetimin kaldırılmasını ve bu birimlerin yeniden yapılandırılmasını amaçlayan yasa eliyle yerel birimlerde bütçe ve finansman gibi konularda “serbestleşme” yoluna gidilmekte ve “piyasacılığın” önü açılmaktadır. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve “yerellik” kavramları adı altında sunulan yasa, hizmetlerin özelleştirilmesinin önünü açmakta ve serbest piyasanın güçlenmesine hizmet etmektedir.

Yasa 10.07.2004 tarihinde Cumhurbaşkanlığı tarafından 13 ana madde ve bir geçici maddenin yeniden görüşülmesi talebiyle geri gönderilmiştir. Yasa metninde yapılan çok az değişiklikle ve **5302** sayısını alarak 22.02.2005 tarihinde TBMM Genel Kurulunda yeniden kabul edilmiştir.

2.12 –5302 sayılı ve 22.02.2005 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu

Yasaya göre il özel idaresi, “*İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi*” olarak tanımlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı tarafından veto edilen 5197 sayılı İl Özel İdaresi Yasasında yapılan kısmi değişikliklerle 5302 sayısını alan yasa TBMM’de kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Bu yasa ile birçok konuda yönetim ve denetim özel idareye devredilerek toplumu yakından ilgilendiren temel konularda ulusal planlamaya ve denetime son verilmektedir.

Yasa özellikle altyapı yatırımlarında finansman sorununun çözümü olarak borçlanma yolunu sonuna kadar açarak, kamusal planlama ve kamu hizmetlerinin kamu kaynaklarından karşılanması anlayışını terk etmekte, yerel kamu hizmetlerinin piyasaya açılmasının iktisadi temellerini atmaktadır. Yerel hizmetlerin piyasaya açılması ve altyapı yatırımlarının bütünüyle borçlanmaya dayandırılmasının faturası da her zaman olduğu gibi halka ödettirilmiştir.

İl özel idaresi yatırımlarının **yap-işlet-devret** modeli ile yapılmasını düzenleyen, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesi kararlarını verme görevini İl Genel Meclislerine aktaran yasa, kamu personeli rejiminde “performansa” dayalı ölçütleri gündeme sokmaktadır. İdari ve mali özerkliğe sahip olan ve piyasa araçlarını (iç-dış borç, özelleştirme, bütçe, şirket, imtiyaz vb.) kullanacak şekilde yetkilendirilen il özel idareleri bu yasa ile ticari bir aktör haline getirilmektedir. Yasa; çevre, sağlık, hukuk

gibi kamusal öneme sahip alanlarda sözleşmeli personel çalıştırılabileceğini hükme bağlayarak, AKP iktidarının Kamu Yönetimi Temel Yasasında yaptığı esnekleştirici düzenlemelere hayatiyet kazandırmıştır.

2.13 –5215 sayılı ve 09.07.2004 tarihli Belediyeler Kanunu

İl Özel İdaresi Lasası ile benzer yönelimlere sahip olan Belediyeler Yasası da Cumhurbaşkanlığı tarafından 22.07.2004 tarihinde geri gönderilmiş, daha sonra yasa **5393** sayısını alarak TBMM Genel Kurulunda yeniden kabul edilmiştir. 5215 sayılı yasa AKP iktidarı tarafından gündeme sokulan diğer yerel yönetim tasarıları gibi, kamu hizmetlerinin tasfiyesine ve yerel yönetimlerin piyasacı bir anlayışa uygun yapılandırılmasına yönelik düzenlemeler içermektedir. Bu yasa ve aynı hedefe yönelik diğer belediye yasalarının ortak amacı, yerel birimlerde “*yerel hizmetlerin özelleştirilmesi ve ticarileştirilmesine*” uygun bir dönüşümü sağlamaktır.

2.14 –5272 sayılı ve 07.12.2004 tarihli Belediye Kanunu

Cumhurbaşkanlığı tarafından TBMM’ye geri gönderilen 5215 sayılı Belediyeler Yasası ile aynı ilkelere dayanan yasa “*piyasa işleyişini kolaylaştırıcı ve ticari kararlar alabilen*” yerel yönetim yapılanması oluşturmayı amaçlamaktadır. Ancak yasa, Anayasa Mahkemesinin 18.01.2005 tarihli kararıyla şekil yönünden iptal edilmiş, kamu düzeni açısından hukuksal boşluk doğmaması için iptal kararının yürürlüğe gireceği tarih, Resmi Gazete’de yayımlanmasından altı ay sonrasına ertelenmiştir. Bu yasa, yerini, 13.07.2005 tarihinden itibaren geçerli ve benzer ilkelere sahip olan **5393 sayılı Belediye Yasasına** bırakmıştır.

2.15 –5355 sayılı ve 26.05.2005 tarihli Mahalli İdare Birlikleri Kanunu

Yasaya göre mahallî idare birliği, “*Birden fazla mahallî idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisini*” tanımlamaktadır. Mahalli idare ise il özel idaresi, belediye ve köyü ifade etmektedir. Yasa, kamu yönetimi ve yerel yönetimlere yönelik AKP eliyle çıkarılan diğer yasalara paralel şekilde, hizmetlerin piyasacı anlayışla yürütülmesini hedeflemektedir. Yasa birliklerin temel altyapı hizmetlerini şirketleşerek yürütmesini ve birlik yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına karar verme yetkisinin birlik meclisine verilmesini düzenlemektedir.

2.16 –4947 sayılı ve 16.07.2003 tarihli Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatı Kanunu

AKP hükümeti döneminde “reform” adı altında en çok müdahalenin yapıldığı alanların başında sağlık ve sosyal güvenlik sistemi gelmiştir. 58. Hükümet Acil Eylem Planında, sosyal güvenlik kuruluşlarının bütünlük ve koordinasyonunun bulunmadığı, dağınık bir yapıya sahip olduğu, bütünlüklü bir yapı içerisinde yönetilen güçlü bir sosyal güvenlik sistemi kurulması için tek çatı sistemine geçilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu doğrultuda 4947 sayılı yasa ile Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatı kurulmuştur. Yasanın amacı; “*Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı, Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü arasında koordinasyonu ve sosyal güvenlik alanındaki*

uygulamalarında norm ve standart birliğini sağlamak, aktüeryal hesaplarını incelemek, malî hareketlerini ve çalışmalarının kuruluş amaçlarına uygunluğunu izlemek ve ortak veri tabanı oluşturulması için gerekli çalışmaları yapmak üzere idarî ve malî bakımdan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı, genel bütçeye dahil Sosyal Güvenlik Kurumunun kurulmasına, teşkilât, görev ve yetkilerine ilişkin esasları düzenlemek” olarak belirtilmiştir. Neo liberal düşüncenin bir gereği olarak “reform” adı altında kamu hizmetlerinin tasfiye edilmesine yönelik düzenlemelerin önemli bir adımı olan bu yasa, AKP döneminde çıkarılmaya devam edecek olan diğer yasalar ile birlikte sağlık ve sosyal güvenlik alanında kamusal hizmet anlayışına son verilmesi ve bu hizmetlerin ticarileştirilmesine yol açmıştır. Diğer yandan, yasanın bazı bölümlerinde yapılan “iş sağlığı ve güvenliği uzmanı” vurgusu, sonraki yıllarda mühendislik ağırlıklı bir faaliyet olarak olan iş sağlığı ve güvenliği alanında AKP iktidarı ile bilim ve meslek çevrelerini sık sık karşı karşıya getiren bir yaklaşımı somutlamıştır.

2.17 –5581 sayılı ve 15.02.2007 tarihli, Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nda yapılan değişiklikle aile hekimliği uygulaması gerekçelendirilmeye çalışılmış ve yasalaştırılmıştır. Aile hekimliği, uygulandığı her ülkede yıkımlara neden olan bir uygulamadır. Birinci basamak sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesini takip eden bu uygulamanın başlatıldığı yerlerde sağlık ocaklarının kapatılması dikkat çekicidir. Toplum acımasız ilaç ve tıbbi malzeme tekelleriyle özel sektörün bitmek tükenmek bilmez kâr hırsına kurban eden bu uygulamanın bedeli halka yüklenmek üzere planlanmıştır.

2.18 –5382 sayılı ve 02.07.2005 tarihli Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu ve Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Bu değişiklik yasası, sağlık alanında sözleşmeli statüde çalışanların istihdamı ve bazı kadrolarla ilgili düzenlemeler içermektedir. Yasa, sağlık hizmetlerinde güvencesiz ve sendikasız çalışmanın bir biçimi olan ve 657 Sayılı Kanununun 4/b maddesinde düzenlenen sözleşmeli personel çalıştırılmasına dair hükümleri içermektedir.

Yasanın en çok tartışılan kısımlarından biri eğitim ve araştırma hastanelerinde klinik şefi ve klinik şef yardımcılığı kadrolarına yapılacak atamaları düzenleyen 6. maddesidir. Yasa, “Sağlık Bakanlığının eğitim ve araştırma hastanelerinde klinik şefi ve klinik şef yardımcılığı kadrolarına; ilgili dalda uzman olan profesör veya doçentler ile ilgili dal tabipleri arasından Bakanlık tarafından atama yapılır. Ancak, profesör veya doçent unvanına sahip olmayan uzman tabiplerin klinik şefi ve klinik şef yardımcılığı kadrolarına atanmalarında, yapılan sınavlarda başarılı olma şartı aranır” diyerek kadrolaşmaya açık kapı bırakmaktadır. Diğer yandan AKP iktidarının uzmanlık gerektiren mesleki alanlara nasıl baktığı bu yasayla ortaya çıkmaktadır. Bilimsel ve mesleki yeterliliğin siyasi iktidar tarafından dışlanması ve kadrolaşma, mühendislik meslek alanlarımızda

karşılaştığımız önemli sıkıntılardan biridir. Yasa, söz konusu 6. maddenin tekrar görüşülmesi için Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye geri gönderilmiştir.

2.19 –5286 sayılı ve 13.01.2005 tarihli Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Yasanın genel gerekçeleri “performans, verimlilik ve etkinlik” gibi neo liberal kavramlarla açıklanmakta ve AKP iktidarının yerel birimlerle ilgili diğer yasalarda çizdiği çerçeveye uygun bir biçimde kırsal hizmetlerin yeniden yapılandırılması ve tasfiyesi amaçlanmaktadır. Cumhurbaşkanlığı tarafından veto edilen Kamu Yönetimi Temel Kanunu ile “kamu hizmeti anlayışı” yerine “piyasacı hizmetler” anlayışı getirilmekte, buna uygun olarak bazı yeni kurumlar oluşturulurken Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü gibi bazı kurumların da tasfiyesi öngörülmekteydi. Ancak yasanın veto edilmesi nedeniyle AKP iktidarı Belediye, İl Özel İdaresi ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü gibi kurumları ilgilendiren tekil yasalar çıkararak hedeflerine ulaşma yolunu seçmiştir.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce yerine getirilen hizmetler İstanbul ve Kocaeli illerinde Büyükşehir Belediyelerince, diğer illerde İl Özel idarelerince, iskan konularına ilişkin hizmetlerinse Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na yerine getirilmesini ve bunun bir yıl içinde tamamlanmasını düzenleyen yasa, Anayasanın 44, 45 ve 166. maddeleri ile devlet tüzel kişiliğine yüklenen görevleri kamu görevleri olmaktan çıkararak, yerelleştirme adı altında ticarileştirmiş ve özelleştirmiştir. Bu yasa ile Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tasfiye edilmiş; topraklarımızın, küçük su kaynaklarımızın ve Köy Hizmetleri çalışanlarının geleceğine büyük bir darbe vurulmuştur.

2.20 –5394 sayılı ve 03.07.2005 tarihli Türkiye İstatistik Kanunu

AKP iktidarı, çıkardığı yasalarla idari ve ekonomik yapıyı değiştirirken “rekabet” koşullarını geriletken bir unsur olarak gördüğü “emeğin ve üretici güçlerin kurallı çalışma hakkını” tahrip etme yoluna başvurmuştur. AKP'nin kılavuz edindiği neo liberal serbestleştirmeçi ekonomik düşüncenin çalışma hayatındaki karşılığı olan “esnekleşme” ve “kuralsızlaştırma” dalgasının somut adımlarından birisinin atıldığı bu yasa, 45. ve 56. maddelerinin Anayasa'ya aykırılığı gerekçesiyle Cumhurbaşkanlığı tarafından TBMM'ye geri gönderilmiştir. Söz konusu yasanın 45. maddesinde “Başkanlıkta; Başkan, Başkan Yardımcısı, I. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı, İstatistik Müşaviri, Hukuk Müşaviri, Bölge Müdürü, Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanı, Türkiye İstatistik Kurumu Uzman Yardımcısı, İstatistikçi, Matematikçi, Mühendis ile dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmak kaydıyla Programcı kadrolarına atananlar, kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın sözleşmeli çalıştırılabilir. Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usûl ve esasları ile ücret miktarı ve her çeşit ödemeleri Bakanlar Kurulunca tespit edilir” hükmüne yer verilmektedir. Kısaca bahsedilen kadroların sözleşmeli çalıştırılmasının önü açılmakta; sözleşme ilkeleri, ücret ve ödemelere ilişkin her türlü kararı alma yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmektedir. Aynı şekilde 56. madde ile “Birinci Hukuk Müşaviri hariç olmak üzere

tüm atamalar Başkan tarafından yapılır” hükmü getirilmektedir. Sözleşmeli personel çalıştırılması konusunda Bakanlar Kurulu’na geniş yetki tanıyan bu yasa kısa süre sonra **5429** sayısını alarak yürürlüğe girmiştir.

2.21 –5429 sayılı ve 10.11.2005 tarihli Türkiye İstatistik Kanunu

Kurumlarla ilgili AKP döneminde çıkarılan yasalarda tartışılan konuların başında personel rejimi gelmektedir. 5394 sayılı yasada düzenlenen ve Cumhurbaşkanlığı tarafından 45. ve 56. maddelerinin Anayasa’ya aykırılığı gerekçesiyle TBMM’ye geri gönderilen yasa, 5429 sayısıyla ve aynen kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. 657 sayılı yasanın 4/c maddesine göre istihdam edilen, geçici personel olarak adlandırılmasına rağmen 25 yıldan fazla Türkiye İstatistik Kurumu’nda çalışan ve kurumda toplam istihdam edilenlerin yarısına yakınına ulaşan personelin çalışma koşullarını ve ücretini düzenleyen yasa maddeleri, kamuda güvencesiz çalışmanın önemli örneklerinden birini oluşturmuştur. TEKEL işçilerinin etkili direnişi ile gündeme gelen 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 4/c maddesi ve 5429 sayılı kanunun 49. maddesiyle ilgili olarak Danıştay İdari Dava Kurulu Daireleri tarafından 18 Mart 2010’da alınan karar gereğince yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmuştur. Danıştay kararında “5429 sayılı Yasanın 49. maddesinde de 657 sayılı Yasanın 4/C maddesi kapsamında istihdam edilen personele, çalıştığı dönemde yapılacak bazı ödemelere yer verilmiş; ancak, statüleri hakkında düzenleme yapılmayarak, bu konudaki düzenleme, sınırları çizilmeksizin Bakanlar Kuruluna bırakılmıştır. Dolayısıyla yukarıda 657 sayılı Yasanın 4/C maddesi bağlamında belirtilen Anayasaya aykırılık nedenlerinin burada da geçerli olacağı kuşkusuzdur” denilmiş ve 5429 yasanın sözleşmeli çalışmayla ilgili maddelerine bir kez daha hukuki boyut kazandırılmıştır. Anayasa Mahkemesi, 2010 Mayıs’ında söz konusu başvuruya ilgili ilk incelemesini yaparak davayı esaslan görüşme kararı almıştır; dava halen sürmektedir.

2.22 –5449 sayılı ve 25.01.2006 tarihli Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun

Yasa kalkınma ajanslarının kuruluş, görev ve yetkileri ile koordinasyonuna ilişkin esasları düzenlemektedir. Türkiye’nin Bölge Kalkınma Ajansı (BKA) kavramı ile karşılaşması oldukça yenidir. 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesi’nde aday ülke olarak Türkiye’nin AB’ye katılımı tescil edilmiş ve Avrupa Komisyonu’nun hazırladığı “Katılım Ortaklığı Belgesi”nde orta vadeli hedeflerden biri olarak BKA’lara yer verilmiştir. Konu böylece ülke gündemine girmiştir. BKA’ların üzerinde yükseleceği idari temeli belirlemek amacıyla 2002 yılında Bakanlar Kurulu, İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırılması’nı (İBBS veya NUTS) tanımlamıştır. Böylece önemli bir yol alınmış, ardından süreç “Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı (KYTKT)” çerçevesinde geliştirilerek, hedefler ortaya konulmuştur.

Süreç AB ile başladığından, ilgili müktesebata uyumun önemi her fırsatta tekrarlanmakta olup buradan yönlendirilen politikaların özünde yerelleşme ya da bölgeselleşme gibi kavramların olduğu bilinmektedir. AB’nin bölgesel projelere ayırdığı fonlar oldukça büyüktür. Bu alanda kullanılacak fonlara erişmek için çalışmalar sürdürülmekte ve stratejiler geliştirilmektedir. Kurumların işbirliği fonlara

erişebilirliği de mümkün kılmakta ve bölgesel planlamaya ilgi artmaktadır. Yine bilinmektedir ki bu projelerin gerçekleşmesi halinde ülkenin sosyal, ekonomik ve yönetim yapısında önemli değişiklikler ortaya çıkacaktır.

Bölge Kalkınma Ajansları idari yapısı, kısaca İBBS olarak adlandırılan “İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması”na (İBBS) dayanmakta ve bunu temel almaktadır. Bu sistemde bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve AB “Bölgesel İstatistik Sistemi-(BİS)”ne uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla ülke çapında bir sınıflandırma belirlenmiş bulunmaktadır. Bu sınıflandırma etüdünde, her bölge için oluşturulan bilgiler kıyaslanabilir niteliktedir ve bu kıyaslama ile bölgeler arası farkları gözlemlemek olanağı bulunmaktadır.

İBBS, AB içindeki istatistik kavramı ile birebir uyumludur ve oldukça eski bir dizi çalışmaya dayanmaktadır. Bu bağlamda, 1951’de imzalanarak “Avrupa Demir Çelik Topluluğu”nu kuran anlaşmadan, 1958’de “Avrupa İstatistik Ofisi” kurulmasına ve 1990’lı yıllar boyunca yaşanan çeşitli gelişmeler yanında İBBS’nin hukuki zemine oturtulmasına değin bir dizi gelişmenin varlığı anımsanmalıdır.

İBBS ele alındığında AB’nin beş düzeyli istatistik bölgesi kurulması istediği belirlenmektedir. Türkiye’ye yönelik İBBS’de iller, DÜZEY-3 olarak tanımlanmış, ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfusları dikkate alınarak DÜZEY-1 ve DÜZEY-2 şeklinde kümelendirilerek, hiyerarşik bir İBBS sistemi ortaya konulmuştur.

Bölge kalkınma ajansları, AB uyum yasaları, kamu yönetimi, büyükşehir belediyeleri ve belediye yasaları, gelir idaresi, il özel idaresi, mahalli idare birlikleri vb. yasalarla gerçekte bütünlenmektedir.

Oysa ulusal-merkezi yaklaşım ve onunla birlikte bölgesel planlama, dengeli, öncelikleri gözetilen ve istihdam odaklı bir anlayışı ortaya koymaktadır. Bu anlayışta kalkınma devletin güçlü yatırım ve teşvik araçlarıyla desteklenmekte, bölgelerin geri kalmışlığına göre daha adil ve dengeli yaklaşımlar belirlenebilmektedir.

Salt bölgesel yaklaşımda ise bölgesel kalkınma sorunu küresel rekabet temel alınarak çözümlenmeye çalışılmakta, danışmanlık sistemleri ile veri tabanı çıkarılmakta, öngörüler yapılmakta ve pek çok kuruluş olaya bir kısa vadeli getiri aracı olarak yaklaşmaktadır. Bölgeler arası rekabet ve girişimciliğin teşviki burada temel ilkedir. Yatırım fazla önemsenmemekte, bölgesel kaynaklar bir faktör olarak değerlendirilmekte ve istihdamı artırmak bir yan etken olarak ele alınmaktadır. Burada öncelikli sektör ve istihdam odaklı destek söz konusu değildir. Sistem adil, dengeli ve eşitsizlikleri giderici tepkiler vermemektedir.

BKA’larda kamu kesimi, özel kesim ve “sivil toplum” örgütleri arasında işbirliğine dayanan bir yönetme biçimi olan “küresel rekabet” anlayışına göre örgütlenmiş bir yönetim modeli temel alınmaktadır. BKA’lar Türkiye’de 1980 sonrası merkezi planlama yaklaşımının terk edilmesiyle uyumlu bir projeksiyondur. Esnek yönetim

ve serbest yerel dinamikler anlayışına dayandırılan bölgesel kalkınma yaklaşımı, kamu öncülüğünde gerçekleştirilen ulusal/merkezi-bölgesel kalkınma düşüncesini tamamen dışlamaktadır. Yerli-yabancı özel yatırımcılara en iyi koşullar altında çalışma olanağı sunulması için bir araçtır. Kısaca bu ajanslar, küresel rekabeti körükleyen yeni liberal uygulamaların aracı durumuna gelmişlerdir. (Konuya raporumuzun OVP (2011-2013) değerlendirmesinde de değinilmiştir.)

2.23 –5523 sayılı ve 21.06.2006 tarihli Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanun

AKP iktidarı döneminde, 2006 yılında kurulan Kalkınma Ajanslarından sonra Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı kurulmuştur. Ajans, “ülkenin ekonomik kalkınmasında gereksinim duyulan yatırımların artırılması için Türkiye’de yatırım yapılmasını özendirmeye yönelik yatırım destek ve tanıtım stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanması” amacını taşımaktadır. Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, Kalkınma Ajanslarına benzer biçimde yasa ile tüzel kişilik kazanmıştır. Yasanın 3. maddesinde ajansın görevleri sıralanmaktadır. “Bakanlar Kurulunca yerli sermayeli yatırımlar ile doğrudan yabancı yatırımlar için farklı veya aynı olmak üzere, yatırımın türüne, yerine, sermaye tutarına veya yatırımın sağlayacağı istihdam imkânı gibi kriterlere göre belirlenecek yatırımların izin ve onay işlemlerini ilgili kurum ve kuruluşlar ile kalkınma ajansları nezdinde yatırımcılar adına yürütmek ve sonuçlandırmak” gibi sorumluluklar yüklenen ajansın yabancı sermaye yatırımlarını korumak ve kolaylaştırmak gibi bir işlevi olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Bir kamu kurumunun yerine getirmesi gereken “kamu yararı” işleviyle ilgisi olmayan Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı’na yönelik TMMOB’nin de açıkladığı gibi: “5523 sayılı Yasa ile kurulan Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı; idari ve mali özerkliğe sahip, kamu tüzelkişiliğine haiz, bünyesindeki Kurul’da özel sektörü temsil eden şirketleri barındıran, 5449 sayılı Yasa ile DPT Müsteşarlığı’na verilen eşgüdüm ve gözetim görevine ortak olan, yerli sermayeli yatırımlarla doğrudan yabancı yatırımları özendirme görevi verilmiş, özellikle yabancı yatırımcıların önündeki engellerin kaldırılması amacıyla kurulan, özel statülü, merkezi bir kurum olarak kurulmuştur. Dünya Bankası’nın da aktif rol üstlendiği süreç içinde, yatırımcılar önündeki idari engel olarak öne sürülen konular arasında, doğal kaynakları koruyucu düzenlemeler ile TMMOB Yasası’nda yer alan yabancıların çalışma koşulları sayılmaktadır. Bu konuda TMMOB’nin karşı çıkışına karşın, sermayenin istemlerine uygun yasal düzenlemelerin gündeme geldiği bilinmektedir..

Ülkemizin kalkınma planlarının; bilim, teknoloji, yenilenme ve sanayileşme politikaları temellerine oturtulmasını ve ülkemizin tüm alanlarda ve tüm sektörlerde kendi ulusal planlarını yapmasını zorunlu gören TMMOB; küresel şirketlerin/gelişmiş ülkelerin her türlü denetimden uzak yatırımlarını gerçekleştirmek üzere ülkemizdeki taşeronu durumuna gelebilecek “ajans” olgusunu ve yeni/dış dayatmalı “bölgesel kalkınma stratejisi”ni, bu içeriğiyle, örgütsel ilkeleri arasında yer alan “bağımsızlık”, “demokratik katılımcılık”, “toplumsal çıkar” ve “kamu yararı” ilkelerine aykırı görmektedir.”

2.24 –4925 sayılı ve 10.07.2003 tarihli Karayolu Taşıma Kanunu

Geçici ve yürütme ile yürürlük maddeleri hariç 36 maddeden oluşan yasanın amacı; “*Karayolu taşımalarını ülke ekonomisinin gerektirdiği şekilde düzenlemek, taşımada düzeni ve güvenliği sağlamak, taşımacı, acente ve taşıma işleri komisyoncuları ile nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği ve benzeri hizmetlerin şartlarını belirlemek, taşıma işlerinde istihdam edilenlerin niteliklerini, haklarını ve sorumluluklarını saptamak, karayolu taşımalarının, diğer taşıma sistemleri ile birlikte ve birbirlerini tamamlayıcı olarak hizmet vermesini ve mevcut imkânların daha yararlı bir şekilde kullanılmasını sağlamak*” olarak tanımlanmıştır.

Hemen her ülke için; karayolu, demiryolu, denizyolu, havayolu, su yolu ve boru hatlarının teknik ve ekonomik açıdan uyumlu ve etkin olduğu bir ulaştırma sisteminin geliştirilmesi, gerek ülke kaynaklarının rasyonel kullanılması gerekse ulaşımın toplulaştırılması ve toplumsallaştırılması açısından önemlidir.

Ancak Karayolları Genel Müdürlüğü ve TÜİK’in ulaşım verilerine göre ülkemizdeki yük taşımacılığının % 82,84’ü karayolu, % 4,80’inin demiryolu, % 4,58’inin denizyolu, % 0,46’sının havayolu; yolcu taşımacılığının ise % 90’ının karayolu, % 1,80’inin demiryolu, % 0,30’unun denizyolu % 7,90’ının da havayolu aracılığıyla yapıldığı görülmektedir.

Tüm bu veriler, bize ülkemizde var olan diğer ulaşım alternatiflerine rağmen ulaşımın karayolu üzerinden yapıldığını, demiryolu taşımacılığında yıllar yılı herhangi belirgin bir iyileştirme politikasının uygulanmadığını, yolcu taşımacılığında son dönemde havayollarında görülen kıpırdanma dışında, yük ve yolcu taşımacılığında karayolu taşımacılığının aşırı yüksek oranını koruduğunu göstermektedir.

4925 sayılı yasa, “*taşımaların kamu yararını gözeterek tarzda ve serbest rekabet ortamında yapılmasını*” genel kural olarak kabul etmektedir. Ancak AKP iktidarı süresince karayolları merkezli politikalarda belirgin bir değişiklik olmadığı, demiryollarında son yıllarda plansız bir şekilde yaşanan hareketliliğin yük ve yolcu taşımacılığında modlar arasında denge sağlamaktan uzak olduğu ortadadır.

Söz konusu yasada serbest rekabetin genel kural olarak görülmesi ile taşıma gibi çalışma koşulları ağır bir alanda istihdam edilen işçilerin haklarının korunması birbiriyle çelişmektedir. AKP döneminde iş sağlığı ve güvenliği alanında oluşturulan mevzuat, taşıma işleri gibi genelde 50’den az işçinin güvenceden yoksun çalıştığı işletmelerde çalışanların korunmasını güçleştirmektedir.

2.25 –5494 sayılı ve 27.04.2006 tarihli Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Yasa “*Denizlerin iki yakasını denizaltından birbirine bağlayan her türlü ulaşım ilişkin tüp ve tünel gibi ulaşım altyapı işlerini, yap-işlet-devret modeli de dahil olmak üzere plânlamak, yapmak veya yaptırmak; bunlarla ilgili proje ve şartnameleri hazırlamak, hazırlatmak, incelemek, incelettirmek ve onamak, yapımı tamamlananları ilgili kuruluşlara devretmek, işletme safhasına ait güvenlik, bakım ve onarım işlerine ilişkin esasları belirlemek ve gerekli tedbirleri almak*” ekini yaparak ulaştırma sektöründe

yüksek hızlı tren, Marmaray ve TCDD üzerinde oynanan oyunlar gibi özelleştirme ve serbestleştirmeye yönelik bir içeriğe sahiptir.

AKP iktidarı döneminde ulaşımda, AB uyum programları, Dünya Bankası ve IMF'ye verilen taahhütler uyarınca serbestleştirme, özelleştirme, “yap-işlet-devret”, “yap-işlet” ve “kamu-özel sektör ortaklığı” yoluyla kamunun güçsüz kılınıp özel sektörün güçlendirilmesi yönünde politikalar söz konusudur. Bu kapsamda TCDD'nin yeniden yapılandırılması yoluyla altyapı ve işletmeciliğin bölünmesi, kurum yapısının parçalanması, faaliyetlerin yatay bölünmeye tabi kılınması, özelleştirme ve taşınmazlarının satılması, istihdamın azaltılması, teknik yeteneklerin zayıflatılması yoluyla demiryollarının yerli, yabancı sermayeye açılması hedeflenmiştir. Azaltılan personelle çok iş çıkarma, esnek ve güvencesiz çalışma koşulları, performansla bağlı ücret politikası, siyasi ve ehil olmayan kadrolaşma, işgücü kalitesinin düşürülmesi; istasyonları kapatma, yolcu trenlerinin azaltılması, lojmanların satılması, permi haklarının kaldırılması, hastane ve eğitim tesislerinin kapatılması söz konusudur. Bu yasa değişikliğinde tüp ve tünel ulaşımında dayatılan “yap-işlet-devret” modeli kamu hizmetlerinin tasfiyesine yöneliktir.

2.26 –6001 sayılı ve 25.06.2010 tarihli Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

Siyasi iktidara bağlı kamu kurumları, ilgili konularda TMMOB ve bağlı Odalardan görüş almaksızın mevzuat düzenlemesi yapmayı bir gelenek haline getirmiş durumdadır. Bu kapsamda gündeme gelen son yasa değişikliği, 13.07.2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren bu yasa olmuştur. Yasa ile Karayolları Genel Müdürlüğü'nün (KGM) teşkilat ve görevleri, kamusal hizmet üretiminin tasfiyesi ve yasa gerekçesinde belirtilen “liberalleşme ve özelleştirme” yönünde değiştirilmiştir. Yeni yasa ile KGM yapmakla yükümlü bulunduğu karayolu, otoyolu, bakım ve işletme tesislerini yapım, onarım ve işletme görevlerini doğrudan kendisi yapmaktan uzaklaştırılarak; *yaptırmak, işlettirmek, onarımını yaptırmak, kiralamak, şirketlere ortak olmak* gibi yeni görev tanımlarıyla piyasaya açılmaktadır. KGM hizmet üretimi ve gelirlerini devredici yöntemlerle serbestleştirme ve özelleştirmelerin yeni bir adresi olmaktadır. Böylece köprü ve otoyollar, bakım istasyonları, tesisler ve hizmet binaları dahil 30 milyon m² civarındaki taşınmazın özelleştirilmesinin önü açılmıştır.

KGM'nin teşkilat yapısı ve personel politikası da bu yapıya uygun olarak değiştirilmiş; eski yasadaki bazı kadroların iptali, çalışan sayısının azaltılması ve statü değişimi ile çalışan kıyımı ve kadrolaşmanın önü açılmıştır.

Orman Yasası'na eklenen bir madde ile KGM, yap-işlet-devret modeli ile özelleştirme uygulamaları kapsamında ormanlara müdahale edebilir; kamu arazileri ve orman alanlarındaki tesisleri özelleştirilebilir, orman arazilerini dilediği gibi kullanabilir ve İstanbul'da 3. Boğaz Köprüsü güzergâhındaki 900 hektarlık orman alanını talana açabilir konuma sokulmuştur.

Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasası'na yapılan bir ek madde ile başta Ankara ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere metro ve raylı sistem

projelerinde başarısızlığa uğramış bazı Büyükşehir Belediyeleri kurtarılmaktadır. Bu projelerin “Bakanlar Kurulunca yapımının üstlenilmesine karar verilenleri” önce Bakanlığa devredilecek, yapımlarının tamamlanmasından sonra “maliyet bedeli üzerinden” özelleştirilebilecektir.

2918 sayılı *Trafik Yasası*’nda yapılan değişiklikler arasında yer alan bölünmüş yollarda (otoyollarda) hız limitini 110 km’ye çıkaran değişiklik ise bu yollardaki güvenlik sorununu ve kazaları artıracaktır.

Diğer yandan yasada tanımlanan *yol ağları*, yük ve yolcu taşımacılığında önceliğin yine yanlış bir şekilde karayolu taşımacılığına verileceğini göstermektedir.

Belediyelere devredilen veya politik baskılar altında devralınan *il yolları* ise bazen köy yollarını da kapsadığı için bu konudaki belirsizlik yasada sürmektedir. Karayollarının *erişim kontrolünün kaldırılabilir* olması ve karayollarına bitişik taşınmaz sahiplerine tahsis edilecek yolların karayolu standartlarına uygun olmayan şekilde belirlenmesi de yasadaki bir diğer sorunlu yöndür.

2.27 –5491 sayılı ve 26.04.2006 tarihli Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Ülkemizde çevrenin korunmasına ilişkin mevzuat 1983 yılında kabul edilen 2872 Sayılı Çevre Kanunu’na göre belirlenmekteydi. 2006 yılında Çevre Kanunu’nda yapılan değişiklikler, plansız sanayileşme, çarpık kentleşme kısıracındaki çevrenin korunması noktasında duyarlı çevreleri tatmin edecek nitelikte değildir ve AKP iktidarının değişik alanlarda yaptığı düzenlemelerin ortak fikrini oluşturan “*kamu hizmetlerinin tasfiye edilmesi ve ticarileştirilmesi*” anlayışının gölgesi altında yapılmıştır.

Yasanın 8. maddesi 2872 sayılı yasanın 11. maddesini başlığı ile birlikte değiştirmiştir. Buna göre; “*atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı, ıslahı ve işletilmesinden; büyükşehirlerde (...) Kanunla belirlenen kuruluşlar, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bunların dışında iskâna konu her türlü kullanım alanında valiliğin denetiminde bu alanları kullananlar sorumludur. Atıksu toplama havzasının birden fazla belediye veya kurumun yetki sahasında olması halinde; atıksu arıtma tesisini işleten kurum, atıksu ile ilgili yatırım ve harcama giderlerini kirletenlerden kirlilik yükü ve atıksu miktarı nispetinde tahsil eder.*

(...) *Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür.*”

Kamu hizmetlerinin başında gelmesi gereken çevrenin korunması ve iyileştirilmesi, bu değişikliklerle ticari bir faaliyet haline getirilirken, çevre “*parasını verenin kirletme hakkına sahip olduğu*” metalaşmış bir alan halini almaktadır. Parası olmayan ise bu haktan yararlanma şansına sahip olamayacaktır.

Yasanın Geçici 3. Maddesinde belirtilen “*Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümlerine tâbi olduğu halde,*

yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerden, halihazırda yer seçimi uygun olanlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde, ilgili yönetmelikler çerçevesinde gerekli yükümlülüklerini yerine getirdiklerini gösterir çevresel durum değerlendirme raporunu hazırlayarak Bakanlığa sunar. İlgili yönetmeliklerde belirlenen şartları sağlayanlar başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde karara bağlanır” düzenlemesi AKP iktidarının çevreyi ve onun korunmasını küçümsediğinin açık bir kanıtıdır. ÇED Yönetmeliği kapsamındaki hükümlere uyması gerektiği halde çevreyi kirleten şirketler bu değişikliklerle affedilmektedir.

Diğer yandan, yasanın 7. maddesi ile getirilen “Petrol, jeotermal kaynaklar ve maden arama faaliyetleri, Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamı dışındadır” hükmü çevre üzerinde telafisi olmayan zararların yaşanmasına açık kapı bırakmaktadır.

AKP iktidarının, ülkemizin her karışını sermayenin çıkarları doğrultusunda talan etme hedefinin göstergelerinden birisi olan bu yasanın bazı bölümleri 2009 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

2.28–5746 sayılı ve 28.02.2008 tarihli Ar-Ge Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

1980’lerde ihracat öncelikli sanayileşme ve pazar ekonomisine açılımla KİT yatırımlarının durdurulması, büyük ölçekli sanayi kuruluşlarının özelleştirilmesi ve teşvik tedbirlerinin büyük oranda azaltılması ile Gümrük Birliğine girişin bütünleşmesi, AB entegrasyonu sürecinde dışa bağımlılığın artması ve yatırım ve üretime dayalı büyümenin IMF–Dünya Bankası politikalarıyla engellenmesi Türkiye’nin elini kolunu bağlamış; sanayide fason üretim ve taşeronlaşma yaygın bir boyuta ulaşmıştır. Bu gelişmeler Türkiye’nin bilim, teknoloji, Ar-Ge ve inovasyon politikalarını da olumsuz bir şekilde biçimlendirmiştir. Oysa küreselleşme ile ortaya çıkan yeni uluslararası üretim yapısında yüksek katma değerli ürünlerle rekabetin belirleyici etkenleri arasında, ülkelerin Ar-Ge, teknoloji, tasarım ve inovasyon çalışmalarına, eğitim alt yapısına ne kadar önem ve teşvik verildiği de bulunmaktadır.

Türkiye genelinde Ar-Ge’ye sanayi GSMH’sinin ortalama binde 7’si, KOBİ’lerde ise binde 3’ü ayrılmaktadır. Bu düzey ile sanayinin teknolojik gelişme içinde olması, ürün geliştirme veya yeni ürün çalışmasında başarıya ulaşması zordur. Özgün ürün yapamayan, imalat sürecinde veya ürün geliştirmede yenilikçi buluşları geliştirmeyen firmaların ayakta kalması oldukça zor görünmektedir.

Avrupa Yenilikçilik Endeksi’nde en son sırada yer alan Türkiye’de sanayinin fasonlaşma olgusundan kurtulabilmesi, bağımsız bir Ar-Ge kurumsallaşmasından geçen, kamu yararına oluşturulacak ve planlı bir kalkınmayı öngören sanayi ve bilim politikaları ile mümkündür. Bu noktada şu sorular önem taşımaktadır: AR-GE faaliyetlerine devlet tarafından büyük destekler ve mali fonlar sağlanacak mı? Küçük ve orta boy işletmeler yani KOBİ’ler vergi muafiyetleri ile sanayileşme sürecinde büyük destekler mi alacaklar, durum nedir?

“Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun” ise bu açuları gözetmemektedir. Yasada Ar-Ge Merkezi için teşvik esaslarında “en az elli tam

zamana eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden, yeterli Ar-Ge birikimi ve yeteneği olan birimler” sınırlaması getirilmiştir. Yani bir şirket en az 50 Ar-Ge personeli çalıştırmadan bu desteklerden yararlanamayacaktır. Yüzde 98,1’i 50’ye kadar işçi çalıştıran Türkiye imalat sanayi şirketleri (KOBİ’ler), nasıl 50 personellik Ar-Ge merkezleri kuracaklar? Acaba başka bir ülkenin sanayi kuruluşlarından mı söz ediliyor? Yoksa yasa başka birtakım şirketlere mi sesleniyor?

Yine yasada “tekno girişim sermayesi”nde lisans-doktora öğrencileri ya da bunları 5 yıl önce almış kişilerin kurum desteğinden söz ediliyor. Hangi sanayi kuruluşu, böyle yoğun bir eleman desteği sağlayabilir ve uzun süre Ar-Ge desteğini sürdürerek yapılanmayı başarabilir? Gerçekte burada “destek” veya “teşvikler” yokuşa sürülmektedir.

Yasanın “Destek ve teşvik unsurları”nı belirten ilgili madde ve fıkrasında “Ar-Ge vergi indirimi”ne esas Ar-Ge Merkezleri istihdamı ele alınıyor ve “500 ve üzerinde tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden Ar-Ge merkezlerinde ayrıca o yıl yapılan Ar-Ge harcamasının bir önceki yıla göre artışının yarısı (...) Kurumlar Vergisi Kanununun 10’uncu maddesine göre kurum kazancının ve (...) Gelir Vergisi Kanununun 89’uncu maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde indirim yapılır” deniliyor. Oysa 500 ve üzerinde tam zamana eşdeğer istihdam Ar-Ge personeli ülkemizden en fazla 10–15 firmayı kapsayacaktır. Bu durumda bu madde Türkiye’de yatırım yapacak yabancı sermayeyi hedeflemektedir. Konu çok açıktır: Ulusal Ar-Ge Kurumu için organizasyonlar, Ar-Ge altyapısı ve yetenekleri söz konusu değildir. Ülkenin yabancı sermaye kapılarından biri daha açılmakta ve büyük destekler bu amaçla tasarının ruhunu oluşturmaktadır.

Görülmektedir ki yasa ülkenin sanayileşmesi, sanayide Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi ve özellikle KOBİ’lere Ar-Ge teşviki verilmesi amacını taşımamaktadır. Teşvikler “dışa bağımlı” sanayileşmeyi, teknolojiyi ve Ar-Ge faaliyetlerinde de tekellere ve yabancı sermayeye teşvik sunmayı hedeflemektedir.

Ayrıca 5763 sayılı “İsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un 8 ve 15. maddeleri ile 5746 sayılı “Araştırma Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun” uyarınca çıkarılan yönetmelikte de mühendisler aleyhine düzenleme yapılmıştır.

Oluşturulması gereken alt yapı gereksinimini dışlayan ve nitelikli Ar-Ge personeli istihdamını düşürecek olan bu düzenleme bir “Ar-Ge cinayeti”dir

Gelişmekte olan ülkelerde en büyük sorunlardan biri, işletmelerin cirolarından Ar-Ge’ye fon ayırmaları ve ayrı bir Ar-Ge bölümünün kurulmasıdır. Bu bölüm kurulduğunda genellikle nitelikli mühendis kadrosuna ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece alt yapının kalıcı olması, Ar-Ge projelerinde etkin çalışılması ve yeni projeler üretilmesi söz konusu olabilmektedir. Ar-Ge bölümünde çalışan mühendisler kurumun Ar-Ge yeteneğinin geliştirilmesinde de önemli bir rol oynamaktadırlar. Özellikle Ar-Ge merkezi kuran işletmelerdeki mühendisler, yeni ürün projelerinde veya mevcut ürünün geliştirilmesinde firmanın belkemiğini oluşturan bir yapılanmayı sağlayabilmektedirler. Böylelikle firmanın ürün yelpazesi gelişmekte,

rekabette üstünlük kazanmakta ve kurumsal desteklerden hibe ile kredilerden yararlanılmaktadır.

Bu nedenle 5746 sayılı Yasada Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan işletmelerde çalışan personelin ücretlerinde bir artış sağlayacak indirimler konulmuştur. Buna göre Ar-Ge personelinin ücretlerinden kesilen gelir vergisi doktoralı olanlarda % 90, mühendislerde % 80 muafiyete tabi kılınmıştır. Böylece belirtilen Ar-Ge personel ücretlerinde doğrudan bir artış söz konusu idi.

Ancak “İşsizlik Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un 8 ve 15. Maddeleri ile çalışanların aleyhine, şirketlerin ise lehine olan bir değişiklik yapılmış ve 5746 sayılı Yasadaki 5. maddenin sonuna gelmek üzere bir geçici madde eklenmiştir. Bu geçici madde, Ar-Ge personelinin aleyhinedir. Teşvikten Ar-Ge harcaması yapan işletmelerin yararlanması sağlanmaktadır. Şöyle ki: “31.12.2013 tarihine kadar, 3 üncü maddenin 2. fıkrasında belirtilen Ar-Ge ve destek personelinin, bu çalışmalar karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin; doktoralı olanlar için % 90’i, diğerleri için % 80’i verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir (silinir, düşürülür, yani ödenmez). Bu süre içinde anılan maddenin bu maddeye aykırı olan hükmü uygulanmaz.” Yani daha önce doktoralı olanlarda % 90, mühendislerde % 80 oranındaki gelir vergisi muafiyeti, çalışanlardan alınarak işletmelere aktarılmaktadır. Bu düzenleme, Ar-Ge personeli çalıştıran işletmelerde nitelikli personel istihdamını baltalayıcı ve düşürücü niteliktedir. Zira bir süre sonra mevcut Ar-Ge personeli daha düşük ücret kısıncasına alınıp ayıklanacak, yerlerine düşük ücretle yenileri gelecek ve yine kalıcı bir Ar-Ge alt yapısı oluşturulamayacaktır. Görüldüğü gibi, sözde “küresel krizin olumsuz etkilerinin giderilmesi”ne yönelik olarak gerekçelendirilen yasa ile yüksek nitelikli işgücünün ücreti ile oynanarak, zaten yeterince oluşturulamayan Ar-Ge alt yapısını bozucu ve çalışanlar aleyhine bir düzenleme söz konusudur.

Böylece Ar-Ge Yasası daha fazla ülkemiz aleyhine bir içeriğe kavuşmaktadır. Söz konusu yasa kapsamında Ar-Ge Merkezi başvurusu yapan kimi firmaların, gelir vergisi stopajı desteğine el koymak için girişimler içinde oldukları ve yasal açıdan zor durumda kalmamak için, personellerine, ücretlendirme sistemini değiştirecek yeni sözleşmeler imzalamaları için dayatmalarda buldukları biliniyordu. Bakanlar Kurulu’nun, bu düzenleme ile söz konusu firmaların çalışanlarına yasayla tanınan bir hakka el koyma yönündeki sıkıntı ve eğilimlerine ilişkin bir çözüm geliştirdiği anlaşılmaktadır.

2.29 –5812 sayılı ve 20.11.2008 tarihli Kamu İhale Kanunu ile Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

4734 sayılı Kamu İhale Yasası ile 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Yasasında değişiklikler getiren yasa 36 maddeden oluşmaktadır.

Kamu alımlarında istenilen mal, hizmet ve yapıma ilişkin ödenen bedellerin kamu kaynakları ve esasen yurttaşlardan alınan vergilerle karşılandığı bilinmektedir. Dolayısıyla kamu hizmetlerinde kullanılacak mal, hizmet ve yapıma ilişkin işlerin gerçekleştirme biçimi, yürütülüş süreci ve buna dönük harcamaların kamusal denetimi

gereksindiği açıktır. Ancak yasa, ihalelerde kamu denetimini ortadan kaldırma, Kamu İhale Kurumu ve Kurulu'nu zayıflatma, maddi çıkarlara konu etme; mühendis-mimarlar açısından önemli hak kayıplarına yol açma; ihalelere girecekler arasında haksız rekabete yol vermeyi; usulsüzlük ve yolsuzlukları artırıcı niteliktedir.

2002 yılında kabul edilen 4734 sayılı Kamu İhale Yasası sonrasında, 1999 yılında yaşanan depremlerin de etkisiyle yapılan bazı düzenlemelerle, mühendis ve mimarların yapım ihalelerine katılmaları olanaklı olabilmşti. Mühendis ve mimarların bu süreçte yer almaları, hizmetin bilimsel-teknik kalitesi, niteliği ve denetlenebilirliği açısından önem taşımaktadır. Ancak görünen o ki, 1999 depremleri sonrası yapılan yasa değişikliği güncel bir göz boyama rolünü üstlenmiştir. Zira serbestleştirmenin her alanda yaygınlaştırılması adına, yasa kapsamına giren işler daraltılmış, mühendislik ve mimarlık dışlanmıştır.

Yasa, kamu kurumlarında çalışan mühendis ve mimarların teknik yeterlilikleri yanı sıra serbest çalışan mühendis ve mimarları da dışlamaktadır. Böylelikle mühendis ve mimarların hakkı olan iş bitirme ve iş denetleme belgeleri sermaye çevreleri lehine düşürülmüş ve meslek mensuplarımızın yasal hakları ihlal edilmiştir. Oysa yasa kapsamında sayılan bütün yapım işleri ve danışmanlık hizmetleri birer mühendislik ve mimarlık hizmetidir.

Yasanın 1. maddesinde 4734 sayılı Yasanın 3. maddesinde düzenlenen yasa kapsamı dışında kalan istisnalara yeni üç istisna daha eklenmiştir: TÜBİTAK tarafından yapılacak araştırma-geliştirme hizmet alımları; sağlık hizmeti sunan ve bu yasa kapsamında bulunan idarelerin birbirlerinden yapacakları hizmet ve mal alımları; uluslararası veya ulusal amaçlı güvenlik, insani yardım gibi durumlarda yapılacak mal ve hizmet alımları, kapsam dışı tutulmuştur.

Diğer yandan Yasa ile Kamu İhale Kurumu'nun (KİK) görev ve yetkileri kısıtlanmış ve Kurul üyelerine, ihalelere yönelik bilimsel yayın ve ücretli ders verebilmeleri olanağı tanınarak, KİK kişisel, piyasa ve şirketler lehine maddi çıkarlara açık bir yapıya büründürülmüştür. Aynı şekilde vahim bir diğer yanlığ da, ihalelere ilişkin idareye şikayet ve kurula itirazın şikayet başvurularının caydırıcı hale getirilmiş olmasıdır. Şikayet başvuru harçlarının yüksekliği, şikayet ve itirazı aşırı ölçüde sınırlandırıcı niteliktedir.

Özetle, bu yasa, kamu ihale sistemi usulsüzlük, yolsuzluk, mühendislik-mimarlık kapsamında bilimsel-teknik kriterlerden yoksunluk ve piyasa lehine belirlenecek keyfiyetlerle ihalelerin istenilen kişi, firma ve gruplara verilmesi yoluyla kamu ihale düzeninin tasfiye edilmesi anlamını taşımaktadır.

2.30 –5205 sayılı ve 30.06.2004 tarihli Yapı Denetimi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Yasa, yapı denetiminde yıllardır yaşanan kapsayıcılık sorununu kısmen de olsa artıran bir düzenleme getirmiştir. Yasa, "4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasına "ruhsata tabi olmayan yapılar" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile tek parselde, bodrum katı dışında en çok iki katlı ve toplam iki yüz metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar"" ibaresini eklemektedir.

Yapı denetimi, ülke gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. 1999 Marmara depreminden sonra dönemin siyasi iktidarı tarafından alelacele çıkartılan 4708 sayılı Yapı Denetimi Yasası ciddi eksiklikler ve yanlışlıklar taşımasının yanı sıra ihtiyacı gidermekten oldukça uzaktır. Odamız ve TMMOB başından beri yapı denetim uygulamalarının tüm ülkeye ve yapılara yaygınlaştırılması gerektiğini dile getirmektedir. Ancak bu yasada kamu kurumlarının ve bazı yapıların denetim dışına alınmasının yarattığı sıkıntılara ilave olarak kayıt dışı yapılaşmaya uygun ölçülere denk gelen müstakil yapılar da bu yasa ile kapsam dışına alınmıştır.

2.31 –5940 sayılı ve 09.12.2009 tarihli İmar Kanunu ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Bu yasa ile 3194 tarihli İmar Yasasının 28, 42 ve 44. maddeleri değişikliğe uğrarken, iki de geçici madde eklenmiştir. 180 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 ve 12. maddeleri de yine bu yasa ile değiştirilmiştir.

Yasanın 1. maddesi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın yönetmelik, genelge ve tebliğlerle düzenlemiş olduğu şantiye şefliği, fenni mesuliyet ve yardımcı eleman olan fen adamlarının durumunu yasal dayanağa kavuşturması açısından önemlidir. Yasada geçen *“Yapıda inşaat ve tesisat işleri ile kullanılan malzemelerin kamu adına denetimine ilişkin fenni mesuliyet, ruhsat eki etüt ve projelerin gerektirdiği uzmanlığı haiz meslek mensupları tarafından ayrı ayrı üstlenilmek zorundadır. Fenni mesul mimar ve mühendisler uzmanlık alanlarına göre; yapının, tesisatı ve malzemeleri ile birlikte, bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, uygulama imar planına, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun olarak inşa edilmesini denetlemekle görevlidir”* cümlesi, fenni mesuliyeti kamu adına yapılan bir denetim olarak nitelendirirken; fen adamları, fenni mesuller ve şantiye şeflerinin görev ve sorumlulukları da yasal olarak tanımlanmaktadır.

Yasa, meslektaşlarımız olan fenni mesullerin denetimi olmadan yapı müteahhidi ve şantiye şefinin yapım işlerini sürdürmesini engellerken, inşaat ve tesisat işlerinde yetki belgesi olmayan usta çalıştırılmasını yasaklamaktadır. Değişiklik, bazı alanlarla ilgili yasal dayanak yaratılması noktasında önemli düzenlemelere sahip olmakla beraber, özellikle yapı denetimi alanına yönelik bütünlüklü müdahaleye ve mevzuata ihtiyaç sürmektedir

Diğer yandan 2001 yılında Meslek Odalarımızın, oluşturulacak yeni yapı denetim sistemine ilişkin kaygılarına yönelik görüş ve önerilerine rağmen yasalaşan ve sadece 19 pilot ilde uygulandığı için yoğun eleştirilere neden olan **4708 sayılı Yapı Denetim Yasası**, Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Ocak 2011'den itibaren 81 ilin tümüne yayılacaktır. Bu karar, depremselliği ve sorunları aynı olan bir coğrafyada iki farklı sistem uygulamasına son vermesi bakımından ilk bakışta olumlu görünmekle birlikte, yasanın eksik, yanlış, aksayan ve uygulanamayan yanlarının ilgili tarafların görüşlerine başvurularak yeniden düzenlenmesi gerekliliği, yasa hedefleri açısından yaşamsal önem taşımaktadır. 2001 yılında yasalaşma sürecinde ifade edildiği üzere,

mevcut yasada mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme, izlenebilirlik, denetim mekanizmasının etkin ve yaygınlığı ve kamu yapılarının denetim dışı kalması gibi çok önemli eksiklikler bulunmaktadır. Ayrıca yürürlükteki diğer yasa hükümleriyle çelişkiler de bulunmaktadır.

Nüfusunun yüzde 98'i deprem tehlikesi altında yaşayan ülkemizde konutların % 67'si kaçak ya da ruhsatsızdır. Bina stokunun % 40'ı oturulabilir durumda değildir. Fakat mevcut Yasa, 3194 sayılı İmar Yasasının 26. maddesinde belirtilen kamu yapı ve tesisleri ile 27. maddede belirtilen ruhsata tabi olmayan yapılar ve bodrum kat hariç tek parselde bulunan ve 200 m²'i geçmeyen iki katlı müstakil yapıları kapsam dışında bırakmıştır. Bu noktada ülkemizde son dönemlerde yaşanan büyük depremlerde kamu yapılarının en az özel yapılar kadar zarar gördüğü gerçeği gözlemlenmelidir. 17 Ağustos Marmara Depreminde ve 1 Mayıs 2003 Bingöl Depreminde yıkılan kamu binaları ve buralarda kaybettiklerimiz belleklerimizde acı izlerini halen korumaktadır.

Bu yaşamsal gerçeklerden hareketle önemle belirtmek isteriz ki; Yapı Denetimi, kent planlamasından başlayarak, yapıya ilişkin tasarım projeleri ile inşaatın imalat sürecini kapsayan bir bütündür. İnşaat süreci ise, yapının oturacağı zeminin etüdü ile başlar, hazırlanan plan ve projelerin İmar Kanunu ve Yönetmeliklerine, teknik şartname ve kurallara ilişkin mevzuat ile TMMOB'ye bağlı ilgili Odaların Yönetmelik, Yönerge ve Çizelgelerine uygun olarak üretilip üretilmediğinin denetimi ile devam eder.

Bu açıdan Yasanın temel eksiği, mühendislik mimarlık hizmetlerinin mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme ve denetleme boyutlarını içermemesi ve birçok kez eleştirdiğimiz "imzacılık" yaklaşımına ortam yaratılmasıdır.

07.08.2010 tarihli ve 27665 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan *Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte* yapılan değişiklikler de TMMOB'ye bağlı ilgili odaların değerlendirme kriterleri dikkate alınmadan hazırlanmıştır.

Süresi 5 yıl olan Yapı Denetçiliği ve Proje Denetçiliği Belgesinin geçerli olduğu süre içinde meslek içi eğitimlerin sürekli hale getirilmesi ve eğitim programlarının Bakanlık ile TMMOB'ye bağlı ilgili Odaların ortak çalışması ile belirlenmesi için 2006–2007 yıllarında Bakanlık ile bizlerin koordineli olarak hayata geçirdiği eğitim çalışmasının devamının getirilmemiş olması ve bu konunun yasada hüküm altına alınmaması önemli bir diğer eksiği oluşturmaktadır.

Yapı denetim sisteminin önemli temellerini oluşturan yapı sigortası ve mesleki sorumluluk sigortası da bu süreçte bir türlü uygulamaya geçirilememiştir.

Yine yapı denetim sürecinde tanımlanan şantiye şefliği uygulanabilir olmaktan uzak, mühendis ve mimarların imzalarıyla geçirilen bir uygulamaya dönüşmüştür.

Yasaya göre yapı denetim kuruluşlarının yapı sahipleri tarafından belirlenmesi gerekirken, uygulamada müteahhitler öne çıkmakta, bu durum haksız rekabet koşullarına neden olmakta, bağımsız bir yapı denetim sisteminin oluşmasının koşulları en başta yok olmaktadır.

2.32 –4971 sayılı ve 01.08.2003 tarihli, Bazı Kanunlarda ve Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Bu değişiklik ile özelleştirmelere yönelik yeni yönetsel ve hukuksal kolaylaştırmalar yapılmıştır.

2.33 –5319 sayılı ve 23.03.2005 tarihli Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5335 sayılı ve 21.04.2005 tarihli Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Birçok yasada yapılan değişiklikler ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın görev ve işlevleri ile Telekom hizmetlerinin yürütülmesine dair işleyişi tarif eden yasalar ile Türksat Uydu Haberleşme, Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi adıyla kurulan şirketin hizmet ağı ve mülkiyet hakları genişletilmektedir. Bu değişiklikler, AKP'nin kamuya her yıl önemli kârlar getiren Türk Telekom özelleştirmesinden sonra bu alanın kamusal zemininin daraltılması çabasının bir parçası olarak düşünülebilir. Türk Telekom'un kablo TV hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin sorumlulukları, alacak ve sahip olduğu haklar böylece Türksat AŞ'ye devredilmiştir.

2.34 –03.07.2005 tarih ve 5398 sayılı, Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Bu yasa ile 4046 sayılı yasanın adı “Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun” olarak değiştirilmiş, bu yasadaki birçok maddesi yeniden düzenlenmiş; **3194 sayılı İmar Kanunu, 3621 sayılı Kıyı Kanunu, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda** değişiklikler yapılmıştır. 30 maddelik bu değişiklikler, esasen özelleştirme uygulamalarında (TELEKOM, Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti, elektrik dağıtım v.b.) yaşanan hukuksal engelleri aşmak için yapılmıştır.

2.35 –5793 sayılı ve 24.07.2008 tarihli Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Bu değişiklik ile Milli Eğitim Temel Kanunu'nda değişiklik yapılmış ve Milli Eğitim Bakanlığına tahsisli Hazine mülkiyetindeki taşınmazlardan Bakanlığın uygun gördüklerinin özelleştirilmesinin yolu açılmıştır. AKP'nin eğitim, sağlık, enerji, haberleşme, ulaşım alanlarının özelleştirilmesine dair bütünlüklü politikasının bir sonucu olan bu değişiklikle kamusal eğitimin geliştirilmesi elzem olan olanak ve mülkiyet hakları daha da budanmakta; kamusal eğitimin deforme edilmektedir.

Yine **5793 sayılı yasa ile 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 58. maddesinin (a) fıkrasında** yapılan değişiklikle üniversite içi harcamalarda kârlılık

gözeten yaklaşımın önü açılmış; rektörler, rektör yardımcıları ve öğretim görevlilerinin döner sermayeyi hareketli hale getirdikleri ölçüde oluşan sermayeden pay almaları yasaya girmiştir. Bu yaklaşım, üniversitelerin ticarethane olması çabalarına uygundur ve bu yanıyla da AKP'nin üniversitelere dönük sermaye güdümlü politikalarıyla çakişmektedir.

Yine **5793 sayılı yasanın** 15. maddesinde özelleştirme programına alınmış kuruluşlarla ilgili yapılan değişiklik AKP Hükümeti açısından önemli bir göstergedir. Kanunda, “*Özelleştirme programındaki kuruluşlara ait veya kuruluş lehine irtifak ve/veya kullanım hakkı alınmış arsa ve araziler ile özel kanunlar uyarınca özelleştirilmek üzere özelleştirme programına alınan arsa ve arazilerin, 3621 sayılı Kıyı Kanunu veya 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan yerler dahil olmak üzere genel ve özel kanun hükümleri kapsamında yer alan tüm alanlarda imar planlarını yapmaya ve onaylamaya yetkili olan kurum veya kuruluşlardan görüş alınarak (...) her tür ve ölçekte plan, imar planı ile değişiklik ve revizyonları müellifi Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılarak veya yaptırılarak Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanmak ve Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle kesinleşir.*” denilmektedir. Böylece AKP, bir yanıyla özelleştirilmesi planlanan kuruluşların imar politikalarının kamunun elindeyken belirlenmesi, kurumlara ait yatırımların devlet tarafından karşılandıktan sonra satışının gerçekleştirilmesini, böylece devletin maddi kayba uğratılmasını planlarken, diğer yandan da Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın etkinlik alanını genişletmekte, kurumu imar politikaları konusunda da yetkili hale getirmektedir.

2.36 –07.05.2010 tarih ve 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumla ilgili değişiklikleri içermektedir. Önceki Anayasanın 125. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi “*Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır*” şeklindeydi. Bu cümle 5982 sayılı yasanın 11. maddesinde “*Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz*” şeklinde değiştirilmiştir. Oysa hukukçuların da belirttiği gibi, yargı organları idarenin yerine geçen işlem değil hukuksal denetim yapar. Dolayısıyla yargı organlarının yerindelik denetimi yapamayacağıının belirtilmesinin gerçekte hukuksal bir sonucu olamaz. Ancak bu cümle ile sanki daha önce idari yargı organlarının, idarenin yerine geçerek yerindelik denetimi yaptığı kanısı oluşturularak yargının yetki alanının daraltılması amaçlanmakta ve yargı organları “kamu yararı” yönünde yaptığı işlemler nedeniyle bir şekilde suçlanmaktadır. Bu madde yargı organlarını özelleştirme, serbestleştirme işlemlerinde baskı altına almaya yöneliktir.

Kısaca artık siyaset, yürütme, yasama ve hukuk; “uyum yasaları” ve ilgili mevzuat düzenlemelerine hizmet eder duruma gelmiştir. Örneğin ABD'nin 2009 yılı “Özgürlük ve Demokrasi İlerleme Raporu”nda bu konuya değinilmesi çok anlamlıdır. Uzun AKP iktidarı bu yönelimin en tepe uygulamalarını gerçekleştirmiş; söz konusu anayasa değişikliklerini de bu doğrultuda gündeme getirmiştir. Gerek bu madde gerekse Anayasa Mahkemesi ile Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ile ilgili değişiklikler, söz konusu politikalar doğrultusunda yargıyı mutlak bir şekilde yürütme hakimiyetine

sokmaya ve serbestleştirme-özelleştirme sürecinin üst yapısını otoriter faşizan bir egemenlik tarzı ile kurmaya yöneliktir.

2.37 –6058 sayılı ve 03.11.2010 tarihli Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımına Dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun”

Yasa Mersin Akkuyu’da bir nükleer güç santrali kurulması ve işletilmesine yönelik düzenlemeler içermektedir. AKP iktidarı, nükleer enerji gibi bilimsel ölçütlerin titizlikle ve planlı bir şekilde uygulanması gereken bir alanda, bu yasa ile ülke ekonomisi, ulusal ve kamusal çıkarlar, çevre ve insan faktörlerini dışlayıcı, dışa bağımlılığı artırıcı bir karara daha imza atmıştır. Bu anlaşma ile Rusya Federasyonu, proje şirketine bedelsiz arazi tahsisi yapılması, 15 yıl yüksek fiyatlı alım garantisi sağlanması gibi avantajlarla, yatırımcı Rus firmasına, kendi topraklarından uzakta, her türlü riskten arınmış olarak nükleer santral işletme olanağı elde etmektedir. Türkiye açısından ise Rusya’ya doğalgazda % 54, petrolde % 30 oranındaki bağımlılığa nükleer enerji eklenmektedir.

Uluslararası Atom Enerjisi Komisyonu verilerine göre; ülkelerin nükleer enerji programına geçişleri uzun yıllar süren çok ciddi ve kapsamlı çalışmaları gerektirmektedir. Bu çalışmalar içinde ulusal enerji stratejisiyle bağlantılı nükleer enerji programı, ayrıntılı yasal altyapı, ikincil mevzuat ve düzenleyici altyapı, nükleer güvenlik ve silahsızlanma programları, radyasyondan korunma, ulusal elektrik şebekesiyle bağlantı, insan kaynakları planlaması, halkı bilgilendirme ve aydınlatma çalışmaları, santral sahası ve yardımcı tesisler planlaması, çevresel koruma, acil durum ve emniyet planlaması, nükleer yakıt çevrimi ve radyoaktif atıkların yönetimi ve yerli sanayinin katılımı v.b. başlıklar bulunmaktadır. Bu konularda ülkemizde yapılan çalışmalar sınırlı ve yetersizdir.

Ayrıca ilgili kuruluşların kim olduğu bile kararlaştırılmamış, düzenleyici kuruluşun görev ve yetkileri tanımlanmamışken, bütün bu çalışmaların ve sorumlulukların yatırımcı Rus şirketine bırakılması gayri ciddi ve kabul edilemez bir davranıştır; egemenlik haklarının ihlal edilmesidir. Nükleer enerji gibi çok ciddi bilimsel içerik ve teknik esaslar dahilinde ele alınması gereken stratejik bir yatırım alanı, gecekondu tarzı bir yaklaşımla, ulusal ve kamusal çıkarlar gözetilmeksizin, yalnızca yatırımcı şirketin haklarını korumayı esas alan bir düzenleme ile gerçekleştirilemez.

Türkiye’nin bir nükleer santral ihale yasası bulunmasına karşın nükleer enerji yasası, nükleer enerji ile ilgili bütünsel bir planlaması ve tamamlanmış düzenleyici mevzuatı bulunmamaktadır. İlk yatırım maliyetleri diğer yakıtlı santrallere göre çok daha pahalı ve yatırım dönemleri (8–15 yıl) çok uzun olan nükleer santraller, teknoloji ve yakıt yönünden de tamamen dışa bağımlı, atıklarının yönetimi ise sorunlu ve pahalıdır. İşletilmeleri teknolojik riskler içeren, ekonomik ömürleri dolunca söküm maliyetleri ilk yatırım maliyetlerini aşabilen nükleer santrallere Türkiye hazır değildir.

Ayrıca nükleer enerji, Türkiye’nin birincil enerji önceliği ve gereksinimi değildir. Elektrik üretiminde dışa bağımlılık oranı yüzde 60, toplam birincil enerji tüketiminde

dışa bağımlılık oranı yüzde 73 olan Türkiye'nin enerji gereksiniminin karşılanmasına yönelik yeni kaynak arayışları, bu bağımlılığı azaltacak, yerli ve yenilenebilir kaynaklara dayalı alternatif enerji politikalarıyla karşılanabilecektir. Bu açıdan Türkiye nükleer santralden elde edilecek enerjiden fazlasını sağlayacak yerli kaynak potansiyeline ve alternatif çözüm olanaklarına sahiptir. Ancak bu gerçekleri dile getiren TMMOB ve bağlı Odaların, bilim insanlarının, duyarlı kurum ve kuruluşların, ülke ve halk çıkarlarını esas alan çağrılarında kulaklar tıkanmakta, nükleer lobilerin kâr hırsları doğrultusunda kararlar alınmaktadır.

Enerji verimliliği uygulamalarının etkinleştirilmesi ve enerji tasarrufu sağlanması; yeterince değerlendirilmeyen linyit, hidrolik, rüzgar enerjisi, jeotermal ve güneşe dayalı elektrik üretim potansiyelinin harekete geçirilmesi; birincil enerji tüketimi ve elektrik üretiminde dışa bağımlılığın azaltılması, serbestleştirme ve özelleştirmelerden vazgeçilerek kaynakların esas olarak kamusal çıkarlar gözetilerek değerlendirilmesi, kamusal planlama, kamusal üretim ve denetim öncelikli enerji politikası olmalıdır. Yalnızca bu anlayışla ve enerji ile ilgili tüm alanlarda bütünlüklü bir planlama kapsamında, uzun erimli, dışa bağımlılığı ve riskleri azaltılmış bir nükleer enerji/teknoloji planlaması Türkiye'nin ulusal toplumsal çıkarlarına uygun olabilecektir.

3. AKP İktidarı Döneminde Yapılan Özelleştirmeler

- ETİ Gümüş AŞ
- ETİ Krom AŞ
- ETİ Elektrometalurji AŞ
- ETİ Seydişehir Alüminyum AŞ
- ETİ Maden İşletmesi Mazıdağı Fosfat Tesisleri
- ETİ Bakır AŞ
- Çayeli Bakır İşletmeleri
- SEKA Akkuş İşletmesi
- SEKA Aksu İşletmesi
- SEKA İzmit İşletmeleri (devredildi)
- SEKA Karacasu İşletmesi
- SEKA Kastamonu İşletmesi
- SEKA Selüloz ve Kağıt Fabrikası-Afyon İşletmesi
- SEKA Selüloz ve Kağıt Fabrikası-Balıkesir İşletmesi
- SEKA Selüloz ve Kağıt Fabrikası-Çaycuma İşletmesi
- SEKA Taşucu Tersane Alanı
- SÜMER Holding Adıyaman İşletmesi
- SÜMER Holding Diyarbakır İşletmesi
- SÜMER Holding TUMOSAN

- SÜMER Holding Bakırköy İşletmesi
- SÜMER Holding Beykoz Deri ve Kundura
- SÜMER Holding Çanakkale Sen. Deri İşletmesi
- SÜMER Holding Malatya İşletmesi
- SÜMER Holding Manisa Pamuklu Mensucat
- SÜMER Holding Nazilli Basma Fabrikası (devredildi)
- SÜMER Holding Sarıkamış İşletmesi
- SÜMER Holding'e ait İstanbul İmar Ltd. Şti.'deki kamu hissesi
- SÜMER Holdinge Nitro-Mak'taki kamu hissesi
- GERKONSAN AŞ
- TAKSAN AŞ
- TZDK Sakarya Traktör Sanayi İşletmesi
- MEYBUZ AŞ
- İGSAŞ (İstanbul Gübre Sanayi)
- İGSAŞ Kütahya Gübre Sanayi
- Samsun Gübre San AŞ
- Samsun Soğuk Hava Deposu
- TÜGSAŞ Gemlik Gübre San.
- TÜGSAŞ Samsun Gübre San. AŞ
- TÜGSAŞ Tekirdağ Depoları
- TÜGSAŞ' Fatsa Depoları
- Adapazarı Şeker Fabrikası
- Amasya Şeker Fabrikası
- Bet Kütahya Şeker Fabrikası
- Çarşamba Şeker Fabrikası
- Çorum Şeker Fabrikası
- Kastamonu Şeker Fabrikası
- Turhal Şeker Fabrikası
- Yozgat Şeker Fabrikası
- TEKEL Alkollü İçecekler San. ve Tic. AŞ
- TEKEL Çankırı Kaya Tuzlası
- TEKEL İkiz Kuleler
- TEKEL Kaldırım Tuzlası

- TEKEL Kayacık Tuzları
- TEKEL Kristal Tuz Rafineri ve Kağızman Tuzlası
- TEKEL Sekili Tuzlası
- TEKEL Sigara Sanayi İşletmeleri ve Ticaret AŞ
- TEKEL Tuzluca Tuzlası
- TEKEL Yavşan Tuzlası
- DİV-HAN AŞ
- DİV-HAN'a ait Divriği (Hekimhan) İşletmesi
- ERDEMİR
- THY'deki kamu hisselerinin yüzde 28.75'i daha özelleştirildi
- Esenboğa Hava Limanı İç-Dış Hatlar Terminalleri
- KTHY (Kıbrıs Türk Hava Yolları Ltd. Şti)
- PETKİM
- PETKİM'e ait Standrat Kimya
- TÜPRAŞ
- TÜRK TELEKOM
- Deveci Maden Sahası İşletme Hakkı
- BUMAŞ'taki kamu hissesi
- YİBİTAŞ Kraft Torba'daki kamu hissesi
- Ortadoğu Teknopark AŞ'deki kamu hissesi
- EBK-Manisa Et ve Tavuk Kombinası
- TCDD Bandırma Limanı
- TCDD Derince Limanı
- TCDD İzmir Limanı
- TCDD Mersin Limanı
- TCDD Samsun Limanı
- TDİ'ye ait Çeşme Limanı
- TDİ'ye ait Dikili Limanı
- TDİ'ye ait Kuşadası Limanı
- TDİ'ye ait Trabzon Limanı
- Araç Muayene İstasyonları
- ESGAZ AŞ
- BURSAGAZ AŞ

- İZGAZ AŞ
- Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ
- Ankara Doğalgaz Üretim AŞ (9 santral)
- Başkent Elektrik Dağıtım AŞ
- Boğaziçi, Gediz, Trakya ve Dicle Elektrik Dağıtım şirketleri
- Çoruh Elektrik Dağıtım AŞ
- Meram Elektrik Dağıtım AŞ
- Osmangazi Elektrik Dağıtım AŞ
- Sakarya Elektrik Dağıtım AŞ
- Toroslar, Akdeniz ve İstanbul Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım şirketleri
- Uludağ, Çamlıbel, Fırat ve Vangölü Elektrik Dağıtım şirketleri
- Yeşilirmak Elektrik Dağıtım AŞ

Ayrıca 4 Mayıs 2010'da başlayan Elektrik Üretim AŞ'ye ait 52 adet akarsu santralinin işletme haklarının özelleştirme işlemleri ÖYK tarafından onaylanmıştır.

Karadeniz Bakır İşletmeleri, Türkiye Ziraî Donatım Kurumu, SEKA, TÜGSAŞ, SÜMERHOLDİNG, PETKİM, POAŞ, İSDEMİR, EBÜAŞ, TEKEL, DİTAŞ kurumlarının taşınmaz ve arsaları da devredilmiş; SEKA'ya ait 228 binadan 120'si yıkılmıştır.

AKP dönemindeki sanayiyle ilgili olmayan özelleştirmeler ise şunlardır: Başak Sigorta AŞ, Başak Emeklilik AŞ, Ataköy Marina ve Yat İşletmesi, Ataköy Otelcilik AŞ, Ataköy Turizm AŞ, Büyük Ankara Oteli, Büyük Efes Oteli, Büyük Tarabya Oteli, Çelik Palas Oteli, İstanbul Hilton Oteli, Kızılay Emek İşhanı, Kuşadası Tatil Köyü.

4. Özelleştirmeler Konusunda MMO'nun Tutumu

Küreselleşme neo liberal politikalar ve özelleştirmelerin, ülkemiz sanayisi ve dolayısıyla mühendislik disiplinlerine verdiği zararı hemen her etkinliğinde dile getiren ve güncel olarak da basın açıklamalarıyla tutumunu kamuoyu ile paylaşan Odamız özelleştirmelere başından beri karşı çıkmıştır. Odamız, özelleştirmeler konusunda, 'yerliye mi gitsin-yabancıya mı' vb. aldatıcı ikilemlerin ötesinde, hatta 'ucuza gitti-gitmesin' tartışmalarının da ötesinde, bu sürece yön veren küreselleşme, neo-liberal politikalar ve ülke çıkarlarımızı dikkate alarak tutum belirlemiştir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası; Anayasa'nın 135. maddesine dayalı 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği-TMMOB Kanunu uyarınca kurulmuş, Kamu Kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. TMMOB Ana Yönetmeliği ile TMMOB Makina Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliği'nde bulunan "kamu ve ülkenin çıkarlarının korunmasında gerekli gördüğü tüm girişim ve etkinliklerde bulunmak" hükmü, Odamızın temel amaçları arasındadır. Dolayısıyla ülke sanayisinin bütününde gerekli olan makina mühendisliği mesleği ve meslek mensuplarının faaliyet alanlarıyla yakından bağlantılı olan bütün özelleştirilmeler Odamızı doğrudan ilgilendirmektedir.

Odamız, özelleştirmelerin ülkemizin ekonomik birikimlerinin sermaye egemenliği lehine talan edilmesi olduğunu her zaman ileri sürmüştü, bu yönde Oda Görüşleri oluşturmuş, Oda etkinlikleri, açtığı davalar ve güncel basın açıklamalarıyla, kamunun ekonomik gücünün ve sosyal devletin tasfiyesine her zaman karşı çıkmıştır. ERDEMİR, Karayolları Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti ile elektrik ve doğalgaz dağıtımını özelleştirmelerine karşı açtığımız davalar; TÜPRAŞ ve TELEKOM davalarına müdahil oluşumuz; SEKA, TELEKOM, ERDEMİR üzerine raporlarımız; enerji, doğalgaz, ulaşım, demiryolu v.b. raporlarımız; ilgili sempozyum, kongre, kurultay etkinliklerimiz ile bu etkinliklerin sonuç bildireleri ve ilgili basın açıklamalarımızın hepsi bu bağlama oturmaktadır.

Odamızın bu çalışmaları, 2006 yılında “**Özelleştirme Gerçekleri**”, 2008 yılında da “**Tarihe Düşülen Notlar-Özelleştirme Gerçekleri ve TMMOB Makina Mühendisleri Odası’nın Özelleştirme Karşısı Çalışmaları**” başlığı altında bütünleştirilmiştir.

Böylece Odamız; Cumhuriyetten bugüne kadar ülke ekonomisine çok önemli katkıları olan kamu kurum ve kuruluşları, KİT’ler ve merkezi-yerel kamu hizmetlerinin yerli ve yabancı tekelere açılmasına; siyasal iktidarların madencilikten enerjiye, iletişimden, ulaşım, eğitimden, sağlığa, yerel yönetimlerden hizmet sektörüne dek birçok alanın talan etmesine, sanayileşme ve bağımsızlıktan bir kez daha vazgeçilmesine ikircimsiz bir şekilde tavır almıştır.

Özelleştirmeler, ülkemizde sanayisizleşme ve işsizliğe yol açmaktadır. Neo liberal ekonomi politikaları doğrultusunda gerçekleştirilen özelleştirmelerin ulusal ekonominin ve çalışanların aleyhine olduğu pratikte de doğrulanmaktadır. TMMOB ve Odamızın yıllardır ileri sürdüğü, özelleştirmelerin kamusal üretim, mülkiyet ve hizmetlerin sermayeye peşkeş çekilmesi olduğu, aynı zamanda işsizliğin artması ve iş güvencesinin yok edilmesi anlamına geldiği, ekonomik, sosyal yaşamdaki gelişmelerle kanıtlanmıştır. Örneğin özelleştirmeler sonucunda istihdam hacmi % 13,8 gerilemiş; özelleştirilen işletmelerde işten atılma oranı % 68,2 sendikasızlaştırma oranı ise % 72 olarak gerçekleşmiştir.

Odamızın özelleştirmelere yönelik yürüttüğü hukuksal mücadelenin haklılığı bu süreçte kanıtlanmıştır. Örneğin ERDEMİR özelleştirilmesinin yürütmesinin durdurulması ve iptali için Odamızın yürüttüğü hukuki mücadelenin haklılığı gün geçtikçe daha çok ortaya çıkmıştır. TMMOB Makina Mühendisleri Odası olarak, “ERDEMİR üç yıllık kârı karşılığında satıldı” demiştik. Gerçekte de OYAK Grubu ERDEMİR’i aldığı 27 Şubat 2006 yılından sonra verdiği 2,7 milyar doların tamamını 3 yılda geri almış ve 2006 yılında planlanan “yeniden yapılanma” doğrultusunda “kriz” bahane edilerek işten çıkartmalara başlanmıştır.

Bu arada özelleştirmelerde özelleştirmeye ilişkin yasa kapsamı dışına da çıkıldığı ve yapılan, onlarca yasa değişikliğine karşın yargı kararlarının uygulanmadığı, yasaların sürekli altüst edildiği de belirtilmelidir.

Birçok kez dile getirdiğimiz gibi özelleştirmeler; birden fazla İdarenin, birden fazla idari işlemiyle gerçekleşen bir süreci gerektirmektedir. Özelleştirme sürecinde tesis

edilen idari işlemlere karşı açılan davalarda, bu süreçte yürütülen idari işlemlerin hukuksal yerindeliği kamu adına denetlenmektedir. Kamu İdarelerinin tesis ettikleri işlemlerin dava konusu yapılarak idari yargı denetimine tabi tutulması halinde, bu denetimin sonuçlandırılmasının beklenmesi “Sorumlu İdare İlkesi”nin bir gereğidir. Kamu İdaresinin yargı sonucunu beklemesi, aynı zamanda tesis ettiği işlemlerin yerindelğine duyduğu güvenin bir göstergesi olacaktır.

İdari yargı denetimi, idarenin yürütme fonksiyonunu gereği gibi yerine getirmesi önünde bir engel değil, aksine yürütme fonksiyonunun gereği gibi yerine getirilmesinin sağlanmasına hizmet etmektedir. Oysaki özelleştirmelere karşı açılan davalarda; kamu adına yapılan yargı denetiminin sonucu beklenmeden, tesis edilen işlemlerin yerindeliği yargı kararıyla saptanmadan, yangından mal kaçırırına devir işlemleri gerçekleştirilmektedir. Sorumlu İdare İlkesine aykırı olan bu tutum; işlemin yerinde olmadığına ilişkin yargı kararları verilmesiyle, hukuksal sorunları da beraberinde getirmektedir.

TÜPRAŞ, ERDEMİR, TELEKOM, Araç Muayene İstasyonları Hizmeti v.d. özelleştirilmelerde açılan davaların sonucu beklenmeden devir işleminin gerçekleştirildiği, ancak yarıdan yürütmenin durdurulmasına ilişkin birçok karar çıktığı herkesçe bilinmektedir. Üstelik “devir işleminin yapılmış olmasının, yargı kararının uygulanmasını imkansız kıldığı” yönünde hukuk dışı yanıltıcı bilgiler de kamuoyuna verilmiştir. Ancak bilinmelidir ki bir hukuk devletinde; yargı kararlarının İdarenin işlemleriyle hükümsüz kılınması mümkün olmayıp, İdarenin işlemleri yargı kararlarıyla hükümsüz kılınabilir. Ancak AKP iktidarı bütün hukuku altüst etmektedir.

5. MMO'nun Açtığı Özelleştirme Davaları Hakkında Bilgi

Odamızın özelleştirmelere yönelik açtığı davalar ve son durumları aşağıda ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

1. Ulaştırma Bakanlığı'nca yayımlanan 23.09.2004 tarih ve 25352 sayılı “Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik” in iptali istemiyle Odamızca açılan ve dayanak Kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılık iddiası ciddi görülerek Anayasa Mahkemesi'ne gönderilen ancak Anayasa Mahkemesi'nce dayanak Kanun hükmünün değişmesi nedeniyle incelemeye yer olmadığına ilişkin verdiği karar neticesinde görülmeye devam eden davada; “dava konusu Yönetmeliğin 4. maddesinin (d) ve (e) bentleri ile 5. maddesinde yer alan Karayolları Genel Müdürlüğü ibaresinin iptaline, diğer maddelere yönelik olarak davanın reddine” ilişkin Danıştay 8. Dairesi'nin 2004/5701 E. ve 2007/ 2062 K. sayılı ve 11.04.2007 tarihli kararının redde ilişkin kısmı Odamızca, kabule ilişkin kısmı da davalı Bakanlıkça temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

2. Araç Muayene İstasyonları Hizmetinin “İşin Gereğine Uygun Sair Hukuki Tasarruf” yöntemi ve “Pazarlık” usulü ile özelleştirilmesine ilişkin 24.09.2004 tarihli Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın ilanı ve bu ilana dayanak kararın iptali istemiyle 19.11.2004 tarihinde Odamızca açılan davada; ortada hukuki süreci henüz sonuçlanmamış başka bir ihale mevcutken ikinci kez ihaleye çıkılmasında hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle, dava konusu işlemin iptaline ilişkin Ankara 11.

İdare Mahkemesi'nin 30.11.2005 tarih, 2004/3102 E. ve 2005/1994 K. sayılı kararı davalı tarafça temyiz edilmiştir. Temyiz incelemesini yapan Danıştay 13. Dairesinin 2006/1794 E., 2006/4309 K. sayılı ve 13.11.2006 tarihli kararıyla; davalı tarafın temyiz istemi kabul edilerek, iptal kararının bozulmasına ve yeniden bir karar verilmek üzere İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Bozma üzerine yeniden incelenen davada Ankara 11. İdare Mahkemesinin 2007/228 E., 2007/1667 K. sayılı ve 02.11.2007 tarihli kararıyla davamızın reddine karar verilmiştir. Söz konusu karar da Odamızca temyiz edilmesine karşın Danıştay 13. Dairesinin 2008/504 E., 2009/4948 K. Sayılı ve 06.05.2009 tarihli kararıyla; bozma istemimiz yerinde görülmeyerek, anılan mahkeme kararının onanmasına karar verilmiştir. Onama kararına karşı Odamızca Kararın Düzeltilmesi isteminde bulunulmuştur.

3. Araç Muayene İstasyonları Hizmeti "İşin Gereğine Uygun Sair Hukuki Tasarruf" yöntemi ve "pazarlık" usulü ile özelleştirilmesi ihalesinin onaylanmasına ilişkin 14.02.2005 tarih ve 2005/26 tarihli Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın iptali istemiyle 14.04.2005 tarihinde açılan davada; dava konusu onay kararına dayanak teşkil eden Özelleştirme ihale ilanının iptali istemiyle Odamızca açılan diğer davada iptal kararı verilmiş olduğu ve dava konusu onay kararının da iptal edilen bu ilana dayandığı gerekçesiyle dava konusu onay kararının iptaline ilişkin Ankara 11. İdare Mahkemesinin 2005/1659 E., 2006/1756 K. ve 27.06.2006 tarihli Kararı davalı tarafça temyiz edilmiştir. Temyiz incelemesini yapan Danıştay 13. Dairesi'nin 2006/4459 E., 2008/2915 K. sayılı ve 29.02.2008 tarihli kararıyla davalı tarafın temyiz istemi kabul edilerek, iptal kararının bozulmasına ve yeniden bir karar verilmek üzere Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmiştir. Bozma üzerine yeniden incelenen davada Ankara 11. İdare Mahkemesinin 2008/1156 E., 2008/2259 K. sayılı ve 06.11.2008 tarihli kararıyla davamızın reddine karar verilmiştir. Söz konusu karar da Odamızca temyiz edilmesine karşın Danıştay 13. Dairesinin 2009/2650 E., 2009/9867 K. sayılı ve 10/11/2009 tarihli kararıyla; bozma istemimiz yerinde görülmeyerek, anılan mahkeme kararının onanmasına karar verilmiştir. Onama kararına karşı Odamızca Kararın Düzeltilmesi isteminde bulunulmuştur.

4. Rekabet Kurulunun Araç Muayene İstasyonları Hizmetinin Özelleştirme suretiyle devrine izin verdiği 05-07/55-22 sayılı ve 03.02.2005 tarihli kararının iptali ile ilgili 20.07.2005 tarihinde Odamızca açılan ve ortada aynı hizmetle ilgili olarak iki ayrı ihale ve ihaleyi sonuçlandırıcı iki ayrı işlem bulunduğundan, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca bu durumun değerlendirilerek yeniden bir karar alınması gerektiği gerekçesiyle Rekabet Kurulu'nun dava konusu izin kararının yürütmesi durdurulan davanın sürecinde; Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Rekabet Kurulu'nca yeni kararlar alınmış, Danıştay 13. Dairesinin 2005/7649 E., 2006/4736 K. ve 13.12.2006 tarihli kararıyla da; Rekabet Kurulu'nca eski kararı ortadan kaldıran yeni bir karar alındığı ve davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle, dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Anılan karar; esastan bir karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

5. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. sermayesindeki % 46,12 oranındaki kamu hissesinin, 04.10.2005 tarihinde yapılan ihaleyle blok satışına onay veren,

06.12.2005 tarih ve 26015 sayılı Resmi Gazetede yayımlan, 01.12.2005 tarih ve 2005/140 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararının iptali istemiyle 26.01.2006 tarihinde açılan ve Rekabet Kurulu'nun devir işlemine izin verdiği kararının, yastada öngörülen usule aykırı olarak 7 kişi yerine 8 kişinin katılımıyla alındığı ve dava konusu Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın da bu izin kararına dayandığı gerekçesiyle dava konusu onay kararının yürütmesinin durdurulmasına karar verilen davada; Danıştay 13. Dairesinin 2006/498 E., 2008/1674 K. sayılı ve 30.01.2008 tarihli kararıyla, dava konusu OYK Kararı'nın, Odamızca açılan diğer davada iptal edilen Rekabet Kurulu'nun İzin Kararına dayandığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir. Davalı tarafça söz konusu iptal kararının bozulması istemiyle temyiz başvurusunda bulunulmuş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

6. Araç Muayene İstasyonları Hizmetinin özelleştirilmesine ilişkin yapılan ihaleye izin veren Rekabet Kurulu Kararı'nın, Danıştay 13. Dairesinin 2005/7649 E. Sayılı ve 10.10.2005 tarihli kararıyla yürütmesinin durdurulması üzerine, "Birinci ihalenin fiilen uygulanma imkanı olmadığı, İdare tarafından gerçekleştirilen ve Akfen-Doğuş-TüvSüd ortak girişim grubu tarafından kazanılan ihalenin onaylanmasına" ilişkin olarak Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 16.01.2006 tarih ve 2006/1 sayılı ikinci onay kararının iptali istemiyle açılan davada; Danıştay 13. Dairesinin 2006/1471 E., 2008/2913 K. sayılı ve 29.02.2008 tarihli kararıyla; dava konusu işlemin Danıştay 13. Dairesinin 2005/7649 E. Sayılı ve 10.10.2005 tarihli kararının gereği olarak tesis edildiği, KGM'nin ihaleden vazgeçmiş olduğu, ilk ihalenin uygulanmasında hukuki ve fiili imkansızlık bulunduğu, ortada hukuki süreci devam etmekte olan iki ayrı ihaleden söz edilemeyeceği, Doğuş Grubunun ihaleye Ortak Girişim Grubuyla teklif vermesinin, TÜRKAK'tan alınan görüş doğrultusunda herhangi bir sakıncasının bulunmadığı gerekçeleriyle davamızın reddine karar verilmiştir. Söz konusu karar da Odamızca temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

7. Araç Muayene İstasyonları Hizmetinin özelleştirilmesine ilişkin yapılan ihaleye izin veren Rekabet Kurulu Kararı'nın, Danıştay 13. Dairesinin 2005/7649 E. Sayılı ve 10.10.2005 tarihli kararıyla yürütmesinin durdurulması ve "Birinci ihalenin fiilen uygulanma imkanı olmadığı, İdare tarafından gerçekleştirilen ve Akfen-Doğuş-TüvSüd ortak girişim grubu tarafından kazanılan ihalenin onaylanmasına" ilişkin alınan Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararının Rekabet Kurulu'na sunulması üzerine; Rekabet Kurulu'nca "geçmiş karardan bugüne kadar şartlarda bir değişiklik olmadığını tespit edildiği, devir işlemine izin verilmesi" yönündeki 02.02.2006 tarih ve 06-08/98 sayılı kararının iptali istemiyle 29.03.2006 tarihinde açılan davada; Danıştay 13. Dairesinin 2006/1470 E., 2008/2914K. sayılı ve 29.02.2008 tarihli kararıyla; bildirim konu özelleştirme işlemine izin verilmesinde 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesine aykırı bir yön bulunmadığı gerekçeleriyle davamızın reddine karar verilmiştir. Söz konusu karar da Odamızca temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

8. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. sermayesindeki % 46.12 oranındaki kamu hissesinin ve Kalkınma Bankası'nın % 3.81 oranındaki hissesinin özelleştirme yoluyla satışına izin veren Rekabet Kurulu'nun 05-79/1083-271 sayılı ve 24.11.2005 tarihli kararının iptali istemiyle Odamızca açılan davada, Danıştay 13. Dairesince

Rekabet Kurulu'nun devir işlemine izin verdiği kararının, yasada öngörülen usule aykırı olarak 7 kişi yerine 8 kişinin katılımıyla alındığı gerekçesiyle, izin kararının yürütmesinin durdurulmasına karar verilmesi üzerine, Rekabet Kurulu'nca yeniden yapılan değerlendirme neticesinde; "Erdemir'in OYAK tarafından devralınması işleminin, ilgili ürün pazarında 4054 sayılı Kanun'un 7.maddesi kapsamında hakim durum yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin olumsuz yönde etkilenmesi sonucunu doğurmayacağına ve devir işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına" ilişkin olarak, 15.09.2006 tarih ve 06-64/882-254 sayılı toplantısında almış olduğu ikinci izin kararının iptali istemiyle 14.11.2006 tarihinde açılan davada Danıştay 13. Dairesinin 2006/4967 E., 2008/2916 K. sayılı ve 29.02.2008 tarihli kararıyla; davamızın reddine karar verilmiştir. Söz konusu karar Odamızca temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

9. Ulaştırma Bakanlığı tarafından yayımlanan 18.08.2007 tarih ve 26661 sayılı "Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" in 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12. ve 13.maddeleri ve Ek'lerinin iptali istemiyle açılan davada Danıştay 8. Dairesinin 2007/8004 E., 2009/1045 K. sayılı ve 27.02.2009 tarihli kararıyla; dava konusu değişiklik Yönetmeliğinin 3. maddesi hakkında karar verilmesine yer olmadığına, diğer maddelere yönelik olarak da davanın reddine karar verilmiştir. Söz konusu karara karşı temyiz başvurusunda bulunulmuş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

11. Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ'nin % 100'üne tekabül eden hisselerinin blok satış yöntemi özelleştirilmesine ilişkin 14.03.2008 tarihinde yapılan ihale işleminin ve bu ihale işleminin dayanaklarından olan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 15.06.2007 tarih ve 1603-1604 sayılı ve 14.09.2007 tarih ve 2326 sayılı Kararlarının iptali istemiyle 28.04.2008 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 13. Dairesinin 2008/4092 sayılı dosyasında görülmekte olan davada, Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca YD Ret Kararına yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

12. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve iştiraklerine ait İzmit Gaz Dağıtım Sanayi ve Ticaret AŞ'nin % 100'üne tekabül eden hisselerinin blok olarak satış yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin 23 Mayıs 2008 tarih ve 26884 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ihale ilanı ve bu ilanın dayanağı olan Kocaeli Büyükşehir Belediye Meclisinin 18.04.2008 tarih ve 214 sayılı Kararı'nın yürütülmesinin durdurulması ve yapılacak yargılama sonunda da iptallerine karar verilmesi istemiyle 14.07.2008 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 13. Dairesi'nin 2008/7961 E. sayılı dosyasında görülmekte olan davada, Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca YD Ret Kararına yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

13. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. sermayesindeki % 46.12 oranındaki kamu hissesinin, 04.10.2005 tarihinde yapılan ihaleyle blok satışına onay veren,

01.12.2005 tarih ve 2005/140 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararının Danıştay 13. Dairesi'nin 2006/498 E., 2008/1674 K. sayılı ve 30.01.2008 tarihli Kararı'yla iptal edilmesi üzerine alınan, ERDEMİR sermayesinde bulunan % 46,12 oranındaki kamu hissesinin satışına ilişkin ihale sonuçlarının Rekabet Kurulunun 15 Eylül 2006 tarih ve 06-64/882-254 sayılı kararı doğrultusunda, aynı şekil ve içerikte yeniden onaylanmasına ilişkin 09.06.2008 tarih ve 2008/38 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın öncelikle yürütmesinin durdurulması ve yapılacak yargılama sonucunda iptaline karar verilmesi istemiyle 14.08.2008 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 13. Dairesinin 2008/9077 E., 2010/3658 K. sayılı ve 30/04/2010 günlü Kararıyla, davamızın reddine karar verilmiştir. Danıştay nezdinde temyiz başvurusunda bulunulmuş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

14. Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ'nin % 100'üne tekabül eden hisselerinin blok satış yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin olarak Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 15.06.2007 tarih ve 1603-1604 sayılı ve 14.09.2007 tarih ve 2326 sayılı Kararlarına istinaden Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından 14.03.2008 tarihinde yapılan ihale sonrasında, Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ'nin % 100'üne tekabül eden hisselerinin 1 milyar 610 milyon ABD doları Bedelle en yüksek teklifi veren Global-Energaz Konsorsiyumuna (Global-AAICM-STFA Ortak Girişim Grubu'na) blok satış yöntemiyle satışına (devrine), anılan Ortak Girişim Grubunun Hisse Satış Sözleşmesini imzalamaktan imtina etmesi veya diğer yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde ise sırasıyla Elektromed Elektronik Sanayi ve Sağlık Hizmetleri AŞ'ye veya Çalık Enerji San. ve Tic. AŞ'ye satışına (devrine) izin veren Rekabet Kurulu Kararı'nın yürütmesinin durdurulmasına ve yapılacak yargılama sonrasında da iptaline karar verilmesi istemiyle 25.09.2008 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 13. Dairesinin 2008/10925 E. sayılı dosyasında görülmeye başlanan davada, Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca YD. Ret Kararı'na yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

15. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve iştiraklerine ait İzmit Gaz Dağıtım Sanayi ve Ticaret AŞ'nin % 100'üne tekabül eden hisselerinin blok olarak satış yöntemi ile özelleştirilmesine ilişkin Kocaeli Büyükşehir Belediye Meclisinin 18.04.2008 tarih ve 214 sayılı Kararı'na istinaden Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından 16.08.2008 tarihinde yapılan ihale sonrasında, İzmit Gaz Dağıtım Sanayi ve Ticaret AŞ'nin % 100'üne tekabül eden hisselerinin 232 milyon ABD doları Bedelle en yüksek teklifi veren GDF International SAS şirketine devrine izin veren Rekabet Kurulu Kararı'nın öncelikle yürütmesinin durdurulması ve yapılacak yargılama sonrasında da iptaline karar verilmesi istemiyle 20.11.2008 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 13. Dairesi'nin 2008/13542 E. sayılı dosyasında görülmeye başlanan davada, Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca YD. Ret Kararı'na yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

16. 04.07.2009 tarih ve 27278 sayılı Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ'nin % 80 hissesine tekabül eden Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına (Belediye) ait hisselerin özelleştirme kapsam ve programına alınmasına ve satış yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin 02.07.2009 tarih ve 2009/43 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın öncelikle yürütmesinin durdurulması ve bilahare yapılacak yargılama sonrasında iptaline karar verilmesi istemiyle 24.08.2009 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 13. Dairesinin 2009/5400 E. sayılı dosyasında görülmeye başlanan davada Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireler Kurulu'nca YD Ret Kararı'na yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

17. Baymina Suez Doğalgaz Yakıtlı Kombine Çevrim Santriline doğalgaz ileten ve BOTAS'ın mülkiyetinde olan yüksek basınç hattının BOTAS'tan alınarak özelleştirme sürecindeki Başkent Doğal Gaz Dağıtım AŞ'ye devrine ilişkin Yüksek Planlama Kurulu (YPK)'nun 19.07.2010 tarihli ve 2010/T-24 sayılı Kararının öncelikle yürütmesinin durdurulması ve bilahare yapılacak yargılama sonrasında iptaline karar verilmesi istemiyle 19.09.2010 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır.

18. İstanbul İli Avrupa Yakasını kapsayan bölgede faaliyet gösteren Boğaziçi Elektrik Dağıtım AŞ'nin % 100 oranındaki kamu hisselerinin blok olarak satış yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin 09.08.2010 tarihinde gerçekleştirilen ihale işleminin öncelikle yürütmesinin durdurulması ve bilahare yapılacak yargılama sonrasında iptali istemiyle 08.10.2010 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır.

19. İzmir, Manisa illerini kapsayan bölgede faaliyet gösteren Gediz Elektrik Dağıtım AŞ'nin % 100 oranındaki kamu hisselerinin blok olarak satış yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin 09.08.2010 tarihinde gerçekleştirilen ihale işleminin öncelikle yürütmesinin durdurulması ve bilahare yapılacak yargılama sonrasında iptali istemiyle 08.10.2010 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır.

20. Kırklareli, Edirne ve Tekirdağ illerini kapsayan bölgede faaliyet gösteren Trakya Elektrik Dağıtım AŞ'nin % 100 oranındaki kamu hisselerinin blok olarak satış yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin 09.08.2010 tarihinde gerçekleştirilen ihale işleminin öncelikle yürütmesinin durdurulması ve bilahare yapılacak yargılama sonrasında iptali istemiyle 08.10.2010 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır.

21. Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak illerini kapsayan bölgede faaliyet gösteren Dicle Elektrik Dağıtım AŞ'nin % 100 oranındaki kamu hisselerinin blok olarak satış yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin 09.08.2010 tarihinde gerçekleştirilen ihale işleminin öncelikle yürütmesinin durdurulması ve bilahare yapılacak yargılama sonrasında iptali istemiyle 08.10.2010 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır.

22. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın 16 Ağustos 2010 tarihinde gerçekleştirdiği Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ'de bulunan % 80 oranındaki kamu hissesinin satış yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin ihale işleminin öncelikle yürütmesinin durdurulması ve bilahare yapılacak yargılama sonrasında iptaline karar verilmesi istemiyle 15.10.2010 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır.

6. Meslek Alanları, Meslektaşlarımız ve Oda Yetki Alanlarıyla İlgili Odamızca Açılan Davalar Hakkında Bilgi

Ayrıca AKP iktidarı döneminde meslek alanlarımız, meslektaşlarımızın özlük hakları ve Oda yetki alanlarıyla ilgili diğer bazı olumsuz gelişmeler de söz konusudur ve Odamızca yargıya taşınmaktadır. Bunlardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

1. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın yayımladığı 05.12.2008 tarih ve 27075 sayılı "Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği"nin "Tanımlar ve Kısaltmalar" başlıklı 4. maddesinin 1. fıkrasının j bendi ile m bendinin,"İlkeler" başlıklı 5. maddesinin 1. fıkrasının "Isıtma sistemleri tasarım esasları" başlıklı 13. maddesinin 4. fıkrasının, "Isıtma sistemleri uygulama esasları" başlıklı 14. maddesinin 2, 4 ve 6. fıkralarının, "Soğutma sistemleri ve uygulama esasları" başlıklı 16. maddesinin 4. fıkrasının, "Havalandırma ve iklimlendirme sistemleri uygulama esasları" başlıklı 18. maddesinin 3. fıkrasının, "Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı" başlıklı 22. maddesinin 1. fıkrasının öncelikle yürütmelerinin durdurulmasına ve iptallerine karar verilmesi istemiyle Danıştay'da dava açılmıştır. Dava halen devam etmektedir.

2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yayımladığı 20 Ocak 2004 tarih ve 25352 sayılı "İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik"nin bazı maddelerinin yürütülmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Odamızca 19.03.2004 tarihinde açılan davada; dava konusu Yönetmeliğin 4. maddesinde yer verilen "iş güvenliği uzmanı" tanımının ve 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ve 15. maddelerinin, TMMOB'nin açtığı davada iptal edildiği gerekçesiyle, bu maddeler açısından karar verilmesine yer olmadığına ilişkin Danıştay 10. Dairesinin 2004/6084 E., 2006/2158 K. sayılı ve 28.03.2006 tarihli kararı davalı Bakanlık tarafından temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

3. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın LPG ve CNG dönüşüm proje onay yetkisini TSE'ye devreden protokolün iptali istemiyle 15.04.2004 tarihinde açılan davada; davanın reddine ilişkin Danıştay 8. Dairesinin 2004/4807 E., 2006/3662 K. sayılı ve 16.10.2006 tarihli Kararı Odamızca temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

4. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yayımladığı 15.02.2003 tarih ve 25021 sayılı "Asansör Yönetmeliği"nin 4/f-v bentleri ile 14. maddesinin iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle açmış olduğumuz davada; davanın reddine ilişkin Danıştay 10. Dairesinin 29.12.2006 tarih ve 2006/7539 K. sayılı kararı Odamızca temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

5. 13.10.2004 tarih ve 25612 sayılı "Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü Personelinin Görevde Yükselme ve Atama Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik"e karşı 13.12.2004 tarihinde açılan ve Danıştay 5. Dairesinin 2004/6676 E., 2007/3517 K. sayılı ve 20.06.2007 tarihli kararıyla dava konusu Yönetmeliğin anılan görevlerin önem ve özelliği ile bu görevlerde bulunanların yönetimleri altındaki personelin nitelikleri göz önüne alındığında, bu görevlere 2 veya 3 yıllık yüksekokul mezunlarının atanmalarına

olanak verilmesinde kariyer ve liyakat ilkelerine uyarlık bulunmadığı, dava konusu Yönetmelikte, anılan görevlerin nitelikleri dikkate alınmadan düzenleme yapılması yönünden hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne ve dava konusu işlemin iptaline karar verilen davada, söz konusu iptal kararı davalı tarafça temyiz edilmiş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

6. TSE'nin yayımladığı "Karayolları Taşıtları Yakıt Sistemlerinin Sıvılaştırılmış Petrol Gazı (LPG) Kullanımı İçin Dönüşümünü Yapan Yerler-Genel Kurallar" TS 12664-1 Kasım-2006 Standardının ve söz konusu Standardın kabul edilmesine ilişkin davalı TSE'nin Teknik Kurulu'nca alınan 23 Kasım 2006 tarihli Karar'ın iptallerine karar verilmesi istemiyle açılan ve Danıştay 10. Dairesinin 2007/2390 E. ve 28.09.2007 tarihli Kararı'yla dava konusu Standardın 4.3. Teknik donanımla İlgili Kurallar ve 4.4. Çalışanlarla İlgili Kurallar başlıklı bölümleriyle sınırlandırılarak, söz konusu Standardın ve Teknik Kurulu Kararı'nın 4.4. Çalışanlarla İlgili Kurallar bölümünün yürütmesinin durdurulmasına, 4.3. Teknik Donanımla İlgili Kurallar bölümünün de yürütmesinin durdurulması istemimizin reddine karar verilmiştir. Söz konusu Yürütmenin Durdurulması Kararı'nın Redde ilişkin kısmı ile dava konusunun daraltılmasına karşı itirazda bulunulmuş, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca kısmi itirazımızın kabulüne karar verilmiştir. Söz konusu Karar 05.05.2008 tarihinde tebellüğ edilmiştir. Danıştay 10. Dairesinin 2007/2390 E. sayılı ve 16.06.2008 tarihli Kararı'yla yürütmesi durdurulan Standardın 4.4. maddesinin ve bu maddenin kabul edilmesine ilişkin Teknik Kurul kararı dışında kalan, dava konusu düzenlemenin 4.3. ve 4.1.4 maddelerine ve bu maddelere ilişkin Teknik Kurul Kararına yönelik yürütmenin durdurulması istemimizin reddine karar verilmiştir. Söz konusu Yürütmenin Durdurulması Kararının redde ilişkin kısmına ilişkin de itirazda bulunulmuştur. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca redde ilişkin kısma itirazımız reddedilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

7. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 08.01.2007 tarih ve 2007/1 sayılı "2007 Egzoz Emisyon Ölçümleri" konulu Genelgesinin, bu genelgenin eklerinin ve genelgenin dayanağı olan ve yine davalı Çevre ve Orman Bakanlığı'nca yayımlanan 08.07.2005 tarih ve 25869 sayılı "Trafikte Seyreden Motorlu Kara Taşıtlarından Kaynaklanan Egzoz Gazı Emisyonlarının Kontrolüne Dair Yönetmelik" hükümlerinin iptalleri istemiyle 09.03.2007 tarihinde açılan davada; Danıştay 6. Dairesinin 2007/6001 E., 2009/10009 K. Sayılı ve 20/10/2009 tarihli kararıyla, 08.07.2005 tarih ve 25869 sayılı "Trafikte Seyreden Motorlu Kara Taşıtlarından Kaynaklanan Egzoz Gazı Emisyonlarının Kontrolüne Dair Yönetmelik" in 04/04/2009 tarih ve 27190 sayılı Egzoz Gazı Emisyonu Kontrolü Yönetmeliğinin 18. maddesiyle yürürlükten kalktığı gerekçesiyle dava konusu Yönetmelik hükümleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına, dayanağı kalmayan dava konusu genelge ve eklerinin de iptaline karar verilmiştir.

8. 13.10.2004 tarih ve 25612 sayılı "Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü Personelinin Görevde Yükselme ve Atama Esaslarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" in iptali istemiyle açmış olduğumuz davada Danıştay 5. Dairesinin 2004/6676 E., 2007/3517 K. sayılı ve 20.06.2007 tarihli

kararıyla; iptal kararı verilmiş olmasından sonra, davalı TKİ'ce yayımlanan 08.10.2005 tarih ve 25960 sayılı "Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği"yle, iptal edilen Yönetmeliğin yürürlükten kaldırılmış ve dava konusu ettiğimiz hükmün aynısının, Geçici- I. madde olarak aynen düzenlendiği tespit edilmiştir. 08.10.2005 tarih ve 25960 sayılı "Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği"nin Geçici I. maddesini de dava konusu edebilmek amacıyla, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile TKİ'ye 23.08.2007 tarihli bir yazı gönderilerek, yeni Yönetmelikteki bu hükmün benzerinin yargı kararıyla esastan iptal edildiği bildirilerek, yargı kararı doğrultusunda kaldırılması istenmiştir. Her iki kurum da yasal cevap süresi içerisinde talebe ilişkin herhangi bir cevap vermediğinden, 23.10.2007 tarihi itibarıyla zımni ret kararı oluşmuş kabul edilerek, bu zımni ret işlemleri ile 08.10.2005 tarih ve 25960 sayılı "Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği"nin Geçici- I. maddesinin iptali istemiyle 19.11.2007 tarihinde açmış olduğumuz davada; Danıştay 5. Dairesinin 2007/7374 E., 2008/1778 K. sayılı ve 31.03.2008 tarihli kararıyla davamızın reddine karar verilmiştir. Söz konusu karara karşı temyiz başvurusunda bulunulmuş olup, temyiz incelemesi halen devam etmektedir.

9.02.07.2008 tarih ve 26924 sayılı "Doğalgaz Piyasası Sertifika Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik" in I. ve 5. maddelerinin kamu yararına ve hukuka aykırı olmaları ve eksik düzenleme içermeleri nedeniyle öncelikle yürütmelerinin durdurulmasına ve yapılacak yargılama sonrasında da iptallerine karar verilmesi istemiyle 01.09.2008 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 13. Dairesinin 2008/9513 E. sayılı dosyasında görülmeye başlanan davada, Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca YD Ret Kararı'na yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

10. Milli Eğitim Bakanlığı-Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nce 15.09.2008 tarihli Bakanlık Olur'u ile uygulamaya konulan "Karayolları Trafik Kanunu'nun 42. maddesi Gereğince Milli Eğitim Bakanlığı'nca veya Milli Eğitim Bakanlığı'nca Yetkilendirilen Kurumlarca İş Makinelerini Kullanacak Olanlara Verilecek İş Makineleri Kullanma Sertifikası (Operatörlük Belgesi) ile İlgili Esaslar"ın 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ve 11. maddelerinin kamu yararına, yasa ve hukuka aykırı olmaları, eksik düzenleme içermeleri nedeniyle öncelikle yürütmelerinin durdurulmasına ve yapılacak yargılama sonrasında da iptallerine, söz konusu "Esaslar"ın dayanağı olan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 01.08.2008 tarih ve 26954 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5795 Sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değişik 42. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafının Anayasa'ya aykırı olması nedeniyle iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmesi istemiyle 04.11.2008 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 8. Dairesinin 2008/9948 E. sayılı dosyasında görülmeye başlanan davada, Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca YD Ret Kararı'na yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

11. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yayımladığı 18.11.2008 tarih ve 27058 sayılı "Asansör Bakım ve İşletme Yönetmeliği"nin 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendindeki "Asansör Monte Eden", (ğ) bendindeki "Yetkili Servis" tanımları ile "Yürürlükten Kaldırılan Hükümler" başlıklı 12. maddesinin öncelikle yürütmelerinin durdurulması ve bilahare yapılacak yargılama sonunda iptallerine karar verilmesi istemiyle 16.01.2009 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 10. Dairesinin 2009/707 E. sayılı dosyasında görülen davada, yürütmenin durdurulması istemimiz reddedilmiş olup, anılan YD Ret Kararına karşı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu nezdinde itirazda bulunulmuştur. Dava halen devam etmektedir.

12. TSE tarafından oluşturulan "Yetkili Servisler-Asansörler, Yürüyen Merdivenler ve Yürüyen Yolcu Bantları İçin Kurallar" TS 12255- Standardının ve söz konusu Standardın kabul edilmesine ilişkin davalı TSE'nin Teknik Kurulu'nca alınan 02 Şubat 2006 tarihli, yine söz konusu Standardın tadil edilmesine ilişkin 25 Nisan 2006 tarihli Kararlarının hukuka, kamu yararına, hizmet gereklerine aykırı olmaları ve standardın eksik düzenlemeler içermesi nedenleriyle, öncelikle yürütmelerinin durdurulması ve iptallerine karar verilmesi istemiyle 16.01.2009 tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 10. Dairesinin 2009/708 E. sayılı dosyasında görülen davada, Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca YD Ret Kararı'na yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

13. Milli Eğitim Bakanlığı- Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nün 19 Kasım 2008 tarih ve B.08.0.ÇYG.0.15.02.01/006703 sayılı Genelgesinde yer verilen "halk eğitim merkezi ve mesleki eğitim müdürlüklerinin diğer kamu kurumları, dernekler ve meslek odalarıyla işbirliği protokolleri imzalayarak iş makineleri kullanıcı kurslarının açılmasının mümkün olmadığı, ancak söz konusu kurumların şantiye, makine parkı, inşaat alanları ile araç ve gereçlerinden yararlanılması durumunda sadece bu alanlarla ilgili işbirliği protokolleri veya sözleşme yapılabileceği" hükmünün kamu yararına, hizmet gerekliliklerine, Anayasa, yasa ve hukuka aykırı olması nedeniyle öncelikle yürütmesinin durdurulmasına ve yapılacak yargılama sonrasında da iptaline karar verilmesi istemiyle Danıştay nezdinde 19.01.2009 tarihinde dava açılmıştır. Danıştay 8. Dairesinin 2009/534 E. sayılı dosyasında görülmeye başlanan davada, Yürütmenin Durdurulması istemimizin reddi üzerine yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca YD Ret Kararı'na yapmış olduğumuz itirazın da reddine karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.

14. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yayımladığı 15.08.2009 tarih ve 27320 sayılı "İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik"nin 2. maddesi, 4. maddesinin (b, c, d ve ğ bentlerinin), 5. maddesinin (2. fıkrasının), 8, 9, 10, 11, 14, 15, 18, 26, 27, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 44, 47, 48, 54, 55, 56. maddelerinin kamu yararına ve hukuka aykırı olmaları nedeniyle yürütmelerinin durdurulması ve iptallerine, öncelikle dava konusu Yönetmeliğin dayanağı olan 4857 sayılı İş Kanunu'nun 81. maddesi ile 3146 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (r) bendinin Anayasa'ya aykırı olması nedeniyle iptali için Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmesi istemiyle 14.10.2009

tarihinde Danıştay nezdinde dava açılmıştır. Danıştay 10. Dairesinin 2009/13770 E. sayılı ve 16.04.2010 tarihli kararıyla, yürütmenin durdurulması istemimizin kısmen kabulüyle, 15.08.2009 tarih ve 27320 sayılı “İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik”in 4/b, 4/c, 35, 40, 41,42, 44, 47, 48, 54. maddeleri ile 56. maddenin 1/a-3, 1/b-2, 1/b-4, 1/c-1 ve 1/c-2 alt bentlerinin yürütülmesinin durdurulmasına, anılan Yönetmeliğin dava konusu diğer madde ve düzenlemelerine ilişkin yürütmenin durdurulması istemimizin reddine karar verilmiştir. YD istemimizin reddedilen kısım için Danıştay İdari Dava Daireler Kurulu nezdinde itirazda bulunulmuş olup, itiraz incelemesi halen devam etmektedir.

Sonuç

19.11.2002 tarihinden bu yana yürütmenin başında bulunan 59 ve 60. AKP Hükümetleri, emperyalizm güdümlü neo liberal ekonomik sosyal politikaların doruk uygulamalarını gerçekleştirmiştir. AKP iktidarı, kamu idari yapısı, bir diğer deyişle siyasi üst yapı ile ekonomik sosyal yapının reorganizasyonunu gerçekleştirmiş, kamuyu piyasaya hizmet eder hale getirmiş; sosyal devlet ve kalkınma paradigmasına son ve en güçlü darbeleri indirmiştir. Yapılan bütün yasal düzenlemeler bu yöndedir.

AKP iktidarı, ekonomi, sanayi, tarımsal sanayiler, enerji, iletişim, ulaşım, gıda ve imalat girdileri üretimi itibarıyla ülkemizi mutlak bir şekilde yoksullaştırmıştır. Serbestleştirmeler, özelleştirmeler ve kamu yatırımlarının geriletilmesiyle Türkiye sanayisizleşmeye; sanayinin küçültülmesine, sıcak paraya ve ithalata bağımlı, düşük teknoloji fason taşeron üretim ve ihracata bağımlı kılınmıştır. KOBİ’ler ise bu sorunlar ve acımasız rekabet koşulları ve teşvik yetersizlikleri nedeniyle bir girdap içine girmiştir. Sanayiyle ilgili önemli bir konu olan, devlet destek ve kredilerinde, sanayi KOBİ’leri öncelikli olarak ele alınmamaktadır. Sanayi katma değer ve istihdam olarak son on yılda gerilemiştir. İthalatla sağlanan ara malı girdiler ve hammadde bağımlılığı ile üretim ve ihracattaki dışa bağımlılık, yapısal özelliğiyle önümüzdeki dönemde de sürecektir. 2011-2013 döneminde de kamunun bütünüyle sanayiden çekilmesi, son kalan sanayi tesislerinin de (şeker sanayi, gıda, elektrik ve doğalgaz dağıtımı, içki v.s.) özelleştirilmesi gündemdedir.

İşsizliğe ilişkin 2010 tahmini olan % 12,2 oranı gerçekte % 20’lerdedir. Genç nüfus ve kadın işgücü istihdamı giderek daha fazla gerilemektedir.

Diğer yandan bölgeler arası eşitsizlik sürmektedir. Üretim ve yatırımların ağırlığı yapısal olarak Marmara, Ege ve İç Anadolu’da toplanmıştır. Yaratılan katma değer yaklaşık % 70’i bu bölgelerdedir. Bölgesel kalkınmada bir adres olarak gösterilen Kalkınma Ajansları yapısal olarak sorunludur ve bölgesel kalkınmada başarı getirmeyecektir. Esnek yönetim ve serbest yerel dinamikler anlayışına dayandırılan bölgesel kalkınma yaklaşımı, kamu öncülüğünde gerçekleştirilen ulusal/merkezi-bölgesel kalkınma düşüncesini tamamen dışlayan; yerli ve yabancı özel yatırımcılara en iyi koşullar altında çalışma olanağı sunulması için bir araçtır. Bu ajanslar, küresel rekabeti körükleyen yeni liberal uygulamaların aracı olarak varolan bölgesel eşitsizlik farkının daha da gelişmesine yol açacaktır.

2002–2010 dönemi büyümesi oranı yıllık % 4,7 ama istihdamda “büyüme” % 0,2 (yani binde) iki oranındadır. Bütün “krizden çıkma” ve “büyüme” söylemlerine karşın, gerçekleşen ve öngörülen büyüme oranlarıyla birlikte Türkiye’nin 2008–2013 dönemi ortalama büyüme oranı % 2,4’tür. Bu, Türkiye’nin de içinde yer aldığı “yükselen piyasa ekonomileri”nin gerisinde bir orandır. Yine aynı dönemde bütçe açığının 2007’deki düzeyine gelmesi mümkün değildir. Büyüme ile sanayileşme, kalkınma; büyüme ile istihdam; büyüme ile gelir dağılımı ve refah arasındaki bağlar tamamen kopmuştur. Dış ticaret açıkları, iç ve dış borçlar, borç ve faiz ödemelerinin GSYH ve genel bütçe içindeki oranları giderek artmıştır. 2002 yılında 1,2 milyar dolar olan cari açık, OVP’ye göre 2010 yılında 39,3 milyar dolar 2013’de ise 47,8 milyar dolara ulaşacaktır. Yatırımların GSYH ve genel bütçe içindeki payları azalmıştır. Gerçekte 45 milyar dolayında seyreden cari açığın tek karşılanma yolu dış borç ve kredilerdir. Dış borç stokunun GSYH’ye oranı % 45 civarındadır. 2009’da kamunun sanayi yatırımlarındaki payı % 0,7’ye düşmüştür. 2010’da bu alanlarda herhangi bir yatırım söz konusu değildir. Kamu artık üretken olmayan, katma-değer yaratmayan ve istihdamı öngörmeyen yatırımları yapmakta, bölgesel kalkınma projelerine girmemektedir.

Serbestleştirme politikaları, mühendislik uygulamalarını da kapsamış; iş güvenliği mühendisliği piyasaya açılmış, iş makinaları ve AİTM yönetmeliklerine dek uzanmış; “uzaktan eğitim” ve özellikle “Teknoloji Fakülteleri” ile mühendislik eğitimini tasfiye edecek yönelimler egemen olmuştur. Mühendislik, inovasyon, bilim ve teknoloji, katma değeri yüksek ileri teknolojiye dayalı üretim ve Ar-Ge politikalarında dışa bağımlılık artmıştır. Yüksek nitelikli işgücü kapsamındaki mühendislik istihdamı geriletilmiş; mühendislik “ara teknik eleman” ile eşdeğer tutulmuştur. Mühendislik meslek ve uygulama alanları daraltılmıştır. Serbestleştirme, özelleştirme politikaları ve fason üretim, mühendisliği gerileten başlıca etkenler olmuştur.

AKP iktidarı altında Türkiye kapitalizmi, işgücünün bütün biçimlerini ucuz emek sömürüsü kategorisi içine çekmiştir. Üyelerimizin net olarak % 50’sinin yeterli geçim düzeyi ve mesleki açıdan yeterli düzeyin altında ücret alıyor olması ve üyelerimizin % 15’inin işsiz, yüzde 12,8’inin meslek dışı işlerde çalışıyor olması bu durumun kanıtıdır. AKP iktidarının sanayiye ve ekonomiyi daha fazla ucuz emek sömürüsüne endekslemesi, esnek ve güvencesiz çalışma biçimlerini yaygınlaştırması, kamudan özel sektöre kadar meslektaşlarımızı ve meslek alanlarımızı birinci dereceden etkilemektedir.

MİMARLAR ODASI RAPORU

Mimarlık / Kentleşme Politika ve Uygulamaları / Rapor

Ülkemizde 1980'lerden bu yana küresel kapitalizmin kendini yeniden üretmek için dünya ölçüsündeki krizlerine çare olarak ortaya sürdüğü neoliberal politikalar en hızlı ve engelsiz uygulama imkânını 2000'li yıllardan beri halkın yoksulluğunu ve vicdani duyguların da kullanarak tek başına iktidar olmayı sürdüren AKP yönetiminde bulmuştur.

Serbest piyasa ekonomisi olarak tanımlanan bu sosyo-ekonomik seçim çerçevesinde küresel sermaye yaşamın her alanında gittikçe genişlerken; ülke ekonomik borç sarmalına sürüklenmekte, devletin ve kamunun küçültülmesi söylemleri eşliğinde başta barınma eğitim sağlık olmak üzere bütün kamu hizmetleri ve kıyılar ormanlar kentsel alanlar garlar, tersaneler limanlar, okullar, hastaneler gibi kamu varlıkları özelleştirilerek küresel sermayenin yağmasına teslim edilmektedir.

Temel amacı küresel kapitalizmin gelişmesi olan bu politikaların hiçbir engel tanımaksızın hayata geçirilmesi sonucu tüm dünyada özellikle az gelişmiş ülkelerde sosyo ekonomik olarak çöküşler yaşanmakta, yoksunluk ve yoksulluk derinleşmektedir.

Kapitalizm dünya ölçüsünde yaşadığı bu krizlere çözüm bulabilmek adına tüm dünyada kendisini yeniden yapılandığı küreselleşme döneminde; Kentler küresel ekonominin en karlı alanlarından birisi olan servis sektörünün mekânları haline getirilmiş ve bu hizmetlerin sunumuna insan ve sermaye çekmek üzere kentlerin bütün olanaklarının seferber edilmesi öngörülmüştür. Bütün bu gelişmelerin sonucunda sanayisizleşme olarak ta adlandırılan bu süreç, gelişmiş veya gelişmemiş ülke kentlerinin ortak kaderi olmuştur.

Ülkemizin kaynakları, Kentlerimiz, tarihsel ve doğal değerlerimiz “tüketimin örgütlendiği” alanlar olarak yağmalanmaktadır.

Kentler üretimin örgütlendiği mekânlardan tüketimin örgütlendiği mekânlara dönüştürülmüş ve bu durum küresel bir politika haline getirilmiştir. Bu politikalara göre giderek azmanlaşan özellikle az gelişmiş ülke kentlerinde küresel sermayenin kentsel alanlara girmesinin yarattığı dinamiklere uygun olarak; finansa, iletişime ve ulaşımına ilişkin altyapının geliştirilmesine, lüks barınma, konaklama ve eğlence tesislerinin kurulmasına yönelinmiş ve dış kaynaklı yatırımları çekmeye dönük girişimlere öncelik verilmiştir.

Kentsel dönüşüm adı altında yapılan imar ve yapılaşma uygulamalarıyla küresel sermayenin yönlendirdiği operasyonlar çoğalmaktadır. Eski gecekondu ve kaçak kentleşme alanları sermayenin yeni yatırım alanları olarak önem kazanmaktadır. Sermaye birikim süreçleri açısından, bir kısmı kentin merkezinde olan eski gecekondu bölgeleri ve eski sanayi alanları değişim değeri kazanmışlar ve emlak geliştiricilerinin ilgisine neden olmuşlardır. Bu politikalar bağlamında, geçmişte plansız gelişmeyi gecekondulaşmayı meşrulaştıran politikalar, günümüzde “varoş” söylemiyle bu alanlara el konulma süreçlerinin taşeronları haline gelmiştir.

Böylelikle bütünleştirici kentsellik anlayışı yerine, noktaya odaklanan ve bu nedenle

eşitsiz sosyo-mekânsal yapıların ortaya çıkmasına neden olan, parçacıl bir kentsel gelişme anlayışının izlenmesi yeni bir politika olarak kabul edilmiştir. Değişen bu kentsel politika ve planlama anlayışlarının sonucu olarak kentler ve çeperlerindeki ekolojik rezerv alanlarındaki en kapsamlı tahribat; yıllardır mücadele edilen gecekondu yada kaçak yapılaşma yerine merkezi ve yerel yönetimlerin meşruluğu tartışılır yasa, planlama ve proje kararları ile meydana gelmeye başlamıştır.

Tüm bu nedenlerle de yaşanan küresel krizin odağında “Mimarlık Ve Kent Mekânı” bulunmaktadır.

Mimarlık, kültürel ve sanatsal bir ifade biçimi ve toplumsal bir kültür ögesidir. Mimarlık, hem kültürel bir öge olarak bütün bir dünyaya aittir, evrenseldir; hem de ürünleriyle bir yere aittir, yereldir. Ülkelerin kültürel birikiminin en önemli bölümüdür, kentlerin ya da

ülkelerin uygarlık düzeyini gösterir. Ülkelerin ve kentlerin dünyadaki yerlerini belirler. Ancak Bugün kapitalist sistem; üretim, tüketim ve bölüşümü yeniden yapılandırılması ile yetinememekte, sürdürülebilirliğine uygun bilinç ve kültürü de yeniden üretmektedir. Bilimsel bilgi birikim sürecinin dahi sistemin kendini yeniden üretebilmesine olanak sağlamak üzere piyasanın yeni koşullarına göre kendini uyarlayarak neredeyse her gün yeniden üretildiği günümüzde; insana, topluma ve doğaya ilişkin her alan gibi sanat ve kültür alanı da yeniden yapılandırılmakta, yeniden tanımlanmakta ve piyasa kuralları tarafından güdümlenen ekonomik bir sektöre dönüştürülmektedir.

Ülkemizde yatırımların büyük bir bölümü inşaat alanında gerçekleşmekte, mimarlık hizmetleri, tasarım, uygulama, yönetim ve denetim boyutuyla bu yatırımların en önemli bileşeni olmaktadır. Yönetimlerin de bu önemin farkında olmaları ve mimari hizmetlerin niteliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmaları beklenmektedir. Ancak, ülkemizde birçok mekanizma doğasına aykırı olarak çalıştırılmaktadır. Yerleşmelerdeki mimarlık hizmetlerini desteklemek, mimarı kentsel gelişmenin ayrılmaz bir parçası olarak görmek, niteliğin sağlanmasında yerel teşviklerin, mimari yarışmaların, iş sahiplerini bilinçlendirmenin önemli olduğunu benimsemek yerine, tasarıma saygı duymayan, meslek odasının denetimine duyarsız kalan, mimarı ve meslek odasını kentin gelişmenin karşısında gören bir anlayış egemen kılınmaktadır.

Mimarlık ve mimarların asli sorumlulukları unutturulmaya ve dışlanmaya çalışılmaktadır.

Özellikle çokuluslu şirketlerle işbirliği yapan belediyelerin, en temel altyapıların özelleştirildiği fiziksel çevrelerin, kamunun malı olması gereken en temel servislerin kişilerin kullanımına verildiği bir ülkede, “mimar”ın adı giderek unutturulmak istenmektedir. Yerel yönetimlerin bu kabul edilemez davranışları, doğal olarak kullanıcılara ve işverenlere de yansımakta, mimarı “ruhsat aracı” ya da “sermayenin simgesel ve mekânsal ihtiyaçlarına kalem ve reklâm aracı” olarak görme eğilimi artmaktadır.

Mesleğini temel ilkeleri ve etiği ışığında gerçekleştirmek isteyen meslektaşlarımız işsizlik sorunuyla baş başa kalmakta hükümetin rant ve yağma politikalarına alet

olabilme becerisi bu sistemde mesleği uygulayabilmenin neredeyse tek koşulu haline getirilmektedir. Dışa bağımlı ve ekonomisi sürekli kriz içerisindeki ülkemizde ücretlerin düşüklüğü, işsizliğin büyümesi, mimarların hayat standartlarının altında yaşamak zorunda bırakılması, mimarlık bürolarının küçülmesi ve kapanmak zorunda kalması, ekonomik çöküntünün göstergelerinden bir kısmını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, mesleki-kamusal-toplumsal gereksinimlerin öne çıkarılması gerekirken serbest piyasa koşulları amansızca dayatılmakta bu ve bu yıkımın gerektirdiği hizmet biçimlerinin yaşama geçirilip yasallaştırılarak yapı üretim sürecinin bütünü sermayenin çıkarları doğrultusunda yeniden yapılandırılmaktadır.

Bu süreçlerde mimarlık ortamı ve Mimarlar Odası da çok boyutlu bir saldırının hedefi haline gelmiştir.

Çıkartılan yüzlerce kanun ve kararnamelerle ülke kaynakları, kıyılar, ormanlar, akarsular, kentsel ve kırsal alanlar küresel sermayenin talanına sunulmuş, hayatta kalabilen mimarlık büroları inşaat devlerinin ve yabancı firmaların taşeronları veya imzacılarına dönüşmüş, diğer taraftan TOKİ ve kentsel dönüşüm uygulamalarında olduğu gibi ülke bütününde plansız ve mimarsız konut üretimi kentsel yağmaya dönüştürülmüştür.

Kentsel yağma hukuka aykırı yasalar ve yargının yapılandırılması yoluyla desteklenmektedir.

En temel haklar arasında yer alan barınma hakkının doyumsuz bir rant hırsıyla karşılandığı neo-liberal ekonomik sistem dünyanın çeşitli bölgelerinde özellikle yoksulların yerlerinden edilmelerine yol açmıştır. Küresel krize çözüm önerilerinden biri olarak sunulan “kentsel dönüşüm” süreçleri, küresel sermaye ve yerel ortaklarının baskısı altında “kentsel ve kültürel yıkım” haline dönüşmüştür. Özellikle kamu kaynaklarının ve alanlarının yağmalanmasına dayanan bu uygulamalar kendi hukuksuz yasallığını da yaratarak hızını ve şiddetini gittikçe arttıran bir şekilde sürdürülmektedir.

Kamu Hizmeti kavramının değişmesi ve Kamu Yararı kavramının içeriksizleştirilmesi yoluyla Yasama, yürütme ve yargı kurumlarında farklı işlem ve farklı kararlar alınmaya başlamış sermaye ve hükümet yanlısı grup ve kişilerin çıkarları doğrultusunda yapılan idari işlemler ve özel yasalar kamu yararı kavramı adı altında savunularak hayat geçirilmektedir.

12 Eylül 1980 darbesi sonrası ülke kaynaklarının, kamu varlıklarının, kent ve çevre değerlerinin yağmalanması giderek yaygınlaşmış; AKP'nin iktidarda olduğu 2002 yılı sonrası dönemde ise, bu yağma daha da büyümüş ve “organize” bir hale gelmiştir. Bu nedenle Mimarlar Odası olarak veya diğer kuruluşlarla birlikte “kent-çevre-kamu” suçu niteliğindeki pek çok karar ve uygulamanın iptali amacıyla davalar açılmıştır. Bu davaların tamamına yakın bir kısmında yargı, yürütmeyi durdurma ve iptal kararları vererek bu değerlerin korunmasının güvencesi olmuştur.

Ancak, 12 Eylül 1980 darbesi ürünü Anayasa'nın “değişmesi gerektiği” hemen hemen tüm toplum kesimleri tarafından dile getirilen değişiklik talebi; Yargı, YÖK, RTÜK, kamu kurumları, meslek kuruluşları, sendikalar ve sivil-demokratik örgütlere yönelik

“ele geçirme, tasfiye ve yok etme” operasyonları ile meşgul AKP Hükümeti tarafından kullanılmış; Özellikle 12 Eylül 2010 anayasa referandumu ile kent ve ülke kaynaklarının yağmalanması ve pazarlanmasının önünde engel olarak görülen “yargı”nın da tasfiye edilme süreci başlatılmıştır.

Meslek Odalarının işlevsizleştirilmesi için anti-demokratik dayatmalar gündemdedir.

Yeniden yapılandırma adı altında sürdürülen bu tasfiye sürecinde anayasal asli görevlerinden olan idarelerin uygulamalarını toplum yararına ve kamu yetkisi kullanarak denetlemek olan meslek kuruluşlarının işlevsizleştirme girişimleri de hızla sürdürülmektedir. Ancak ülkemizde tüm mimarların bir çatı altında toplanmasını sağlayan meslek örgütümüze, kamu kurumlarında çalışan mimarların üyelik zorunluluğu bulunmaması ve mesleki denetimlerin idarelerin keyfiyetine bırakılması ve ticarileşen eğitim politikaları eşliğinde özel mimarlık okullarının denetimsiz ve koşulsuz olarak çoğaltılması nedeniyle sahte diplomalar sorununu giderek artmaktadır.

Daha da vahimi Odamız tarafından Bunun dışında sahte oldukları tespit edilen bazı diplomalara Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'nca denklik belgesi düzenlendiği görülmüştür. Bu da YÖK'ün denklik belgesi düzenlerken herhangi bir inceleme yapmadığını göstermektedir. YÖK'ün hâlihazırda denklik incelemesi sırasında sadece transcriptlere bakarak denklik vermesi ders içeriklerini göz ardı etmesi ve mimarlık eğitime denk bir eğitim almamış özellikle yabancı uyruklu kişilere mimar unvanı vermesi bir problemken, diplomaların gerçekliği konusunda araştırma yapmaması diğer bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Mimarlık ve kent yağması karşısında; bilimin rehberliğinde, kamu ve toplum yararına meslek odamızın özverili çabaları artarak devam etmektedir.

Kentlerimizi uğradığı yağma ve talan süreci ve bu konuda yürütülen odamız mücadelesi bu rapora sığdırılmayacak kadar büyük bir boyuttadır. Bu konuda Odamızın düzenlediği pek çok sempozyum, toplantı, çalışma raporu ve açılan davalar bu yağma sürecini geleceğe ibret notu olarak tarihe yazmaktadır.

Ancak aşağıda özetle belirtmek gerekirse;

- Üretimden vazgeçen ve finans sektörü ve tüketimi birikim stratejisinin merkezine koyan bu anlayışın, kentleri bir bütün olarak gören bir planlama anlayışından, kısa vadeli, parçacı ve esnek bir planlama ve kente müdahale anlayışı sonucu; Kentlerin üretimden tüketime yönelen bir anlayışla şekillendirilmesi sürecinin bir parçası olarak, çalışan sınıflara yönelik kamu hizmeti üretme anlayışı bir yana bırakılıp, bu alan özel sektöre hızla açılırken, kentlere yapılan müdahalelerin hemen tümü özel sektörün birikim ve ihtiyaçlarına hizmet eder hale getirilmiştir.
- Günümüz yerleşmelerinin, hızlı kentleşme, göç, bilimsel doğrulara dayandırılmayan rant ve yağma odaklı planlamalar ve ideolojik vb. nedenlerle kimliği hızla ve olumsuz yönde değişmektedir. Gelişmenin yerleşmelerin doğasında olan bir dinamik olduğu göz ardı edilmemekle beraber, bu süreçlerde

o yerleşmeyi diğerlerinden ayıran, yerel toplumun yaşamının vazgeçilemez girdileri arasında bulunan değerlerin yitirilmesi ve “kimlik erozyonu”nun oluşması, gelişme dinamiklerinin yeniden tanımlanmasını gerekli kılmaktadır. Süregelen olumsuz uygulamalar ve gelişmeler, çevreye yabancılaşma, çevreyle özdeşleşememe, “aidiyet” duygusunun zayıflaması gibi birçok sosyal davranış bozukluğunu da beraberinde getirmektedir.

- Parça parça uygulamaya geçirilen “Kentsel Dönüşüm” kararları ve yasaları ile imar ve kent suçları yasallaştırılmış kamusal denetim ortadan kaldırılmış, halka ait kamusal güç özel girişime terk edilmiştir. 5366 sayılı yasa bağlamında yapılan kentsel yenileme uygulamalarının, herhangi bir üst plan belgesine bağlı olmadan, kamusal denetimden kaçırılan rant amaçlı projelerle yürütülmek istenmesi evrensel ve bilimsel kuralların, kamu yararını göz ardı eden yaklaşımların en tipik göstergesidir. Acele kamulaştırma yolu kullanılarak ciddi bir mülkiyet dönüşümü yaratan bu uygulamalar, toplumsal ayrışmalara ve sorunlara ve kentlerimizin dünya mirası kültürel ve tarihi mimari, kentsel, kültürel ve sosyal mirasının yok olmasına yol açmaktadır.
- Bilime ve kamu yararına aykırı kullanım kararları arttırılmaktadır. Ülkemizin kentleşme sürecindeki en büyük sorunları arasında bulunan, bilime ve kamu yararına aykırı imar kararlarını ortadan kaldırmak yerine, bu olumsuz süreci haklı gösteren ve plansızlığı yaygınlaştıran bir yaklaşım getirilmiş ve yerel demokrasi adına çıkarlar kollanmaktadır. Toplum ve gelecek kuşaklar adına merkezî yönetim denetiminde korunmaları gereken alanlarda tasarıyla sağlanan imar serbestliği, bu alanların yerel demokrasi adına ve dar çevrelerdeki siyasetler ve çıkarlar uğruna daha fazla tahribine neden olabilecektir.
- Ülkemizin kamu yönetimi adına özellikle konut gereksinimini karşılamakla görevli olan yerel yönetimler ve TOKİ; asli görevleri olan, planlı ve düzenli bir kentsel çevre içinde dar gelirliilerin sosyal konut ve ucuz kiralık konut gereksinimini karşılamak yerine, rant getirisi yüksek kamu arsalarının özelleştirilmesi ve kar amaçlı projelerin üretimine yönelerek, kamu kurumu niteliği ile bağdaşmayan bir tutum sergilemektedir. 100 bini Bugün ülkemizin kamu yönetimi adına özellikle konut gereksinimini karşılamakla görevli olan yerel yönetimler ve TOKİ; asli görevleri olan, planlı ve düzenli bir kentsel çevre içinde dar gelirliilerin sosyal konut ve ucuz kiralık konut gereksinimini karşılamak yerine, rant getirisi yüksek kamu arsalarının özelleştirilmesi ve kar amaçlı projelerin üretimine yönelerek, kamu kurumu niteliği ile bağdaşmayan bir tutum sergilemektedir.

Bugün ülkemizin kamu yönetimi adına özellikle konut gereksinimini karşılamakla görevli olan yerel yönetimler ve TOKİ; asli görevleri olan, planlı ve düzenli bir kentsel çevre içinde dar gelirliilerin sosyal konut ve ucuz kiralık konut gereksinimini karşılamak yerine, rant getirisi yüksek kamu arsalarının özelleştirilmesi ve kar amaçlı projelerin üretimine yönelerek, kamu kurumu niteliği ile bağdaşmayan bir tutum sergilemektedir. TOKİ projelerinde; yerel ve bölgesel sivil mimarinin çağdaş tasarımlara da esin kaynağı olması yönünde

hemen hiçbir çaba, niyet ve örnek gözlenmemekte 100 bini aşkın nüfuslu 15 kent kapasitesinde yapı inşa eden TOKİ insan silolarına döndürdüğü yerleşme alanlarını nerdeyse mimarsız inşa edebilmektedir. TOKİ'ye devredilen yasal imar yetkileri, bulunulan kent ve çevre ile uyumsuz; genel planlama ve şehircilik ilkelerini gözetmeyen; imar hukuku, kültürü ve bilinci açısından kabul edilemez yapılaşma kararları ile kullanılmaktadır.

- Özellikle doğal, ekolojik ve kültürel değerleri açısından yasalarla korunmaları öngörülen bölgelerdeki, bütün bu özellikleri göz ardı eden TOKİ projeleri yer seçimleri, gelecek kuşaklara karşı sorumluluklar açısından da kabul edilemez uygulamalar olarak, aynı keyfi ve denetimsiz imar yetkilerinin sonucu olarak yaşanmaktadır. TOKİ, özellikle emlak pazarlamasına öncelik veren ve inşaat sektöründe adeta devlet destekli bir büyük tekel oluşturmayı hedefleyen yeni yasal yetkileri ve bunlara dayalı uygulamalarıyla, anayasada toplu konut kanunundaki ve kendi kuruluş mevzuatındaki temel ve kamusal amaç ve kimliğinden tamamen ve kesinlikle uzaklaşmış ve kamu varlıklarını ayrıcalıklı imar hakları ile donatıp pazarlayan gayrimenkul ajansı haline dönüştürülmüştür.
- Küresel kapitalizmin kentsel alanlara yansımalarının en önemli alanlarından olan büyük ve maliyetli altyapı ve ulaşım kararları; üçüncü boğaz köprüsü, üçüncü haliç köprüsü, İzmit köprüsü, Çanakkale köprüsü, Boğaziçi karayolları tüp geçiti, hesler, termik santraller, Haydarpaşaport, Galataport vb. gibi projeler hiçbir bilimsel kıstasa, kamu yararına ve planlamaya dayanmadan ve bilimsel mesleki ve toplumsal tepkilere aldırılmadan YİD anlayışı kapsamında birbiri ardına devreye sokulmakta ülkenin bütün tarihi doğal ve kültürel ve kentsel varlıkları bu projelere kurban edilmektedir. Bunun yanı sıra bütün bu projelerin kamu tarafından sübvansede edilmesi ve yarattığı borç yükü Türkiye tarihinde eşine rastlanmamış ve geleceğimizi ipotek altına alan bir ölçüye ulaşmıştır. Ve bu durum büyüme olarak adlandırılarak toplum yargısı yönlendirilmeye çalışılmaktadır.
- Halen başta İstanbul olmak üzere bütün kentlerimizde , kar, yağmur, deprem, heyelan, hortum, kuraklık gibi doğa olayları büyük afetlere dönüşebilmektedir. Plansız kentleşme, göçler, kaçak yapılaşma, denetimsizlik, riskli-yasaklı alanlarda yapılaşmalar gibi başlıca imar faaliyetlerine yönelik sorunların yanı sıra; risklere karşı önlem alınmaması, afete yönelik gerekli hazırlıkların yapılmaması, yeterli bütçe ve teknik donanım sağlanmaması, toplumsal bilincin oluşmaması vb. birçok neden afet risklerini arttırmaktadır. Yaşanan bütün bu felaketlere ve bilimsel ve mesleki uyarılara rağmen bu konuda hiçbir ciddi önlem alınmamakta üstelik bu durum küresel sermayenin çıkarları doğrultusundan fırsat olarak görülerek bu çıkarlar doğrultusunda üretilen kentsel dönüşüm ve alt yapı projelerinin meşrulaştırılması yolunda bahane olarak kullanılmaktadır. Bu uğurda kamu idarelerince düzenlenen çok önemli şura ve toplantı kararları amacından saptırılarak kamu idaresinin yeniden yapılandırılması konusunda düzenlenen rant merkezli yeni yasaların ve yapılanmanın gerekçesi olarak kullanılmaktadır.

- Kentlerin küresel sermaye tarafından rantable bulunarak değerlendirilme olasılığı bulunan yerleşik ve merkezi bölgelerindeki bütün kamu alanları, hastaneler ve okullar satışa çıkarılmaktadır. Bu alanların Cevizli ve Unkapanındaki TEKEL arazisi Kavacık'taki Karayolları'na ait arazi , Halkalı'daki Ziraat Okulu vb., büyük bir çoğunluğu da iktidarla yakınlığı bulunan ve cemaat ve tarikat ilişkileri ile beslenen vakıflara verilmektedir.
- Merkezi yönetim tarafından Kentsel suç niteliğindeki özelleştirme nedeniyle yapılan uygulamalar, TOKİ, DDY gibi idarelerin kendilerine özgü mekân planlama süreçleri, orman yağmasına yol açan 2B ve özel orman alanları vb. yoluyla yapılan ayrıcalıklı imar alanları uygulamalarında planlama, projelendirme ve uygulama süreçlerin almayan yerel yönetimler hiçbir karşı çıkış göstermeden bu yağmaya ortak olmaktadır. Bu konuda eşitsiz rant ve yağma paylaşımından duyulan politik rahatsızlıklar da belediye yasalarında yapılan değişiklikler ile giderilmeye çalışılmaktadır. Bunun en son örneği ise belediyelere de kentsel dönüşüm yetkisi veren 73.madde değişikliğidir.
- Ülkemizin geleneksel yapı stokunun, günümüz toplumunun birçok gereksinmesini karşılayabileceği; mimari mirasın kent kimliğinin en önemli girdisi olduğu; mimari, tarihî, estetik değerlerinin yanı sıra işlevsel ve ekonomik değerlerinin de olduğu unutulmamalıdır. Ancak izlenen ekonomik politikalar ve onların doğal sonucu olan imar eylemleri, mimari mirasımızı tehdit etmektedir. Dünya Miras Listesinde yer alan İstanbul'un bütün dünyanın ve Unesco'nun da karşı durduğu Sulukule, Tarlabası, Tarihi Yarımada Ada ki yenileme ve dönüşüm uygulamaları, Atatürk kültür merkezinde cisimleşen Cumhuriyet dönemi mimari mirasına yönelik tehditler, yerel yönetimler tarafından imar uygulamaları uğruna acımasızca tüketilmesi, baraj gölleri altında kalmasına karar verilen eşsiz arkeolojik alanların korunmaması konusundaki hükümet tavırları bu değerlerimizi giderek yitirdiğimizi gösteren somut göstergelerdir.

Bütün bu olumsuz gelişmelere karşın Ülkemiz mimarlığının ve onun örgütü olan Mimarlar Odası'nın, toplum nezdinde kanıtlanmış saygınlığı, tüm yönetsel ve rant baskılarına rağmen temel dayanağımız ve çıkış noktamızdır. Mimarlık mesleğinin insani özü ve Mimarlar Odası tarihi içinde mücadelelerle oluşmuş birikimimiz bugün giderek kentlerimizi yaşanmaz hale getiren, bir tüketim ve rant alanı olarak dönüştüren ve kentsel değerleri küresel sermayenin hizmetine sunan bu anlayışın değiştirilmesi yolundaki davranışımızdan asla vazgeçmeden; Kentlerin yeniden üretici niteliğinin öne çıkarıldığı, bir kültürel üretim alanı olarak yaşanabilir bir niteliğe kavuştuğu insana yaraşır geleceğe ulaşma çaba ve umudumuzdan ödün vermeyeceğiz..

TMMOB
MİMARLAR ODASI

**ORMAN
MÜHENDİSLERİ ODASI
RAPORU**

ÜLKEMİZ ORMANCILIK KONULARI İLE ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI ÜYELERİNİN MESLEKİ HAK VE ÇIKARLARI ÜZERİNE, SON YILLARDA YAPILAN BASKICI UYGULAMALAR VE VERİLEN MÜCADELEYE İLİŞKİN RAPOR

Giriş

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Orman Mühendisleri Odası olarak, TMMOB nin istemi üzerine, ülkemizin genelini ilgilendiren ormancılık konuları ile bu alanda hizmet üreten Odamız üyelerinin mesleki hak ve çıkarlarına doğrudan etki eden ve 2003-2010 yılları arasında yapılan mevzuat düzenlemeleri, düzenleme girişimleri ve baskıcı uygulamalara yönelik Odamızın verdiği mücadelelere ilişkin bu rapor hazırlanmıştır.

Bu dönemde kamuoyunun dikkatinden gizlenmek amacıyla, Maden Kanunu'nun, Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş Kanunu'nun, Tapu Kanunu'nun vb. diğer torba kanunların içine eklenmiş biçimde, ormancılık tarihinde eşi ve benzerine rastlanmayan düzenlemeler yapılmıştır. AKP iktidarınca, 22/7/2007 Milletvekili Genel Seçimlerinin akabinde, Prof. Dr. Ergin ÖZBUDUN başkanlığında kurulan heyete, ormanların tahribine yol açacak biçimde Anayasa paketi hazırlanmıştır. Bu paket 2011 seçimlerinden sonra tekrar gündeme getirilecektir. Anayasa Mahkemesi kararlarına rağmen, 2/B sahalarının orman köylüsünün dışındaki kullanıcılarına satılmasını sağlamak için 5831 sayılı Kanunla yasal alt yapısı hazırlanmış ve önümüzdeki Şubat-Mart/2011 aylarında satılmasına yönelik kanun hazırlıkları yapılmaktadır.

Ormancılık ve Odamız üyelerini ilgilendiren alanlarda yapılan ve yapılmak istenen baskıcı düzenlemelere yönelik yapılan mücadeleler aşağıdaki başlıklar altında raporumuza derç edilmiştir.

I- ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEKNİK PERSONELİNİN ATAMA VE YER DEĞİŞTİRME YÖNETMELİĞİNİN YÜRÜLÜKTEN KALDIRILMASI İLE ODA ÜYESİ MÜHENDİSLER ATAMA VE YER DEĞİŞTİRMELERİNDE KURALSIZ VE KEYFİ TASARRUFLARA MARUZ BIRAKILMIŞTIR.

TMMOB Orman Mühendisleri Odası (OMO) üyeleri olan Orman Mühendisleri ve Orman Endüstri Mühendislerinin atama ve yer değiştirmelerine ilişkin olan ve 25/12/1996 tarihli ve 22858 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "**Orman Genel Müdürlüğü Teknik Personelinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği**" OGM ce hazırlanarak 25/5/2009 tarihli ve 27238 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "**Orman Genel Müdürlüğü Teknik Personelinin Atama Ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik**" ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Orman Genel Müdürlüğündeki Teknik Personelinin atama ve yer değiştirmelerine ilişkin iş ve işlemleri kapsayan ve 31.10.1985 gün ve 3234 sayılı Orman Genel

Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 29 uncu maddesi ve 14.7.1965 gün ve 657 sayılı ve Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre düzenlenmiş olan Orman Genel Müdürlüğü Teknik Personelinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin Yürürlükten kaldırılması üzerine, OMO tarafından, bu Yönetmeliği yürürlükten kaldıran "Orman Genel Müdürlüğü Teknik Personelinin Atama Ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik" in yürürlüğünün durdurulması ve iptali için Danıştay 2. Dairesinin E:2009/3366 sayılı dosyasında dava açılmıştır.

Danıştay 2. Dairesinin yürütmenin durdurulması talebini reddi üzerine bu karara yapılan itiraz sonucunda Danıştay İdari dava daireleri Kurulunun 18/3/2010 tarihli ve YD.İtiraz No:2010/26 sayılı kararı ile İTİRAZIN KABULÜNE karar verilmiş ve söz konusu kararda, "... Öte yandan, dava konusu Yönetmelik yürürlükten kaldırdığı Yönetmelik yerine yeni bir düzenleme getirmediğinden önceki düzenleme olan 24.12.1996 tarihli ve 22848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Orman Genel Müdürlüğü Teknik Personelinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin, YENİ DÜZENLEME YAPILINCAYA KADAR UYGULANMASINA DEVAM EDİLMESİ GEREKMEKTEDİR." denilmek suretiyle de OGM tarafından yürürlükten kaldırılan 25/12/1996 tarihli ve 22858 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "**Orman Genel Müdürlüğü Teknik Personelinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği**" nin yerine yeni bir düzenleme yapıncaya kadar uygulanmasına devam edilmesi gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Keza, Danıştay İdari dava daireleri Kurulunun kararında; **Yürürlükten kaldırılan 25/12/1996 tarihli ve 22858 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teknik Personelinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin amaç ve kapsam maddelerinde atamalara ilişkin objektif düzenlemelere yer verildiği** ifade edilerek bu Yönetmeliğin yürürlükten kaldırılmasıyla "**...hizmet dışı nedenlerle ve hizmet gerekleri ile bağdaşmayan etkilere açık olarak kullanılmasına imkan verecek bir ortam yaratılmıştır.**" denilmek suretiyle de atamalara ait objektif kuralların yerini kuralsızlığın aldığı hukuken de teyit edilmiştir.

Bu itibarla, OGM tarafından teknik personelin atanma ve yer değiştirmelerinde uygulanmakta olan ve objektif kuralları içeren "Orman Genel Müdürlüğü Teknik Personelinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği"nin yerine yenisi getirilmeden yürürlükten kaldırılması ile şube müdürlüğünden üst görevlere yapılacak teknik personel atama ve yer değiştirmelerinde uygulanacak kurallar kalmamış, yıllardır uygulanan kuralların ortadan kaldırılmasıyla teknik personelin atama ve yer değiştirmelerinde, ehliyet ve liyakatin göz ardı edilebileceği, kuralsız ve keyfi tasarruflara maruz bırakılabileceği bir ortam yaratılmıştır. Ancak bu durum Odamız tarafından yürütülen hukuki mücadele sonucunda düzeltilmiştir.

II- TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASINDA 2/B SAHALARININ SATILMASINA YÖNELİK YAPILAN DÜZENLEMELERE VE ODAMIZIN BAKIŞI

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında 2/B alanlarının satılabilmesine yönelik Anayasanın 169 ve 170 inci maddelerinde değişiklik yapan, 4/4/2003 tarihli ve 4841

sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun TBMM de kabul edilmiş ve onaylanmak üzere Cumhurbaşkanlığına gönderilmiştir.

Cumhurbaşkanlığına onaylanmak üzere gönderilen bu Kanunda yapılan inceleme sonucunda; aşağıdaki gerekçelerle onaylanmamış, TBMM ne bir daha görüşülmek üzere 18/4/2003 tarihli ve B.01.0.KKB.01-18/A-6-2003-491 sayılı yazılarıyla iade edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığının 4841 sayılı Kanunu TBMM ne iade yazılarında özetle;

a) Devlet ormanlarının, genel kabul gören devlet işletmeciliğinin yanında, özel sektör tarafından da işletilmesine olanak sağlanması ile ormanların korunmasının güçleşeceği, Devlet ormanlarının yerli ve yabancı kuruluşların işletmesine açılacağı,

b) Hazine adına orman alanı dışına çıkarılan bu yerlerin kullanıcılarına öncelik verilerek de olsa satışının yapılabilecek olması, orman yağmasını artıracak, yağmalanan bu taşınmazlardaki kaçak yapılar için imar affı umudunu doğuracağı,

c) Bu alanların, orman köylüsü göz ardı edilerek ve sınır çizilmeden ya da çerçevesi belirlenmeden üçüncü kişiler adına elden çıkarılacağı,

ç) Bu yerlerin, kasıtlı eylemleriyle orman dışına çıkarılmasını sağlayan kişilere satılmasının hukuk devleti ve adalet ilkesiyle bağdaştırılamayacağı, bu durumun Anayasa ve yasalara saygılı olan kişilerin güvenini sarsacağı,

d) Orman alanlarının tahribine ve orman alanlarının varlığının sona erdirilmesine yönelik eylemlere Anayasal dayanak kazandırılarak, işgale ve ormanların tahrip ve yağmasına süreklilik kazandıracağı,

belirtilmiştir.

Bu düzenlemeden sonra, 2/B alanların satılmasına yönelik Anayasa değişikliği konusu TBMM nin gündemine bir daha getirilmemiş, ancak, **Anayasada gerekli değişikliğin yapılması gerekirken bu yapılmadan, 2/B sahalarının satışlarına yönelik teknik alt yapıyı hazırlayan ve Anayasa mahkemesi iptal kararlarına aykırı hükümler içeren düzenleme, ihtisas komisyonunda görüşülmeden, 5831 sayılı TAPU KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUNUN TBMM genel kurul görüşmeleri yapılırken verilen bir önergeyle yasalaşmıştır. Böylece Anayasa'nın amacına aykırı bir düzenleme yapılmıştır.**

Orman Mühendisleri Odası; 1961 ve 1982 Anayasalarına göre, 6831 sayılı Orman Kanununun 2 nci maddesi (B) fıkrasıyla, 31/12/1981 tarihi itibarıyla bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybettiği belirlenip hazine adına orman dışına çıkarılan 473000 hektar alanın, Anayasa Mahkemesi kararları dikkate alınmak suretiyle, anayasal zemin oluşturularak satış dahil tasfiye edilmesini ve bu konunun bir daha geri getirilmemek üzere ülke gündeminden düşürülmesini istemektedir.

Bu bağlamda, Orman Mühendisleri Odası tarafından 2/B sorununa ilişkin bir rapor hazırlanmış olup Odanın www.ormuh.org.tr adresinde bulunmaktadır. **“ANAYASA VE ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI IŞIĞINDA, 5831 SAYILI KANUNLA GETİRİLEN DÜZENLEMELER VE 2/B KONUSUNDA ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASININ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN RAPOR”** başlığı altında hazırlanan bu raporda, 2/B sorununun anayasal ve yasal boyutu dikkate alınarak bugüne kadar yapılan çalışmalar irdelenmiş ve sorunun aşılması için ormancılık ve orman endüstrisi alanında hizmet veren 11 500 üye mühendis adına geliştirdiği hukuki çözüm önerilerinin kamuoyuyla paylaşılması amaçlanmıştır.

Orman Mühendisleri Odasının, Anayasada, ormanlar ve 2/B konusunda görmek istediği hususlar:

I- TMMOB Orman Mühendisleri Odasının ormanlar ve 2/B konusunda Anayasada görmek istediği temel ilkeler aşağıdadır.

- a) Devlet ormanları yalnızca devlet tarafından yönetilip işletilmelidir.
- b) 31/12/1981 tarihinden önce orman niteliğini tam olarak kaybeden yerler **önceliği kullanıcısı orman köylüsü olmak üzere satılarak, eylemli orman, mera, yaylak vb. yerler ilgili idarelere tahsisle değerlendirilmelidir.** Bu işler bir **tasfiye hareketi** olarak düşünülmelidir.

Bu alanlar içinde yer alan **eylemli orman alanları korunmalı**, orman olarak değerlendirilmesi uygun diğer alanlarla birlikte orman idaresine geri tahsis edilmelidir.
- c) Orman niteliğini tam olarak kaybeden tarım alanları ve yerleşim alanlarına dönüşen yerler için **orman dışına çıkarılma işlemleri 31/12/1981 tarihinden sonraya kesinlikle götürülmemelidir.**
- d) Anayasanın 169 ve 170 inci maddelerinde yer alan 31/12/1981 tarihli orman dışına çıkarılma düzenlemesi Anayasaya eklenecek bir geçici madde içinde ele alınmalıdır.
- e) **Ormandan çıkarma işlemi, yalnızca orman içinden nakledilecek köylerin yerleştirilmesi için yapılmalı** ve başka amaçlara yönelik kullanılacak bir araç haline kesinlikle getirilmemelidir.
- f) Ormanları tahrip edecek siyasi propaganda yapılamaz yasağı, orman alanlarını daraltan ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınmamalıdır.
- g) Ormanlar her ne ad altında olursa olsun arsa üreten bir arsa ofisi konumunda olmamalıdır.

2- Anayasanın 169 uncu ve 170 inci maddelerinde gerekli değişiklik yapılmadan, 2/B alanlarının satışına ve ölçümlemesine yönelik her hangi bir çalışma ve yasal düzenleme şeffaf yönetim ilkelerine aykırı olacaktır. Anayasa değişikliği yapılmadan çıkarılan 5831 sayılı Kanun uygulamayı daha karmaşık ve çözümsüz hale getirecektir.

Sonuç olarak, TMMOB Orman Mühendisleri Odası olarak görüşümüz;

- 1961 ve 1982 Anayasalarına göre hazine adına orman dışına çıkarılan ve kamuoyunda **2/B olarak bilinen alanları, 31/12/1981 den sonra yeni 2/B alanları yaratılmamak şartıyla, yapılacak anayasa düzenlemesiyle sorun olmaktan mutlaka çıkarılmalı ve bu işlem bir tasfiye hareketi olarak görülmelidir.**

- 2/B alanları içinde bulunan ve özel mevzuatla korunan devlet ormanlarının ve orman kurulmasına müsait alanlar orman idaresine geri tahsis edilmeli, satış gelirlerinin yarısı orman köylülerinin kalkındırılması ve ağaçlandırmalara ayrılmalı, bunlara yönelik yasal düzenleme yapılmalıdır.

III- HAZİNE ADINA ORMAN DIŞINA ÇIKARILAN 2/B SAHALARININ SATIŞLARININ TEKNİK ALT YAPISINI HAZIRLAYAN, 15/1/2009 TARİHLİ VE 5831 SAYILI TAPU KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN İLE GETİRİLEN DÜZENLEMELER

5831 sayılı “Tapu Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 3402 sayılı Kadastro Kanuna eklenen **EK MADDE: 4 de; 2/B sahalarının satışına altlık olacak kadastro sunun yapılmasına ve süratlendirilmesine yönelik özel hükümler getirilmiş ve bu düzenlemeyle Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilen 4706 sayılı Kanunun 3 üncü maddesindeki hükümler daha da genişletilerek yasalasmıştır.**

4706 ve 5831 sayılı Kanunların 2/B alanlarının satışının teknik alt yapı oluşturan kadastro ölçümlerine dair hükümleri Anayasa Mahkemesi kararları ışığında irdelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır;

1) Hazine adına orman dışına çıkarılan 2/B alanlarının kadastro yapılırken “kullanan kişilerin adları kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilir” ibaresinin Anayasa Mahkemesinin 30/03/1993 tarihli ve E:1992/48, K:1993/14 sayılı kararıyla iptal edilmesine rağmen 5831 sayılı Kanunda kadastro çalışmaları daha da genişletilerek yeniden düzenlenmiştir.

Anayasanın 170 inci maddesinin orman köylülerinin kalkınmalarına ait hükmünün uygulamaya yansıtılması amacıyla çıkartılan 2924 sayılı “Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun” un değişik 11 inci maddesindeki **“kullanan kişilerin adları kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilir”** hükmü; orman dışına çıkarılan yerlerin **Orman Köylüsünün yararlanmasına tahsis edilmesi gerektiği,** ancak Orman Köylüsü olup olmadığına bakılmaksızın bu 2/B alanlarının kullanan kişilere satışının yapılmasını sağlayacak bu düzenlemenin **Anayasa'nın 170 inci maddesine aykırı olduğu nedenleriyle Anayasa Mahkemesinin 30/03/1993 tarihli ve E:1992/48, K:1993/14 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.**

Bu Anayasa Mahkemesi kararına rağmen; bu yerlerin kadastro sununun yapılıp satılmasını öngören 4706 sayılı “Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” un 3 üncü

maddesiyle getirilen hükümler daha da genişletilerek 583 I sayılı Kanunla yeni bir yasal düzenleme yapılmıştır. Halbuki, 4706 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi, Anayasa'nın 170 inci maddesine aykırı olması nedeniyle, Anayasa Mahkemesinin 14.09.2001 tarih E:2001/382, K:2001/8 sayılı kararıyla önce yürürlüğü durdurulmuş ve daha sonra 23.01.2002 tarih E:2001/382, K:2002/21 sayılı kararla İPTAL edilmiştir. Bu karar hiç dikkate alınmadan ve Anayasa değişikliğine gidilmeden 583 I sayılı Kanun çıkarılmıştır.

Anayasa Mahkeme kararları ortada dururken ve Anayasanın 170 inci maddesi değiştirilmeden, orman köylüsünün yararlanmasına yönelik tahsisin dışında satılması mümkün olmayan 2/B alanlarının, kullanıcılarına satılmalarını sağlayacak teknik alt yapının oluşturulması amacıyla çıkarılan **583 I sayılı Kanunla getirilen** “fiili kullanım durumları dikkate alınmak ve varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğu ve kim veya kimler tarafından ne zamandan beri kullanıldığı kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilmek suretiyle” düzenlemelerinin Anayasaya aykırı olduğu tereddütsüzdür.

2) 3402 sayılı Kadastro Kanununun 22.maddesi uyarınca, bir yerde ikinci kez kadastro yapılması mümkün değilken, 2/B alanlarında, aynı yerde yeniden kadastro yapılmasına ilişkin 583 I sayılı Kanunda istisna düzenleme yapılırken, aynı zamanda bunun “ikinci kadastro sayılmayacağı” hükmünün getirilmesi de düşündürücüdür.

Anayasa Mahkemesinin 2924 sayılı Kanunun 11 inci maddesini iptal etmesinden sonra, orman köylüsü tanımı getirilmiş, böylece ayırım yapılmaksızın kullanıcısı adına tespitinin yapılması düzenlemesi değiştirilerek, kullanıcısı orman köylüsü adına kullanım kadastrosu çalışmaları başlatılmıştır.

Hazine adına orman dışına çıkarılan 2/B alanlarında yeniden yapılan kadastro çalışmalarındaki amacın; kullanıcısı orman köylüsü adına kullanım kadastrosu yapıp Anayasa Mahkemesinin 4706 sayılı yasanın 3.maddesini iptal kararı nedeniyle satılmayan 43962 hektar 2/B alanında, fiili kullanıcıları adına tekrar kullanım kadastrosunun yapılmasının düşünülmesi nedeniyle istisna düzenlemesinin getirildiği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle de düzenlemenin Anayasaya aykırı olduğu düşünülmektedir.

3) Hazine adına orman dışına çıkarılan yerlerin sınır nokta ve hatları; Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilen 4706 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre orman kadastro komisyonlarınca yapılmakta iken, 583 I sayılı Kanunda arazi kadastro ekibine Orman İşletme Müdürlüklerince görevlendirilecek en az bir orman mühendisi veya orman yüksek mühendisi iştirak ettirilerek yapılabilecektir. Böylece ormancılık bilim ve tekniğine aykırı olarak Orman Kadastro Komisyonları devre dışı bırakılmıştır.

Ormancılık bilim ve tekniği kullanılmak suretiyle vasıf tayini ve yorumlama yöntemiyle orman sınır noktalarının belirlenmesi ve uygulaması konusu; 683 I sayılı Orman Kanununa göre kurulan Orman Kadastro Komisyonlarının yetkisinde iken, bu yetki 583 I sayılı Kanunla ormancılık konusunda yeterli bilgi sahibi olmayan

arazi kadastro ekibine verilmektedir. Arazi kadastro ekibinin içine iştirak edecek olan orman işletme müdürlüklerince görevlendirilecek orman mühendislerinin, iş yükü hacmi ve uzmanlık isteyen kadastro bilgileri sınırlı olabileceğinden kadastro çalışmaları sonucunda sınırların orman aleyhine daraltılabilmesine yönelik kararların çıkabileceği tehlikesi ortaya çıkmaktadır.

Anayasa Mahkemesince iptal edilen 4706 sayılı Kanunda dahi bu konuda Orman Kadastro Komisyonlarının yetkilerine dokunulmamışken, 5831 sayılı Kanunda dikkate alınmamıştır.

4) 5831 sayılı Kanuna göre Hazine adına orman dışına çıkarılan yerler; satışlara esas olacak şekilde ve fiili kullanım durumları dikkate alınmak suretiyle, 3194 sayılı İmar Kanunu ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunundaki kısıtlamalara tabi olmadan ifraz ve/veya tevhit yapılabilmesi, 2/B konumundaki tarım arazilerinden daha çok gelir elde edilmesinin amaçlandığı ve yapılaşmayı hızlandırıcı düzenleme olarak görülmektedir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarında, fiili kullanıcısının kadastro tutanağında belirlenmesinin Anayasaya aykırı olduğu çok açık bir şekilde belirtilmiş olmasına rağmen; 5403 sayılı Kanunun 8 inci maddesindeki 0,3-2 hektar arasındaki parsel büyüklüğü kısıtlamasına ve 3194 sayılı İmar Kanunundaki kısıtlamalara tabi olmadan ifraz ve tevhit yapılabilmesi, bu yerleri fiilen elinde bulunduran kişilere kolayca satışın yapılabilmesini veya satışlardan daha iyi gelir elde edilebilmesinin alt yapısı hazırlanmak istenmektedir. Ayrıca bu istisna hükmü, 31/12/1981 tarihinden önce fiilen tarım yapılması nedeniyle Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan 2/B alanlarının yapılaşmaya açılmasının zemininin hazırlandığını düşünmekteyiz.

5) 5831 sayılı Kanuna göre Hazine adına orman dışına çıkarılan yerler içinde yer alan ve özel kanunlarla korumaya alınan eylemli devlet ormanı, doğal sit alanı vb. yerlerin korunması tehlikeye sokulmuş, bu alanların satılmasına imkan sağlanacak kadastro ölçümleri yapılabilir hale getirilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği 4706 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde **“Özel kanunları gereğince satışı mümkün olmayan yerlere ilişkin hükümler saklıdır.”** ifadesiyle, ormanlar, sit alanları vb. yerler korunmuşken; 5831 sayılı Kanunda, **“Kadastro çalışmalarına başlanılmadan önce, Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin içerisinde özel kanunlarına göre değerlendirilmesi gereken alanlar bulunup bulunmadığı kadastro müdürlüğünce ilgili kurum ve kuruluşlarına yazı ile sorulur. İlgili idarelerce 15 gün içerisinde kadastro müdürlüğüne bilgi verilir. Bu süre içinde cevap verilmediği takdirde, söz konusu alanların bulunmadığı yönünde cevap verilmiş sayılır.** Bu bilgilere veya ilgili idarelerce zeminde gösterilen sınırlara göre bu yerler içindeki bu alanların sınırları ölçülerek krokisinde gösterilir ve beyanlar hanesinde belirtilir.” hükmüyle **kamu malı olan özel yerlerin korunması 15 gün gibi kısa bir hak düşürücü süreyle,** ilgili idarelerin cevap vermesine bağlanmış ve bu sürede cevap verilmemesi halinde söz konusu alanların bulunmadığı gibi **son derece tehlikeli bir düzenleme** yapılmıştır.

Bu düzenleme, 2/B alanları içinde bulunan ve Anayasanın koruması altındaki eylemli orman alanlarının, doğal sit alanı vb. yerlerin, özel mülkiyete geçirilmesine imkan sağlayabileceğinden Anayasaya aykırıdır.

6) 2/B sahalarında 5831 sayılı Kanuna göre yapılacak uygulamalar sonucunda; her türlü satışa hazır hale getirilen 2/B parselleri, Anayasa değişikliği yapılmadan veya Anayasaya aykırı hükümler içeren ve geriye doğru yürümeyen bir iptal kararı verilinceye kadar satış işlerinin bitirileceği bir satış kanunuyla veya yine genel kurulda verilecek önergeyle kanunlaştırılan bir maddeyle derhal satılabilecektir . Oda olarak bu tehlikeye dikkat çekmek isteriz.

Anayasa Mahkemesi iptal kararları, 2949 sayılı “Anayasa Mahkemesi Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun” un 53 üncü maddesinde ifade edilen “**İptal kararları geriye yürümez**” hükmüne göre geriye yürütülemeyeceğinden, Anayasaya aykırı bir şekilde çıkarılacak kanunla muhtemel satışlar iptal edilmeyecek, böylece Anayasa ve yasalara saygılı vatandaşlar cezalandırılmış olacaktır.

Bu nedenlerle, **Anayasanın 169 uncu ve 170 inci maddelerinde Odamızın bu konuya ilişkin raporlarında önerdiği hususları dikkate alacak bir değişiklik tasarısı TBMM in gündemine getirilmeli, anayasal ve toplumsal sorun haline gelen 2/B konusu, 31/12/1981 tarihi milat olmak üzere mutlaka çözümlenip tasfiye edilmelidir.**

Odamızın bu hususlarda düzenlediği rapor basın duyurusu ile kamuoyuna açıklanmış, ayrıca tüm siyasi partilere ve ilgili makamlara da gönderilmiştir.

IV- YENİ ANAYASA HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

2007 yılında yapılan Yeni Anayasa yapılmasına yönelik hazırlık çalışmaları sonucunda ortaya çıkan metnin 131 inci maddesinde; devlet ormanlarının devletçe işletilir ifadesinin yanına işlettirilir hükmünün eklenmesine, ormanların daraltılmasını sağlayacak yeni 2/B alanlarının yaratılmasına ve ormanların arsa ofisi haline getirilmesine yönelik düzenlemeler getirilmeye çalışılmıştır.

Bilim adamlarınca hazırlanan ve internette yer alan, Taslak Anayasa Metni'nin ormanların korunması ve geliştirilmesi başlıklı 131 inci maddesine ilişkin odamız görüşü katılımcı yaklaşımla hazırlanmış ve TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı, iktidar partisinin ilgili Genel Başkan Yardımcısı ve Odanın www.ormuh.org.tr adresinde kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Orman Mühendisleri Odası, yapılan bu hazırlık çalışmalarında yer alan devlet ormanlarının devletçe işletilir ifadesinin yanına **işlettirilir** hükmünün eklenmesine, 2/B konusunun 22/7/2007 tarihine kadar uzatılmasına, ormanların devamlılık arz edecek şekilde başka alanlara dönüştürülerek arsa ofisi haline getirilip orman dışına çıkarılmaların devamlı hale getirilmesine şiddetle karşı olduğunu belirtmiş ve endişelerini dile getirmiştir.

Medyadan (İnternet aracılığıyla) temin edilen yeni Anayasa Taslak metninin ormanlara ilişkin maddesi şöyledir.

“Ormanların korunması ve geliştirilmesi:

Madde 131- (1) Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli tedbirleri alır. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir. Yanan ormanların yerinde ve orman içinden nakledilen köyler halkına ait arazilerde derhal yeni orman yetiştirilir. Bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bu yerler imara açılmaz.

(2) Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz ve kanuna göre buralar Devletçe yönetilir, işletilir ve işlettirilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

3) Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyete müsaade edilemez. Münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz.

4) Aşağıda belirtilen durumlar ve yerler dışında orman sınırlarında daraltma yapılamaz:

a) Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen ve tarım alanlarına veya başka alanlara dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler.

b) 23/07/2007 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler.

c) Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler.

(5) Dördüncü fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen yerlerin değerlendirilmesi veya gerçek ve tüzel kişilere satılması veya bedeli karşılığı kullanım hakkı verilmesi kanunla düzenlenir. Satış veya kullanım hakkı verilmesinde öncelik, fiilen bu arazileri kullananlar veya orman köylülerindedir.”

Orman Mühendisleri Odası tarafından hazırlanan ve kamuoyu ile paylaşılan söz konusu raporda Yeni Anayasa taslak metninin 131 inci maddesine ilişkin olarak şu görüşlere yer verilmiştir:

a) Taslağın 131 inci maddesinin ikinci fıkrasında Devlet ormanlarının **“veya işlettirilir.”** denilmek suretiyle, geçmişte olduğu gibi ormanların tahribine yol açabilecek ve yabancı şirketlerin de işletme yapmasının önü açacak işlettirilir hükmü eklenmiştir. Bu durum ormanlarımızın geleceğini tehlikeye sokacak bir düzenlemedir.

b) Taslağın üçüncü fıkrasında, **“münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz”** denilmektedir. Buna karşın yeni taslakta, geçmişten bu yana hüküm altında olan ve kamu oyunca da benimsenen, **“ormanların tahrip edilmesine**

yol açan hiçbir siyasi propaganda yapılamaz, ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz” hususlarına hiç yer verilmemiştir. Böylece her türlü orman suçları genel af kapsamına alınmasının önü açılmıştır. Mevcut anayasada yer alan bu hükümler aynen korunmalıdır.

c) Taslağın dördüncü fıkrasının (a) bendi ormanlardan yer çıkarmak daimi hale getirilmiştir. Bu güne kadar uygulamalar ormanların bütünlük ve devamlılığının sağlanması için yalnızca orman içinden nakledilecek köyler halkı için yapılmasına imkan sağlayan bu düzenleme kapsamı daha da genişletilerek ormanlar arsa ofisine dönüştürülmüştür. Böylece, tarım alanlarına veya başka alanlara dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerlerin belli bir koşula bağlı olmadan her zaman orman dışına çıkarılmasına imkan sağlanmıştır. Bu durum ormanların geleceği için çok büyük bir tehlike haline getirilmiştir.

ç) Taslağın dördüncü fıkrasının (b) bendi, ihtilal dönemlerinde anayasalara giren, orman alanlarını daraltılmasına neden olan ve tüm orman kadastro hizmetlerini sil baştan yapan 31/12/1981 tarihine kadar orman vasfını kaybeden alanlar uygulaması, 23/07/2007 tarihine uzatılmak suretiyle milyonlarca alanın orman dışına siyasi olarak çıkarılmasına imkan sağlar hale getirilmiştir. Odamızın geçmişten bu yana savunduğu ormandan yer çıkarmada 31/12/1981 tarihinin milat olması ve yeni tarihler verilmemesine ait görüşünün aksine süreklilik kazandırılmıştır.

Odamız ormanların tahribine prim veren ve kanunlara saygılı vatandaşları cezalandıran 31/12/1981 tarihinin son tarih olarak kabul edilmesi, bu hususun anayasa metninden çıkarılarak geçici maddeye alınması, yeni siyasi tarihlerin çağrışımına davetiye çıkaracak olan 23/07/2007 gibi siyasi bir tarihin kabul edilmesine ülkemizin, insanlarımızın ve ormanlarımızın geleceği açısından karşıdır.

d) Taslağın dördüncü maddesinin (c) bendi şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler daimi olarak orman dışına çıkarılır hale getirilmiştir. Halbuki bu konu mevcut anayasada olduğu gibi 31/12/1981 tarihinden önce toplu yerleşim yeri haline gelen yerleri kapsmalıdır. Böyle olmaması halinde, ormanlar ilerleyen zamanlarda devamlı olarak yerleşim yerlerine dönüştürülecektir. Odamız ormanları tahrip edecek olan bu düzenlemeye şiddetle karşıdır.

e) Taslağın beşinci fıkrasında değerlendirmelere çok geniş bir yelpazede yer verilmiştir. Orman sayılan alanlardan 31/12/1981 tarihinden önce orman vasfını tam olarak kaybeden yerler, önceliği orman köylüsüne olmak üzere kullanıcıya satılarak bu konu tasfiye edilmeli, bu konu taslakta olduğu gibi yaygınlaştırılmamalıdır. Taslakta olduğu gibi, ormandan çıkarılacak her yer için böyle bir değerlendirme asla kabul edilemez.

V- ABANT GÖLÜ TABİAT PARKINDA YAPILAN DOĞA TAHRİBATI VE PLANSIZ UYGULAMALAR

Dünya çapında eşsiz özelliklere sahip olan ve ülkemizin cennet köşelerinden biri olan Bolu-Abant Gölü Tabiat Parkında, Bolu İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili

olarak basın ve medya’da çıkan bazı haberler ve alınan duyumlar üzerine, uygulamalar ile ilgili olarak Orman Mühendisleri Odası Genel Merkezi 17 Nisan 2010 tarihinde konu uzmanlarıyla mahallinde incelemelerde bulunmuş ve bir “Ön İnceleme Raporu” hazırlanmıştır. Konu ile ilgili olarak **21 Nisan 2010 Çarşamba günü saat 11.00 de** Oda Genel Merkezinde bir basın toplantısı düzenlenerek 17 Nisan 2010 tarihinde mahalline yapılan incelemelerde tespit edilen hususlar hakkında basına ve ormancı sivil toplum örgütlerine açıklamalarda bulunulmuş ve bundan sonraki süreçle ilgili olarak; *sorumlular hakkında gerekli yasal ve hukuki işlemlerin başlatılması ve uygulamaların durdurulması*

için gerekli girişimlerin başlatılacağı, yapılan uygulamaların bitki ve yaban hayatı türleri ile doğal yapıya verdiği muhtemel zararların daha ayrıntılı olarak tespit edilmesi ve gerekli tedbirlerin ortaya konması için, konu ile ilgili bilim adamları ve uzman teknik elemanlardan oluşan bir komisyon marifeti ile düzenlenecek bilimsel raporun sonuçları kamuoyu ve basınla paylaşılacağı belirtilmiştir.

Bu çerçevede, Abant Gölü Tabiat Parkı’nda Bolu Valiliği İl Özel İdaresince yapılan uygulamaların biyolojik, ekolojik ve hukuksal yönden incelenmesi ve muhtemel sonuçlarının ortaya konulması amacıyla, Oda koordinasyonunda, bilim adamlarından oluşturulan komisyon tarafından 07.05.2010 tarihinde Abant Gölü Tabiat Parkı’nda incelemelerde bulunulmuş ve sonucunda **Göl ekosistemlerinin genel özelliklerini, Abant Gölü Tabiat Parkı’nın özelliklerini, Abant Gölü Tabiat Parkı’nda Bolu İl Özel İdaresince yapılan uygulamalar ve bu uygulamaların göl ve çevresindeki ekosistemler üzerindeki etkilerini ve ulusal ve uluslar arası hukuk yönünden durum değerlendirmesini** içeren kapsamlı bir rapor hazırlanmıştır. Hazırlanan bu rapor ilgili kurum ve kuruluşlara yazı ekinde gönderilmiş, kamuoyu ile paylaşılmış ve ayrıca <http://www.ormuh.org.tr> adresinde yayımlanmıştır.

Abant Gölü Tabiat Parkında, Bolu İl Özel İdaresi tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak mahallinde yapılan inceleme ve gözlemler ve mevcut mevzuat’ın incelenmesi sonucunda hazırlanan raporlar ile tespit edilen hususlar aşağıda özetle verilmiştir;

21 Ağustos 2009 tarihli, “Bolu İli Abant Gölü Tabiat Parkı Sınırları İçerisinde Yer Alan Çadırılı Kamp Alanı, Kapı Girişi, Köy Ürünleri Satış Üniteleri İşletmeciliği ile Genel Saha Temizlik ve Güvenlik Hizmetlerinin İşletmeciliğine Ait İhalenin Sözleşmesi” ile **“Abant Gölü Tabiat Parkı sınırları içinde yer alan çadırılı kamp alanı, kapı girişi, köy ürünleri satış üniteleri işletmeciliği ile genel saha temizlik ve güvenlik hizmetlerinin işletmeciliği”** nin 5 yıllık süre ile Bolu Valiliği İl Özel İdaresi’ne verilmiştir.

Abant Gölü Tabiat Parkında, Bolu Valiliği İl Özel İdaresi tarafından yapılan uygulamalar:

I- Abant gölüne müdahale edilmiş ve gölün su seviyesi yükseltilmiştir.

Abant Gölü’nün kuzey’indeki tahliye kanalının önüne (mutlak koruma alanı içinde), yaklaşık 1.5-2m. yükseklikte, 40-50 cm. genişliğinde ve 12-13 m. uzunluğunda beton bir set inşa edilmiştir. İnşa edilen bu set, mevcut tahliye kanalından 1.5-2 m. daha yüksekte yapıldığı için gölün su seviyesi yaklaşık 1.5-2 m. yükselmiştir. Böylece, **Göl’ün su seviyesinin yükselmesiyle, kıyı kenar çizgisi değişmiş,** kıyıdaکی çayır ve meralar, piknik alanları,

yollar, orman ağaçları ve bazı tesisler sular altında kalmıştır. Bunun sonucu olarak, doğal yapı bozulmuş, sular altında kalan orman ağaçları kuruma tehlikesiyle karşı karşıya kalmış, Abant Nilüferleri yok olmuş, Su Samurlarının yaşam alanları ve yuvaları bozularak yok olmalarına neden olunmuş, bazı bitki ve yaban hayatı türleri tehlike altına girmiştir.

2- Mevcut yollar yükseltilmiş ve standartlara aykırı olarak genişletilmiştir.

Mudurnu yolu sapağından itibaren göl etrafında (mutlak koruma alanı içinde) yaklaşık 5 km. uzunluğundaki mevcut yol, yol genişletme yasağına rağmen ağır iş makineleriyle genişletilmiş, 8 m. olması gereken yol genişliği yasalara aykırı olarak yaklaşık 12-14 metreye kadar çıkarılmış, dışarıdan kaba malzeme getirilerek bazı yerlerde yol seviyesi 3-4 m. yükseltilmiş ve malzemenin büyük kısmının göle dökülmesi sonucunda da kıyı kenar çizgisi değişmiştir. Bu yol genişletme çalışması sırasında, bir çok ağaç zarar görmüş, bazıları kesilmiş, yamaçların oyulması nedeniyle bazı yerlerde heyelanlar meydana gelmiş, derelerden göle gelen su akışı engellenmiş ve bazı bitki ve yaban hayatı türleri olumsuz etkilenmiştir.

3- Yasalara aykırı olarak yeni yollar inşa edilmiştir.

Yol yapma yasağına rağmen, Çadırılı Kamp alanına gidiş yönünde (mutlak koruma alanı içinde), 200-300 m. uzunluğunda ağır iş makineleriyle yeni yol yapılmış, dışarıdan malzeme getirilerek gölün o kısmı doldurulmuş, gölün doğal yapısı ve kıyı kenar çizgisi değiştirilmiştir. Ayrıca, mevcut otoparktan Jandarma Karakolunun üst tarafına doğru, 50-60 m. uzunluğunda yeni bir yol açılmıştır.

4- Tabiat parkına ağır iş makineleri sokularak doğal yapı bozulmuştur.

Yol çalışmalarında dozer, greyder, eder, kepçe, kamyon ve traktör gibi ağır iş makineleri Tabiat Parkına sokulmuş, doğal dengeleri bozan çalışmalar başlatılmış, yamaçlar oyularak yeni erozyon sahaları yaratılmıştır.

5- Doğal yapının değişmesine ve endemik türlerin yok olmasına neden olacak suni göller inşa edilmiştir.

Abant Gölü'nün Güneybatı'sındaki Örencik Yaylasında bulunan (yeni Abant diye adlandırılan) çayırılık alanda (mutlak koruma alanı içinde), Abant Gölünü besleyen dere'nin önüne yaklaşık 1.5m. Yüksekliğinde, 2.5-3 m. Genişliğinde ve 15-20 m. uzunluğunda bir set çekilmiş ve küçük bir göl oluşturulmuştur. Bunun sonucu, Yayladaki çayırılık alan ve Mudurnu Taşkesti'ye giden mevcut yol sular altında kalmış, derenin ve yayla alanı etrafındaki çayırılıkların doğal yapısı değiştirilmiş, tabii ve ekolojik denge bozulmuş, endemik bazı bitki türleri su altında bırakılmıştır. Su altında kalan Taşkesti'ye giden yolun kotu yaklaşık 1 m. yükseltilmiş ve mevcut yol standartlara aykırı olarak genişletilmiştir.

Abant Gölü Tabiat Parkı'nda yapılan bu uygulamalar doğaya ve tabiat parkı kavramına asla uygun olmayan, çevrede onarılamaz hasarlar yapan ve geniş dönüşü olmayan bir hata ve ihmaller zinciridir.

Uygulamalar, 6831 sayılı Orman Kanunu, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 4342 sayılı Mer'a Kanunu, 3621 Sayılı Kıyı Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ile Uluslar arası sözleşmelere aykırıdır.

Ayrıca, yapılan uygulamaların, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu gereği hazırlanan Abant Gölü Tabiat Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı esaslarına uygun olmadığı, sözleşme hükümlerine aykırı olduğu, Uzun Devreli Gelişme Planı ve Sözleşmesi gereği, yapılacak her uygulama için Uygulama Projelerinin hazırlanarak, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden onay alınması gerekirken buna uyulmadığı tespit edilmiştir.

Bu nedenle, sorumlular hakkında gerekli yasal ve hukuki işlemlerin başlatılması ve uygulamaların durdurulması için gerekli girişimler Oda tarafından yapılmıştır.

VI- ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASININ 43. DÖNEM SEÇİM SÜRECİNDE YAPILAN BASKILAR VE HAKSIZ UYGULAMALAR

Orman Mühendisleri Odası'nın 43 üncü Olağan Genel Kurul seçim süreci; orman idaresinin, şube seçimlerinde başlattığı ve Genel Merkez delegeleri üzerinde devam ettirdiği, hiçbir dönemde yaşanmayan baskılar altında, meslek kamuoyunda unutulmayacak olumsuz izler bırakarak 04 Nisan 2010 günü tamamlanmıştır.

Bu süreçte, idare gücü kullanılarak Oda üyelerinin en temel haklarından olan seçme ve seçilme hakkına müdahale edilmiştir. Nitekim Oda Genel Merkez seçimlerine üç gün kala (30 Mart 2010 da) Genel Kurul delegesi olup seçimlerde oy kullanacak 6 (altı) üyenin ülkemizin muhtelif yerlerine naklen tayinleri yapılarak Genel Merkez seçimlerinde oy kullanmalarının engellenmesine ve diğer delegelere gözdağı verilmeye çalışılmıştır. Tüm bu idari baskılara rağmen, Genel Kurul delegelerinden beş kişi hariç tamamına yakını demokratik haklarını kararlılıkla kullanmışlardır.

Genel Kurulda, bu yanlıştan dönülmesi için ilgililer uyarılmıştır. Ancak, yapılan bu haksız tayinlerin yetkililerce düzeltilmesi gerekirken aksine, farklı bölgelerde tayin tehditleri sürdürülmüştür. Seçim sürecinde yapılan baskılar ve haksız uygulamalar Odanın www.ormuh.org.tr adresinde kamuoyu ile paylaşılmış ve Oda üyelerinin hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla gerekli hukuki girişimlerde bulunulmuştur.

Nitekim, naklen tayinleri yapılan Genel Kurul delegelerinin çoğu idari yargı kararları neticesinde eski görev yerlerine dönmüş olup hukuki süreç devam etmektedir.

Orman Mühendisleri Odası son üç dönemde mesleğimiz ve meslektaşlarımız yararına onurlu duruş sergileyerek sürdürdüğü çalışmalarını ve üstlendiği misyonu, içinde bulunduğu 43 üncü dönemde de aynı kararlılıkla devam ettirmektedir. Geçmiş dönemlerde olduğu gibi, bu dönemde de mesleğe ve meslektaşlarına hizmet adına önyargılardan uzak, sadece oda hizmetlerinin yürütüldüğü, hiçbir kurumun güdümünde olmayan, tüm meslektaşlarına eşit mesafede duran, hizmet üretebilecek, önceliği mesleğinin ve meslektaşının menfaati olan ve bunun için çabalayan, tüm meslek camiasını kucaklayan bir anlayışla hizmete devam etmektedir.

VII- BAŞTA ATAÜRK'N EMRİYLE 1925 YILINDA KURULAN ANKARA ORMAN FİDANLIĞI OLMAK ÜZERE, BU FİDANLIK ARSALARININ SATILMASI AMACIYLA 39 ADET ORMAN FİDANLIĞI 01/04/2004 TARİHİNDE KAPATILMIŞTIR.

İktidar partisi, hazırladığı ağaçlandırma eylem planı ile her yıl gerçekleşmesi mümkün olamayan 500 bin hektar alanın ağaçlandıracağını ilan etmiş, daha sonra bu miktara rehabilitasyon alanları da dahil edilmiş, buna rağmen bu alanlar için gerekli olan fidanları üretecek fidanlıkları, 1/4/2004 tarihli ve 30 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı oluru ile kapatmıştır.

Kapatma kararının iptali için Ankara 12 İdare İdare Mahkemesinde açılan davanın 23/9/2005 tarihli E:2004/1539, K:2005/862 sayılı kararında “...fidan üretiminin Devletin asli görevlerinden olması, fidan üretiminin geliştirilmesi ve artırılmasının Devlet politikası olarak belirlenmesi karşısında,, fidan üretiminin modernleştirilerek artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerekirken, Devlet politikasıyla hedeflenen fidan üretimine ulaşılmasını engelleyecek şekilde, üstelik ayrıntılı ekonomik ve teknik analizler de yapılmaksızın 39 adet Devlet Orman fidanlığının kapatılması yolunda tesis edilen işlemde kamu yararı ve hizmet gerekleri yönünden hukuka uyarlılık bulunmamaktadır.” gerekçelerle iptal edilmiştir. **Ancak bu arada Ankara fidanlığı başta olmak üzere, İstanbul Alemdağ, Kayseri, Kırşehir vb. arsa değeri yüksek olan önemli fidanlıklar satılmıştır.**

TMMOB ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI

**PEYZAJ
MİMARLARI ODASI
RAPORU**

Türkiye’de 24 Ocak kararları ile başlayan neo-liberaliz değişim süreci, arada belli olarak çabalar olmakla birlikte, 2002 yılı itibari ile hükümet eden AKP iktidarında büyük bir hızla uygulamaya konmuş, küresel emperyalist sistemin yeni düzenine entegrasyonda önemli mesafe alınmıştır. Bugün ülkenin ekonomisinden idari yapısına, hukukundan siyasetine kadar her şey büyük ölçüde uluslar arası sermaye düzeninin gereklerine uygun olarak bağımlılık ilişkileri içinde hızla şekillendirilmiştir.

Emperyalist-kapitalist sistemin taşıyıcılığını üstlenen AKP, bugün yeni liberal değişim programının kararlı bir uygulayıcısı olmuş; sermaye çevrelerinin, kapitalizminin yeni düzenine eklenme doğrultusundaki değişim talebinden aldığı güçle hareket eden AKP, ülkeyi piyasanın gereklerine uygun olarak baştan aşağı düzenleyerek, işsizlik ve yoksulluğun büyümesine dayanan yeni liberal politikaları uygulamaya devam etmiştir.

Kapitalist küreselleşme sürecinin bir parçası olarak gelişen ve güçlenen cemaat yapılandırmaları ile ülkemizi gericileşmeye, sadaka-biat-kadercı bir toplum olma eğilimine sokulmaya, egemen sermaye hegemonyasının içinde kazandığı güçle, emekten halktan yana bir seçeneğin yaratılmadığı koşullarla, yoksul, ezilmiş, dışlanmış kesimler yaratmaya devam edilmiştir.

AKP, 2002 yılında geldiği süreçle birlikte küreselleşmeyi Türkiye Cumhuriyeti tarihinde en çok içselleştiren ve değişim/dönüşüm sürecinin taşıyıcısı haline gelmiştir.

Bu sebeptendir ki, AKP siyasal iktidarının bu ülkede yarattığı tahribatın incelenmesi ve değerlendirerek kamuoyu ile paylaşmak gereksinimi duymamız.

AKP siyasal iktidarı aslında “reformlar” adı altında 12 Eylül 1980 darbesinin ve beraberinde gelen ANAP iktidarının “yerel yönetimleri güçlendirme politikası” ile başlatılan sürecin, değiştirilemeyen/dönüştürülemeyen ana başlıkların en radikal takipçisi olarak karşımızda duruyor.

Peyzaj mimarlığı meslek camiası olarak, en önemli değişikliklerin bu süreç üzerinden kurgulandığını gözlemlediğimiz için öncelikle kamunun tasfiyesi edilmesi kararlılığı üzerinden genel bir değerlendirme üzerinden, meslek alanlarımız ve meslektaşlarımız üzerinde gerçekleşen tahribatı, olumsuzlukları ve mücadele alanlarımızı tariflemek istemekteyiz.

Kamu temel taşlarında istedikleri aşama için tam hazırlıklarını yapamadıkları süreç içerisinde; 2004–2005 yıllarında çıkarılan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Koruma ve 5393 sayılı Belediye ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile manipüle etmenin yollarını aralayan AKP siyasal iktidarı, 6664 sayılı Taş Ocakları Yasasındaki değişiklikler, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu 75.madde 1.fıkrası değiştirilerek kamu arazilerinin talanı meşrulaştırılmaya başlanmış ve yerel yönetimlerle ilgili diğer yasalarda yapılan değişikliklerle 81 ilde 3225 belediyede memleketin her noktasında inşa edilmek üzere piyasacı diktatörlükler olarak adlandırılacak bir sistem inşa etmişlerdir.

2003 yılı AKP’nin tüm zihniyetini legalleştirme operasyonunun ilk aşamasıdır. Ülkemizdeki halktan, emekten ve kanundan yana temel ilkelerinin belirlendiği KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUNU’NUN masaya yatırılmasıdır.

Bu kanunda;

- Mevcut yönetim sisteminde olmayan yeni bir kademe yaratılması “bölge kalkınma ajansı” adıyla bölgesel birimlerin kurulması, çok sayıda bakanlığın il-ilçe örgütlenmesi kaldırılarak bunlar il özel idarelerine devredilmekte, **(Yerelleşme)**

- Üst kurulları “ilişkili kuruluş” olarak tanımlayarak merkezi yönetim sistemi içine yerleştirilmekte; devletin özel sektör ve sivil toplu kuruluşları ile ortaklaşa çalışmasını ilke haline getirmekte, **(Yönetişim)**

- Devlet faaliyetlerini piyasa lehine yasaklayıcı ilkelerle sınırlandırmakta, **(Özelleştirme)**

hedeflendiği açıktır. Bu aslında örtülü aleniyet tüm topluma “merkezden yetki verilirse bu demokratikleştirmedir.”, “merkezi yönetim devlete aittir, yerel yönetimlerde halka aittir.” söylemleri ile de, bu ülkenin rejim değişikliğinden önünü açtılar. Demokratikleşme, özgürlük ve eşitlik gibi, tüm insanlığın inandığı değerler üzerine oyun oynadılar.

Yerel yönetimler devlete aittir ve yerel yönetimler bugün kullandığımız anlamda, halkın kendi kaderine ve idaresine sahip çıkmak üzere kendi geliştirdiği yönetim usulü değildir.

Tam tersine, yerel yönetim merkezileşmenin ürünüdür. Cumhuriyetin tasfiyesi için atılan adımlardır bunun tersini söylemek.

Peyzaj mimarlığı camiası için; değişen ve dönüşen devlet yapımız genel çerçevede aktarılmış olan; yerelleşme, yönetişim ve özelleştirme politikaları çok önemle takip edilmiştir. Çünkü; kapitalist ekonominin hizmet alanı olan sermaye birikiminin en önemli hareket alanı olacak olan yerelleşme, yönetişim ve özelleştirme politikalarının, ülkemize son 10’lu yıllarda büyük bir hızla ülkemiz peyzaj alanlarında tahribata, ciddi ve geriye dönüşümü olanaksız yok oluşuna neden olmuştur.

2005 yılında yasalaşan 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun ile, yıpranan kent dokularının yenilenmesi, korunması ve kullanılması hakkındaki kanun ile imar affi getirilmiştir. Büyük bir yağma ve talana neden bu olan söz konusu yasanın sancıları devam ederken, dikkat çekici bir konu vardı endişe ile izlediğimiz. Yıpranan kent dokularının yenilenmesi sürecinden söz edilirken eskiyen ve özelliğini kaybetmiş alanların dönüştürülmesi ile ilişkin kanunda SİT alanlar ve bu alanlardaki uygulamalarla ilgili yasa ve yönetmeliklerden bahsedilmiyor belki de bahsedilemiyordu. Ama, bu gün TABİAT VE BİYOÇEŞİTLİLİK YASA TASLAĞI’nın gündeme getirilişi ve SİT alanlar üzerindeki yetki ve kavram değişikliği getiriyor olması, 12 Eylül 2010 Anayasa değişikliği referandumu sonrası güç topladığını düşünen AKP siyasi iktidarının, Cumhuriyetin tasfiyesi ile ilişkin ülkemizle oynadığı son raunttur. Çünkü ulusal varlıklarımız olan korunan tüm alanlarımız, söz konusu yasa taslağı ile hem merkezi otoritenin yerellere yetki devri ile siyasal bir operasyon gerçekleştirilmeye çalışılmakta hem de küresel kapitalizmin hizmetine sonsuz açılmaktadır.

SERMAYE, HIZLA DOĞAL VE KÜLTÜREL PEYZAJ ALANLARIMIZA SALDIRMIŞTIR.

AKP hükümeti, uygulamada karşılığı olmayan ve birbiriyle çelişen “yeni” terim ve söylemler ortaya atmış, bu sayede, sanki farklı şeylermiş gibi göstererek doğayı talan etmenin yollarını açmıştır. (Örneğin, 2/B’leri satarak 25 milyar dolar kazanma söylemi, millet ormancılığı, kent ormancılığı, tabiat parkları vb.). Daha sonra da çıkardığı birbirinden tehlikeli yasa ve yönetmeliklerle bu talanı yasal zemine oturtmuştur. (Çevre kanunu, Orman kanunu, Maden kanunu, Mera kanunu, Kültür ve Tabiat kanunu, Turizmi Teşvik kanunu, ÇED yönetmeliği, Çevre düzeni planları yönetmeliği vb.). Ulusal geleceğimizi doğrudan ilgilendiren doğal kaynakların saptanması ve toplum yararına kullanımı için herhangi bir çalışma yapılmamış; bu nedenle ortaya oldukça tehlikeli sonuçlar çıkmış, bu sonuçlara da bilimden uzak, günlük politikalarla çözüm aranmaya çalışılmıştır.

Su, enerji ve maden kaynakları umarsızca yabancı şirketler ve yerli yandaşlarına devredilmiş, ülke küresel, bölgesel ve yerel afetlere karşı savunmasız bırakılmıştır. Özellikle yaşam için vazgeçilmez bir peyzaj ögesi olan su kaynakları, sulak alanlar, akarsular, göller ve denizler ulaşılamaz veya kullanılamaz duruma sokulmuştur. Kalkınma planı, Bölge planı ve Çevre Düzeni Planı gibi planlar (içinde mutlaka peyzaj mimarı olan) uzman ekiplere değil, belli amaçlara hizmet eden yandaş ekiplere hazırlanmış, böylece kırsal alanların talanı da sağlanmıştır.

Yaratılan tüketici toplum modeli ile veya diğer bir deyişle piyasa toplumu kültürü yaşamın vazgeçilmez öğelerinden olan yeryüzündeki toprak-su kaynaklarının spekülatif rant arazi olarak kullanılmasına neden olmuştur. Küresel kapitalizmin aşırı kar hırsı uğruna durmadan ve anlamsız bir biçimde, özellikle metropollerde tüketimi ve israfı kışkırtması, öte yandan bu anlamsız çılgınca tüketimin üretiminde, sadece fosil kaynaklı (odun, kömür, petrol, gaz vs.) enerjinin kullanılması, dünya iklimini bozmakta, doğal varlıkları tahrip etmekte ve dengesini alt-üst etmektedir. Dünya ısısının hızla artışı, sera gazı üretimindeki devamlılık, eriyen buzullar ve altında birikmiş olan metan gazının açığa çıkışı halinde dünyanın ısısını geriye dönülmez bir noktaya gelmesi, tüm bunlar devam ediyor çünkü küresel kapitalizm dünyacanlı yaşamını değil, sadece karlarını arttırmayı düşünüyor. Fosil yakıt kullanımında vazgeçilmiyor, rüzgâr ve güneş enerjisine geçiş şirketler tarafından önü kesiliyor, yenilenebilir enerji HES’ler inşa edeceğiz deniyor, ama bilindik bu senaryo ile kamuoyu bir kez daha yanıltılıyor...2008 yılının Eylül ayında TÜSİAD’ın açıkladığı raporla sıranın bu ülkenin sularına geldiğini ve AKP iktidarının buna, 2003 yılından itibaren hazır olduğunu görüyoruz:

- 2003 yılında yürürlüğe giren “**Su Kullanım Anlaşması Yönetmeliği**”,
- 2005 yılında çıkarılan 5346 sayılı “**Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun**”

ile birlikte su kullanım hakkı anlaşmasıyla beraber özel sektörün yapacağı HES’lerden elektrik üretip satabilme serbestliği ve 4628 sayılı EPDK 2003 yılı itibari ile DSİ ve EİE tarafından çeşitli kademelerde geliştirilmiş olan bütün HES projeleri

DSİ tarafından özel sektörün başvurusuna açılıyor. AKP siyasal iktidarının enerjiden ziyade “su kullanım hakları” piyasaya açmakta, suyu metalaştırmakla, ülkemizin insanımızın geleceğini ipotek altına almaya devam ederken, AKP siyasal iktidarı önce Kamu Yönetimi Esaslarını, küresel kapitalizmin hizmetine açmaya amaçlı tüm siyasal dönüşümleri hazırlarken bir taraftan da ülke toprak, su, maden ve ormanlarını hızla dönüştürecek yasa değişikliklerini hunharca hazırlamaya ve uygulamaya devam ediyor.

Bugün 2006 HES projesinden söz ediliyor. Bu duruma neden olan “ Su Kullanım Hakkı Anlaşması” ve bu sayede elde edilen HES kurma lisansları, Türkiye'nin bütün akarsularının özelleştirilmesine neden olmakta dolayısıyla denetimsiz yapılan tüm bu girişimlerin bir ticaret kanalı olmaktan öteye geçmediği ve bir “ **HES Lisansı Borsası**” yaratıldığı görülmektedir.

En önemlisi, su gibi çok önemli, stratejik doğal ve kamu kaynağının kamu yararına planlaması ve yönetilmesinden vazgeçilmez kamu görev ve yetkilerinin özel sektöre devredilmesiyle başlayan uygulamalar ile su kullanım anlaşmaları ve verilen lisanslarla bu kamu kaynağının tasarruf haklarının kontrolünden çıkarılarak; ticarileşmesidir.

Peyzaj mimarlığı meslek disiplini için “ su “ devredilmez kutsal haktır. Meslek alanlarımız üzerindeki en önemli tahribatların başında gelmektedir.

Burada dikkat çekmek istediğimiz diğer bir husus ise; HES yatırım yapmak amacı ile DSİ ile su kullanım anlaşması yapmış birçok ulusal şirketin paylarının %95'lere varan kısmını yabancı şirketlere ya da çok uluslu şirketlere sattığı ve satmak üzere oldukları göz önüne alındığı mevcut TAHKİM yasası ile birlikte ulusal su kaynaklarını üzerindeki tasarruf hakları konusu uluslar arası bir boyut kazanmakta, ulusal şirketlerin kar hırsına kurban gidecek doğal peyzajın korunması için mücadeleler halkın direnişinin başlamış olmasıdır. Halk, yaşam alanlarına sahip çıkmaktadır.

Ancak; AKP siyasal iktidarı halka rağmen devam etmiş, hatta suyun satışına, barajla yapımına termik ve hidroelektrik santral kurulmasına karşı gelişen haklı direnişi “vatan hainliği” ile özdeşleşmiştir.

Peyzaj Mimarlığı disiplini kentsel ve kırsal alanların; peyzaj karakteristikleri önceliğinde planlanması, insan kullanımına açılarak tüm planların kamusal alan planlaması sorumluluğunda olan fiziki planlar ve tasarımcıları olarak, yerleşme politikaları ile başladığımız ve doğal varlıklarımız üzerinde tehdit oluşturan değişiklikler ile devam ettiğimiz genel değerlendirmede, siyasal değişimlerin gündelik yaşamımıza olan etkilerini vurgulamak amaçlı bir kronoloji vermeye çalıştık.

PEYZAJ MİMARLARI PLANLAMALARDAN UZAK TUTULMAKTADIR

Kentler ve kırlar; iki farklı doğal ve kültürel peyzajın tariflendiği yerler; peyzaj mimarlığı, tüm bu alanlar üzerindeki siyasal, ekonomik ve sosyal yapılanmalardan direkt etkilenen meslek disiplinlerinin başında gelmektedir ve peyzaj mimarlığı, yaşamın / yaşamı belirleyen faktörlerin, bilim ve teknolojinin ışığında, tüm canlılar yararına, halkın ve yaşamsal varlıklarımızın çıkarları doğrultusunda karar üretmekten başka bir öğretisi yoktur.

Bilimsel ve toplumsal öğretisi,doğayı belirleyen etmenler olan; toprak, su, hava, bitki örtüsü, yaban yaşamı ve bu etmenler üzerine gelecek insan yaşamını, organize etmek ve tüm organizasyonlarında birincil önceliğin yaşam alanlarımızın gelecek nesillere aynı olanakları sağlaması yönünde kararlar üretmek olan peyzaj mimarlığı meslek disiplini ile birlikte diğer mühendislik ve mimarlık disiplinlerinin de tek öğretisi, bilimden ve teknikten aldıkları gücü insanlığa sunmaktır. Siyasal iktidarların da görevi; mühendislik ve mimarlığın bilim ve teknolojisine itibar etmek, hizmetini bu öğretiler üzerinden kurgulamaktadır. Başka bir önceliği olmadığı tezinden hareket etmek istemekteyiz.

Ancak, 2002’li yıllardır itibaren ülkemizde siyasal iktidarlığını sürdürme gelen AKP hükümetinin, bilim ve teknikten uzak, insanlığın geleceğini yol oluşuna doğru bilerek ve isteyerek ekonomik sosyal politikaların ülkemiz yönetim ve kaynaklarının kullanımı tehdit eder davranış biçimini bir kez daha kamuoyunun bilgisine sunmak ve TMMOB’de 7 Çalışma Dönemi Yönetim Kurulu Başkanlığı yapmış olan Sn. Teoman ÖZTÜRK’ün *“yüreğimizdeki insan sevgisi ve yurtseverliği, baskı ve zulüm yöntemlerinin söküp atamayacağının bilinci içinde, bilimi be tekniği emperyalizm ve sömürgeçlerin değil, emekçi halkımızın hizmetine sunmak için, her çabayı güçlendirerek sürdürme yolunda inançlı ve kararlıyız”* sözleri ile TMMOB’nin ilke ve esaslarını çok net tarifleyen, bu ülkenin okumuş çocuklarının ülkesine olan sorumluluğu ilkesinden ödün vermeden, ülkemizde yaşananları halkımızla paylaşmaya kararlıyız.

KENTLERİMİZ YAĞMA ALTINDADIR

AKP siyasal iktidarı; ülkemiz kent ve kır ilişkisinde, peyzaj alanlarının alan kullanım kararlarını belirleyen, doğal ve kültürel varlıklarının kaynak olarak kullanımına açılması ve ülke kalkınmasındaki yerinin belirlenmesindeki önemli bir meslek disiplini olması gerekmesi ile yazımızın başlangıcında yapılmış genel değerlendirmeyi detaylandıran ana başlıklarla devam etmek istiyoruz.

Neler olmuştur 8 yıllık AKP iktidarı döneminde?

İnsanlığın binlerce yıllık uygarlık mücadelenin mekanı olan kentler, “özgürlüğün ve uygarlığın “kaynağı olarak algılanmış, demokrasi uygulamalarına tarih olmuş ve ev sahipliği yapmış kentlerimiz, son yıllarda pazarlanacak bir meta haline gelmiş, “ **kentsel dönüşüm**”, “**kentsel yenileme**” adı altında paranın simgelendiği mekânlar haline getirilmiş, sermaye egemen anlayışlı bir yaşamın belleği olmuştur.

Kentlerdeki yaşamda ekonomik ilişkiler, siyasi-sosyal ve kültürel ilişkiler dışındaki bütün boyutları toplumsal hafızadan silinmiş, toplumsal yaşamın öznesi olan kent halkı bir nesne haline getirilmiştir. Kapitalizmin küreselleşme programı kapsamında yürüttüğü yoğun propaganda ile planlama kavramı ve ulusal-bölgesel-kentsel planlama saf dışı edilmiş, ülke çıkarı, toplumsal gelecek dayanışma ve ahlaki değerler terk edilmiştir.

Türkiye’de yıllardır sürdürülen plansızlık ve denetimsizlik (-ki kapitalizmin eseridir) yanlış arazi kullanım politikaları, kaçak yapılaşma ve imar affı süreçleri ile başlanan sağlıklı-güvenilir ve yaşanabilir kentlerin oluşturulmamasına, 2002 yılında

başlayan bir süreçle planlama yetki karmaşası ve arazi talanları eklenmiş ve kentlerin alt ve orta sınıf için yaşanılmaz olması son demini almıştır. Özelleştirme idaresi başkanlığına, TOKİ'ye, hatta TCDD'ye imar planı yapma yetkisi devri ile birlikte önce Dönüşüm Alanları Yasa Tasarısı ardından Belediye Kanunu'nun 73. madde değişikliği ile rantın, yağmanın kısılcasına sokulan kentlerimizin doğal ve kültürel değerleri, ormanları, açık ve yeşil alanları, sahilleri yok edilmiş/edilmeye devam etmekte, kamu arazileri elden çıkarılmakta, su, toprak ve havadaki kirlilikler (çevre kanunu ile getirilen "kirleten öder" mantalitesi ile tahribata yapılan aymazlık dâhil olmak üzere) ekolojik felaketin eşiğine getirilmiştir.

Bilimi, planlamayı ve kamusal denetimi dışlayan, planlı bir ekonomi yerine rnet a ve spekülasyona dayalı kentsel ekonomiyi egemen kılan bu model, bir çaresizliğin ve yetersizliğin değil siyasal iktidarın işbirlikçi tercihi nedeni ile oluşmuştur.

Ülkesel ölçekte yerleşmelerin/kentlerin yaşanabilirliğini ortaya koyacak olan bölge, çevre düzeni, nazım imar ve uygulama imar planları, o mekânın sosyal ekonomik ve peyzaj değerleriyle kalkınmaya hizmet etmek durumunda iken; bugün bölge planlamadan başlayarak, mekânın fiziksel organizasyonu kalkınmaya dayanan bir açılımla ele alınması belirlenen planlar arası ve arazi spekülasyonlarını körüklemekten öteye gitmemiştir.

Ülke yararını göz ardı edenler, tüm değerlerimizi görmezden gelerek "kentsel dönüşüm projeleri" adı altında çağdaş kentleşme ve kalkınma politikaları yerine, siyasal ve kişisel çıkarlar uğruna, kentsel ve kırsal rant yağmasına dayanan politikaları benimsemişler ve finans çevrelerinin yönlendirdiği kentsel dönüşüm projeleri ile karşımıza çıkmışlardır.

Dönüşüm alanları yasa tasarısında veya şu an Belediye Kanunu'nun Madde 73 ile yaptıkları değişiklikteki "planlı – plansız; imarlı – imarsız alanlar dönüşüm alanıdır" diyerek kanunlaştırdıkları madde dehşet verici değil midir?

Planlı – plansız – imarlı – imarsız tüm alanlar, konut, alışveriş – ticaret merkezleri vb.ne dönüşecektir. Plansız ve imarsız alanlar, bu halkın ortak malları olan meraları, yaylaları, akarsuları, vadileri ve ormanlarıdır. Yani, ekosistemi ayakta tutan zincirlerinin halkalarıdır..hemen her ölçekte ve bölgede kullanılmasına başlanan dönüşüm kavramı, kent ve peyzaj değerlerinin belirlediği anlamdan çok finansal olmalı "arazi geliştirme" anlamında kullanılmaya başlamış ve özellikle ülkemiz peyzaj alanları olan peyzaj alanları bilgiye saldırı artmıştır.

Ülkemizin en önemli peyzaj alanlarından; İstanbul'da Ömerli içme suyu havzasında organize sanayi bölgesi, Galataport, Haydarpaşaport, Fener-Balat, Sulukule, Küçükçekmece Su Havzası, Kartal-Pendik Kıyı Kesimi Planlamaları, Dubai Kuleleri, Zeyport, Tarih Yarımada Müze Kent Projeleri, Küçükçekmece- Avcılar İç ve Dış Kumsalı, Ankara'dan A.O.Ç , AKM Alanı, Güvenpark Ulus Tarihi Kent Merkezi, Kuşulu park, Papazın Bağı, TCDD Garı, Dikmen, İmrahor, Zir Vadilerindeki imarlaşma, Antalya'da Lara Kent Parkı'nın Metalaştırılması, Boğaçayı, Belek Ormanı Golf Sahası, İzmir Efemçukuru acele kamulaştırılması, Trakya Ergene Havzası, İğneada, Munzur, Amasra, Bartın, Yuvarlakçay, Loç Vadisi, İkizdere, Fırtına Vadisi

üzerinde termik ve hidroelektrik santralleri yapımları, kültürel ve tarihi mirasımız olan Allainoi ve Hasankeyf'in ulusal hafızalarımızdan, tarihimizden silinme çabaları, Kazdağları, Yıldız dağları, maden arama izni ile tüm zeytinliklerimizin ve yaban hayatı ...ve daha nice sayamadıklarımız...

BU KADAR TAHRİBAT, NASIL OLUR DA BU KADAR RAHAT YAPILABİLİR?

Tüm bunların en üst süsleyici başlığı ise, “sürdürülebilir kentleşme” - “sürdürülebilir kalkınma” anahtar kelimeler alsında bunlar küreselleşmenin, temiz amaçları nasıl tehlikeli araçlar haline getirildiğinin de göstergesi aslında...

1990 yıllarda başlayan bir tartışmanın ürünü sağlıksız kentleşmenin önüne geçilebilecek yöntem arayışları arasında; sürdürülebilirlik kavramı, “gelecek kuşakların haklarından ödün vermeme” anlamını içermesinden hareketle sürdürülebilir kent, kentlerin sürekli ve dengeli büyümesi anlayışını değil, geleceğe de yansıtacak biçimde dengeli ve ekosisteme uyumlu biçimli oluşmasını ifade etmeye yönelik olarak geliştirilmiştir. Kültürel, tarihsel ve doğal peyzajın sembolü olarak üretilen terminoloji, kentlerin/yerleşimlerin planlamasındaki öncelikli kriterleri; ekolojik değerleri, doğal ve yapıli bir imarı ve toplumsal adaleti gözetten bir anlayış olması gerekirken, küreselleşme rüzgarının esmeye başladığı yıllarda, Dünya Koruma Stratejisi, Ortak Geleceğimiz Raporu, Rio Zirvesi, Gündem 21 Belgesi, Dünya İşadamları Konseyi gibi birçok kuruluşun sürdürülebilir kalkınma kavramına dayalı stratejiler geliştirdiğini ve birçok kuruluşun politikalarında, ilke olarak sürdürülebilir kalkınma kavramını benimsediğini görmekteyiz (Carter, 2001; 195-197). Rio Dünya Zirvesinde benimsenen **Gündem 21 Belgesinde de; sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklık başlığı yer almaktadır.**

1992'deki Rio De Janerio'da toplanan Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda; çerçeve kalkınma politikaları, küresel bir çerçevede Gündem 21 belgesinde ortaya konulmuş ve “Sürdürülebilir Kalkınma” terimi, 2002'de düzenlenen Johannesburg Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde, **küreselleşme sürecinde gelişmekte olan ülkelerin kamu-özel sektör girişimlerinin desteklenmesi biçiminde yayınlanmıştır.** (Kent ve Politika, İmge Yayınevi/2007)

Buradan da anlaşılmalıdır ki; sürdürülebilir ekonomik büyümeyi hammadde girdisi olarak yaşam varlıklarının üzerinden kurgulayan BM, küresel kapitalinin devlet eliyle değil özel sektör üzerinden yapılması gerekliliğini vurgulamış, siyasal alandaki neoliberal politikaların, sermaye birikiminin akacağı yeni alanları belirlemiştir, **doğal varlıklar** ve kimin yöneteceğinin de kararı alınmıştır; **özel sektör.**

Peki bu arada, doymak bilmez kar hırsıyla her şeyi metalaştıran, piyasalaştıran sermaye sınıfı, Gündem 21 ile globalleşmeyi yaygınlaştıran bir sistem içinde, doğal varlığın geleceğe saklı olan hangi haklarını; yurttaşların doğal, devredilemez ve kutsal hangi haklarını gözetecektir? Kapitalist üretim ve tüketim tarzının yarattığı sorunları yaşamlarının en beklenmedik anlarında da emekçi, kentli, köylü, eğitilmiş-eğitimsiz halkı kitlelerini kim ciddiye alacaktır?

Dikkat edilirse, son yıllarda hazırlanan tüm ülke kalkınma planlarında, orta-uzun vadeli ekonomi programlarında, bütçe hükümlerinde, stratejik planlamalarda üstüne basa basa yaptıkları **sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir planlama, sürdürülebilir kentleşme** (daha bir çok ek getirilebilir) tanımlaması ile başlar tüm değişiklikler. Sekiz yıllık AKP siyasal iktidarının yaptığı tek şey vardır... yakıcı, sancılı ve geriye dönüşü zor yaptıkları tahribatlar karşısında, küresel kapitalizmin yıkıcılığını gizlemek için üretilmiş kavram olan **sürdürülebilir** ... kavramının arkasına gizlenmek.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİNDE GÖRÜLMEMİŞ SAYIDA YASA VE YÖNETMELİK DEĞİŞİKLİKLERİ SEKİZ YILLIK AKP İKTİDARI SÜRESİNDE YAPILMIŞTIR.

TMMOB'nin çatısı altında var olan ve varlığını devam ettirecek olan peyzaj mimarlığı meslek disiplinin çalışma alanları,

- doğal ve kültürel peyzaj alanları olan canlı türünün yaşam alanları,
- çalışma ilkesinin önceliği "kamu yararıdır".

İşte tam da bu noktada, AKP siyasal iktidarının 2002 yılından bu yana attığı her adım, kent ve kır ilişkilerinde düzenlediği her yasa ve yönetmelik değişikliğinde peyzaj mimarlığı meslek disiplininin hem çalışma alanları olan kamusal alanlarda hem de ilkelerinde büyük zede almıştır.

Genel çerçevede belirttiğimiz merkezi planlama ölçeğinde yerelleşmeye geçişteki strateji ile başlayan ve ülkenin ulusal plan kademe, plan yapma yetki devirleri ile başlayan parçacı planlamalarındaki alan kayıpları, varlık değerlerinin kayıpları ve kültürel ve tarihi miras kayıpları 2003 yılında itibaren değiştirilen, dönüştürülen ve yeni hazırlanan yasa ve yönetmeliklerle sağlanmıştır.

Peyzaj mimarlığı meslek alanlarında yaşanan tahribatı şekillendiren diğer yasal ve yönetsel süreç, ana başlıklar ile tariflendiğinde ise;

- İmar Kanunu Değişikliği ile **ulusal plan kademelerindeki fiziki plan kademelerinin kaldırılarak, sektörel planlamaya açılışı,**

- Kıyı Kanunu Değişikliği ile; **kıyı alanlarımızın imara açılarak yabancılara toprak satışı ile başlayan, liman satışları ile devam eden ve kruvaziyer gemiler inşası yatırımcıya açılan ve yine rant üzerine kurgulu ve imar planı teklifinin bile yatırımcıya teslim edilerek kıyılardaki yapılaşma koşullarını belirleme yetkisinin bile yatırımcıya teslim edilmesi,**

- Orman Kanunu Madde değişikliği ile,; 2/a ve 2/b **kapsamında işgale uğramış ormanların, orman sınırı dışına çıkarılması ve işgalcilere satılması ile her türden varlığımızın piyasalaştırılması,**

- 5331 sayılı Orman Mühendisliğinin yetkilerinin düzenlemesi **adı altında Anayasa ile korunan orman alanlarımızın özel sektöre açılmasının düzenlenmesi,**

- Yapı Denetim Kanunu ile; **kamunun denetimin tasfiyesi,**
- Çevre Görevlisi ve Gönüllüsü Yönetmeliği ile; **Anayasa ile güvence altında olan yaşam alanlarımız üzerinde yine bir kamu denetimi yetki devri yapılması,**
- Çevre Düzeni Planı ile, **fiziki plan tekniğinde olan söz konusu planın kademeli olarak kaldırılması yönündeki gelişmelerle doğal ve kültürel alanların sektörel plan lejant değerine açılması,**
- 657 sayılı Devlet Memuru Kanunu Değişikliği ile; **AB “çalışma hayatının kamu ya da özel sektör ayrımı olmaksızın bir bütün içerisinde ele alınması gerekliliğini, 657 sayılı yasanın özellikle iş garantisi vermesi nedeniyle kamu çalışanları açısından bu bütünlüğü bozduğunu” söyledi ve devletin tasfiyesinin diğer bir adımı daha gerçekleştirilmesi,**
- Yabancı Mühendis ve Mimar Çalışma İzni ile; **akademik ve mesleki yeterliliği kanıtlanmamış yabancı mühendis ve mimarlarına ülkemizde imtiyazlı çalışması ile mühendis ve mimarlarımızın kendi ülkesinde aslında mülteci konumuna getirilmesi,**
- 5366 sayılı Yıpranan tarih ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Kanunu ile, **planlamadan kopuk oluşu, yenileme ve dönüşümü sosyal ve ekonomik boyutundan bağımsız olarak ele alınışı, planlama sürecinin doğal bir parçası olmayı reddeden yaklaşımı ile yılların ilgisizliğiyle bakımsız kaldıktan sonra “kent merkezindeki yüksek rant bölgelerine dönüşen tarihsel semtlerin sakinlerini zorla kovarak; hatta terk etmeyenlerin evlerini başlarına yıkarak elde edilen “dönüşmüş arsa”larda, yandaşlara pazarlanan lüks siteler inşa ederek toplumsal barışın yok edilmesi,**
- 5177 sayılı Maden Kanunu Değişikliği ile, **zeytinlik alanları ve yaban yaşamının tehdidi konularında toplumsal baskıdan kurtulmaya çalışan AKP siyasal iktidarı son yaptığı değişiklikte maden alanlarını imtiyazlı yatırım olarak nitelendirerek yine**
- 5162 sayılı Toplu Konut Kanunu ve;
- Tabiat ve Biyoçeşitliliğin Korunması Yasa Taslağı

Yukarıda meslek alanlarımız, toplumsal algı ve yaşam biçimimiz üzerinde yıkıcı etkiler yapan yasal düzenlemeler genel olarak tariflenmekle birlikte, ülkemiz toprakları üzerinde sınırsız yetki ile donatılan TOKİ'nin kuruluş amaç ve uygulamaları ile İkizdere Vadisi'nin I. derece sit alan ilan edilmesi ile İkizdere Vadisinde planlanan HES yapım sürecinin engellenmesi olarak görülerek rövanş olarak nitelendirilen “Tabiat ve Biyoçeşitliliğin Korunması Yasa Taslağı” ile ilgili notlar düşmek istemekteyiz.

5216 sayılı Toplu Konut Kanunu ile kurulan TOKİ’de yapılan önemli değişiklikler başka bir kamu kurumun sahip olmadığı kadar yüksek yetki ve olanaklarla donatılmış, 2004’te Arsa Ofisini tüm taşınmazları TOKİ çatısı altına

alınarak TOKİ'nin arsa stoku 165 milyon m²'ye ulaştırılmıştır. Bununla birlikte, 2004 sayılı 5104 sayılı yasayla da Kuzey Ankara girişi ve çevresi kentsel dönüşüm projesi ile başlayan süreç TOKİ'nin ülkede sorumsuzca yayılmasının başatı olmuştur.

TOKİ'nin bugünkü işleyiş şekli doğal ve kültürel peyzaj alanları ile ulusal kimlik değişimi olan tarihsel dokusuna büyük zararlar vermektedir. AKP siyasi iktidarı tarafından kamuoyunun özenli olduğu her konu üstün bir başarı ile örtülenmiş ve ötelenmiştir. TOKİ bugünkü donatılmış yetkileri ile devlet içinde ayrıcalıklı bir konuma gelmiş olması yetmiyormuş gibi yeni planlama, proje, vergi başlıkları gibi alanlardaki yetkileriyle kamu topraklarının elden çıkarılmasını kolaylaştıran düzenlemelere gidilmiş, Haydarpaşa Garı, Galata Rıhtımı, kimi okulların, DSİ taşınmazlarının satışına olanak sağlanmıştır. Tarihi ve kültürel yapıtların bulunduğu alanlarda yıprandığı gerekçesi ile yenileme yoluna gidildiğinde taşınanların satışa çıkarılması, ulusal mirasın korunması anlayışıyla çalışmıştır.

Devletin görevi, alt-orta ve orta gelir katmanlarında kamu kaynaklı fonları, gereksinimlerinin sahibi katmanlara yönelik olarak kullandırmak bu amaçla kendi kullanımını izlemek değerlendirmek ve gerekli yasal ve yönetsel önlemleri almak olmalı iken maalesef AKP siyasal iktidarı ile bugün TOKİ devlet eliyle yap – satçılık yapmaktadır. Kar amaçlı bir işletme anlayışı ile hareket alanı kurgulandığından planlamada kamusal alan sorumlusu olan peyzaj mimarlığı hizmet alan sorumlusu olan peyzaj mimarlığı hizmet alanlarında sadece inşaat sektörü amaçlı bir anlayış hüküm sürmektedir. Alan seçimi, yerel peyzaj değerleri gözetilmeksizin yapılan TOKİ icraatları, ülkemiz topraklarına bir kanser dokusu oluşturmakta ve peyzaj mimarlığı disiplini TOKİ icraatları karşısında kemoterapi programları geliştirme yönünde çaba sarf etmektedir.

Tabiat ve Biyoçeşitliliğin Korunması Yasa Taslağı, Ülkemizin kara, kıyı, sucul ve deniz alanlarındaki ulusal ve uluslar arası öneme sahip tabii değerlerin, biyolojik çeşitliliğin ve peyzajın muhafazası ile koruma kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilirliğine ilişkin usul ve esaslar belirleneceği, amacı ile hazırlanan yasa taslağının, **kanunun uygulaması** ile ilgili maddeleri sıra ile incelenmeye başladığında öznesinde, tabiat ve biyoçeşitlilik olan muhafaza ve koruma eyleminin alan değiştirdiği ve tabiat ve biyoçeşitliliğin gerçek öznesinin **ticarileşmek** olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısı ile amaç, araca dönüştürülmüştür.

Hazırlanan Taslak gerekçesinde açıklandığı kadar masum değildir. Anayasada öngörülen usullere göre; yasama organı TBMM tarafından yazılı olarak konan, **uyulması zorunlu hukuk kurallarına “kanun” denir.**

Kanun dili, bilimsel ve hukuksal terminolojiyi en doğru tarifleyen bir üst yazılım olmalıdır. Böylesi üst bir yazılım gerektirirken söz konusu Taslak'ın ana başlığında bile bilimsel bir aymazlık bulunmaktadır. Kanuna ismini veren **tabiat ve biyolojik çeşitlilik**, birbirini içine alan/kapsayan konulardır. Ancak bu tasarıda, farklı eylem alanları olarak görülmekte olması, yasa hazırlayıcılarının bilimsel temelden uzak oldukları mı yoksa bilerek ve isteyerek aldatmaca içerisinde oldukları mı kamuoyunun takdirine sunulmaktadır.

2002 yılından itibaren Cumhuriyetin tasfiye edilebilmesi ile ilgili tüm kanun değişikliklerini hatta Anayasa değişikliklerini tüm gerici iradelerini sergileyerek gerçekleştirme yolunda hızla ilerleyen AKP hükümeti bu gün, bizimle, **bu ülkenin yurttaşlarının doğal, devredilemez ve kutsal hakları üzerine son raundu oynamak üzere meydan okumaktadır.**

Hükümet; Tabiat (Doğa) ve Biyoçeşitlilik yasası ile ilgili olarak, hem AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal 2008 Yılı Ulusal Programı'nda, 15 Mart 2010 tarihinde hazırlanmış olan 2010-2011 Eylem Planı'nda, söz konusu kanunun, **2011 yılı sonuna bırakıldığı açıkça ifade etmiş** ve yasalaşması yolundaki hedef tarihin 2013 yılı olduğunu bildiğimiz bu süreçte, HES bölgelerinin doğal sit alanı ilan edilmesinin rövanşı olarak gördüğümüz **Tabiat ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı'nın** yasalaşması halinde, **ülkemin varlık nedeni olan coğrafyasında geriye dönülemez kayıplar olacak, bu ülkenin yurttaşlarının doğal, devredilemez ve kutsal haklarının korun(a)maması ve Anayasa'nın 56.maddesi ile düzenlenmiş olan "sağlıklı ve dengeli doğal bir çevrede yaşama hakkı" ortadan kalkacaktır.**

Tasarı'nın gerekçe metninde yer alan açıklamalarla, yasanın ruhunun aslında "doğa korumacı" bir yaklaşımı yansıtmadığı, iddia edildiği gibi AB doğa koruma mevzuatını karşılamadığı ve özellikle korunan alanlarla ilgili karar mekanizmalarında toplumsal ve kamusal faydadan uzak, sermayeye katma değer olarak sunulmak üzere, tamamen iktidar iradesinde bir süreç istendiği açıkça görülmektedir. Çünkü; Avrupa Komisyonu'nca Konseye ve Avrupa Parlamentosu'na sunulan ve 2010-2011 Gelişme Stratejisi ve Başlıca Zorlukların yer aldığı, Komisyon İlerleme Dokümanı olan "Türkiye 2010 Yılı İlerleme Raporu",

Kasım 2010 Brüksel'de yayınlanmıştır. Bu dokümanın 90. sayfasında yer alan başlıca hususlar şöyle ifade edilmektedir:

- Doğa koruması konusunda ilerleme kaydedilmemiştir.
- Türk Natura 2000 ağına faydalı katkılar sağlayabilecek birçok alanın mevcut koruma düzeyinin kaldırılması konusundaki **kaygılara neden olan taslak doğa koruma çerçeve kanunu Meclise sevk edilmiştir.**
- Ulusal biyo-çeşitlilik stratejisi ve eylem planı ile kuşlar ve habitatlara ilişkin uygulama mevzuatı henüz kabul edilmemiştir.
- Ülkenin doğusundaki yeni su ve enerji altyapısı inşasının, potansiyel olarak korunan flora ve fauna türleri üzerindeki olumsuz etkileri konusunda artan endişeler bulunmaktadır.
- Potansiyel Natura 2000 alanlarının listesi henüz derlenmemiştir. Sulak alanların korunmasına ilişkin yönetmelikte yapılan değişiklik, Sulak Alanların Uluslararası Önemi Sözleşmesi kapsamında korunan sulak alanların korunma durumunu zayıflatmıştır.

Görüldüğü gibi, Avrupa Konseyi'nin bile “**kaygılara neden olacak**” şeklinde açıklama yaparken siyasi iktidarın, AB direktifleri ve aday üye olma gereklerini yerine getirmek üzere hazırlandığı şeklindeki açıklamaları bir yalandan ibaret değil midir? Enerji yatırımları adı altında HES yapımına talip olan sermayeye hizmetten öte bir çaba olduğu aşikar değil midir?

Tasarı, ülkemiz üstün kamu yararı alanları üzerinedir. Ancak, tasarı eğer yasalırsa doğal varlıklarımızın taşıdığı “*üstün kamu yararı*” yerini; “*işletmede öncelikli alanlar*” statüsüne bırakacaktır.

Böylesi bir saldırının geleceği, Orman Kanunu'nun 2 (b) maddesi kapsamında işgale uğramış ormanların orman sınırı dışına çıkarılması ve işgalcilere satılması ile her türden varlığımızı nasıl piyasalaştırabileceklerini göstermelerinden belli idi. Hektarlarca orman alanımız nasıl geriye dönmeksizin yitirildi ise, bu gün gözlerini, milli parklarımıza, sulak alanlarımıza, korunana alanlarımıza, yaban hayatı alanlarımıza, doğal sit alanlarımıza diktikler.

Söz konusu Kanun Taslağı, son yıllarda doğal varlıklarının, daha çok sermaye birikimi sağlamak üzere ekonomiye kazandırılması ya da piyasaya sunulması şeklinde süre gelen ekonomi politikalarının sonlandırılmış halidir. Kapitalizmin en vahşi yüzü bu yasa tasarısında yatmaktadır.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası olarak, meslek disiplinimizin gerekleri içerisinde söz konusu mevzuat çalışması büyük bir önem taşımakta, ulusal peyzaj politikasının belirlenmesinde ki en önemli araçlardan biri olarak görülmekte idi.

Ulusal peyzaj politikası, peyzaj envanteri, peyzaj planları ve peyzajların korunması – yönetimi konularında yasama yetkisinde bulunan TBMM den beklenmekte iken bu gün kaşımıza gelen Yasa Taslağı, kamusal alanların planlama, tasarım ve uygulama ana bilimden gelen biz peyzaj mimarları için, doğal ve kültürel alanların insan ve/veya etkileşimi sonucu ortaya çıkan alanların plan ve tasarımcıları olarak; yasa hazırlayıcılarının, gerekçe metinde koruma hedeflerine ulaşamamasının nedenleri arasında “koruma alanlarının insan odaklı bir anlayışla belirlenmesini”, doğanın bir parçasının da insan olduğu ama tek başına öznesi olmadığını bilen peyzaj mimarları olarak endişe vericidir.

AKP MESLEK ALANLARIMIZI DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜNÜN HİZMETİNE AÇIYOR

Dünya Ticaret Örgütü Müzakereleri ve Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri

Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde çeşitli hizmetleri 1995 yılında taahhüt edilmemiş iken son yıllarda hizmet ticaretine konu olmakta ve müzakereler gerçekleştirilmektedir.

18 Eylül 2009 tarihinde Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yürütülen müzakerelerde Mesleki Hizmetler başlığının Alt Sektörler içerisinde Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri ve Şehir Planlama hizmet alanlarının bir kez daha görüşülüyor olması, Dünya Ticaret

Örgütü ve AB tarafından dayatılan teknik ve mesleki mevzuat uyarınca, GATS (Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Antlaşması) kapsamında mühendislik, mimarlık meslek alanlarının düzenlenmesine dönük meclise sevk edilen yeni tasarımlarla ülkemiz sanayisine ve mühendislik disiplinlerine karşı yapılan son saldırıdır.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası olarak; yabancı yatırımlar, Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS), Çok Taraflı Yatırım Anlaşması (MAI), Yatırım Garanti Sözleşmesi (MIGA) ve Uluslararası Tahkim gibi anlaşma ve sözleşmelerle tek yanlı olarak korunmakta, ulusların geleceği ipotek altına alınması ile birlikte Yabancı Mühendis ve Mimar çalışma izninin yasallaşması karşısında ülkemiz mühendis ve mimarlarının karşılaşacağı sorunların , yine Dünya Ticaret Örgütü anlaşmalarından biri olan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile mühendislik hizmetleri dahil; enerjiden suya, sağlıktan eğitime, sosyal güvenlikle ulaşımaya kadar tüm toplumsal hizmetler sermayenin ihtiyaçları ölçüsünde uluslar arası ticarete açılması ile kendi topraklarına yabancılaştırılan, yurttaşlık hakları elinden alınmış ve yabancı sermayenin tekeline terk edilen bir yapılanma söz konusudur.

AKP İKTİDARI DÖNEMİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN BİR BAŞKA TAHRİBAT İSE EĞİTİM ALANINDADIR.

Bu arada; küresel kapitalizm mühendislik ve mimarlık bilimini de kısıncı altına almaya çalışmakta, bilim ve tekniği **amacına** hizmet edecek **araçlar** haline getirmeye çalışmaktadır. Bunu kullanırken, kendilerine muhalefeti yumuşatıcı, hegemonyalarını benimsetici kavramlar da geliştirdiler ve işte bir sürdürülebilir daha... **sürdürülebilir gelişme**.

Sekiz yıllık AKP siyasal iktidar süresince de daha net olarak ortaya çıkmıştır ki; yaşam alanları üzerinde yaşanan tahribatlar, var olan mühendislik ve mimarlık bilimi ve teknolojiyi yanlış kullanmaktan değil, kapitalist ekonominin olmazsa olmazı olan büyüme ve daha çok kar güdüsünden kaynaklanmaktadır. Sermaye güçlerine hizmeti bir görev edinmiş AKP siyasal iktidarı bilimi ve teknolojinin yanındahızlandırarak da yeniden üreterek ve sonuna kadar kullanarak yapmaya çalışmaktadır. Kendi tebasından yetiştirdikleri içerisinde mühendislik biliminde kısıncı altına almaya çalıştıklarını Uşak Kışladağ işletmesinde atıklardan sızan suyun PHsını ölçmemek için direnenlerden Bergama gibi, Yuvarlakçay gibi Munzur gibi, Fırtına Vadisi, İkizdere gibi, taşıdıkları biyoçeşitlilik ile vazgeçilmez yaşam alanlarında maden arama, enerji yatırımlarının önünü açabilmek için hazırlanan ÇED olumlu raporlarında görebiliyoruz.

Kadroları eksik olduğu bilindiği halde, sorumsuzca açılan yeni üniversiteler, mühendislik ve mimarlık biliminin toplum için değil, piyasa aktivisti olma eğilimde kariyer gençliği yaratma azmiinde olan AKP iktidarı, eğitimin içeriği boşaltılırken, uzaktan eğitim yoluyla daha niteliksiz eğitimlerin önü açılmış, eğitim almak sosyal ilişkilerin gelişmesinden soyutlanarak sadece bir bilginin ezberlenmesi olarak tarif edilmeye çalışılmıştır.

Baskı ve yıldırmaya yönelik olarak kurgulanan AKP düzenin mesleğimiz açısından bir diğer önemli izdüşümü de bu dönemde etkin olarak uygulanan istihdam politikalarıdır. Özellikle çok önemli konularda karar alma süreçlerinde yer alan kamu sektöründe peyzaj mimarı istihdamı çok az sayıda yapılmakta, az sayıda gerçekleşenler ise herhangi bir güvenceden yoksun olarak sözleşmeli olarak istihdam edilmekte, bir taraftan da TMMOB çatısı altında mühendislik-mimarlık ve şehir plancıları örgütlenmesi psikolojik baskı altına alınmaktadır. TMMOB geleneksel varlığı ve yasal düzenlemeden aldığı güçle, AKP iktidarının ayak bağıdır. Ülke ve insanlık yararına olmayan her düzenlemede TMMOB'ye bağlı meslek odalarının hukukun üstünlüğü ilkesi ile paralel mücadelesini bulurlar karşılarında. O zaman da o kadar ileri gidebilir ki, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı'nın yaptığı gibi, siyasal yandaşları olan AKP li milletvekillerinden “ İdari Yargılanma Kanunu'nun değiştirilmesini” talep edecek kadar ileri gidebilirler.

Bugün, TMMOB'nin haklı mücadelesinin kırmak için, Anayasa'da yaşam alanları direnişçilerinin en önemli dayanağı olan “ **kamu yararı**” terimi yerine “ **sürdürülebilir kalkınma**” tanımının yerleştirilme çabası da bunun içindir. Kamu yararı devletin görevidir. Devletin kamu alanlarından tasfiyesini amaç edinen AKP siyaseti, özel sektöre yer açma ödevini yerine getirebilecek her kademeyi kullanmaktan hiç çekinmemektedir.

Sonuç olarak, 2000'li yıllarda itibaren ülkemizde yakıcı ağırlığı hissedilen küresel kapitalizm bir yandan, sermaye egemenliğinin insanlığın tarihsel birikimini, kazanımlarını ve bizzat insan yaşamını, yaşam alanlarımıza gerçekleştirilen benzeri ender görülen ölçülerde imha etmesini ağırlıklı bir olasılık haline getirirken, öte yandan toplumsal direniş gücüne enerji aktarıyor. Bu gün Loç Vadisi HES yapım şirketine mühür vurulması işte böylesi bir direnişe akan enerjidir,

Planlama, kalkınma ve bunlarla eşzamanlı olarak gelişmiş kamusal bütün değer ve kazanımlar AKP siyasi iktidarı tarafından reddedilirken bile , ülkesel, bölgesel ve yerel ölçeklerdeki planlamanın kamusal alan sorumlusu olan biz, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası ve odamıza örgütlü üyelerimizle birlikte, meslek ve meslektaş sorunlarının halkın sorunlarından ayrı tutmadan, emekten ve halktan yana mücadelesini sürdürecektir.

Saygılarımızla

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
9. Dönem Yönetim Kurulu

**ŞEHİR PLANCILARI
ODASI
RAPORU**

Giriş

Şehir ve bölge planlama eğitimi olarak mesleğini uygulayan şehir plancıları, salt ülkemizin kentlerine yönelik planlama çalışmalarında değil, bölge planı, çevre düzeni planı gibi çalışmalarla kırsal alanlar, tarım alanları, ormanlar gibi geniş bir coğrafyada hizmet üretmektedir. Şehir plancıları müellif olarak görev yürüttükleri koruma amaçlı imar planı çalışmaları kapsamında kentsel, tarihi, arkeolojik ve doğal sit alanlarında, koordinatör ve müellif olarak görev üstlendikleri uzun devreli gelişme planı çalışmaları kapsamında milli park, tabiat parkı gibi koruma alanlarında görev üstlenmektedirler.

Şehir planlama meslek alanında en yoğun üretilen işlerden olan imar planı çalışmalarının, yatırımlara ve yapılaşmalara yönelik kararların belirlenmesine ilişkin tek yasal araç olması, bu planlarda üretilen kararların kentsel toprak rantlarının belirlenmesi ve yönlendirilmesindeki etkisi şehir planlama meslek alanında yetki kullanımına, kararlara müdahil olma arayışına yönelik ilginin de artmasına neden olmaktadır.

Bu nedenlerle, kentsel alanlardan korunacak doğa alanlarına, kıyılara ve kültür varlıklarına kadar geniş bir mesleki etkinlik alanı olan şehir planlama meslek alanı, gerek merkezi gerekse yerel yöneticilerin yoğun ilgi gösterdiği alan olagelmıştır. Bu ilgi bir yandan meslek alanında müdahalelerin artmasına neden olurken, diğer yandan yapılan siyasi ya da ekonomik kayırmacı etkiler meslek alanımızda üretilen kararlarda, uygulamaya konu olan alanlarda tahribatların da yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Geçmişten bugüne iktidarların bakanlıklar aracılığıyla ya da yerel yönetimler aracılığıyla şehir planlama meslek alanında geliştirdikleri müdahaleler salt kentlerimizde değil, korunması gereken tarım alanlarımızda, kıyılarımızda, ormanlarımızda, milli parklarımızda, kentsel, doğal ve arkeolojik sit alanlarımızda geri dönülmesi olanaksız zararlara neden olmuştur.

TMMOB Şehir Plancıları Odası, kurulduğu yıllardan bu yana, siyasi iktidarların olumsuz uygulamalarına karşı, Anayasal görev tanımı doğrultusunda, “*mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak*” adına müdahil olma tavrını sürdürmektedir. Alınan kararların ve uygulamaların kamu yararına gelişmesini sağlamak adına sürdürülen çabalar, kimi zaman ilgili kurumun uyarılması ve halkın bilgilendirilmesi ile sınırlı kalırken, kimi zaman yapılan yanlışa karşı yargı aracılığıyla mücadele edilmektedir.

Bu rapor, iktidarda bulunan AKP Hükümeti'nin 2002-2011 yılları arasındaki karar ve uygulamalarıyla şehir ve bölge plancılarının meslek alanında ve mesleki haklarında yaşanan değişimlerin oluşan tahribatın tespitine yönelik kısa bir değerlendirmeyi içermektedir. Yaşanan değişim, “meslek alanı” ve “meslektaşların hak ve çıkarları” olarak iki ana başlık altında ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

I. MESLEK ALANIMIZDA YAŞANAN TAHRİBAT

I.1. Mevzuat Düzenlemeleri Ve Yarattığı Tahribat

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara geldiği 2002 yılından buyana geçen yaklaşık 8 yıllık süre içinde şehir planlama meslek alanında yaşanan tahribatların önemli bir bölümü ne yazık ki, aslen tahribatı önlemek, düzeni sağlamak, kamu yararını yaşama geçirmek amacıyla düzenlenmesi gereken mevzuat düzenlemeleri aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Hedeflenen noktasal ya da kişisel amaçlara uygun yasal düzenleme yapılması anlayışı yaygınlaşmış, meslek alanımız doğrudan etkileyen düzenlemelerle, ilgili yasa ve yönetmeliklerde yapılan değişikliklere dayalı olarak meslek alanımızda, kentlerimizde, koruma alanlarında önemli tahribat gerçekleştirilmiştir.

Dönem içinde TBMM'de elde edilen yasa ve hatta anayasa değiştirmeye yeterli milletvekili sayısal üstünlüğü, düzenlemelerde farklı kesimlerin ve görüşlerin katılımının ve muhalefet eliyle gerçekleştirilmesi gereken denetiminin sınırlı düzeyde kalmasına neden olmuştur. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası ve 5393 sayılı Belediye Yasası gibi pek çok mevzuat düzenlemesi TBMM'de muhalefetin protestoları nedeniyle, Mecliste muhalefet bulunmadan yasalaşmış ve yürürlüğe girmiştir.

TBMM görüşmelerinde sağlıklı tartışma ortamının yaratılmaması, katılımın sınırlı kalması, yapılan düzenlemelerin yaşanan günlük sorunlardan yola çıkılarak, somut bir sorun ya da engelin ortadan kaldırılması amacıyla yapılmaya başlanması, ülkemizde ağır-aksak işleyen planlama sistemimizin hukuksal tutarlılığının tümüyle yitirilmesine, sistemde düzeltilmesi zor bir bozulmanın yaşanmasına neden olmuştur.

AKP'nin 8 yıllık iktidar döneminde;

- Kamu arazilerinin toptan ya da ayrıcalıklı imar hakları sağlanarak satılması amacıyla Özelleştirme İdaresi ve TOKİ'ye yetki veren, kentsel kamu arsa stokunun tükenmesine neden olan düzenlemeler,

- Kentsel toprak rantlarının yükseldiği bölgelerde, bu rantlara el koyma ve el değiştirme kurgusuna dayanan, vatandaşların anayasal güvence altında olan söz hakkını ve barınma hakkını ortadan kaldıran içerikte kentsel dönüşüm vb. düzenlemeler,

- Ülkemizin korunması gereken doğal ve kültürel değerlerinde önemli tahribatların önünü açan, çok uluslu maden şirketlerinin yatırımlarını kolaylaştırıcı düzenlemeler,

- Mera alanları ve orman alanları gibi, korunmasının gerekliliği tartışılmaz alanların koruma kararları dışına çıkarılmasını, tahsisini kolaylaştıran düzenlemeler,

- Kaçak yapılaşmanın önlenmesine ilişkin bir girişim olarak başlanılan, kaçak yapı yapılmasına yönelik ceza tanımlamaları da içeren, ancak kısa sürede bir bölüm kaçak yapılaşmayı affetmeye yönelen düzenlemeler,

- Tarım topraklarının korunmasına ilişkin düzenlemeler içinde, "kamu yararı" kavramının içeriğinin boşaltılmasına, tarım topraklarında önlenemez bir tahribatın oluşmasına neden olan düzenlemeler,

- Başta özelleştirmeye konu alanlar olmak üzere, parçacı ve sektörel planlama yetkisi tanımlamaları ile planlama sistemini tümünden tahrip eden düzenlemeler,

- Yasa ile korunan ve tümüyle kamu kullanımına açık olması gereken, kıyıda başka yerde yapılması olanaksız yapılaşmalar dışında yapılaşmanın gerçekleşmemesi gereken kıyı alanlarında farklı nitelikte, yapılaşmaların önünü açan düzenlemeler,

- Birbiri ile ilgisiz, ilintisiz pek çok yasa değişikliğinin “Torba Yasa” anlayışı ile ele alınarak yasalaştırılması yoluyla yasa bütünlüğünü ve sistematliğini ortadan kaldıran düzenlemeler,

- Kaçak yapılaraya yönelik su, kanalizasyon, gaz, elektrik gibi altyapı olanaklarının sağlanması yoluyla kaçak yapılaşmayı kollayan, özendirilen düzenlemeler,

- Kentlerimizde kaçak yapılaşmanın önlenmesinde en önemli araçlardan biri olan kamu arazilerinin elden çıkarılmasını kolaylaştıran, kaçak yapılaşmayı önleyecek kurumsal yapıların kapatılmasına yönelik düzenlemeler,

- Geçmiş yıllarda anayasaya aykırılığı tescil edilmiş, turizm yatırımlarına yönelik tahsisler başta olmak üzere, orman arazilerinin tahsis vb. yöntemlerle yapılaşmaya açılmasını sağlamaya yönelik düzenlemeler,

- Kamu eliyle korunması gereken koruma alanlarında milli parklarda, tabiat parklarında, ören yerlerinde özelleştirmenin, yapılaşmanın önünü açan düzenlemeler,

- Atatürk Orman Çiftliği'nin korunmasına ilişkin ilke ve kararlara, I. derece doğal sit niteliğine rağmen, AOC'nin daraltılmasına, parçalar halinde elden çıkarılmasına yönelik düzenlemeler,

- İçme suyu havzalarının başta madencilik amaçlı tesisler olmak üzere, yapılaşmaya açılmasını, havza içinde üretim tesisi kurulmasını sağlayan, insan sağlığını tehlikeye atan düzenlemeler,

- Ülkemizde var olan karayollarını önce bölünmüş yola, sonra erişim kontrollü yola, daha sonra da özelleştirerek ücretli yol haline getirmeyi amaçlayan düzenlemeler,

mevzuatımız içinde yer alarak yasalaşmış, aslen oluşacak talan ve tahribatları önlemenin aracı olması gereken hukuk metinleri, tahribatın doğrudan yaratıcısı, tahribatı gerçekleştiren kesimlerin güvencesi durumuna getirilmiştir.

Ülkemiz kentlerinde, korunması gerekli doğal ve kültürel değerlerimiz üzerinde ve planlama meslek alanımızda giderilmesi güç tahribatlara neden olan mevzuata ilişkin düzenlemeler ve mevzuat değişiklikleri TBMM'de kabul edilmiş tarihlerine göre ve konularına göre gruplanarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

1.1.1. 4916 Sayılı “Çeşitli Kanunlarda ve Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (03.07.2003)

2003 yılında çıkarılan ve amacı “..Hazineye ait taşınmazların daha kısa sürede ekonomiye kazandırılması” olan 4916 Sayılı “Çeşitli Kanunlarda ve Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un 38. maddesindeki düzenleme ile 775 sayılı Gecekondu Kanununun belediyelere arsa tahsisine ilişkin 3’üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Yasanın “..Hazineye ait taşınmazların daha kısa sürede ekonomiye kazandırılmasıdır...” şeklinde düzenlenen Amaç başlıklı 1’inci maddesinden de anlaşılacağı gibi, aslen gecekondulaşmanın önlenmesi amacıyla kullanılması gereken taşınmazların salt gelir aracı olarak değerlendirilmesine yönelik bir süreç başlatılmıştır.

1.1.2. 5104 Sayılı “Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu” (26.09.2004)

TBMM tarafından 04.03.2004 tarihinde kabul edilen ve Resmi Gazete’de 12.03.2004 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren “Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu” AKP iktidarı tarafından benimsenen anlayışı yansıtan, Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin istekleri doğrultusunda düzenlenen ve “Kentsel Dönüşüm” konusunda yapılan ilk yasal düzenlemelerden biri olma özelliğine sahiptir.

Yasa ile belirlenen alan sınırları içindeki yaşayanların kazanılmış haklarını görmezden gelen, oluşan değer artışlarından vatandaşın pay almasını kısıtlayan, mevcut evinde yaşayan vatandaşların evini yıkararak, yeni konut edinme karşılığında vatandaş borçlandıran, alan içindeki kiracılar başta olmak üzere yaşayanları tasfiye eden bir süreç başlatılmıştır. Başlangıçta uygulamaya yönelik tüm yetki belediyeye verilirken, plan onama yetkisinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nda olduğu bölgede bu yetkiler 2006 yılında çıkarılan 5481 sayılı Yasa ile değiştirilmiş, diğer tüm yetkilerde olduğu gibi Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne verilmiştir.

1.1.3. 5177 Sayılı “3213 Sayılı Maden kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” (26.05.2004)

1985 yılında yürürlüğe giren 3213 sayılı Maden Kanununda değişiklik yapan Yasa 26.05.2004 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiş, 05.06.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yasa ile Maden Kanununun yanı sıra pek çok yasada madencilikle ilgili değişiklikler de yapılmıştır.

Maden Kanunu’nun 7’nci maddesinde yapılan değişiklikle; orman alanları, milli parklar, özel koruma bölgeleri, ağaçlandırma alanları, tabiat alanları, sit alanları, tarım alanları, meralar, sulak alanlar, karasuları, kentlerin imar alanları, turizm bölgeleri, koruma ormanları, ağaçlandırma alanları, kara avcılığı alanları, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, su havzaları, kıyı alanları ve sahil şeritleri gibi aslen korunması gereken alanların tamamında madencilik arama ve işletme faaliyetlerinin sürdürülmesine olanak tanıyan düzenleme yapılmıştır.

Kamuoyunda geniş yankı oluşturan Kaz Dağları vb. birçok talan ve doğa tahribatına dayanak yapılan bu düzenleme 2009 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş, 2010 yılı içinde kabul edilen 5995 sayılı Yasa ile benzer içerikte yeniden düzenlenmiş ve yasalastırılmıştır.

I.1.4. 5178 Sayılı “Mera Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (27.05.2004)

1998 yılında yürürlüğe giren Mera Kanununda TBMM’de 27.05.2004 tarihinde kabul edilen ve Resmi Gazete’de 08.06.2004 tarihinde yayımlanan değişiklikle mera, yaylak, kışlak ve otlakların farklı amaçlarla kullanımı kolaylaştırılmış ve istisna düzenlemeler ile özel mülkiyete konu edilme yolu açılmıştır. Yasanın 3’üncü maddesiyle 4342 sayılı Mera Kanununun 14’üncü maddesinde değişiklik yapılmış ve aslen kamunun ortak malı olan ve korunması gereken Mera Kanununda var olan; “ *Mera, yaylak ve kışlakların kullanma hakkı bir veya birden çok köy veya belediyeye aittir. Bu yerler devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, zaman aşımı uygulanamaz, sınırları daraltılamaz*” hükmü ile açıkça çelişen bir düzenlemeye gidilerek;

“...rezervi belirlenen maden ve petrol faaliyeti için zaruri olan, Kültür ve Turizm Bakanlığının talebi üzerine, turizm yatırımları için zaruri olan, Kamu yatırımları yapılması için gerekli bulunan, Köy yerleşim yeri ile uygulama imar plânı veya uygulama plânlarına ilave imar plânlarının hazırlanması, toprak muhafazası, gen kaynaklarının korunması, millî park ve muhafaza ormanı kurulması, doğal, tarihî ve kültürel varlıkların korunması, sel kontrolü, akarsular ve kaynakların düzenlenmesi için ihtiyaç duyulan,... Ülke güvenliği ve olağanüstü hal durumlarında ihtiyaç duyulan, Doğal afet bölgelerinde yerleşim yeri için ihtiyaç duyulan,...” alanların mera dışına çıkarılması ve hazine adına tapulanmasının, tahsisinin ve satışının önü açılmıştır.

I.1.5. 5192 Sayılı “Orman Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (17.06.2004)

Ülkemizde yıllardır süren orman alanı talanı 1980 yılında farklı bir ivme kazanarak, birçok orman alanının turizm kullanımına tahsisi ile ciddi yapılaşmaya açılmıştır. Konu Anayasa Mahkemesine taşınmış ve 6831 sayılı Orman Kanununun 17/3. maddesinin 2002 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

Yasanın tahsise ilişkin bölümünün iptal edilmesinden sonra 2004 yılında Orman Kanunu’nda yapılan bu düzenleme ile orman alanlarında “...Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, altyapı ve katı atık bertaraf tesislerinin; sanatoryum, baraj, gölet ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim ve spor tesislerinin ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde...” izin verilmesi olanağı yeniden getirilmiştir. Bu düzenleme ile orman alanlarında yapılacak yapı ve tesislerin kullanım biçimleri de genişletilmiştir.

I.1.6. 5237 Sayılı “Türk Ceza Kanunu” (26.09.2004)

TBMM tarafından 26.9.2004 tarihinde kabul edilen ve 12.10.2004 tarihinde Resmi gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5237 sayılı “Türk Ceza Kanunu”nda 184. maddesi ile **imar kirliliğine neden olma** suçu ilk kez ceza sistemine girmiştir. Üstelik kaçak yapıyı yapanın dışında bu işlerin denetimini yapacak makamlara da cezai müeyyide öngörülmektedir. *Madde metninde imar mevzuatında belirlenen usul*

ve koşullara aykırı olarak inşa faaliyetinde bulunmak da suç olarak tanımlanmıştır.

Ancak, Kanunun aynı maddesine 2005 yılında eklenen 6. fıkrayla, 12 Ekim 2004 tarihinden önce yapılmış şantiyeler ve sınaî tesisleri düzenlemenin kapsamı dışında bırakılarak mevcut durum yine kabullenilmiştir.

1.1.7. 5366 Sayılı “Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun” (16.06.2005)

Yapılan tüm uyarı, değerlendirme ve çabalara rağmen, 16/06/2005 tarihinde Meclis Genel Kurulundan geçirilerek yasalaştırılan düzenlemenin, kentlerimizde ve kültürel değerlerimizde yaratması olası tahribatlar ve uygulamadan kaynaklanacak sakıncalar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Yıpranan Kent Dokularını yenileyerek korumayı (!) amaçlayan bu düzenleme, diğer kanunlarla dil ve anlayış açısından bir bütünlük kuramamakta, planlama ve yapılaşma sürecinin parçası olamamakta, günübirlik sorunlara parçacı çözümler bulmak isterken tafisi mümkün olmayan yeni sorun alanları yaratmaktadır. Özellikle yerel yönetimlerin sihirli bir değnek, kurtarıcı bir formül gibi sarıldıkları, “kentsel dönüşüm” kavramı, planlamadan kopuk, sosyal ve ekonomik boyutları bulunmayan, rant baskısı altında yalnızca parçacı fiziksel düzenlemeler öngören, kent parçalarını daha yüksek yapılarla yenileyerek tüm sorunları çözebilme yanılığı oluşturan niteliğiyle, bilimsel anlamda olması gereken kentsel dönüşümün çok gerisindedir.

Kentsel alanda, planlama ve koruma mevzuatı ile bütünlüğü sağlayamadığı gibi, kapsamı dolayısıyla özellikle korunması gereken alanlarda usul ve esasları belirleyen Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun özüne, amacına ve yöntemlerine aykırı bir içeriğe sahiptir. Korunması gerekli kültürel değerlerimizin yitirilmesini engelleyen hiç bir önlem alınmamış, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun sağladığı güvence göz ardı edilmiştir. Noktasal hedeflerin “rantsal dönüşümüne yönelik” bu düzenleme ile, kentlerimizin giderek merkezinde kalan, “imar rantı” yükselen korunması gerekli kültür varlıklarının bulunduğu alanlarda kolay müdahalenin önünü açmayı amaçlamaktadır.

Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda yer alan hükümler dışında bilimsel, kamu yararına yeni bir çözüm içermeyen böylesi bir düzenlemeye gereksinim duyulmasının, çözüm arayışına girilmesinin altında, sorunların kümelenediği düşünölen koruma planları ve koruma kurullarını devre dışı bırakma niyeti bulunmaktadır.

Yasa, kültürel mirasın korunmasını, yönetimini, planlanmasını, sağlıklaştırılmasını amaçlayan ilgili yasaların işlevsizleşmesine yol açabilecek bir niteliğe sahip olmasının yanı sıra, kentsel sit alanları ile sınırlanmadığından, tescile konu olmayan yasa dışı yapılaşma alanlarının da dönüşüm projelerine konu edilerek yasallaştırılmasının önünü açmıştır.

Diğer taraftan Yasanın gerekçeleri içerisinde vurgulanan, afet ve depreme karşı önlem alınması gereksinimi, Yasanın maddelerinde unutulmuş görünmektedir.

İstanbul özelinden yola çıkan düzenleme, İstanbul'un deprem açısından görece daha az riskli tarihi yarımadası için çözümü, noktasal koruma kurulları ve bütünden kopuk parçacı dönüşüm projeleri ile tariflerken, İstanbul'un deprem ve afetler açısından en yüksek risk taşıyan bölgeleri için gerçek ve kalıcı çözüm önerilerini gözardı etmektedir. Bu çelişki de, yasanın amaç ve gerekçelerinde ifade edilen bilimsel söylemlerden çok noktasal ve parçacı çözümlerle en yoğun speküle edilen alanların rant güdüsüne yönelik olarak "yenilenmesi" amacına yöneldiğini göstermektedir.

1.1.8. 5403 Sayılı "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu" (03.07.2005)

TBMM'de 03.07.2007 tarihinde kabul edilen ve 19.07.2007 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Yasa, bu alandaki mevzuat düzenlemelerini yönetmelik sınıfından yasa düzeyine yükseltirken, düzenlenen Geçici 1'inci madde ile 11.10.2004 tarihinden önce gerekli izinler alınmadan tarım dışı amaçlı kullanıma açılmış, işgal edilmiş tarım arazilerine yönelik af getirmiştir. Düzenleme ile mevzuata aykırı biçimde kullanıma açılmış arazinin her metrekaresi için altı ay içinde beş Yeni Türk Lirası ödenmesi koşulu getirilmiştir.

Yapılan düzenleme ile korunması gereken tarım topraklarını mevzuata ve varsa planlara aykırı olarak turizm, maden, konut, sanayi gibi kullanımlara açan, işgal eden tesislere af getirilmiş, mevzuata uygun hareket ederek yatırım yapanlar cezalandırılırken, yağmacılar gelir elde etme düşüncesiyle affedilirken, **tarım topraklarının yok edilmesi, yağmalanması** özendirilmiştir.

Diğer yandan Yasada istisna olarak düzenlenen, mutlak tarım alanlarının tarım dışı amaçla kullanımını "kamu yararı" gereğince olanaklı kılan düzenleme, uygulamaya geçildiğinde tarım alanlarında tam bir talan aracına dönüşmüş, sıradan gerekçeler "kamu yararı" etiketiyle kayda geçirilmiş ve tarım topraklarının tahribatı hız kazanmıştır.

1.1.8.1. 5578 Sayılı "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" (31.01.2007)

TBMM'de kabul edilen 5557 sayılı "Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye iade edilmesi ve yasalasamaması üzerine, yeni af içerikli geçici madde düzenlemesini de içeren değişiklikler TBMM'de yeniden ele alınarak 5578 sayılı Yasa olarak yeniden kabul edilmiştir. TBMM'de 31.01.2007 tarihinde kabul edilen 5578 sayılı Yasa ile Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'na yönelik değişiklikler ve af amaçlı geçici madde eklenmesine ilişkin düzenlemeler bir kez daha yasalastırılmıştır. Kabul edilen 5578 sayılı Yasa, 09.02.2007 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

TBMM'de 31.01.2007 tarihinde yeniden kabul edilen ve 5578 sayılı Yasa ile Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nda değişiklikler yapılırken, Yasaya Geçici 3'üncü madde eklenmesi yapılmış, geçici 1'nci madde ile af getirilen tesislerden belirlenen 6 ay içinde başvuruda bulunmayan işgalcilere yönelik yeni bir yıllık af başvuru süresi getirilmiştir. Düzenlemede benzer biçimde, mevzuata aykırı biçimde tarım

dışı amaçla kullanıma açılmış arazilerin her metrekaresi için beş Yeni Türk Lirası ödenmesi koşulu getirilmiştir. Eklenen geçici 3'üncü madde ile işgal edilmiş tarım arazilerinin talanına af getirilmesinin yanı sıra, gelecekte yeni afların çıkabileceği izlenimi yaratılarak işgal ve **izinsiz tarım dışı kullanımlara yönelik özendiricilik** pekiştirilmek istenmiştir.

Geçici madde ile yapılan ilk düzenlemede yer almayan “Söz konusu arazi ve tesislerin istenilen amaçla kullanımı için çeşitli kurumlardan alınması gerekli ruhsat, izin gibi işlemler, Bakanlığa başvuru tarihinden itibaren 2 yıl içerisinde tamamlanmaya kadar başvuru sahipleri faaliyetlerine devam ederler. Bu süreler içerisinde gerekli izinleri alamayanların üretim faaliyetleri ilgili idarelerce durdurulur.” biçimindeki fıkra eklemesi ile de af salt tarım topraklarına yönelik bir af olmaktan çıkarılmış ve başta “çevresel olumsuz etkiler” olmak üzere değişik nedenlerle ruhsat alamayan tesislerin 2 yıl boyunca çalışmalarının, olumsuz etkilerini sürdürmelerinin ve ruhsatlandırılmalarının önü açılmak istenmiştir.

1.1.8.2. 5751 Sayılı “Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu İle Mera Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (02.04.2008)

TBMM’de 26.03.2008 tarihinde kabul edilen 5751 sayılı “Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu İle Mera Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” Resmi Gazete’de 02.04.2008 tarihinde yayımlanan Yasa değişiklikleriyle tarım alanlarında ve mera alanlarında yağma ve amaç dışı kullanımı yaygınlaştıracak yeni kararlar mevzuata dahil edilmiştir. Yasanın 1’nci maddesiyle 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanununun 13’üncü maddesinin birinci fıkrasına eklenen (f) bendiyle **mutlak korunması gereken tarım alanlarında**, Yasanın 3’üncü maddesi ile 4342 sayılı Mera Kanununun 14’üncü maddesinin birinci fıkrasına eklenen (ğ) bendiyle “**enerji**” tesislerinin **yapılabilmesi** olanaklı hale getirilmiştir.

Yasanın 2’nci maddesiyle tarım alanlarında mevzuata aykırı biçimde tarım dışı amaçla kullanıma açılmış **tarım arazilerinin talanına** getirilen af süresini uzatacak yeni bir düzenlemeye gidilmiş, geçici 3’üncü madde iptal edilirken, aynı içerikte geçici 4’üncü madde Yasaya eklenmiş, gelecekte yeni afların çıkabileceğine ilişkin beklenti yükseltilmiş, tarım alanlarındaki talan daha da hızlandırılmıştır. Benzer biçimde başta “çevresel olumsuz etkiler” olmak üzere değişik nedenlerle ruhsat alamayan tesislerin izinsiz ve ruhsatsız çalışma süreleri de 2 yıl daha uzatılmıştır.

1.1.9. 5398 Sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (03.07.2005)

03.07.2005 tarihinde TBMM’de kabul edilen ve 21.07.2005 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Yasanın 12’nci maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanununa madde eklemesi yapılmış ve Kıyı Kanununa tabi alanlarda yer alan özelleştirmeye konu olan alanlarda “her tür ve ölçekte imar planı ve değişikliği” yapma yetkisi Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’na, plan onama yetkileri Özelleştirme Yüksek

Kurulu'na verilmiştir. Düzenleme ile özelleştirmeye konu diğer arazilerde yaşanan ranta dayalı noktasal müdahaleler, talan düzenlemelerinin kıyı alanlarına taşınmasının önü açılmıştır.

Özelleştirme ile ilgili düzenlemeleri içeren Yasanın 13'üncü maddesi özelleştirme kapsam ve programına alınan **kıyı, sahil şeridi ve dolgu alanlarında** organize turlar ile seyahat eden kişilerin taşındığı yolcu gemilerinin bağlandığı kruvaziyer ve yat limanlarında Anayasa'nın 43'üncü maddesine aykırı olarak **turizm amaçlı alışveriş merkezleri ve konaklama üniteleri** yapımı olanaklı kılınmıştır. Bu hüküm ile Anayasa ile güvence altına alınan kıyılar, sahil şeritleri ve dolgu alanlarının kamu önceliği, kıyılardan herkesin eşit ve özgür olarak ortaklaşa yararlanması, toplum yararına kullanılması, kamu malı olması niteliklerinin engellenmesinin, **kıyılarının yağmalanması ve yok edilmesinin önü açılmıştır.**

Yasanın 13'üncü maddesinde yer alan hükümler, Şehir Plancıları Odası tarafından dava konusu yapılan ve Danıştay Altıncı Dairesi'nin 05.10.2004 günlü ve 2004/3060 Esas Nolu kararı ile yürütülmesinin durdurulmasına oybirliği ile karar verilen Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca hazırlanarak 30.03.2004 günlü ve 25418 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" ile aynı hükümleri içermektedir. Yargı tarafından Anayasaya aykırı olduğu ve hukuka aykırı olduğu belirtilen hükümlerin Yasa maddesi olarak düzenlenmesi "hukuk devleti" ilkesi ile bağdaşmamasının yanı sıra kıyı alanlarında gerçekleştirilecek tahribatların ısrarlı ilanıdır. Aslen kamuya ait olması gereken kıyı alanlarında, Anayasa ve kamu yararına aykırılığı açık olan kullanımlara ilişkin yapılanma şartlarının imar planları ile belirlenmesine ilişkin düzenlemeler de imar planlarının sahip olması gereken "planlama esasları", "şehircilik ilkeleri" ve "kamu yararına" uygunluk ilkesini başlangıçta ortadan kaldırmaktadır.

Yasanın 19'uncu maddesi ile özelleştirme kapsamına alınan bazı yerlerde hazırlanacak planların imar mevzuatındaki kısıtlamalara tabi olmaksızın onaylanmasını içeren hüküm ile planların dayanağı olan kamu yararına ve korumaya ilişkin hükümlere sahip mevzuat, bir yasa maddesiyle geçersiz kılınmaktadır. Düzenleme, yapılacak planların imar mevzuatı düzenlemelerinde yer alan yaşam kalitesini yükseltme, güvenli, sağlıklı, yaşanabilir çevreler elde edilmesini sağlamaya yönelik hükümlerinin uygulanmamasına yol açacak, telafisi olanaksız sonuçlar doğuracak niteliktedir.

1.1.10. 5437 Sayılı "2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu" (27.12.2005)

TBMM'de 27.12.2005 tarihinde kabul edilen "2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu"nda yapılan düzenleme ile kentlerimizde tahribatın büyümesine neden olacak yeni bir adım atılmıştır. Bir yandan kaçak yapılara asla izin verilmeyeceği ve kaçak yapı yapanın cezalandırılacağı yönündeki en üst düzeyden yapılan açıklamalar, diğer yandan yapılan düzenlemelerle sulandırılmıştır. Kaçak yapılaşmaya ilişkin Türk Ceza Kanunu'na eklenen cezai hükümler sürekli yumuşatılarak kaçak yapıya verilen tavizlere dönüşmüştür.

2006 yılı Bütçe Kanununa komisyon görüşmelerinde; “12.10.2004 tarihinden önce yapılmış olup kullanma izni verilmeyen yapılara yol, su, elektrik, telefon, kanalizasyon, doğalgaz gibi altyapı hizmetlerinin birinin veya birkaçının götürüldüğünün belgelenmesi durumunda, ilgili yönetmelikler doğrultusunda fenni gereklerin yerine getirilmiş olması ve bu kanunun yayımı tarihinden itibaren başvurulması üzerine kullanma izni alınincaya kadar geçici olarak elektrik veya su bağlanabilir. Bu kapsamda su veya elektrik bağlanması herhangi bir kazanılmış hak teşkil etmez”. biçiminde bir hüküm eklenmiştir.

Bu hüküm aslında kaçak yapıyı yapana da yaptırana da göz açtırılmayacağı, izin verilmeyeceği yönündeki söylemlerin aşama aşama erimesi sürecindeki önemli bir halka olmuştur. Meclis'ten geçen 2006 Yılı Bütçe Kanunu ile ise, bu süregelen yaklaşıma bir halka daha eklenmiş ve bazı kentsel altyapı olanaklarından yararlanamayan kaçak yapılara her tür kentsel servisin (elektrik, telefon, su, doğalgaz, elektrik vb) sunulması” olanaklı hale gelmiştir. Yapılan düzenleme, her tür bilim ve fen kuralı dışında, kaçak olarak inşa edilmiş yasadışı ve tüm afet risklerine açık yapıların tüm olanaklardan yararlanarak kullanılmasına izin vererek, hem kent ve çevre sağlığı hem de bu bölgelerde yaşayan nüfusun can ve mal güvenliğini tehlikeye atan bir düzenleme olarak yerini almıştır.

Hiçbir mühendislik hizmeti almamış, şehircilik ilkelerine aykırı, belki de asla yerleşilmemesi gereken afet riskine açık bölgelerde yapılmış yapıların tahliye edilmesi, sağlıklılaştırılması, yenilenmesi vb stratejileri göz ardı ederek, bu yapıların olduğu haliyle affedilerek kullanılması anlamını da taşıyan bu düzenleme, birçok açıdan daha önce uygulanan “imar affı” uygulamaları ile örtüşmektedir. Bu yaklaşım, bir yandan kaçak yapıların nitelikli, yaşanabilir ve kentsel riskleri minimize edilmiş kent parçaları haline gelmesindeki engelleri büyütürken, diğer yandan olası afetlerde oluşacak büyük yıkımların önünü açmış, toplumsal can ve mal güvenliğinde tehlikeyi arttırmıştır. Yapılan düzenleme ile kaçak yapılaşma cesaretlendirilirken, yasalara uyan ve kaçak yapı yapmayan vatandaşların devlete ve hukuka olan güveni de sarsılmıştır.

1.1.11. 5609 Sayılı “Gecekondu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (22.03.2007)

TBMM tarafından 22.03.2007 tarihinde kabul edilerek yasalaşan ve Resmi Gazete’de 28.03.2007 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 5609 sayılı “Gecekondu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile Yasada Bayındırlık ve İskân Bakanlığına verilen tüm görevler Toplu Konut İdaresi Başkanlığına devredilmiştir. Yasa ile 775 sayılı Kanuna eklenen maddeler ile tescili yapılmış ve işlemleri devam eden taşınmazların bedelsiz olarak Toplu Konut idaresine devri, Toplu Konut İdaresi Başkanlığına devri ve tescili gerçekleştirilen mallar ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığına devredilen Gecekondu Fonu kaynaklarının 775 sayılı Kanun hükümleri uyarınca kullanılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

775 Sayılı Gecekondu Kanunu’nda yapılan değişiklikle belediyelerin, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı’nın izniyle gecekondu ıslah ve tasfiye sahalarındaki özel arazileri satın almasına veya kamulaştırmasına olanak sağlanmıştır. Buna göre, ıslaha muhtaç veya tasfiyesi gereken gecekondu bölgeleri ile yeniden halk konutu veya nüve

konut yapımına tahsis edilecek sahalarda seçimi, haritaların hazırlanması, imar ve islah planlarının düzenlenmesi, TOKİ'nin denetimi altında ilgili belediyelerce yapılacak veya yaptırılacaktır. Islah ve tasfiyenin yapılacağı yerleşmeler ile buralardaki islah ve tasfiye bölgelerinin program ve öncelik sırası da TOKİ tarafından belirlenecektir.

Yapılan düzenlemede, tasfiye edilen işlerle ilgili arazilerin yeniden hazineye devri ve kamuya kazandırılması konusunda bir düzenleme yer almamaktadır. Dolayısıyla TOKİ ye devredilen arazilerdeki 775 sayılı Yasa kapsamında yapılacak iş ve işlemler yapılmaya devam etmezken, bu amaçla ayrılmış çok sayıda kamu arazisi TOKİ'nin elinde kendi kanununa göre işlem yapmak üzere kalmış, gecekondulaşmayla mücadelede önemli araçlardan biri yitirilmiştir.

1.1.12. 5761 Sayılı “Turizmi Teşvik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (07.05.2008)

TBMM tarafından 07.05.2008 tarihinde kabul edilen ve Resmi Gazete’de 15.05.2008 tarihinde yayımlanarak yasalaraşan 5761 sayılı Turizmi Teşvik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 2’nci maddesinde yapılan düzenleme ile 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’nun 8’inci maddesinde değişiklik yapılmış, hazine arazilerinin ve orman arazilerinin tahsisine ilişkin düzenlemeler genişletilmiştir.

Yapılan değişiklik sonucunda; “her türlü altyapı, sağlık turizmi, termal turizm, kış turizmi, eko-turizm kapsamında yer alan yayla turizmi, kırsal turizm ve benzeri turizm türlerine, golf turizmine, uluslararası yarışmaların yapılabileceği turizm amaçlı spor tesislerine” hazine ve orman arazilerinin tahsisine ilişkin olanak sağlanmıştır.

Yapılan düzenleme ile tahsisi yapılacak orman alanlarına ilişkin kısıtlama getirilir gibi görünse ve “...Turizme tahsis edilecek alanın, il genelindeki toplam orman sayılan yerlerin binde 5’ini geçemeyeceği ve Yapılaşmaya esas inşaat hakkı, emsalin (E) 0.30’u geçemeyeceği...” belirtilmiş olsa da, yapılan düzenleme ile Anayasa mahkemesi tarafından iptal edilmiş olan orman alanlarının turizm amaçlı tahsisi yeniden yasalastırılmış, orman tahribatının önü yeniden açılmıştır.

1.1.13. 5762 Sayılı “Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun İle DSİ Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (09.05.2008)

TBMM tarafından 09.05.2008 tarihinde kabul edilen ve Resmi Gazete’de 21.05.2008 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren düzenleme ile Yap-İşlet-Devret Modelinin kapsamı Milli Parklar Kanunu kapsamında ilan edilen doğa koruma alanlarını da kapsayacak şekilde genişletilmesi sağlandı. Doğal koruma alanlarına yönelik AKP iktidarının bakış açısını da gösteren düzenleme ile doğa koruma alanlarında özelleştirme ve rant arayışına koşut ortaya çıkması kaçınılmaz tahribatların önü açılmıştır.

Bu düzenleme ile 3996 sayılı Kanunun 2’nci maddesinde yer alan “..., milli park (özel kanunu olan hariç), tabiat parkı, tabiatı koruma alanı ve yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarda planlarda öngörülen yapı ve tesisleri, ...” ibaresi eklenerek, korunarak gelecek nesillere aktarılması amacıyla koruma altına alınan, ulusal ve

uluslararası nitelikte doğal, kültürel ve tarihi varlıkların bulunduğu alanlar da gelir getirici meta olarak değerlendirilmeye başlanmıştır.

Yap-işlet-devret modelinin kurgusu gereğince yapılan yatırımların karşılığının kazanç olarak elde edilmesine ilişkin arayışlar bir yandan halkın kolaylıkla ziyaret edebilmesi gereken alanların giriş ücretlerinde artışa neden olurken, diğer yandan ticari amaçlı tesisleşme ile korunması gereken alanlarda önemli oranlara ulaşacak tahribatların oluşumuna neden olacak bir süreç başlatılmıştır.

1.1.14. 5784 Sayılı “Elektrik Piyasası Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” (09.07.2008)

TBMM tarafından 09.07.2008 tarihinde kabul edilen 5784 sayılı Yasanın 24’üncü maddesiyle 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 9’uncu maddesinde değişiklik yapılmış ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın re’sen plan onama yetkilerinin arasına “enerji tesisleri” dahil edilmiş, yerel yönetimlerin kamuoyu baskısı, demokratik tepkiler nedeniyle kabul etmediği, termik santral ve hidro elektrik santrali gibi tesislere ilişkin planların re’sen Bakanlık tarafından onaylanmasının önü açılmıştır. Bu yetki, kısa sürede çok sayıda enerji santraline ilişkin planların onanması için kullanılmıştır.

5784 sayılı Yasanın 25’inci maddesiyle ise 3194 sayılı İmar Kanununa Geçici 11’inci madde eklenmiştir. Eklenen geçici madde ile

“... yapı (inşaat) ruhsatı alınmış ve buna göre yapılmış olup, kullanma izni verilmeyen ve alınmayan yapılara; yol, elektrik, su, telefon, kanalizasyon, doğal gaz gibi alt yapı hizmetlerinden birinin veya birkaçının götürüldüğünün belgelenmesi halinde, ... kullanma izni alınıncaya kadar ilgili mevzuatta tanımlanan ait olduğu abone grubu dikkate alınarak geçici olarak su ve/veya elektrik bağlanabilir... Ancak, yapı (inşaat) ruhsatı alınmış ve buna göre yapılmış olma şartı 12/10/2004 tarihinden önce yapılmış olan yapılarla ilgili olarak uygulanmaz”

denilerek, 2004 sonrası yapı ruhsatı almış, ancak bu ruhsata uygun yapıldığı belirlenmemiş, yapı kullanma izni alamayan yapılar ile 2004 yılı öncesinde ruhsatsız yapılmış tüm yapılara yönelik bir af düzenlemesine gidilmiş ve kaçak yapılaşmayı özendirerek biçimde altyapı hizmetlerinin verilmesi ve yaygınlaştırılmasının önü açılmıştır.

1.1.15. 5801 Sayılı “Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (31.07.2008)

TBMM tarafından 31.07.2008 tarihinde kabul edilen Yasa ile Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu, Orman Kanunu ve Kıyı Kanunu’na ek düzenlemeler yapılmıştır. Yasanın ilk maddesiyle 5659 sayılı Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu’na Ek Madde-2 eklenmiş ve bu madde ile Atatürk Orman Çiftliği’nin bir bölümü daha 49 yıllığına Gençlik Spor Genel Müdürlüğü’ne devredilmiş, Atatürk Orman Çiftliği’nin talanına bir halka daha eklenmiştir.

Yasanın 3’üncü maddesi ile de 3621 sayılı Kıyı Kanunu’nun 6’ncı maddesine eklenen (d) bendi ile tümüyle kamunun kullanıma açık kalması ve yapılaşmaması gereken

kıyı alanlarında ve dolgu alanlarında “her tür spor tesislerinin” ve “konaklama tesislerinin” yapılabilmesinin önü açılmıştır. Yapılan düzenleme ile kıyıda yaşanan tahribat ve talana yönelik büyük bir adım daha atılmıştır.

1.1.16. 5995 Sayılı “Maden Kanununda ve Bazı kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (10.06.2010)

2004 yılında kabul edilen 5177 sayılı yasa ile Maden kanununda yapılan değişikliklerin Anayasa Mahkemesi tarafından 2009 yılında iptal edilmesi sonrasında hazırlanan değişiklikleri içeren 5995 sayılı Kanun TBMM’de 10.06.2010 tarihinde kabul edilmiş, 24.06.2010 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan değişiklikle 3213 sayılı Kanunun 7’nci maddesinin birinci fıkrası yeniden düzenlenmiş ve içmesuyu rezervuarlarında maden arama ve maden işletme faaliyetlerine izin verilmesinin yolu açılmıştır. Yapılan yeni fıkra düzenlemesinde yer verilen; “..Kazanılmış haklar korunmak kaydıyla içme ve kullanma suyu rezervuarının maksimum su seviyesinden itibaren 1000-2000 metre mesafe genişliğindeki şeritte galeri usulü patlatma yapılmaması, alıcı ortama arıtma yapılmadan doğrudan su deşarj edilmemesi şartıyla çevre ve insan sağlığına zarar vermeyeceği bilimsel ve teknik olarak belirlenen maden arama ve işletme faaliyetleri ile altyapı tesislerine izin verilir. 2000 metreden sonraki koruma alanı içinde çevresel etki değerlendirmesi raporuna göre yapılması uygun bulunan maden istihracı ve her türlü tesis yapılabilir. Ancak faaliyet sırasında alıcı ortama yapılacak deşarjlarda ilgili yönetmelikte belirtilen limitlere uyulması zorunludur....” biçimindeki düzenleme ile özellikle İzmir’de, Efemçukuru Köyü’nde, Çamlı Barajı havzası içinde yer alan altın madeni tesisleri gibi, geçmişte içmesuyu rezervuarlarında yapılamayan tesislerin önü açılırken, içme sularının ve kentlerde yaşayanların sağlığına yönelik önemli bir tahribatın önü açılmıştır.

Aynı madde içinde yapılan bir başka fıkra düzenlemesiyle de; “...İmar alanları içinde kalan madencilik faaliyetleri, ilgili yerel merciden izin alınarak yapılır. Ruhsat alındıktan sonra imar alanları içine alınan maden sahalarına bu hüküm uygulanmaz. İmar planı bulunmayan alanlarda yapılan veya yapılacak olan madencilik faaliyetleri ile bu faaliyetlere bağlı geçici tesisler ve bunların müstemilatı için imar planı yapılmaz. İşletme ruhsatları çevre düzeni ve imar planları notuna işlenir. İmarsız alanlarda yürütülen madencilik faaliyetleri için gerekli olan geçici tesisler ve bunların müstemilatı, inşaat ve yapı kullanma iznine tabi değildir.” denilerek, madencilik tesislerine ilişkin yapılaşmalara da ayrıcalık getirilmiş ve tesisler yapı ruhsatı sistemi dışına çıkarılmış, ilgili il özel idaresine bildirilmesi yeterli görülerek madencilik faaliyetleri her ölçekteki planlar için istisna haline getirilmiştir.

1.1.17. 5998 Sayılı “Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” (17.06.2010)

TBMM’de 17.06.2010 tarihinde kabul edilen ve 24.06.2010 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan 5998 sayılı Yasa ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 73’üncü maddesinde kentsel dönüşüme yönelik yeni düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan değişiklik kentlerimizdeki karmaşayı büyütecek, vatandaşların “mülkiyet hakkını”, “barınma hakkını” ortadan kaldıracak, aslen vatandaşa ait olması gereken kent

rantlarının yandaşlara aktarılmasını sağlayacak, anayasaya aykırı, hukuksuz bir düzenleme niteliğine sahiptir.

TBMM tatile girmeden, gece gündüz çalışılarak kabul edilen değişiklik, kent topraklarında “kentsel dönüşüm” adı altında başlatılmış “organize talan” projesinin geldiği son aşamadır. Yasalaştırılan düzenleme ile belediyelerce bu güne kadar yapılmış olan ve çoğu yeterli hukuki dayanaktan yoksun olan uygulamalardan dolayı ileride bu uygulamayı yapan idareler aleyhine sonuçlanması olası davalardan oluşacak sorumlulukların ortadan kaldırılması da amaçlanmıştır.

Kentsel topraklarda talanı “kentsel dönüşüm” adı altında yasallaştırmaya, meşrulaştırmaya ve bu yolla büyük kazançlar elde etmeye çalışanların önünü açmaya çalışan değişiklik, önemli bir kent suçu olduğu kadar, buna aracılık eden kamu görevlileri açısından da görevi kötüye kullanma suçudur. Yasalaştırılan haliyle, “kentsel dönüşüm”ün düzenlemeden sonraki bir başka anlamı da; “cebren talep yaratma” olacaktır. Yapılan değişiklik, konut talebini yeniden canlandırmak, zor duruma düşmüş olan inşaat sektörünü bu durumdan kurtarmak, canlandırmak amacını da gözeten bir anlayışın ürünüdür. Ancak yapılan düzenlemeye bakıldığında, inşaat sektörünü kurtarmak için seçilen yöntemin mevcutta barınacak bir konutu var olan insanların, borçlandırılarak yeni bir konut almaya mecbur bırakılmasından başka bir şey olmadığı görülmektedir.

Mülkiyet hakkını yok eden ve birçok açıdan Anayasaya aykırılıklar taşıyan bu düzenleme sonrasında, yapılacak Kentsel Dönüşüm uygulamaları ile mülkiyet dokusu büyük oranda değişecek, kent toprağının tasarruf hakkı büyük ölçüde belediyeler ve onlarla işbirliği içerisindeki yandaş müteahhitler elinde toplanacaktır. Konut sahibiyken konutundan olan vatandaş yeniden konut sahibi olabilmek için büyük bedeller ödemek zorunda kalacak, bu kesimlerden yandaş kesime ciddi miktarda sermaye aktarımı gerçekleştirilmiş olacaktır.

Devam eden davalara müdahale amacından başka amacı olmayan Geçici Madde ile TBMM’de yargı yerlerine karşı gece yarısı darbesi yapılmıştır. Yasalaşan teklifin gece yarısı kabul edilen geçici maddesi, değişiklik yürürlüğe girmeden önce, Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne karşı açılmış onlarca davada olduğu gibi, belediye ve kentsel dönüşüm adı altında başlatılmış talan projelerine karşı alınmış durdurma kararlarını ortadan kaldırmayı, bu uygulamayı yapan idareleri ve kararı uygulayan yetkilileri yasal sorumluluktan kurtarmayı amaçlamaktadır.

73’ncü maddede gerçekleşen değişiklikle;

- Ankara’da Saklıkent Kentsel Dönüşüm Projesi ve Göksu Kentsel Dönüşüm Projesi örneklerinde olduğu gibi, yandaş kesimlerin ve bir grup milletvekilinin kentin nazım imar planında yeşil alan olan, bu nedenle “ucuza kapattıkları” alanlarda hayalini kurdukları villalar, alışveriş merkezleri ve “residence” projelerinin önündeki yargı engelleri kaldırılmış olacak, talan yaygınlaşacaktır.
- Vatandaşlarımız kendi mülkü ile ilgili alınan ve mülkiyet hakkının kullanmasını büyük oranda engelleyecek Kentsel Dönüşüm Alanı ilanı ile ilgili

meclis kararlarından haberdar olması ve bu kararlara itirazın büyük ölçüde engellenecektir.

- İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunu açan Anayasanın 125. maddesi hükmüne rağmen, kentsel dönüşüm alanlarında idarenin hukuk dışı uygulamalarına karşı idari yargı yolu kapatılmış olacaktır.

- İlçe belediyelerin planlama ve imar uygulama konusundaki tüm yetkileri ve bu kapsamda verdikleri hizmetlere bağlı olarak elde ettikleri tüm gelirler ellerinden alınabilecektir.

- Kentlerimizde belediyeler tarafından göz dikilen, diğer kamu kurumlarına ait değerli gayrimenkullerin bulunduğu alanlar potansiyel kentsel dönüşüm alanı olmaktan kurtulamayacaktır.

- Özel şahıslara ait gayrimenkullerin kamulaştırılmasında, mülkiyet hakkını bütünüyle ortadan kaldıran bir anlayışla, vatandaşın itiraz yolları neredeyse bütünüyle ortadan kaldırılmakta, tapu delinmekte ve değersiz bir kağıt haline dönüştürülmektedir.

- Kentte dilediği yerde tüm konutları yapma, yaptırma konusunda tekel haline gelecek belediyelere, konut yapım maliyetleri ve satış fiyatlarını belirleme konusunda hiçbir kısıtlama ve denetim öngörülmemektedir. Belediye ve muhtemelen yandaş müteahhit, hiçbir rekabetin olmadığı ortamda maliyetleri istediği şişirip, satış fiyatlarını istediği düzeyde belirleyebilecektir.

1.1.18. 6001 Sayılı “Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” (25.06.2010)

TBMM’de 25.06.2010 tarihinde kabul edilen ve 13.07.2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 6001 sayılı “Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile kentlerimizde var olan plan yetkilerinin parçalanmasıyla plansızlaşma sürecine yeni bir katkı yapılmış, ulaşımda özelleştirmenin önü açılırken, vatandaşların hakları kısıtlanmıştır.

Yasanın 15’nci maddesiyle ülkemizdeki tüm karayollarının “erişme kontrollü yol” haline getirilmesinin, özelleştirilmesinin ve ücretli hale getirilmesinin önü açılmıştır. Mevcut karayollarının “erişme kontrollü” hale getirilerek özelleştirilmesi, kamusal değerlerin satılarak elden çıkarılmasında gelinen en uç noktalardan biridir.

Yasa’nın 16’ncı ve 17’nci maddeleriyle, karayollarına cepheli taşınmazı, işyeri bulunan vatandaşlar, yolun erişme kontrollü hale getirilmesiyle karayoluna giriş-çıkış haklarını yitirmektedir. Yapılan düzenlemeyle karayollarına cepheli taşınmazlarında var olan haklarını yitiren vatandaşların, Anayasa’nın 36’ncı ve 125’nci maddesine aykırı biçimde “hak arama hürriyeti” ve “yargı yoluna başvurma” hakları da kısıtlanmaktadır.

Yasanın 18’nci maddesiyle “devlet eliyle gecekondular” yapımı yasallaştırılırken, **plansız, projersiz ve ruhsatsız** yapılaşmanın önü açılmakta, tümüyle deprem bölgesinde yer alan ülkemizde, yapı güvenliği ortadan kaldırılmakta, Türkiye’nin ters yönde “çağ atlaması” hızlandırılmaktadır.

Yasanın 19'ncü maddesiyle, karayollarının geçtiği yerlerde planların revize edilmesi için belediyelere 60 gün süre verilirken, yasal olarak (Kamu İhale Kanunu, Belediye Kanunu ve İmar Kanunu'nda var olan süreler dikkate alındığında) bu kadar süre içinde planların revizyonunun gerçekleştirilmesi olanaksız olduğundan, karayoluna cepheli yerleşmelerde belediyelerin imar planı onama yetkilerinin Karayolları Genel Müdürlüğü'nün eline geçmesi sağlanmaktadır.

Yasanın 19'ncü maddesinin 6'ncı fıkrasıyla; kentlerde yaşayanların ihtiyacı olan yol, otopark, yeşil alan ve eğitim tesisleri gibi sosyal ve teknik altyapı tesislerinin gerçekleştirilmesi için İmar Kanunu'nun 18'nci maddesi uyarınca vatandaşlardan bedelsiz alınan % 40'lık "düzenleme ortaklık payı" içine, özelleştirilerek ücretli hale getirilebilecek olan karayolu da katılmaktadır. Bu haliyle düzenleme, bir yandan planların uygulanmasını zorlaştırır ve belediyeleri altından kalkamayacakları bir kamulaştırma yükünün altına sokarken, diğer yandan vatandaşları bedelsiz terk ettikleri yollardan "bedel ödeyerek" geçmek zorunda bırakacak ve "Deli Dumrul Yasası" olarak tarihteki yerini alacaktır.

Yasa ile korunması gereken doğal değerlerimiz de, özelleştirilecek karayolları için feda edilmiştir. Yasanın 28'nci maddesiyle, orman ve mera alanlarının yanı sıra "milli parklar" gibi her koşulda korunması gereken alanlar, özelleştirilecek karayollarının işletmesini alacak firmaların insafına terk edilmekte, korunacak alanlarda yol yapımı ve bakımı amacıyla açılacak malzeme ocakları için feda edilmektedir.

1.1.19. 6009 Sayılı "Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" (23.07.2010)

TBMM tarafından 23.07.2010 tarihinde onaylanan ve 01.08.2010 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" adını taşıyan "Torba Kanun" ile gizli bir gecekondü affı daha gerçekleştirilmiştir.

Yasanın 35'inci maddesi ile 4706 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi değiştirilmiş, Hazine adına tescil edilen taşınmazların Büyükşehirlerde öncelikle Büyükşehirlere, talebin olmaması halinde ilgili belediyelere bedelsiz olarak devredilmesi düzenlenmiştir. İlk bakışta oldukça masum gibi görünmekle birlikte, "Bu taşınmazların yapı sahiplerine satışı ve genel hükümlere göre değerlendirilmesi bu Kanunun 5 inci maddesine göre yapılır" cümlesi torba kanunda var olan niyetin ifadesi olarak ortaya çıkmaktadır. Hazine taşınmazları üzerindeki yapı sahipleri değişimin yasal karşılığı gecekondulardır. Kamu arazilerine yapılmış havuzlu villaların da statü olarak gecekondü olduğu dikkate alındığında, af düzenlemesinin neden bunca sessizlik içinde, torba yasa içinde gizlice kabul edilmiş olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Yasanın 36'ncı maddesi ile de Hazine arazilerinin işgalcilerine satış koşullarının belirlendiği 5. Maddede düzenleme yapılarak, daha önce işgalcilere satılması için belediyelere devredilip de satılmayan, bu nedenle Hazineye devri gereken taşınmazlar için belediyelere 2 yıllık ek süre tanınmaktadır. Bunun yanında "Belediyelere devredilen taşınmazların üzerlerindeki yapı sahipleri veya bunların kanuni

veya akdi haleflerinden aynı maddede öngörülen altı aylık süre içinde başvurmayanlar ile yükümlülüklerini yerine getirmeyenler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde müracaat etmeleri halinde, aynı madde hükümlerinden yararlandırılır” biçiminde bir düzenlemeye gidilerek kaçak yapılaraya yönelik af süresi altı ay daha uzatılmıştır.

1.2. Kurumsal Değişiklikler

1.3. Kapatılan Kurumsal Yapılar

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara geldiği 2002 yılından günümüze ülkemizde var olan önemli kurumsal yapılardan bir bölümü kapatılarak ortadan kaldırılmıştır. Bu kurumlardan bir bölümü, şehir planlama meslek alanını doğrudan ilgilendiren, ortadan kaldırılmaları kentsel alanlarda tahribatların oluşmasını kaçınılmaz hale getiren kurumlardır.

• Konut Müsteşarlığı'nın Kapatılması:

Kentsel alanlarda konut sorununun çözülmesi, sosyal konut yapımı ve kentsel arsa üretimi konularında önemli görev tanımlamalarına sahip olarak yasal düzenleme ile oluşturulmuş olan Konut Müsteşarlığı, AKP tarafından TOKİ'nin güçlendirilmesi projesi çerçevesinde 2003 yılında yapılan düzenleme ile ortadan kaldırılmıştır.

Kuruluş yasasında amacı; “kalkınma planlarına ve yıllık programlar ile bölgesel ve yerel planlar arasında uyumu sağlayarak sağlıklı ve düzenli yapılaşmayı oluşturmak üzere, yatırım sektörleri, kamu tesisleri ve her çeşit konut için ihtiyaç duyulan arsa üretimini sağlamak, konut ihtiyacını gidermeye yönelik alternatif finansman modellerini geliştirmek, arsa ve konut politikaları üretmek ve bu politikaların uygulanmasını sağlamak” olarak tanımlanan Konut Müsteşarlığı'nın AKP iktidarının hemen ilk yılında kaldırılması ile planlama kararlarına bağlı kentsel arsa üretiminden vazgeçilirken, arsa üretiminde ve konut yapılaşmasında rantın aktarımına yönelik bir modele geçiş yapılmıştır.

• Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü'nün Kapatılması:

Başta kaçak yapılaşma ve gecekondulaşmanın engellenmesi amacıyla yönelik olarak, kentsel arsa üretimi, kamu arazilerinin yönetilmesi ve değerlendirilmesi konusunda önemli görev ve sorumluluklara sahip olan Arsa Ofisi teşkilatı ile birlikte, TOKİ'nin güçlendirilmesi projesi çerçevesinde 2004 yılında kaldırılmıştır.

Kuruluş kanununda; “Arsaların aşırı fiyat artışlarını önlemek amacıyla tanzim alış ve satış yapmak; konut, sanayi, eğitim, sağlık ve turizm yatırımları ve kamu tesisleri için arazi ve arsa sağlamak üzere; Maliye Bakanlığına bağlı kamu tüzel kişiliğini haiz ve döner sermayeli “Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü” kurulmuştur” denilen Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasıyla, tüm mal varlığı TOKİ'ye devredilmiş olsa da, Genel Müdürlük görevleri arasında yer alan;

• Arsaların aşırı fiyat artışını önlemek ve kontrolü sağlamak amacı ile arsa stokları, tanzim alış ve satışlar yapmak,

- Konut, sanayi, eğitim, sağlık ve turizm yatırımları ve kamu tesisleri için kamulaştırma, anlaşma, devir, satınalma yolu ile benzeri şekilde arazi ve arsa sağlamak,

- Konut, sanayi, eğitim, sağlık ve turizm yatırımları ile kamu tesisleri için planlanmış sahalar içinde kalan özel ve tüzel kişilere ait arazi ve arsaları ve varsa bunlar içerisindeki veya üzerinde bulunan bina veya sair tesislerin Genel Müdürlük adına kamulaştırmasını Bakan Onayı ile gerçekleştirmek,

görevlerini üstlenecek kurumsal yapı ortadan kalkarken, bir anlayış değişikliği de yaşanmış ve kamulaştırılarak kamu arsası üretiminin yerini var olan kamu arazilerinin TOKİ tarafından satılarak elden çıkarılması anlayışı almıştır.

- **Ulusal Deprem Konseyi'nin Lağvedilmesi:**

17 Ağustos depremi sonrasında oluşturulan ve deprem sorunuyla ilgili çeşitli alanlardan gelen uzmanlardan (yer bilimleri, mühendislik, mimarlık, sosyal bilimler, yönetim bilimleri vb) oluşan, bilimsel değerlendirmeler yaparak kamuoyuna güvenilir bilgi, yöneticilere öneriler sunmakla görevli bir kurul olan Ulusal Deprem Konseyi 2007 yılı başında lağvedilerek ortadan kaldırıldı.

UDK lağvedildiği tarihe kadar yapmış olduğu çalışmalar ve basın açıklamaları ile lağvedilmesine giden yolda, çeşitli çevreleri eleştirmiş, uyarılar yapmış ve kamuoyunun aydınlatılmasında ve bilinçlendirilmesinde çok önemli bir kamusal görev yapmıştır. Ancak her açıklamasıyla kamu ve sivil kesimde bazı çevreleri tedirgin etmiş ve tasfiye edilmesine adım adım yaklaşmıştır.

Felaket tüccarları, deprem ulemaları, şan, şöhret ve medya meraklısı depremcilerin felaket spekülasyonlarına karşı yaptığı bilimsel açıklamalarla kamuoyunun aydınlanmasını sağlamıştır. UDK bu açıklamaları ve uyarılarıyla medyayı, medya düşkünü depremcileri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nı, DPT 'yi, Başbakanlığı ve Dünya Bankası'nı uyarmış, eleştirilerde bulunmuş ve deprem tehlikesine karşı hazırlanmış olduğu "**Deprem Zararlarını Azaltma Ulusal Stratejisi**" raporuyla ivedi önlemler almaya davet etmiştir.

Bu raporda; Deprem bilgi altyapısının nasıl oluşturulacağı, yerleşim yerlerinin ve yapıların deprem güvenliğinin analizine yönelik yöntemler, eğitim ve örgütlenmenin biçimi ve önemi vurgulanmış, parasal kaynakların nasıl temin edileceği ve nasıl kullanılacağı, gerekli yasal düzenlemeler ve bilimsel araştırmalar tanımlanmıştır. Ancak UDK, Başbakanlığın bir genelgesiyle ortadan kaldırılmış ve oluşan boşluk doldurulmamıştır.

1.3.1. Değiştirilen Kurumsal Yapılardan Kaynaklanan Tahribat

AKP'nin 8 yıllık iktidar dönemi içinde kapatılarak ortadan kaldırılan kurumlar, kurumsal yapılanmalar dışında, şehir planlama meslek alanını doğrudan ilgilendiren bazı önemli kurumsal yapılarda değişim gerçekleştirilmiştir. Değişim özellikle, karar alma süreçlerinde özerk yapıya sahip kurumsal yapılarda gerçekleştirilmiş ve kurumsal yapıların kontrol dışı karar almasını engelleyecek düzenlemelere gidilmiştir.

- **Belediye Meclisleri**

Geçmişte yılda üç kez toplanan belediye meclislerinin toplanma sıklığı 5393 sayılı Belediye Kanunu ile ayda bir toplantıya dönüştürülmüştür. Katılım açısından bakıldığında demokratik bir gelişme gibi görünse de bu toplanma sıklığı kentlerde ranta dayalı noktasal müdahale aracına dönüşen imar planı değişikliklerinin yapılmasını kolaylaştırmış, yıl içinde gerçekleşen plan değişikliklerinin sayısında önemli artışların oluşmasına neden olmuştur.

- **Büyükşehir Belediyesi Oluşumu**

5216 sayılı Yasa ile büyükşehir belediye sisteminde önemli bir değişim gerçekleşmiştir. Bu değişim, sonucunda tüm büyükşehir belediyelerinin sınırları, nüfus büyüklüğüne bağlı olarak, Valilik çevresinde pergel ile belirlenen bir daire ile belirlenmiştir.

Büyükşehir belediyelerinin sınırlarının 20 km ile 50 km arasında yarıçapla belirlenmesini öngören, İstanbul ve Kocaeli kentlerinde belediye sınırlarını tüm il sınırları olarak belirleyen Yasanın bu düzenlemesi, bütüncül planlama yetkileri açısından olumlu görünse de, bu sınırlar içinde kalan kırsal alanlarda yaşayan halk açısından önemli sorunların da ortaya çıkmasına neden olunmuştur.

Genişleyen büyükşehir belediyelerinin sınırları içinde kalan belde belediyelerinin kapatılması, hizmetlerin yerinden verilmesi ilkesine aykırı bir düzenlemeye karşılık gelmektedir. Belediyeleri yasa zoru ile kapatılan ve ilçe belediyelerinin mahallelerine dönüşen beldelere hizmet verilmesinde önemli eksiklikler yaşanmaya başlanmıştır.

- **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları**

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çerçevesinde korunması gereken kültür ve tabiat varlıklarının belirlenmesi, koruma ve kullanma koşullarının belirlenmesi konusunda görevli ve yetkili olan Koruma Bölge Kurulları'nın yetki alanlarına ilişkin düzenlemelerin yanı sıra kurulların oluşumuna ilişkin de yeni düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

AKP iktidarı öncesinde 3'ü Bakanlık ve 2'si YÖK tarafından belirlenen 5 uzmandan oluşan, bu sayıya konusuna göre ilgili kurumlardan ve yerel yönetimlerden katılan 1 üyenin katılımıyla karar alan kurullarda üye sayısı 7'ye çıkarılırken, Bakanlık temsilcisi sayısı 5'e çıkarılarak Bakanlığın kontrolü mutlak hale getirilmiştir.

Geçmiş dönemde, tümüyle Bakanlık ataması kurul üyelerinin elinde olmayan, YÖK ataması ile gelen üyeler ve kurum temsilcisi ile birlikte oluşan eşitlik nedeniyle, koruma kurullarında karar almak için uzlaşma gerekirken, bu yapı bozulmuş ve Bakanlık tarafından atanan üyelerin karar alma çoğunluğu sağlanmıştır.

Yasada yapılan düzenlemenin yanı sıra, farklı illerde biriken dosyalar gerekçe yapılarak yeni Koruma Bölge Kurulu kuruluşları gerçekleştirilmiş ve AKP iktidarı öncesinde atanmış üyelerden oluşan kurullardan çıkarılmayan kararların çıkarılabilmesini kolaylaştıracak düzenlemelere gidilmiştir. Geçmişte 5 yıllığına üye atamasının gerçekleştirildiği kurullarda görev süresi 3 yıla indirilerek, görev süresi

çok sayıda koruma kurulu üyesinin görevlerine son verilerek yerlerine yeni atamalar gerçekleştirilmiştir.

Koruma bölge kurulları konusunda yapılan değişiklikler, kültür ve tabiat varlıklarımız üzerinde tahribatın yoğunlaşmasına neden olacak türden, iktidarın ve baskı gruplarının isteklerine uygun kararların alınmasında kolaylaştırıcı rol üstlenmiştir. Bergama'da Alliano yerleşmesi için yaşanan süreçte olduğu gibi, değiştirilen kurul yapısı ile iktidarın isteği doğrultusunda karar alınması kolaylaştırılmıştır.

1.4. Kaçak Yapılaşmanın Özendirilmesiyle Oluşan Tahribat

AKP döneminde kaçak yapılaşmaya yönelik yaklaşım, başlangıçta olumlu yönde bir kararlılık görünümünde, Türk Ceza Kanunu'na ilişkin tasarılar da *"kaçak yapıyı, yapana, yaptırana, göz yumana imar müdürü ve belediye başkanı düzeyinde cezai yaptırım uygulanacağı"* yönündeki taslakla kendini göstermiştir. Ancak ne yazık ki bu olumlu başlangıç kısa sürede tavsayarak tasarının yasalaşması aşamasında öncelikle belediye başkanı ve imar müdürlerini sorumluluktan kurtarmıştır.

Ardından TCK'nın 184. maddesine eklenen bir fıkayla kaçak yapısını imar planlarına uyumlu hale getirenlerin bu cezalardan muaf olacağı yönünde bir dolaylı af yolu da açılmıştır. Aslında bu yeni eklentiyle, plana göre yapı yapma yerine yapıyı plana işleme, planı kaçak yapılmış yapıya uydurma mantığı içten içe kamuoyunun bilinçaltına yerleştirilmek istenmiştir.

26.09.2004 tarihli Türk Ceza Kanunu'nda bir yıl bile geçmeden 27.05.2005 tarihinde yapılan bir değişiklikle kaçak yapıya ilişkin cezai yaptırımları bir parça daha yumuşatıp daraltan bir hüküm daha yasaya eklenmiş ve yapı ruhsatı olmaksızın inşaatlara altyapı bağlanmasına ve sinai faaliyet gösterilmesine izin veren kişilere verilecek 5 yıla kadar hapis cezası 12.10.2004 tarihinden önce yapılmış yapılar için uygulanmayacak duruma getirilmiştir. Ceza kapsamı daraltma yönündeki bu eklenti ile aslında ceza yasası başlangıçta amaçladığından çok daha geri bir noktaya düşürülmüştür. Böylece 12.10.2004 tarihinden önce yapılmış yapılara ilişkin tüm sorumlulara verilebilecek cezalar ortadan kaldırıldığı gibi, *"...bu tarihe kadar yapılan kaçak yapılara bir düzenlenme getirme şansı yok, bundan sonrasına bakalım.."* biçimindeki af nitelikli bir yaklaşımla sözüm ona *"beyaz bir sayfa"* açılmıştır.

AKP iktidarı döneminde farklı tarihlerde alınan ve yukarıda mevzuat bölümünde açıklanan düzenlemelerle kaçak yapılara yönelik kentsel altyapıların götürülmesine ilişkin kararlar süreklilik sağlayacak biçimde alınmıştır. Alınan kararlarla, bir yandan TCK uyarınca kaçak yapı yapanlar ve göz yumanlara ceza öngörülürken, diğer yandan kaçak yapı, ruhsata aykırı yapı yapanlar elektrik, su, kanalizasyon, doğalgaz, telefon gibi altyapı olanaklarından faydalandırılmış, kaçak yapıyı özendirici kararlara imza atılmıştır. Alınan kararlarla bir yandan ödüllendirme görüntüsü yaratılırken, aslında kaçak yapılarda yaşamak zorunda kalan yoksul kesimler ilk doğal afette yaşamlarını yitirme riskiyle baş başa bırakılmışlardır.

Bu yaklaşım, bir yandan kaçak yapılaşmış alanların nitelikli, yaşanabilir ve kentsel riskleri minimize edilmiş kent parçaları haline gelmesini engellemiş, diğer yandan

kaçak yapıları affederek görünürde ödüllendirirken, olası afetlerle kucak kucağa yaşamalarına açık bir yaşam tarif ederek, toplumsal can ve mal güvenliği tehlikeye atılmıştır.

Kaçak yapılara yönelik af düzenlemeleri ve kaçak yapılaşmanın özendirilmesine ilişkin düzenlemeler salt yapılara teknik altyapı olanaklarının sağlanmasıyla sınırlı kalmamış, verimli tarım topraklarında mevzuat gereği yapılmaması gerektiği halde yapılmış olan sanayi tesislerine yönelik de ısrarlı af düzenlemelerine imza atılmış, metrekare başına alınan 5 TL ile oluşumu milyonlarca yıl alan verimli tarım topraklarının işgaline de göz yumulmuştur.

AKP iktidarı tarafından izlenen politikalar sonucunda salt kentsel alanlarda değil, korunması gereken alanlarda ve değerli tarım topraklarında da TCK uyarınca açık suç oluşturan kaçak yapılaşmaya dayalı tahribat artmıştır.

1.5. Yapı Güvenliğine İlişkin Kurallarda Gevşeme

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen Gölcük Depremi sonrasında yapı ve yerleşme güvenliği, doğal afetlere hazırlık konuları ülkemizin önemli gündemlerinden biri durumuna gelmiştir. Deprem sonrası yapılan mevzuat düzenlemeleri ve uygulamaları ile yerbilimleri konusunda önemli verilerin elde edilmesi, yerleşim kararlarının verilmesinde bu verilerin kullanılması, yapıların depreme dayanıklı hale getirilmesi yönünde önemli düzenlemeler yapılmıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarıyla birlikte, söylem açısından yapı güvenliği ve doğal afetlere hazırlık önemsenir gösterilse de, kaçak yapılaşmaları kalıcılaştıran, özendiren kararlara, afetlere duyarlı yerleşim oluşumuna ilişkin kurallarda önemli geri adımlara karşılık gelen kararlar alınmıştır.

17 Ağustos 1999 Depremi'nin üzerinden geçen süre içinde, başta meslek odaları ve üniversiteler olmak üzere, toplumsal sorumluluk taşıyan birçok kesimin yapmış olduğu uyarılar, hazırlamış olduğu bilimsel çalışma ve raporlar, afet yönetimi ve sakınım planlarına ilişkin yasal, kurumsal ve mali düzenleme önerileri AKP Hükümeti yetkililerince dikkate alınmamış, yaşama geçirilmemiştir.

AKP iktidarında gerçek anlamda afete duyarlı yeni bir sistem yaşama geçirilemezken, depreme ilişkin duyarlılığın “amaca yönelik” kullanımı sürdürülmüş, son yıllarda yoğunlaşan “kentsel dönüşüm” uygulamalarını geniş halk kesimlerine kabul ettirmenin aracı olarak da “deprem korkusu” kullanılmıştır. Son yıllarda gerçekleştirilen kentsel dönüşüm uygulamalarının yapıldığı bölgelere bakıldığında, deprem açısından büyük risk taşıyan yüksek katlı ve yoğun yapılaşmış, yüksek risk taşıyan bölgelerin değil, yüksek rant taşıyan bölgelerin tercih edildiği, başta İstanbul olmak üzere, var olan riskin azaltılmasından daha çok, rantın arttırılmasına ve yandaş kesimlere aktarılmasına yönelik girişimlerin öne çıktığı görülmektedir.

Depremi hemen sonrasında yapılan zemin etütleri ile ortaya çıkan kısıtlamalar rant baskısıyla zaman içinde devre dışı bırakılırken, bu kabul edilemez süreç fikra gibi uygulamalarla çeşitlenmiş, imar planları üzerinde tanımlanmış fay hatları “kaldırılmaya”, “kaydırılmaya”, “daraltılmaya” başlanmıştır. 2008 yılında Sakarya

Erenler’de 1650 metre uzunluğundaki fay hattının kaldırılması gündem oluştururken, 2010 yılına gelindiğinde “Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı” tarafından alınan kararlar, Sakarya Akyazı’da fay hattının bulunduğu alanda var olan 150 metre genişliğindeki yapılaşma yasaklı alan 20 metreye indirilebilmiştir.

Tekil ve yerel uygulamalar olarak algılanarak yapılaşma yasağının kaldırılması, kapsamının daraltılması hatta belediye meclis kararlarıyla fay hattının harita üzerinde kaydırılması gibi kararlar, ülkemizde bugüne kadar “bilgisizlik, yetersiz teknik olanaklar ve personel” gibi nedenlerle açıklanarak geçiştirilmiştir. Ancak bugün karşılaştığımız akıl ve bilim dışı kararların failinin doğrudan bu konuda uzmanlaşma iddiasına sahip en tepedeki kamu idaresi olması, gelinen noktanın ne denli vahim olduğunu da açıkça ortaya koymaktadır.

Yerleşmelerin depreme dayanıklı hale getirilmesi adına somut ve uygulanabilir bir model önerisinin geliştirilemediği, uygulamaya geçilemediği dönem içinde, bu konuda çözüm olduğu öne sürülerek uygulama geçilen kentsel dönüşüm projelerinin ise boş alanlar ya da yapılaşma oranlarının düşük, rantın yüksek olduğu bölgelerle sınırlı kaldığı görülmektedir.

1.5.1. Seller, Heyelanlar, Altyapı ve Yerleşim Hataları

Ülkemizde depremlerin yanı sıra pek çok kentte ve bölgede aşırı yağışlar sonrasında gerçekleşen seller ve heyelanlar da can kayıplarına neden olan afetler arasında ön sıralarda yer almaktadır. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminde de yaşanan çok sayıda sel baskını ve heyelanda, yaşanan can kayıplarının başlıca nedeninin teknik altyapı hataları ve yer seçimi hataları olduğu gözlenmiştir.

Yapıldıkları bölgenin koşulları ve farklılaşan özellikleri göz önüne alınmadan yapılan altyapı yatırımları nedeniyle, yerleşmelerde geçmişten beri yaşanan sel ve heyelan felaketlerinde de en büyük zarar kamu yatırımlarında görülürken, oluşan zararlara da çoğu zaman kamu eliyle yapılan bazı yatırımların neden olduğu bilinmektedir. AKP iktidarı döneminde de sürdürülen kamusal yatırım hataları bir yandan önemli oranda kamusal zararlara neden olurken, diğer yandan gerçekleşen afetler sonucunda can kayıpları da yaşanmıştır.

Kentsel altyapıların yenilenmesi, kapasitelerinin arttırılması konusunda yeterli çalışmanın yapılmadığı AKP iktidarı döneminde, kentlerde var olan altyapıların sıradan yağışlarda bile tıkanarak işlemez duruma gelmesi kent içi sellerin yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Karadeniz Sahil Yolu: AKP iktidarı öncesinde çalışmalarına başlanmış olan, AKP döneminde hızla tamamlanan Karadeniz Sahil Yolu, Karadeniz’de kentler ve Karadeniz insanı ile denizin arasına çekilen bir set haline gelmiştir. Bu yol aynı zamanda doğanın parçaları olan dağları, vadileri ve denizi de birbirinden ayırmış; dolgularla bir set haline gelen yol, yağmur sularının denize deşarj edilmesini engelleyerek, yaşanan aşırı yağışlarda yerleşmelerin sular altında kalmasına neden olmuştur.

Ayrıca yerleşmelerde drenaj kanalları denize dik yapılmışken, bu yolun drenaj kanallarının, bu şebekenin önünü kesecek biçimde, T şeklinde yapılmış olması

nedeniyle kentin altyapı şebekesi de büyük hasar görmüştür. Yolun kendisinde meydana gelen büyük hasar da bu akıl dışılığın bir sonucudur. Ancak ne yazık ki, bu olayın yükü ve ağırlığı bütün bu akıl dışı durumda en az sorumluluğu bulunan bölge halkına yüklenmiş durumdadır.

Dere Yataklarında Yapılaşma: Aslen tümüyle açık alan olarak korunması gereken dere yatakları, ıslah vb. görünüm altında yapılaşmaya açılmış, dere yatakları daraltılmış, aşırı yağışlarda oluşacak sellerin yaratacağı felakete davetiye çıkarılmıştır. Ruhsatlı ve sözde planlı yapılaşmaların yanı sıra kaçak yapılaşmalara göz yumulması, kaçak yapılara teknik altyapıların TBMM’de çıkarılan yasa düzenlemeleri ile sağlanması, kaçak yapılaşmanın özendirilmesi yaşanan felaketlerin boyutunu büyütmüş, gelecekte yeni afetlerin oluşmasının önünü açmıştır.

Kent içi Alt Geçitler: Başta Ankara olmak üzere, AKP iktidarıyla yaygınlaşan ve ülkemizin pek çok kentinde trafik sıkışıklığı yaşanan kavşaklarda, oluşan sorunun çözümünün tek aracı olarak sunulan, pazarlanan alt geçitler, trafik açısından kalıcı çözüm oluşturmamasının yanında, yaşanan aşırı yağışlarda ani sel baskınlarıyla su altında kalarak can kayıplarına neden olmuşlardır. Altyapısı yeterince düşünülmediği ve çözülmediği için risk oluşturan alt geçitler gelecekte de risk taşıyan noktalar olmayı sürdürecektir.

1.6. Kentsel Dönüşüm

Deprem olasılığına karşı kentlerin güvenli yerleşmeler durumuna getirilmesi açısından başlıca çözüm aracı olarak ortaya atılan kentsel dönüşüm projeleri, AKP iktidarı döneminde meslek alanımızda en çok tartışma yaratan konu başlıklarından biri olmuştur. Depremler sonrasında oluşan yıkımlar, yaşanan can kayıpları konusunda oldukça acı tecrübeleri yaşamış olan Türkiye’de var olan deprem korkusunu rant dönüştürmenin aracına dönüşen kentsel dönüşüm projeleri, diğer yandan rantı yükselen alanlarda yaşayan yoksul halkın yıllardır içinde yaşadığı bölgeden tasfiye edilmesinin, bölgenin soylulaştırılması ve rantın yandaş kesimlere aktarılmasının aracına dönüşmüştür.

1.6.1. Bakanlar Kurulunca Alınan Kentsel Dönüşüm Kararları

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 73’ncü maddesinde yapılan değişiklik sonucunda yerel yönetimlerin kentsel dönüşüm projeleri uygulaması konusunda genişletilen yetkilerinin yanı sıra kentsel dönüşüm alanı ilan edilecek bölgelerde kamu mülklerinin ya da kamunun kullanımında olan alanların bulunması durumunda Bakanlar Kurulu’nun yetkili olduğuna dair de bir düzenleme yapıldı.

Bakanlar Kurulu’nun yetki sınırlarını belirleyen, bir başka anlatımla belediyelerin yetkilerinin tanımlandığı “Belediye Kanunu”nda belediyeleri yetkisiz kılan bu düzenleme ile AKP İktidarı, muhalif partilerin yönetimde olduğu belediyelerin uygulamak isteyeceği kentsel dönüşüm projelerini engellemenin de bir aracını oluşturmuş oldu.

2010 yılı içinde değiştirilen Yasanın bu hükmü doğrultusunda Bakanlar Kurulu tarafından 07.07.2010 tarihinde alınan kararlar ile Ankara’da 7 farklı bölgede

“kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı” ilan edilmiş, karar 13.07.2010 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilen alanlar; “Yeni Güneypark Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı”, “Eskişehir Yolu Balıkuyumcu Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı”, “Eski Aşot Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı”, “Yıldız Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı”, “Çaldağ Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı”, “Kuzey Ankara Projesi 2. Etap Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı”, “Dikmen Vadisi Son Etap Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı” hakkında Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından da kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan kararları alınmıştır.

Bakanlar Kurulu tarafından 06.12.2010 tarihinde alınan kararla bir başka AKP’li büyükşehir belediyesine sahip olan Kocaeli’nde bir bölge; “Sekbanlı ve Sepetçi Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı” ilan edilmiş ve karar 18.12.2010 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.

Bugüne kadar Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen 9’uncu kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı kararı da yine bir AKP’li büyükşehir belediyesi olan Samsun Büyükşehir Belediyesi’nin isteği doğrultusunda belirlenmiş ve 06.12.2010 tarihinde alınan “Kıran Mahallesi Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı”na ilişkin Bakanlar Kurulu kararı 29.12.2010 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.

Bugüne kadar Bakanlar Kurulu tarafından karara konu olan alanların tamamının AKP’li belediyelerin istekleri doğrultusunda belirlenmiş olması, Yasa değişikliğinin kabul edildiği tarihlerde Şehir Plancıları Odası tarafından dile getirilen endişelerin haklılığını da belgelemiştir. Bakanlar Kurulu tarafından, belediyelerin istekleri doğrultusunda kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilen alanların ortak özelliğinin büyük bölümünün boş ve yerleşime konu olmayan ve hatta aslen yapılaşmaya açılmaması gereken alanlar olması, kentsel dönüşüm adı altında gerçekleştirilmek istenenin, imar rantı oyunu ve kentsel toprakların talanı olduğunu da ortaya koymaktadır.

TMMOB Şehir plancıları Odası tarafından ilan edilen alanlardan Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki 5 farklı bölgeye yönelik yargı yoluna başvurulmuştur. Davada, kentsel dönüşüm konusunda yetkinin yerel yönetimlerde olduğu, Bakanlar Kurulu tarafından yetki kullanımının yerinde olmadığı, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 73’ncü maddesinde kentsel dönüşüm konusunda yapılan değişikliğin Anayasaya aykırı olduğu iddialarına yer verilmiştir.

1.6.2. Ankara’da Kentsel Dönüşüm Maskeli Talan Girişimleri

Ülkemizde AKP döneminde kentsel dönüşüm konusunda yaşanan tartışmalar çoğunlukla İstanbul üzerinden yürütülmüş olsa da, söz konusu yetkinin en çok kullanıldığı, yetkinin imar rantlarının yönlendirilmesi ve mevzuata aykırı plan kararlarının yasallaştırılması amacıyla en yoğun kullanıldığı kent Ankara olmuştur. İktidar destekli Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından geliştirilen projelerin çok büyük bölümünün boş alanlar olduğu, üst ölçekli plan kararlarıyla yapılaşmanın engellenmesi gereken tarım alanı, ağaçlandırılacak alan, yeşil alan gibi alanlar olduğu görülmüştür.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin birkaç yıl önce kabul ettiği ve hedef yılı 2023 olan, 1/25000 ölçekli Başkent Ankara Nazım İmar Planı ile yapılaşmaya kapatılan, imar rantları bu plan kararlarıyla düşürülen alanları, parsellerin kısmen el değiştirmesi sonrasında "kentsel dönüşüm" maskesiyle yapılaşmaya açmaya yönelik girişimleri, imar hakları ve plan kararları üzerinden sürdürülen çirkin bir talan projesinden başka bir şey değildir.

Ankara'da özel yasa ile başlanan TOKİ ile Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin ortaklaşa sürdürdüğü Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesi ve AKP iktidarı öncesinde başlatılmış olan Dikmen Vadisi Projesi uygulamaya geçilen projeler olmuş aşağıda bilgilerine yer verilen girişimler ise uygulamaya henüz geçememiştir. Ankara'da kentsel dönüşüm adı altında sürdürülen ve kent yoksullarının barınma hakkını yok sayan, anayasaya aykırı girişimler salt Büyükşehir Belediyesi uygulamaları ile sınırlı kalmamış, AKP'li ilçe belediyelerinden bir bölümü de küçük çaplı kentsel dönüşüm girişimlerini başlatmıştır.

Dikmen Vadisi Projesi: Murat Karayalçın'ın Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı olduğu dönemde başlatılan Dikmen Vadisi Projesi, Melih Gökçek yönetimindeki belediye eliyle de sürdürülmüştür. Başlangıçta alanda yaşayanlar ile Belediye arasında karşılıklı anlaşmalarla başlayan proje uygulaması AKP iktidarı döneminde yasa zoruyla uygulamaya dönüşmüş, halkın barınma hakkını hiçe sayan uygulamalarla, alanda yaşayanlar yerinden edilmiştir. Projenin 4. ve 5. Etapları olarak tanımlanan aşamalar, halkın yargıda direnişi ile durdurulmuş, ortaya çıkan yargı kararları sonrasında 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73'ncü maddesinde Anayasa'ya aykırı düzenlemeye gidilerek halkın barınma hakkını hiçe sayan bir aşamaya gelinmiştir.

Kuzey Ankara Projesi: Ankara ile Esenboğa arasındaki ulaşım aksı çevresindeki alanların "gecekondulardan kurtarılması", olarak tanıtılan projeye özel çıkarılan ve yukarıda mevzuata ilişkin bölümde açıklanan Yasa zoru ile alanda yaşayanlar yerinden edilmiş, büyük bölümü yapılaşmaya açılmaması gereken, ağaçlandırılması gereken alanlar yapılaşmaya açılmıştır.

Saklıkent Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2007 yılında kentsel dönüşüm alanı ilan edilen alan, Ankara kentinin 1/25000 ölçekli nazım imar planında tarım alanı ve rekreasyon alanı olarak planlı, boş alanları yapılaşmaya açmayı hedeflemiş, tümüyle imar rantlarının yönlendirilmesini amaçlayan, tarım alanlarında tahribata neden olacak bir karar olarak Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Göksu Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2005 yılında ilan edilen alana ilişkin, 1/25000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planında yeşil alan olarak planlanmış olan boş alanların yapılaşmaya açılmasını hedeflemiş, tümüyle imar rantlarının yönlendirilmesini amaçlayan 2009 tarihli planları ve kentsel dönüşüm kararı Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Gümüşoluk, Kurusarı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2009 yılında ilan edilen alana ilişkin karar ve 2009

yılı içinde onaylanan imar planları, 1/25000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı kararlarına aykırı biçimde boş alanların yapılaşmaya açılması yoluyla rant aktarımını hedefleyen, kentin nazım planlarında ve korunacak alanlarda tahribata neden olacak kararlar olarak Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Büyükesat Vadisi Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2010 yılı içinde ilan edilen alana ilişkin karar ve 2010 yılı içinde onaylanan imar planları, 1/25000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı'nda doğal karakteri korunacak, vadi tabanları ve dere yatakları arasında yer alan bölgede nazım imar planı kararlarına aykırı biçimde yapılaşmalara neden olacak kararlar Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Yeni Güneypark Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2009 yılı içinde ilan edilen alana ilişkin karar ve 2009 yılı içinde onaylanan imar planları, 1/25000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planında korunması gereken ağaçlandırılacak alanlar arasında, Mogan-Eymir Havzasını besleyen akarsu kaynağının oluşturduğu İmrahor Vadisi içerisinde yapılaşmalara neden olacak, Vadide ve Göllerde tahribata neden olacak kararlar Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Sincan, Seyirce Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2010 yılı içinde ilan edilen alana ilişkin karar ve aynı yıl içinde onaylanan imar planları, onaylı planlara göre yapılaşmasını tamamlamış bir bölgede yapılaşma yoğunluğunun artırılması amacıyla hazırlandığından Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Mahmatlı İsale Hattı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2009 yılında ilan edilen alana ilişkin karar ve bu alan için 2010 yılında onaylanmış olan imar planlarının üst ölçekli plan olan 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı kararlarına aykırı biçimde boş alanlarda yapılaşma öngörmesi nedeniyle Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Eskişehir Yolu İsale Hattı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2009 yılı içinde ilan edilen alana ilişkin karar ve bu alan için 2010 yılı içinde onaylanan imar planları 1/25000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı uyarınca "Bağcılık ve Bahçecilik Alanları" ve "Ağaçlandırılacak Alan" olarak düzenlenmesi gereken alanlarda yapılaşma yoluyla tahribata neden olacak kararlar Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Oğulbey-Yağlıpınar İsale Hattı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2010 yılı içinde ilan edilen alana ilişkin karar ve bu alan için aynı yıl içinde onaylanan imar planları, kentsel dönüşüm adı altında verimli tarım alanlarını ortadan kaldıracak bir girişimdir. 1/25.000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı kararlarına da aykırı olan, boş tarım alanlarında rant aktarımı amaçlı, tarım alanlarında tahribata neden olacak 2 etap halinde Belediye Meclisinden geçirilen girişim Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Kuzey İsale Hattı Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından, Kızılırmak Su İsale Hattı boyunca boş alanlarda başlatılan ve kentsel dönüşüm kavramıyla maskelenmeye çalışılan talan girişimlerinden biridir. 2010 yılı içinde üç etap halinde (Anteks, Yuva ve Susuz) alınan karar ve bu karara göre aynı yıl içinde onaylanan imar planları 1/25000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı kararlarına aykırı olduğu, korunması gereken alanları yapılaşmaya açarak tahrip edeceği gerekçeleriyle Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 73'ncü Maddesi Değişikliği Sonrasında Alınan Kentsel Dönüşüm Kararları: 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73'ncü maddesinde yapılan değişiklik sonrasında, Ankara'da Bakanlar Kurulu tarafından sınır belirlemesi yapılmış olan 7 bölgeye ilişkin ayrıca Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından da 2010 yılı içinde sınır belirleme kararları alınmıştır.

Kentin merkezinde, plan kararlarına uygun gelişmiş bölgelerde oluşan imar rantlarına el koymayı ya da Ankara'nın çevresinde yapılaşmamış, üst ölçekli plan kararları doğrultusunda yapılaşmaya açılmaması gereken alanları kapsayan söz konusu kararlar da Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

Bu kapsamda; "Yıldız Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı Sınırı", "Yeni Güneypark Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı Sınırı", "Kuzey Ankara projesi 2. Etap Solfasol İlave kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı Sınırı", "Eskişehir Yolu Ballıkuyumcu kentsel dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı Sınırı", "Eski Aşot Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı Sınırı", "Çaldağ Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı Sınırı" ve "Dikmen Vadisi Son Etap Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı Sınırı" kararları, geçersiz yetki kullanımı, kamu yararına aykırılık, üst ölçekli plan kararlarına aykırılık ve Anayasa'ya aykırılık iddialarıyla Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya taşınmıştır.

I.6.3. İstanbul'da Kentsel Dönüşüm Girişimleri

Kentsel dönüşüm kavramının ortaya atıldığı, gündeme taşındığı alanların önemli bir bölümü İstanbul'da kentsel toprak rantının yükseldiği bölgeler olmuştur. Uluslar arası sermayenin istekleri doğrultusunda İstanbul'u yeniden biçimlendirmeyi hedefleyen AKP iktidarında, kentsel dönüşümüne konu alanlarda var olan gecekondu yapılaşmaları kamuoyuna "temizlenmesi, düzeltilmesi, yenilenmesi gereken, depreme dayanıksız, çirkin suç ve suçlu oluşumuna uygun alanlar" olarak tanımlanarak, gerçekleştirilecek tasfiyeye gerekçe oluşturulmaya çalışılmıştır.

Kentsel dönüşüm uygulamalarının gerekliliğinin halka anlatılması konusunda İstanbul kenti için en çok kullanılan argüman, İstanbul'un beklediği büyük deprem ve yapıların deprem açısından risk oluşturması olmuştur. Deprem korkusu, yoksul halkın yaşadığı, kentin merkezine yakın konumdaki alanlardan tasfiyesinin gerekçesi yapılmaya çalışılmıştır.

Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi: İstanbul'daki tartışmalı kentsel dönüşüm uygulamalarından en önemlilerinden biri olan ve TOKİ ile Fatih Belediyesi işbirliği sonucunda uygulamaya geçilen Sulukule projesi ile önemli bir kültürel değer yok

edilmiş, Sulukule tümüyle yıkılarak bölgede yaşayan Romanlar alandan tümüyle tasfiye edilmiştir.

Ayazma Kentsel Dönüşüm Projesi: AKP'li Küçükçekmece Belediyesi tarafından uygulamaya geçilen projenin bulunduğu alan TEM Otoyolu'na ve Olimpiyat Stadı'na komşu konumda, İstanbul'un kentsel rantı en yüksek bölgelerinden biridir. Tek katlı, bahçeli gecekonduların bulunduğu alanda yaklaşık 1350 gecekondu yıkılarak, hak sahiplerine Halkalı'da TOKİ tarafından yapılan konutlardan verilmiştir.

1.7. TOKİ Uygulamaları

Toplu konut isminin ortaya çıkışında ve ilk örgütlenmesinde amaç dar gelirlilerin konut sorununu kamu arazileri ve finansman olanaklarını da kullanarak çözmek olarak tanımlanmıştı. AKP iktidarı öncesinde belirli dönemlerde etkinliği artmış olsa da, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nın toplu konut yapım kapasitesi sınırlı düzeylerde kalmıştı. AKP İktidarında iktidarın yaptığı yasal düzenlemelerle yetki ve mali açıdan güçlendirdiği TOKİ'nin ülkenin farklı noktalarında gerçekleştirdiği konut projelerinde niteliksel olarak önemli oranda artış yaşandı.

Geçmişte halkın ihtiyacı olan sosyal konutların yapımında rol üstlenen kurumlardan Arsa Ofisi'ne ait tüm görev ve yetkilerin yanı sıra gayrimenkul varlığını da devralan TOKİ kapatılan Emlak Bankası'na ait Emlak Konut A.Ş.'yi de devralarak ekonomik açıdan önemli oranda güçlendi. Ülkemizin önemli büyük kentlerinde, büyük rant değerlerine ulaşmış olan kamu arazisini ele geçiren ve bu varlığı oldukça hızlı biçimde elden çıkararak TOKİ, artan ekonomik gücüne koşut olarak yatırımlarını da hızlandırmıştır.

Artan ekonomik güce koşut olarak ülkemizin farklı kentlerinde gerçekleştirilen çok sayıdaki TOKİ projeleri, tek tip, niteliksiz projelendirilmeleri ve yapımları nedeniyle ağır ve yoğun eleştirilere konu oldu. Diğer yandan yapılan projelerin önemli bir bölümünde kurumun kuruluş amacına aykırı uygulamaların olduğu, orta ve dar gelirliye yönelik konut üretimi adı altında lüks konut üretiminin gerçekleştirilmeye başlandığına ilişkin eleştiriler yoğunlaştı.

Arsa Ofisi ve Emlak Konut A.Ş.'nin TOKİ'ye devri ile elde edilen oldukça değerli kentsel arazilerin kullanımı, değerlendirilmesine ilişkin yöntem ve tercihler de TOKİ'ye yönelen diğer önemli bir eleştiri konusu oldu. TOKİ'ye yönelen bir başka önemli eleştiri konusu ise kurumun kuruluş amacı dışındaki tesislerin yapımına ilişkin projelere ağırlık vermesi ve sosyal konut amacıyla değerlendirilmesi gereken kaynakların farklı yapım işlerinde kullanılmasına ilişkin oldu.

TOKİ tarafından yapılan yapım ihaleleri ve gelir paylaşımına yönelik proje anlaşmalarında yaşanan usulsüzlükler de bir diğer önemli tartışma alanı olarak AKP iktidarı süresince gündemde yer aldı.

Geçen sekiz yılı aşkın AKP iktidar döneminde TOKİ eliyle gerçekleştirilen uygulamalarla;

- Ülkemizin uzun yıllar birikimi olan kamu arsa stoku önemli oranda eritilmiş, kentsel alanda öncelikle teknik ve sosyal altyapı tesisleri için kullanılması gereken araziler elden çıkarılmıştır.

- Uygulanan tek tip projelendirme ile iklim ve coğrafi koşulları, kentsel kimliği belirleyen kültürel değerleri, mimari özellikleri görmezden gelindi ve kentlerimizde kimliksizleşme hızlandırıldı.
- Asli görev tanımını oluşturan yoksul halk kesimleri için üretilmesi gereken sosyal konutlar için harcanması gereken kamu kaynakları lüks konut üretimine harcanarak tüketildi.

1.8. Kültür ve Tabiat Varlıklarında Yaşanan Tahribat

AKP iktidarı tarafından 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda değişiklik yapılarak koruma bölge kurullarında üye sayısı arttırılmış, 5 olan üye sayısı 7'ye çıkarılmıştır. Yukarıda mevzuat değişikliklerine ilişkin bölümde açıklandığı gibi kurulların karar alma çoğunluğunun Bakanlık tarafından atanmasını sağlayan bu değişiklik, her ne kadar kurullardaki uzman eksikliği ve üye sayısının yetersizliği gibi gösterilmiş olsa da uygulama sonrasında değişen kurul yapısında alınan kararlar, gerçek amacın ne olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Ülkemizin önemli tarihsel, arkeolojik ve kentsel sit olarak korumaya alınmış alanlarında oluşacak tahribatın önlenmesinde en önemli role sahip olması gereken koruma bölge kurullarının yapısında yaşanan değişim korunması gereken kültürel değerlerimizde talan ve tahribatı kolaylaştırmıştır.

Koruma bölge kurullarının kararları açısından bağlayıcı ve yönlendirici olan İlke Kararlarını belirleyen Yüksek Kurul'un ağırlıklı olarak kamu kurumlarının üst düzey yöneticilerinden oluşması, kültür ve tabiat varlıklarının korunması amacına yönelik önemli bir araç olarak kurgulanmış olan ilke kararlarının amacından sapmasına, ısmarlama ilke kararlarının alınmasını kolaylaştırmıştır.

AKP döneminde alınan ilke kararlarından;

- Hasankeyf ve Alliano gibi kültürel değerlerin baraj sularının altında bırakılmasını kolaylaştırmak amacıyla 2006 yılında alınmış olan 717 sayılı İlke Kararının 2'nci ve 3'ncü maddeleri 2008 yılında Danıştay tarafından iptal edildi.
- 717 sayılı İlke Kararının yargıda iptali sonrasında aynı amaçla 2009 yılında çıkarılan 749 sayılı İlke Kararı aynı yıl içinde Danıştay tarafından iptal edildi.
- 717 ve 749 sayılı İlke Kararlarının Danıştay tarafından iptal edilmiş olmasına rağmen, 2010 yılı içinde aynı amaçla 765 sayılı İlke Kararı alınmış ve uygulanmaktadır.
- 760 sayılı İlke Kararı ile Ankara Ulus örneğinde olduğu gibi koruma amaçlı imar planlarının yapılmadığı ya da yargıda iptal edildiği yerlerde, yeni uygulamalara ve yapılaşmalara ilişkin kararların yeni planlar yapılıncaya kadar koruma bölge kurulu tarafından verilebileceğine ilişkin karar 2010 yılı başında alınmıştı. Söz konusu 2863 sayılı yasaya açıkça aykırı, kentsel sit alanlarında ve kültür varlıklarında tahribata neden olacak kararın yürütmesi, Şehir Plancıları Odası tarafından açılan dava sonucu Danıştay tarafından 2010 yılı sonunda durduruldu.

1.8.1. Doğal Sit Alanları

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca koruma altına alan doğal sit alanlarına yönelik AKP iktidarının sahip olduğu yaklaşım Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ilgili Genel Müdürlük uygulamalarına, kararlarına da yansıtılmıştır. AKP iktidarı öncesinde tespiti ve doğal sit olarak tesciline ilişkin, Koruma Bölge Kurulu tarafından kolaylıkla alınabilen kararların, alınmasında zorlaştırıcı uygulamaya gidilmiş ve “yatırımların önünde engel oluşturduğu düşünülen” doğal sit sınır belirlemelerinin “Genel Müdürlük Koordinasyonunda” yapılmasına ve ilgili kurumların (DSİ, Maden İşleri genel Müdürlüğü vb) görüşlerinin alınmasına yönelik uygulama başlatılmıştır.

Başlatılan bu uygulama ile ülkemizde Koruma Bölge Kurulu sayısı ve üye sayısı arttığı halde, alınan doğal sit tescil kararlarında hızlı bir azalma ve alansal küçülme yaşanmıştır. Başlatılan doğal siteleri azaltma, yeni doğal sit ilan etmeme yaklaşımına rağmen Koruma Bölge Kurulları tarafından bazı doğal sit kararlarının alınması sonrasında doğal sitelerin Koruma Bölge Kurullarının yetki alanından çıkarılması ve Çevre ve Orman Bakanlığı kontrolünde oluşturulacak yeni kurullara devrine yönelik düzenleme arayışına girilmiştir.

Uzun yıllar boyunca koruma bölge kurulları tarafından tehditlere ve baskılara rağmen tescil edilen, yargı kararlarıyla korunan doğal sit alanlarının rantı yükselen bölümlerine yönelik yetki kullanma arayışının son aşamasında hazırlanan “Tabiati ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Yasa Tasarısı” TBMM’ye sunulmuş ve komisyonda görüşülmeye başlanmıştır.

1.8.2. Örnek Olaylar, Yaşanan Tahribatlar, Tahribat Girişimleri

1.8.2.1. Alliano

Bakanlık ve DSİ Genel Müdürlüğü’nün baskısı, Koruma Yüksek Kurulu tarafından alınan baraj lehine ilke kararı kararları sonucunda Alliano’nin su altında bırakılarak yok edilmesinin önu açılmış ve kazılarak ortaya çıkarılmış önemli bir kültürel birikim alanı kumla doldurularak ortadan kaldırılmış, su altında kalmayı bekler duruma getirilmiştir.

Alliano, Koruma Kurulu tarafından 29.03.2001 tarihinde “I. Derece Arkeolojik Sit” olarak koruma altına alınmıştır. DSİ Genel Müdürlüğü, (Koruma Kurulu kararına rağmen) yıllardır yapımına başlamadığı barajın ihalesini gerçekleştirmiş, yapılan kurtarma kazılarının sonuçları ve Koruma Kurulu tarafından alınmış kararlar yok sayılarak hızla baraj gövdesinin inşaatı başlatılmıştır.

DSİ tarafından yapılan başvuru sonucunda, İzmir II. Numaralı Koruma Kurulu 2005 yılında bir kez daha konuyu değerlendirmiş ve Alliano hakkında; “Korunması Gerekli Kültür Varlığı olduğu”, “I. Derece Arkeolojik Sit niteliği taşıdığı” ve “Alanda su tutulmasının engellenmesi gerektiği” kararlarını almıştır.

Aynı yıl içinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından oluşturulan “akademik komisyon” alanda incelemelerde bulunmuş ve hazırladığı raporu bakanlığa sunmuştur. Raporda, DSİ’nin gündeme taşıdığı “Antik kentin mille kaplanması ve

baraj suları altında korunması” önerisinin gerçekçi çözüm olmadığı vurgulanırken, “binlerce yıllık bir süreçten geçerek bize ulaşan bir kültür varlığını yok etme hakkına sahip olmadığımız gibi bunları gelecek kuşaklara aktarma yükümlülüğümüzün de olduğu kesinlikle unutulmamalıdır. Bu nedenle anlık çözümler aramak yerine, alanın bütüncül ve kalıcı olarak korunması ve sergilenmesi için daha fazla zaman kaybetmeden harekete geçilmesi ulusal ve uluslararası sorumluluğumuzun bir gereğidir” denilerek, antik kentin yerinde ve su tutulmadan korunması gerektiği belirtilmiştir.

Ancak Koruma Kurulları’nca iki kez alınan “I. Derece Arkeolojik Sit” kararına ve akademik komisyon raporuna rağmen, DSİ su tutma projesinden vazgeçmemiş, daha sulama kanalları ve ek projelerin tamamlanmasına yıllar olduğu halde, dayatma ve zorlamalarını sürdürmüş, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yüksek Kurul ve Koruma Bölge Kurulu baskı altına alınmıştır.

Koruma Yüksek Kurulu ilke kararları amacından saptırılmış, “yargı kararlarına rağmen” Yüksek Kurul, DSİ Genel Müdürlüğü’nün bir organı gibi çalışır duruma getirilmiştir. Koruma Yüksek Kurulu’nun 04.10.2006 tarihinde aldığı 717 sayılı “*Baraj alanlarından etkilenen taşınmaz kültür varlıklarının korunması*” ile ilgili ilke kararıyla, aslen koruma kararlarının yaşama geçirilmesi amacı taşıması gereken Koruma Yüksek Kurulu ilke kararlarının, korunması gereken alanların ortadan kaldırılması amacıyla kullanılmasına ilişkin yeni ve kabul edilemez bir süreç başlatılmıştır.

717 sayılı İlke Kararı’nın iki maddesinin yargıda iptal edilmesi sonrasında, yargı kararına rağmen aynı amaca hizmet edecek biçimde 20.03.2009 tarihinde 749 sayılı İlke Kararı alınmış, bu kararın da yargıda iptal edilmesi sonrasında, yargıyla alay edercesine 22.04.2010 tarihinde aynı amaca yönelik 765 sayılı İlke Kararı alınmıştır. Yaşananlar, bir yandan ülkemizin koruma konusunda en güvenilir kurumsal organı olması gereken Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu”nu kuruluş amacından uzaklaştırırken, diğer yandan Kurul, DSİ Genel Müdürlüğü’nün bir dediğini ikiletmeyen, tek amacı “yargı kararlarına rağmen” baraj yapımlarının önünün açılması olan bir kuruluşa dönüştürülmüştür.

2006 yılı Alliano için bir kırılma noktası olmuştur. Süreç, Koruma Kurulu ve DSİ arasındaki ilişkiyi ve çelişkiyi ifşa eder niteliktedir. Alliano Antik Kenti ve Yortanlı Barajı çatışması ülkemizdeki idari sistemin içinde bulunduğu keyfiliğe ve otoriter yapılanmaya ilişkin somut bir örnek oluşturması açısından önemlidir. Alliano tartışması, Türkiye’de yönetim yapısındaki iş bölümünün bilimsel akılcılığa değil, kişisel otoriteye dayalı hale gelmekte olduğunun en bariz örneklerinden biridir.

Eski genel müdür Sayın Veysel Eroğlu’nun Bakan olmasıyla birlikte Çevre ve Orman Bakanlığı’na bağlanan DSİ Genel Müdürlüğü’nün Çevre ve Orman Bakanlığı çatısı altında, yani ülkemizin çevre ve doğal değerlerini koruma sorumluluğuna ve görevine sahip bir bakanlık çatısı altında yürüttüğü “kültür varlığı karşıtı” çizgi, sayın Bakanın söylemlerine de yansımış ve geçtiğimiz ay içinde medyada tartışılmıştır.

“Alliano diye bir yer yok, orası Paşa Ilıcısı” söylemiyle medyada boy gösteren Sayın Veysel Eroğlu’nun da imzasını taşıyan ve 2006 yılında alınmış olan “*İzmir Bergama Alliano, Manisa Menteşe Soma Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi*”ne

ilişkin Bakanlar Kurulu kararı ülkemize özgü tutarsızlığın “imzalı” ve “resmi gazeteli” belgesidir.

Yaşanan sürecin en üzücü olan yanı ise, yaratılan bu dezenformasyon ve baskı ortamında gerçekleri açıkça dile getirecek, halkı bilgilendirecek, görev ve sorumluluklarının bilincinde, Alliano’ye sahip çıkma cesaretine sahip bir Kültür Bakanlığı’nın olmamasıdır. Alliano’nin varlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından önerilerek içinde Sayın **Veysel Eroğlu**’nun ve Sayın **Ertuğrul Günay**’ın da bulunduğu Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan “*İzmir Bergama Alliano Manisa Menteşe Soma Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi*” kararı ve Koruma Bölge Kurulu kararlarıyla kabul ve ilan edilmiştir.

Alliano’nin içine düşürüldüğü durum, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın, Çevre ve Orman Bakanı karşısında içine düştüğü çaresizliğin somut belgesidir. **Alliano’nin başına gelenler, Türkiye kamu yönetim sisteminin içinde bulunduğu keyfilğin en somut göstergesi haline gelmiştir.**

Alliano örneğinde tüm yaşananlar göstermektedir ki, Türkiye’de kamu yönetim sistemi kişisel otoriteye bağlı hale gelmekte, kurumlar arası uzmanlığa dayalı iş bölümünün yerini kişisel otoriteye dayalı yeni bir sistem almaktadır. Bilimsel akılcılıktan hızla uzaklaşılırken, keyfilik yönetim sistemimize hâkim olmakta, yargı kararlarına rağmen hukuk ilkeleri çiğnenmektedir.

Öte yandan idare, yörede yaşayanları barajdan elde edilecek fayda konusunda yanlış bilgilendirmiş ve yönlendirmiş, çevre duyarlısı gönüllüler ve bilim insanlarıyla su bekleyen yöre halkı karşı karşıya getirilmiştir. Yapılan bu uygulama, verilen yanlış kararın olumsuz sonuçlarının başkalarına yüklenmesi anlamına gelen bir aradan sıyrılma stratejisidir.

Aldığı kararlarda “süreklilik” ve “tutarlılık” olması gereken Koruma Bölge Kurulu’nun Alliano’yi korumaktan vazgeçmesi, kumla kaplanarak sular altında kalmasına izin vermesi kabul edilemez bir yanlış ve aynı zamanda “insanlığın ortak mirasına” karşı işlenen bir suçtur.

İzmir II Numaralı Koruma Bölge Kurulu’nun, 2001 yılında ve 2005 yılında alınmış olan ve alanın korunması gereken I. Derece Arkeolojik Sit olduğunu belgeleyen kararlara rağmen, Alliano’nin bir daha ortaya çıkarılamayacak biçimde sular altında bırakılmasına izin veren karar 2863 sayılı Yasa çerçevesinde de suçtur.

Diğer yandan Koruma Bölge Kurulu’nun aldığı “mille kaplama” kararının yargıdan dönmesi sonucunda, DSİ’nin “kumla kaplama” önerisi şeklinde geliştirdiği “yargı kararının arkasından dolanma stratejisi” açık bir hukuksuzluktur. Bu inat Yortanlı Barajı yapılması için değil, güç gösterisinden kimin galip geleceğinin belirlenmesi için sürdürülmektedir.

1.8.2.2. Ankara Havagazı Fabrikası Yıkım Kararı

Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Koruma Bölge Kurulu arasında kurulan uyumlu ilişkinin, değiştirilen koruma bölge kurulu yapılarının doğal bir sonucu olarak, aslen

“endüstri mirası” olarak korunması gereken Ankara Hava Gazı Fabrikası 2006 yılı Haziran ayında yıkılmıştır.

1.8.2.3. Ankara Güvenpark’a Otopark Kararı

Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin istemi doğrultusunda Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından alınan 04.03.2005 tarih ve 368 sayılı kararla, önemli bir doğal sit alanının tahribatının önü açılmıştır. I. derece doğal sit olarak tescilli olan Güvenpark’ta yer altı otoparkı yapılmasının önü açılmıştır.

1.8.2.4. Ankara Ulus Kararları

Ulus Tarihi Ve Kültürel Kentsel Dönüşüm Ve Gelişim Proje Alanı İptali: Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 14.01.2005 tarih ve 210 sayılı kararı ile onaylanan “Ulus Tarihi ve Kültürel Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı” kararı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çerçevesinde koruma altında olan Ulus Tarihi Kent Merkezi’nin tahribatına neden olacak girişimlerin başlangıcı olan karar Şehir Plancıları Odası tarafından 2005 yılı içinde yargıya taşınmış ve yargı kararıyla iptal ettirilmiştir.

Ankara Tarihi Kent Merkezi Koruma Amaçlı İmar Planı’nın İptali: Ulus bölgesine ait onaylı koruma amaçlı imar planlarını iptal ederek, yerine Ulus’ta geri dönülmez zararlara, yıkımlara ve yapılaşmalara neden olacak biçimde hazırlanan ve Ankara Yenileme Alanı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü’nün 17.05.2007 tarih ve 25 sayılı kararı ile uygun bulunan yeni koruma amaçlı imar planı Şehir Plancıları Odası tarafından 2007 yılında yargıya taşınmış ve yargı kararıyla iptal edilmiştir.

Ulus, Hamamönü, Kale Bölgeleri Sit Alanları Geçiş Dönemi Koruma Esasları Ve Kullanma Şartları İptali: Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan ve geri dönülmesi olanaksız zararlara neden olacağı için yargıda iptal edilen yeni Ulus Koruma Amaçlı İmar Planı’nın iptali üzerine, Ankara Yenileme Alanı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü’nün 18.12.2008 tarihinde belirlediği ve Ulus çevresinde ciddi tahribatlara neden olacak “Ulus, Hamamönü, Kale Bölgeleri Sit Alanları Geçiş Dönemi Koruma Esasları ve Kullanma Şartları”nın iptali için 2009 yılında yargıya başvurulmuştur.

Ulus Tarihi Kent Merkezi Yenileme Alanı Sınırı İptali: Aslen korunması gereken alanları kentsel dönüşüme konu yapmaya çalışan, bu alanların yenileme alanı olarak kabul edilmesine ilişkin; 17.02.2010 tarih ve 27496 sayılı Resmi Gazetede ilan edilen, 2010/88 sayılı Bakanlar Kurulu kararının iptaline yönelik 2010 yılı içinde yargıya başvurulmuştur.

Hacıbayram Veli Camii Restorasyon Ve Çevre Düzenleme Projesi İptali: Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin Hacıbayram Veli Camii ve August Tapınağı alanında tahribatlara neden olan uygulamalarına dayanak olan Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun “Hacıbayram Veli Camii Restorasyon Ve Çevre Düzenleme Projesi”nin uygun bulunmasına ilişkin 26.02.2010 tarih ve 4897 sayılı kararının iptali istemiyle Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya başvurulmuş, kararın yürütmesi durdurulmuştur.

1.8.2.5. Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası Talanı

1.9. Doğa Koruma Alanlarında Yaşanan Tahribat

AKP iktidarıyla birlikte 2863 sayılı Yasa kapsamında korunan kültür ve tabiat varlıklarının yanı sıra diğer yasalar uyarınca koruma altına alınmış olan doğal kaynak değerine sahip alanlarımızın korunmasında da önemli zafiyetler yaşanmaya başlanmıştır.

İktidara yakın sermaye güçlerinin istekleri doğrultusunda gerçekleşen tahribatlar “yatırımın ve yatırımcının desteklenmesi” olarak sunulmuş ve yaygınlaşmış, yaşanan zafiyete ve korunması gereken doğal alanlarda yaşanan tahribatlar “koruma kullanma dengesi” ve “sürdürülebilirlik” kavramlarının ardına gizlenerek geçiştirilmek istenmiştir.

Çok sayıda milli park, tabiat parkı, sulak alan niteliğinde alan, alınan kararlardan etkilenmiştir. Yatırımların baskısı altında yaşanan kayıplara ve tahribatlara, yeterli bilgi ve birikime sahip olmayan kamu yöneticilerinin aldığı yanlış kararların sonuçları da eklenince kayıplar büyümüştür.

1.9.1. Örnek Olaylar, Yaşanan Tahribatlar ve Mücadelemiz

1.9.1.1. Abant Tabiat Parkı

Milli Parklar Kanunu uyarınca “Tabiat Parkı” olarak koruma altına alınmış olan Abant Gölü ve çevresini kapsayan alanda 2010 yılı içinde gerçekleştirilen tahribat, AKP döneminde doğal alanlarda gerçekleşen bilinçsiz müdahalelerin somut örneğine dönüşmüştür. Basına yansıyan ve tepki çeken, Abant Gölü çevresinde yol genişletme çalışması adı altında yaratılan tahribatlar Şehir Plancıları Odası tarafından yargıya da taşınmıştır.

“Milli Parklar Kanunu” kapsamında koruma altına alınmış olan “Abant Tabiat Parkı”, gelecek kuşaklarımıza koruyarak devretmek zorunda olduğumuz önemli bir değerdir. Bu değer, hukuk dışı uygulamalarla önemli oranda zarar görmüştür.

1988 yılında “Tabiat Parkı” statüsü ile koruma altına alınan “Abant Tabiat Parkı”, sahip olduğu niteliklerle yalnızca ülkemiz açısından değil, dünya ölçeğinde öneme sahiptir ve bu özelliği nedeniyle Abant’a “Uluslararası Doğa Koruma Statüsü” verilmiştir. Yaklaşık 1200 hektar büyüklüğündeki Abant Tabiat Parkı’na uluslararası doğa koruma statüsü verilmesine gerekçe olan değerleri, göl ekosisteminin yanı sıra, kısa süreli bilimsel çalışmalar sonucu varlığı belirlenen 55’i endemik (yalnızca bu bölgeye özgü) 664 bitki türü ile 15’i endemik 558 hayvan türü, özetle 70’i endemik olmak üzere toplamda yaklaşık 1222 canlı türünü barındırmakta olan bir ekolojik sistem olmasından kaynaklanmaktadır.

Çevre ve Orman Bakanlığı ile Bolu Valiliği arasında imzalanan 21.08.2009 tarihli; “Abant Gölü Tabiat Parkı Sınırları İçerisinde Yer Alan Çadırılı Kamp Alanı, Kapı Girişi, Köy Ürünleri Satış Üniteleri İşletmeciliği İle Genel Saha Temizlik ve Güvenlik Hizmetlerinin İşletmeciliğine Ait İhale”nin sözleşmesinin imzalanmasının ardından geçen yaklaşık 1 yılda, sözleşmeye bağlı (!) olarak yapılan fiili uygulamalar ekolojik sistemin katliamına dönüşmüştür.

Milli Parklar Kanunu'na ve Uzun Devreli Gelişme Planı'na ve hatta "hukuksuz" sözleşmenin kendi bazı hükümlerine dahi açıkça aykırı olan uygulamaların durdurulması ve benzer girişimlerin engellenmesi amacıyla, söz konusu sözleşmenin uygulanmasının durdurulması ve iptali istemiyle TMMOB Şehir Plancıları Odası tarafından 11.05.2010 tarihinde Çevre ve Orman Bakanlığı ile Bolu Valiliği'ne karşı dava açılmıştır.

Milli Parklar Kanunu'nun 12. maddesinde de açıkça belirtildiği üzere; "...her türlü hizmet ve faaliyetler ile koruma, yönetim, işletme, tanıtım, sportif, eğlenme ve dinlenme hizmetleri için gerekli her türlü altyapı, üstyapı ve diğer tesisler Tarım ve Orman Bakanlığınca yapılır veya yaptırılır, yönetilir veya işletilir..." hükmü gereği, bu alanların yönetilmesi ve işletilmesinin doğrudan Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılması zorunlu olduğu halde devir yapılmış ve dava konusu olan geri dönüşü olanaksız zararlar oluşmuştur. AKP iktidarı döneminde benzer pek çok uygulama ile devirler yapılmış ve bu tür devirler sonucunda bilimsel korumanın gerçekleşemediği, tam tersine kontrolsüz bir talan ve tahribatın yaşandığı görülmüştür.

1.9.1.2. Ankara Mogan ve Eymir Gölleri Çevresinde Talan Girişimleri

Ankara kentinin güneyinde bulunan Mogan ve Eymir gölleri ve çevresindeki alanlar, ülkemizin korunması gereken önemli sulak alanlarındandır. Bu alanlar bu nedenle Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiş, Ankara'nın nazım imar planlarında sürekli korunacak alanlar olagelmıştır. AKP iktidarı döneminde Ankara Büyükşehir Belediyesi ve bölgeyi korumaktan birinci derece sorumlu kurum olan Özel Çevre Koruma Kurumu eliyle korunması gereken alanlarda, Mogan ve Eymir göllerinin aküfer alanında geri dönüşü olanaksız kirlenme ve tahribata neden olacak talan girişimleri gerçekleşmiştir. Günümüzde de olanca yoğunluğu süren bu girişimlerin altında, oluşan kentsel toprak rantlarının yönlendirilmesi yatmaktadır. Şehir Plancıları Odası bu girişimlere yargı yoluyla mücadelesini sürdürmektedir.

Güney Bilkent Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planının İptali: Gölbaşı, Karagedik Köyü çevresindeki boş ve korunması gereken vadi alanları yapılaşmaya açmak amacıyla Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16.02.2007 gün ve 491 sayılı karar ile onaylanan 1/5000 ölçekli "Nazım İmar Planı" ve 14.09.2007 gün ve 2355 sayılı karar ile onaylanan 1/1000 ölçekli "Uygulama İmar Planı" 2008 yılında yargıya taşınmıştır.

Gölbaşı/Karagedik Kentsel Dönüşüm Ve Gelişim Proje Alanı Sınırı Ve Başkent Ankara Nazım İmar Planı Değişikliğinin İptali: Aynı bölgede korunması gereken vadi tabanının yerleşime açılmasını öngören Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nce 18.01.2008 gün ve 229 sayılı karar ile onaylanan "Gölbaşı/Karagedik Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı Sınırı" kararı ve 15.02.2008 tarih ve 492 sayılı kararı ile onaylanan 1/25000 ölçekli "Başkent Ankara Nazım İmar Planı" değişikliğinin iptali 2008 yılında yargıya taşınmıştır.

Gölbaşı/Karagedik Kentsel Dönüşüm Ve Gelişim Proje Alanı'nın Bir Kısımını Kapsayan 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planının Ve 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planının İptali: Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nce

14.03.2008 gün ve 785 sayılı karar ile onaylanan “Gölbaşı/Karagedik Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı”nın bir kısmını kapsayan 1/5000 ölçekli nazım imar planının ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planının iptali istemi 2008 yılında yargıya taşınmıştır.

Gölbaşı/Karagedik Fatih Üniversitesi Ve Çevresine İlişkin 1/25000 Ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı Değişikliği, 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planının İptali: Korunması gereken vadi tabanlarını üst ölçekli plan kararlarına ve koruma kararlarına aykırı biçimde yerleşime açmayı amaçlayan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16.07.2009 gün ve 1592 sayılı kararı ile onaylanan “Gölbaşı/Karagedik Fatih Üniversitesi ve çevresine ilişkin 1/25000 ölçekli 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı Değişikliği, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı”nın iptali için 2009 yılında yargıya başvurulmuştur.

Gölbaşı İlçesi Karagedik Mahallesi Fatih Üniversitesi Ve Çevresine Ait 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı İptali: Korunması gereken vadi tabanını yerleşime açmayı amaçlayan ve Gölbaşı Belediye Meclisi'nin 08.01.2010 gün ve 36 sayılı kararı ile uygun görülen, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 12.02.2010 gün ve 539 sayılı kararı ile onaylanan, Gölbaşı İlçesi Karagedik Mahallesi Fatih Üniversitesi ve çevresine ait 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı'nın iptali için 2010 yılında yargıya başvurulmuştur.

Güneykent Kentsel Gelişim Proje Alanı İptali / Güneykent Kentsel Gelişim Proje Alanı 1-2-3-4. Etaplar 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planlarının İptali: Gölbaşı ÖÇK alanında aküfer alanlarının yapılaşmaya açılması anlamına gelen ve bu tahribatı boş alanda “kentsel dönüşüm” maskesi altında gerçekleştirmeyi hedefleyen talan projesi Güneykent için 2008-2010 yılları arasında Şehir Plancıları Odası tarafından 5 ayrı dava açılmıştır.

Taşpınar - Yumrutepe 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Değişikliği, 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planının, 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı'nın, Kentsel Dönüşüm Gelişim Proje Alanının Kabulünün Ve Taşpınar Mahallesi, Ağaçlandırılacak Alan I. Bölge Olarak Tanımlı Alana Ait 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Ve 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planları'nın İptali: Gölbaşı çevresinde korunması gereken alanlardan olan ve üst ölçekli planlarda ağaçlandırılacak alan olarak tanımlanmış alanların yapılaşmaya açılmasını hedefleyen girişimler Şehir Plancıları Odası tarafından 2009 yılında yargıya taşınmış ve yargıda iptal edilmiştir.

Gölbaşı İlçesi, Yaylabağ Toplu Konut Alanına Ait 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı'nın İptali: Mogan ve Eymir Gölleri ile Gölbaşı ÖÇK alanında tahribata neden olacak, Mogan-Eymir Sistemi havzasında, açık ve yeşil alanların, ağaçlandırılacak alanların, mutlak tarım alanlarının tahribatına neden olacak girişim olma niteliğini taşıyan, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 14.09.2009 gün ve 2151 sayılı kararı ile onaylanan Gölbaşı İlçesi, Yaylabağ Toplu Konut Alanına ait 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı'nın Ankara Büyükşehir Belediye Meclisininin 17.06.2005 tarih ve 1642 sayılı toplu konut alanı ilanına ilişkin kararının iptali,

Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığınca 03.02.2010 tarih ve 607 sayılı karar ile onaylanan Gölbaşı İlçesi, Bursal (Yaylabağ) Toplu Konut Alanına ait 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı'nın iptali,

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 17.09.2010 gün ve 2778 sayılı kararı ile "tadilen" onaylanan "Ankara İli, Gölbaşı İlçesi, "Yaylabağ Toplu Konut Alanı'na ilişkin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Değişikliği"nin iptali istemleri 2010 yılı içinde yargıya taşınmıştır.

1.9.1.3. Atatürk Orman Çiftliği'nin Talanı

Atatürk Orman Çiftliği Arazileri 1\25.000 ve 1\10.000 Ölçekli Nazım İmar Planı Ve Koruma Amaçlı Nazım İmar Planlarına İptali: Atatürk Orman Çiftliği'nin korunması gereken değerlerini tahrip edecek, alanda yapılaşmayı arttıracak Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından 12.1.2007 tarihinde kabul edilen "Atatürk Orman Çiftliği Arazileri ve Doğal Sit Alanına ilişkin 1\25.000 nazım imar planı ve 1\10.000 ölçekli Nazım İmar Planı ve Koruma Amaçlı Nazım İmar Planlarına" ait işlem şehircilik ilkeleri, planlama esasları, kamu yararı açısından hukuka aykırı olması nedeniyle 2007 yılında yargıya başvurulmuş, planların önce yürütmesi durdurulmuş daha sonra da iptal edilmiştir.

1/10.000 Ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım İmar Planı ve I. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı ve Projelerin İptali: 2007 onaylı planların iptali üzerine, Atatürk Orman Çiftliği'nde talanı genişletmeye kararlı Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının ve Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun uygun bulunduğu, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 13.08.2010 gününde onayladığı "1/10.000 ölçekli Atatürk Orman Çiftliği Alanları Nazım İmar Planı ve I. Derece Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı" ve eki olarak onaylanan "Ulaşım Şeması" ile "1/1000 ölçekli Ulaşım (Yol-Kavşak vb.) Uygulama Projesi"nin iptali için Şehir Plancıları Odası tarafından 2010 yılı içinde yeniden yargıya başvurulmuştur.

1.10. Orman Alanlarında Yaşanan Tahribat

1.10.1. Orman Alanlarının Tahsisi

AKP iktidarı döneminde orman alanlarında tahribata yönelik atılmış en önemli adım hiç kuşkusuz orman alanlarında turizm amaçlı yapılan tahsislerdir. Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan tahsislere yönelik Danıştay tarafından Anayasa mahkemesine taşınan dava sonucunda 2006 yılında verilen iptal kararları 2007 yılında Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1982 tarihli 2634 sayılı Yasa ile 2007 yılına kadar geçen 25 yıl süren uygulama sonucunda toplam 41 milyon metrekarelik orman ve hazine arazisinin turizm amaçlı tahsisi yapıldığı bilinirken, bu tahsislerin 32 milyon metrekarelik bölümünün orman alanı olduğu belirlenmiştir. 25 yıl içinde yapılan tahsislerden alansal büyüklük olarak yaklaşık yarısının AKP iktidarı öncesindeki 20 yılda yapıldığı 2003-2007 yılları arasındaki 5 yıllık AKP iktidarı döneminde ise toplam tahsisin yarısına yaklaşan 19

milyon metrekarelik tahsisin gerçekleştiği görülmektedir. Turizm amaçlı tahsislerin en yoğun gerçekleştiği yılın da Anayasa Mahkemesi kararının alındığı 2006 yılı olması da dikkat çekicidir.

Anayasa Mahkemesinin, AKP iktidarının ilk 5 yılında tavan yapan tahsis adı altındaki orman talanına dayanak oluşturan, **“Kamu Arazisinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmeliğin dayanağı olan 2634 sayılı Turizm Teşvik Yasasının 8. maddesinde yer alan bazı düzenlemelerin Anayasanın 169. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal eden”** kararı, doğal ve ekolojik değerlere haiz kıyılarımızdaki orman alanlarımızın hızla tesisleşmesi ve bu değerlerini yitirmesinin önüne geçen önemli bir karar olmuştur.

AK Parti Hükümeti 2003 yılı sonrasında yasal düzenlemede yapmış oldukları değişikliklerle Turizm Merkezlerinde ve Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde bulunan geniş Orman Alanlarını benzer tahsis işlemlerine konu etmiş, kıyılarımızda bulunan hazine arazisi varlığının yanı sıra özellikle Akdeniz bölgesinde sahil orman alanlarının da hızla tahsis işlemleri ile yapılaşmasına yol açmıştır.

1.9.2 Orman Kanununun 2.B. Maddesine Konu Alanlar

AKP İktidarının işgale uğramış, Orman Kanununun 2.B. maddesine konu alanların işgalcilere satılmasına ilişkin girişimleri 2003 yılında başlamış, bu amaçla hazırlanan Anayasa değişikliği Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmiş ve yürürlüğe girememiştir. Başarısız olan bu ilk girişim ve AKP iktidarı öncesinde yapılan denemelerin Anayasa Mahkemesi’nden dönmüş olması da dikkate alınarak oluşan tecrübeyle 2.B. arazilerinin satışına ilişkin yasal düzenleme arayışları 2003 sonrasında da devam ettirilmiştir.

2.B. maddesi kapsamındaki arazilerin satışı, AKP iktidarının uzun süredir izlemekte olduğu kamu sektörünün ve kamusal değerlerin tasfiyesi programının bir parçasıdır. Kamu arazilerini sadece kaynak yaratma çerçevesinde değerlendiren bu anlayış, toplumu ve kentleri bir arada tutan kamusal mekanları ortadan kaldırarak toplumu ve kamusallığı tahrip etmektedir.

Geçmişte orman vasfında olan bu arazilerin başta işgalcileri olmak üzere satışı, ormanları bilinçli bir biçimde tahrip eden anlayışa daha fazla cesaret vermektedir. Bu girişimin sadece 1981 yılından önce orman vasfını kaybetmiş alanlarla sınırlı kalacağına yönelik yapılan vurgunun, aslında bizlere söylediği bu dönem sonrasında yakılan, tahrip edilen orman arazilerinin de daha sonraki dönemlerde yapılacak yeni düzenlemelerle elden çıkartılacağı gerçeğinden başka bir şey değildir.

İklim değişikliği, çölleşme, su sorunu, doğal afetler gibi canlı yaşamını ve doğal dengeyi tehdit eden sorunların giderek arttığı günümüzde orman varlığı hızla azalırken, 2.B. alanlarına orman vasfını geri kazandırmaya yönelik bir çabanın yerine her fırsatta bu alanlardaki mevcut işgalleri meşrulaştırmaya yönelik yasal düzenlemelerin dayatılmasının masum bir amacı olmadığı açıktır.

AKP iktidarının 2.B. arazilerinin satışına yönelik arayışları 2009 yılı içinde somutlaşmış ve orman arazilerinin talanının önündeki yasal engelleri ortadan

kaldırmayı hedefleyen 15.01.2009 tarih ve 5831 sayılı “Tapu Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” TBMM’de kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir.

Orman Kanunu’nun 2’nci maddesi B bendi gereğince orman sınırları dışına çıkarılan alanlara yönelik çalışmalar il müdürlükleri aracılığıyla, 3402 sayılı Kadastro Kanunu’na 27 Ocak 2009’da Resmi Gazete’de yayımlanan 5831 sayılı Kanun ile eklenen Ek-4’üncü madde uyarınca iki yıla yaklaşan bir zaman diliminde “sessizce” sürdürülmektedir.

Çalışma kapsamında, bir yandan 2.B maddesine konu olan alan sınırları güncellenir ve genişletilirken, diğer yandan Orman Kadastro Komisyonları tarafından hazine adına orman dışına çıkarma işlemi kesinleşen yerlerin de “fiili kullanım durumlarına göre” (işgalci paylaşımına göre) kadastroları tamamlanmakta, söz konusu alanlar işgal edenlere satılabilir duruma getirilmektedir.

Geçmişte satışa ilişkin düzenlemenin kadastro çalışmaları tamamlanıncaya kadar Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş olması dikkate alınarak, bu kez **473.418 hektar** büyüklüğe ulaşan bu alanların zaman alacak olan kadastro çalışmaları, Kadastro Kanunu’nda yapılan değişiklikle öncelikle başlatılmıştır. Çalışma tamamlandıktan ve söz konusu alanlar satılabilir parsellere dönüştürüldükten sonra, **anayasaya aykırılığı tescilli** satışa yönelik düzenlemenin yeniden TBMM’den geçirilmesi ve olası bir Anayasa Mahkemesi kararı çıkıncaya kadar satışın tamamlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, doğal nitelikleri itibariyle korunması gerekli orman varlıkları ve orman toprağı, hiçbir kanunun sınırlayıcılığına tabi olmadan parsellenecek ve satılacaktır. Bütün bu süreç orman varlıkları üzerindeki ranta dayalı kentleşme baskısını arttıracaktır. Yasa dışı sanayi tesisleri ve imar planlarına aykırı yapılaşma affedilecek, işgalcisi mevcut yasalar karşısında işlediği suç nedeniyle yargı karşısına çıkartılması gerekirken ödüllendirilmiş olacaktır.

Diğer yandan, Yasa yoluyla orman vasfı yitirilen alanların satışından elde edilmesi beklenen gelir, büyük bir yoksulluk ve doğal varlıkların yok oluşunu da beraberinde getirecektir. 1970 yılında ülke nüfusunun % 22,34’ünü oluşturan orman köyü nüfusunun 2004 yılında % 10,48’e düşmesinin bedelini ülkemiz ekonomik ve sosyal açıdan ağır bir biçimde ödemiştir. Bu milyonlarca orman köylüsünün göçe zorlanması, yoksulluğa itilmesi ve orman alanlarının yok oluşunun yaratacağı maliyet, orman alanlarının satışından elde edilmesi beklenen gelirden çok daha büyüktür.

Yaz aylarında 2 hektar orman arazisinin yanması sonrasında, ekran karşısında “ağıt yakan” ülkemizde, 2010 yılı verileri esas alındığında (3.000 hektar/yıl orman yangını) 150 yıl boyunca yaşanan orman yangınlarında kaybedilen alandan daha fazla orman alanı bir kararla ortadan kaldırılmak istenmektedir. Bu girişim, orman yangınları ile mücadelede, bir metrekaşe ormanın yitirilmesini engellemeye çalışırken yaşamını yitiren orman emekçilerinin kemiklerini sızlatacaktır.

I.11. Tarım Alanlarında Yaşanan Talan ve Tahribat

AKP iktidarı döneminde şehir planlama meslek alanı ile ilgili gerçekleşen en önemli tahribatların bir bölümü de verimli tarım alanları üzerinde, planlama ve yapılaşma kararlarıyla yaşanan tahribatlar olmuştur. AKP iktidarı öncesinde de yaşanan bir sorun olan tarım alanlarının tahribatı ve talanı, bu dönemde ilk kez tarım alanlarının korunmasına ilişkin Yasa çıkarıldığı halde artarak sürmüştür.

5403 sayılı “Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu”, 3 Temmuz 2005 tarihinde TBMM’de kabul edilmiş, geçmişte salt yönetmelik hükümleriyle korunmaya çalışılan tarım alanları Yasa koruması altına alınmıştır. Ancak Yasanın uygulanması aşamasında, yatırımların önüne çıkan sözde engeller nedeniyle Yasa değişiklikleri yapılmış ve başlangıçta “katı” olarak tanımlanan kurallar gevşetilirken, tarım alanlarında izin almadan yapılmış tesislere yönelik aflar seri halde uygulanmıştır.

Aslen son derece sınırlı biçimde kullanılması gereken ve mutlak korunması gereken tarım alanlarının tarım dışı amaçla kullanılmasına olanak sağlayan “kamu yararı kararı” yetkisi illerde valiliklere devredilmiş, kısa süre içinde pek çok değerli tarım arazisi “kamu yararı” gerekçe gösterilerek tarım dışı kullanıma açılmıştır.

I.12. Kıyıda Yaşanan Talan ve Tahribat

AKP iktidarı döneminde planlama meslek alanında gerçekleşen tahribatların, talan girişimlerinin önemli bir bölümü de korunması gereken kıyı alanlarında yaşanmıştır. Anayasa gereği herkesin ortak malı olan kıyıların, hiçbir şekilde kamu yararını ortadan kaldıracak veya engelleyecek ya da özel mülkiyete konu olacak veya dönüştürecek şekilde kullanılamayacağı çeşitli kereler Anayasa Mahkemesi kararlarında da açıkça belirtilmiştir. Buna rağmen AKP iktidarı döneminde birbiri ardına çıkarılan Yasa değişiklikleri ve yönetmelik değişiklikleriyle Anayasal koruma altında olan kıyılarda talanın genişletilmesine yönelik girişimler gerçekleştirilmiştir. 1990 yılında yasalaşmış olan 3621 sayılı Kıyı Kanunu’nun “Kıyının Korunması, Yapı Yasağı ve Kıyıda Yapılacak yapılar” başlıklı 6’ncı madde AKP iktidarı döneminde en çok müdahale gören Yasa maddesine dönüşmüştür.

Yasanın 6’ncı maddesinde 2005 yılında yapılan ve aşağıda yer verilen değişiklik, başlangıçta 2004 yılında Yönetmelik Değişikliği olarak denenmiş, özellikle İstanbul’da Galataport özelleştirmesinin gündemde olduğu günlerde, bu projenin önünü açmak için yapılan ve 30/3/2004 tarihli ve 25418 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile eklenen Kruvaziyer Limanlara ilişkin düzenleme, TMMOB Şehir Plancıları Odası’nın açtığı dava sonucunda Danıştay Altıncı Dairesinin 27/4/2007 tarihli ve 2006/5902 E, 2007/2291 K, sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Galataport, Ataköy, Kuşadası Limanı vb. Kruvaziyer Limanlara yönelik özelleştirmelerde ve kıyıda yapılaşmada kararlı olan AKP iktidarı, kıyıda önemli tahribatlara neden olacak projelerine yönelik, kamu yararına uygun olmadığı yargı tarafından belirlenmiş düşüncelerini bu kez yasa değişikliğine dönüştürmüştür.

03.07.2005 tarihinde kabul edilen 5398 sayılı Özelleştirmeye ilişkin Yasa düzenlemesi içinde Kıyı Kanununun 6’ncı maddesine eklenen (c) bendi ile; “Organize

turlar ile seyahat eden kişilerin taşındığı yolcu gemilerinin (krvaziyer gemilerin) bağlandığı, günün teknolojisine uygun yolcu gemisine hizmet vermek amacıyla liman hizmetlerinin (elektrik, jeneratör, su, telefon, internet ve benzeri teknik bağlantı noktaları ve hatlarının) sağlandığı, yolcularla ilgili gümrüklü alan hizmetlerinin görüldüğü, ülke tanıtımı ve imajını üst seviyeye çıkaracak **turizm amaçlı (yeme-içme tesisleri, alışveriş merkezleri, haberleşme ve ulaştırmaya yönelik üniteler, danışma, enformasyon ve banka hizmetleri, konaklama üniteleri, ofis binalar)** fonksiyonlara sahip olup, krvaziyer gemilerin yanaşmasına ve yolcuları indirmeye müsait deniz yapıları ve yan tesislerinin yer aldığı krvaziyer ve yat limanları,” kıyıda yapılabilir yapılar arasına katılmıştır.

Oysa ki söz konusu c bendinin eklendiği maddenin başlangıcında; “Kıyı, herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olup, buralarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, telörgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz.” Denilirken, maddenin diğer bölümlerinde ancak nitelikleri gereği kıyıda başka bir yerde yapılması olanaklı olmayan, liman, tersane, gemi söküm vb. tesislerin kıyıda yer alabileceği söylenmektedir. Yapılan bu düzenleme ile AKP iktidarı tarafından kıyı tahribatına yasal dayanak oluşturan önemli bir düzenleme gerçekleştirilmiş, kıyılarda ve dolgu alanlarında **alışveriş merkezi, otel, büro** vb yapılaşmaların önü açılmıştır.

31.07.2008 tarihinde kabul edilen 5801 sayılı Atatürk Orman Çiftliği ile ilgili Yasa düzenlemesi içinde Kıyı Kanununun 6’ncı maddesine eklenen (d) bendi ile de; “Uluslararası spor otoritelerinin, Türkiye’de spor faaliyetlerinin düzenleneceğine dair kararı gereğince Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu spordan sorumlu Bakanlığın izni doğrultusunda, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun (I) sayılı Cetvelinde düzenlenen genel bütçe kapsamındaki **kamu idareleri, aynı Kanunun (II) sayılı Cetvelinde düzenlenen özel bütçeli idareler, belediyeler ile il özel idareleri tarafından her türlü spor aktiviteleri ve organizasyonların yapılmasına / yaptırılmasına yönelik spor tesisleri** ve zorunluluk arz eden durumlarda bunların tamamlayıcı **konaklama tesisleri,**” kıyıda yapılabilir yapılar arasına katılmıştır.

Krvaziyer limanlar gerekçe gösterilerek önü açılan kıyı talanına, bu kez uluslar arası spor etkinlikleri gerekçe gösterilerek spor tesislerinin (stadyumlar, kapalı salonlar vb.) ve konaklama tesislerinin yapılmasının önü açılmış, AKP iktidarı tarafından kıyı tahribatı ve talanına yönelik yeni bir adım daha atılmıştır.

Galataport

Haydarpaşa

I.13. Rant Aktarımına Yönelik Müdahaleler, Plan Kararlarında Tahribat

Şehir planlama meslek alanında uzun yıllardan bu yana “olumsuzluk” olarak nitelenen, onaylı planlara noktasal müdahaleler, rant artırımı amaçlı plan değişiklikleri AKP iktidarı döneminde hız kazanmıştır. Bu dönemde yapılan müdahalelerde noktasal olarak alınan kararlar ile kentsel rantlarda önemli değişimler yaşanmış,

yargıya taşınan çok sayıda noktasal rant müdahalesi iptal edilirken, dava konusu edilemeyen binlerce plan değişikliği yaşama geçirilmiş ve kentsel arsa rantlarının yandaş kesimlere aktarıldığına ilişkin eleştiriler basında geniş yer tutmaktadır. Yapılan noktasal değişikliklerde genel olarak yerel yönetimlerin sorumluluğu bulunsa da, yerel yönetimlerin yanı sıra Bakanlıklar, TOKİ ve Özelleştirme İdaresi de önemli pay sahibidir.

Kişisel rant aktarımını amaçlayan noktasal müdahalelerle, bir yandan kentlerin rantı yükselmiş, yoğun bölgeleri gerek altyapı ve gerekse trafik açısından daha da sorunlu hale gelmekte ve kentlerimizde önemli tahribatlar oluşmaktadır.

Silivri (İstanbul): 2008 yılında Silivri Belediyesi tarafından yapılan bir imar planı değişikliği ile parsel sahiplerine yüklü bir rant aktarımı yapıldığına ilişkin bilgiler basına yansırken, dönemin AKP Genel Başkan Yardımcısı Şaban Dişli'nin yapılan değişikliğe aracılık yaptığına ilişkin tartışmalar basında geniş yer tuttu.

ANKARA/ SUSUZ KÖYÜ 313, 314, 315, 316, 317 VE 318 NOLU PARSELLER VE CİVARLARINA AİT 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM/UYGULAMA İMAR PLANI REVİZYONUNUN İPTALİ (2003)

“Ankara Susuz Köyü 313, 314, 315, 316, 317 ve 318 nolu parseller ve civarlarına ait 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı”nı onaylayan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 30.06.2000 gün ve 317 sayılı kararının iptali

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 28.03.2002 gün ve 142 sayılı kararı ile onaylanan Ankara, Susuz Köyü 313, 314, 315, 316, 317 ve 318 nolu parseller ve civarlarına ait 1/5000 ölçekli Revizyon Nazım İmar Planı Revizyonunun iptali.

Yenimahalle Belediye Başkanlığı'nın 30.07.2003 tarih ve 242 sayılı kararıyla uygun görülen, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 02.03.2004 tarih ve 4671 sayılı kararıyla onaylanan Ankara, Susuz Köyü 313, 314, 315, 316, 317 ve 318 nolu parseller ve civarlarına ait 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı iptali.

Tahribatın konusu : Tarım alanının yerleşime açılarak tahribatı

İMRAHOR KÖYÜ I. VE II. ETABA İLİŞKİN 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANININ İPTALİ (2004)

Ankara İli, Mamak İlçesi, İmrahor Köyü ve çevresine ait 1/5000 ölçekli “İmrahor Köyü ve Çevresine Ait Nazım İmar Planı Değişikliği”ni onayan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 20.08.2002 gün ve 446 sayılı kararının iptali.

“Ankara İli, Mamak İlçesi, İmrahor Köyü I. ve II. Etaba ilişkin Nazım İmar Planı değişikliği”ni onayan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 10.02.2004 gün ve 60 sayılı kararının iptali

Tahribatın konusu : Ağaçlandırılacak alanının yerleşime açılarak tahribatı

SAKLIKENT KENTSEL DÖNÜŞÜM VE GELİŞİM ALANI NAZIM VE UYGULAMA İMAR PLANLARININ VE SUSUZ-KARACAKAYA 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI REVİZYONUNUN İPTALİ (2008-2010)

“Saklıkent Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı Nazım ve Uygulama İmar Planları”nı imar onaylayan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 16.02.2007 gün ve 492 Sayılı kararının iptali

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 14.05.2010 gün ve 1476 sayılı kararı ile onaylanan “Susuz- Karacakaya 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonu”nun iptali.

Tahribatın konusu : Tarım alanının yerleşime açılarak tahribatı

4- PURSAKLAR 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ (2009)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin, 11.09.2008 tarih ve 2287 sayılı kararı ile onaylanan 1/5000 ölçekli “Pursaklar Revizyon Nazım İmar Planı Değişikliği”nin iptali

Tahribatın konusu : Yoğunluk artışı, altyapı tahribi, konut standartları tahribi

TAHRİBATIN KONUSU: AÇIK YEŞİL ALAN SİSTEMİNİN TAHRİBATI

I- ANKARA İLİ, KEÇİÖREN İLÇESİ, ETLİK – KASALAR MEVKİİNDE 1/5000 ÖLÇEKLİ İMAR PLANI REVİZYONU İPTALİ (2004)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 08.05.2002 tarih ve 216 sayılı kararı ile onaylanan “Ankara ili, Keçiören ilçesi, Etlik – Kasalar mevkiinde 1/5000 ölçekli imar planı revizyonu”nun iptali

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 18.09.2003 tarih ve 461 sayılı karar ile “revize” edilen “Ankara ili, Keçiören ilçesi, Etlik – Kasalar mevkiinde 1/5000 ölçekli imar planı revizyonu”nun iptali

Tahribatın konusu: “Yeşil açık alan” kullanımını “özel proje alanı” adı altında konut ve ticaret kullanımına dönüştürülmesi.

I- 1/5000 ÖLÇEKLİ YENİMAHALLE İLÇESİ YUVA MAHALLESİ YERLEŞİK VE GELİŞME ALANI NAZIM İMAR PLANI VE 1/1000 ÖLÇEKLİ UYGULAMA İMAR PLANI İPTALİ(2010)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 11.09.2009 gün ve 2116 sayılı kararı ile onaylanan “1/5000 ölçekli Yenimahalle ilçesi Yuva Mahallesi Yerleşik ve Gelişme Alanı Nazım İmar Planı ”nın iptali

Yenimahalle Belediye Meclisi’nin 06.10.2009 gün ve 668 sayılı kararı ile uygun görülen, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 15.01.2010 gün ve 290 sayılı kararı ile tadilen onaylanan, 7 Nisan 2010 tarih ve 27545 sayılı Resmi Gazetede ilan edilen “Yenimahalle İlçesi, Yuva Mahallesi Yerleşim ve Gelişim Alanına ait 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının iptali

Tahribat Konusu: Vadi tabanının tahribatı., 1/25000 ölçekli “2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı” genel ilke ve stratejilerine, plan karar ve hükümlerine aykırı olduğu, “....cami, yurt, köy konağı gibi mevcut yapıların **taşkın alanı**

daraltılarak korunması, alınacak ıslah ve tedbirlere ilişkin plan notu oluşturulması suretiyle itirazların kısmen kabulü...” şeklinde onaylanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliği onanmıştır.

TAHRİBATIN KONUSU: KURUMSAL GÜVENİLİRLİK, ÜST ÖLÇEKLİ PLANA AYKIRILIK, PARSEL BAZINDA YOĞUNLUK ARTIŞI, MESKUN KONUT ALANINDA KARŞILANAMAYACAK NİTELİKTE ALTYAPI VE ÜSTYAPI İHTİYACI OLAN KULLANIM DEĞİŞİKLİĞİ

1- 1/50.000 ÖLÇEKLİ GÜNEYBATI ANKARA METROPOLİTEN İMAR PLANI İPTALİ (2004)

Bayındırlık Bakanlığı tarafından 24.02.2004 tarihinde onaylanan 1/50.000 ölçekli Güneybatı Ankara Metropolitan İmar Planı'nın iptali.

2- BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ HASTANESİ'NE AİT ANKARA İLİ, ÇANKAYA İLÇESİ, YUKARI BAĞCELİEVLER, 2643 ADA, 13, 14, 18, 20, 33, 43, 44 SAYILI PARSELLERE İLİŞKİN 1/5000 VE 1/1000 ÖLÇEKLİ; 4304 ADA, 36 SAYILI PARSELE İLİŞKİN 1/1000 ÖLÇEKLİ İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ (2005)

Başkent Üniversitesi'ne ait Ankara ili, Çankaya ilçesi, Yukarı Bağcelievler, 2643 ada, 13, 14, 18, 20, 33, 43, 44 sayılı parsellere ilişkin 1/5000 ve 1/1000 ölçekli; 4304 ada, 36 sayılı parsel ile ilişkin 1/1000 ölçekli imar planı değişikliğinin onanması yönündeki 18.06.2003 tarih ve B.09.TAU.0.17.00.00 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca gerçekleştirilen işleminin iptali.

3- GÜVEN HASTANESİ 'NE AİT ANKARA İLİ, ÇANKAYA İLÇESİ, 1298 ADA, 109, 49 VE 91 SAYILI PARSELLERİN BİRLEŞTİRİLEREK KULLANIMI, ÖZEL SAĞLIK TESİSLERİ ALANI OLARAK BELİRLENMESİ VE YAPILAŞMA KOŞULLARININ YENİDEN DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ (2006)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 14.10.2005 gün ve 2719 sayılı kararıyla onaylanan “Ankara İli, Çankaya İlçesi, 1298 ada, 109, 49 ve 91 sayılı parsellerin birleştirilerek kullanımı, özel sağlık tesisleri alanı olarak belirlenmesi ve yapılaşma koşullarının yeniden düzenlenmesine ilişkin 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliği”nin iptali.

TAHRİBATIN KONUSU: ALTYAPI EKSİKLİĞİ, KONUT STANDARTLARI TAHRİBİ, PARSEL BAZI EMSAL ARTIŞI, YEŞİL ALAN TAHRİBATI

1- ÇAYYOLU MAHALLESİ, ÜMİTKÖY 13071 ADA 8 PARSELE VE 13636 ADA 1 VE 2 PARSELLERE İLİŞKİN 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ(2008)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin, 12.09.2008 tarih ve 2331 sayılı kararı ile onaylanan Çankaya İlçesi, “Çayyolu mahallesi, Ümitköy 13071 ada 8 parsel ile ilişkin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği”nin iptali

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin, 12.09.2008 tarih ve 2331 sayılı kararı ile onaylanan Çankaya İlçesi,"Çayyolu mahallesi, Ümitköy 13636 ada 1 ve 2 parsellere ilişkin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği"nin iptali

Tahribat Konusu: Sosyo-kültürel tesisi alanı olarak konut alanlarına hizmet amaçlı ayrılmış alanların "Ticaret Alanına" dönüştürülmesi; altyapı tahribi, konut standartları tahribi

2- ÇAYYOLUNDA LPG İSTASYONU KURULMASINA YÖNELİK YENİMAHALLE İLÇESİ, ÇAYYOLU MAHALLESİ, 62077 ADA 1 VE 2 SAYILI PARSELLER VE 62076 ADA 1 SAYILI PARSELE AİT 1/1000 ÖLÇEKLİ UYGULAMA İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ(2010)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 17.12.2009 gün ve 3012 sayılı kararı ile onaylanan "Yenimahalle İlçesi, Çayyolu Mahallesi, 62077 ada 1 ve 2 sayılı parseller ve 62076 ada 1 sayılı parsel için 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Değişikliği"nin uygulayıcı idari işlem olarak ve bunun dayanağı olan 15.08.2008 gün ve 2107 sayılı karar ile onaylanan 1/5000 ölçekli nazım imar planının düzenleyici idari işlem olarak iptali

Tahribat Konusu: Konut Alanı olarak yerleşim alanı olması esas tutulan alanın Akaryakıt ve LPG İkmal Servis ve Satış İstasyonu Alanına dönüştürülmesi; altyapı tahribi, konut standartları tahribi

3- YENİMAHALLE İLÇESİ, ALACAATLI MAHALLESİ 44611/1 VE DODURGA MAHALLESİ 44549/2 NOLU ADA/PARSELLERE AİT 1/1000 ÖLÇEKLİ UYGULAMA İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ VE ALANA İLİŞKİN PARSELASYON PLANININ 8-6 NO.LU PLAN NOTU İPTALİ(2010)

Yenimahalle Belediye Meclisi'nin 02.09.2009 tarih ve 579 sayılı kararı ile kabul edilen, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisince 15.10.2009 tarih ve 2374 s. kararı ile onaylanan "Yenimahalle ilçesi, Alacaatlı Mahallesi 44611/1 ve Dodurga Mahallesi 44549/2 nolu ada/parsellere ait 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Değişikliği"nin uygulayıcı idari işlem olarak ve Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 30.11.2006 tarih ve 2963 sayılı kararı ile onaylanan parselasyon planının 8-6 no.lu plan notunun düzenleyici idari işlem olarak iptali

Tahribat Konusu: Parselasyon planındaki "altlık" yok sayılarak rant yaratılması, yüksek eğim nedeniyle yeşil alana ayrılan alanın konut alanına dahil edilerek doğal eşiklerin göz ardı edilmesi, bölgedeki konut alanlarının sahip olduğu yoğunluğun parçacıl bir yaklaşım ile parsel bazında dayanaksız bir şekilde değiştirilmek istendiği, yoğunluk artışı yapılan bölgenin ihtiyacı olan teknik ve sosyal altyapı alanlarının ayrılmadığı, takas işlemi yapılan alanların planlama bölgesi ilişkisinin olmaması, bölgenin sahip olduğu yerleşim sistemini bozan bir nitelikte taşıdığı açık olup yapılan tüm işlemler rant sağlamaya yönelik olup planlama mevzuatına, planlamanın teknik, bilimsel ve yasal ilke ve esaslarına aykırı

4- BAĞLICADA LPG İSTASYONU KURULMASINA YÖNELİK ETİMESGUT İLÇESİ, 46875 ADA I NOLU PARSELDEKİ 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ(2010)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 17.12.2009 gün ve 3010 sayılı kararı ile onaylanan, 17.04.2010 tarih ve 1212 sayılı kararı ile kesinleşen "Etimesgut İlçesi, 46875 ada I nolu parseldeki 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Değişikliği'nin iptali

Tahribat Konusu: Konut Alanı olarak yerleşim alanı olması esas tutulan alanın Akaryakıt ve LPG İkmal Servis ve Satış İstasyonu Alanına dönüştürülmesi; altyapı tahribi, konut standartları tahribi

5- ARMADA YANINDA YER ALAN KAMU İHALE KURUMUNA AİT 13784 ADA 3 PARSELİN İNŞAAT EMSALİNİN E:1.50 'DEN E:2.50'YE ÇIKARTILMASINA VE KENTSEL SERVİS ALANI KULLANIMINDAN RESMİ KURUM ALANI KULLANIMINA DÖNÜŞTÜRÜLMESİNE AİT 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ(2010)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16.04.2010 gün ve 1153 sayılı kararı ile onaylanan "13784 ada 3 parselin inşaat emsalinin E:1.50 'den E:2.50'ye çıkartılmasına ve Kentsel Servis Alanı kullanımından Resmi Kurum Alanı Kullanımına dönüştürülmesine ait 1/5000 ölçekli nazım imar planı Değişikliği'nin öncelikle yürütmesinin durdurulmasına takiben iptali

Tahribat Konusu: Ankara Kentinin en önemli ulaşım bağlantı noktalarında biri olan AŞTİ kavşağı içerisinde kalmakta, üst ölçekli planın koyduğu ilke ve esaslara uymaması yanında, trafik yolundan cephe alamayan bir parsel için, genel çerçeve ile birlikte bu planla oluşturulmuş yoğunluk ve ulaşım sistemini bozan, ayrıcalıklı bölgelik yaratan bir niteliğe sahip olması

6- SERMAYE PİYASASI KURUMUNA AİT ÇANKAYA İLÇESİ, 26271 ADA I PARSELE İLİŞKİN 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ (2010)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 14.05.2010 gün ve 1478 sayılı kararı ile onaylanan "Çankaya İlçesi, 26271 ada I parsel ile ilişkin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Değişikliği'nin iptali

Tahribatın Konusu: Resmi Kurum Alanını Konut ve ticaret kullanımına dönüştürülmüş ve ayrıca emsal artışı ile getirilen nüfusun gerektirdiği Teknik altyapı ve üstyapı alanları ilave edilmemiş olup yasal standartlara uyulmamıştır.

7- ATLANTİS AVM VE KONUT PROJESİNİN DAYANAĞI OLAN YENİMAHALLE İLÇESİ BATIKENT 15049 ADA I PARSEL VE 61003 ADA I PARSELE AİT 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM VE 1/1000 ÖLÇEKLİ UYGULAMA İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ(2010)

Atlantis AVM ve Konut Projesinin dayanağı olan Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16.04.2008 gün ve 1100 sayılı kararı ile onaylanan "Yenimahalle İlçesi, Batıkent 61003 ada I parsel ile ilişkin 1/5000 ölçekli Nazım ve 1/1000 ölçekli Uygulama

İmar Planı değişiklikleri”nin ve Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 15.02.2008 gün ve 501 sayılı kararı ile onaylanan “Yenimahalle İlçesi, Batıkent 15049 ada 1 parselde ait 1/5000 ölçekli Nazım ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı değişiklikleri”nin iptali

Tahribat Konusu: Belediye Hizmet Alanı olarak kamu kullanımı esas tutulan alanın konut ve ticaret alanına dönüştürülmesi; altyapı tahribi, konut standartları tahribi

DOĞAL / AÇIK ALANLARDA EMSAL ARTIŞI

8- GÖLBAŞI İLÇESİ, TULUNTAŞ MAHALLESİ TAPU.9 PARSELDE 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ (2010)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 16.10.2009 gün ve 2416 sayılı kararı ile onaylanan “Gölbaşı İlçesi, Tuluntaş Mahallesi Tp.9 parselde 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği”nin iptali

Tahribat Konusu: Aküfer alanı olması nedeniyle “Bağcılık ve Bahçecilik Alanları” düşük yoğunlukta yapılaşması esas tutulan alanın “yüksek yoğunluklu konut alanı”na dönüştürülmesi; doğal alanların tahribi

9- ARCADİUM YANINDA YER ALAN SPOR ALANININ BİR KISMINA AİT YENİMAHALLE İLÇESİ, ÇAYYOLU MAHALLESİ 18097 ADA 2 PARSELDE 1/1000 ÖLÇEKLİ UYGULAMA İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ (2010)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 16.04.2010 gün ve 1148 sayılı kararı ile onaylanan 1/1000 ölçekli “Yenimahalle İlçesi Çayyolu Mahallesi 18097 ada 2 parselde yapılan Uygulama İmar Planı Değişikliği”nin uygulayıcı idari işlem olarak Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 13.03.2009 gün ve 773 sayılı kararı ile onaylanan 1/5000 ölçekli “Yenimahalle İlçesi Çayyolu Mahallesi 18097 ada 2 parselde yapılan Nazım İmar Planı Değişikliği”nin düzenleyici idari işlem olarak iptali

Tahribat Konusu: Spor Alanı olarak kamu kullanımı esas tutulan alanın ticaret alanına dönüştürülmesi; altyapı tahribi, konut standartları tahribi

10- TEMELLİ-ALAGÖZ 209 PARSEL 1/25000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ VE 1/1000 ÖLÇEKLİ UYGULAMA İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ(2009)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin, 19.12.2008 tarih ve 3134 sayılı kararı ile onaylanan “Temelli Alagöz tp. 209 parselde ilişkin 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Değişiklikleri”nin iptali

Tahribat Konusu: üst ölçek plan ile jeolojik sakıncalı alan olarak “ağaçlandırılacak alan” olarak yerleşim dışı tutulması esas tutulan alanın yerleşime açılması; altyapı tahribi, konut standartları tahribi

11- BALA İLÇESİ, BEYNAM MAHALLESİ 2806, 2807, 2808, 2821, 2822 NOLU PARSELLERE AİT 1/25000 VE 1/5000 ÖLÇEKLİ NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ İPTALİ(2010)

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 14.08.2009 gün ve 1882 sayılı kararı ile onaylanan "Bala İlçesi, Beynam Mahallesi 2806, 2807, 2808, 2821, 2822 Nolu Parsellere ait 1/25000 ve 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Değişiklikleri"nin iptali

Tahribat Konusu: Tarımsal Niteliği Korunacak Alanlar" **Tarımsal Sulama Alanları**"nın tahribatı 1/25000 ölçekli "2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı" genel ilke ve stratejilerine, plan karar ve hükümlerine aykırı olduğu ve Plan değişikliği yapılan dava konusu alanın 3194 sayılı İmar Kanunu ile Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğe aykırı işlem yapıldığı

1.14. Katılım, Yargı

Yargı organları ve mahkeme kararlarının en fazla eleştiriye, suçlamaya ve baskıya maruz kaldığı bu dönemde, yargıya başvurmak da "bir sosyal hak" olarak değil, "yatırımın önünü tıkayan, vatan hainliği ile eşdeğer, art niyetli müdahale" olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Özellikle mücadele yürüten meslek odalarında görevde bulunan Yönetim Kurulu üyelerine yönelik kurumlardan gelen baskılar üst düzeye çıkmış, kimi kentlerde meslek odalarımızın yönetim kurulu üyeleri bu görevlerinden ayrılmak durumunda kalmışlardır.

1.15. Kamu Arazilerinin Talanı

AKP'nin iktidar dönemi, kentsel alanda kamu arazilerinin en yoğun biçimde elden çıkarıldığı bir dönem olarak tarihe geçmiştir. Oysa, kent ve kamu topraklarına sadece ekonomik bir değermiş gibi bakıp, bu arazileri daha çok rant getirecek unsurlar olarak pazarlamak, kentsel yaşamın gerektirdiği "kullanım değeri" nitelikli pek çok düzenlemenin hayata geçmesini engellemektedir.

Ülkemizde kamunun elinde bulunan hazine arazilerinin önemli bir kısmı, yüksek eğimli, taşlık vb. yerleşime açılmayacak nitelikte olup, planlarda çoğu kez açık-yeşil alanlar ya da kentsel sosyal donatı alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu alanların satış yoluyla bireysel mülkiyete konu edilmesi, buralarda mülkiyet hakkı olan yeni yatırımcıların normalde yerleşilemeyecek alanların kullanıma açılması yönündeki baskı ve taleplerini gündeme getirmektedir. Maliye Bakanlığının da tespit ettiği bu durum açıkça, yatırımcının imarsızken alıp, plan yapılmasını sağlayarak yüksek rantlar elde etmesiyle sonuçlanan bir arsa-arazi spekülasyonu durumudur.

Kamu arazilerine ilişkin satışlar, yürürlükteki ilgili mevzuat hiçe sayılarak yaygınlaştırılmış, 3194 sayılı İmar kanunu uyarınca ilgili belediyeler ve kamuya terki, diğer kurumlara tahsisi gereken alanlar, yeşil alanlar, okul alanları, imar yolları, kavşaklarda kalan alanlar da dahil para eden her yer satışa konu edilmiştir. Kentsel toprakların rant baskısı ve spekülasyonlar altında elden çıkması ve kentlilerin yaşam kalitesini arttıracak sosyal donatıların hayata geçmemesini de beraberinde getirmektedir. Ancak, daha vahim olanı, bu sorunu tespit eden Maliye Bakanlığının, kentsel toprakları ve kent yaşamının kalitesini tüketen bu sürece müdahale edip,

kamu arazilerinin böylesi bir köşe dönme sürecine konu olmasını engellemek yerine, bu göreve bizzat kendisinin soyunmasıdır.

Kentlerimizde çoğu kez, park, okul, sosyal tesis vb sosyal donatı alanlarının oluşmaması ya da eksikliğinden şikayet edilirken, AKP iktidarı döneminde, bu sosyal donatıların oluşturulmasını ve kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesini sağlamak anlamında görevli olan devlet, bunu gerçekleştirebilmek adına elinde bulunan en önemli araçtan vazgeçmekte, buraları plan sonrası bireysel mülkiyete konu ederek yeni konut ve iş alanlarının açılmasını sağlamaktadır. Böylesi bir uygulama, İmar Kanunu'nun ve şehircilik ilkelerinin tanımladığı ve kentsel yaşamın gerektirdiği tüm sosyal donatı alanlarının oluşturulamamasında devletin sorumluluğunu büyütmektedir. Kamunun bu arazileri yol, otopark, okul yeşil alan yapmak için sattığı yatırımcılardan daha sonra çok daha yüksek ücretlerle almak zorunda kalmaması için, bu satışlardan vazgeçilmesi çok daha akılcı, ekonomik ve kent ve kent halkı lehine bir durumdur.

1.16. Özelleştirmeden Kaynaklı Tahribat

1.17. İstanbul ve 3. Köprü ile Yaşanacak Tahribat

İstanbul Boğazı'na yapılması düşünülen 3. Köprüye ilişkin karar, AKP döneminde örneklerini sıkça görmeye alıştığımız “planlamaya siyasi müdahale” kararlarından biri olmuştur. Uzmanların karşı çıkışlarını görmezden gelen Hükümet, uzun yıllardır İstanbul'da yapmayı hedefledikleri 3. Köprü'nün güzergâhını açıklarken, İstanbul'un trafik sorunlarından kurtuluşunun köprü olduğu söylemi de bir kez daha gündemde önemli yer tutmaya başladı. Bugüne kadar uygulanan plansız ve siyasi imar hareketlerinin sonucu olan sorunları çözmek için bir başka yanlışı kurtarıcı olarak gösteren AKP İktidarı, rant adına İstanbul'u gözden çıkardığını göstermiş oldu.

İstanbul'da yapılacak olan 3. köprünün, İstanbul'un doğal değerlerini, yaşayanlarını rant adına kurban edeceği açıktır. İstanbul'da yapılan iki köprünün, kentin gelişmesini nasıl dönüştürdüğü ve kentin çevresindeki korunması hayati öneme sahip doğal alanları nasıl tahrip ettiğine ilişkin örneklerle bakıldığında; kuzeyde yapılması planlanan 3. Köprünün, İstanbul'da yaşamı çekilmez hale getireceği açıktır. Kentin güneyde doğu-batı eksenli gelişimini kuzey eksenine çekecek olan 3. Köprü, ulaşım sorununu çözmekten öte; kısa bir süre içinde yeni yerleşim alanlarının açılmasına ve kuzeyde yer alan orman alanları ve su havzalarının tamamının onarılamaz şekilde tahrip edilmesine neden olacaktır.

Garipçe ve Poyrazköy arasında yapılacak köprü ve bağlantı yollarının doğaya ve kente vereceği zarar ortadadır. Böylesine büyük bir yanlışı çözüm olarak gösterenlerin tek amacı, yaratıkları rant ile yandaşlarını zengin etmektir. Ancak bu beklenti, kamuyu açıkça zarara uğratacak bir beklentidir. Hükümet, 3. Köprünün İstanbul'un trafiğinde çözüm değil kaos yaratacağını bildiği halde; ekonomik kriz içindeki bir ülkenin kurtuluşunu yine İstanbul'un rantına bağlamıştır. Hiçbir fizibilite raporunun doğrulayamadığı 3. Köprünün çözüm olacağı iddiasını, sadece rant arayışı doğrulamakta ve İstanbul'un kaderi ranta teslim edilmektir.

İstanbul için yapılan hiçbir üst ölçekli planda olmayan bir köprünün yapımı, siyasetin planlamayı nasıl olanaksız kıldığını bir kez daha göstermesi açısından önemlidir. Köprünün yapımını destekleyen yerel yöneticilerin, çok değil bir yıl önce imzaladıkları planlarda 3. köprüye yer verilmezken; aynı yöneticiler bir yıl sonra 3. Köprüye imza atmaktadır. Kentin gelişimini yeniden belirleyecek olan bir köprüye, İstanbul'un Anayasası dedikleri yüz bin ölçekli planda meslektaşlarımızın ısrarlı karşı çıkışı sonucu yer verilmezken; İktidar rant için İstanbul gibi bir kenti, planlamayı ve meslektaşlarımızı görmezden gelmektedir.

Şehircilik ilkelerine ve İstanbul'un doğal kaynaklarının yer aldığı kuzeyinin korunmasını öngören plan kararlarına tümüyle aykırı olan 3. Köprünün yapımı, sadece rant kaygısı içinde olan siyasilerin projesi olmaktan öteye gidememektedir. Böylesine büyük ve yıkıcı bir ulaşım kararına kentin üst ölçekli planlarında yer verilmezken, İstanbul'un ulaşımına çözüm getirecek bir ulaşım ana planı ise yapılamamaktadır.

Siyasi kararların önüne set çekecek bir ulaşım planının yapımının sürekli ertelenmesi, şehircilik ilkelerine ve planlamaya karşı iş yapmayı sanat haline getirenlerin işine gelmemektedir. İstanbul'un ulaşım sorunlarının çözümü ve iki yaka arasındaki geçişlerin kolaylaştırılması bir planlama işidir. İstanbul'un ulaşımını bir bütün halinde ele alan planlı bir çalışma gösterecektir ki, 3. Köprü asla çözüm değildir.

2-Üyelerimizin Hak ve Çıkarları Konusunda Yaşanan Tahribat

1.1. Mesleki Eğitim

AKP İktidarının üniversite kurulması, fakülte ve bölüm açılması ile akademik ve teknik açıdan yetersiz bu okullara çok sayıda öğrenci alınmasına yönelik izlenmiş olduğu politikanın olumsuz sonuçları, şehir planlama meslek alanında eğitim veren kurumlara da yansımıştır. Yeterli teknik eleman kadrosunun bulunmadığı, piyasa koşullarında çalışanların önemli işsizlik sorunu ile boğuştuğu bir ortamda, kurulu şehir ve bölge planlama bölümü sayısının 20'ye ulaşması, bunlardan 12'sinde lisans eğitimi verilmesi tabloyu giderek içinden çıkılmaz duruma getirmektedir. Bir yandan bölüm ve öğrenci sayısı arttırılırken, akademik kadro, mekan, eğitim araç, gereç ve donanımlarının karşılanamaması sorunun daha da büyümesine neden olmaktadır.

Ülkemizde şehir planlama lisans eğitimi verilen, teknik ve akademik açıdan yetersiz okullardan her yıl mezun olan öğrenci sayısının 500'e ulaşması sonucunda ülkemiz pek çok konuda geri olduğu Avrupa ülkeleri arasında öne geçmiş (!), Türkiye Avrupa'nın en çok şehir plancısına sahip ülkesi haline getirilmiştir.

**TEKSTİL MÜHENDİSLERİ
ODASI
RAPORU**

GİRİŞ

Ülkemizde bugün yaşanan sorunların temeli 1980 darbesiyle daha da belirginleşmiş olan yabancı sermayenin ve uluslararası egemen güçlerin dayatması ile halkımızı yoksullaştırma, üretmeden tüketmeye alıştırmaya, dil-din-etnik köken zenginliğimizi bir ayrıştırma aracı olarak kullanarak parçalama emellerinde yatmaktadır. Yabancı sermaye ve egemen güçlerin temel amaçlarında emperyal hedefler yatmaktadır. Yerel ülke yasalarında etkinliklerini arttırabilmek için ulusal ekonomilerden şehir devletleri yaratmakta gerekli bütün güçleri kullanmaktadırlar. Bu hedefe ulaşmak için izlenen politikalar bir yandan kamusal mal ve hizmetlerin, sosyal hakların tasfiyesine, eğitimden sağlığa kadar bütün hakların paralı hale getirilmesine diğer yandan da emekçilerin haklarının gasp edilmesine yol açmıştır.

Uluslararası egemen güçlerin bir eseri olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) 2002 yılından bu yana iktidarını sürdürmekte ve kendisine verilen rolü her geçen gün daha da pervasızca uygulamaya devam etmektedir.

TEKSTİL SEKTÖRÜ ÜLKEMİZİN EN ÖNEMLİ SEKTÖRÜDÜR.-

Küresel kriz ile birlikte başta tekstil sektörü olmak üzere tüm üretim sanayi sektörlerimiz, yüksek girdi maliyetleri ve istihdam üzerindeki yükler, uygulanan yanlış kur politikası nedeniyle artan ithalatın yol açtığı haksız rekabet karşısında daralmıştır. Buna rağmen Tekstil ve Hazır Giyim Sanayisi %21'lik pay ile 2010 yılı ihracatında en önemli sektör olma özelliğini korumaktadır.

Yıllar	Toplam Tekstil ve Hazır Giyim İhracatı	Toplam İhracat	Toplam ihracat içindeki oranı
2001	11.300.000	31.000.000	36%
2002	13.000.000	36.000.000	36%
2003	15.100.000	48.000.000	31%
2004	17.600.000	64.000.000	28%
2005	20.200.000	73.000.000	28%
2006	21.400.000	86.000.000	25%
2007	24.800.000	106.000.000	23%
2008	25.050.000	127.000.000	20%
2009	20.950.000	102.000.000	21%
2010	23.400.000	112.000.000	21%

İhracat değerleri *1000 \$. Kaynak TİM , www.tim.org.tr/

Tekstil ve Hazır Giyim ve yan sanayi sektörleri ülkemiz için diğer sektörlerle göre farklı yere sahiptir.

- Sektör, Türkiye'nin ihracatta öncü sektörüdür.
- Tekstil aynı zamanda ülke coğrafyasında tarımdan nakliyeye kadar en yaygın, en çok işçi istihdam eden, kadınlara ve vasıfsız işçilere en çok iş yaratan, yerli sermaye oranı en yüksek sektördür.
- İşvereni ve işçisi ile ülke ekonomisine en çok katkıda bulunan sektördür.
- Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçmemizde basamak olmuştur, şehirleşme oranını arttırmıştır.

- Türk iş adamlarına dünya ile ticaret yapmasını öğreten sektördür.
- Türkiye'nin tanıtımına katkısı olmuştur.

Tekstil ve Hazır Giyim sektörü Türkiye için olduğu kadar dünyada da önemli bir yere sahiptir. Sektörün pazar büyüklüğü, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) 2009 verilerine göre 598 milyar dolara ulaşmıştır. Türkiye'nin yarım trilyon dolarlık bu pazardaki payı yüzde 3,8'dir, Yine Türkiye, giyim ihracatında dünya dördüncüsü, tekstilde ise 7. sırada yer almaktadır. Mamafih bu kadar önemli bir sektörün hammaddesi olan pamukta dışa bağımlı hale geldik. Dünyanın en kaliteli pamuğunu üretirken, son yıllarda tarımda uygulanan farklı teşvik yöntemleri ile ekim sahalarımız daraldı ve Yunanistan'dan dahi pamuk ithal konuma geldik. Bildiğimiz endüstri tarımından böylece tamamen çıkmış olduk.

Mesleğimiz açısından AKP'nin yaptığı tahribatı 3 farklı alanda açıklayacağız.

I-ÜRETİM VE İŞSİZLİK:

100 Milyar \$'lık modern entegre yatırımlara sahip olan, 23 milyar \$'ı bulan ihracatı ve dolaylı iş kollarıyla birlikte 3 milyona yakın kişiye istihdam sağlayan Türk Tekstil, Hazır Giyim ve Deri sektörlerimiz, dünya pazarında yaşanan büyük rekabet ile küresel krizin getirdiği olumsuz şartlardan en ağır şekilde etkilenerek konumunu kaybetme riski ile karşı karşıyadır.

TUİK verilerine göre 2001 yılında, tekstil sektöründe faaliyet gösteren her açılan 10 şirkete karşılık ancak 1 şirket kapanırken, 2009 yılında her açılan 10 şirkete karşılık 6 şirketin kapandığı acı tabloya gelinmiştir. Yani tekstil imalat sanayisinde faaliyet gösteren şirket artış oranı gerilemektedir.

FAALİYET KOLLARINA GÖRE AÇILAN - KAPANAN ŞİRKET SAYILARI			
Yıllar	Tekstil Sektörü Açılan	Tekstil Sektörü Kapanan	Kapanan şirketin açılan şirkete oranı
2001	2130	206	10%
2002	2619	312	12%
2003	3147	516	16%
2004	2788	565	20%
2005	2529	679	27%
2006	2353	733	31%
2007	2338	757	32%
2008	1734	785	45%
2009	1321	817	62%

Kaynak: TUİK

Kapanan şirket sayısına, sanayi kuruluşlarındaki kapasite kullanım oranının gerilemesi de eklenince ülkemizdeki işsizlik oranı giderek artmıştır. (TCMB 2009 yılı sanayi kuruluşlarındaki kapasite kullanım oranının değer kaybı % 65 olmuştur.

KAPASİTE KULLANIM ORANI

Yıllar	Toplam İmalat	Tekstil ürünlerinin imalatı	Giyim eşyalarının imalatı	Deri ve ilgili ürünlerin imalatı
2007	80,2	78,7	77,3	60,6
2008	76,7	70,8	73,0	60,6
2009	65,2	67,6	68,1	56,0

Kaynak: TOBB, <http://www.tobb.org.tr>

SGK KAYITLI ÇALIŞAN SAYISI

TÜİK verilerine göre 2010 Kasım tekstil-deri ve hazır giyim ürünleri imalat sanayisinde istihdam edilen kişi sayısı 2004 yılında 847.442 kişi iken 2008 yılında 825.617 kişi ile 2004 yılının altına düşmüştür.

	Çalışan Sayısı					
	2003	2004	2006	2007	2008	2010 Kasım
Tekstil ürünleri imalatı	398 627	407 489	403 614	402 580	373 617	342 915
Hazır giyim ürünleri imalatı	348 559	393 840	386 398	409 795	400 677	375 745
Deri ürünleri imalatı	41 523	46 113	55 550	50 153	51 323	44 391
TOPLAM	788 709	847 442	845 562	862528	825 617	763051

Kaynak: TÜİK

Sektörün ihracatının giderek arttığı göz önüne alındığında, kapanan şirket sayısındaki artış, kapasite kullanımındaki düşüş ve kayıtlı işçi sayısının yıllar içerisinde aynı düzeyde kalması işsizlikteki artışın ve kayıt dışılığın ve hükümet yetkililerinin sektörü gözden çıkarttıklarını belirtmeleri, 3-5 yıl ömür biçimleri sektörün öneminin farkında olmadıklarının göstergesidir.

Vasıfsız işgücüne önemli bir istihdam kapısı oluşturan sektör hayati öneme sahiptir ve sektörün desteklenmemesi lüksümüz yoktur. Rakamlardan da anlaşılacağı gibi Türkiye üretime dayalı sanayi ülkesi olmaktan, dolayısıyla refahı paylaşarak büyüyen ve emeğinin onuruyla yaşayabilen bir halk olmaktan hızla uzaklaştırılmaktadır.

Kentlerde kayıtlı genç işsizliğinin % 23leri aştığı ve sosyal patlama sinyallerinin giderek arttığı bir ortamda Türkiye'de toplam imalat sanayi istihdamının yaklaşık % 21'ini yaratan sektördeki üretim kaybının yaratacağı ekonomik ve sosyal tahribat ortadadır.

Lise mezunu bir işsiz topluma maliyeti 38.415 TL'dir. (Kaynak 30.12.2009 tarihli Hak-İş raporu) Buna ilave bir kişinin üniversitede okumasının topluma maliyeti 40.000 TL'dir. Üniversiteli bir işsiz toplumun 78.415 TL'lik kaynağının israfı anlamına

gelmektedir. Tekstil sanayisine hak ettiği değer gösterilirse 3 milyon işsiz sayısındaki %'lik bir azalmanın değeri 30.000 kişi ile yaklaşık 1.200.000.000 TL'lik bir kazanç anlamına gelecektir. Tekstil sektörü ülkemiz kaynaklarının boşa gitmemesi için kullanılacak sektörlerin başında gelmektedir.

Türkiye İş Kurumu verilerine göre iş bulmak için Türkiye İş Kurumuna başvurularda son yıllarda büyük bir patlama yaşanmaktadır. Aşağıdaki rakamlar bu patlamaların göstergesidir.

ÜNİVERSİTE MEZUNLARININ TÜRKİYE İŞ KURUMU'NA YAPTIKLARI İŞ BAŞVURULARININ YILLARA GÖRE DEĞİŞİMİ

YILLAR	KİŞİ SAYISI
2004	49.096
2005	36.347
2006	40.541
2007	44.664
2008	133.038
2009	81.515

Kaynak: Türkiye İş Kurumu

TÜRKİYE İŞ KURUMU'NA YAPILAN BAŞVURULAR VE İŞE YERLEŞTİRMELER

	2004	2005	2006	2007	2008
İş isteyen	646.182	516.703	564.388	656.969	1.275.674
İşe yerleştirilen	76.257	81.685	85.882	111.375	109.595

Kaynak: Türkiye İş Kurumu

TÜİK verilerine göre Ocak-Eylül 2010 dönemi işsizlik oranı 2005 yılının işsizlik oranından daha fazladır.

KURUMSAL OLMAYAN NÜFUSUN YILLARA GÖRE İŞGÜCÜ DURUMU (bin kişi, 15+yaş)

Yıllar	Kurumsal olmayan nüfus	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam edilenler	İşsiz	İşgücüne katılma oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
2005	67.227	48.359	22.455	20.067	2.388	46,4	10,6
2006	68.066	49.174	22.751	20.423	2.328	46,3	10,2
2007	68.901	49.994	23.114	20.738	2.376	46,2	10,3
2008	69.724	50.772	23.805	21.194	2.611	46,9	11,0
2009 Ocak-Eylül	70.542	51.686	24.748	21.277	3.471	47,9	14,0
2010	70.975	52.150	25.645	21.162	3.105	47,5	12,1

Kaynak:

TÜİK

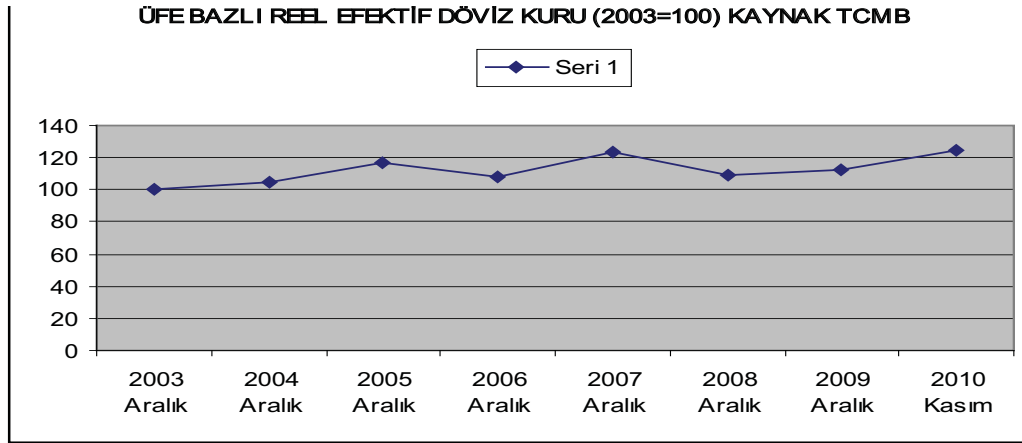
2- YANLIŞ EKONOMİ POLİTİKALARI

Türkiye'nin 2010 yılındaki 110 Milyar \$'lık ihracat gelirinin yaklaşık 23 milyar \$'lık bölümü tekstil ve hazır giyim sektörünce sağlanmıştır.

Reel döviz kuru endeksi, üretici fiyatları bazında (ÜFE) 2003 yılı Aralık ayında

100,7 ile daha rekabet edebilir pozisyonda iken, 2010 Kasım ayında 124,9'a yükseldi; bu durum ihracat olumsuz etkilerken, ithalatı özendirdi.

ÜFE BAZINDA REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU(2003= 100) Kaynak TUIK	
2003 Aralık	100,71
2004 Aralık	104,88
2005 Aralık	117,2
2006 Aralık	108,34
2007 Aralık	123,1
2008 Aralık	109,51
2009 Aralık	111,94
2010 Kasım	124,96

*Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, fiyat endeksi olarak 2005 yılı öncesi toptan eşya fiyatları, sonrasında üretici fiyatları kullanılmıştır.

Döviz kurları 5 yıl önceki seviyelerine göre %20 değerlenmiştir ancak sanayici için girdi maliyetlerine etki eden son 5 yıllık enflasyon toplam yüzde 50'ye yakındır.

TL/DÖVİZ YILLIK ORTALAMALARI

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2009-2010 yılları değişimi
USD	1,5	1,5	1,43	1,35	1,44	1,31	1,28	1,56	1,5	-4%
EURO	1,42	1,68	1,77	1,689	1,8	1,79	1,89	2,16	2,06	-5%

2009-2010 yılları kur değişimine göre ihracatçı %5'e yakın kar kaybına uğramıştır.

Bu derece yurt dışı satışa bağlı Tekstil ve Hazır Giyim sanayisinin yurt dışı pazar payını koruması, artan girdi maliyetlerine göre rekabet edebilmesi gelirini TL bazında artırmaya bağlıdır. Uygulanan kur politikası nedeniyle ihracatçı tekstil sanayisi dezavantajlı durumdadır.

Haksız ithal tekstil ürünleri sektörde yapılacak yatırımları engellemekte, sanayimizin geleceğini ipotek altına almaktadır. Verilen ithalat izinleri AB ülkelerinde olduğu gibi sadece iç piyasada yetersizliği kanıtlanan mallar için verilmediğinden Türkiye'de yeterli miktarda üretilen standart malların üretimi bu haksız rekabetten büyük zarar görmektedir

3-TEKSTİL MÜHENDİSLİĞİ EĞİTİMİ

Türk Tekstil Sanayisi 2000’li yıllardan itibaren, işçilik maliyetlerindeki artış nedeniyle Avrupa ve Amerika pazarında satış gücünü sağlayan ucuz işgücü avantajını kaybetmeye başlayınca fiyat rekabeti için verimlilik artışı, hızlı üretim, katma değeri yüksek ürünler üretimi gibi hem yönetsel hem de teknik konularda mühendislik bilimini daha çok kullanmaya yönelmek zorunda kalmıştır. Ancak nitelikten çok niceliği önemseyen yanlış politikalar nedeniyle tekstil mühendisliği eğitimi veren üniversite sayısı plansız bir şekilde artmış, 2000 yılında 14 Üniversitede tekstil mühendisliği bölümü var ve bunların 11’inde lisans eğitimi veriliyorken, 2008 yılında açılan Bitlis Eren Üniversitesi ve Bartın Üniversitesi ile tekstil mühendisliği bölümü sayısı 16’ya çıkmıştır. Bunların 13’ünde lisans eğitimi verilmektedir. Açılan 2. öğretimler ile her yıl mezun sayısı 800’e yaklaşmaktadır.

Tekstil Mühendisliği ve Deri Mühendisliği Bölümlerinin listesi aşağıda belirtilmiştir.

TEKSTİL MÜHENDİSLİĞİ VE DERİ MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMLERİNİN LİSTESİ				
SIRA	ÜNİVERSİTE	BÖLÜM	I.ÖĞRETİME BAŞLANGIÇ TARİHİ	2.ÖĞRETİME BAŞLANGIÇ TARİHİ
1	ÇUKUROVA	TEKSTİL MÜH.	1993	2000
2	DOKUZ EYLÜL	TEKSTİL MÜH.	1997	
	EGE	TEKSTİL MÜH.	1966	
3	EGE	DERİ MÜH.	1999	
4	ERCİYES	TEKSTİL MÜH.	2005	
5	GAZİANTEP	TEKSTİL MÜH.	1998	
6	İSTANBUL AYDIN	TEKSTİL MÜH.	2008	
7	İTÜ	TEKSTİL MÜH.	1983	
8	KAHRAMANMARAŞ	TEKSTİL MÜH.	1996	2002
9	NAMIK KEMAL	TEKSTİL MÜH.	2008	
10	PAMUKKALE	TEKSTİL MÜH.	1994	
11	SÜLEYMAN DEMİREL	TEKSTİL MÜH.	1995	2004
12	ULUDAĞ	TEKSTİL MÜH.	1976	1993
13	UŞAK	TEKSTİL MÜH.	1993	2003
14	VAN YÜZÜNCÜYIL	TEKSTİL MÜH.	1997 yılında kurulmuştur, lisans eğitimine başlanmamıştır.	
15	BİTLİS EREN	TEKSTİL MÜH.	2008 yılında kurulmuştur, lisans eğitimine başlanmamıştır.	
16	BARTIN	TEKSTİL MÜH.	2008 yılında kurulmuştur, lisans eğitimine başlanmamıştır.	

Tekstil Mühendisliği toplam kontenjanları ve mezun sayısının yıllara göre dağılımı ekteki tabloda verilmiştir.(Ek-1)

Özellikle yeni kurulan üniversitelerde tekstil mühendisliği eğitiminde teknik bilgide derinleşme ve ihtisaslaşmada yerine standart bilgiye sahip, uygulama tecrübesi olmayan, yaratıcı çalışma yapma yeteneğinden uzak tekstil mühendisleri yetiştirilmektedir. Verilen diploma ile tekstil mühendisi ünvanı kazanan kişilerin tekstil sanayisinde azalan talebe göre artan sayısı sonucu sanayinin tekstil mühendisine bakışı değişmiş, beklentileri ve buna paralel tekstil mühendisine verdiği değer olumsuz etkilenmiştir. Mühendislik ücretlerini son 10 yıl içerisinde geçim standartları endeksine göre %56,8 oranında düşmüş, çalışma şartları ağırlaşmış, mühendislik yapma imkanı azalmıştır. Bununla birlikte hükümet yetkililerinin tekstil sanayisinin geleceği olmadığına yönelik söylemleri ve toplumda tekstil mühendisliğine verilen değer azalması sonucu bu mesleği seçecek kişilerin niteliğinde düşüş olmuş, ÖSYM sınav sonucuna göre en iyi %1'in tercih ettiği meslek %30'a giren kesimce tercih edilir hale gelmiştir.

Ülke ihracatında, toplumsal kalkınmada ve refahın paylaşımında çok önemli bir yere sahip tekstil ve hazır giyim ve yan sektörlerin , gelişmesini sağlayacak ucuz işgücü üretiminden katma değeri yüksek üretime geçişini sağlayacak donanımlı teknik personel olarak tekstil mühendisi eğitimini AKP hükümetinin yanlış politikası baltamış ve dolayısıyla tekstil sanayisine büyük zarar vermiştir.

SONUÇ

AKP hükümeti, TMMOB gibi bilime dayalı ürettiği fikirlerle meslek alanları üzerinden siyaset yapan demokratik meslek örgütlerini İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunda olduğu gibi devre dışı bırakmaya çalışmış, çıkarttığı yasalarda tamamen piyasacı yaklaşım göstermiştir. Ülke kaynaklarının yanlış kullanılmasını önlemek amacıyla yatırım planlarında ilgili meslek odasının onay ve görüşünü almak, orta ve büyük işletmelerde ilgili mühendislik mezununun çalışmasını zorunlu kılmak gibi bilimsel çalışmalardan uzak durmuştur.

TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası olarak biz diyoruz ki;

-Tüm bu açıklamalar ışığında başta tekstil olmak üzere ülke ekonomisinin önemli dinamiklerinden biri olan imalat sektörü devletin ve toplumun bütün imkânlarıyla desteklenmelidir.

-Tekstil mühendisliğinde 2. öğretim kaldırılmalı, yeni bölümler açılmamalı, kontenjanlar arttırılmamalıdır.

- Ülkeyi yönetirken çıkartılacak yasalarda bilimsel yaklaşım gereği meslek örgütlerinin fikri alınmalı ve meslek odalarına uygulamalarda söz hakkı verilmelidir.

**TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu**

**ZİRAAT MÜHENDİSLERİ
ODASI
RAPORU**

TARIMDAKİ TAHRİBAT

Türkiye, 1980'lerden bu yana IMF ve Dünya Bankası'nın öncülüğünde ve uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda şekillendiriliyor. 24 Ocak 1980 Ekonomik Kararları bu sürecin somut bir örneğidir. Bu kararlar, 1970'li yıllarda belirginleşen neoliberal politikaların IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla az gelişmiş ülkelere dayattığı mali ve yapısal uyum programlarının bir ürünüydü.

TARIMIN UYUMLANDIRILMASI DA 1980'LERDE BAŞLADI

Türkiye tarımının açık ve belirgin bir biçimde İstikrar Programlarına girmesi 24 Ocak - 12 Eylül süreciyle başladı. 24 Ocak Kararları, içerdiği yapısal dönüşüm programıyla kapitalist küreselleşme sürecine eklenme modeliydi. 9 Aralık 1999'da IMF'ye verilen niyet mektubu ile içeriği belirlenen istikrar programı ise, bu modelin gerçekleştirilmesi yolundaki son halkayı oluştuyordu.

TARIM REFORMU NASIL TEZGÂHLANDI?

1997 yılının sonlarında bir Dünya Bankası heyeti Türkiye'yi ziyaret eder, amaçları "mevcut tarımsal destekleme politikalarını değerlendirmek ve bunların nasıl iyileştirebileceği konusunda önerilerde bulunmak" olarak açıklanır. Heyetin Başkanı John Nash 1998'de "Reform İçin Öneriler" başlıklı bir rapor hazırlar. Bu rapora göre, "Türkiye'de uygulanan tarımsal destekleme politikaları mali açıdan pahalı ve ekonomik olarak verimsizdir. Sistem vergi yükümlülükleri ve tüketicilere önemli yükler getirmektedir".

Dünya Bankası'nın Türkiye tarımı için önerdiği sözde reform programının temel çerçevesi de bu raporda çizilmiştir:

- *Tarım ürünleri fiyatları, dünya fiyatları düzeyine çekilmeli,*
- *Fiyat destekleri ya da sübvansiyonlar kaldırılarak doğrudan gelir desteği (DGD) sistemine geçilmeli,*
- *Gübre ve kredi sübvansiyonlarına son verilmeli,*
- *Tarım satış ve kredi kooperatiflerinin imtiyazları kaldırılmalı,*
- *DGD sistemine geçilmesi nedeniyle devlete ait olma gerekçeleri ortadan kalkan ve geçersiz varlıklar haline gelen tarımsal KİT'ler özelleştirilmeli.*

Dünya Bankası raporunda yer alan bu sözde reform önerileri, 9 Aralık 1999'da IMF'ye verilen niyet mektubu ve 10 Mart 2000'de Dünya Bankası'na verilen kalkınma politikası mektuplarında aynen yer aldı. Böylelikle Türkiye'de tarım ve hayvancılığı çökerterek, küresel tarım-gıda şirketlerinin pazarı haline getirmek için IMF ve Dünya Bankası'nca dayatılan program adım adım uygulamaya konuldu.

KÜRESELLEŞME SALDIRISI TARIMA YÖNELİYOR

Türkiye'de tarıma yönelen bu saldırı, bir rastlantı değil, küreselleşme olarak adlandırılan ve dünya çapında emeğin karşı karşıya bulunduğu saldırının bir parçasıdır. Emeğin en yoğun olduğu sektör tarım olduğu için, tüm diğer toplumsal katmanlar gibi, tarımdaki emek de benzer bir saldırıyla karşı karşıya kalmıştır. Çünkü Türkiye'de tarım, emekçilerin büyük ölçüde üretim araçlarına sahip olduğu bir yapı taşır, yani küçük ve orta üreticiliğin hâkim olduğu bir yapıdır. Bu nedenle Türkiye'de uygulanan

DGD ve benzeri bir yığın politika Türkiye'ye benzer bir tarımsal yapıya sahip olan Meksika'ya da uygulanmıştır.

2000 yılında yayımlanan Dünya Bankası raporunda "Türkiye'de tarım desteklemesi aşırıdır, milli gelirin %8'ine ulaşmaktadır; OECD ülkelerinde ise bu oran %2'yi geçmemektedir" deniyordu. Dünya Bankası ve IMF'nin "tarımsal desteklemeye son" çağrısına teslim olunduktan sonra, Türkiye'de bütçeden tarıma ayrılan tüm ödemeler, milli gelirin %1'inin altında kalmıştır.

Avrupa, Amerika ve Japonya gibi metropoller, kendi aralarında ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) içinde çekişerek tarımlarını desteklemeyi sürdürürken, IMF-Dünya Bankası reçetelerini uygulayan Türkiye'de çiftçi, piyasadaki eşitsiz ve istikrarsız koşullara adım adım teslim edilmiştir.

PROGRAMININ BAŞARISIZ OLDUĞUNU DÜNYA BANKASI DA KABUL EDİYOR

2000 yılından başlayarak uygulamaya konulan IMF/Dünya Bankası dayatmalı programların etki ve sonuçları en açık biçimde tarımdaki değişimde ortaya çıkmıştır. Bu politikaların 1999-2002 yılları arasında ülkemizin tarımsal yapısı üzerinde yarattığı sonuçlar, Dünya Bankası tarafından 9 Mart 2004 tarihinde yayımlanan "Türkiye'de Tarım Sektörü Destekleme Reformunun Etkilerine Bir Bakış" başlıklı raporda özet olarak şöyle ortaya konulmuştur:

- *Tarım sübvansiyonları 6 milyar dolar azaltılmıştır.*
- *Sübvansiyonların GSMH'ye oranı %3,2'den %0,5'e düşürülmüştür.*
- *Tarımsal GSMH 27 milyar dolardan 22 milyar dolara gerilemiştir.*
- *Üretilen tarım ürünlerinin brüt değeri, reel olarak %16 oranında azalmıştır.*
- *DGD çiftçilerin uğradığı net gelir kaybının ancak %35-45'ini karşılayabilmiştir.*
- *Tarım ürünleri fiyatları %40 oranında düşmüştür.*
- *Çiftçi, 450 bin hektar alanı ekmekten vazgeçmiştir.*
- *Türkiye, OECD ülkeleri arasında en düşük destekleme oranlarına sahip ülke haline gelmiştir.*

AKP IMF GÜDÜMLÜ NEOLİBERAL POLİTİKALARI SÜRDÜRDÜ

Gerek IMF-Dünya Bankası'nın yönlendirdiği program, gerekse bu programın yol açtığı Şubat 2001 krizi diğer sektörleri olduğu gibi tarımı da derinden etkiledi. Yaşanan krizlerin ağır baskısı altında ezilen yoksul kesimlerin tepkisi 3 Kasım 2002 seçimlerinde sağın tek alternatifi olarak biçimlenen Adalet ve Kalkınma Partisi'ne (AKP) yöneldi. Tarım politikasının esaslarını "devletin fiyatlara müdahalesi yerine, fiyatların serbest piyasada oluşması; DGD sisteminin sürdürülmesi; tarımsal faaliyet gösteren KİT'lerin özelleştirilmesi ve devlet arazilerinin uygun koşullarla özel sektör işletmelerine kullandırılması" olarak belirleyen AKP; kurulacak hükümetinin bir yıllık "acil planı"nda "IMF ile yapılan stand-by anlaşmasına dayalı ekonomik programın temel çatısını bozmayacağını" ilan etti.

Son 60 yıllık dönemde IMF ve Dünya Bankası'nın Türkiye tarımını biçimlendirme girişimlerinin en tahripkâr olanı 2000-2008 döneminde Tarım Reformu Uygulama Projesi (ARIP) adı altında yürütülen “yapısal dönüştürme” programıdır. 2002 yılı sonundaki seçimlerde AKP'nin aldığı %34 oyla tek başına iktidara gelmesiyle tarımsal dönüşüm ivme kazanmıştır. Programın en önemli bileşenini oluşturan ve tavizsiz bir biçimde uygulanan DGD projesi; tarımda üretim-istihdam dengelerini altüst etmiş, edilgen bir köylü kesimi yaratarak sistemden çıkmıştır. Bu program çerçevesinde tarımı destekleyen, girdi ve teknoloji sağlayan kurumlar özelleştirilmiş/ tasfiye edilmiş; tarım birlikleri zayıflatılmış, işlevsizleştirilmiş ve tasfiye koşulları yaratılmıştır. Kısacası, **çiftçi örgütsüz, desteksiz, çaresiz kılınmıştır.**

HAVZA MODELİNDE DE BÜYÜK TOPRAKLIYA DESTEK SÜRECEK

2010 yılından itibaren “Havza Bazlı Üretim ve Destekleme Modeli”ne geçileceği ilan edilmiştir. Bu modelde Türkiye iklim, topografya ve toprak verileri dikkate alınarak 30 havzaya bölünmektedir. Havzaların ekolojik olarak benzer olan, ülkenin idari yapılanmasına uygun yönetilebilir büyüklükte, tarım ürünlerinin ekolojik ve ekonomik olarak en uygun yetiştirilebildiği bölgeleri ifade ettiği belirtilmektedir.

Havza modelinin en büyük sorunu, terk edilen DGD projesinin en ölümcül hastalığını devralmış olmasıdır. DGD'yi sorunlu hale getiren başlıca özellik, kayıtlı çiftçiye toprak büyüklüğü ölçüsünde destek vermesiydi. Havza modeli ürün primlerine dayanıyor gibi görünse de, birim top-raktaki verimliliği değil, beyan edilen ürün miktarını temel almaktadır. Dolayısıyla DGD'deki “büyük toprak sahibi-ne büyük destek” mantığı sürmektedir.

AKP DÖNEMİNDE TARIMIN TASFİYESİ HIZLANDI

IMF-Dünya Bankası programlarının tavizsiz bir biçimde uygulandığı AKP döneminde, tarımın tasfiyesi hız kazandı sürecin yıkıcı sosyo-ekonomik sonuçları iyice gün yüzüne çıkmaya başladı.

Tarımın ekonomi içindeki önemi sürekli olarak azaldı ve uluslararası işbölümünün gereklerine uygun olarak yeniden yapılandırılması süreci devam etti. Bu çerçevede tarımsal katma değerın GSYH içindeki payı %11,9'dan, %9,8'e düştü, tarımın istihdamdaki payı sürekli azalarak %34,9'dan, %24,6'ya geriledi.

Sekiz yıllık AKP iktidarında toplam tarım alanları dramatik şekilde azalırken, meyve-sebze için ayrılan alanlar az da olsa genişledi. Bitkisel ürünlerin çoğunda üretim ya azaldı ya da hiç artmadı. Başta tütün ve pamuk olmak üzere endüstriyel ürünlerin; nohut, kuru fasulye ve mercimek gibi kuru baklagillerin; patates ve kuru soğan gibi yumru bitkilerin üretimleri gerilerken, meyve ve sebze üretiminde artış kaydedildi. Hububattan mısır ve pirinçte de anlamlı artışlar sağlandı. Bu dönemde nüfus 3 milyondan fazla artarken buğday üretimi yerinde saydı, arpa üretimi ise önemli ölçüde geriledi.

Uygulanan yanlış politikalar sonucu hayvan varlığı 4 milyon baş geriledi. 1998'den beri yasak olan kırmızı et ithal ithalatına başlandı. Bu yıl kurbanlıklar bile ithal edildi. Son olarak sütte de vergisiz ithalatın yolu açıldı. Hayvancılıkta uygulanan neoliberal politikalarda yolun sonuna varıldı

Tarım ürünleri ve hayvancılık dış ticaretinde net ithalatçı konumuna gelindi. Ürünler itibariyle bakıldığında Türkiye meyve ve sebze ürünlerinde net ihracatçı, yağlı tohumlarda ise net ithalatçı durumdadır. Bu üretim ve dış ticaret yapısı, Türkiye’de tarımının uluslararası işbölümünün gereklerine göre biçimlendirildiğini açıkça ortaya koymaktadır. Uluslararası işbölümü gelişmiş ülkelerin sermaye-teknoloji yoğun hububat-sanayi bitkileri üretiminde, az gelişmişlerin ise meyve-sebze gibi emek yoğun üretimde uzmanlaşmasını gerektirmektedir.

Dönem içerisinde tarımsal desteklemeler GSYH’nin binde 5-6’sı seviyesinde tutulmuş; borç faizlerine ise tarımın 10 katından fazla ödeme yapılmıştır. Tarım sektörüne yönelik sabit sermaye yatırımları azalmış; başta buğday olmak üzere birçok tarımsal ürünün fiyatı gerçekleşen tüketici fiyatlarındaki artışın gerisinde kalmıştır.

Ayrıntılı biçimde tablolarla da ortaya konulacak olan tüm bu sürecin iki anlamı vardır: **Çiftçi gelirlerindeki azalma ve yoksulluktaki artış!**

Bu gerçek Hükümetin 28 Ekim 2010 tarihli mükerrer Resmî Gazete’de yayımlanan 2001 Yılı Programı’nda da kabul edilmektedir: “*Kırsal kalkınma politikaları; tarım sektöründeki yeniden yapılanma sürecinde ortaya çıkan işsizlik ve yoksulluk başta olmak üzere, göçten kaynaklanan sosyo-ekonomik olumsuzlukların azaltılması amacıyla tarım politikalarıyla tamamlayıcı bir şekilde uygulanacaktır (s.254).*”

AKP İKTİDARINDA TARIM DESTEKLENMEDİ

2006 yılında çıkarılan Tarım Kanunu’nun 21. maddesi hükmüne göre, her yıl tarımsal destekleme programları için bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi millî hasılanın en az %1’i düzeyinde olmak zorundadır. Ancak AKP hükümeti kendi çıkardığı Yasa hükmüne uymamış; son dört yılda çiftçiye taahhüt ettiği kaynaktan yaklaşık 17 milyar lira kesinti yapmıştır.

TARIM KANUNU HÜKMÜNE GÖRE DESTEKLEME ÖDEMELERİ (Milyon TL)

Yıl	GSYH	Çiftçiye Verilmesi Gereken Destek	Çiftçiye Verilen Destek	Eksik Ödenen
2007	843.178	8.432	5.555	2.877
2008	950.534	9.505	5.809	3.696
2009	952.635	9.526	4.495	5.031
2010*	1.098.807	10.988	5.732	5.256
Çiftçiye eksik ödenen miktar				16.860

Kaynak: BÜMKO (Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü) verilerinden hesaplanmıştır.

Kaynak: BÜMKO (Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü) verilerinden hesaplanmıştır.

2003-2010 yıllarını kapsayan 8 yıllık AKP iktidarında hızlı bir yok oluş sürecindeki tarımsal nüfus bütçeden 36 milyar TL destek görmüştür. Aynı dönemde faiz ödemeleri 409 milyar TL’dir. Yani bir avuç yerli ve yabancı rantiyeye milyonlarca çiftçiden tam 11 kat daha fazla ödeme yapılmıştır.

TARIMSAL DESTEKLEME, FAİZ, BÜTÇE VE GAYRİSAFİ YURTIÇİ HASILA (GSYH) (Milyon TL)

Yıl	Tarımsal Destekler	Faiz Ödemeleri	GSYH (1998 Bazlı)
2002	1.868	51.728	350.476
2003	2.805	58.527	454.781
2004	3.084	56.491	559.033
2005	3.707	45.680	648.932
2006	4.747	45.963	758.391
2007	5.555	48.753	843.178
2008	5.809	50.661	950.534
2009	4.495	53.201	952.635
2010 ⁽¹⁾	5.732	49.500	1.098.807
2003-2010 Toplamı	35.934	408.776	

(1) Gerçekleşme tahmini
Kaynak: BÜMKO

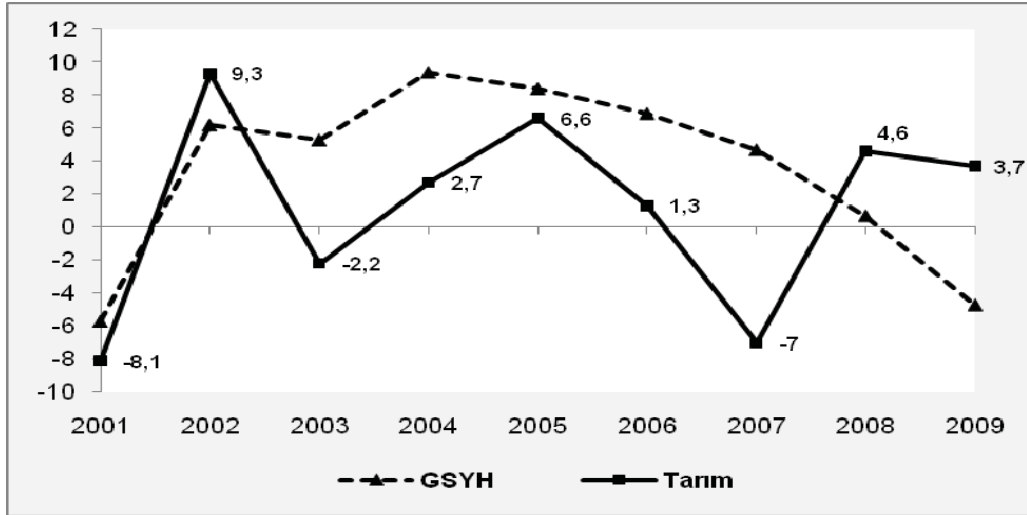
Tarımsal destekleme için bütçeden ödenen kaynak 2002 yılında gayrisafi yurtiçi hasılanın (GSYH) binde 53'ü iken; bu rakam 2010'da binde 52 dolayındadır. GSYH'ye oranı olarak verilen en yüksek destek binde 66 ile 2007 seçim yılındadır.

Yıl	Tarımsal Destekler/ GSYH	Faiz Ödemel GSYH
2002	0,53	14,8
2003	0,62	12,9
2004	0,55	10,1
2005	0,57	7,0
2006	0,63	6,1
2007	0,66	5,8
2008	0,61	5,3
2009	0,47	5,6
2010 ⁽¹⁾	0,52	4,5

(1) Gerçekleşme tahmini
Kaynak: BÜMKO

TARIM TÜRKİYE'NİN EN İSTİKRARSIZ SEKTÖRÜ OLDU

2000'li yılların başında IMF ve Dünya Bankası'nın Türkiye'ye dayattığı; AKP hükümeti tarafından da sıkı bir şekilde uygulanan tarım politikaları tarım sektöründe önemli bir istikrarsızlığa yol açtı. 2003-2008 arasında tarımın büyüme hızı GSYH'deki büyüme hızının altında kaldı. Hatta ekonominin genel olarak büyüdüğü 2003 ve 2007 yıllarında tarımda önemli küçülmeler yaşandı. 2007 sektörün %7'lik bir üretim azalması yaşadığı bir yıl oldu. Bu yüksek oranlı küçülmenin ardından tarım 2008'de %4,6 ve 2009'da da %3,7 oranında büyüdü. 2008 ve 2009 yıllarındaki büyümeler (yapılan sürekli revizyonlarla) tarım sektörünü 2006 yılı seviyesine ancak getirebildi.

Kaynak: TÜİK

2003-2009 arası AKP iktidarında tarım ancak %1,4 büyüdü. Oysa bu dönemde ekonominin genelinde yıllık büyüme oranı %4,3 olarak gerçekleşti.

SABİT FİYATLARLA GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (GSYH), TARIM KATMA DEĞERİ (TKD) VE BÜYÜME HIZLARI (1998 Bazlı, %)

Yıl	GSYH		Tarım Katma Değeri ^(*)		Tarımın Payı (%)
	Milyon TL	Büyüme (%)	Milyon TL	Büyüme (%)	
2000	72.436	-	8.627	-	11,9
2001	68.309	-5,7	7.926	-8,1	11,6
2002	72.520	6,2	8.663	9,3	11,9
2003	76.338	5,3	8.476	-2,2	11,1
2004	83.486	9,4	8.702	2,7	10,4
2005	90.500	8,4	9.275	6,6	10,2
2006	96.738	6,9	9.393	1,3	9,7
2007	101.255	4,7	8.737	-7,0	8,6
2008	101.922	0,7	9.141	4,6	9,0
2009	97.144	-4,7	9.476	3,7	9,8

^(*)Tarım, avcılık ve ormancılık

Kaynak: TÜİK

AKP'İN TARIM POLİTİKALARI TARLALARI BOŞ BIRAKTI

AKP'li yıllarda (2002-2009) toplam işlenen alan 2,6 milyon hektar, toplam tarım alanı ise 2,3 milyon hektar azaldı.

Bu dönemde çiftçiler ülkemizin yüzölçümü bakımından ikinci büyük ili olan Ankara'nın yüzölçümü kadar alanı işlemekten vazgeçtiler (25 bin km² = 2,5 milyon hektar). AKP'nin yanlış tarım politikaları nedeniyle boş bırakılan tarım alanı büyüklüğü ise; ülkemizin Yalova, Kilis, Bartın, Düzce, Osmaniye, Zonguldak, Iğdır ve Kocaeli olmak üzere 8 ilinin toplam alanını geçmiştir (toplam 20 bin km² = 2 milyon hektar).

TARIM ALANLARI (Bin Hektar)

Yıl	Tarla Alanı		Sebze Bahçesi	Toplam İşlenen Alanlar	Meyve Bağ Zeytin	Toplam Tarım Alanı
	Ekilen	Nadas				
2000	18.207	4.826	793	23.826	2.553	26.379
2001	18.087	4.914	799	23.800	2.550	26.350
2002	18.123	5.040	831	23.994	2.585	26.579
2003	17.563	4.991	818	23.372	2.656	26.028
2004	18.110	4.956	805	23.871	2.722	26.593
2005	18.148	4.876	806	23.830	2.776	26.606
2006	17.440	4.691	850	22.981	2.895	25.876
2007	16.945	4.219	815	21.979	2.909	24.888
2008	16.460	4.259	836	21.555	2.950	24.505
2009	16.217	4.323	811	21.351	2.943	24.294

Kaynak: TÜİK

ÇİFTÇİ TARIMDAN KOPUYOR, KÖYLER BOŞALYOR

Bu dönemde, tarımla uğraşan çiftçi sayısı hızla azaldı. 2002 yılında tarımdan geçimini sağlayan çiftçi sayısı 7,5 milyon iken, 2009 sonunda bu sayı 5,2 milyona geriledi. Başka bir deyişle AKP, uyguladığı üretim karşıtı politikalarla, 2 milyonu aşkın çiftçinin tarımdan kopmasına neden oldu.

SIVIL İSTİHDAMIN SEKTÖREL DAĞILIMI (Bin Kişi)

Yıl	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Toplam
2002	7.458	3.954	9.942	21.354
2003	7.165	3.846	10.136	21.147
2004 (*)	5.713	3.919	10.000	19.631
2005 (*)	5.154	4.178	10.735	20.067
2006 (*)	4.907	4.269	11.247	20.423
2007 (*)	4.867	4.314	11.557	20.739
2008	5.016	4.441	11.737	21.193
2009	5.240	4.079	11.956	21.275

(*) Yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize edilmiştir.

Kaynak: TÜİK

2002 yılında tarım sektörünün toplam istihdamdaki payı %34,9 iken bu oran 2009 sonunda %24,6'ya düştü.

Ancak yukarıda özetlenen TÜİK verilerine göre toplam istihdam krize rağmen artmış gözükmemektedir. Sektörel olarak bakıldığında istihdam artışının tarım sektöründe olduğu görülüyor ve 2007-2009 sonları arasında tarımdaki istihdam artışının 400 bine yaklaştığı öne sürülüyor. 2002-2009 döneminde tarımda büyüme yıllık %1'i ancak bulurken; nüfus, kırdan kente hızla akarken tarımın iş yaratması olanaklı değildir. TÜİK'in tarımdaki bu istihdam balonunun amacı işsizliğin maskelenmesidir.

İSTİHDAMIN SEKTÖREL DAĞILIMI (%)

Yıl	Tarım	Sanayi	Hizmetler
2002	34,9	18,5	46,6
2003	33,9	18,2	47,9
2004 (*)	29,1	20,0	50,9
2005 (*)	25,7	20,8	53,5
2006 (*)	24,0	20,9	55,1
2007 (*)	23,5	20,8	55,7
2008	23,7	21,0	55,4
2009	24,6	19,2	56,2

(*) Yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize edilmiştir.

Kaynak: TÜİK

Öte yandan 2002-2009 arasında toplam nüfus yaklaşık 3,3 milyon artmasına karşılık, kırsal nüfus 6 milyon azalmış; 2002 yılında kırsal nüfus oranı %34,2 iken bu oran 2009 sonunda %24,5'e gerilemiştir.

TOPLAM, ŞEHİR VE TARIM (KIRSAL) NÜFUSU (Bin Kişi)

Yıl	Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Kırsal Nüfus	
			Sayısı	Oranı (%)
2002	69.301	45.595	23.707	34,2
2003	70.231	46.575	23.656	33,7
2004	71.152	47.559	23.593	33,2
2005	72.065	48.547	23.518	32,6
2006	72.974	49.541	23.433	32,1
2007*	70.586	49.748	20.838	29,5
2008*	71.517	53.612	17.905	25,0
2009*	72.561	54.807	17.754	24,5

* Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarıdır

Kaynak: TÜİK

TOHURLUK ÜRETİMİNDE YABANCI SERMAYE EGEMENLİĞİ

2006 yılında çıkarılan 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu hükümlerinden kamunun tohumculuğun her alanından çekilerek, bu alanı özel şirketlere terk edeceği anlaşılmaktadır. Kanunun "yetki devri" başlıklı 15. maddesine göre; kamu üretim, sertifikalandırma, ticaret ve denetim yetkilerini kurulacak olan tohumculuk birliğine (gerçekte ise buna hâkim olacak çokuluslu şirketler ve onların yerli taşeronlarına) devredebilecektir.

1980'li yıllarda 80 milyon dolar olan tohumluk pazarı, günümüzde 400 milyon dolara yükselmiştir. Piyasada büyük bölümü yabancı ortaklı, çoğu yalnızca tohum ithalatı yapan 250'yi aşkın tohumculuk şirketi bulunmakta; bunların hibrit mısır, hibrit ayçiçeği, patates ve sebze tohumluklarının tedarikindeki payı %100'lere ulaşmaktadır.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı verilerine göre; 2009 yılında hibrit mısır tohumluğunun yaklaşık 3/4'ü beş yabancı şirket tarafından sağlanmıştır. Bunlardan Pioneer %25,4'lük

payla ilk sırayı almış, onu %25,1 ve %8,3'lük paylarla Monsanto ve Syngenta izlemiştir. Ayçiçeğinde bu üç şirketin toplam payı %70'in üzerindedir. Pamukta ise Bayer, Monsanto ve Pioneer'in toplam payı %50'ye ulaşmaktadır. Monsanto'nun Cargill'le işbirliği göz önüne alındığında; bu şirketin yalnızca Orhangazi'de değil, Türkiye mısır piyasasında "işgal" ettiği yer daha kolay anlaşılacaktır.

AKP'Lİ YILLARDA BİTKİSEL ÜRETİM YERİNDE SAYDI

Ülkemizde tarımın en yakıcı sorununu düşük ve verimsizlik, dolayısıyla düşük üretim-gelir düzeyi oluşturuyor. 1950-1980 dönemindeki üretim artışları girdi kullanımıyla toprak verimliliğinin artırılmasından çok, tarıma açılan alanların genişlemesinden kaynaklanmıştır. 1980 sonrasındaki üretim artışları ise, büyük ölçüde nadas alanlarının daraltılmasıyla sağlanmış, verimlilikte önemli artışlar olmamıştır.

Tarım politikalarının temel hedefi, ülke nüfusunu nitelik ve nicelik olarak besleyebilecek bir tarımsal üretim düzeyinin sağlanması olmalıdır. Bu hedef üretim artışının, nüfus artış hızına eşit ya da ondan daha yüksek olmasıyla sağlanabilir. Oysa ülkemizde özellikle IMF-Dünya Bankası dayatmalı programın uygulandığı son yıllarda üretimdeki artış hızı nüfus artış hızının altında kalmış, dolayısıyla gıda açığı ve ithalata bağımlılık giderek artmıştır.

Ülkemizde ekili alanların %75'ini tahıl ürünleri (buğday, arpa, çavdar, yulaf) kaplamaktadır. Türkiye yılda en az 18,5 milyon ton buğday üretirse nüfusuna yetmektedir. 2007 ve 2008 yıllarında bu miktarın altında kalan üretim ile en çok övündüğümüz hububatta bile dışa bağımlı hale gelinmiştir. Bu yalnızca kuraklıkla açıklanabilecek bir durum değildir. Çünkü yaklaşık 25 yıldır Türkiye'deki hububat üretiminin verimlilik ve maliyet sorunlarını çözmek için hiçbir kalıcı adım atılmamıştır. Yem üretimi açısından öne çıkan arpadaki üretim düşüşleri ise daha dramatiktir. 2000'li yıllara kadar arpa ihraç eden Türkiye, uygulanan yanlış politikalar nedeniyle arpa ithal eder hale gelmiştir.

Sıcak iklim tahıllarından mısır ve pirinç ise, Türkiye'de prim uygulaması ve tohumluk niteliğindeki yükselmeden dolayı, ekolojik değerlerin dışındaki gelişmelerle üretim artışı gerçekleşen iki ürün olarak öne çıkmaktadır.

HUBUBAT ÜRETİMİ (Bin Ton)

Yıl	Toplam	Buğday	Arpa	Mısır	Pirinç ^(*)
2000	32.249	21.000	8.000	2.300	210
2001	29.571	19.000	7.500	2.200	216
2002	30.831	19.500	8.300	2.100	216
2003	30.807	19.000	8.100	2.800	223
2004	34.154	21.000	9.000	3.000	294
2005	36.472	21.500	9.500	4.200	360
2006	34.643	20.010	9.551	3.811	418
2007	29.257	17.234	7.307	3.535	389
2008	29.287	17.782	5.923	4.274	452
2009	33.577	20.600	7.300	4.250	450

(*) Pirinç imalatında randıman %60 olarak hesaplanmıştır.

Kaynak: TÜİK, TMO

Bir zamanlar dünya lideri olduğumuz bakliyatta, Okyanus ötesinden Kanada'dan ithalat yapılmaktadır. Günümüzde TMO da ithal mercimeği dağıtmakla görevli bir kuruluş haline getirilmiştir. Türkiye nohutta, kuru fasulyede, mercimekte nüfus artış hızını yakalayabilecek bir üretim artışına ulaşamamış; çoğu zaman ya sabit, ya negatif dengeye giden üretim hızlarında kalmıştır. 2009 yılı itibariyle toplam bakliyat üretimi 2002'deki seviyesinin %25 daha altındadır.

KURU BAKLAGİLLER ÜRETİMİ (Bin Ton)

Yıl	Toplam	Nohut	Kuru Fasulye	Kırmızı Mercimek	Yeşil Mercimek
2000	1.182	548	230	280	73
2001	1.328	535	225	460	60
2002	1.510	650	250	500	65
2003	1.437	600	250	485	55
2004	1.453	620	250	480	60
2005	1.433	600	210	520	50
2006	1.431	552	196	580	42
2007	1.265	505	154	508	27
2008	855	518	155	106	25
2009	1.101	563	181	275	27

Kaynak: TÜİK

2000'li yılların başında 19 milyon tona yakın ürettiğimiz şeker pancarı 17 milyon tonlara gerilemiştir. Pamukta üretimi artırmak yerine üretimden kaçışı, ithalatı destekleyici politikalar nedeniyle; 10 yıl önce pamuk denildiğinde akla gelen yerler arasında olan Amik Ovası'nda pamuğun yerini buğday, Ege'de ise mısır almaya başlamıştır. GAP, %60'lık payı ile birinci üretim bölgesi haline gelmiştir. 2002-2009 yılları arasında pamuk üretimindeki gerileme %35'i bulmuştur. Aynı dönemde patates üretimindeki düşüş %15 dolayındadır. Ayçiçeği üretimi ise 20 yıl öncesindeki seviyesini (1989 yılı üretimi 1 milyon 250 bin ton) yakalayamamıştır.

ENDÜSTRİ BİTKİLERİ ÜRETİMİ (Bin Ton)

Yıl	Ş. Pancarı	Pamuk (Lif)	Ayçiçeği	Patates
2000	18.821	880	800	5.370
2001	12.633	914	650	5.000
2002	16.523	988	850	5.200
2003	12.623	920	800	5.300
2004	13.517	936	900	4.800
2005	15.181	864	975	4.090
2006	14.452	977	1.118	4.397
2007	12.415	868	854	4.228
2008	15.488	673	992	4.197
2009	17.275	639	1.057	4.398

Kaynak: TÜİK

Kuru soğan ve kavun-karpuz üretimi de 2002'deki seviyesinin oldukça altında kalmıştır. Domates üretimindeki nispi artış, 2010 yılında ortaya çıkan Domates güvesi (Tuta absoluta) zararı nedeniyle negatife dönmüştür.

SEBZE ÜRETİMİ (Bin Ton)

YIL	Kuru Soğan	Kavun-Karpuz	Domates
2000	2.200	5.805	8.890
2001	2.150	5.795	8.425
2002	2.050	6.395	9.450
2003	1.750	5.950	9.820
2004	2.040	5.575	9.440
2005	2.070	5.795	10.050
2006	1.765	5.571	9.855
2007	1.859	5.457	9.945
2008	2.007	5.752	10.985
2009	1.850	5.489	10.746

Kaynak: TÜİK

TEKEL İNGİLİZLER'E SATILDI, TÜTÜNDE YIKIM SÜRÜYOR

Yasa hükmüyle TEKEL'in destekleme alımlarından çekilerek sözleşmeli çiftçilik sistemine geçilmesi tütüncülük için yıkım oldu. Dünyanın en kaliteli şark tütününü üreten çiftçimiz üretimden hızla uzaklaştı. 2002–2009 döneminde ekici sayısı 411 binden 73 bine, ekim alanı 195 bin hektardan 116 bin hektara, üretim 163 bin tondan 76 bin tona geriledi.

TÜTÜN EKİCİ SAYISI, EKİM ALANI VE ÜRETİMİ

Ürün Yılı	Ekici Sayısı	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)
2000	583.474	237.722	208.001
2001	478.022	198.827	152.571
2002	410.560	194.683	163.582
2003	318.504	183.719	113.441
2004	282.874	192.711	133.914
2005	252.312	186.968	135.247
2006	215.307	146.166	98.137
2007	179.769	144.904	74.584
2008	181.588	146.872	93.403
2009*	72.500	116.149	76.000

(*) Tahmin

Kaynak: TEKEL, TAPDK

147 yıllık bir geçmişi olan TEKEL, 5 Şubat 2001'de Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) kararıyla özelleştirme kapsam ve programına alınarak 1 Ocak 2003'te sigara ve alkollü içkiler birimi şeklinde yeniden yapılandırıldı.

2004 yılında TEKEL'in içki bölümü stokları ve arsalarıyla birlikte 290 milyon dolara satıldı; satın alanlar 1 yıl içinde bu tesislerin %92'sini Amerikan Texas Pacific Company şirketine 810 milyon dolara devrettiler. TEKEL'in içki bölümünün özelleştirilmesi sonrasında, satılan 19 fabrikadan 9'u kapatıldı (Ankara, Çanakkale, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Şanlıurfa, Kırıkkale, Ürgüp, Yozgat).

TEKEL'in sigara markalarıyla birlikte sigara fabrikaları ve taşınmazlarının "varlık satışı" yöntemiyle özelleştirilmesine ilişkin ihale, 22 Şubat 2008 tarihinde yapıldı. Kuruluşun hisseleri 1,72 milyar dolar bedelle British American Tobacco'ya (BAT) satılarak, hisse devri 24 Haziran 2008 tarihinde gerçekleştirildi. Tütünde son yerli kale olan TEKEL'in satılmasıyla 2008'de sektörün tümü yabancı şirketlere devredilmiş oldu.

TEKEL'in alkol ve sigara birimlerinin satılmasından sonra, TTA (Tütün, Tuz ve Alkol İşletmeleri) adıyla Özelleştirme İdaresi'ne (ÖİB) bağlı olarak faaliyet gösteren kurum için de artık kapanış süreci başladı. ÖYK Türkiye geneline yayılmış 60 Yaprak Tütün İşletmesinin kapatılmasını kararlaştırdı. Böylelikle ismi marka olmuş bir buçuk asırlık bir kurum olan TEKEL, tarihin tozlu sayfalarındaki yerini alacak.

TTA, 2009 yılında son kez 108 bin ekiciden 20 bin ton yaprak tütün satın alarak piyasadan çekildi. TTA'nın yaprak tütün piyasalarından çekilmesi ve destekleme alımlarının kaldırılmasıyla çokuluslu sigara tekellerinin insafına terk edilen tütün ekicisi de kaderiyle baş başa kalmış bulunuyor.

PANCAR ŞEKERİNİN YERİNİ GDO'LU MISIR ŞEKERİ ALACAK

8 Ekim 2007 tarihli ÖYK Kararı ile Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ'deki (TŞFAŞ) kamu hisselerinin tümü özelleştirme programına alınarak ÖİB'ye devredildi. Bu karar Şeker-İş Sendikası'nın itirazı üzerine Danıştay Dava Daireleri tarafından durduruldu.

ÖYK'nin 12 Ağustos 2008 tarihli Kararı ile TŞFAŞ yeniden özelleştirme programına alınarak, kuruluşa at 25 adet şeker fabrikasının 6 portföy grubu halinde özelleştirilmesine karar verildi. 2009 ve 2010 yıllarında yapılan ihalelerin yürütmesi, Şeker-İş Sendikası tarafından açılan davalar sonucu Danıştay tarafından durduruldu.

2008 yılında 3,2 milyar TL kâr eden şeker fabrikalarının tümüyle özelleştirilmesi halinde, en az 18-20 fabrika kapanacak; yalnızca kârlı 4-5 fabrika ayakta kalabilecektir. Böylelikle kurulu yatırım değeri yaklaşık 3 milyar dolar dolayında olan fabrikalar yok edilmiş, ülke yaklaşık 2 milyar dolarlık katma değerden yoksun bırakılmış olacaktır. Ayrıca binlerce pancar ekicisi ve şeker işçisi sektörden dışlanmış olacaktır.

Öte yandan fabrikaları alan şirketler bir süre sonra bunları yabancılara devredecek ve fabrikaların çoğu kapanacak. Yerini GDO'lu mısırdan şeker üretenler dolduracak. Türkiye sonuçta AB, ABD gibi büyük şeker üreticisi ülkelerle uluslararası şeker ticareti yapan şirketlerin pazarı haline gelecektir.

FINDIKTA YENİ SÖMÜRÜ POLİTİKALARI GÜNDEMDE

Dünya fındık üretiminin %75'ini, ticaretinin %85'ini gerçekleştirmesine karşın Türkiye'de fındık üreticilerinin yüzü bir türlü gülmüyor. Türkiye'de 642 bin hektar alanda, 322 bin üretici fındık üretimi yapmakta, yaklaşık 2 milyon kişi geçimini fındıktan sağlamaktadır. Yıllık üretim ekolojik koşullara bağlı olarak 500-800 bin ton arasında değişmektedir. Yıllık iç tüketim ortalama 110 bin ton olup, ürünün büyük bir kısmı ihraç edilmektedir.

Son yıllarda bir kriz başlığı olarak öne çıkan fındık konusunda hükümet yeni bir strateji açıkladı. Buna göre; TMO artık fındık almayacak, çiftçi kayıt sisteminde %6 eğimin üstünde ve 750 rakımın altında 406 bin hektar alanda fındık tarımı yapan fındık üreticileri Ocak 2010'dan başlamak üzere dekar başına 150 TL destek alacak; 1., 2. ve %6'dan daha az eğimli 3. sınıf tarım arazilerinde ve rakımı 750 metrenin üzerindeki arazileri kapsayan 176 bin hektar alanda üretim yapan fındık üreticileri ise bahçelerini sökmeleri karşılığında dekar başına 600 TL destek alacaklar ve bu desteklemeler 3 yıl devam edecek (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, gelen büyük tepki karşısında 3 ay sonra stratejide değişikliğe giderek rakımı 750 metrenin üzerindeki arazilerde de fındık üretimine devam edilmesini kararlaştırmıştır).

Yeni stratejiyle piyasada kamu adına fındık alımı yapacak bir kuruluş kalmadığı için tüccar ve ihracatçılar piyasada tek belirleyici haline geldiler. Az sayıda tüccar ve ihracatçının egemen olduğu fındık piyasasında fiyat onların istediği biçimde oluşuyor.

AKP'YE GÖRE DEVLETİN TARIM İŞLETMESİ KURMASI DOĞRU DEĞİL

AKP'nin 26 Eylül 2002'de açıkladığı seçim bildirgesinde "tarımsal KİT'lerin gerekli önlemler alındıktan sonra özelleştirileceği; devlet arazilerinin uygun koşullarla özel sektör işletmelerine kullanılacağı" ifadeleri yer aldı.

ÖİB Başkanı Metin Kilci 14 Ağustos 2008 tarihinde; "tarım sektöründeki kuruluşların özelleştirilmesi gerektiğini, devletin tarım işletmesi kurarak tarımı desteklemesinin doğru ve kabul gören bir yöntem olmadığını" açıkladı.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın 2002-2008 yılı faaliyetlerinin anlatıldığı raporda (<http://www.akparti.org.tr/tbmm/icraat/Tarim%20-%20Temmuz.doc>); verimliliğini yitiren bazı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) işletmelerinin kiralama yoluyla özel sektöre açıldığı; son 4 yılda 13 işletmenin kiraya verildiği" belirtildi.

TİGEM'ler küçük-orta ölçekli çiftçilere modern tarım uygulamalarını göstermek; onlara tohumluk, damızlık hayvan, fide-fidan sağlamak amacıyla kurulmuşlardır. Bugün tarımın tohumluk ve damızlık gereksinimini karşılayan önemli kuruluşlar arasında olup; sertifikalı hububat ve yem bitkileri tohumlukları ile damızlık hayvan teminindeki rolleri küçümsemez. Bunların özelleştirilmesi, çiftçiyi çokuluslu şirketler ve onların yerli ortaklarının insafına tek etmek anlamına gelmektedir.

HAYVAN VARLIĞI GERİLİYOR, KIRMIZI ET ÜRETİMİ DÜŞÜYOR

1980'li yıllardan sonra hakim olan neoliberal politikalar çerçevesinde kamunun hayvancılık alanında üstlendiği rol, yerini özel sektöre bırakmaya başladı; özel sektörün bu alana girmesi için yasal düzenlemeler yapıldı ve çeşitli teşvikler uygulandı. Bu amaçla ürün bazında verilen destekler azaltıldı ya da kaldırıldı; hayvancılığa destek olan EBK, SEK, YEMSAN gibi KİT'ler bir şirket anlayışıyla hızla özelleştirildi. Bu süreçte kamunun hayvan ıslahı çalışmalarının yürütüldüğü tarım işletmelerinden (TİGEM) bazıları uzun süreli kiralama adı altında elden çıkarıldı. Damızlık yetiştiriciliği, suni dölleme, aşılama gibi hayvancılıkta büyük önemi bulunan ve yıllarca kamunun önemli işlev üstlendiği alanlar da büyük ölçüde özel sektöre, yabancı tekellere bırakıldı.

1980-2009 yılları arasında ülke nüfusunun 20 milyondan fazla artmasına karşılık, uygulanan yanlış politikalar nedeniyle toplam hayvan varlığı 85 milyondan 38 milyona düştü. 1985'te 499 bin ton olan kırmızı et üretimi 2009'da 413 bin tona geriledi, kişi başına yıllık kırmızı et tüketimi de 10 kilodan 6,5 kiloya düştü. AKP'li yıllarda (2003-2009) hayvan

varlığındaki erime 4 milyon başı geçti, et üretimi ise yerinde saydı. Süt üretiminde belirli bir artış sağlandı; ancak somatik hücre ve bakteri sayısı fazlalığı sorunlarından dolayı üretim kalite standartlarının çok uzağında.

TOPLAM HAYVAN VARLIĞI, ET VE SÜT ÜRETİMİ

Yıl	Hayvan Varlığı (Bin Baş)				Toplam	Üretim (Bin Ton)	
	Sığır	Manda	Koyun	Keçi		Et	Süt
1980	15.894	1.031	48.630	19.043	84.598	204	5.472
1985	12.466	551	42.500	13.336	68.853	499	9.670
1990	11.377	371	40.553	10.977	63.278	507	9.617
1995	11.789	255	33.791	9.111	54.946	415	10.602
2000	10.761	146	28.492	7.201	46.600	491	9.793
2001	10.548	138	26.972	7.022	44.680	436	9.495
2002	9.804	121	25.174	6.780	41.879	421	8.409
2003	9.789	113	25.431	6.772	42.105	367	10.611
2004	10.069	104	25.201	6.610	41.984	447	10.679
2005	10.526	105	25.304	6.517	42.452	409	11.108
2006	10.871	101	25.616	6.644	43.232	439	11.952
2007	11.037	85	25.475	6.286	42.882	576	12.329
2008	10.860	86	23.975	5.594	40.515	482	12.243
2009	10.724	87	21.750	5.128	37.689	413	12.542

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE ARTIK TARIM VE HAYVANCILIKTA DA İTHALAT ÜLKESİ

1980'lerin başından itibaren Türkiye'nin tarımsal üretim yapısı ve dış ticaretinde büyük değişiklikler meydana geldi. Türkiye, tarımda kendi kendine yetebilen bir ülke iken bu özelliğini yitirdi, pek çok tarım ürününü ithal etmek zorunda kaldı. Genel ihracat dengesi yönünden, tarım ürünlerinde net ihracatçı ülke konumundan net ithalatçı bir ülke konumuna gelindi.

TARIM ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİ

Yıl	GENEL			TARIM*		
	İhracat	İthalat	Denge	İhracat	İthalat	Denge
2000	27.775	54.502	-26.727	1.684	2.125	-441
2001	31.334	41.399	-10.065	2.006	1.410	596
2002	36.059	51.554	-15.495	1.806	1.704	102
2003	47.253	69.340	-22.087	2.201	2.538	-337
2004	63.167	97.540	-34.373	2.645	2.765	-120
2005	73.476	116.774	-43.298	3.468	2.826	642
2006	85.535	139.576	-54.041	3.611	2.935	676
2007	107.272	170.063	-62.791	3.883	4.672	-789
2008	132.027	201.964	-69.937	4.177	6.433	-2.256
2009	102.142	140.928	-38.786	4.537	4.625	-88
2010**	81.884	130.523	-48.639	3.510	4.813	-1.303
2003-2010 TOPLAMI				28.032	31.607	-3.575
2003-2010 ORTALAMASI				3.505	3.951	-447

* Tarım + ormancılık + balıkçılık toplamıdır

**Ocak-Eylül dönemini kapsamaktadır

Kaynak: TÜİK

Tarımda AKP iktidarının sürdürdüğü IMF-Dünya Bankası patentli politikaların yanı sıra küresel ısınmanın yol açtığı olduğu kuraklık, birçok üründe rekolte kayıplarına yol açarak çiftçi gelirlerini düşürdü, tarımda dışa bağımlılığa artıran etkenlerden biri oldu. AKP'li 8 yıldan 6'sında tarım ürünleri ithalatı ihracatı geçti. 2008 yılında tarımsal ithalat 6,4, tarımsal dış ticaret açığı ise 2,3 milyar dolara ulaşarak Cumhuriyet tarihinin rekoru kırıldı. 2009'da küresel kriz nedeniyle gerileyen ithalat 2010'da yeniden tırmanışa geçti. İthal edilen başlıca ürünler bitkisel ham yağ, yağlı tohumlar, pamuk ve buğdaydır.

TARIM ÜRETİCİSİ TÜRKİYE TOHUMUNU İTHAL EDİYOR

2009-2009 döneminde tohumluk ithalatı için ödenen bedel 800 bin dolardır. 2009 yılı için tohumluk tedarikinde ithalatın payı hibrit mısırdaki %10, patatesteki %13, şekerpancarında %23, standart sebze %45'tir. Dışa bağımlılık oranı çim bitkilerinde %60'a, hibrit sebze tohumluğunda ise %80 düzeyindedir.

AKP'Lİ YILLARDA TOHURLUK İTHALATI

Yıl	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
2003	16.341	71.249
2004	19.838	79.238
2005	23.876	89.597
2006	32.654	105.608
2007	34.374	130.581
2008	43.578	170.798
2009	30.267	158.363
TOPLAM	200.928	805.434

Kaynak: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

BUĞDAY VE MISIR İTHALATINA 5 MİLYAR DOLAR

Çiftinin ürettiği buğdaya yeterli fiyat vermeyen, dünyanın en pahalı mazotunu-gübresini kullandıran AKP iktidarı, Türkiye'yi buğdayda dışarıya muhtaç hale getirmiştir. 2003-2009 döneminde; 12,5 milyon ton buğday ithalatı yapılarak karşılığında 3,5 milyar dolar ithalat parası ödenmiştir. Mısırdaki ise yaklaşık 6 milyon tonluk ithalat karşılığı 1,3 milyar dolardır.

AKP'Lİ YILLARDA BUĞDAY VE MISIR İTHALATI

Yıl	Buğday İthalatı		Mısır İthalatı	
	Miktar (Bin Ton)	Değer (Milyon \$)	Miktar (Bin Ton)	Değer (Milyon \$)
2003	1.846	278	1.818	276
2004	1.065	222	1.050	190
2005	136	25	218	47
2006	240	53	31	13
2007	2.147	570	1.128	269
2008	3.708	1.483	1.151	382
2009	3.380	899	484	135
TOPLAM	12.522	3.530	5.880	1.313

Kaynak: TÜİK

PAMUKTA YILLIK İTHALAT DEĞERİ 1 MİLYAR DOLARI AŞTI

1980'li yıllara kadar pamuk ihracatçısı olan Türkiye, kullandığı pamuğun yarısını ithal eder duruma gelmiştir. Bugün Türkiye pamukta Çin'den sonra ikinci büyük ithalatçı konumundadır. Bu gidişle GAP bölgesinde yatırım yapan tekstilci pamuğu Harran, Çukurova, Amik yerine Amerika, Yunanistan, Uganda ya da Tanzanya'dan alacak. Böylelikle pamuk için verilen teşvikler yerli üreticiye değil, bu ülkelerin üreticilerine gidecektir.

AKP'Lİ YILLARDA PAMUK İTHALATI

Yıl	Miktar (Bin ton)	Değer (Milyon \$)
2003	557	667
2004	585	836
2005	776	908
2006	754	970
2007	946	1.278
2008	613	1.000
2009	753	1.003
TOPLAM	4.984	6.662

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı

YAĞLI TOHUM TÜREVLERİNDE YILLIK İTHALAT 2 MİLYAR DOLARI AŞTI

Yerli üretim Türkiye'nin bitkisel yağ ihtiyacının ancak %30'una yetiyor. Bitkisel yağ açığı yağlı tohum ya da ham yağ ithalatıyla karşılanıyor. Türkiye bitkisel yağda dışa bağımlı net ithalatçı bir ülkedir.

2003-2009 döneminde yağlı tohum, ham yağ ve küspe ithalatı için ödenen bedel 12 milyar dolara ulaşmıştır. Özellikle 2003 yılından başlayarak ivme kazanan ithalat, 2008'de 3 milyar doları aşmış; 2009 yılında küresel mali krizle 2 milyar dolara gerilemiştir.

AKP'Lİ YILLARDA YAĞLI TOHUM TÜREVLERİ İTHALATI (Bin \$)

Yıl	Yağlı Tohum	Ham Yağ	Küspe	Toplam
2000	225	303	147	675
2001	133	279	91	503
2002	223	347	88	658
2003	424	426	115	965
2004	464	445	205	1.114
2005	585	644	171	1.400
2006	0.5	817	153	970
2007	875	676	330	1.881
2008	1.304	1.488	500	3.292
2009	910	973	358	2.241
2003-2009	4.562	5.469	1.832	11.863

Kaynak: Bitkisel Yağ Sanayicileri Derneği

ET İTHALATI HAYVANCILIKTA UYGULANAN NEOLİBERAL POLİTİKALARIN İFLASIDIR

Uygulanan neoliberal politikaların yanı sıra, 2007-2008 yıllarında yaşanan kuraklıktan dolayı yem fiyatlarının artmasına karşın, süt fiyatları düştü. Sattığı sütle yem alamayan birçok üretici hayvanını kesime verdi, böylelikle hayvan varlığı azaldı. Ayrıca bu dönemde hayvancılık destekleri azaltıldı bitkisel üretimde üreticiye değil tapu sahiplerine verilen DGD'nin kaldırılmasına karşın, hayvancılıkta hayvan başına ödeme sistemine geçildi. Bu nedenle çok sayıda hayvancılık işletmesi kapandı; hayvan varlığı ve et üretimi geriledi, fiyatlar yükseldi.

Sonuçta, 30 Nisan 2010 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) ile hayvancılığı, besiciliği geliştirmek amacıyla kurulan EBK'ye 7 bin 500 ton taze, soğutulmuş veya dondurulmuş sığır eti yanında 16 bin ton damızlık olmayan canlı sığır eti ithalatı ithal etme yetkisi verildi. Uzun dönemde ülkemiz hayvancılığının sonunu getirecek; Türkiye'yi pazar haline getirmek isteyen çokuluslu şirketlerin çıkarlarına hizmet edecek olan bu kararın sınırları zaman içerisinde genişletildi.

İthalata karşın et fiyatları düşmeyince, 29 Haziran 2010 tarihli BKK ile EBK'ye damızlık olmayan canlı sığır ithalatı için 100 bin ton kontenjan açıldı. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın 17 Temmuz 2010'da yaptığı tebliğ değişikliğiyle EBK, özel ve resmi kombinalar yanında, hayvancılık konusunda yatırımı olan kişi ve kuruluşlara da ithalat olanağı sağlandı. 19 Eylül 2010'da yapılan mevzuat değişikliğiyle karkas et ithalatına da izin verildi. 30 Nisan 2010 tarihli BKK ile başlayan, kapsamı sürekli olarak genişletilen ve gümrük vergisi oranları sürekli olarak düşürülen ithalat sürecinde 28 Ekim 2010 tarihinde yayımlanan ithalat rejimiyle gümrük vergisi oranları 1 Nisan 2011 tarihine kadar sıfırlandı.

Nisan 2010'dan günümüze kadar özel sektöre 140 bin ton karkas et ve 50 bin büyükbaş hayvan ithalatı için kontrol belgesi verildi. EBK ithal ettiği hayvan sayısının yılsonuna kadar 130 bin başa ulaşacağı belirtiliyor. Kısaca belirtmek gerekirse Nisan 2010'dan bu yana 123 bin ton canlı et hayvanı, karkas ve donmuş et ithalatı kararı alındı.

Kırmızı et fiyatlarındaki artış ve et ithalatı, hayvancılık alanında uygulanan neoliberal politikaların iflas ettiğini ortaya koymaktadır. Çözüm, acilen hayvan varlığını artırıcı, verimliliği yükseltici, kısacası üretim odaklı politikalar uygulamaktan geçmektedir.

TÜRKİYE GDO'LU ÜRÜN İTHALAT CENNETİNE DÖNÜŞTÜRÜLDÜ

Türkiye'ye 1998 yılından beri GDO'lu (genetiği değiştirilmiş organizma) ürünler ithal ediliyor. 1998-2008 dönemini kapsayan 10 yılda ithal edilen GDO'lu ürünlerin toplamı 20 milyon tonu buldu. Bu rakamı mısır, soya, pamuk gibi ürünler oluşturdu. Söz konusu ürünler ABD, Arjantin, Brezilya gibi ülkelere ithal edildi. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 26 Ekim 2009'da çıkardığı GDO'lara ilişkin Yönetmelikle GDO'lu ürün ithalatını yasal hale getirdi.

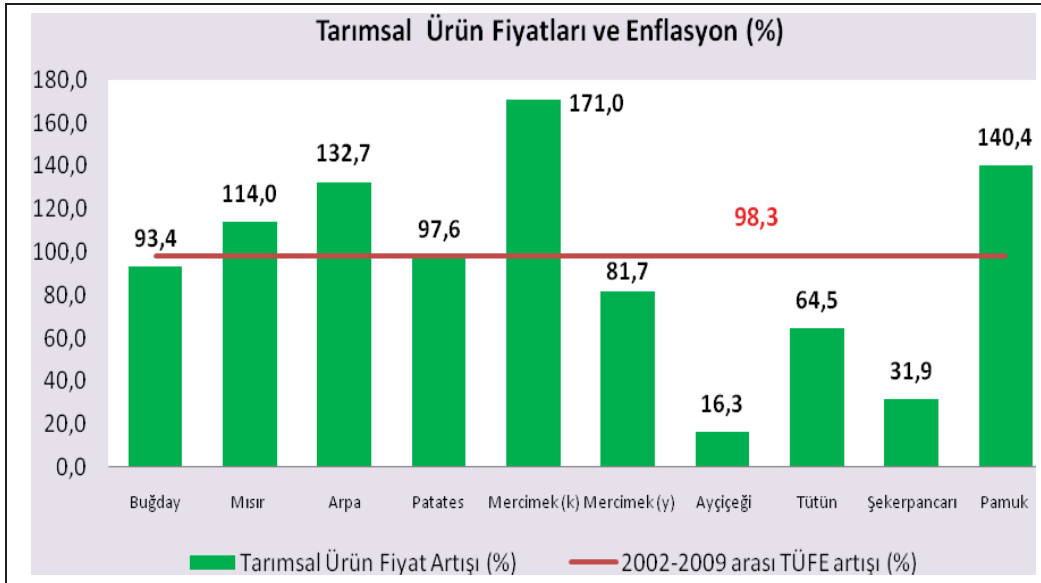
Bakanlık 6 ay içinde 3 kez değiştirdiği bu yönetmelik çerçevesinde oluşturulan "Bilimsel komite" aracılığıyla, 3 ayrı partide toplam 32 GDO'lu ürünün (mısır, soya, kolza, şekerpancarı, patates, pamuk gibi) kullanımına izin verdi. Komite kararlarında bu ürünlerin "yem ve gıda (taze, konserve, un, irmik ve mamulleri gibi doğrudan

tüketim dışında) olarak kullanıldığında herhangi bir risk oluşturmayacağı kanısına varıldığı” dile getirildi.

Bakanlık, 13 Ağustos 2010’da iki yeni yönetmelik çıkartarak, Biyogüvenlik Kurulu ve komitelerinin çalışma usul ve esaslarını belirledi; ayrıca GDO'lara ilişkin eski yönetmeliği yürürlükten kaldırarak yeni çerçeve çizdi. Her iki Yönetmelik de, 26 Mart 2010’da yayımlanan Biyogüvenlik Kanunu’nda olduğu gibi, 26 Eylül 2010’da yürürlüğe girdi. Aslında Kanunun yayımlandığı tarihi izleyen 3 ay içerisinde çıkarılması gereken yönetmelikler 2 ay geciktirilerek, ortaya çıkan yasal boşlukta “Bilimsel komite” aracılığıyla da, 32 çeşit GDO’nun Türkiye’ye girişine izin verildi.

Türkiye, bir GDO’lu ürün ithalat cennetine dönüştürülürken, ülke içinde bu ürünleri ikame edecek ürünleri üretenler de adeta cezalandırılıyor. Türkiye yılda 1 milyon tona yakın GDO’lu DDGS (damıtma küspesi) ve mısır grizi ithalatı yaparak yem rasyonlarında kullanıyor; böylece kendi kepek ve küspemiz elde kalırken ABD’nin GDO’lu yan ürünleri Türkiye’yi dolduruyor. Bu durum, GDO lobisinin, “Türkiye yeterli soya ve mısır üretmediği için GDO’lu yem hammaddesi ithal etmek zorunda kalıyoruz” söylemlerinin de ne denli gerçeğe aykırı olduğunu ortaya koymaktadır. AB bu tür ithalatı en aza indirirken Türkiye’nin ithalatındaki sıçrama, ekonomi ve sağlık alanında kamu yararına aykırı uygulamaların ülkemizde nasıl yaygınlaştığının açık göstergesidir.

ÇİFTÇİLERİN BÜYÜK BÖLÜMÜ ENFLASYONA YENİLDİ

Kaynak: Mustafa SÖNMEZ

2002 yılından sonra başta buğday olmak üzere birçok tarımsal ürünün fiyatı aynı dönemde %98,3 olarak gerçekleşen tüketici fiyatlarındaki artışın gerisinde kaldı. Bu dönemde buğday fiyatları %93,4, patates fiyatları %97,6, yeşil mercimek fiyatları %81,7, tütün fiyatı %64,5, şekerpancarı fiyatı %31,9 oranında arttı. Üreticinin eline geçen fiyatlar esas alınarak yapılan hesaplama göre aynı dönemde arpa fiyatları %132,7, mısır fiyatları %114, pamuk fiyatları da %140,4 oranında artış kaydetti.

Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri ile ilgili KİT’lerin faaliyetlerine konu tarımsal ürünlerin ortalama alım fiyatlarında, 2002 seçimini izleyen 2003 yılında %22,1,

2004 yılında %7,7, seçim yılı olan 2007’de %20,8, 2008 yılında %9,5, 2009 yılında %7 oranında artış kaydedildi. Tarımsal ürün fiyatları 2005 yılında ortalama %2,6, 2006 yılında da ortalama %7,6 oranında azaldı.

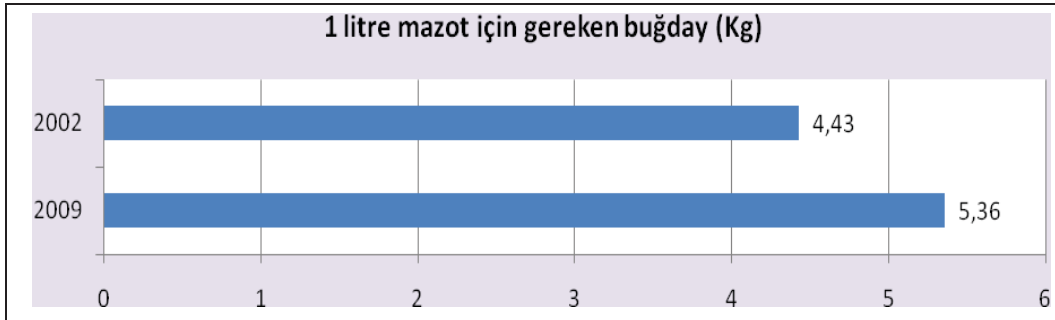
TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİKLERİ VE KİT’LERİN ÜRÜN ALIM FİYATLARININ ENFLASYONLA KARŞILAŞTIRILMASI

Yıl	Ortalama Alım Fiyatları Artışı (%)	Endeks (2002=100)	Yıllık Enflasyon (TÜFE) Artışı (%)	Endeks (2002=100)
2002		100,0		100,0
2003	22,1	122,1	18,4	118,4
2004	7,7	131,5	9,4	129,5
2005	-2,6	128,0	7,7	139,5
2006	-7,6	118,4	9,7	153,0
2007	20,8	143,0	8,4	165,9
2008	9,5	156,6	10,1	182,7
2009	7,0	167,6	6,5	194,5

Kaynak: DPT, TÜİK

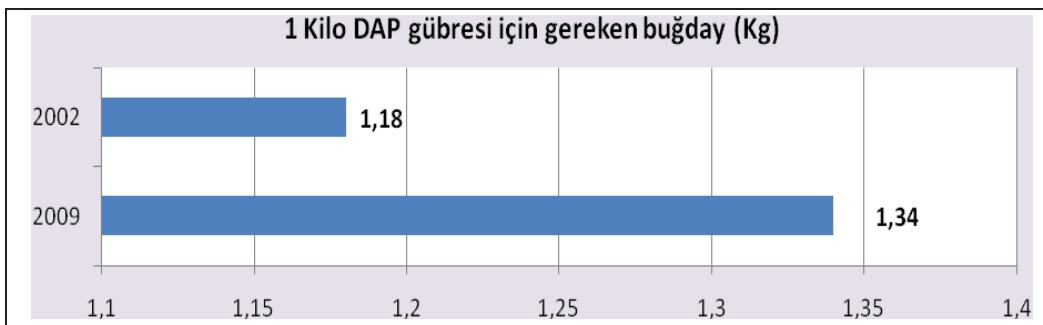
TARIMDA FİYAT HADDİ GİRDİLER LEHİNE

Mazot / Buğday: Çiftçiler 1 litre mazot alabilmek için 2002 yılında 4,43 kilo buğday satmak zorunda bulunuyordu. Mazot fiyatlarındaki artış buğday fiyatlarına fark attığı için 2009 yılında 1 litre mazot için 5,36 kilo buğday satılması gerekiyor.

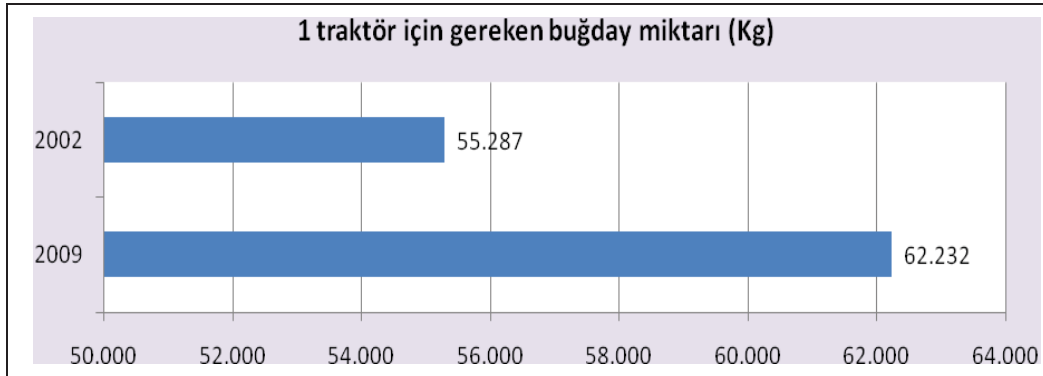
Kaynak: Mustafa SÖNMEZ

Gübre / Buğday: 2002 yılında 1 kilo DAP gübresi alabilmek için 1,18 kilo buğday yeterken, 2009 yılında çiftçi bir kilo DAP gübresini ancak 1,34 kilo buğday vererek alabildi.

Kaynak: Mustafa SÖNMEZ

Traktör / Buğday: 2002 yılında normal bir traktör alabilmek için çiftçi 55 ton buğday satmak zorunda bulunuyordu. 2009 yılında ise aynı traktörü alabilmek için çiftçinin 62 ton buğday satması gerekti.

Kaynak: Mustafa SÖNMEZ

1995 yılı 100 kabul edilerek yapılan çalışma; 2002 yılından sonra tarımsal ürün fiyatlarındaki artışların, fahiş bir şekilde artan girdi fiyatları karşısında nasıl eridiğini çok açık biçimde yansıtmaktadır.

ÜRÜN VE GİRDİ FİYATLARINA GÖRE İÇ TİCARET HADLERİ (1995= 100)

Yıllar	Ürün Fiyatları Endeksi (1)	Girdi Fiyatları Endeksi (2)	İç Ticaret Hadleri (1/2)
2002	2.717	4.117	66,0
2003	3.296	5.194	63,5
2004	3.807	6.163	61,8
2005	3.819	6.501	58,7
2006	3.929	7.138	55,0
2007	4.802	8.215	58,5
2008	5.174	10.035	51,6

Kaynak: Yaşar UYSAL

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı verilerine göre; 2002-2009 yılları arasında kimyasal gübre fiyatlarındaki artış Amonyum sülfatta %101, Amonyum nitratta %148, Ürede %166, Kompoze gübrede ise %105 olmuştur.

KİMYASAL GÜBRELERİN YILLIK ORTALAMA FİYATLARI (YTL/Ton)

Yıl	A. Sülfat %21	A. Nitrat %26	A. Nitrat %33	Üre	Kompoze 20.20.0
2002	162	176	193	237	254
2003	195	230	251	309	285
2004	268	274	302	346	358
2005	251	294	312	421	374
2006	257	298	346	465	399
2007	329	350	410	602	493
2008	564	510	586	760	1.110
2009	325	436	479	630	520
2002-2009 ARTIŞ (%)	100,6	147,7	148,2	165,8	104,7

Kaynak: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

TARIMDA KULLANILAN GÜBRELERİN YARISI İTHAL EDİLİYOR

Gübre sektöründeki kamu kuruluşlarının (Tügsaş'ın bağlı ortaklıkları Gemlik ve Samsun Gübre ile İgşaş) özelleştirilmeleri 2005 yılında tamamlanmış ve kamunun üretici olarak varlığı sona ermiştir. Özelleştirmeler sonrası iki yeni grup, Yılyak Yakıt Pazarlama Gemlik Gübre hisselerini, Yıldız Entegre Ağaç Sanayii İgşaş hisseleri ile Kütahya Gübre varlıklarını satın alarak sektöre girmiştir. Toros Gübre de Samsun Gübre'yi alarak kurulu kapasitesini artırmıştır. Bu süreçte Ege Gübre hisseleri de el değiştirerek Yaşar Grubu'ndan Gencer Holding'e geçmiştir. Tügsaş'a ait Elazığ Gübre kapatılarak, tesisleri diğer kamu kuruluşlarına bırakılmıştır.

KİMYASAL GÜBRE ÜRETİM, TÜKETİM VE İTHALATI (Bin Ton)

Yıl	Üretim	Tüketim	İthalat	Payı (%)*
1990	4.301	4.995	1.398	28,0
2000	3.163	5.294	2.408	45,5
2001	2.628	4.262	1.776	41,7
2002	3.472	4.529	1.740	38,4
2003	3.318	5.094	2.126	41,7
2004	3.192	5.175	2.710	52,4
2005	3.158	5.199	2.478	47,7
2006	3.133	5.367	2.661	49,6
2007	3.114	5.148	2.377	46,2
2008	2.961	4.129	2.078	50,3
2009	2.878	5.276	3.007	57,0
2003-2009 ORTALAMA	3.108	5.055	2.491	49,3

*İthalatın tüketime oranıdır

Kaynak: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

Üretim kapasitesi 5,3 milyon ton/yıl olan Türkiye gübre sanayii iç pazara yönelik olarak kurulmuş olup, iki ana mal (kompoze ve TSP) dışında kurulu kapasitesi iç talebi karşılayamamaktadır. 2003-2009 döneminde tüketimin %49'u ithalatla karşılanmıştır (2009 yılında ithalatın payı %57'ye ulaşmıştır). Fiilen ithalat yapan şirket sayısı 20 dolayındadır. Ancak yerli üreticiler de üretmedikleri ya da üretebilmelerine karşın ithal etmeyi daha ekonomik buldukları gübreleri ithal etmektedirler. Bu çerçevede, iç piyasadaki gübre fiyatlarını, uluslararası piyasalardaki hammadde ve gübre fiyatları; döviz kurundaki değişimler ve gübre tekellerinin kâr hırsı belirlemektedir.

KRİZ TRAKTÖR ÜRETİM VE SATIŞLARINI VURDU

2004-2007 yıllarında traktör satışlarıyla övünen iktidar, artık bu konuyu teğet geçiyor. Belirtilen yıllarda üretici finansal kiralama yöntemiyle 40-50 bin lira borçlanarak, ilk yılı ödemesiz yeni traktör aldı, eski traktörünü de 10 bin liraya sattı. Bu şekilde borcunu borçla döndürdü, bir yıl nefes aldı. Ancak borçların ödeme zamanı geldiğinde, traktörler icra yoluyla elden çıkmaya başladı.

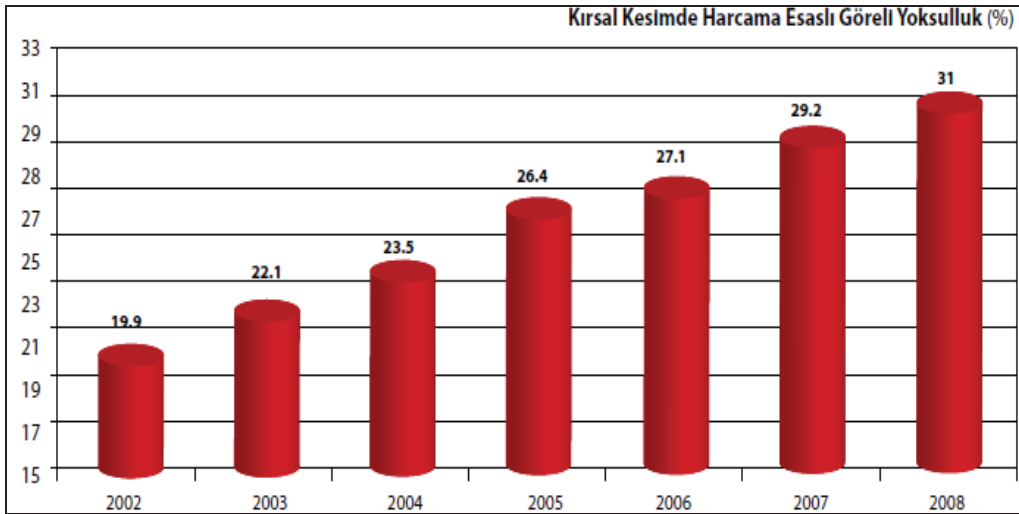
1998'de 50 bin dolayında gerçekleşen traktör satışları, kriz nedeniyle 2002'de 7 binlere kadar düşmüş; 2006'da 40 bine kadar yükselmişti. Ancak 2009'da kriz üretim ve satışları vurdu; traktör satışları 14 bine geriledi.

Yıl	Traktör Üretimi	Traktör Satışı	Traktör Sayısı
1998	60.500	48.568	902.513
1999	27.435	19.280	924.471
2000	37.434	33.500	941.835
2001	15.052	10.500	948.416
2002	10.652	6.810	970.083
2003	28.794	16.636	997.620
2004	42.473	29.583	1.009.065
2005	42.500	34.996	1.022.365
2006	44.685	39.706	1.037.383
2007	38.000	34.399	1.056.128
2008	29.000	27.022	1.070.746
2009	18.000	13.758	1.073.538

Kaynak: TÜİK, DPT, Tarmakbir, Otomotiv Sanayii Derneği

KIRSAL KESİMDE YOKSULLUK ARTIYOR

AKP iktidarının tarımda uyguladığı neoliberal politikalara bağlı olarak kırsal kesimdeki yoksulluk hızla artmaktadır. TÜİK tarafından açıklanan yoksulluk araştırmaları kırsal kesimde harcama esaslı görelî yoksulluğun 2002–2008 döneminde hızla arttığını ortaya koymaktadır. 2002 yılında kırsal kesimde harcama esaslı görelî yoksulluk oranı %19,9 iken; 2008 yılında bu oran %31'e çıkmıştır.

Kaynak: TÜİK

NEOLİBERAL POLİTİKALAR KÜÇÜK İŞLETMELERİ TASFİYE EDİYOR

İktisat tarihçisi Huricihan İslamoğlu tarafından piyasa düzenlemelerinin, AB ortak tarım politikasıyla uyumlu düzenlemelerin sonuçlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışma; küçük aile işletmelerinin tasfiye olduğunu, görece büyüklerin oranının arttığını; orta işletmelerin de tasfiye ile karşı karşıya bulunduğunu ortaya koymuştur. TÜİK'in verilerine göre 2001'de 0–50 dekar arası işletmeler toplamın %65'i oluştururken; İslamoğlu'nun çalışmasına göre yarısı tasfiye olarak %32'ye düşmüş; buna karşılık 500 dekar üzeri topraklı işletmelerin oranı %1 iken %6'ya yükselmiştir.

ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ MESLEĞİ ve AKP

Adalet ve kalkınma Partisinin İktidar olduğu 2002 yılından bu güne kadar geçen süreç, Ziraat Mühendisliği mesleği açısından ciddi anlamda çatışmanın ve mücadelenin gerçekleştiği bir dönem olmuştur. Bu dönem tümüyle değerlendirildiğinde, AKP hükümetinin çıkarmış olduğu birçok yasal düzenleme ve uygulamalarda Ziraat Mühendisliği mesleğinin kazanılmış hak ve sorumluluklarının azaltılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Seçim bildirgelerinde ve parti programlarının birçok yerinde hak ve özgürlüklerin artırılması ile örgütlü bir toplum tesis etme gerekliliğini vurgulayan AKP hükümeti, konu meslek kuruluşlarının 1982 Anayasasında mevcut kısıtlı yetkilerinin artırılmasına geldiğinde tam tersi bir yaklaşım göstermiştir. Bütün çağdaş ülkelerde görülen Meslek Kuruluşu ve Sendikaların eleştiri yapma özgürlüğünü, ideolojik muhalefetlik olarak görmüştür.

Bu dönemde Ziraat Mühendislerinin 4/B statüsünde çakılı kadro uygulamasıyla köylerde görev yapmaları sağlanmıştır. 4/B statüsünde çalışan Ziraat Mühendislerinin barınma-ulaşım-görev ve yetkileri hususunda birçok sorunla karşılaştıkları gibi en doğal insan hakkı olan aile bütünlüğü de görmezden gelinerek özlük hakları anlamında çok zor şartlarda çalıştırılmaya karşı-karşıya bırakılmıştır. 4/B statüsü dışında ise, bu dönemde kamuda çalıştırılmak üzere çok az sayıda Ziraat Mühendisi istihdam edilmiştir.

Bitki koruma ürünlerinin satışını öngören düzenlemelerde, Ziraat Mühendisi mesleğinin yeterliliğini sorgulamaktan çekinilmemiştir. Bitki koruma ürünlerinin satış yetkisi için açılmış olan sınava, zaten yetkileri olduğu halde, Ziraat Mühendislerinin de katılması zorunluluğu getirilmiş, aynı sınava teknisyenler ve teknikerlerin de katılabilecekleri hususunda yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Bitki koruma ürünlerinin reçeteli satışı konusunda ise ODA'mızın tüm uyarılarına karşın, pilot uygulama olmadan ve altyapı tam olarak kurulmadan doğrudan tüm yurttan uygulamaya geçilmesi nedeniyle sistem tıkanmış, hem üretici, hem de bayi meslektaşlarımız büyük sıkıntı yaşamışlardır. Söz konusu sıkıntılar halen devam etmektedir.

Benzer bir uygulamada gıda alanında yaşanmıştır. Halkın güvenilir gıda tüketiminde, gıda konusunda yüksek öğrenim görmüş mühendislerin, gıda üretim yerlerinde sorumlu yönetici olarak bulundurulma yasal zorunluluğunun içi, bu dönemde yapılan uygulamalarla boşaltılmaya çalışılmıştır. Yönetmelik değişiklikleri ile **ustaların sorumlu yönetici olarak görev yapması** sağlanmak istenmiştir. Tamamen bilime ve hukuka aykırı bu uygulama bile, aslında AKP hükümetinin mühendislik mesleğine bakış açısını ortaya koymaktadır. Söz konusu **uygulamalar Ziraat Mühendisi Odasının olayı hukuki zeminlere taşınması neticesinde mahkemelerce iptal edilmiştir.**

Ziraat Mühendislerinin çalışma alanlarından olan Tarım Danışmanlığı sistemi ise, hiçbir tarımsal destekleme modeliyle entegre edilmediği, destekleme miktarının düşüklüğü ve desteklemenin direk danışmana yapılmaması gibi sebeplerden dolayı başarıya ulaşmamıştır.

13.06.2010 tarihinde çıkarılmış olan Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu bir çok yönleriyle gerek Ziraat Mühendisliği çalışma alanlarını kısıtlayıcı, gerekse de halkın sağlığını koruma noktasındaki eksik hükümleriyle çok zor bir süreci başlatmıştır.

Avrupa Birliğine uyum çerçevesinde çıkarıldığı belirtilen bu kanun incelendiğinde;

Ülkemiz üretim ve tüketim ilişkilerinin göz önünde bulundurulmadığı,
Örnek gösterilen AB'deki bağımsız bilim komisyonlarının olmadığı,
Gıda hususunda görev yapacak mesleklerin multidisipliner çalışma koşullarının ortadan kaldırılarak, bir meslek grubunun ön plana çıkartıldığı,
Tüketici hakları noktasında şeffaflığının sağlanamadığı,
Devletin asli görevleri arasında bulunan denetim yetkisinin, özele devredilebileceği,
Gıda üretim yerlerinde, sorumlu yöneticilik müessesini büyük oranda ortadan kaldırarak, gıda güvenirliliğini sağlamada bilimi dışarıda bırakırken, onbinlerce mühendisin işini kaybedeceği hükümler içerdiği görülmektedir.

Sonuç olarak AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılından bugüne yapmış olduğu uygulamalar hiç şüphesiz ülkemizin tamamını etkileyecek niteliktedir. Bir taraftan IMF-Dünya Bankası eksenli ekonomik yaklaşımlar, diğer taraftan AB ve müttefik olarak kabul edilen ABD eksenli politikalar, ülkemiz açısından birçok konuda kırılma noktaları oluşturmuştur. Bu dönemde Milli politikaların yerini, küreselleşme sarmalında neoliberal politikaların aldığı görülmektedir. Uygulamaya konulan yeni politikalar beraberinde işsizliğin, yoksulluğun, yolsuzluğun ve birçok alanda özelleştirmelerle birlikte milli varlıkların satıldığı bir dönemi yaşatmıştır. **Yaşanan bu dönemde örgütlü toplum anlayışı en büyük tehlike görülerek, özellikle sendika ve meslek örgütlerini işlevsiz hale getirme kurgulanmış ve büyük ölçüde de başarıya ulaşılmıştır.**

Anayasamızın 135. maddesine dayanılarak kurulmuş olan meslek kuruluşları da bu süreçten etkileneceklerdi ve etkilenmişlerdir. Kuruluş amaçlarına istinaden meslekten, halktan ve emekten yana tavır alması gereken Meslek kuruluşları, hükümetçe uygulanan neoliberal politikalar karşısında mücadelesini yasaların kendilerine verdiği yetkiler çerçevesinde yapmak istemişler de bu mücadele, özellikle 1982 anayasasını kendilerine verdiği kısıtlı yetkiler karşısında kimi zaman aşılması güç engellerle karşılaşabilmiştir.

Bu dönem; Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımının arttığı, devlete ait olan ve bir çoğu Atatürk zamanında kurulmuş tarım işletmelerin kiralandığı, tarımsal üretim miktarının azaldığı, halkın tüketimde kullandığı birçok gıda maddesinde dışa bağımlı bir hale geldiği, ülke insanımızın yeterli dengeli ve güvenilir gıda tüketiminin temin edilemediği, Ziraat Mühendisliği mesleki hak ve yetkilerimizin ortadan kaldırılmaya çalışılarak, işsiz Ziraat Mühendislerinin arttığı ve umutsuzluğun hakim olduğu bir dönem olmuştur.

ÇÖZÜM EMEK VE ÜRETİM ODAKLI BİR PROGRAMDAN GEÇİYOR

Sonuç olarak belirtmek gerekirse; ülkemizde de uygulanan neo-liberal politikalarla endüstriyel tarım dayatılmakta; küçük toprak sahibi çiftçiler tasfiye süreci yaşamakta ve bu sürecin kazananı, egemenliklerini tüm dünyada sürdüren çokuluslu tarım-gıda şirketleri olmaktadır. Türkiye'de tarımın bu sarmaldan kurtulabilmesi; kendi insanımızın ihtiyaçlarına ve ülkemizin özgül ekolojik koşullarına uygun; emek ve üretim odaklı bir program uygulanmasına bağlıdır.

Saygılarımızla,

Dr. Turhan TUNCER
Başkan
(Yönetim Kurulu Adına)